HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS

VUODELTA 2005

Annettu Eduskunnalle 2006 vuoden valtiopäivillä

Eduskunnalle

Perustuslain 46 §:n mukaisesti Eduskunnalle annetaan hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2005.

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Helsingissä 31 päivänä maaliskuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Pääministeri *Matti Vanhanen*

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

Hallitus

Hallitustehtäviä hoiti 24.6.2003 nimitetty ja osittain 2.9.2005 ja 23.9.2005 muutettu hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä eduskunnan valinnan mukaisesti puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Matti Taneli Vanhanen ja hänen ehdotuksestaan

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä liikunnanopettaja, kansanedustaja Antti Tapani Kalliomäki 23.9.2005 saakka ja sen jälkeen puolueen puheenjohtaja, kansanedustaja Eero Olavi Heinäluoma,

ulkoasiainministeri valtiotieteen tohtori, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja,

ulkomaankauppa- ja kehitysministerinä ulkoasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita kauppatieteiden maisteri, valtiotieteen kandidaatti, kansanedustaja Paula Ilona Lehtomäki 2.9.2005 saakka ja sen jälkeen valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Mari Johanna Kiviniemi,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Hannu Erkki Johannes Koskinen 23.9.2005 saakka ja sen jälkeen opetusneuvos, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Leena Marjatta Luhtanen,

sisäasiainministerinä hallintotieteiden maisteri, kansanedustaja Kari Juhani Rajamäki,

alue- ja kuntaministerinä sisäasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita kaupunginjohtaja, hallintotieteiden lisensiaatti, kansanedustaja Hannes Manninen,

puolustusministerinä valtiotieteen tohtori, kansanedustaja Seppo Arimo Kääriäinen,

toisena valtiovarainministerinä kunnanjohtaja, kansanedustaja Cecilia Ulla-Maj Wideroos,

opetusministerinä sairaanhoitaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Tuula Irmeli Haatainen 23.9.2005 saakka ja sen jälkeen liikunnanopettaja, kansanedustaja Antti Tapani Kalliomäki,

kulttuuriministerinä käsittelemässä opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita sosionomi AMK, kansanedustaja Tanja Tellervo Karpela,

maa- ja metsätalousministerinä agronomi, kansanedustaja Juha Sakari Korkeaoja,

liikenne- ja viestintäministerinä opetusneuvos, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Leena Marjatta Luhtanen 23.9.2005 saakka ja sen jälkeen yhteiskuntatieteiden maisteri Krista Anri Susanna Huovinen,

kauppa- ja teollisuusministerinä yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Reijo Mauri Matias Pekkarinen,

sosiaali- ja terveysministerinä apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre 23.9.2005 saakka ja sen jälkeen sairaanhoitaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Tuula Irmeli Haatainen,

peruspalveluministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita hammaslääketieteen tohtori, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Liisa Marja Hyssälä,

työministerinä tiedottaja, kansanedustaja Tarja Katarina Filatov sekä

ympäristöministerinä ja ministerinä käsittelemään ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam.

Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 2005

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 24.6.2003 (VNT 2/2003 vp). Valtioneuvoston kanslia valmisteli hallitusohjelman pohjalta hallituksen strategia-asiakirjan (HSA), josta tehtiin hallituksen periaatepäätös syyskuussa 2003. Hallituksen strategia-asiakirja kuuluu ohjelmajohtamismalliin, jolla tehostetaan hallituksen keinoja edistää, ohjata ja valvoa hallitusohjelman toteutusta sekä tuetaan valtioneuvoston kokonaisjohtamista. Hallituksen strategia-asiakirjan tarkoituksena on koota ja suunnata koko valtionhallinto toteuttamaan hallituksen strategisia päätavoitteita.

Hallituksen strategia-asiakirjasta annettiin uusi periaatepäätös 7.4.2005, jolla tarkistettiin edellisen vuonna 2004 annetun päätöksen toimenpidelinjauksia ja tavoiteasettelua. Periaatepäätös valmisteltiin valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden yhteistyönä. Politiikkaohjelmien osalta laadintaa ovat johtaneet koordinoivat ministerit ja ministeriryhmät. Strategia-asiakirja on sovitettu yhteen valtiontalouden kehyspäätöksen kanssa.

Strategia-asiakirjapäätöstä edelsi kaksi hallituksen neuvottelua, ns. politiikkariihtä, joissa keskusteltiin alustavasti kehys- ja strategialinjauksista, ja strategia-asiakirjan vaikuttavuusarviointi. Tarkoituksena oli arvioida hallituksen toimintaa vaalikauden puoliväliin mennessä sekä tarkastella sitä, mitä hallitusohjelman tavoitteiden saavuttaminen ja yhteiskunnan haasteisiin vastaaminen vielä edellyttää.

Vuoden 2005 HSA:n sisältö koostui talous- ja työllisyyspolitiikan yleislinjauksista, politiikkaohjelmista sekä muista ns. poikkihallinnollisista politiikoista. Politiikkaohjelmat ovat:

- Työllisyysohjelma,
- Yrittäjyyden politiikkaohjelma,
- Tietoyhteiskuntaohjelma ja
- Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma.

Näiden lisäksi HSA:ssa ovat mukana hallituksen erityisseurannassa olevat muut poikkihallinnolliset politiikat, jotka ovat:

- Ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä Euroopan unioni,
- Hyvinvointi, terveys ja tasa-arvo,
- Koulutus ja kulttuuri
- Tutkimus, teknologia ja innovaatiotoiminta,
- Kunnat, alueet ja valtionhallinto,
- Ympäristö ja energia,
- Liikennepalvelut ja liikenneturvallisuus sekä
- Kansalaisten turvallisuus ja oikeuden käyttö.

Hallituksen strategia-asiakirjassa keskeisiä uusi linjauksia olivat mm. kunta- ja palvelurakennehankkeen käynnistäminen sekä hallituksen tuottavuusohjelman tavoitteiden terävöittäminen. Hallituksen strategia-asiakirjan toimenpiteitä sekä hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumista on seurattu myös jäljempänä olevissa ministeriöiden katsauksissa.

Vuoden 2005 aikana on aloitettu tulevan kevään HSA-periaatepäätöksen sekä siihen kytkettävän vaikuttavuusarvioinnin valmistelu. HSA-vaikuttavuusarviointi pohjustaa ns. politiikkariihessä käytävää hallituksen keskustelua sekä valtiontalouden määrärahakehyspäätöksessä vuosille 2007–2011 ja hallituksen vuoden 2006 strategia-asiakirjassa tehtäviä loppuhallituskauden linjauksia.

Hallituksen EU-politiikka vuonna 2005

Hallitustenvälinen konferenssi ja Euroopan unionin tulevaisuus

Hallitustenvälinen konferenssi hyväksyi kesäkuun 2004 Eurooppa-neuvostossa sopimuksen Euroopan perustuslaista. Sopimus allekirjoitettiin Roomassa 29.10.2004.

Hallituksen esitys perustuslakisopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta Suomessa oli luonnosteltu lähes valmiiksi, kun touko-kesäkuussa 2005 sopimus torjuttiin kansanäänestyksissä Ranskassa ja Alankomaissa. Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa 2005 pitää sopimuksen suhteen ”pohdintatauon”. Valtioneuvosto päätti tässä tilanteessa, että eduskunnalle annetaan sopimuksesta selonteko. Valtioneuvoston selonteko perustuslakisopimuksesta annettiin eduskunnalle 25.11.2005.

Hallitus on jatkanut panostamistaan EU:n tulevaisuutta ja perustuslakisopimusta koskevaan kansalaiskeskusteluun muun muassa verkkotiedotuksen kautta.

Laajentuminen

Bulgarian ja Romanian liittymissopimus allekirjoitettiin huhtikuussa 2005, minkä jälkeen maat saivat tarkkailija-aseman unionin toimielimissä. Hallituksen esitys liittymissopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta annettiin eduskunnalle joulukuussa 2005 ja se on tarkoitus ratifioida vuoden 2006 kuluessa. Vuoden 2005 aikana EU myös jatkoi Bulgarian ja Romanian jäsenyysvalmistelujen yleistä seurantaa.

Kroatian ja Turkin jäsenyysneuvottelut avattiin lokakuussa 2005. Tämän jälkeen aloitettiin näiden maiden ja EU:n lainsäädännön vertailu. Jäsenyysneuvottelut käydään 35 neuvotteluluvun pohjalta, ja niissä eteneminen riippuu kunkin hakijamaan omista valmiuksista.

Entiselle Jugoslavian tasavalta Makedonialle myönnettiin ehdokasmaan asema joulukuun Eurooppa-neuvoston kokouksessa.

Talouspolitiikka

EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen soveltamistapaa uudistettiin keväällä 2005 tehdyillä päätöksillä. Uudistukset parantavat sopimuksen edellytyksiä toimia luottamusta ja vakautta ylläpitävänä talouspolitiikan instrumenttina, jonka noudattaminen tukee talouden ja työllisyyden kasvua.

Kesäkuun Eurooppa-neuvosto hyväksyi kasvun ja työllisyyden yhdennetyt suuntaviivat vuosille 2005–2008. Suuntaviivat vastaavat Suomen näkemyksiä, joiden mukaan terve julkisen talouden rahoitusasema ja sen pitkän aikavälin kestävyys ovat edellytys kestävälle talouskasvulle ja työpaikkojen syntymiselle. Työmarkkinauudistukset tulevat olemaan keskeisessä roolissa vuosien 2005─2008 rakenneuudistusagendalla. Työvoimapanoksen kasvattamisen rinnalla kestävän kasvun aikaansaaminen edellyttää tuottavuuden parantamista EU-maissa.

EU:n uudet rahoituskehykset 2007─2013

Joulukuun Eurooppa-neuvosto saavutti poliittisen yhteisymmärryksen unionin tulevista rahoituskehyksistä vuosille 2007─2013. Päätös on Suomen näkemyksen mukaan kokonaisuutena tasapainoinen. Sen merkitys on erityisen suuri uusien jäsenmaiden taloudelliselle kehitykselle lähivuosina. Suomelle keskeisimpiä kysymyksiä neuvotteluissa olivat maaseudun

kehittämisen rahoitus, aluepolitiikan kokonaisratkaisu sekä EU:n omien varojen järjestelmän uudistaminen.

Päätöksen myötä Suomen saamien EU-tukien määrä ei alene merkittävästi. Suomen maksut unionille kasvavat maltillisesti tulevan rahoituskauden aikana ja Suomen nettomaksuasema säilyy kohtuullisena verrattuna muihin yhtä vauraisiin jäsenmaihin.

Rahoituskehysratkaisun lopullinen muoto ja vaikutukset Suomelle selviävät vasta Euroopan parlamentin kanssa keväällä 2006 käytävien neuvotteluiden jälkeen.

Lissabonin strategia

Kevään Eurooppa-neuvosto toteutti Lissabonin strategian välitarkistuksen ja päätti uudistaa strategiaa keskittämällä strategia kasvuun ja työllisyyteen. Samalla strategian seurantamekanismia yksinkertaistettiin yhdistämällä talouspolitiikan laajat suuntaviivat ja työllisyyspolitiikan suuntaviivat integroiduksi suuntaviivapaketiksi. Tämän pohjalta kaikki jäsenmaat laativat ensimmäiset kansalliset Lissabon-uudistusohjelmansa syksyllä 2005. Kansallisten ohjelmien laatimisesta päätettiin, koska työnjakoa jäsenmaiden ja EU:n välillä haluttiin selventää ja jäsenmaiden laajapohjaista omistajuutta ja vastuuta vahvistaa.

Maatalous

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen liittyvän tilatukijärjestelmän ja sen toimeenpanon valmistelua jatkettiin. Suomessa vuonna 2006 käyttöön otettava järjestelmä toteutetaan yhdistelmämallin pohjalta; EU:n suorista tuista (ns. CAP -tuet) muodostetaan tukioikeuksia, jotka muodostuvat alueellisesta tasatukiosasta ja mahdollisesta tilakohtaisesta lisäosasta.

Vuoden 2005 lopulla EU:n maatalousneuvosto päätti sokeripolitiikan uudistuksesta. Päätökseen sisältyi mm. oikeus maksaa sokerijuurikkaan tuottajille kansallista tukea, joka on luonteeltaan pysyvää. Suomi sai lisäksi oikeuden siirtää tuotantoa jalostuslaitokselta toiselle. Päätöskokonaisuus luo edellytyksiä yhden jalostuslaitoksen toiminnan jatkumiselle. Sokeriuudistukseen liittyvistä tarkemmista tukijärjestelyistä tehdään päätös alkuvuodesta 2006.

EU antoi syksyllä 2005 ohjelmakautta 2007─2013 koskevan maaseudun kehittämisasetuksen ja sopi vuoden lopulla uuden kauden rahoituskehyksistä. Kunkin jäsenvaltion on tehtävä kansallinen strategiasuunnitelma ja sen täytäntöön panemiseksi maaseutuohjelma, jonka toimenpiteet on ryhmitelty neljään toimintalinjaan: 1: maa- ja metsätalouden kilpailukyvyn parantaminen, 2: ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen, 3: maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen ja 4: Leader –toimintatapa.

EU:n rehu- ja elintarvikelainsäädännön kokonaisuudistusta on jatkettu v. 2000 hyväksytyn elintarviketurvallisuuden valkoisen kirjan pohjalta. Pääpaino oli uuden yhteisölainsäädännön soveltamiseen liittyvien komission säädösten laatimisessa mm. elintarvikkeiden mikrobiologisista kriteereistä. Selvitys mahdollisten rokotusten käytön vaikutuksista siipikarjan Newcastlen taudin vastustamisessa valmistui. Lintuinfluenssauhkaan valmistauduttiin kartoittamalla siipikarjatuotannon riskialueita sekä osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön.

Neuvosto hyväksyi laittomien hakkuiden torjuntaan tähtäävä FLEGT-asetuksen. EU:n metsästrategiaan pohjautuvan toimintaohjelman valmistelu aloitettiin neuvoston työryhmässä. Lisäksi käsiteltiin metsien terveydentilan seurannan ja siihen liittyvän Forest Focus-asetuksen tulevaisuutta osana uutta LIFE+-rahoitusinstrumenttia.

Kalastusneuvosto oli joulukuussa 2004 päättänyt kiintiöityjen kalakantojen suurimmista sallituista saaliista vuodelle 2005. Itämeren kiintiöt perustuivat Kansainvälisen Itämeren kalas-

tuskomission (IBSFC) suosituksiin. Pohjanlahden silakkakiintiötä suurennettiin syksyllä 2005. Kaikkiaan Suomen saamat kilohailin ja Pohjanlahden silakan kiintiöt suurenivat ja Itämeren pääaltaan lohikiintiö pysyi ennallaan. Sitä vastoin turskan, Itämeren pääaltaan silakan ja Suomenlahden lohen kiintiöt pienenivät.

Kemikaalivirasto

Helsinkiin perustettavan EU:n kemikaaliviraston valmistelua jatkettiin valtioneuvoston kanslian johdolla, yhteistyössä muun hallinnon ja muiden tahojen kanssa. Valmistelutyöstä vastasivat yksi EU-sihteeristön virkamies ja puolipäivätoiminen projektipäällikkö. Kanslia teetti selvityksen viraston toimitiloiksi soveltuvista kiinteistövaihtoehdoista. Niitä arvioitiin yhteistyössä komission asiantuntijoiden kanssa. Suomi tarjoutui ottamaan vastuulleen kiinteistön vuokrasopimuksen allekirjoittamisen ja siirtymävaiheen vuokrakustannukset, kunnes itse virasto on perustettu ja budjetti vahvistettu.

Valtion ja kaupungin opetusviranomaiset ryhtyivät kartoittamaan kansainvälisen koulutarjonnan resursseja ja mahdollisia puutteita pääkaupunkiseudulla. Konkreettiset toimenpideehdotukset valmistuvat keväällä 2006. Helsingin kaupungin johdolla, yhteistyössä valtionhallinnon kanssa, valmisteltiin henkilöstön asettumispalveluihin liittyviä muita toimia. Yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa valmisteltiin viraston ja sen henkilöstön oikeudelliseen asemaan liittyviä päätöksiä ja ns. toimipaikkasopimusta.

Euroopan arlamentti antoi REACH-kemikaaliasetuksesta lausuntonsa marraskuussa 2005, ja kilpailukykyneuvosto pääsi siitä poliittiseen yhteisymmärrykseen joulukuussa. Näiden myönteisten päätösten myötä asetuksen voimaantulo, ja samalla viraston perustaminen ajoittunevat kevääseen 2007.

Ympäristö

Kertomusvuonna Suomi osallistui aktiivisesti ympäristöasioiden käsittelyyn EU:ssa. Ympäristöneuvostossa keskeisesti esillä olivat erityisesti ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvät aloitteet. Keväällä ympäristöministerit valmistelivat Eurooppa-neuvoston kokousta varten päätelmät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tähtäävästä keskipitkän ja pitkän aikavälin päästövähennysstrategiasta. Suomi korosti erityisesti sitä, että kertomusvuoden helmikuussa voimaan tulleen Kioton pöytäkirjan sitoumuskauden jälkeistä aikaa koskevat neuvottelut saataisiin käyntiin mahdollisimman pian ja kaikki keskeiset maat osallistuisivat neuvotteluihin. Lokakuussa EU:n ympäristöministerit valmistautuivat ilmastosopimuksen ja Kioton pöytäkirjan osapuolikokouksiin (Montreal 28.11.–9.12.2005) ja joulukuussa neuvosto päätti kehottaa Euroopan komissiota edelleen selvittämään ilmailun liittämistä EU:n päästökauppajärjestelmään ja tekemään asiasta lainsäädäntöehdotuksen v. 2006.

Vesiensuojelussa neuvosto saavutti poliittisen yhteisymmärryksen pohjavesien suojelua koskevasta direktiivistä. Saavutettu kompromissi ei ollut niin kunnianhimoinen kuin mitä Suomi olisi toivonut, mutta direktiivi mahdollistaa sen, että Suomi voi jatkossakin soveltaa omaa tiukempaa lainsäädäntöään.

Lisäksi saavutettiin ratkaisu muun muassa yhteisön Life +- rahoitusvälineestä, joka täydentää muihin rahoitusvälineisiin sisältyvää ympäristöhankkeiden rahoitusta v. 2007-2013. Budjetista sopiminen ei kuitenkaan ollut mahdollista EU:n rahoituskehyksiä koskevan ratkaisun viivästyessä. Suomi ajoi erityisesti sitä, että asetuksessa otetaan paremmin huomioon Natura 2000 –verkoston jäsenvaltioille aiheuttama taakka. Ympäristöneuvosto pääsi sopuun myös yhteisön paikkatietoinfrastruktuuria koskevasta ns. Inspire-direktiivistä.

Kuudennen ympäristöalan toimintaohjelman aihekohtaisten strategioiden käsittely aloitettiin keskustelemalla ilmanlaatua koskevasta strategiasta. Kaikkiaan seitsemän strategian käsittely jatkuu vuonna 2006.

Liikenne ja televiestintä

Kertomusvuonna Suomi osallistui aktiivisesti EU:n liikennettä ja sähköistä viestintää koskevien asioiden valmisteluun. Liikenteessä erityinen painopiste oli komissiossa valmisteilla oleva EU:n liikennepolitiikan valkoinen kirja, jossa linjataan EU:n liikennepolitiikkaa vuoteen 2010. Suomi painotti valmisteluissa maantieteellisten erityispiirteiden huomioonottamisen tärkeyttä, logistiikkaa ja yhteyksiä EU:n ulkopuolisiin maihin. Kertomusvuonna hyväksyttiin myös direktiivi, jolla säädetään raskailta tavaraliikenteen ajoneuvoilta perittävien tiemaksujen periaatteet. Ponnisteluista huolimatta neuvoston päätös ei vastannut Suomen tavoitteita, joten Suomi pidättäytyi äänestämästä neuvostossa.

Sähköisessä viestinnässä painottuivat muun muassa tietoturvakysymykset sekä eEurooppa -ohjelma ja sitä korvaavan i2010-strategian valmistelu. Kertomusvuonna saavutettiin ratkaisu myös sähköisen viestinnän tunnistamistietojen tallentamista koskevasta direktiivistä. Lisäksi Suomi osallistui tiiviisti Tunisissa pidetyn YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen (WSIS) valmisteluihin EU:ssa.

Energia

Kertomusvuonna ryhdyttiin valmistelemaan vuosien 2008 - 2012 päästöoikeuksien jakosuunnitelmaa, joka tulee toimittaa komissiolle kesäkuussa 2006. Parlamentti ja neuvosto pääsivät loppuvuodesta epäviralliseen sopuun energiapalveludirektiivistä, jossa asetetaan jäsenmaille suuntaa antava energiansäästötavoite: 9 % yhdeksän vuoden aikana.

Meripolitiikka

Komissio ryhtyi valmistelemaan laajaa EU:n meripolitiikkahanketta. Koska aloite liittyy monien eri ministeriöiden toimialoihin ja Suomen kannan muodostaminen vaati poikkihallinnollista koordinaatiota, päätettiin Suomessa koota kansallinen EU:n meripolitiikan ja siihen liittyvään vihreän kirjan valmisteluun osallistuva työryhmä valmistelemaan Suomen kannanottoa. Lisäksi Suomi osallistui aktiivisesti komission perustaman, vihreän kirjan valmistelussa avustavan asiantuntijaryhmän toimintaan.

Oikeus- ja sisäasiat

Oikeus- ja sisäasioiden monivuotista ohjelmaa (ns. Haagin ohjelma) koskeva toimintaohjelma hyväksyttiin ja annettiin tiedoksi Eurooppa-neuvostolle kesäkuussa 2005. Toimintaohjelma kuvaa sitä, miten Haagin ohjelman täytäntöönpanossa on tarkoitus edetä, joten se luo raamit koko oikeus- ja sisäasioiden politiikka-alan toiminnalle tulevina vuosina.

Euroopan unionin ulkorajavirasto aloitti toimintansa Puolassa suomalaisen pääjohtajan alaisuudessa. Lontoon pommi-iskut vauhdittivat osaltaan terrorismin vastaisen toiminnan tehostamista. EU:n terrorismin vastainen strategia, terrorismin radikalisoitumista ja siihen värväytymistä estävä toimintaohjelma sekä terrorismin torjunnan toimintaohjelma hyväksyttiin joulukuussa 2005. Teletunnistetietojen tallentamisesta saavutettiin yksimielisyys aivan vuoden lopulla.

Maahanmuuttokysymykset olivat laajasti esillä koko vuoden ajan. Eurooppa-neuvosto linjasi erityisesti Afrikan maiden kanssa tehtävän yhteistyön painopistealueeksi. Neuvostossa hyväksyttiin myös ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma.

Neuvostossa aloitettiin perusoikeusvirastoa koskevan aloitteen käsittely. Viraston olisi tarkoitus aloittaa toimintansa Wienissä 1.1.2007 alkaen.

Unionin ulkosuhteet

Vuoden 2005 marraskuussa järjestettiin pohjoisen ulottuvuuden ministerikokous, jossa sovittiin pohjoisen ulottuvuuden tulevista suuntaviivoista. Suomen tavoitteiden mukaisesti tämä varmisti samalla pohjoisen ulottuvuuden jatkumon myös vuoden 2006 jälkeen, jolloin pohjoisen ulottuvuuden toinen toimintaohjelma päättyy. PU:sta tulee EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin yhteistä politiikkaa. Suuntaviivojen pohjalta on määrä laatia ja hyväksyä vuonna 2006 kehysasiakirja, joka määrittää PU-toiminnan tavoitteet eri sektoreilla sekä tarvittavat rakenteet.

EU:n ja Venäjän välillä sovittiin huippukokouksessa toukokuussa 2005 neljän ns. yhteisen alueen tiekartoista (I talous, II vapaus, turvallisuus ja oikeus, III ulkoinen turvallisuus, IV tutkimus ja koulutus ml kulttuuri). Niiden toimeenpano on aloitettu ja sen jatkaminen vuonna 2006 on ensiarvoisen tärkeätä. Lokakuun huippukokouksessa 2005 päästiin yhteisymmärrykseen viisumihelpotus- ja takaisinottosopimuksista.

EU ja Yhdysvaltain välinen yhteistyö jatkui tiiviinä eri tasoilla. Helmikuussa EU:n valtionpäämiehet tapasivat Yhdysvaltain presidentti Bushin Brysselissä. Kesäkuussa järjestettiin sääntömääräinen huippukokous, jossa hyväksyttiin useita julkilausumia koskien yhteistyön kehittämistä eri sektoreilla, kuten rauhan ja vakauden lisääminen Afrikassa, Lähi-uitä, taloudellisen yhteistyön edistäminen, yhteistyön vahvistaminen asevalvonnan ja terrorismin vastaisen taistelun sektorilla. Uutena aloitteena unionin ja Yhdysvaltain välillä järjestettiin ensimmäinen epävirallinen kauppa- ja teollisuusministeritapaaminen, joka pyrki osaltaan viemään huippukokouksen päätöksiä eteenpäin.

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) osalta sotilaallisten ja siviilikriisinhallintavoimavarojen kehitystyö jatkui. ETPP-sektorin operatiivinen toiminta laajentui vuoden 2005 aikana, erityisesti siviilikriisinhallintasektorilla.

EU-puheenjohtajakauden valmistelut

Puheenjohtajakauden sisältösuunnitelmia tarkennettiin vuoden 2005 aikana. Puheenjohtajakauden asialista-arviota päivitettiin huhtikuussa ja marraskuussa. Lisäksi hallitus määritteli syksyllä puheenjohtajakauden lähtökohdat ja politiikkasektorien alustavat painopisteet. Lopulliset puheenjohtakauden painopisteet voidaan määritellä vasta loppukeväällä 2006 kun Itävallan puheenjohtajakauden tulokset ovat tiedossa.

Suomi laati vuoden 2005 aikana myös neuvoston vuoden 2006 työohjelman yhdessä Itävallan kanssa. Ohjelma valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä neuvoston sihteeristön ja Euroopan komission kanssa. Ohjelma julkaistiin 22. joulukuuta.

Marraskuussa Suomi julkaisi puheenjohtajakauden virallisen kalenterin. Vuoden aikana viimeisteltiin myös työryhmien puheenjohtajien lista, jatkettiin Suomessa pidettävien epävirallisten kokousten valmistelua ja puheenjohtajuuskauden verkkosivujen rakentamista.

Vuonna 2005 pyrittiin lisäksi tiivistämään yhteydenpitoa muihin jäsenmaihin ja toimielimiin. Jäsenmaiden osalta yhteistyö on ollut erityisen tiivistä Suomea edeltävien puheenjohtajamaiden Iso-Britannian ja Itävallan kanssa. Myös yhteistyö Suomea seuraavan puheenjohtajamaan Saksan kanssa käynnistettiin.

Toimielinten osalta on panostettu erityisesti yhteydenpitoon Euroopan parlamentin kanssa. Puheenjohtajakaudellaan Suomi vastaa neuvoston suhteista Euroopan parlamenttiin. Minis-

teriöt laativat suunnitelmat Euroopan parlamentti -suhteistaan osana valmisteluitaan puheenjohtajakautta varten.

Vuoden aikana järjestettiin ministeriöiden yhteistä puheenjohtajuusvalmennusta. Erityisesti panostettiin neuvoston työryhmien tulevien puheenjohtajien valmennukseen.

Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston kanslia huolehti 27.12.2004 sattuneen Aasian luonnonkatastrofin edellyttämien pelastus- ja muiden tehtävien yleisestä johtamisesta ministeriöiden valmiuspäälliköiden kokousta apuna käyttäen.

Valtioneuvoston asettaman suuronnettomuuden tutkintalautakunnan antamassa tutkintaselostuksessa (A/2/2004 Y) esitettyjä toimenpide- ja kehittämisehdotuksia ryhdyttiin toteuttamaan. Niiden valmistelua ja toimeenpanoa koordinoitiin ministeriöiden kesken kanslian johdolla valmiuspäällikkökokouksissa. Valmiuspäälliköt lähettivät oikeusministeriölle yhteenvedon toimenpidesuositusten toteuttamisesta. Eräät suositukset, joilla on laajoja liittymäkohtia yleiseen kriisivalmiuden kehittämiseen, otetaan huomioon yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta vuonna 2003 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (YETT) tarkistamisen yhteydessä.

Kanslia hankki Helsingin yliopiston viestinnän laitoksen yhteydessä toimivalta viestinnän tutkimuskeskus CRC:ltä tutkimuksen ”Tiedonkulku ja viestintä Aasian hyökyaaltokatastrifissa”. Tutkimuksen mukaan viranomaisten tiedonkulku oli hidasta ja valtionhallinnon viestintä pääasiassa reaktiivista. Ainoastaan kansalaisten välinen viestintä toimi hyvin, ja strategisten päättäjien välinen viestintä kohtuullisesti. Tutkimuksesta ilmenee, että verkkoviestintä ja puhelinviestintä olivat tämän kriisin hoidossa keskeisimpiä. Tutkimuksessa annetaan myös suosituksia valtionhallinnon kriisiviestinnän kehittämiseksi ja se on osa Valtionhallinnon viestintä 2007-hanketta.

Kanslia teetti työryhmäselvityksen internetin käyttömahdollisuuksista kriisitiedottamisessa. Työryhmä ehdotti ns. kansalaisen tilannekuvaportaalin perustamista. Sivusto sisältäisi kriisitilanteissa myös vuorovaikutteisia osia. Sen ylläpidosta vastaisi valtioneuvoston kanslia.

Hallitusten välinen konferenssi hyväksyi Euroopan unionin perustuslakisopimuksen, joka allekirjoitettiin lokakuun lopulla 2004 Roomassa. Hallituksen esitys perustuslakisopimuksen hyväksymisestä Suomessa oli luonnosteltu lähes valmiiksi, kun sopimus torjuttiin kansanäänestyksissä Ranskassa ja Alankomaissa. Eurooppa-neuvosto päätti pitää sopimuksen suhteen ”pohdintatauon”. Valtioneuvosto päätti antaa eduskunnalle perustuslaillisesta sopimuksesta valtioneuvoston selonteon. Selonteko perustuslakisopimuksesta annettiin 25.11.2005.

Hallitus määritteli syksyllä EU-puheenjohtajakauden lähtökohdat ja politiikkasektorien alustavat painopisteet. Vuoden 2006 työohjelma laadittiin yhdessä Itävallan kanssa. Tämä tapahtui tiiviissä yhteistyössä neuvoston sihteeristön ja Euroopan komission kanssa. Puheenjohtajakauden virallinen kalenteri julkaistiin ja kansliaan perustettiin EU- puheenjohtajuussihteeristö, joka vastaa puheenjohtajuuskauden kokousten ja muiden tapahtumien valmistelusta ja toteuttamisesta.

Vuoden alussa perustettiin yhdeksän uutta valtiosihteerin virkaa. Virat jaettiin niin, että kummatkin sisäasiainministeriön ministerit, valtiovarainministeri, maa- ja metsätalousministeri, liikenne- ja viestintäministeri, kauppa- ja teollisuusministeri, kummatkin sosiaali- ja terveysministeriön ministerit sekä ympäristöministeri saivat valtiosihteerin. Valtiosihteerit aloittivat toimintansa alkuvuodesta. Kanslia asetti työryhmän valmistelemaan ministereiden valtiosihteereille yhtenäistä ministeriöiden työjärjestystä. Työryhmän ohjeet lähetettiin ministeriöille toimenpiteitä varten.

Valtioneuvoston kanslian asettama lainvalmistelun suunnittelun ja johtamisen kehittämisryhmä (Lainvalmistelun kansliapäällikköryhmä) luovutti selvityksensä 22.9.2005. Ryhmä esitti suositukset lainvalmisteluun sisältyvistä toimintatavoista ja menetelmistä säädösvalmistelun kehittämiseksi ja kehittämisen koordinoimiseksi. Keskeisiä kohteita ovat säädös-

valmistelun johtamisen ja suunnitelmallisuuden parantaminen, säädösvalmistelukäytäntöjen kehittäminen sekä tutkimuksen ja tietohallinnon tuki säädösvalmistelulle. Jatkona valmistuneelle hankkeelle kanslia asetti elinkeinoelämän järjestöjen aloitteesta paremman sääntelyn toimintaohjelmahankkeen (PARSA). Sen tehtävänä on selvitysten ja arvioiden perusteella laatia toimintaohjelma oikeusjärjestyksen kehittämisen säädöspoliittisista periaatteista ja linjauksista, lainvalmistelussa noudatettavista periaatteista ja säädöshuollon menetelmistä.

Kokeiluluontoisesti laadittiin vuosien 2005 ja 2006 valtiopäiviä kattava lainsäädäntöohjelma. Hallitusohjelmaan sisältyvää osuutta ohjelmasta käsiteltiin hallituksen iltakoulussa. Kokeilun kuluessa kuitenkin ilmeni, ettei vielä ollut yhteistä käsitystä lainsäädäntösuunnitelman tarkoituksesta, käsittelytavasta eikä kytkeytymisestä valtioneuvoston muihin johtamis- ja seurantajärjestelmiin. Lainsäädäntösuunnitelmaa ja sen suhdetta hallituksen muihin suunnittelujärjestelmiin tullaan tarkastelemaan ohjelmajohtamisen edelleen kehittämisen yhteydessä.

Talousneuvoston toiminta noudatteli vakiintuneita muotojaan. Finanssi- ja rahapolitiikkaa koskevien teemojen ohella huomiota kiinnitettiin erityisesti tuottavuuteen, palvelusektoriin ja julkisen vastuun rajoihin. Sihteeristö tuotti neuvostolle kolme raporttia. ”Julkisen vastuun rajat” raportissa tarkasteltiin millaisiin vastuisiin suhteessa kansalaisiin julkinen valta on sosiaali- ja terveydenhuollon alueella sitoutunut, millaisia ongelmia vastuisiin liittyy ja millaisia kehityspaineita on olemassa. Laajin raportti koski palvelusektorin kehitystä, tuottavuutta ja kilpailua Suomessa. Selvitys sisälsi paitsi kuvauksen palvelusektorin kehityksestä, myös erityisesti tuottavuuden tasoa ja kasvua koskevaa ja analyysiä ja suosituksia toimenpiteistä palvelusektorin työllistämisedellytysten sekä tuottavuuden kasvun vahvistamiseksi. Kolmannessa selvityksessä eriteltiin elintasoeroja ja niiden keskeisiä taustatekijöitä, työllisyyttä ja tuottavuutta eri Pohjoismaissa.

Hallituksen linjaukset sekä globalisaatiohaasteeseen että ikääntymishaasteeseen vastaamiseksi kiteytettiin Euroopan unionin ns. Lissabonin prosessin osana valmisteltuun kansalliseen toimenpideohjelmaan. Ohjelman valmistelusta vastasi varsinaisesti valtiovarainministeriö yhdessä muiden ministeriöiden kanssa. Valtioneuvoston kanslia huolehti ohjelman laadintaan liittyvän varsin laajan konsultaatioprosessin etujärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kanslia järjesti asiasta syyskuussa kaksi laajahkoa seminaaria ja ohjelmaluonnosta käsiteltiin myös talousneuvostossa.

Kanslia käynnisti syksyllä valtioneuvoston vuonna 2004 antaman tulevaisuusselonteon ja eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan siitä antaman mietinnön toimeenpanon seurannan. Kanslia järjesti yhdessä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan ja maakunnan liittojen kanssa seitsemän alueellista tulevaisuusfoorumia. Niihin kutsuttiin eri tahoja pohtimaan tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia sekä hahmottamaan alueiden tulevaisuusvaihtoehtoja ja tulevaisuuteen vaikuttamista. Tilaisuuksien lähtökohtana oli tulevaisuusselonteko sekä tulevaisuusvaliokunnan siitä antama mietintö, ja pääteemoina perheiden tulevaisuus ja perheet tulevaisuuden tekijöinä (Keravalla), maahanmuutto (Lappeenrannassa), terveyden edistäminen (Oulussa), kolmas ikä elämänvaiheena (Mikkelissä), sosiaalinen pääoma ja hyvä elämä (Pietarsaaressa), syrjäisen maaseudun mahdollisuudet (Lieksassa) sekä palvelujen järjestäminen ja asumisoloista huolehtiminen kasvualueilla (Hämeenlinnassa). Tilaisuuksiin osallistui yhteensä runsaat 800 henkilöä, ja alustuksia pidettiin kaikkiaan 110.

Hallituksen ohjelman toimeenpanoa edistettiin mm. hallituksen politiikkaohjelmilla ja hallituksen strategia-asiakirjamenettelyllä (HSA). Politiikkaohjelmat toteuttivat HSA 2005:ssä päätettyjä toimintaohjelmiaan valtioneuvoston kanslian koordinoimina. Valtioneuvoston kanslia valmisteli HSA 2004:n tavoitteisiin ja toimenpiteisiin perustuvan kattavan vaikuttavuusarvioinnin. Sitä sekä erikseen valmisteltujen erityisteemojen mukaisia arviointeja käyttäen hallitus piti helmikuun alussa kaksi neuvottelua, ns. politiikkariihtä, jossa käytiin alustavaa linjakeskustelua kevään 2005 kehysneuvottelujen ja hallituksen strategia-asiakirjan

käsittelyn taustaksi. Vuoden 2005 HSA vahvistettiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä huhtikuussa.

Ohjelmajohtamisen alkuvaiheen kokemuksista valmistui selvitysraportti ”Verkostomaisen johtamisen mahdollisuudet valtioneuvostossa”. Selvityksen mukaan ohjelmajohtaminen koetaan sekä päätöksentekijöiden että hallinnon kannalta hyödylliseksi useita hallinnonaloja koskettavien politiikkojen edistämisessä. Ohjelmajohtamisen mahdollisuuksia ei kuitenkaan vielä hyödynnetä täysimääräisesti. Ohjelmajohtamisessa voitiin selvityksen perusteella tunnistaa myös selkeitä kehittämistarpeita. Valtioneuvoston kanslia valmisteli ohjelmajohtamisen jatkokehittämishankkeen asettamista.

Kertomusvuonna tehtiin alueellistamispäätöksiä lähes 1 000 henkilötyövuoden verran. Vuoden merkittävin alueellistamispäätös tehtiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, kun ministeriö päätti perustaa noin 200 henkilöä työllistävän Maaseutuviraston Seinäjoelle sekä sijoittaa hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut, noin 70 henkilötyövuotta, Poriin. Merkittävänä kehittämiskohteena olivat tukipalvelut ja niiden alueellistaminen. Palvelukeskuksilla voidaan kohottaa tukipalvelujen tuottavuutta. Esimerkiksi vuoden 2006 alusta toimintansa aloittanut sisäasiainministeriön hallinnonalan palvelukeskus (Joensuu 100 henkilötyövuotta, Kajaani 30 henkilötyövuotta) tehostaa hallinnonalan tukipalveluiden tuotantoa siten, että tehtävät voidaan hoitaa keskitetysti ja sähköisesti 30 – 40 % vähemmällä työpanoksella. Palvelukeskus tehostaa tuottavuutta nykytilanteeseen verrattuna noin 145 henkilötyövuoden vuosittaisena vähennyksenä. Alueellistettaessa on mahdollista kehittää muutoinkin toimintoja. Esimerkiksi päätös alueellistaa sisäasiainministeriön alainen Poliisin tekniikkakeskus (Kouvolan aluekeskusalueelle, noin 60 henkilötyövuotta) muuttui siten, että keskuksen palvelujen tarjontaa päätettiin laajentaa koko sisäasiainministeriön hallinnonalalle sekä muille turvallisuusviranomaisille ja muuttaa alueellistettava keskus Turvallisuusalan tekniikkakeskukseksi. Kaiken kaikkiaan alueellistamisohjelmassa toteutettuja toimenpiteitä oli vuoden loppuun mennessä noin 700 henkilötyövuotta, tämän lisäksi päätettyjä toimenpiteitä noin 1 840 henkilötyövuotta ja suunnitelmia noin 1 060 henkilötyövuotta eli yhteensä noin 3 600 henkilötyövuotta.

Valtioneuvoston kanslian johdolla toteutettiin 4—5 vuoden välein järjestettävä valtakunnallinen valmiusharjoitus. Harjoituksen johtoryhmän muodosti ministeriöiden valmiuspäällikkökokous, ja kukin ministeriö vastasi harjoituksen toteuttamistavasta omalla hallinnonalallaan. Harjoituksen tarkoituksena oli tarkastaa johtamis- ja yhteistoimintajärjestelyt, kouluttaa henkilöstöä toimintaan kriisitilanteissa sekä tuottaa harjoituskokemuksia valmiussuunnitelmien tarkistamiselle. Kokonaisuuteen kuului valtioneuvoston toiminnan harjoittelu. Kertomusvuoden syksyllä valmistui raportti harjoituksen tuloksista. Johtopäätökset hyödynnetään yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiatyössä ja eri viranomaisten valmiussuunnittelussa.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa päivitettiin hallituksen strategia-asiakirjan (HSA) 2005 yhteydessä. Tietoyhteiskuntaohjelma sisältää 110 pääosin ministeriöiden vastuulla olevaa toimenpidettä, joista osa jakaantuu edelleen alahankkeiksi ja -toimenpiteiksi. Ohjelman tarkoituksena on lisätä kilpailukykyä ja tuottavuutta, sosiaalista ja alueellista tasa-arvoa sekä kansalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua hyödyntämällä tieto- ja viestintätekniikkaa koko yhteiskunnassa. Lisäksi ohjelman avulla pyritään säilyttämään Suomen asema yhtenä tieto- ja viestintäteknologian johtavista tuottajista ja hyödyntäjistä. Merkittävä painopistealue koko ohjelman toteutuksen kannalta on ollut laajapohjainen yhteistyö yhteiskunnan eri toimijoiden välillä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Vuoden aikana käynnistettiin ministeriryhmän tekemän priorisoinnin pohjalta useita toimenpiteitä valtion ja kuntien tietohallinnon tehostamiseksi sekä yhteistyön parantamiseksi (mm. KuntaTIME-työryhmä, sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen asiakasrekisterin ja kansallisen toimijan perustamisen valmistelu sekä KuntaIT-yksikköä valmisteleva työryh-

mä). Sähköistä asiointia kehitettiin muun muassa hankkimalla kuntasektorin ja valtiohallinnon käyttöön yhteinen verkkotunnistamisen ja -maksamisen palvelu (VETUMA). Lisäksi järjestettiin kansalaisille suunnattu Suomi verkossa -kampanja kirjastoissa ja yhteispalvelupisteissä.

Ohjelman tueksi asetettu tietoyhteiskuntaneuvosto toimii tietoyhteiskunnan kehittämistä ohjaavana neuvottelu- ja koordinointielimenä hallinnon, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken. Neuvoston jaostot valmistelivat muun muassa tietoyhteiskuntaneuvoston ensimmäistä raporttia ´Tulevaisuuden verkottuva Suomi', joka julkaistiin helmikuussa, ja neuvoston toista raporttia 'Tulevaisuuden elinvoimainen Suomi', joka julkaistaan helmikuussa 2006. Jaostot tekivät tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmälle ja tietoyhteiskuntaneuvostolle jaostoaloitteet, jotka koskivat sähköisen hallinnon toimittajafoorumin perustamista, sähköisen asioinnin palvelukartan laatimista sekä johtamisen kehittämistä.

Uusittu valtioneuvoston päätöksentekojärjestelmä (PTJ) otettiin käyttöön 15.8.2005. Kanslia on hoitanut PTJ:n uudistusprojektissa ensisijaisesti sovelluksen toiminnallisuuden varmistamiseen liittyvät asiat, vastannut toiminnallisista määrittelyistä ja toteutuksen testauksesta, projektin aikaisesta yleistiedotuksesta sekä yhteydenpidosta sidosryhmiin.

EU-asiakirjojen laatimista, käsittelyä ja arkistointia palveleva EUTORI-järjestelmä uudistettiin kertomusvuonna. EUTORI on ministeriöiden yhteiskäyttöinen EU-asioiden käsittelyyn tarkoitettu järjestelmä. Sen tarkoituksena on tehostaa EU-asioiden käsittelyä valtionhallinnossa. EUTORIN käyttöönotto tapahtuu vuoden 2006 alussa.

Valtioneuvoston kanslian ylläpitämien verkkopalvelujen uudistaminen aloitettiin vuoden alussa. Valtioneuvoston sivusto toimii hallituksen ja pääministerin tiedotuskanavana kaikille tiedon tarvitsijoille. Valtioneuvoston mediapalvelun tavoitteena on parantaa tiedotusvälineiden palvelua kokoamalla yhteen paikkaan ministeriöiden, tasavallan presidentin kanslian ja oikeuskanslerinviraston tiedotusmateriaalia. Teknisesti, visuaalisesti ja sisällöllisesti uudistetut sivustot avataan alkuvuonna 2006.

Valtioneuvoston viestintäyksikköön sijoitettu EU-puheenjohtajakauden verkkotoimitus aloitti keväällä puheenjohtajakauden verkkosivuston ja Asem-huippukokouksen verkkosivuston valmistelun. Puheenjohtajasivusto avataan 1.6.2006, ja se on puheenjohtajuuskauden ensisijainen tiedotuskanava. asem6.fi-sivusto avataan huhtikuun lopussa 2006.

Valtioneuvoston kanslia julkaisi yhdessä opetusministeriön kanssa Suomen korkeakoulujärjestelmää käsittelevän seitsemänkielisen *Korkeakoulusanaston*. Yhdessä valtiovarainministeriön kanssa julkaistiin valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan keskeisiä käsitteitä sisältävä viisikielinen *Työmarkkinasanasto*. Internetissä avattiin kaikille avoin valtionhallinnon termistöä sisältävä valtioneuvoston termipankki *Valter*. Sanastojen ja termipankin tavoitteena on yhdenmukaistaa valtionhallinnossa käytettävää termistöä ja helpottaa siten viestintää niin kotimaisilla kuin vieraillakin kielillä.

Vuonna 2006 tulee kuluneeksi 200 vuotta suomalaisen sivistyksen esitaistelijan ja modernin yhteiskuntarakenteen kehittäjän J. V. Snellmanin syntymästä. Valtioneuvoston kanslian asettama valtuuskunta ja toimikunta ovat yhteen sovittaneet 31 eri tahon valmistelua juhlavuoden viettämiseksi. Juhlavuoden hankkeen päämääränä on tehdä tunnetuksi Snellmanin ja hänen aikalaistensa työtä kansakunnan rakentajana, sekä rohkaista sen avulla suomalaisia tunnistamaan oma identiteettinsä ja hahmottamaan oma roolinsa eurooppalaisessa sivistyskehityksessä. Juhlavuoden teemaksi on valittu sivistys. Juhlavuonna ohjelmassa on näyttelyitä, seminaareja, konsertteja, puhetilaisuuksia, erilaisia tapahtumia yhteensä useita satoja. Juhlavuoden kalenteri ja Snellmanin elämäntyön esittely avattiin joulukuussa julkisille verkkosivuille.

Ulkoasiainministeriö

Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on edistää kestävää kehitystä, vakautta ja turvallisuutta kansainvälisessä yhteisössä sekä vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa. Suomi toimii aktiivisena Euroopan unionin jäsenenä ja edistää yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamista sekä transatlanttista yhteistyötä. Kertomusvuonna on jatkettu valmistautumista EU:n puheenjohtajuuskauteen.

Euroopan unionin laajentumisprosessi jatkui kertomusvuonna. Huhtikuussa allekirjoitettiin Bulgarian ja Romanian liittymissopimukset, jonka jälkeen maat ovat toimineet aktiivisina tarkkailijajäseninä EU:ssa. Maiden odotetaan liittyvän unionin jäseniksi tammikuussa 2007. Hallituksen esitys Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin annettiin eduskunnalle joulukuussa. Jäsenyysneuvottelut Kroatian ja Turkin kanssa aloitettiin lokakuussa. Makedonialle (FYROM) myönnettiin joulukuun Eurooppa-neuvostossa hakijamaastatus.

Euroopan unionin kriisinhallintakyvyn kehittämistä on jatkettu. Suomi on erityisesti tukenut siviili-sotilaskoordinaation vahvistamista EU:n kriisinhallinnassa. Samoin Suomi on ollut aktiivinen EU:n taisteluosastotyössä, jossa huomio kiinnittyi mm. pyrkimyksiin nopeuttaa taisteluosastojen lähettämiseen liittyvää suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia. Voimavaratyö on jatkunut tiiviinä. Yleistavoite 2010:een liittyvä sotilaallisia voimavaroja koskeva vaatimusluettelo hyväksyttiin ja voimavaratyötä on määrä jatkaa vaiheittain tiekartan mukaisesti. Siviilikriisinhallinnan konsepti- ja voimavaratyö on ollut painopiste. Suomen ilmoittamat uudet tarkennetut voimavarasitoumukset, joissa pyritään huomioimaan EU:n keskeiset voimavaratarpeet, käsittävät yhteensä 266 asiantuntijaa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenneuudistus loi kertomusvuonna puitteet **pohjoismaisen yhteistyön** terävöitymiselle ja vahvistumiselle. Ministerineuvostossa hyväksyttiin mm. uusi Venäjä-ohjelma, jossa korostetaan pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kesken sekä huomion kiinnittämistä Barentsin euro-arktiselle alueelle. Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö tiivistyi edelleen.

Suomen ja Venäjän kahdenväliset suhteet kehittyvät vakaina ja myönteisinä. Maiden välinen korkean tason vierailuvaihto jatkui tiiviinä. Pääministerit tapasivat Moskovassa kesäkuussa. Presidentti Putin vieraili maassamme elokuussa. Presidentit tapasivat myös syyskuussa Pietarissa. Suomen ja Venäjän välinen kauppavaihto kasvoi edelleen voimakkaasti. Hallitusten välinen talouskomissio kokoontui maaliskuussa Moskovassa. Suomi osallistui **EU:n ja Venäjän** välisten yhteisten alueiden tiekarttojen laatimiseen, joista sovittiin keväällä. EU:n ja Venäjän välisen PCA-sopimuksen uudistamista koskeva unionin sisäinen keskustelu alkoi sen jälkeen, kun Suomi oli nostanut asian esille komission kanssa. Suomen aktiivisesti ajamista EU:n ja Venäjän välisistä viisumihelpotus- ja takaisinottosopimuksista päästiin yhteisymmärrykseen lokakuussa.

Lähialueyhteistyössä painopiste oli vahvistetun strategian mukaisesti ympäristö- sekä sosiaali- ja terveysalan hankkeissa. Vuoteen 2006 ulottuva Suomen ja Venäjän lähialueyhteistyön toimintaohjelma hyväksyttiin 2.2.2005. Suomi osallistui aktiivisesti Euroopan unionin uuden, yhtenäisen ulkosuhderahoitusinstrumentin valmisteluun.

Pohjoisen ulottuvuuden (PU) uuden poliittisen asiakirjan suuntaviivat hyväksyttiin EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin kesken PU:n ministerikokouksessa marraskuussa. Suomi osallistui aktiivisesti suuntaviivojen valmisteluun. PU:n ympäristökumppanuuden kärkihanke, Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo, avattiin käyttöön syyskuussa.

Barentsin euro-arktisessa neuvostossa alkoi marraskuussa Suomen kaksivuotinen puheenjohtajuuskausi.

Suomi kehitti edelleen suhteitaan **Itä-Eurooppaan ja Keski-Aasiaan** sekä kahdenvälisesti että vaikuttamalla aktiivisesti EU:n politiikkaan alueella. EU-yhteistyössä olivat keskeisesti esillä unionin naapuruuspolitiikan (ENP) toimintaohjelmien laadinta Moldovalle ja Ukrainalle sekä ENP:n ulottaminen Etelä-Kaukasiaan. Suomi jatkoi tukeaan suurlähettiläs Talvitien toiminnalle EU:n Etelä-Kaukasian erityisedustajana. EU nimitti erityisedustajat myös Moldovaan ja Keski-Aasiaan.

Länsi-Balkanin tilanne on kehittynyt myönteisesti ja alue on pysynyt yleisesti ottaen vakaana. Maiden lähentyminen EU:in on vauhdittanut uudistuksia, vaikka niiden toimeenpanossa on edelleen puutteita. Kosovon tulevaa statusta koskeva neuvotteluprosessi käynnistyi vuoden lopulla YK:n pääsihteerin erityislähettilään Martti Ahtisaaren johdolla.

Irakin siirtymävaiheen poliittinen prosessi eteni YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1546 määritellyssä aikataulussa. Irakissa järjestettiin vuoden aikana kolmet vaalit. EU, ml. Suomi, tukivat vaaliprosesseja. Perustuslaki- ja vaaliprosessin edistyminen ei kuitenkaan tuonut parannusta turvallisuustilanteeseen. Iranin ydinohjelmaan liittyvien ongelmien ja epäilysten ratkaiseminen säilyi keskeisellä sijalla EU:n suhteissa Iraniin.

Lähi-idän rauhanprosessin osalta konfliktin ratkaisu ei loppuvuonna ollut lähempänä kuin vuoden alussa, vaikka useat seikat olivat luvanneet käännettä parempaan. Ulkoministeri Tuomioja vieraili alueella huhtikuussa. Suomi jatkoi taloudellisen tuen myöntämistä palestiinalaisille. Lisäksi Suomi osallistuu palestiinalaispoliisien koulutukseen sekä EU:n tuella avatun Rafahin raja-aseman monitorointiin Gazassa.

Afrikan sarvessa Suomi osallistui alueen rauhaprosessien tukemiseen osana EU:a sekä yhteistyössä muun kansainvälisen yhteisön ja alueellisten järjestöjen kanssa. Suomi oli mukana YK:n rauhanturvaoperaatioissa niin Etiopian ja Eritrean rajalla (UNMEE) kuin Sudanissakin (UNMIS). Syyskuussa Pekka Haavisto nimitettiin EU:n erityisedustajaksi Sudaniin.

Transatlanttisessa yhteistyössä kaupallistaloudellisten suhteiden tiivistäminen oli keskeisesti esillä sekä Yhdysvaltain että Kanadan kanssa. Lisäksi Suomi osallistui aktiivisesti EU:n ja sen transatlanttisten kumppaneiden väliseen vuoropuheluun, jossa pyrittiin etsimään konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia uusiin globaaleihin uhkiin vastaamisessa.

Yhteistyötä **Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden** kanssa vahvistettiin. EU:n ja alueen strategisen kumppanuuden tiivistämiseksi jatkettiin Guadalajaran huippukokouksen julistuksen päätösten toimeenpanoa sekä valmisteltiin seuraavaa vuonna 2006 pidettävää huippukokousta.

Aasian tsunamikatastrofin johdosta Suomi osoitti humanitaarista apua 20 milj.euroa ja jälleenrakennusapua vuosille 2005—2008 30 milj. euroa. Suomi kohdisti kertomusvuonna jälleenrakennusavusta 6,5 milj. euroa erityisesti Indonesiaan ja Sri Lankalla, keskittäen tukensa kansainvälisille rahastoille, monenkeskisille järjestöille sekä kansainvälisille kansalaisjärjestöille. Suomen erityisosaamista hyödynnettiin myös tsunamiennakkovaroitusjärjestelmän luomisessa Thaimaahan ja Intian-valtameren alueelle. **Pakistanin** tuhoisan maanjäristyksen jälkeen osoitettiin humanitaarista apua 8 milj. euroa ja jälleenrakennusapua vuosille 2005—2008 10 milj. euroa. Humanitaarisen avun tarve kertomusvuonna oli poikkeuksellisen suuri ja lisätalousarvioilla myönnettiin humanitaariseen apuun tsunamikatastrofin johdosta 8 milj. euroa ja Pakistanin maanjäristyksen johdosta 4 milj. euroa. Humanitaarisen avun tarpeen arvioidaan jatkuvan.

Suomi tuki presidentti Martti Ahtisaaren johdolla Suomessa käytyjä **Aceh-neuvotteluja** Indonesian hallituksen ja GAM-liikkeen välillä. Neuvottelut johtivat elokuussa Helsingissä allekirjoitettuun rauhansopimukseen, jonka toimeenpanon valvomista varten perustettiin EU:n ja viiden ASEAN-maan muodostama valvontaoperaatio (AMM, Aceh Monitoring Mission). Suomesta valvontaoperaatioon osallistuu noin 30 henkeä.

Suomi osallistui **kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan** Euroopassa, Afrikassa, Lähi-idässä ja Aasiassa. Vuoden lopussa Suomi oli mukana yhteensä yhdeksässä sotilaallisessa kriisinhallintaoperaatiossa noin 760 rauhanturvaajalla. Suomi luovutti Kosovossa toimivan Naton KFOR-operaation Keskisen prikaatin johtovaltiotehtävän Tshekin tasavallalle 1.7.2005 ja Bosnia-Hertsegovinassa toimivan EU:n Althea-operaation pohjoisen osaston kehysvaltiotehtävän Itävallalle 1.12.2005. Afganistanissa Suomi on osallistunut Naton johtamaan ISAF-operaatioon Kabulissa sekä alueellisissa jälleenrakennusryhmissä. Suomi osallistui YK-operaatioihin Lähi-idässä, Kashmirissa, Liberiassa, Etiopia-Eritreassa ja Sudanissa. Suomi on jatkanut eri hallinnonhaaroja yhdistävää rauhanturvakoulutusprojektia kolmessa Afrikan maassa sekä kehittänyt vuonna 2006 Sarajevossa ja Belgradissa toteutettavan rauhanturvakoulutusmoduulin.

Suomi osallistui yhteensä kymmeneen **EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioon** Länsi-Balkanilla, Afrikassa, Itä-Euroopassa, Etelä-Aasiassa ja Lähi-idässä. Suomi lähetti asiantuntijoita Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) kenttätoimintoihin Bosnia-Hertsegovinassa, Moldovassa, Georgiassa, Turkmenistanissa ja Serbia-Montenegrossa. Suomi osallistui Etyjin puheenjohtajamaan Vuoristo-Karabahin konfliktin henkilökohtaisen edustajan toimistoon sekä YK-operaatioihin Kosovossa ja Sudanissa. Osallistumista jatkettiin Sri Lankan tulitaukosopimuksen tarkkailuoperaatiossa, irakilaisten poliisien koulutuskeskuksessa Jordaniassa ja alueellisessa jälleenrakennusryhmässä Afganistanissa. Lisäksi Suomi osallistui ISAF:in komentajan toimistoon Afganistanissa sekä Pohjois-Irlannissa kansainväliseen aseidenriisuntakomissioon. Suomi asetti asiantuntijoita myös EU:n, Euroopan neuvoston, Etyjin ja Naton kansainvälisten sihteeristöjen käyttöön.

Asevalvontasektorilla Suomen toiminta keskittyi EU:n joukkotuhoasestrategian toimeenpanon edistämiseen. Keskeisellä sijalla oli ydinsulkusopimuksen tarkastelukonferenssi. Syyskuuhun asti Suomi jatkoi täydellisen ydinkoekieltosopimuksen voimaantuloa edistävien toimenpiteiden koordinaattorina. Lisäksi tuettiin G8-maiden Global Partnership -yhteistyötä Venäjällä toteutettujen ydinturvallisuus- ja kemiallisten aseiden hävittämishankkeiden kautta sekä kemiallisten aseiden kieltosopimuksen puitteissa annettavaa kehitysmaakemistien koulutusta. Suomi toimi myös aktiivisesti kansainvälisen asekauppasopimusprosessin edistämiseksi. Suomi toimi YK:n pienaseita koskevan toimintaohjelman toteutusta seuraavan kokouksen puheenjohtajana ja tiettyjä tavanomaisia aseita koskevan sopimuksen puitteissa käytyjen ajoneuvomiinoja koskevien keskustelujen koordinaattorina.

Naton rauhankumppanuustoiminnan keskeinen merkitys on osallistuminen Nato-johtoisiin operaatioihin Kosovossa ja Afganistanissa. Lisäksi Suomi on rauhankumppanuuden puitteissa tukenut Keski-Aasian ja Kaukasian maiden demokratia- ja vakauskehitystä mm. koulutuksen ja rahastojen kautta. Suomi pyrki omalta osaltaan varmistamaan, että rauhankumppanuusyhteistyö säilyy mielekkäänä kaikkien kumppanimaiden tarpeita ajatellen.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä Suomi on tukenut eri ulottuvuuksien eli poliittis-sotilaallisen, taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden sekä inhimillisen ulottuvuuden tasapainoista kehittämistä. Keskeinen merkitys on ollut Etyjin vaalitarkkailutoiminnalla. Etyjin ministerikokouksessa Ljubljanassa hyväksyttiin mm. suunnitelma järjestön toiminnan tehostamiseksi sekä päätettiin Suomen puheenjohtajuuskaudesta vuonna 2008.

Valtioneuvoston **ihmisoikeuspoliittisen** selonteon seuranta käynnistyi. Valtioneuvosto hyväksyi elokuussa ulkoasiainministeriön johdolla valmistellun ihmiskaupan vastaisen toimin-

tasuunnitelman. Suomi toimi ensimmäistä vuotta YK:n ihmisoikeustoimikunnan jäsenenä ja osallistui tiiviisti uudesta ihmisoikeusneuvostosta käytäviin neuvotteluihin. Suomen aloitteesta valmistellun Euroopan romanifoorumin toiminta käynnistyi ja se piti ensimmäisen täysistuntonsa joulukuussa.

Terrorismin vastainen yhteistyö jatkui kertomusvuonna tiiviinä mm. suurta tuhoa aiheuttaneiden pommi-iskujen seurauksena (Sharm el-Sheikh, Lontoo, Bali, Delhi ja Amman). EU hyväksyi joulukuussa terrorisminvastaisen strategian, joka kattaa sekä sisäisen turvallisuuden että ulkoisen toiminnan alueita. Myös terrorismin torjunnan oikeudellisia puitteita on edelleen vahvistettu ja ponnisteluja kokonaisvaltaisen terrorismin vastaisen yleissopimuksen aikaansaamiseksi jatkettiin. Euroopan neuvostossa hyväksyttiin terrorismin ennaltaehkäisemistä koskeva yleissopimus. Suomen edustaja valittiin kertomusvuonna Euroopan neuvoston terrorismiasiantuntijoiden komitean puheenjohtajaksi.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen toiminta ulottui kertomusvuonna syytetutkimuksiin kolmessa maassa: Ugandassa, Kongon Demokraattisessa Tasavallassa sekä Darfurin alueella Sudanissa. Suomi tuki tuomioistuimen toimintaedellytysten turvaamista ja sen aseman vahvistamista sekä kansallisesti että EU:n kautta. Suomi jatkoi edelleen myös tiivistä yhteistyötä entisen Jugoslavian alueen sotarikoksia käsittelevän YK:n sotarikostuomioistuimen kanssa ja tuki Sierra Leonen sisällissodan aikaisia vakavimpia ihmisoikeusloukkauksia käsittelemään perustettua erityistuomioistuinta.

Maahantuloasioiden käsittelyä edustustoissa kehitettiin edelleen. Biometristen passien sekä EU:n uuden viisumitietojärjestelmän käyttöönottoon varauduttiin. Yleisurheilun MM-kisoihin liittyen toteutettiin mittavat järjestelyt joukkueiden sujuvan maahantulon varmistamiseksi mm. Schengen-edustamissopimusten avulla.

Eurooppa-oikeuden kehitykseen kansallisesti merkittävissä asioissa on vaikutettu osallistumalla kymmenien **EY:n tuomioistuimissa** vireillä olevien asioiden käsittelyyn.

Globalisaation laaja-alaista käsittelyä kansainvälisissä järjestöissä edistettiin. **Tietoyhteiskuntahuippukokouksen** (WSIS) toisen vaiheen valmisteluihin sekä kokoukseen osallistuttiin aktiivisesti.

Helsinki-prosessin korkean tason Helsinki-ryhmä julkaisi loppuraporttinsa kesäkuussa ja prosessin ensimmäinen vaihe huipentui syyskuussa järjestettyyn Helsinki-konferenssiin. Sekä Helsinki-ryhmä että Helsinki-konferenssi tuottivat konkreettisia, globaalihallintaan liittyviä ehdotuksia pohjaksi jatkotyöskentelylle. Prosessin tueksi Suomi ja Tansania ovat koonneet yhdentoista muun hallituksen ystävämaan ryhmän, jonka ministerikokous pidettiin Helsinki-konferenssin yhteydessä. Vuoden 2007 loppuun asti ulottuvan seurantavaiheen tarkoitus on yhtäältä jatkaa monitoimijayhteistyötä pyöreiden pöytien avulla ja toisaalta edistää ensimmäisen vaiheen ehdotusten toimeenpanoa tiekarttoja toteuttamalla. Suomi ja Tansania jatkavat prosessin rinnakkaispuheenjohtajina myös seurantavaiheen ajan.

Suomen kannoista keskeisimmät saatiin varsin hyvin mukaan **YK:n** syyskuussa järjestetyn huippukokouksen loppuasiakirjaan. Pääpaino on ollut pyrkimyksillä vaikuttaa rauhanrakentamiskomissiosta, ihmisoikeusneuvostosta ja YK:n hallintoreformeista käytäviin neuvotteluihin. Keskeisten tulosten toimeenpanoon on panostettu.

Suomi on **kansainvälisissä rahoituslaitoksissa** edistänyt pyrkimyksiä kehitysmaiden velkahelpotusten laajentamiseksi mm. antamalla tukensa G8-maiden ehdotukselle HIPC-maiden monenkeskisten velkojen anteeksiannosta.

Suomen **kauppapoliittisten** etujen kannalta keskeistä Maailman kauppajärjestön **WTO:n Dohan neuvottelukierrosta** käytiin tiiviisti koko vuoden. Hong Kongissa joulukuussa pide-

tyssä ministerikokouksessa saavutettiin tyydyttäviä tuloksia eräissä kehitysmaiden erityiskysymyksissä ja päätettiin neuvotteluprosessin jatkamisesta, mutta neuvottelujen avainkysymysten ratkaiseminen jäi jatkoneuvotteluihin.

Kauppapolitiikan lähivuosien haasteita silmällä pitäen laadittiin **Suomen kauppapoliittinen ohjelma**, joka hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä. Ohjelma sisältää keskeiset toimintaa ohjaavat kauppapoliittiset linjaukset ja siinä analysoidaan kauppapolitiikan keskeisiä tehtäviä ja tavoitteita globalisoituneessa maailmantaloudessa.

Venäjän WTO-liittymisneuvotteluihin liittyen on Genevessä käyty monenvälisiä neuvotteluja erityisesti ns. tullienulkopuolisista kaupan esteistä. Venäjän WTO-jäsenyyden ajankohta on edelleen avoin.

Euroopan unionia koskevissa **WTO-riidoissa** ei tehty merkittäviä päätöksiä. EU:n ja Yhdysvaltojen välisistä riitatapauksista erityisesti lentokonevalmistustukia (ns. Airbus-Boeing-kiista) koskeva tapaus oli vahvasti esillä. Suomen kannalta merkittävin kiista koski EU-sokerin vientitukia, jota koskevat lopulliset päätökset hyväksyttiin.

Kauppapoliittisia instrumentteja (polkumyynti- ja tasoitustullit, suojatoimenpiteet) käytettiin lisääntyvässä määrin sekä EU:ssa että kolmansissa maissa. Suomen perussuhtautuminen näiden instrumenttien käyttöön on kriittinen. Kiinalaisten tekstiili- ja vaatetustuotteiden tuontia koskeva tapaus muodostui erityisen ongelmalliseksi. Suomi suhtautui tuonninrajoitustoimiin varauksellisesti ja toimi sen puolesta, että suomalaistuojille aiheutuneet ongelmat saatiin ratkaistua etujemme mukaisella tavalla.

Metsälainsäädännön noudattamista, metsähallintoa ja puukauppaa koskevan (FLEGT) EU:n asetus hyväksyttiin neuvostossa. Sillä perustetaan lisensiointijärjestelmä valvomaan Euroopan yhteisöön suuntautuvaa puutavaran tuontia. Järjestelmän käytännön toteutuksessa onnistuttiin saamaan Suomen tavoitteiden mukainen ratkaisu, joka mahdollistaa ns. toimijakohtaisten lisenssien käytön.

OECD:ssä suoritettiin Suomen aluepoliittinen ja terveydenhuoltoalan maatutkinta. Pääsihteerivaihdoksen yhteydessä keskusteltiin järjestön roolin ja hallinnon uudistuksesta, joka mahdollistaisi järjestön laajentumisen.

Kahdenvälisten taloussuhteiden kehittämistä jatkettiin neuvottelemalla **investointien edistämistä ja suojaamista koskevista sopimuksista**. Sopimukset allekirjoitettiin Guatemalan, Nigerian, Sambian sekä Serbia ja Montenegron kanssa. Investointisuojasopimusneuvotteluja pyrittiin hyödyntämään myös houkuteltaessa ulkomaisia investointeja Suomeen.

Kehitysmaista yhteisöön tapahtuvan tuonnin preferenssijärjestelmään (GSP) liittyvää asetusta uudistettiin. Suomi ajoi tasapuolisemman, läpinäkyvämmän ja vähiten kehittyneiden maiden ongelmat paremmin huomioon ottavan järjestelmän aikaansaamista.

Viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi laadittiin strategia ja aloitettiin strategian edellyttämät konkreettiset toimenpiteet mm. VKE-tapahtumiin (kuten vienninedistämismatkat) ja tietopalveluihin liittyen. Yhteistyössä elinkeinoelämän etujärjestöjen kanssa toteutettiin laaja vienti- ja tuontikaupan esteitä kartoittava selvitys, jonka pohjalta ryhdyttiin toimenpiteisiin esiin nousseiden kaupanesteiden poistamiseksi. Lisäksi panostettiin koulutukseen ja tiedottamiseen.

Valtioneuvoston hyväksymä kehityspoliittinen ohjelma sitoo Suomen **kehityspolitiikan** tavoitteet kiinteästi YK:n vuosituhatjulistuksen kehityspäämääriin. Suomen kehityspolitiikan keskeisimpänä päämääränä on vaikuttaa äärimmäisen köyhyyden poistamiseen. Tähän pyritään sekä parantamalla politiikkajohdonmukaisuutta että lisäämällä avun tehokkuutta, vai-

kuttavuutta ja tuloksellisuutta. Johdonmukaisuuden edistämiseksi otettiin edistysaskelia etenkin kaupan ja kehityksen, mutta myös turvallisuuden ja kehityksen alueilla. Tärkeää on myös taata johdonmukaisuus kahdenvälisen, monenkeskisen ja EY-yhteistyön välillä.

Merkittäviä sitoumuksia tehtiin **YK:n vuosituhatpäämäärien** saavuttamiseksi: Pariisin julistus avun tuloksellisuudesta, G8-ryhmän velka-aloite, YK:n vuosituhattavoitteita koskeva huippukokous sekä WTO-ministerikokous Hong Kongissa.

Kertomusvuonna **kehitysyhteistyömäärärahat** olivat yhteensä **600,086 milj. euroa eli noin 0,39 % ennustetusta BKTL:stä**. Varsinaisen kehitysyhteistyön osuus nousi 469,9 milj. euroon. Kehityspoliittinen ohjelma asettaa tavoitteeksi 0,7 %:n osuuden vuoteen 2010 mennessä, yleinen talouskehitys kuitenkin huomioon ottaen.

Suomen kehitysyhteistyövaroista noin 58 % kanavoitiin kahdenväliseen ja noin 42 % monenkeskiseen yhteistyöhön. Kehityspoliittisen ohjelman tavoitteena on nostaa Suomen pitkäaikaisten yhteistyömaiden - Etiopia, Kenia, Mosambik, Nepal, Nicaragua, Sambia, Tansania ja Vietnam - osuus 60 prosenttiin maa- ja aluekohtaisesta yhteistyöstä. Keskittäminen on yksi keino avun vaikuttavuuden lisäämiseksi. Monenkeskisessä yhteistyössä tärkeimmät yhteistyökanavat olivat EU, YK-järjestöt sekä kansainväliset rahoituslaitokset.

Oikeusministeriö

Matti Vanhasen hallituksen oikeuspoliittisiin tavoitteisiin kuuluu parantaa oikeuden saatavuutta ja kehittää tuomioistuinten toimintaa, huolehtia sisäisestä turvallisuudesta ja kriminaalipolitiikan vaikuttavuudesta sekä helpottaa pitkäaikaisiin velkavaikeuksiin joutuneiden henkilöiden asemaa ja tehostaa maksuhäiriöiden hoitoa. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja -aktiivisuutta pyritään lisäämään hallitusohjelmaan sisältyvän kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Demokratian toimivuus ja julkinen hallinto Oikeusministeriö on vastannut hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman koordinaatiosta. Osana kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa toiminut Kansanvalta 2007 -toimikunta on käsitellyt mietinnössään laajasti vaalijärjestelmää, kunnallista demokratiaa sekä puolueiden toimintaedellytyksiä koskevia kysymyksiä. Joulukuussa on asetettu työryhmä arvioimaan kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten turvaamista. Hankkeen tavoitteena on tehdä kansalaistoimintaa tukevat ja julkisia palveluita täydentävät vapaaehtoistyötä ja vertaistukea kannustavat ehdotukset toukokuun 2006 loppuun mennessä. Ministeriössä on kehitetty mm. vaalijärjestelmää, vaalitietojärjestelmää ja vaalitiedottamista. Politiikkaohjelman muut vastuuministeriöt ovat sisäasiainministeriö, opetusministeriö ja valtiovarainministeriö.

Oikeusministeriö on valmistellut valtioneuvoston kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta, joka annetaan tämän toimintakertomuksen oheisaineistona. Valmistelussa on avustanut kieliasiain neuvottelukunta. Eduskunnan edellyttämällä tavalla tähän ensimmäiseen kertomukseen on koottu mahdollisimman paljon maamme kielioloja koskevaa yleistä tietoa.

Vakavia kriisejä koskevan valmiuslain uudistamista valmistelevan toimikunnan loppumietintö on valmistunut joulukuussa. Uudistuksen tavoitteena on saattaa valmiuslaki perustuslain mukaiseksi sekä ajantasaistaa valmiuslain mukaiset toimivaltuudet. Työryhmä valmistelee tammikuun 2006 loppuun mennessä ehdotusta perustuslain muuttamiseksi siten, että päätöksen Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan tekisi kaikissa tapauksissa tasavallan presidentti.

Yhteispohjoismainen asiantuntijaryhmä on saanut marraskuussa valmiiksi ehdotuksensa pohjoismaiseksi saamelaissopimukseksi. Sen lähtökohtana on vahvistaa ja lujittaa saamelaisten oikeuksia. Saamelaiskäräjien saamelaiskäräjälain mukaisesti laatima kertomus toimitetaan eduskunnalle valtion tilinpäätöskertomukseen sisältyvän oikeusministeriön tuloksellisuusraportin liitteenä.

EU:n ja kansainvälinen oikeusyhteistyö Oikeus- ja sisäasioista on tullut yksi EU:n nopeimmin kehittyvistä yhteistyöalueista. Tämä on omiaan lisäämään vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen painoarvoa ja merkitystä. Joulukuussa 2004 hyväksyttiin järjestyksessään toinen toimintaohjelma alueen toteuttamiseksi (ns. Haagin ohjelma). Kesäkuussa 2005 toimintaohjelmaa täydennettiin komission työtä ohjaavalla toimenpideohjelmalla.

Kertomusvuonna tuli voimaan laki omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Oikeus- ja sisäasiain neuvostossa on edetty todisteiden luovuttamista ja vankeusrangaistukseen tuomittujen siirtämistä koskevien hankkeiden valmistelussa sekä eurooppalaisen maksamismääräyksen ja vähäisten vaatimusten menettelyn käyttöönoton osalta. Riidattomia saatavia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöön liittyvä laki tuli voimaan lokakuun alusta.

Korruption vastaista työtä on jatkettu osallistumalla EN:n ja OECD:n maatarkastuksiin. Korruptionvastaiseen YK:n yleissopimukseen liittyvien määräysten voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys on annettu marraskuussa.

Kahdenvälisten Suomen ja Venäjän välisten oikeusyhteistyöhankkeiden lisäksi on osallistuttu EU:n ja Venäjän yhteisen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen tiekartan toimeenpanoon. Helsingissä on järjestetty asiaa käsittelevä Suomen ja Venäjän välinen seminaari marraskuussa.

Kansalaisten oikeussuhteet Asuntokauppalain vakuusjärjestelmiä on laajennettu säännöksillä, joiden mukaan suojaa rakennusvirheiltä on annettava ostajalle myös valmiina myytäville asunnoille ja lisärakentamiseen kuten rakennettaessa asuntoja ullakkotiloihin. Myös vakuuksien käyttöönottoa konkurssitilanteissa on yksinkertaistettu.

Osakeyhtiölakia on ehdotettu uudistettavaksi syyskuussa annetulla hallituksen esityksellä. Lakiuudistuksella lisättäisiin yhtiöiden toimintavapautta vähentämällä erilaisia rajoituksia ja muotomääräyksiä. Samalla kuitenkin tehostettaisiin velkojien ja vähemmistöosakkeenomistajien oikeussuojaa. Pienten osakeyhtiöiden asemaa parantaisi lain yleinen selkeys ja sen sisältämät kattavat olettamasäännökset.

Sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittäneen toimikunnan mietintö on valmistunut joulukuussa.

Uusi rikosvahinkolaki laajentaa rikoksen uhrin oikeutta korvaukseen valtion varoista. Uudistuksella kohennettiin erityisesti väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien asemaa. Myös törkeiden väkivaltarikosten uhreille ryhdytään maksamaan valtion varoista korvausta kärsimyksestä, kuitenkin vasta vuoden 2008 alusta.

Isyyskysymysten selvittämisestä on annettu uusi laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta, joka vastaa kehittyneitä tutkimusmenetelmiä. Laki parantaa mahdollisuuksia saada näyttöä sukulaisuudesta isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevissa asioissa.

Oikeusturvan kehittäminen Tuomioistuimien toiminnan kehittämisessä on painotettu laajempaa yhteiskunnallista merkitystä omaavien asiaryhmien ja pitkään vireillä olleiden asioiden ripeän käsittelyn tärkeyttä. Samalla on pyritty kohdistamaan resursseja ruuhkautuneimpiin tuomioistuimiin. Hovioikeuksien seulontamenettelyn laajentamista koskeva hallituksen esitys on annettu kesällä. Käräjäoikeusverkoston kehittämistä on jatkettu edelleen siten, että käräjäoikeuksien lukumäärä alenee vuoden 2006 alussa 61:stä 59:ään.

Yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävien asioiden valitusmenettelyä on pyritty nopeuttamaan parantamalla hallinto-oikeuksien toimintaedellytyksiä ja kehittämällä tuomioistuinten virkarakennetta. Päätösvaltaisten kokoonpanojen joustavoittamista koskeva hallituksen esitys annettiin kertomusvuonna.

Eroja keskimääräisissä käsittelyajoissa yksittäisten tuomioistuimien välillä on esiintynyt edelleen. Tätä asiantilaa ei voida pitää kansalaisten alueellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta tyydyttävänä. Samoin yksittäisten asioiden kokonaiskäsittelyajat voivat muodostua kohtuuttoman pitkiksi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut oikeudenkäynnin kokonaiskeston olleen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin näkökulmasta liian pitkä viidessä vuonna 2005 antamassaan ratkaisussa. Oikeusministeriö on asettanut syksyllä työryhmän tarkastelemaan oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämistä ja laajojen asioiden käsittelyn kehittämistä.

Laki riita-asioiden tuomioistuinsovittelusta tulee voimaan vuoden alusta 2006. Tuomioistuimet ovat jatkaneet laatutyötä. Syksyllä Pohjois-Suomen tuomioistuimien laatuprojektille on myönnetty eurooppalainen oikeudenhoidon tunnustuspalkinto ”The Crystal Scales of Justice Award”. Tuomarinvastuuta tarkastelleen työryhmän mietintö on valmistunut vuoden lopulla.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan sisältyvän sähköisen oikeusprosessin ja sähköisten palveluiden edellytyksiä on kehitetty. Videoneuvottelutekniikan pilottihanke neljässä käräjäoikeudessa, yhdessä vankilassa ja yhdessä ulkomaisessa tuomioistuimessa jatkui.

Oikeudellisten neuvontapalvelujen tarjoamiseksi riittävän lähellä kansalaisia on syksyllä käynnistetty oikeusapuohjauskokeilu, joka jatkuu vuoden 2006 loppuun. Puhelimitse tarjottavassa palvelussa ohjataan kysyjä ottamaan yhteyttä oikeaan tahoon asiansa selvittämiseksi. Kokemukset ovat osoittaneet palvelulla olevan kysyntää. Vuoden alussa tarjottiin ilmaista oikeudellista neuvontaa Kaakkois-Aasian luonnonkatastrofin uhreille ja näiden läheisille. Kuluttajavalituslautakunta on siirretty oikeusministeriön hallinnonalalle kertomusvuonna. Syksyllä on asetettu työryhmä valmistelemaan ryhmäkannelakia kuluttajansuoja-asioissa.

Kriminaalipolitiikka Kriminaalipoliittisten toimenpiteiden lähtökohtana on ollut hallituksen vuoden 2004 sisäisen turvallisuuden ohjelmaa koskeva periaatepäätös. Kriminaalipolitiikan tärkeimmät vaikuttavuustavoitteet ovat rikollisuuden vähentäminen, erityisinä painotuksina väkivalta-, huume-, talous- ja uusintarikollisuuden vähentäminen sekä toisaalta rikoksen uhrin aseman parantaminen. Vuoden alussa valmistui rikoksentorjuntaneuvoston ehdotus kansalliseksi väkivallan vähentämisohjelmaksi, josta on tarkoitus tehdä valtioneuvoston periaatepäätös vuoden 2006 alussa.

Lokakuussa on annettu rikoslain muutosesitys, jonka tarkoituksena on myöhentää lapsiin kohdistuvien vakavien seksuaalirikosten vanhenemisaikoja. Vuoden lopussa on annettu esitykset seksuaalipalvelujen ostamisen säätämisestä yleisesti rangaistavaksi sekä ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevan YK:n yleissopimuksen lisäpöytäkirjojen hyväksymisestä.

Sakon muuntorangaistusta koskevia säännöksiä muutetaan vuoden 2006 alussa voimaan tulevilla lainmuutoksilla. Maksamattomien sakkojen vankeudeksi muuttamista sekä muuntorangaistusten enimmäispituutta koskevien muutosten arvioidaan alentavan sakkovankien päivittäistä määrää noin 80:lla.

Oikeusministeriössä on valmisteltu uuden kesäkuussa annetun vankeutta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön ja ehdonalaista vapauttamista koskevien rikoslain muutosten voimaantuloa sekä vankeinhoidon hallintoa koskevien säädösmuutosten toteuttamista.

Vuoden aikana on valmistunut ehdotus syyttäjälaitoksen organisaation kehittämisestä ja arvio paikallisten syyttäjäyksiköiden henkilöstötarpeesta. Syyttäjätoimen alueellista järjestämistä ja organisaatiota koskeva jatkovalmistelu on aloitettu.

Todistajan aseman parantamiseksi suunnitellaan tukitoiminnan järjestämistä. Lisäksi selvitetään rangaistustaan suorittavien ja heidän perheittensä sosiaaliturvaa sekä vapautuvien vankien ja muiden rikoksesta tuomittujen suunnitelmallisen tuen kehittämistä.

Vuonna 2005 vankeja oli keskimäärin 3 888. Vastaava luku vuonna 2004 oli 3 577. Sekä rangaistusta suorittavien vankien että tutkintavankien määrä oli edellisvuotta suurempi. Vankimäärän kasvuun on vaikuttanut muun muassa vankeusaikojen piteneminen. Sakon muuntorangaistusta suorittavien määrä lisääntyi huomattavasti edellisen vuoden poikkeuksellisen alhaiseen lukuun verrattuna. Vankien määrän kasvu on aiheuttanut vankiloissa tilanahtautta, lisännyt henkilökunnan työmäärää ja vaikeuttanut vankien sijoittamista tavoitteelliseen toimintaan. Karkaamisten ja järjestyshäiriöiden määrissä ei ole kuitenkaan tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Vuoden lopulla on valmistunut Riihimäen vankilan laaja peruskorjaus. Turun Kakolanmäellä sijaitsevia laitoksia korvaavan uuden Lounais-Suomen vankilan rakennustöitä jatkettiin. Uusi vankila valmistuu vuonna 2007.

Velkahallinta ja maksuhäiriömenettelyt Eri hallinnonalojen ja viranomaistahojen sekä keskeisten velkoja- ja velallistahojen yhteistyönä on aloitettu velkahallintaohjelman täytäntöönpano. Ohjelmassa on täsmennetty kehittämislinjat ja toimenpiteet erityisesti velkaongelmien syntymisen ja syvenemisen estämiseksi.

Oikeusministeriössä on valmisteilla ehdotus velallisen lisäsuoritusvelvollisuuden lieventämiseksi yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Saatavien perinnästä annetun lain muutos on tullut voimaan toukokuussa. Lain tavoitteena on kuluttajasaatavien perintäkulujen kohtuullisuuden ja riittävän yhdenmukaisuuden varmistaminen.

Hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaan liittyen on kehitetty konkurssi-, yrityssaneeraus- ja muuta maksukyvyttömyyslainsäädäntöä elinkelpoisten yritysten tarpeettomien konkurssien välttämiseksi. Työryhmä valmistelee yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkistamista. Ministeriössä on valmisteilla myös liiketoimintakiellon valvontaa koskevan lainsäädännön tarkistaminen laajentamalla valvontavelvollisuutta. Valmisteilla oleva luottotietolaki sisältäisi säännökset yrityksiä, yritystoiminnan vastuuhenkilöitä ja kuluttajia koskevien luottotietojen käsittelystä samoin kuin siitä, milloin henkilöä koskevia maksuhäiriötietoja voidaan käyttää yrityksen luottokelpoisuuden arvioinnissa.

Hallituksen esitys ulosottolain kokonaisuudistuksen kolmannesta vaiheesta on annettu eduskunnalle keväällä. Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi omaisuuden ulosmittausta ja myyntiä sekä varojen jakoa ja tilitystä koskevat säännökset. Ulosmitatun omaisuuden huutokauppaan nähden vaihtoehtoiseksi myyntimuodoksi tulisi vapaa myynti. Velallisen aseman helpottamiseksi esitetään valtiolle maksettavista taulukkomaksuista luopumista palkan ja eläkkeen pitkäkestoisessa ulosotossa.

Uudistuksen neljännessä vaiheessa ehdotetaan säädettäväksi uusi ulosottokaari, jolla kumottaisiin nykyinen ulosottolaki. Ulosottokaareen siirrettäisiin osittaisuudistuksissa jo uudistetut säännökset. Ulosotto-organisaatiota kehitettäisiin kaksiportaiseksi. Ulosottokaareen otettaisiin myös säännökset saatavan lopullisesta vanhentumisesta sekä alaikäisistä velallista koskevista ilmoituksista holhousviranomaisille. Myös veroulosottoa koskevat säännökset ehdotetaan uudistettaviksi. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa helmikuussa 2006.

Ulosoton organisaatiota on kehitetty suurentamalla yhteistoimintamääräyksillä ulosottopiirejä. Vuoden 2006 alussa voimaan tulevilla määräyksillä ulosottopiirien määrä vähenee 65:stä 51:een.

Riidattomia velkoja koskevien tuomioiden täytäntöönpanoa toisessa EU –maassa tehostetaan lokakuussa voimaan tulleella lailla. Säännöstä sovelletaan myös sosiaalilautakunnan vahvistamiin elatussopimuksiin.

Tuottavuusohjelma Oikeusministeriön ja sen hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus aloittaa toimintansa vaiheistetusti vuoden 2006 alusta. Hankkeen tavoitteena on lisätä hallinnonalan tuottavuutta ja tehokkuutta.

Sisäasiainministeriö

Sisäinen turvallisuus *Poliisitoimi* Poliisin tehtävämäärissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Poliisitoimen keskeiset strategiset linjaukset on vahvistettu sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Alueellisten ja paikallisten turvallisuussuunnitelmien sisällön kehittämistä on valmisteltu tarkoituksena kehittää valtakunnallinen turvallisuussuunnitelmamalli, jota kunnat voivat jatkossa hyödyntää omien turvallisuussuunnitelmien laadinnassa ja kehittämisessä.

Turvallisuustaso on katuturvallisuusindeksillä mitaten hieman parantunut. Keskimääräinen valtakunnallinen toimintavalmiusaika on hieman noussut vuodesta 2004. Päihtyneenä säilöön otettujen henkilöiden määrä laski, samoin väkivaltarikollisuus (tammi—lokakuu 2004/2005).

Rikostorjunnan keskeisenä kehittämis- ja painopistealueena on ollut talousrikollisuuden torjunta. Pääkaupunkiseudulle on perustettu talousrikosten esikäsittely-yksikkö ja talousrikostorjunta on kytketty osaksi vakavan rikollisuuden kohdevalintamenettelyä. Talousrikostutkinnan kehittämisen ja lisäresurssoinnin ansiosta talousrikostorjunnan tila on parantunut merkittävästi. Talousrikostutkinnan jutturuuhkaa on saatu purettua, poliisin haltuun saaman rikoshyödyn määrä on kasvanut ja talousrikosten keskimääräinen tutkinta-aika on lyhentynyt.

Väkivallan määrän vähentämiseksi on valmisteltu toimenpideohjelma, jonka keskeiset toimet ja tavoitteet on huomioitu vuoden 2006 tulosohjauksessa.

Rikospaikkatutkinnan kattavuutta on parannettu edelleen, rikoksesta epäiltyjen rekisteröintiä lisätty, tekijäkeskeistä tutkintamallia on sovellettu yhä laajemmin, rikosten sarjoittamista on lisätty sekä analyysitoimintaa on kehitetty. Omaisuusrikosten selvitysprosentti on parantunut edelleen. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa on panostettu reaaliaikaisen tilannekuvan luomiseen kohdevalintamenettelyn turvaamiseksi sekä kansainväliseen yhteistyöhön. Järjestäytyneiden rikollisryhmien määrä ei ole kasvanut, mutta jäsenten määrä on jonkin verran lisääntynyt.

Poliisin toiminnan lainmukaisuuden valvonta koostuu päivittäisjohtamisesta, esimiesten tekemistä säännönmukaisista tarkastuksista sekä yleisön tekemien kantelujen ja muun palautteen käsittelemisestä. Sisäistä laillisuusvalvontaa täydentävät ylimpien laillisuusvalvojien tekemät tarkastukset ja kantelujen käsitteleminen.

Poliisin lääninjohdot ovat suorittaneet alueensa kihlakuntien poliisilaitosten tarkastukset läänien omien suunnitelmien mukaisesti. Tarkastuksissa on kiinnitetty huomiota erityisesti rikosten esitutkinnan yhteydessä käytettyjen pakkokeinojen käytön lainmukaisuuteen ja päätösten asianmukaiseen perustelemiseen. Myös lupahallinnon osalta on tarkastettu varsinkin kielteisten päätösten perustelujen oikeellisuus ja riittävyys.

Suunnitelma poliisin varautumisesta terrorismin torjuntaan on valmistunut ja torjunnan edellyttämän kaluston hankinta on käynnistynyt. Sisäasiainministeriön asettama poikkihallinnollinen asiantuntijatyöryhmä valmistelee sisäisen turvallisuuden ohjelmassa edellytettyä suunnitelmaa viranomaisyhteistyön varmistamiseksi ja selkiinnyttämiseksi terrorismin torjunnassa.

Sisäasiainministeriö vastaa sisäistä turvallisuutta käsittelevän tilannekuvan suunnittelusta ja aikanaan sen ylläpidosta osana yleistä valtioneuvoston kanslian ylläpitämää tilannekuvaa.

Automaattista liikennevalvontaa on lisätty. Kiinteässä valvonnassa on 920 km, lisäksi automaattisin liikennevalvontavälinein on varustettua yhdeksän ajoneuvoa.

Rattijuoppojen määrä on laskenut lievästi. Samoin kiinnijääneiden rattijuoppojen määrä on vähentynyt 3,5 – 4 %.

Yleisurheilun MM-kisat sujuivat poliisitoiminnallisesti rauhallisesti ilman erityisiä ongelmia. Kisojen turvallisuusjärjestelyihin osallistui poliisista 1700 henkilöä.

Poliisin henkilöstömäärä pysyi ennakkotietojen mukaan edellisvuoden tasolla ja on noin 11 000 henkilöä. Poliisimiesten lukumäärässä päästäneen vuoden 2005 tavoitetasoon. Konsernitasolla vuonna 2005 vuoden 2002 poliisimiesten määrä pl. Hätäkeskuspoistumat näytetään saavuttavan. Opiskelijoiden sisäänottomääriä on lisätty. Muun henkilöstön määrä pysyi vuonna 2005 tavoitetasolla.

Pelastustoimi Pelastuslaitosten tehtävämäärä kasvoi edellisiin vuosiin verrattuna (vuosien 2002—2004 keskiarvo 82 862, vuonna 2005: 94 018). Tehtävämäärää kasvattivat aiempaa enemmän ensivastetehtävät sekä liikenneonnettomuudet. Tulipalojen määrä on pysynyt edellisvuosien tasolla. Alustavien tietojen mukaan palokuolemia tapahtui vuonna 2005 yhteensä 85 (vuonna 2004: 123). Riskiryhmänä ovat edelleen erityisryhmät.

Vuoden 2004 alussa pelastustoimen tehtävät siirrettiin yksittäisiltä kunnilta 22 alueelliselle pelastuslaitokselle. Ratkaisu on osoittautunut sekä toiminnallisesti että taloudellisesti onnistuneeksi. Kuntien vuoden 2004 tilinpäätöstietojen perusteella on nähtävissä, että pelastustoimen nettokäyttökustannukset ovat pysyneet lähes vuoden 2003 tasolla, kun otetaan huomioon yleinen kustannustason nousu.

Osana kunta- ja palvelurakenneuudistushanketta selvitettiin tulisiko pelastustoimen tehtävät siirtää kunnilta valtion järjestämisvastuulle. Kunta- ja palvelurakenneryhmä päätti, että pelastustoimea ei ehdoteta siirrettäväksi valtion järjestämisvastuulle.

Toukokuussa 2005 asetettiin työryhmä selvittämään konkreettisia keinoja pelastustoimen toimintakyvyn turvaamiseksi. Pelastuslaitosten toimintakyvyn ja pelastushenkilöstön työssä selviytymisen edistäminen edellyttää perusteellista pelastustehtävien uudelleen tarkastelua ja pelastushenkilöstön perinteisten tehtävien ja työjärjestelyjen uudelleen suunnittelua sekä laaja-alaisesti työkyvyn ylläpitoon liittyvien keinojen kehittämistä.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten mukaisesti on valmistelu väestön suojaamisen strategia. Pelastustoimen johtamisjärjestelmän kehittämistä on jatkettu laatimalla esiselvitys pelastustoimen johtamisjärjestelmän rakenteesta ja arkkitehtuuriratkaisuista.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa on jatkettu keskittyen erityisryhmien asumisen turvallisuuden parantamiseen, hätäkeskuspalveluiden kehittämiseen, onnettomuuksia koskevan tietoaineiston parantamiseen palontutkintaa kehittämällä sekä onnettomuuksien tilastointijärjestelmän kehittämiseen.

Hätäkeskusjärjestelmän uudistaminen saatiin päätöksen vuoden 2005 lopulla. Uudet hätäkeskukset aloittivat toimintansa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun, Länsi-Uudenmaan, Keski- ja Itä-Uudenmaan sekä Helsingin hätäkeskusalueilla. Valtio vastaa hätäkeskustoiminnasta nyt koko maassa lukuun ottamatta Ahvenanmaata.

Valmisteltiin hallituksen esitys Pelastusopistosta, jolla korvataan nykyinen osittain vanhentunut laki. Pelastusopiston antamasta koulutuksesta, opetuksesta ja tehtävistä on tarkoitus säätää nykyistä kattavammin ja täsmällisemmin.

Ulkomaalaishallinto Sisäasiainministeriö asetti syksyllä 2005 hankkeen, jonka tehtävänä on laatia kokonaisvaltainen strategia ulkomaalaislainsäädännön ja – hallinnon kehittämiseksi. Hankkeen yhteydessä on kartoitettu kiireellisimmät ulkomaalaislainsäädännön muutostarpeet. EU:n direktiivien voimaanpanoa varten asetettiin vuonna 2005 kuusi hanketta ulkomaalaislain muuttamiseksi. Ihmiskaupan uhrien asemaan liittyvää hallituksen esitystä valmisteltiin ja ministeriössä laadittiin oma ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma, joka täydentää Suomen kansallista ihmiskaupan vastaista toimintasuunnitelmaa. Lisäksi valmisteltiin muun muassa viranomaisten väliseen tiedonkulkuun ja alaikäisten turvapaikanhakijoiden perheenjäsenten jäljittämiseen liittyviä ulkomaalaislain säännöksiä. Viranomaisten välisen tiedonkulun tehostamiseksi asetettiin sisäasiainhallinnon yhteistyöryhmä maahanmuuttoasioissa. Lähialueyhteistyötä parannettiin tiivistämällä Suomen ja Venäjän maahanmuuttoviranomaisten yhteistyötä.

EU:ssa hyväksyttiin maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa kaksi direktiiviä: turvapaikkamenettelydirektiivi ja tutkijadirektiivi.

Ulkomaalaisvirastossa on käynnissä sisäasiainministeriön tuottavuusohjelmaan sisältyvä ulkomaalaisprosessien sähköistämiseen tähtäävä hanke. Kaikki prosesseihin liittyvä viranomaisten välinen tiedonvaihto tulee tapahtumaan sähköisessä muodossa. Ulkomaalaisviraston toimintaa vakautettiin voimakkaiden tehostamishankkeiden jälkeen. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika lyheni. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 97 vuorokautta. Nopeutetussa menettelyssä käsiteltyjen turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 53 vuorokautta. Nopeutetussa menettelyssä tehtiin 65 % turvapaikkapäätöksistä. Kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli noin 1,5 vuotta.

Rajavartiolaitos Tilanne Suomen rajoilla säilyi vakaana. Venäjän rajavartiopalvelu jatkoi henkilöstön ja vartioasemaverkoston supistamista Suomen rajalta ja ilmoitti jatkavansa supistuksia lähivuosinakin. Samalla rajavartiopalvelun kehittäminen täysin ammattilaisorganisaatioksi etenee. Muutokset eivät ole toistaiseksi aiheuttaneet rajatilanteen huononemista. Vastuu yhteisen rajan valvonnasta jää enenevästi Suomen rajavartiolaitokselle.

Rajanylitysliikenne säilyi edellisvuoden tasolla. Rajanylitysliikennettä kuvaavat tärkeimmät mittarit säilyivät pääosin edellisen vuoden tasolla, kuitenkin käännytettyjen, turvapaikanhakijoiden sekä ulkomaalaislain rikkomusten määrä on laskenut verrattuna kahteen edelliseen vuoteen. Merkille pantavaa on kuitenkin se, että yleisurheilun MM-kilpailujen ajaksi palautettujen sisärajatarkastusten yhteydessä tavattiin noin 30 turvapaikanhakijaa ja käännytettiin noin 100 henkilöä. Tämä vahvistaa osaltaan sisärajojen yli Suomeen suuntautuvan rikollisuuden paineen kasvun.

Venäläisten sotilasilma-alusten alueloukkaukset (8 kpl) alkuvuonna merialueen ylä-puolella olivat edellisiin vuosiin verrattuna poikkeuksellisia sekä määränsä, julkisuutensa että jatkokäsittelynsä osalta. Vuoden loppupuolella alueloukkauksia ei enää ollut.

Rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus astui voimaan 1.9.2005. Lainsäädännön voimaantuloon liittyen tarkastettiin alemmantasoinen ohjeistus. Alkuvaiheen kokemukset lain toimivuudesta ovat myönteisiä.

EU:n rajaturvallisuusvirasto (FRONTEX) aloitti muodollisesti toimintansa 1.5.2005 suomalaisen pääjohtajansa johdolla. Kuluneena vuonna virasto keskittyi perustamiseensa liittyviin talous-, henkilöstö- ja hallinnollisten asioiden valmisteluun siten, että operatiivisen toiminnan voidaan olettaa käynnistyvän vuoden 2006 alkupuolella.

Sisäasiainministeriö teki päätöksen rajavartiolaitoksen varusmieskoulutuksen keskittämisestä Imatralle ja Onttolaan (Kontiolahti). Päätös merkitsee varusmieskoulutuksen lakkauttamista 1.7.2007 alkaen Kajaanista ja sen supistamista Ivalossa.

Hallinto, aluekehitys ja kunnat *Hallinnon kehittäminen* Laki alueiden kehittämislain muuttamisesta tuli voimaan.

Sisäasiainministeriö on tarjonnut valtion keskushallinnon alueellistamiseen tähtäävissä toimissa asiantuntija- ja sihteeristöapua. Samalla ministeriö on tehnyt omalla hallinnonalallaan selvitystyötä ja päätöksiä toimintojen sijoittamiseksi pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Kuntien yhteistyön kehittämistä Helsingin seudulla on valmisteltu selvityshenkilö Jussi-Pekka Alasen ehdotusten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta. Sopimusperusteinen Helsingin seudun yhteistyö käynnistyi 1.10.2005. Vapaaehtoisen yhteistyön jatkuvuutta ja vaikuttavuutta seurataan.

Kainuun hallintokokeilua koskevan lain muuttamista on esitetty vaalijärjestelmän uudistamiseksi. Kokeilun ensimmäiset arviointiraportit on annettu. Kainuun kehittämisraha jaettiin ensimmäistä kertaa Kainuun maakuntavaltuuston päätöksen mukaisena suoraan sisäasiainministeriöstä alueen viranomaisille.

Valtioneuvosto hyväksyi 4.5.2005 periaatepäätöksen paikallisten ja alueellisten palveluiden yhteisestä strategiasta julkisten asiakaspalveluiden turvaamiseksi 2005─2010. Suomen Kuntaliitto ja Kansaneläkelaitos ovat hyväksyneet strategian omissa hallintoelimissään. Tavoitteena on toimintatapojen yhtenäistäminen ja palveluprosessien virtaviivaistaminen palvelutuotannossa.

Yhteispalvelulain uudistaminen on käynnissä. Yhteispalvelun kehittämisohjelma on toteutettu ja yhteispalvelupisteitä on 213. Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi on käynnistetty osana tietoyhteiskuntaohjelmaa Julkiset Palvelut verkkoon –hanke ja laadittu sisäasiainministeriön hallinnonalaa koskeva verkkopalveluiden toimeenpanosuunnitelma, jonka toteutus on käynnistynyt suunnitelman mukaisesti (SM-on-line -hanke).

Lääninhallitusten palvelujen tehostamisessa on eritystä huomiota kiinnitetty kantelujen käsittelyn nopeuttamiseen sekä ennalta ehkäisevän neuvonnan ja valvonnan vaikuttavuuden parantamiseen.

Hallitus antoi 7.4.2005 eduskunnalle selonteon keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Selonteon toimeenpanon edellyttämiä toimenpiteitä on valmisteltu eri hallinnonalojen edustajista koostuvassa työryhmässä.

Aluekehitys Valtioneuvoston tammikuussa 2004 hyväksymien alueiden kehittämisen tavoitteiden toteutumista on seurattu ja edistetty ministeriöiden ja alueiden edustajista koostuvassa työryhmässä. Eduskunnan aluepoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä hyväksymät lausumat on otettu huomioon toimenpiteitä kehitettäessä.

Suurten kaupunkiseutujen neuvottelukunta on valmistellut valtakunnallisten alueiden kehittämisen tavoitteiden mukaista suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuutta, jonka tausta-aineistoksi kaupunkiseudut ovat valmistelleet omiin vahvuuksiin perustuvia innovaatiostrategioita.

Aluekeskusohjelmaa toteutettiin 34 ohjelmaan nimetyllä alueella valtioneuvoston asettamien vaikuttavuustavoitteiden mukaisesti. Seudullinen yhteistyö ja innovaatioverkostot myös aluekeskusten kesken vahvistuivat. Väestön alueellinen kehitys tasapainottui vuoteen 2000 verrattuna kasvun kohdistuessa aiempaa (13) suurempaan aluekeskusten joukkoon (20).

Osaamiskeskusohjelmaa toteutettiin 22 osaamiskeskuksessa. Keskusten toiminnassa painottuivat kansainvälisyyden edistäminen, osaamisintensiivisten pienten ja keskisuurten yritysten kasvun vauhdittaminen, kansallinen osaamisalapohjainen yhteistyö sekä alueellisen vaikuttavuuden laajentaminen. Ohjelmaa koordinoiva työryhmä on laajapohjaisesti valmistellut uuden ohjelmakauden 2007—2013 sisältöä.

Sisäasiainministeriö kokosi valtion talousarvioesitykseen aluepoliittisten vaikutusten arviointia koskevan liitteen. Tavoitteena on parantaa valtion talousarvion aluepoliittisten vaikutusten seurantaa ja vaikuttavuutta.

EU:n rakennerahastokauden 2000—2006 alueellisten tavoite 1- ja 2 -ohjelmien vuoden 2005 varat osoitettiin vuoden alussa ohjelmia toteuttaville ministeriöille ja maakunnan liitoille. Lisäksi Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaville yhteisöaloitteille sekä innovatiivisten toimien ja Espon 2006 -ohjelmille osoitettiin tarvittavat valtion rahoitusosuudet.

Suomen tavoitteet pohjoisten harvaan asuttujen alueitten erityiskohtelusta on huomioitu EU:n 2007—2013 rahoituskehyksissä. Myös EU:n rakennerahasto-ohjelmien keinovalikoima tulee säilymään Suomen tavoitteiden mukaisesti monipuolisena.

Kunnat Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen ensimmäisen vaiheen valmistelu saatettiin loppuun 2005 ja lainmuutokset tulivat voimaan vuoden 2006 alusta. Valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa koskevat säännökset uudistettiin ja valtionosuuden määräytymisperusteita muutettiin.

Peruspalveluohjelma vuosille 2006—2009 annettiin eduskunnalle valtiontalouden kehyspäätöksen yhteydessä. Vuoden 2006 valtion talousarvioesityksen yleisperusteluihin on otettu aikaisempaa laajempi peruspalvelubudjettitarkastelu. Valtakunnallista peruspalveluiden arviointisuunnitelmaa tarkistettiin. Kuntatalous oli vuonna 2005 kireä. Harkinnanvaraista rahoitusavustusta myönnettiin 105 kunnalle yhteensä 40 miljoonaa euroa.

Kunta- ja palvelurakenneuudistus -hanke käynnistyi toukokuussa. Tavoitteena on, että nykyisin kuntien vastuulla olevat palvelut saavat riittävän vahvan rakenteellisen ja taloudellisen perustan siten, että palveluiden laatu ja vaikuttavuus, saavutettavuus ja tehokkuus sekä teknologinen kehittäminen on otettu huomioon. Syksyllä alkoi aluevaiheen toteutus peruspalveluohjelmaa valmistelevan ministeriryhmän linjaamien muutosmallien pohjalta. Alueet antoivat esityksensä kunnilta valtiolle siirrettävistä tehtävistä.

Vuoden 2006 alusta voimaan tullut Rovaniemen kaupungin ja Rovaniemen maalaiskunnan yhdistäminen valmisteltiin. Kuntien yhteistoiminta-avustusta myönnettiin 5 hankkeelle ja avustusta kuntien yhdistymiseen liittyvien esiselvitysten laatimiseen 22 hankkeelle. Seutuyhteistyön kokeilu laajeni 7 uudelle seudulle, kokeiluseutuja on nyt 15. Kokeilua koskeva arviointitutkimus valmistui vuoden lopulla.

Kunta-alan yhteistoimintamenettelyn sääntelyjärjestelmän sekä kunnalliseen eläkejärjestelmään liittyvän neuvottelujärjestelmän kehittämistä varten asetetut toimikunnat ovat työskennelleet koko vuoden.

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman osana toimivan kunnallisen demokratian kehittämishankkeen väliraportti, kuntademokratian vihreä kirja, valmistui keväällä 2005. Hanketta on toteutettu kolmessa lohkossa: lainvalmistelu, kuntakehitystoiminta kumppanuuskunnissa sekä tutkimus- ja kehitystoiminta.

Puolustusministeriö

Hallitusohjelman toteuttaminen *Kansallinen varautuminen* Kertomusvuoden aikana seurattiin yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta vuonna 2003 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen ja siihen liittyvän strategian toimeenpanoa, toteutettiin kyseisen strategian käynnistymisen arviointi ja valmisteltiin strategian päivittämistä. Kansallisessa varautumisessa lisättiin poikkihallinnollista yhteistyötä mm. perustamalla biouhkien, sekä kemiallisten uhkien torjuntaan keskittyvät osaamiskeskukset. Puolustushallinto osallistui ei-sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyvään kansalliseen ja kansainväliseen harjoitustoimintaan.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko Puolustushallinnon kehittämistä jatkettiin valtioneuvoston vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti. Koko puolustushallinnossa käynnistettiin selonteon toimeenpano mm. ottamalla sen linjaukset huomioon puolustusvoimien kehittämisohjelmissa.

Asevientipolitiikka ja puolustusmateriaaliyhteistyö Suomen asevientipolitiikassa noudatettiin Euroopan unionin aseviennin käytännesääntöjä. Asevientipäätöksissä otettiin huomioon pyrkimys EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamiseen myös asevientikysymyksissä. Suomi osallistui aktiivisesti puolustusmateriaalialan institutionaalisen uudistusten jatkotoimenpanoon sekä puolustusmateriaaliyhteistyön käynnistämiseen ja kehittämiseen Euroopan unionissa.

Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista valiokuntaa ja puolustusministeriötä kokonaismaanpuolustusta koskevissa asioissa avustava turvallisuus- ja puolustusasiain komitea seurasi vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon määrittämien tutkimus- ja selvitystehtävien toteutumista hallinnonaloilla. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen tunnettavuutta lisättiin mm. järjestämällä asiaa käsittelevä luentosarja. Periaatepäätöksen ja siihen liittyvän strategian tarkistamisessa tullaan ottamaan huomioon hallitusohjelmassa mainitut uudenlaiset riskit ja uhat, huoltovarmuuden, väestönsuojelun, tietojärjestelmien suojaamisen ja viestinnän kehittäminen sekä ympäristötuhojen ja muiden suuronnettomuusuhkien mahdollisuudet.

Puolustuspolitiikka ja hallinto *Toimintaympäristön muutos ja Suomen turvallisuus* Suomen lähialueiden vakaus on vahvistunut Euroopan unionin ja Naton laajentumisen sekä Euroopan unionin integraation syvenemisen myötä. Samalla kansainvälinen tilanne yleisesti ja myös Suomen kannalta on kuitenkin haasteellisempi. Suomen turvallisuuteen vaikuttavat yhä enenevässä määrin paitsi sotilaallinen myös taloudellinen ja poliittinen kehitys Euroopassa sekä maailmanlaajuisesti. EU on Suomelle jatkossakin tärkein viitekehys. EU-maiden keskinäinen solidaarisuus vahvistaa Euroopan vakautta ja Suomen turvallisuuspoliittista asemaa. Tämä edellyttää myös Suomelta täysimääräistä panostusta syventyvään yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan sekä solidaarisuutta muita jäsenmaita kohtaan.

Toimintaympäristömme säilynee vakaana. Vaikka maatamme vastaan ei lähitulevaisuudessa kohdistune välitöntä sotilaallista uhkaa, lähiympäristössämme ylläpidetään edelleen merkittävää sotilaallista potentiaalia. Tämä edellyttää Suomen sotilaallisen puolustuskyvyn ylläpitämistä ja pitkäjänteistä kehittämistä.

Suomen puolustuksen uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen puolustushallinnon nykyresursseilla käy yhä haasteellisemmaksi. Rajallisin voimavaroin on keskityttävä lisääntyvässä määrin valtakunnan toiminnan kannalta keskeisten toimintojen, alueiden ja kohteiden sotilaalliseen puolustukseen kansalaistemme turvaamiseksi. Vuoden 2004 selonteon mukaisesti Suomen puolustuskyky kuitenkin mitoitetaan siten, että koko maata puo-

lustetaan. Puolustushallinto joutuu myös tarkastelemaan toimintojaan kriittisesti ja etsimään uusia toimintatapoja, joissa korostuvat yhteiskunnan eri toimijoiden erikoistumisen ja osaamisen monipuolinen hyödyntäminen.

Sotilaallisen kriisinhallinnan vaativuus kasvaa. Sen haasteena ovat nopeaa liikkeellelähtöä edellyttävät, sotilaallisesti vaativat ja kaukana Euroopasta toteutettavat tehtävät. Sotilas- ja siviilitoimijoiden yhteistyö kriisinhallinnassa lisääntyy. Tarve yhteistoimintakyvyn ja uusien joukkotyyppien kehittämiseen kasvaa, mikä merkitsee panostamista korkeaan teknologiaan, laatuun ja erikoisosaamisalueiden hallitsemiseen. Sotilaallisen kriisinhallinnan toimintakyvyn kehittäminen ja osallistuminen on sovitettava noin 100 milj. euron vuotuiselle, PLM:n ja UM:n yhteiselle rahoitustasolle.

Suomen puolustusvoimia kehitetään entistä yhteistoimintakykyisemmäksi. Syvenevällä kansainvälisellä yhteistoiminnalla tuetaan puolustusvoimien kansallisen suorituskyvyn kehittämistä.

Kokonaismaanpuolustuksen ja sitä toteuttavan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen painoarvo ja samalla hallinnonalojen välisen yhteistyön merkitys kasvavat. Ns. uusien uhkakuvien myötä puolustusvoimien sotilaallisia suorituskykyjä on kyettävä käyttämään myös muiden viranomaisten tukena ei-sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan sekä niiden seurausten hallintaan ja jälkihoitoon kotimaassa tai tarvittaessa maan rajojen ulkopuolella. Puolustushallinnon on kyettävä tiiviiseen vuorovaikutukseen ja yhteistoimintaan yhteiskunnan ja viranomaisten kanssa hallinnon eri tasoilla. Puolustusvoimien tärkeimpänä tehtävänä säilyy edelleen Suomen sotilaallinen puolustaminen.

Puolustuspolitiikan toteuttaminen Puolustuspolitiikkaa toteutettiin hallitusohjelman linjaamalla tavalla käynnistämällä vuoden 2004 selonteon toimeenpano puolustusministeriön ohjauskirjeellä kertomusvuoden alkupuolella. Puolustusministeriössä valmistui laaja-alainen koko hallinnonalaa koskeva strategiatyö (puolustushallinnon strateginen suunnitelma 2025), joka tuottaa perusteet puolustushallinnon pitkäjänteiselle kehittämiselle, puolustusvoimien strategiselle suunnittelulle sekä seuraavan valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmistelulle.

Kansainvälisessä puolustuspolitiikassa keskityttiin Suomen EU-puheenjohtajuuden valmisteluun ja EU:n taisteluosastojen muodostamiseen. Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta on valmisteilla.

Hallinnon, organisaation ja toimintatapojen kehittäminen Aiemmissa turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa linjatut joukko-osastojen ja sotilaslaitosten lakkauttamiset ja siirrot on saatu päätökseen suunnitelmien mukaisesti. Vuoden 2004 selonteko sisälsi linjaukset puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamiseksi ja rakennemuutoksen toteuttamiseksi sekä tukitoimintojen hallitulle rationalisoinnille tilaaja-tuottaja -mallin pohjalta. Puolustusministeriö on tehnyt ensimmäiset päätökset toimintojen uudelleen järjestelyistä, ja puolustusvoimissa on alettu toteuttaa näitä linjauksia.

Puolustusministeriö on tehnyt rakennemuutokseen ja toimintatapojen kehittämiseen liittyen päätökset Puolustusvoimien Ruokahuollon palvelukeskuksen, Palkkahallinnon palvelukeskuksen, Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmäkeskuksen, Puolustusvoimien Tiedustelukeskuksen sekä neljän huoltorykmentin perustamisesta. Ministeriön päätöksellä on päätetty lakkauttaa Keskussotilassairaala, Sotilasapteekki, Helsingin Ilmatorjuntarykmentti, Savon Prikaati, Kotkan Rannikkoalue itsenäisenä joukko-osastona sekä Turun Rannikkopatteristo ja Puolustusvoimien Tietotekniikkalaitos.

Puolustushallinnossa on rationalisoitu ja keskitetty toimintoja tietohallinnossa, lääkintähuollossa, talous- ja henkilöstöhallinnossa sekä ruokahuollossa. Tilaaja-tuottaja -ajatteluun poh-

jautuvan toimintamallin kehittäminen on aloitettu vaatetushuollon, korjaamo- ja kunnossapitotoiminnan sekä puolustusvoimien arkistotoimen osalta. Puolustusministeriö on laatimassa rationalisointiin liittyen vuoteen 2011 saakka ulottuvaa tuottavuusohjelmaa.

Tutkimustoiminta Puolustushallinnon tutkimustoiminnalla parannetaan tietoperustaa, joka tukee hallinnonalan strategista johtamista, suunnittelua ja päätöksentekoa. Vuonna 2005 valmisteltiin vuoden 2004 selonteon pohjalta tutkimushankesuunnitelmat, jotka toteutetaan vuosina 2006–2007 sekä puolustushallinnon omin tutkimusresurssein että tilaamalla ulkopuolisilta tutkimustahoilta. Tutkimushankkeissa jatketaan poikkihallinnollista yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa. Tutkimustoiminta on integroitu osaksi strategisen suunnittelun prosessia. Puolustushallinnossa kehitetään yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaamista, jonka osana ollaan käynnistämässä vaikuttavuuden arviointia vuonna 2006.

Sotilaallinen maanpuolustus *Puolustusvoimien kehittämisohjelmat* Puolustusvoimien kehittämisohjelmat etenivät vuonna 2005 lähes suunnitellusti. Puolustusvoimien integroidulle tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmälle on luotu arkkitehtuuri. Puolustushaarat jatkoivat isku- ja suorituskykyä parantavia hankkeitaan strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn luomiseksi. Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistoimintakyvyn kehittämistä jatkettiin.

Valmius-, valvonta- ja koulutustehtävät Kertomusvuonna jatkettiin 2010-luvun puolustusjärjestelmän suunnittelua vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon perusteilla. Puolustusvoimien vuoden 2004 pääsotaharjoituksen perusteella tehtyjen kehittämissuunnitelmien toteuttamista jatkettiin suunnitellusti. Merialueella pinta- ja vedenalaisessa valvonnassa saavutettiin tavoitetaso. Lokakuun alusta siirryttiin rakennemuutokseen liittyen keskitettyyn valvontaan, mikä laskee valvonnan tasoa väliaikaisesti. Tavoitetaso saavutetaan vuoden 2006 kesän aikana. Ilmavalvonnan ajallinen ja alueellinen kattavuus oli hyväksytyllä tasolla.

Varusmiespalvelukseen tulleita oli n.1600 vähemmän kuin edellisenä vuonna, vähän yli 26 700 henkilöä, joista palveluksen keskeytti n. 14,7 % (v. 2004 n. 14 %). Siviilipalvelukseen määrättyjä oli n. 2 600. Kertausharjoituksissa koulutettiin noin 30 500 reserviläistä (v. 2004 n.37 700), ja kertausharjoitusvuorokausia kertyi n.154 000 (v. 2004 n. 185 000). Puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa koulutettiin lisäksi lähes 10 000 reserviläistä (v. 2004 n. 11 000), joille kertyi harjoitusvuorokausia noin 20 000 (v. 2004 n. 22 000). Maanpuolustuskoulutus ry järjesti puolustusvoimien tukemana lähes 1 300 vapaaehtoisen maanpuolustuksen kurssia, joiden osallistumismäärä oli lähes sama kuin edellisenä vuonna eli n. 28 000 henkilöä.

Puolustusvoimien virka-apukykyä kehitettiin. Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain muutoksella mahdollistettiin se, että poliisilla on oikeus saada puolustusvoimilta välttämätöntä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua terrorismirikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

Henkilöstö Vuonna 2005 vahvistetulla puolustushallinnon henkilöstöpoliittisella ohjelmalla asetettiin hallinnonalan yhteiset henkilöstöpoliittiset toimintalinjat ja periaatteet, joita noudatetaan ministeriön tarkempien ohjauskirjeiden ohella kehitettäessä henkilöstöjärjestelmää turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon edellyttämällä tavalla. Syyskuussa päästiin yksimielisyyteen sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön neuvottelu- ja osallistumisjärjestelmästä, joka antaa henkilöstöjärjestöille todellisen vaikutusmahdollisuuden palkkauksia ja palvelussuhteen ehtoja valmisteltaessa ja toteutettaessa. Uudet palkkausjärjestelmät otettiin käyttöön kesäkuun alusta lukien puolustusministeriössä sekä Puolustushallinnon rakennuslaitoksessa toimihenkilöiden ja työntekijöiden osalta. Syyskuussa uusi palkkausjärjestelmä ulotettiin myös rakennuslaitoksen teknisiin toimihenkilöihin ja tutkijoihin. Sen jälkeen kun puolustusvoimien erikoisupseereja sekä siviilien johto- ja asiantuntijatehtävissä toimivia

koskevat neuvottelutulokset saadaan lopullisesti hyväksyttyä osapuolten päättävissä elimissä, puolustushallinto on kokonaisuudessaan siirtynyt vuonna 2005 tehtävän vaativuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuvaan palkkausjärjestelmään, joka korvaa virkamiehillä ikälisä-sidonnaisen A-palkkausluokkajärjestelmän ja työsuhteisilla vanhat palkkausperusteet.

Materiaali Puolustusmateriaalihankinnoissa oli keskeisimpinä tavoitteina strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyky sekä eurooppalaisen kriisinhallinnan mahdollistava yhteistoimintakyky. Hankkeita toteutettiin vuoden 2004 selonteon linjausten pohjalta kiinnittäen huomiota hankittavan materiaalin kansainväliseen yhteistoimintakelpoisuuteen, riittävän kotimaisen ylläpito- ja ajanmukaistamiskyvyn luomiseen sekä kansainvälisiin yhteistoimintamahdollisuuksiin erityisesti Pohjoismaiden ja EU-maiden kanssa. Hankintatoiminnan tehostamista jatkettiin, ja puolustusmateriaalihankkeissa jatkettiin vuonna 2003 tarkistetun puolustushallinnon materiaalipoliittisen ohjelman soveltamista.

Kertomusvuoden aikana käynnistettiin puolustusvoimien integroidun tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän kehittämiseen liittyviä hankkeita. Maavoimissa hankittiin mm. valmiusyhtymien kalustoa ja valmisteltiin raskaiden raketinheittimien hankintaa osana jalkaväkimiinojen korvaamista. Lisäksi valmisteltiin kuljetushelikoptereiden simulaattorikoulutuksen hankintaa. Merivoimat vastaanotti kolmannen Hamina-luokan aluksen. Miinantorjuntakykyä parantavan miinantorjunta-alushankkeen valmistelua jatkettiin tavoitteena tehdä hankintapäätös vuoden 2006 kuluessa. Ilmavoimissa valmisteltiin Hornet-kaluston suorituskykyä parantavaa toista elinikäpäivitystä (MLU2) sekä kuljetuskoneiden hankintaa.

Kotimaisen puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytyksiä pyrittiin turvaamaan riittävillä kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla. Teollisuuden kansainvälistymistä edistettiin mm. vierailujen ja neuvotteluiden yhteydessä tuomalle esille suomalaisen puolustusvälineteollisuuden tuotteita ja osaamista. Kotimaisen teollisuuden osuus puolustusmateriaalihankinnoista pidettiin puolustushallinnon materiaalipoliittisten linjausten mukaisesti vähintään 50 prosentin tasolla ottaen huomioon vastakaupat ja materiaalin elinjaksokustannukset. Puolustusvoimat ja puolustusmateriaaliteollisuus valmistelivat yhteistyössä keskeisiä osaamisalueita tukevien osaamiskeskusten luomista. Näiden eri teknologioiden osaamiskeskusten avulla parannetaan teollisuuden puolustusvoimatuntemusta ja -osaamista ja samalla muodostetaan edellytykset kotimaisen teollisuuden verkottumiselle.

Alueet, toimitilat ja ympäristö Alue- ja toimitilahallinnan osalta toiminta painottui vuoden 2001 puolustusselonteon mukaisten toimenpiteiden loppuun saattamiseen ja vuoden 2004 selonteon toimeenpanon käynnistämiseen. Alueita ja toimitiloja kehitettiin sovittujen kehittämisohjelmien ja varuskuntasuunnitelmien mukaisesti. Merkittävimpiä yksittäisiä toimia olivat maa- ja merivoimien esikuntahankkeiden käynnistäminen Mikkelissä ja Turussa sekä Tuusulan varuskunnan lakkauttamiseen liittyvien toimenpiteiden käynnistäminen. Ympäristöasioissa keskityttiin ampumatoiminnasta aiheutuvien haittavaikutusten (melu, raskasmetallien ympäristövaikutukset) selvittämiseen ja torjuntaan, puolustusvoimien toiminnasta vapautuvien alueiden ympäristöselvityksiin sekä likaantuneiden alueiden puhdistamiseen ja jätehuollon kehittämiseen.

Vuonna 2003 toteutetun puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen seurantaa jatkettiin, ja uudistuksen toteutumisesta laadittiin väliraportti eduskunnalle. Uudistusta arvioiva parlamentaarinen neuvottelukunta käynnisti toimenpiteet sen tarkoituksenmukaisuudesta vuonna 2006 tehtävän kokonaisarvion laatimiseksi.

Sotilaallinen kriisinhallinta ja rauhanturvaamistoiminta Sotilaallisen kriisinhallintakyvyn kehittämistä jatkettiin mm. valmistelemalla Suomen osallistumista EU:n taisteluosastoihin. Suomi osallistui vuonna 2005 yhteensä yhteentoista eri rauhanturvaamisoperaatioon painopisteen ollessa Länsi-Balkanilla. Merkittävimmät tapahtumat olivat Kosovon KFOR-

operaatiossa, jossa Suomi luovutti kehysvaltiotehtävät Tshekin Tasavallalle elokuussa sekä Bosnian-Hertsegovinan EUFOR Althea-operaatiossa, jossa Suomi luovutti kehysvaltiotehtävät Itävallalle joulukuussa. Molemmissa operaatioissa Suomi vastaa edelleen prikaatitason viesti- ja johtamisjärjestelmästä. Suomi vähensi vahvuuttaan KFOR-operaatiossa lähinnä huolto- ja tukiyksiköistä. Operatiivisten yksiköiden vahvuus ja toimintakyky on säilytetty, ottaen erityisesti huomioon presidentti Ahtisaaren johtamat neuvottelut Kosovossa. Suomi jatkoi osallistumistaan YK:n sotilastarkkailijaoperaatioihin noin 30 tarkkailijalla. Suurin sotilastarkkailijamäärä on UNTSO:ssa, jossa on 14 tarkkailijaa. Operaatioihin osallistui vuonna 2005 enimmillään lähes 900 suomalaista sotilasta. Vuoden 2005 lopussa suomalaisten rauhanturvaajien kokonaisvahvuus eri operaatioissa laski noin 750 sotilaaseen.

Valtiovarainministeriö

Talous- ja finanssipolitiikka Kansainvälinen talouskasvu hidastui vuonna 2005, vaikka maailmankauppa kasvoi liki 7 prosentin vauhtia. Ripeintä kasvuvauhti oli edelleen Kiinassa ja Intiassa, mutta tuotanto lisääntyi 3½ % myös Yhdysvalloissa loppukesällä riehuneesta hirmumyrskystä huolimatta. Öljyn maailmanmarkkinahintaa korottivat runsas kysyntä ja mm. jalostamokapasiteetin niukkuus. Suomelle tärkeä vientimaa Venäjä toisaalta hyötyi öljyn korkeista hinnoista. Myös euroalueella kasvu heikkeni vaatimattomasta lähtö-tasosta ja matalasta korkotasosta huolimatta. Vuoden loppua kohden euroalueen näkymät kuitenkin hieman kohenivat.

Suomessa talouskasvu jäi 2 prosenttiin, mikä kuitenkin johtui kokonaan metsäteollisuuden pitkästä työmarkkinakiistasta. Kesän tuotantoseisokista huolimatta viennin määrä kasvoi vuositasolla tuntuvasti, ennen kaikkea metalliteollisuuden tuotteiden vahvan kysynnän takia. Kotitalouksien kulutusta ja asuntoinvestointien kasvua pitivät yllä reaalitulojen kasvu ja vahvana jatkunut velkaantumiskehitys. Työttömyys oli vuoden aikana laskussa ja talousnäkymät vuoden lopulla olivat melko suotuisat.

Vientikysyntää tuki osaltaan suomalaisen tuotannon hyvänä säilynyt hintakilpailukyky, minkä ohella Suomi arvioitiin kansainvälisissä vertailuissa erääksi maailman kilpailukykyisimmistä maista. Kotimaista kulutuskysyntää tukivat eräät verohelpotukset sekä matalana säilynyt inflaatio. Yksityisten investointien kasvua piti yllä pitkään säilynyt matala korkotaso sekä yritysten hyvä kannattavuus. Kansainvälisten korkojen nousupaine johti kuitenkin myös Euroopan Keskuspankin pieneen ohjauskoron nostoon joulukuussa 2005.

Julkisen talouden rahoitusylijäämä parani lievästi v. 2005 runsaaseen 2 prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen, mutta finanssipolitiikkaa voidaan luonnehtia edelleen neutraaliksi. Valtiontalous säilyi ylijäämäisenä ja kuntatalous alijäämäisenä. Julkisen talouden ylijäämä oli lähes kokonaan työeläkerahastojen varassa. Tuloverotuksen ja yhteisöveron kevennykset tukivat hieman kotimaisen kysynnän kasvua, mutta tiukka menopolitiikka jarrutti julkisten menojen kehitystä. Valtion menot pysyivät hallitusohjelmassa sovitussa kehyksessä. Kevään kehyspäätöksessä valtioneuvosto linjasi valtiontaloutta koskevan tuottavuuden nostotavoitteen, mikä merkitsee valtion henkilöstön luonnollisen poistuman puitteisiin mitoitettua supistumista vuoteen 2011 mennessä. Vastaavaa tuottavuuden parantamista toteutetaan kuntien puolella käynnissä olevassa kunta- ja palvelurakennehankkeessa. Tuottavuuden parantamista edellyttää ennen muuta nähtävissä oleva työvoiman tarjonnan väheneminen suurten ikäluokkien saavuttaessa eläkeiän.

Valtiontalous Hallitus antoi eduskunnalle kertomusvuodelle varsinaisen talousarvioesityksen lisäksi kolme lisätalousarvioesitystä. Hallituksen ehdottamien varsinaisen talousarvion menojen yhteismäärä vuodelle 2005 oli 37 785 milj. euroa, joka eduskunnan käsittelyssä nousi 70 milj. eurolla.

Varsinaisessa talousarviossa budjettitalouden alijäämä arvioitiin 940 milj. euroksi. Budjetti kääntyi kuitenkin ylijäämäiseksi vuoden aikana johtuen pääosin kertaluonteisten tulojen lisääntymisestä. Osakemyyntituloja kertyi arvioitua enemmän ja myös verotuloarvioita korotettiin. Lisäksi aiemmilta vuosilta tilinpäätöksissä kertynyttä ylijäämää merkittiin ensimmäisen lisäbudjetin katteeksi 2,7 mrd. euroa. Lisätalousarvioissa määrärahoja lisättiin nettomääräisesti 99 milj. eurolla, mikä on selvästi aikaisempia vuosia vähemmän. Tämä johtui suurelta osin kehysmenettelyn määrärahaesityksiä hillitsevästä vaikutuksesta sekä korkomenojen alentumisesta. Valtionvelkaa lyhennettiin yhteensä 3,7 mrd. eurolla ja valtionvelan määrän suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan alentuneen kertomusvuonna 4 prosenttiyksiköllä vajaaseen 39 prosenttiin.

Laajentuneen EU:n ensimmäisessä täyden vuoden, vuoden 2005, budjetissa on noudatettu kurinalaisuutta ja menokehityksen huolellisen seurannan kautta on voitu merkittävästi parantaa budjetoinnin oikeellisuutta. Vuoden 2006 EU-talousarvion valmistelussa Suomi on ratkaisevasti vaikuttanut hyväksyttyjen budjettiprioriteettien edistämiseen budjettikurin säilyttäen. Eurooppa-neuvoston kokouksessa joulukuussa 2005 hyväksyttiin rahoituskehykset ja rahoitusjärjestelmä vuosille 2007–2013. Rahoituskehysten voimaantulo edellyttää toimielinten välistä sopimusta ja rahoitusjärjestelmän voimaantulo omien varojen päätöksen ratifioimista.

Tilivelvollisuutta vahvistettiin antamalla ensimmäinen uusimuotoinen valtion tilinpäätöskertomus eduskunnalle. Valtiovarain controller -toiminto, lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti, varmisti valtioneuvostolle valtion tilinpäätöskertomuksen valtiontaloutta ja tuloksellisuutta koskevien tietojen oikeellisuuden ja riittävyyden.

Valtion tulosohjaus- ja tilivelvollisuusuudistuksen jatkon painopisteenä oli strategisen suunnittelun ja toiminta- ja taloussuunnittelun sekä tulostavoitteiden laadun parantaminen. Talousarvioesitykseen sisältyvien alustavien tulostavoitteiden selkeyttäminen käynnistettiin. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa kehitettiin valmistelemalla asiaa koskeva suositus virastoille, laitoksille ja rahastoille. ECOFIN -neuvosto hyväksyi EU:n sisäisen valvonnan kehittämisen painopisteitä koskevat linjaukset. Johtamisen parantamiseen ja tilivelvollisuuden nykyistä selkeämpään toteutumiseen pyrittiin valmistelemalla yhtenäinen puitteisto ministeriöiden kustannusten seuraamista varten. Lainsäädännön taloudellisten vaikutusten hallinnan parantamiseksi valmisteltiin toimenpide-ehdotukset valtiovarainministeriön johdolla toimineessa hankkeessa, joka sai ehdotuksensa valmiiksi joulukuussa 2005.

Talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelujen keskittäminen palvelukeskuksille eteni ripeästi kertomusvuoden aikana. Taloushallinnon paperiton asioiden käsittely laajeni edelleen. Kertomusvuonna valmistui valtion toimitilastrategia, jolla tuetaan nykyistä paremmin työprosesseja, terveellisiä ja viihtyisiä työympäristöjä, tilankäytön kustannustehokkuutta ja toimitilapalvelujen laadukasta ja kustannustehokasta järjestämistä. Valtion hankintatoimen tehostamista valmisteltiin, tarkoituksena luoda edellytykset valtionhallinnossa laajasti käytettävien tuotteiden keskitetylle yhteishankinnalle, jonka tuloksia valtionhallinnon hankintayksiköt olisivat velvoitettuja käyttämään oman kilpailuttamisen sijasta. Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon (JHTT-tutkinnon) opintovaatimuksia tarkennettiin ja lisättiin JHTT-lautakunnan käyttämien asiantuntijoiden ja avustajien oikeudellista asemaa sekä laadunvarmistuksen valvontaa koskevat säännökset.

Verotus Ansiotulojen verokevennykset painotettiin edelleen pieni- ja keskituloisille palkansaajille. Kevennysten kokonaisvaikutus ansiotuloverojen tuottoon oli vuonna 2005 yhteensä noin 346 miljoonaa euroa. Tuloverokevennyksiä jatketaan myös vuoden 2006 verotuksessa noin 840 miljoonalla eurolla. Vuoden 2006 alussa tulee voimaan työnantajan matalapalkkatuki, jolla tuetaan ikääntyneiden matalapalkkatyöntekijöiden työllistymistä. Vuoden 2005 alussa tuli voimaan yritys- ja pääomaverouudistus, jolloin yhteisöverokanta aleni 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomatulojen verokanta 28 prosenttiin. Osinkotulojen verotuksessa luovuttiin yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Varallisuusverolaki kumottiin vuoden 2006 alusta. Rajoitetusti verovelvollisten saamien ansiotulojen verotusta lievennettiin sekä hallintarekisteröityjen osakkeiden perusteella saatujen osinkojen lähdeverotusta koskevaa menettelyä tehostettiin. Verotusmenettelyä uudistettiin mm. siten, että vuonna 2006 veroehdotus ja veroilmoitus korvataan kaikille lähetettävällä esitäytetyllä veroilmoituksella. Yritysverotuksen edelleen kehittämistä koskevassa selvitystyössä on käsitelty mm. kansainvälisen kirjanpitokäytännön muuttumisesta johtuvia muutostarpeita verotuksessa.

Valmisteverotuksessa tehtiin laajoja selvityksiä muun muassa alkoholiveron alentamisen ja matkustajatuontimääräysten muuttamisen ja EU:n laajentumisen vaikutuksista. Lisäksi laa-

dittiin selvitys ekologisesta verouudistuksesta ja osallistuttiin energia- ja ilmastostrategian valmisteluun. Myös biopolttoaineiden käytön lisäämistä ja verokysymyksiä selvitettiin. Turpeen verotuksesta luovuttiin, ja autoverolakia muutettiin siten, että omaan käyttöön hankittua ajoneuvoa saa väliaikaisesti käyttää enintään kolmen kuukauden ajan ennen ajoneuvon verotuspäätöksen vahvistamista. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi Suomen pyynnön saada rajoittaa oluen matkustajatuontia kolmansista maista.

Yhteisön arvonlisäverolainsäädännön kehittämisessä on pyritty tehostamaan sisämarkkinoiden toimintaa komission uuden strategian pohjalta. Lisäksi neuvostossa on ollut vireillä mm. alennetun verokannan soveltamisalan rationalisointi, verovelvollisen velvoitteiden yksinkertaistaminen (one stop shop), palvelujen verotuspaikkasäännösten uudistaminen sekä kuudennen arvonlisäverodirektiivin lakitekninen kokonaisuudistus. Kertomusvuonna hyväksyttiin direktiivi yleisen arvonlisäverokannan minimitasosta ja kuudennen arvonlisäverodirektiivin täytäntöönpanoasetus.

Tulli Yhteisön tullikoodeksin muutokseen liittyvien soveltamissäännösten uudistus jatkui komission komiteoissa. Kansallisen tullilain kokonaisuudistusta jatkettiin.

Rahoitusmarkkinat Kertomusvuonna vaikutettiin vielä avoinna oleviin EU:n rahoituspalveluiden toimintasuunnitelman hankkeisiin. Loppuvuonna saatiin neuvoston työryhmissä päätökseen luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuussääntelyn uudistaminen sekä kolmannen rahanpesudirektiivin valmistelu. Komission työryhmissä valmistelu painottui maksujärjestelmiä ja selvitysjärjestelmiä koskeviin uudistushankkeisiin. Komission työryhmissä aloitettiin myös talletussuojaa sekä luottolaitosten omia varoja koskevien säädösten uudistaminen.

Vaikuttaminen EU:n rahoitusalan komiteoissa oli aktiivista ja ennakoivaa. Rahoituspalvelukomitean toiminnan painopisteinä olivat rahoitusmarkkinoiden vakauskysymysten lisäksi rahoitusmarkkinoiden valvonnan kehittäminen ja rahoituspalveluiden toimintasuunnitelman jatko (ns. post-FSAP) vuosille 2005–2010. Euroopan arvopaperikomitean työskentelyssä vaikuttaminen painottui rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin nojalla annettaviin täytäntöönpanosäädöksiin sekä sijoitusrahastoja ja omaisuudenhoitoa koskevan sääntelyn kehittämiseen. Euroopan pankkikomiteassa korostui luottolaitosten rajat ylittävien yhdentymisten esteiden poistamiseksi tarvittavien säädösmuutosten alustava valmistelu.

Useiden rahoituspalveluiden toimintasuunnitelmaan sisältyneiden EU-säädösten kansallista täytäntöönpanoa jatkettiin. Eduskunnalle annettiin keväällä esitys, jolla pantiin täytäntöön esitedirektiivi. Direktiivin täytäntöönpanoa valmistelleen valtiovarainministeriön työryhmän työ kuitenkin jatkuu ja tarkoituksena on selventää yrityksen, emissionjärjestäjän ja yritysjohdon vastuuta virheellisistä tiedoista osakeanneissa ja osakemyynneissä. Hallituksen esitys yritysostotarjouksista annetun direktiivin täytäntöönpanemiseksi saatiin kertomusvuonna valmiiksi ja annetaan eduskunnalle tammikuussa 2006. Luottolaitosten vakavaraisuusdirektiivin ja rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin täytäntöönpanon valmistelu jatkui valtiovarainministeriön asettamissa työryhmissä. Lisäksi käynnistettiin avoimuusdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon valmistelu.

Kiinteistörahastolainsäädännön uudistamista pohtiva työryhmä jatkoi valmisteluaan väliraportistaan ja kansainvälisestä vertailusta pyydettyjen lausuntojen pohjalta sekä selvittämällä hankkeen taloudellisia vaikutuksia. Loppuraportin valmistuminen siirtyi vuodelle 2006.

Valtion budjettitalouden velanhallintaa kehitettiin ottamalla käyttöön vertailusalkkuun perustuva velanhallintamalli. Uuden toimintatavan tarkoituksena on tehostaa erityisesti velkaan liittyvän korkoriskin hallintaa sekä mahdollistaa aktiivisen velanhallinnan tuloksellisuuden määrällinen arviointi.

Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) osalta tärkein kysymys oli velkojen anteeksianto köyhimmille maille. IMF rahoittaa tämän rahaston omista varoista, mutta Maailmanpankin osalta tarvitaan osakkeenomistajien lisäpanostusta, jotta pankki voi jatkaa tehokkaasti toimintaansa. Suomi tulee yhdessä muiden avunantajamaiden kanssa rahoittamaan tulevina vuosina velkojen anteeksiantoa osana kehitysapua. Maailman kauppajärjestön WTO:n keskeisimpiä ratkaisuja oli Dohan kehityskierroksen jatkaminen vuonna 2006 ja vähiten kehittyneiden maiden kaupan ja talouden edistäminen erilaisin tukitoimenpitein yhteistyössä Maailmanpankin ja IMF:n kanssa.

Suomi tuki Euroopan investointipankin tavoitteita lisätä rahoitusta eurooppalaiselle tutkimukselle ja tuotekehitykselle sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Euroopan kehitys- ja jälleenrakennuspankin toiminnassa korostui kertomusvuoden aikana pääoman riittävyyttä koskevan arvion ja siten pankin toiminnan pitkän aikavälin suuntaviivojen laadinta. Työ jatkuu vielä vuonna 2006.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti valtiovarainministeriö toteutti arviointitutkimuksen valtion henkilöstöpolitiikan linjan (Vnp 30.8.2001) toteutumisesta ja vaikuttavuudesta valtionhallinnon toiminta- ja palvelukykyyn. Sekä arvioinnin tulokset että meneillään olevat merkittävät valtionhallinnon toimintojen kehittämistoimet, kuten tuottavuuden parantaminen ja toimintojen alueellistaminen edellyttivät henkilöstöpoliittisen linjan täydentämistä. Näiden pohjalta valtiovarainministeriössä on valmisteltu luonnos periaatepäätökseksi, jonka tarkoituksena on luoda yhtenäiset toimintatavat valtionhallinnossa tapahtuviin organisaatioiden muutostilanteisiin ja henkilöstömäärän vähentämiseen sekä yleensä tukea muutosten hyvää hallintaa ja laadukasta johtamista valtionhallinnossa. Tavoitteena on päättää periaatepäätöksestä vuoden 2006 alkupuolella.

Hallituksen tavoitteena on ollut vahvistaa poikkihallinnollisuutta ja hallituksen ohjelmallisten tavoitteiden toteutumista sekä turvata hallinnon toimintakyky, kun johtavassa asemassa toimivien virkamiesten poistuma eläkkeelle kasvaa lähivuosina. Valtiovarainministeriössä on valmisteltu lakiluonnos valtion ylimmän virkamiesjohdon virkaan nimittämisestä ja tehtävään määräämisestä. Tavoitteena on antaa lakiesitys eduskunnalle vuoden 2006 alkupuolella.

Osana 14.12.2004 tehtyä valtion sopimusratkaisua vuosille 2005–2007 tehtiin virka- ja työehtosopimus uusien palkkausjärjestelmien kattavasta toteutuksesta valtionhallinnossa 30.11.2005 mennessä. Joulukuussa 2005 valtionhallinnon uusien, kannustavien palkkausjärjestelmien piirissä oli kaikkiaan noin 112 450 henkilöä eli 95,4 % valtion koko henkilöstöstä sekä toisaalta 111 sopimusalaa. Samalla vanhan palkkausjärjestelmän mukaisten A- ja C-palkkaustaulukoiden soveltaminen valtionhallinnossa lakkasi 30.11.2005. Tämän jälkeen palkat muuttuivat euromääräiseksi niissä virastoissa, joissa ei vielä ole uutta palkkausjärjestelmää.

Uuden kauden sopimus sisälsi myös valtion työmarkkinaosapuolten sopimat toimenpiteet valtion palkkapolitiikan ja palkitsemisen muusta kehittämisestä sopimuskaudella. Sopimuskauden ajaksi asetettiin laaja valtion keskustason osapuolten yhteinen selvitystyö valtionhallinnon palkkapolitiikan sekä paikallisen yhteistyön ja sopimisen kehittämiseksi. Tätä kokonaisuutta varten asetettiin ohjausryhmä ja kolme hankeryhmää. Hankeryhmät ovat aloittaneet työnsä vuoden 2005 kuluessa.

Työrauhatilanne on valtiosektorilla vuonna 2005 ollut pääosin hyvä. Rajavartioliitto ry jäi erottuaan palkansaajajärjestö Pardia ry:stä vuoden 2004 lopulla tehdyn tulopoliittisen kokonaisratkaisun ulkopuolelle ja ryhtyi lähinnä uuden palkkausjärjestelmän käyttöön ottoon liittyvien erimielisyyksien vuoksi työtaistelutoimenpiteisiin alkukesällä 2005. Ratkaisu löytyi valtakunnansovittelijan johdolla ja lopullinen sovintoratkaisu hyväksyttiin 21.7.2005.

Hallinnon kehittäminen Kertomusvuonna jatkettiin valtion keskushallinnon uudistamista ja sen roolin selkeyttämistä monin kehittämishankkein. Hallinnon ydintoiminnan tehostamiseksi ja rakenteiden keventämiseksi käynnissä oli useita hankkeita hallinnonalojen tukipalvelujen hoidon keskittämiseksi ja alueellistamiseksi

Kertomusvuonna jatkui osana hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa asetettu valtionhallinnon tietohallinnon uudistamishanke. Sen tavoitteena on selkeyttää tietohallinnon ohjausta ja koota koko valtionhallinnolle yhteisiä tietohallintopalveluja. Tietoyhteiskuntaohjelman ja hallituksen käynnistämän kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteiden toteuttamista tuettiin valtionhallinnon sisäisellä ja muiden toimijoiden yhteistyöllä. Tampereella syyskuussa 2006 järjestettävässä EU-jäsenvaltioiden neljännessä julkisen sektorin laatukonferenssissa esiteltävät kolme Suomen parasta julkisen sektorin käytäntöä valittiin loppuvuodesta.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä kokoontui kertomusvuonna 14 kertaa. Käsiteltävänä oli useita merkittäviä kehittämisehdotuksia eri hallinnonaloilta. Ministerityöryhmä myös ohjasi hallituksen kertomusvuoden keväällä eduskunnalle antaman keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuutta ja kehittämistarpeita koskevan selonteon valmistelua. Selonteon valmisteluvastuu oli sisäasiainministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä.

Opetusministeriö

Koulutus- ja tiedepolitiikka *Yleissivistävä koulutus* Ylioppilastutkinnon rakenne uudistui. Tutkinnon ainoa kaikille pakollinen koe on äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe. Lisäksi ylioppilastutkintoon osallistuvan on suoritettava valintansa mukaan kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen, matematiikan ja reaaliaineiden koe. Lukion opetussuunnitelmat otettiin käyttöön. Perusopetuksen uudet opetussuunnitelmat ovat kaikkien vuosiluokkien osalta käytössä 1.8.2006. Käynnistettiin kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman osana Osallistuva oppilas - yhteisöllinen koulu -hanke. Osallistuttiin Euroopan neuvoston kansalaiskasvatuksen teemavuoden toteuttamiseen.

Laadittiin toimenpideohjelma erityisopetuksen kehittämiseksi. Maahanmuuttajien opetuksen kehittämiseksi valmisteltiin perusselvityksiä ja tehostettiin informaatio-ohjausta. Selvitettiin kouluhyvinvoinnin taustalla olevia tekijöitä sekä valmisteltiin tarvittavia toimenpiteitä.

Ammatillinen koulutus Vuosi 2005 oli ammattiosaajan teemavuosi, jonka huipentumana järjestettiin WorldSkills -ammattitaitokilpailut. Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton säädösmuutokset hyväksyttiin. Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön lisättiin osaamisen tunnustamista koskevat säännökset.

Opetusministeriön työryhmissä selvitettiin ammatillista perus- ja lisäkoulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä, yhteishaun muutostarpeita ja sähköisen haun käyttöönottoa sekä perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen toimivuutta. Käynnistettiin toimenpiteet työryhmien esitysten pohjalta. Uutta ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta valmisteltiin ja ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentämisen toimenpideohjelman toimeenpanoa jatkettiin. Tavoitetta, että ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkko muodostuu seudullisista, maakunnallisista tai muutoin vahvoista ammattiopistoista, tuettiin valmistelemalla opetusministeriön ja koulutuksen järjestäjien välistä vuoropuhelua (ns. vauhdittamishanke). Osana yksikköhintojen harkinnanvaraisia korotuksia myönnettiin kannustusrahaa yhteensä 65 koulutuksen järjestäjälle. Kannustusrahaa myönnetään noin 17 miljoonaa euroa.

Osana Kööpenhaminan prosessia hyväksyttiin tutkintotodistusten kansainvälistä vertailua helpottava lainsäädäntö (Europass).

Ammattikorkeakoulut Tutkintorakennetta kehitettiin siten, että ammattikorkeakouluissa suoritettavia tutkintoja ovat 1.8.2005 alkaen ammattikorkeakoulututkinnot ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus on aloitettu niissä ammattikorkeakouluissa ja niillä koulutusaloilla, jotka olivat mukana ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen kokeilussa.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut päivittivät yhteiset aluestrategiansa. Aluestrategioita ja niihin kuuluvia hanke-esityksiä käsitellään ammattikorkeakoulujen tavoitesopimusneuvotteluissa.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmä uudistettiin osana valtionosuusuudistusta. Suoritetut tutkinnot otettiin merkittäväksi rahoituksen määrään vaikuttavaksi tekijäksi tavoitteena läpäisyn paraneminen. Uuteen rahoitusjärjestelmään siirrytään vuoden 2006 alusta lukien.

Yliopistot Yliopistolain muutoksilla uudistettiin yliopistojen tutkintorakenne, lisättiin yhteiskunnallinen vuorovaikutus yliopiston tehtäviin sekä määriteltiin alemmille ja ylemmille korkeakoulututkinnoille tavoitteelliset suorittamisajat. Yliopiston on järjestettävä opetus ja opintojen ohjaus siten, että opiskelijoilla on mahdollisuus valmistua tavoiteajassa. Lainsää-

dännön muutoksilla tuetaan yliopistojen opintoprosessien kehittämistä sellaisiksi, että tutkintojen todelliset suorittamisajat lyhenevät ja oppimisen laatu paranee.

Yliopistojen tulosohjauksen kehittämistä valmisteltiin opetusministeriön työryhmässä, jonka esityksen perusteella yliopistojen perusrahoitusmallia muutetaan edistämään entistä paremmin yliopistojen tutkimusedellytysten vahvistamista, yliopistojen profiloitumista ja kansainvälistymistä. Muutoksella tuetaan valtioneuvoston julkisen tutkimusjärjestelmän kehittämisestä tekemän periaatepäätöksen linjausten toteuttamista. Yliopistojen kansainvälisen toiminnan edellytyksiä parannettiin tukemalla vieraskielisen opetuksen kehittämistä. Laadunvarmistusjärjestelmää kehitettiin vastaamaan eurooppalaisia kriteereitä ja menettelytapoja.

Tiedepolitiikka Painopisteitä olivat tutkimuksen kansainvälistyminen, tutkijakoulutuksen ja tutkijanuran kilpailukyvyn kehittäminen sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen tehostaminen. Julkista tutkimusrahoitusta lisättiin vahvistamalla Suomen Akatemian tutkimusvoimavaroja. Suomen tiedepoliittisten tavoitteiden toteutumista edistettiin vaikuttamalla EU:n seitsemännen puiteohjelman valmisteluun. Valtioneuvosto teki 7.4.2005 periaatepäätöksen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä. Periaatepäätöksen toimeenpano-ohjelma käynnistettiin ja tiede- ja teknologianeuvostosta annettiin uusi asetus. Opetusministeriön sektoritutkimustyöryhmän raportti valmistui marraskuussa.

Opetusministeriön rahoittamia tutkijakouluja on 124 ja niissä yhteensä 1 458 tutkijaopiskelijapaikkaa. Kahdeksas valtakunnallinen tutkijakouluhaku käynnistettiin. Opetusministeriön työryhmät tutkijanuran ja tutkijankoulutuksen kehittämiseksi valmistuivat. Biotekniikka 2005 -työryhmä luovutti muistionsa. Työryhmä ehdottaa Molekyylilääketieteen, -genetiikan ja -epidemiologian tutkimuskeskuksen perustamista.

Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen kehittämistyöryhmän toimenpideohjelmaa toteutettiin lisäämällä Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja tiedekeskus Heurekan rahoitusta. Järjestettiin ensimmäinen Tiedefoorumi, jossa jaettiin Suomen viides tiedepalkinto. Tutkimustiedon avoimen saatavuuden edistämiseksi annettiin opetusministeriön työryhmän valmistelemat suositukset.

Kansalliskirjaston laajentamisen seurantatyöryhmä päätti työnsä. Varastokirjaston arviointi valmistui. Arkistolaitoksen arviointi käynnistettiin. Virallisten kääntäjien tutkintojärjestelmän kehittämistä valmistellut työryhmä luovutti muistionsa, jossa ehdotetaan tutkintolautakunnan sijoittamista opetushallituksen alaisuuteen.

Aikuiskoulutus Aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaa (Noste-ohjelmaa) jatkettiin ja sen osallistujamäärää lisättiin. Ohjelma laajennettiin koskemaan myös 55—59 -vuotiaat.

Hallitus antoi esityksen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettujen lakien muuttamisesta. Tavoitteena oli ammatillisen lisäkoulutuksen kattavan järjestäjäverkon kehittäminen, toimintaedellytysten vakauden lisääminen, työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän vahvistaminen sekä toiminnan laadun parantaminen.

Elinikäinen oppiminen yliopistoissa -työryhmä laati ehdotukset aikuisten tutkintokoulutuksen, avoimen yliopisto-opetuksen ja täydennyskoulutuksen kehittämispolitiikasta. Laadittiin ehdotukset avoimen ammattikorkeakouluopetuksen toimenpideohjelmaksi.

Opetusministeriö antoi Koulutuksen arviointineuvostolle tehtäväksi laatia arvioinnit vapaan sivistystyön oppilaitosverkosta ja palvelukyvystä sekä aikuisten opiskelumahdollisuuksista ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. Opetusministeriö ja työministeriö asettivat yhteisen valmisteluryhmän, jonka tehtävänä on laatia aikuisopiskelun tieto- ja neuvontapalvelujen ja ohjauksen toimenpideohjelma. Eduskunnalle annettiin vapaasta sivistystyöstä annetun lain

muuttamista koskeva hallituksen esitys. Aikuiskoulutuksen vaikuttavuutta koskevat alueelliset toimenpideohjelmat laadittiin yhteistyössä lääninhallitusten, alueen TE-keskusten ja julkisesti rahoitetun aikuiskoulutuksen järjestäjien kanssa.

Opintotuki Uutena tukimuotona otettiin käyttöön 1.8.2005 uuden tutkintorakenteen mukaan opintonsa aloittaville ja määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneille myönnettävä opintolainavähennys. Osaa korkeakoulututkintojen enimmäisopintotukiajoista muutettiin uuden tutkintorakenteen mukaan opintonsa aloittavilla korkeakouluopiskelijoilla. Asumislisän vuokraraja nostettiin 1.11.2005 lukien 252 euroon. Opetusministeriö asetti opintolainavähennyksen käyttöönottovaiheen tiedottamista koordinoivan työryhmän.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka *Taide- ja kulttuuriperintö* Hallitusohjelmaan sisältyvästä luovuusstrategiasta julkistettiin asiantuntijatyöryhmien raportit. Jatkettiin valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittisen periaatepäätöksen toteuttamista kaikilla taiteenaloilla. Asetettiin työryhmät arvioimaan taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien kehittämistä sekä selvittämään alueellisten taidetoimikuntien hallinnollista asemaa. Molempien työryhmien muistiot valmistuivat vuoden loppuun mennessä.

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteuttamissuunnitelma valmistui. Valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittisen ohjelman ja valtioneuvoston muotoilupolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen toimeenpanoa jatkettiin. Luovuus ja kulttuurikasvatus -hankkeen raportti kulttuurikasvatustoiminnasta julkaistiin vuoden 2005 alussa. Opetusministeriö on valmistellut vuoden 2005 aikana toimenpideohjelman taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi vuosille 2006─2010. Selvitys viittomakielisten teatteripalveluiden kehittämisestä valmistui. Musiikin alueellinen tarjonta -työryhmä valmisteli esityksensä. Käynnistettiin Suomen Kansallisoopperan päänäyttämön teatteritekniikan peruskorjaushankeen suunnittelu. Valmisteltiin opetusministeriön strategiset linjaukset kulttuuri- ja tiedeinstituuttien tukemiselle.

Eduskunta hyväksyi myös hallituksen esityksen (HE 79/2005 vp) laiksi museolain 1 ja 2 §:n muuttamisesta. Muutetun museolain ja uudistetun museoasetuksen tavoitteena on museotoiminnan laadun parantaminen, ammatillisen osaamisen korostaminen sekä museotoiminnan tavoitteellisuuden ja suunnitelmallisuuden lisääminen. Museoviraston keskustoimintojen tarvitsemien uusien tilojen kartoittamista jatkettiin. Suunnitelma Museoviraston alueellisen toimipisteverkoston toteuttamiseksi valmistui ja se käsiteltiin alueellistamisen koordinaatioryhmässä. Ensimmäinen toimipiste käynnistyy vuoden 2006 alussa Vaasassa. Kulttuuriperinnön digitointia jatkettiin osana hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa.

Pohjoismaiden kulttuuriministerit tekivät periaatepäätöksen pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön organisaation kokonaisuudistuksesta sekä uudistuksen toimeenpanosta ja aikataulusta. Uuteen organisaatioon siirrytään asteittain vuoden 2007 alkuun mennessä. Perustettiin vakinaisesti jaettava Pohjoismaiden elokuvapalkinto.

Viestintäkulttuuri Kirjastopoliittisen ohjelman (2001) ja opetusministeriön Kirjastostrategia 2010:n (2003) toteuttamista jatkettiin. Harkinnanvaraista rahoitusta on suunnattu standardien mukaisten kirjastojärjestelmien hankintaan, verkkopalvelujen kehittämiseen sekä lasten ja nuorten lukemisharrastuksen edistämiseen. Kuntien välistä kirjastoyhteistyötä on tuettu informaatio-ohjauksella ja starttiavustuksilla. Yleisten kirjastojen asiakaspääte-hanke saatettiin alkuun osana hallituksen tietoyhteiskuntapolitiikkaa.

Toteutettiin Kulttuuri tietoyhteiskunnassa -strategiaa (2010). Harkinnanvaraista rahoitusta kohdennettiin sisältötuotannon tuotekehittämiseen ja kulttuurin tietoverkko- ja tietokantahankkeisiin. Valmisteltiin radio- ja televisiotoiminnan arkiston perustamista sekä kehitettiin tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää.

Eduskunta sai päätökseen tekijänoikeuslainsäädännön muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 28/2004 vp) käsittelyn, ja kertomusvuoden loppuun mennessä tehtiin tarpeelliset tekijänoikeusasetuksen muutokset ja valmisteltiin vuoden 1996 WIPO -sopimusten voimaansaattamistoimet.

Aloitettiin hallituksen lapsiin kohdistuvan väkivaltaviihteen rajoittamista koskevan Mediaväkivaltaohjelman toimeenpano Lapset ja media toimintaohjelmalla. Julkistettiin Audiovisuaalisen politiikan linjat 2010 -strategia ja Alueellisen audiovisuaalisen toiminnan kehittämistä koskeva työryhmämuistio.

Kulttuurivienti Opetusministeriö perusti 1.9.2005 kulttuurivientiyksikön. Lisäksi opetusministeriö asetti 1.11.2005 ulkoasiainministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, valtiovarainministeriön ja opetusministeriön yhteisen kulttuuriviennin tukityöryhmän, jonka tehtävänä on mm. laatia yleinen kulttuuriviennin kehittämisohjelma vuosille 2006─2011 ja käynnisti kulttuuriviennin tukiverkostotoiminnan.

Järjestettiin kuudes Suomalais-venäläinen kulttuurifoorumi. Foorumissa Suomen ja Venäjän kulttuuriministerit allekirjoittivat Suomen opetusministeriön ja Venäjän kulttuuri- ja joukkoviestintäministeriön välisen ensimmäisen taiteen ja kulttuurin alan yhteistyösopimuksen. Yhteistyön tavoitteeksi on asetettu pohjoisen kulttuurisen kumppanuuden vahvistaminen. Vuoden aikana on tässä tarkoituksessa valmisteltu myös EU:n ja Venäjän välistä puheenjohtajuuskauden ohjelmaan kuuluvaa kulttuurialan asiantuntijakokousta, joka järjestetään Kajaanissa syyskuussa 2006 rinnan VII suomalais-venäläisen kulttuurifoorumin kanssa. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kehittämiseksi asetettiin selvitysmies.

Liikuntatoimi Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan liittyen tuettiin Hyvä Seura -ohjelmaa. Valtionavustusta myönnettiin 132 valtakunnalliselle liikuntajärjestölle. Terveyttä edistävää liikuntaa tuettiin 1,6 milj. eurolla. Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelmassa tuettiin yhteensä 164 hanketta yli 0,5 milj. eurolla.

Lasten ja nuorten liikuntaohjelman (2004─2007) painopisteinä olivat edelleen lasten ja nuorten liikunnan eettinen toiminta, seuratoiminnan paikallinen kehittäminen sekä 3.-9. luokkalaisten liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittäminen. Kehitettiin uudet vuonna 2007 käyttöön otettavat tulosperusteiset valtionavustuskriteerit sekä niihin liittyvät yhteiskuntavastuun osa-alueet kuten antidoping, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus.

Käynnistettiin huippu-urheilun kehittämis- ja toimintavastuita valmistelleen työryhmän esitysten toimeenpano. Valtion veroton urheilija-apuraha myönnettiin 80 urheilijalle.

Liikuntapaikka-avustuksilla tuettiin uimahallien ja liikuntasalien rakentamista. Lääninhallitukset avustivat erityyppisiä lähiliikuntapaikkoja. Jatkettiin sukupuolivaikutusten arviointimenettelyn toteuttamista ja kehittämistä liikunta-alalla. Tuettiin liikuntasektoria laajasti palvelevia tietojärjestelmiä (SLUnet, LIPAS ja LUOVI). Osallistuttiin toimialalla mm. kansainvälisen dopinginvastaisen yleissopimuksen valmisteluun.

Nuorisotoimi Kansalaisyhteiskunta 2006 toimikunta osana kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman toteuttamista sai työnsä valmiiksi. Hallitusohjelmaan liittyvä nuorisotyölainsäädännön kokonaisuudistus toteutettiin. Nuorten sosiaaliseksi vahvistamiseksi tuettiin noin 180 nuorten työpajaa ESR -hankkeina sekä kansallisina pajahankkeina. Toimintaan osallistui yli 8000 nuorta. Nuorten työpajatoiminnan vakinaistamisessa edettiin merkittävästi. Koululaisten iltapäivätoiminnan tukea osoitettiin yli 1 500 kerholle, jotka oli suunnattu 3.─9. luokkalaisille.

Ennaltaehkäisevään päihde- ja huumetyöhön myönnettiin avustusta 79 hankkeelle. Nuorisotutkimusverkoston kautta myönnettiin tukea 20:lle nuorisotyötä ja hallintoa palvelevalle

hankkeelle. Tuettiin 103 valtakunnallista nuorisojärjestöä, nuorisotyön palvelujärjestöä sekä muita nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Järjestöavustuksiin tehtiin kustannustason nousua vastaava korotus ja kymmenen nuorisotyölain perusteella tuettavan valtakunnallisen nuorisokeskuksen toiminta-avustuksiin noin 10 %:n tasokorotus. Nuorten tieto- ja neuvontapalveluverkoston laajentamista tuettiin siten, että palvelujen piirissä on nyt noin 70 kuntaa. Nuorten monipuolista ja pitkäjänteistä harrastustoimintaa edistävä Avartti -toimintaohjelma laajeni 60 paikkakunnalle. Osallistuttiin EU:n nuorisopoliittisten linjausten kehittämiseen ja raportoitiin komissiolle nuorten osallistumista ja nuorisotiedotusta koskevien yhteisten tavoitteiden toimeenpanosta. Osallistuttiin aktiivisesti EU:n uuden nuorisotoimintaohjelman (2007—2013) ja tulevan rakennerahastokauden 2007—2013 valmisteluun.

Muutettiin lakia veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä urheilun ja liikuntakasvatuksen, nuorisotyön sekä tieteen ja taiteen edistämiseen siten, että viimeinen vuosi jolloin määrärahoja käytetään kirjastolaissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin on 2009.

Valtionosuusuudistus ja eräät muut muutokset Eduskunnalle annettuun kuntien valtionosuusuudistusta koskevaan hallituksen esitykseen (HE 88/2005 vp) sisältyi osana muun muassa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutosehdotus. Muutokset koskivat muun ohessa kustannusten tarkistamista joka neljäs vuosi, perusopetuksen yksikköhinnan laskentatavan ja määräytymisperusteiden painoarvon uudistamista, toiminnan tuloksellisuuden liittämistä ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteeksi, ammattikorkeakoulujen rahoituksen uudistamista opetusministeriön ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjän välisen tavoitesopimuksen mukaisen opiskelijoiden määrän ja suoritettujen tutkintojen mukaan määräytyväksi, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen perustamishankejärjestelmän uudistamista siirtymällä yksikköhinnoissa huomioon otettavien kirjanpidon mukaisten poistojen kautta tapahtuvaan järjestelmään, kirjastojen yksikköhinnan laskentatavan uudistamista ja teattereiden, museoiden ja orkestereiden yksikköhintojen laskemista vuodesta 2008 alkaen kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon toteutuneiden käyttökustannusten perusteella.

Eduskunnalle annettiin esitys laiksi veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä urheilun ja liikuntakasvatuksen, nuorisotyön sekä tieteen ja taiteen edistämiseen siten, että viimeinen vuosi jolloin määrärahoja käytetään kirjastolaissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin on 2009.

Kirkollisasiat Esitys valtionavustuksen myöntämisestä rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille valmistui. Ortodoksista kirkkoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua jatkettiin asiaa valmistelleen toimikunnan ehdotuksen pohjalta.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maatalous ja maaseudun kehittäminen EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen liittyvän tilatukijärjestelmän ja sen toimeenpanon valmistelu työllisti laajasti hallintoa ja sidosryhmiä. Uudistus lisää merkittävästi hallinnon kustannuksia. Lakiesitys oli kansalaisten kommentoitavana internetissä. Suomessa vuonna 2006 käyttöön otettava järjestelmä toteutetaan yhdistelmämallin pohjalta; EU:n suorista tuista (ns. CAP -tuet) muodostetaan tukioikeuksia, jotka muodostuvat alueellisesta tasatukiosasta ja mahdollisesta tilakohtaisesta lisäosasta. Lisäksi maksetaan eräitä tukia tuotantosidonnaisina. CAP-tukia maksettiin 469 milj. euroa, mikä oli 3,1 % enemmän kuin edellisvuonna.

Vuoden 2005 lopulla EU:n maatalousneuvosto päätti sokeripolitiikan uudistuksesta. Päätökseen sisältyi mm. oikeus maksaa sokerijuurikkaan tuottajille kansallista tukea, joka on luonteeltaan pysyvää. Suomi sai lisäksi oikeuden siirtää tuotantoa jalostuslaitokselta toiselle. Päätöskokonaisuus luo edellytyksiä yhden jalostuslaitoksen toiminnan jatkumiselle. Sokeriuudistukseen liittyvistä tarkemmista tukijärjestelyistä tehdään päätös alkuvuodesta 2006.

Hallitus turvasi kehysneuvotteluissa maatalouden ympäristötuen rahoituksen jatkumisen nykytasoisena epävarmassa EU-rahoitustilanteessa. Vuosina 2005–2006 päättyviä ympäristötuen perus- ja lisätoimenpidesitoumuksia sovittiin jatkettavaksi yhdellä tai kahdella vuodella kevääseen 2007. Luonnonhaittakorvauksista tehtiin uusia 5-vuotisia sitoumuksia. Suomen Itämeren suojeluohjelman vesiensuojelutavoitteiden toteuttamiseksi uusia 5- ja 10-vuotisia erityistukisopimuksia tehtiin v. 2005 yli 130 000 hehtaarin alalle. Vuonna 2005 tehtiin yli 330 erityistukisopimusta uudesta luonnonmukaisen kotieläintuotannon tukimuodosta. Ympäristötukea maksettiin noin 290 milj. euroa ja luonnonhaittakorvausta noin 421 milj. euroa.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tukimuotoja täydennetään kansallisella tukijärjestelmällä. Sen keskeisimpiä tukimuotoja ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki sekä Keski- ja Pohjois-Suomessa maksettava pohjoinen tuki, ympäristötuen kansallinen lisäosa ja vuonna 2005 koko maassa käyttöön otettu luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa. Ympäristötuen kansallisen lisäosan maksuvaltuus supistui vuodesta 2004 komission päätöksen mukaisesti n. 8 %. Vuonna 2005 sitä maksettiin vuoden 2004 tuotannon perusteella noin 59,4 milj. euroa. Luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa maksettiin n. 120 milj. euroa. Yhteensä kansallisia tukia maksettiin kertomusvuonna noin 622 milj. euroa, mikä oli 0,1 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Maa- ja puutarhatalouden viljelijätukia maksettiin yhteensä noin 1 802,3 milj. euroa eli noin 0,5 % enemmän kuin edellisvuonna. Tuensaajia oli noin 70 000. EU:n rahoittamia vientitukia sekä muita markkinoihin vaikuttavia tukia ohjattiin lähinnä elintarviketeollisuudelle yhteensä 73,5 milj. euroa eli 26,8 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Syynä suureen tukien vähenemiseen oli komission toteuttama vientitukitasojen lasku ja eräiden sisämarkkinatukien supistuminen. Vuonna 2005 maksettiin satovahinkoja yhteensä noin 20 milj. euroa edellisvuoden vahinkojen perusteella. Lapissa oli poikkeuksellisia tulvia, joiden korvauksiin osoitettiin lisävaroja. Kertomusvuonna maksettiin tulvavahinkoja yhteensä 3,5 milj. euroa edellisvuoden vahinkojen perusteella. Vuonna 2005 tapahtuneet niin sato- kuin tulvavahingot siirtyvät maksettavaksi vuonna 2006.

Komissio edellytti artiklan 141 uuden ratkaisun yhteydessä investointitukien ja nuorten viljelijöiden aloitustuen tukitasojen merkittävää korotusta. Korotusesitysten hyväksymisen viipyminen komissiossa siirsi päätöksenteon hakemuksista pääosin v. 2005 puolelle. Myönteisiä rahoitustukipäätöksiä tehtiin noin 15 500 hakemukseen. Korkotukilainoja myönnettiin noin 345 milj. euroa, valtionlainoja noin 5 milj. euroa ja avustuksia noin 159 milj. euroa. Hallitusohjelman lisärahaa ohjattiin Maatilatalouden kehittämisrahastoon 14,1 milj. euroa. Sikatalouden investoinnit peruskorjausinvestointeja lukuun ottamatta ovat markkinatilanteen

johdosta olleet pääosin hakukiellossa joulukuusta 2002 lähtien. Sukupolvenvaihdoksia rahoitettiin 860 kappaletta. Kansallisesti rahoitettavan luopumistukijärjestelmän piiriin tuli 940 tilaa vuonna 2005.

Syksyllä 2005 valtioneuvosto hyväksyi maatalouspoliittisen selonteon. Siinä tarkastellaan yleisellä tasolla maatalouden kansainvälisen toimintaympäristön muutoksia, kuvataan ja arvioidaan Suomen maatalouden viimeaikaista kehitystä sekä linjataan keskeiset eri toimintatasojen tavoitteet ja toimenpiteet, joilla maatalouspolitiikan tuleviin haasteisiin vastataan.

EU antoi syksyllä 2005 ohjelmakautta 2007—2013 koskevan maaseudun kehittämisasetuksen ja sopi vuoden lopulla uuden kauden rahoituskehyksistä. Kunkin jäsenvaltion on tehtävä kansallinen strategiasuunnitelma ja sen täytäntöön panemiseksi maaseudun kehittämisohjelmat, joiden toimenpiteet on ryhmitelty neljään toimintalinjaan: 1: maa- ja metsätalouden kilpailukyvyn parantaminen, 2: ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen, 3: maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen ja 4: Leader -toimintatapa. Suomessa laaditaan kaksi maaseudun kehittämisohjelmaa (Manner-Suomi ja Ahvenanmaa). Luonnokset maaseudun kehittämisstrategiaksi sekä maatalouden ympäristötuen, luonnonhaittakorvausten ja eläinten hyvinvoinnin toimenpiteiksi olivat lausuntokierroksella ja ministeriön internet-sivustolla. Tavoitteena on, että strategia on valmis keväällä 2006 ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma kesällä 2006.

Maaseudun kehittämishankkeiden ja yritysinvestointien maksatuksia toteutettiin vuonna 2005 yhteensä noin 128 milj. eurolla. Alueellisilla ja paikallisilla maaseudun kehittämistoimilla arvioidaan kuluvalla ohjelmakaudella luotavan yli 27 000 uutta tai korvaavaa työpaikkaa. ALMA-ohjelman tukien hakuaika päättyi 15.12.2005 ja ohjelma suljetaan vuonna 2006. Tavoite 1, LEADER+ ja POMO+ -ohjelmat suljetaan vasta vuoden 2006 lopussa. Maatilatalouden kehittämisrahastosta vuonna 2006 rahoituksensa saava Etelä- ja Länsi-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ELMA) käynnistyi lokakuussa 2005 yritystukien haulla. Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman ja valtioneuvoston vuosille 2005—2006 hyväksymän maaseutupoliittisen erityisohjelman toteuttaminen käynnistyi. Kylätoiminnan kehittämiseen oli käytettävissä eduskunnan määrärahalisäyksen jälkeen 0,420 milj. euroa.

Elintarvikkeet ja terveys EU:n rehu- ja elintarvikelainsäädännön kokonaisuudistusta on jatkettu vuonna 2000 hyväksytyn elintarviketurvallisuuden valkoisen kirjan pohjalta. Pääpaino oli uuden yhteisölainsäädännön soveltamiseen liittyvien komission säädösten laatimisessa mm. elintarvikkeiden mikrobiologisista kriteereistä. Yhteisön uudistetun eläinlääkedirektiivin edellyttämät muutokset lääkelainsäädäntöön on valmisteltu yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen uudeksi elintarvikelaiksi. Uuden lain edellyttämien alemman asteisten säädösten valmistelu on käynnissä. Valtioneuvoston vuonna 2003 hyväksymän elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevan periaatepäätöksen toimeenpanoa on jatkettu. Kunnallisten valvontayksiköiden määrä on vähentynyt. Selvitys kunnallisen elintarvike- ja ympäristölaboratorioverkon kehittämisestä käynnistyi. Vuonna 2004 hyväksytyn zoonoosistretagian mukaisesti valmisteltiin ehdotus verkostomaisen zoonoosikeskuksen perustamiseksi. Eläinlääkintähuoltoa koskevan lainsäädännön uudistaminen käynnistettiin.

Selvitys mahdollisten rokotusten käytön vaikutuksista siipikarjan Newcastlen taudin vastustamisessa valmistui. Lintuinfluenssauhkaan valmistauduttiin kartoittamalla siipikarjatuotannon riskialueita sekä osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön. Lintuinfluenssa esiintymistä Suomessa kartoitettiin hyvin tuloksin. Järjestettiin yhteispohjoismainen valmiusharjoitus, jossa testattiin suu- ja sorkkataudin varalta laadittujen valmiussuunnitelmien toimivuutta kentällä. Euroopan komissio hyväksyi koko Suomen vapaaksi lohikalojen IHN-taudista ja Suomen sisävesistöalueen vapaaksi lohikalojen VHS-taudista. Lampaiden ja vuohien merkitsemis- ja rekisteröintijärjestelmä uudistettiin uuden EU-asetuksen mukaiseksi. Uusi ase-

tus eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittelevien laitosten valvonnasta ja eräiden sivutuotteiden käytöstä tuli voimaan. Pantiin toimeen EU:n ja Venäjän välinen sopimus vientiehdoista. EU:n sisämarkkinakaupan valvontaan kehitetty seurantajärjestelmä (TRACES) otettiin käyttöön koko laajuudessaan.

Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys koe-eläintoimintaa koskevaksi laiksi. Tarkennettiin valtioneuvoston asetuksessa olevia lypsylehmien ja hiehojen laitumelle tai muuhun jaloittelutilaan pääsyä koskevia vaatimuksia. Eduskunnalle annettiin kirjelmä direktiiviehdotuksesta broilereiden pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista. Eläinten kuljettamista koskevan lain ja asetuksen valmistelutyöt aloitettiin. Maa- ja metsätalousministeriön ja opetusministeriön koe-eläintoimintaan liittyviä asioita käsittelevä yhteistyöryhmä laati eläinkokeiden eettistä arviointia koskevan arviointityökalun, joka on koekäytössä yliopistoissa ja korkeakouluissa. Tuotantoeläinten hyvinvointia koskevaa strategiaa valmistellaan.

Eduskunta päätti uuden Elintarviketurvallisuusviraston perustamisesta 1.5.2006 alkaen. Viraston toimialana on elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuus ja laatu, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvonta ja tutkimus. Viraston henkilöstön määrä on n. 750, joista 250 työskentelee pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Viraston toimitilat valmistuvat Helsingin Viikin tiedepuistoon.

Muuntogeenisten viljelykasvien sekä tavanomaisen ja luonnonmukaisen maataloustuotannon rinnakkaiseloa pohtinut työryhmä sai työnsä loppuun. Esitys uudeksi lannoitevalmistelaiksi annettiin eduskunnalle. Täydentävien ehtojen viljelijäopas kasvinsuojeluaineista, rehuista, elintarvikkeista ja eläintaudeista ilmoittamisesta valmistui.

Metsätalous Hallitusohjelmaan ja hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvän kansallisen metsäohjelman 2010 toteutusta jatkettiin laajapohjaisena yhteistyönä. Metsänhoito- ja perusparannustöiden määrissä ei tapahtunut suuria muutoksia edellisiin vuosiin verrattuna. Nuoren metsän hoitoa tehtiin lähes riittävästi, mutta harvennushakkuissa ja kunnostusojituksessa ollaan edelleen jäljessä tavoitteista. Valtion rahoitus metsänhoito- ja metsänparannustöihin yksityismetsissä oli 63,9 milj. euroa. Valtion tuen kysyntä vastasi varojen määrää. Valtion rahoittamien metsänhoitotöiden laatuun kiinnitettiin huomiota valvonnassa, tiedotuksessa ja neuvonnassa. Puun energiakäyttö lisääntyi 3,2 milj. kuutiometriin, joten ohjelman vuositavoite 5 milj. kuutiometriä vuonna 2010 tullaan saavuttamaan.

Monta vuotta jatkunut metsäteollisuuden raakapuun käytön kasvu taittui, mihin vaikutti osaltaan metsäteollisuuden työtaistelu. Kotimainen hakkuukertymä laski 61 milj. kuutiometristä 57 miljoonaan kuutiometriin. Tuontipuun määrä sen sijaan jatkoi kasvuaan saavuttaen runsaan 20 milj. kuutiometrin tason. Metsätalouden kannattavuutta kuvaavan yksityismetsätalouden nettotuloksen lasku jatkui puun hintojen reaalisen alenemisen ja hakkuumäärien laskun myötä. Metsäsektorin työllisyys säilyi edelleen vakaana ja korkeampana kuin ohjelmassa ennakoitiin erityisesti metsänhoitotöiden, puun energiakäytön ja puutuoteteollisuuden ansioista.

Metsäkeskusten johdolla ja alueellisten metsäneuvostojen tukemana ajantasaistettiin alueelliset metsäohjelmat vuosiksi 2006—2010. Alueohjelmat toimivat pohjamateriaalina kansallisen metsäohjelman tarkistustyössä ja niiden kautta toimeenpannaan kansallista metsäpolitiikkaa aluetasolla. Metsäalan tulevaisuusfoorumin toinen, kolmivuotiseksi suunniteltu, toteutusjakso alkoi. Tehtävänä on metsäalan toimintaympäristön muutosten ennakointi ja erityisesti eri sektoreiden rajapintojen tarkastelu. Kansallisen metsäohjelman väliarviointi valmistui keväällä 2005. Ohjelman tarkistaminen aloitettiin toimintaympäristössä tapahtuneiden merkittävien muutosten ja ohjelman eräiden keskeisten tavoitteiden jälkeenjääneisyyden takia.

Puutuoteteollisuuden volyymi ja arvo sekä työpaikat ovat kasvaneet, samoin alan jalostusaste ja kotimainen käyttö. Keski-Euroopan vientimaiden hidas talouskasvu ja lisääntyneestä tarjonnasta johtuva hintojen lasku ovat kuitenkin vaikuttaneet siihen, että puutuoteteollisuuden viennin arvo on reaalisesti pysynyt viime vuodet lähes samalla tasolla, vuonna 2005 jopa hieman laskenut.

Hallitus toteutti yhteistyössä alan elinkeinoelämän kanssa PuuEurooppa -kampanjan vuosina 2001–2005. Tavoitteena oli lisätä erityisesti puun rakentamiskäyttöä Euroopassa, kasvattaa puutuotteiden vientiä ja turvata saavutetut tulokset Suomessa. Yhteistyö puutuotteiden kysynnän edistämiseksi saatiin käynnistetyksi Venäjällä ja Puolassa. Kertomusvuonna valmisteltiin hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvät Puutuoteteollisuuden elinkenopoliittinen ohjelma ja Puurakentamisen edistämisohjelma. Valtioneuvosto teki ohjelmien pohjalta 17.3.2005 periaatepäätöksen puunkäytön ja puurakentamisen edistämisestä vuosina 2006 - 2010.

HAUS Kehittämiskeskus Oy arvioi vuonna 2004 metsäkeskukset ja Tapio-työryhmän ehdotusten toteutumisen. Vuoden 2005 metsäkeskusten kehittämisen päälinjauksen pohjalta metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatio perustuu jatkossakin 13 itsenäiseen alueelliseen metsäkeskukseen. Tapion roolia vahvistetaan metsäkeskusten kehittämistyössä ja sen tehtävät painottuvat metsäkeskusten tarvitsemien asiantuntijapalvelujen tuottamiseen sekä metsäkeskusten valtakunnallisen yhteistoiminnan kehittämiseen ja koordinointiin.

Etelä-Suomen metsin monimuotoisuusohjelman METSOn kaikki osahankkeet ovat käynnistyneet ja muutama jo päättynytkin. Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa toteutettu luonnonarvokaupan kokeilu jatkui vilkkaana vuonna 2004. Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkosto -kokeiluhankkeet ovat käynnissä neljällä alueella. Väliarvioinnin mukaan METSOn saavutukset ovat myönteisiä. METSOa tukeva monimuotoisuuden tutkimusohjelma MOSSE (2003–2006) eteni suunnitelmien mukaisesti. Vuonna 2005 MOSSE-ohjelmassa oli 41 rahoitettua hanketta, joista 19 liittyy ensisijaisesti metsiin.

EU:ssa hyväksyttiin laittomien hakkuiden torjuntaan tähtäävä FLEGT-asetus ja aloitettiin EU:n metsätoimintaohjelman valmistelu. Lisäksi käsiteltiin metsien terveydentilan seurannan ja siihen liittyvän Forest Focus-asetuksen tulevaisuutta osana uutta LIFE+-rahoitusinstrumenttia.

Kala-, riista- ja porotalous Elinkeinokalatalouteen liittyvät tehtävät hoidettiin yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan suuntaviivojen mukaisesti. Kalastusneuvosto oli joulukuussa 2004 päättänyt kiintiöityjen kalakantojen suurimmista sallituista saaliista vuodelle 2005. Itämeren kiintiöt perustuivat Kansainvälisen Itämeren kalastuskomission (IBSFC) suosituksiin. Pohjanlahden silakkakiintiötä suurennettiin syksyllä 2005. Kaikkiaan Suomen saamat kilohailin ja Pohjanlahden silakan kiintiöt suurenivat ja Itämeren pääaltaan lohikiintiö pysyi ennallaan. Sitä vastoin turskan, Itämeren pääaltaan silakan ja Suomenlahden lohen kiintiöt pienenivät.

Kiintiöiden käyttöasteet vaihtelivat n. 25 %:sta (pääaltaan silakka) n. 80 %:iin (Pohjanlahden silakka). Pyydetyt määrät olivat: silakka n. 65 000 ja kilohaili n. 17 000 tonnia, turska n. 250 tonnia ja lohi n. 79 000 yksilöä. Silakan ja kilohailin saalismäärät olivat edelliseen vuoden tasolla, lohisaalis kasvoi, mutta turskan saalis aleni. Kalastussääntöjen noudattamista valvottiin merellä ja kalasatamissa. Saaliskiintiöiden käyttöä seurattiin eikä kiintiöitä ylitetty. Tavoite silakan ympärivuotisesta kalastuksesta ja markkinoinnista toteutui. Silakankalastuksen säätely viikkorajoituksin kumottiin syyskuussa, kun lisäkiintiöstä oli tehty päätös IBSFC:n 31. istunnossa.

Vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiaa toteutettiin keskittymällä kalaistutusten tuloksellisuuden parantamiseen. Erityisesti kiinnitettiin huomiota istutusten ja niiden valvonnan

ohjeistukseen sekä istukkaan laadun ja istutusten tuloksellisuuden parantamiseen. Vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian toteuttamiseen liittyi myös kalastusoppaan ammattitutkinnon perustaminen opetushallituksen toimesta 30.9.2005.

EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanoon liittyen valmisteltiin suunnitelma kalatietorekisterihankkeen käynnistämiseksi. Lisäksi 24.10.2005 asetettiin työryhmä kalataloudellisten velvoitetarkkailujen kehittämiseksi.

Hirvieläinten ja suurpetojen runsauden seurantamenetelmien kehittämistyötä jatkettiin. Aloitettiin valtakunnallisten hoitosuunnitelmien laadinnat karhu- ja ilveskantojen hoitamiseksi. Lisäksi jatkettiin susi-, merihylje- sekä peltopyykantoja koskevien valtakunnallisten hoitosuunnitelmien laadintaa. Susien hoitosuunnitelma julkistettiin 28.12.2005. Hallikannan koon ja kannan kasvuvauhdin perusteella hallinpyynnin kestävää verotusmäärää nostettiin 490 yksilöstä 635 yksilöön.

Porotaloudessa annettiin valtioneuvoston asetus poronhoitovuodelta 2005/2006 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta. Porotalouden rakenteen kehittämiseksi tuen edellytyksenä oleva vähimmäisporomäärä pidettiin 80 eloporossa.

Vesitalous Kevään tulvat 2005 olivat Lapissa lumen nopean sulamisen ja runsaiden sateiden takia poikkeuksellisen rajuja. Ounasjoen ja Ivalojoen tulvat aiheuttivat mittavat vahingot, vaikka tulvien ennustamisessa ja tulvatilanteen kehittymisen tiedottamisessa onnistuttiin hyvin. Saimaan vedenpinnan alentamiseksi toteutettu, lähes vuoden kestänyt asteittainen Saimaan juoksutuksen lisääminen Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännön perusteella lopetettiin 18.7.2005. Poikkeuksellisista tulvista aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta annettujen säädösten uudistamistarpeiden selvittäminen sekä patoturvallisuuslainsäädännön uudistamisen valmistelu ja tulvariskien hallintaa koskevien säädösten selvittäminen käynnistyivät niitä varten asetetuissa työryhmissä. Vesihuollon erityistilanteisiin varautumisesta valmistui työryhmän loppuraportti. EU:n piirissä aloitettiin tulvariskien hallinnan toimintaohjelman valmistelu.

Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö Tilusjärjestelyjen edellytyksiä parannettiin muuttamalla kiinteistönmuodostamislakia uusjakojen jakoperusteiden poikkeamista ja hankeuusjakojen suorittamisen edellytyksiä koskevien säännösten osalta. Rasitteiden ja kulkuyhteyttä koskevien oikeuksien järjestelymahdollisuuksia laajennettiin. Kiinteistötoimitusten osittainen rekisteröinti ja täytäntöönpano tuli 1.1.2006 lukien mahdolliseksi. Ministeriö osallistui aktiivisesti Eurooppalaisen paikkatietoinfrastuktuurin kehittämiseen liittyvän ns. INSPIRE-direktiiviehdotuksen käsittelyyn. Kansallisen paikkatietostrategian toimeenpano käynnistettiin osana hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa. Uusi yhtenäisen valtakunnallisen tietopalvelun mahdollistava kiinteistötietojärjestelmä (KTJ) otettiin käyttöön 1.6.2005.

Luonnonvarojen kestävä käyttö Kertomusvuonna valmistettiin kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kansalliseksi energia- ja ilmastostrategiaksi. Maa- ja metsätalouden osalta tehtiin linjaukset mm. uusiutuvan energian edistämisen, Kioton pöytäkirjan nielutoimenpiteiden täytäntöönpanon sekä maatalouden kasvihuonekaasujen päästöjen rajoittamisen osalta. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla saatiin valmiiksi kansallinen ilmastonmuutoksen sopeutumisstrategia, joka on kiinteä osa kansallista energia- ja ilmastostrategiaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Henkilöliikenne kasvoi sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Henkilöautoliikenne kasvoi noin puolitoista prosenttia. Rautateillä matkojen määrä kasvoi kaukojunissa runsaat 3 %:a ja lähiliikenteessä yli 6 %:a. Suomen ja Venäjän välillä matkojen määrä oli n. 6 %:a enemmän kuin vuonna 2004. Lentoliikenteessä matkustajien määrä kasvoi 3,5 %:a edellisvuodesta. Kotimaan matkustajamäärä väheni 1,6 %:a, ulkomaan matkustajamäärät kasvoivat lähes 9 %:a. Laivaliikenteessä matkustajamäärät kasvoivat yli kaksi prosenttia vuoteen 2004 verrattuna.

Sekä kotimaan että kansainvälinen tavaraliikenne vähentyi vuonna 2005 edellisvuodesta. Tieliikenteessä kuljetettu tavaramäärä oli lähes sama kuin edellisvuonna. Rautateillä kuljetusten kokonaismäärä supistui 4,6 %:a. Kotimaassa rautatiekuljetukset vähenivät yli 10 %:a. Kuljetukset Suomen ja Venäjän välillä kasvoivat lähes 7 %:a. Satamien kautta kuljetettu tavaraliikenne väheni yli 6 %:a vuoteen 2004 verrattuna. Lentoteitse kuljetettu tavaramäärä väheni lähes 4 %:a. Kotimaan osalta vähenemä oli 6 %:a ja ulkomaan osalta vajaat 4 %:a.

Viestinnän ja tietoyhteiskuntapalveluiden markkinat ovat jatkaneet kasvuaan. Toimialan merkitys ihmisten arjessa ja yritysten jokapäiväisessä liiketoiminnassa on vahvistunut, mutta samalla teknologian kehitys on vienyt viestintätoimialan vääjäämättä uuteen murrosvaiheeseen. Tekninen murros aiheuttaa epävarmuustekijöitä ja edellyttää sopeutumista sekä viestintäpolitiikalta että tietoyhteiskuntapolitiikalta.

Viestintämarkkinoita leimasi edelleen konvergenssikehitys eli teletoiminnan, tietotekniikan ja sähköisen joukkoviestinnän lähentyminen. Tekninen kehitys jatkuu yhä kiihtyvänä. Tietoyhteiskunnassa ollaan siirtymässä uuteen vaiheeseen, ns. ubiikkiyhteiskuntaan. Kysymyksessä on uusi arjen tietoyhteiskunta, jossa viestintäpalvelut ovat helposti ajasta ja paikasta riippumatta käytettävissä. Perinteiset televerkot korvautuvat internetverkoilla, laajakaista, langattomat tekniikat ja siru- ja älykorttitekniikat yleistyvät ja halpenevat sekä verkot ja päätelaitteet muuttuvat yhä itseohjautuvammiksi. Tämä kehitys luo tietoyhteiskuntapalveluiden tarjonnalle ja viestintämarkkinoille uusia mahdollisuuksia, mutta kehitys sisältää myös mm. yksityisyyden suojaan, tekijänoikeuksiin ja kuluttajasuojaan liittyviä haasteita.

Viestintäpolitiikan tavoitteena on luoda suotuisa ympäristö tietoyhteiskuntapalveluiden tarjonnalle ja kysynnälle siten, että korkeatasoisia tietoyhteiskuntapalveluita on edullisesti ja tasapuolisesti tarjolla. Ubiikkiajattelun tavoitteena on säilyttää Suomi eturivin tietoyhteiskuntana sekä kuluttajien ja yritysten luottamus tietoyhteiskunnan palveluita kohtaan.

Liikenneverkko Talouspoliittisen ministerivaliokunnan vuonna 2003 asettama ministerityöryhmä esitti aloitettavaksi vuosina 2004—2007 n. 1,3 miljardin euron arvosta isoja liikenneverkon kehittämisinvestointeja. Investoinneista 340 milj. euroa koostui ns. teemapaketeista, joista jokaiseen kootaan samantyyppisiä pienempiä hankkeita eri puolilta maata. Vuoden 2005 talousarviopäätöksillä on rahoitettu Tornion meriväylä sekä Helsingin Hakamäentie. Vuoden 2006 talousarviopäätöksillä ovat alkamassa Raahen meriväylä, Tampereen läntisen kehätien 2. vaihe, Oulussa valtatie 20 Hintta-Korvenkylä, Ilmalan ratapiha ja valtatien 2 Vihti-Pori parannustyöt. Lisäksi sovittiin Seinäjoki-Oulu rataosan ensimmäisen osan, valtatien 6 välin Lappeenranta-Imatra, Lahti-Luumäki –ratahankkeen, Kehä I:n välin Turunväylä-Vallikallio sekä Keski-Pasilan ratapihatöiden aloittamisesta vuonna 2007. Vuoden lisätalousarvioilla jatkettiin ministerityöryhmän esittämien teemapakettien toteuttamista. Elinkaarimallien selvittelyä on jatkettu. Moottoritien E18 Muurla-Lohja toteuttamisesta elinkaarimallilla tehtiin sopimus.

Runkoväyläehdotuksen arviointi uuden, suunnitelmien ja ohjelmien vaikutuksien arviointia koskevan ns. SOVA-lain mukaan on aloitettu. Päätös teiden ratojen runkoväylistä on mah-

dollista tehdä alkusyksystä 2006. Koko liikennejärjestelmää koskevan pitkän tähtäimen tavoitetilan valmistelu on aloitettu.

Hallitus antoi eduskunnalle selonteon tielaitosuudistuksen vaikutuksista. Uudistuksen neljän vuoden siirtymävaihe päättyi vuoden 2004 lopussa, ja selonteon mukaan uudistus onnistui odotusten mukaisesti.

Turvallisuus Tieliikenteessä kuolleiden määrä tullee ennakkotietojen mukaan olemaan n. 370 vuonna 2005. Kolmena peräkkäisenä vuonna liikennekuolemien määrä on jäänyt alle neljän sadan, mutta myönteinen kehitys on kuitenkin ollut erittäin hidasta. Suurin osa liikenteessä kuolleista menehtyi kohtaamis- ja suistumisonnettomuuksissa. Moottoripyöräilijöiden kuolemat olivat edelleen kasvussa.

Kertomusvuoden maaliskuussa tuli voimaan tieliikennelain muutos (1103/2004), joka koskee ajokorttiseuraamusten tehostamista. Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys laiksi alkolukolla valvotun ajo-oikeuden kokeilemisesta ja laiksi tieliikennelain väliaikaisesta muuttamisesta (15/2005 vp). Alkolukkokokeilu lähti käyntiin heinäkuun alusta (360/2005 ja 361/2005).

Eduskunnalle annettiin myös hallituksen esitys tieliikennettä koskevan yleissopimuksen muutosten, liikennemerkkejä ja -opasteita koskevan yleissopimuksen muutosten sekä tieliikennettä koskevaa yleissopimusta täydentävän eurooppalaisen sopimuksen muutosten hyväksymisestä ja laeiksi muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (55/2005 vp). Lait (534-536/2005) on annettu ja niiden voimaantulosta säädetään myöhemmin tasavallan presidentin asetuksella. Lisäksi eduskunnalle annettiin hallituksen esitys laiksi kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 176/2005 vp) ja esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta turvavyölainsäädännön uudistamiseksi (HE 207/2005 vp). Viimeksi mainittu liittyy turvavyödirektiivin täytäntöönpanoon. HE tieliikennelain muuttamisesta (HE 224/2005 vp) annettiin joulukuun lopussa. Esityksen mukaan kuljetusketjun eri osapuolille tulisi lisää vastuuta ajoneuvon kuormauksesta sekä työ- ja ajoaikojen noudattamisesta.

Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunnan laatima liikenneturvallisuussuunnitelma vuosille 2006—2010 valmistui joulukuussa. Suunnitelman visio ja tavoite jatkavat entistä linjaa. Suunnitelmaan on valittu kuusi keskeistä ongelma-aluetta ja niiden ratkaisemiseksi esitetty joukko kärkihankkeita. Suunnitelman pohjalta ollaan valmistelemassa valtioneuvoston periaatepäätöstä.

Hallitus antoi esityksen (HE 148/2005 vp) laeiksi Rautatievirastosta ja Ratahallintokeskuksesta. Rautatievirasto perustetaan 1.9.2006 alkaen rautateiden turvallisuus- ja hallintotehtäviä varten.

Merenkulku Suomen talous on voimakkaasti riippuvainen ulkomaankaupasta. Valtaosa ulkomaankaupasta, viennistä n. 90 %:a ja tuonnista n. 70 %:a, tapahtuu meritse. Kauppa on siten riippuvainen ympärivuotisista toimivista meriyhteyksistä ja käytettävissä on oltava riittävästi jäävahvisteista tonnistoa. Suomen huoltovarmuuden sekä talvisen merenkulun ja saaristomerenkulun hallitsevan kotimaisen merenkulkijatyövoiman säilymisen kannalta on tärkeää, että riittävä osa aluksia säilyy Suomen alusrekisterissä.

Useissa kilpailijamaissa on viime vuosina lisätty varustamoille myönnettävien julkisten tukien määrää. Suomalaisten varustamojen kilpailukyvyn turvaamiseksi myös Suomessa tukia on laajennettu EU:n meriliikenteen valtiontuen suuntaviivojen sallimissa puitteissa. Lastialusten osalta nk. alusluettelotukea laajennettiin vuonna 2001. Tuki kattaa merenkulkijoiden ennakonpidätysten ja työnantajan suorittamien sosiaaliturvamaksujen lisäksi myös työnantajan suorittamat lakisääteiset eläke- ja vakuutusmaksut. Tuen määrä on arviolta noin

39,5 milj. euroa vuonna 2005. Matkustaja-alusten miehistökustannusten alentamiseksi vuoden 2005 alusta lukien siirryttiin nk. nettopalkkajärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta toimitettuja ennakonpidätyksiä vastaavan määrän. Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Tämän vuositasovaikutus on arviolta 21,7 milj. euroa vuonna 2005. Miehistötukea saavien lastialusten määrä oli vuoden lopussa 100 ja matkustaja-alusten 14.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on muutettu siten, että tukea voidaan myöntää myös sellaiselle suomalaiselle varustamotyönantajalle, joka ei ole laivan omistaja, vaan vuokraa sen bareboat charter-in ehdoilla käyttöönsä (ilman miehistöä). Muutoksen arvioidaan lisäävän tonnistoa Suomen lipun alla ja luovan uusia työpaikkoja. Laki tulee voimaan sen jälkeen, kun EY:n komissio on sen hyväksynyt.

Lisäksi laki tonnistoverosta on tullut voimaan 20.11.2002. Tämä mahdollistaa varustamojen osalta siirtymisen voiton verotuksesta aluksen vetoisuuden mukaan määräytyvään tonnistoveroon. Laki koskee sekä lastialuksia että matkustaja-aluksia. Suomen tonnistoverolaki ei kuitenkaan ole ollut kilpailukykyinen vaihtoehto, sillä sen on valinnut vain yksi pieni varustamo.

Joukkoliikenne Itsekannattavaa liikennettä täydentävillä kannattamattoman liikenteen ostoilla, kaupunki- , seutu- ja työmatkalippujärjestelmien avustamisella sekä joukkoliikenteen kehittämistoimilla on edesautettu alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon saavuttamista ja tuettu tasapainoista aluekehitystä. Erityisesti maaseudulla joukkoliikenteen toimintaedellytykset ovat kuitenkin kysynnän vähentymisen ja liikenteen hoidon kustannustason nousun takia edelleen heikentyneet. Vuosina 2004 ja 2005 linja-autoliikenteestä on karsittu n. 500 alueellista runkoliikenteen ostovuoroa. Joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä ja palveluja on parannettu kehittämällä henkilökuljetusten yhdistelyä ja uusia liikenteenhoitotapoja. Ensimmäiset matkojen yhdistelyyn tarkoitetut uudet matkapalvelukeskukset aloittavat toimintansa vuonna 2006. Vuonna 2005 aikaansaatiin päätös työsuhdematkalipun käyttöönottamisesta vuoden 2006 alusta. Elokuussa päätettiin ottaa määritelty tavoitteellinen peruspalvelutaso lääninhallitusten linja-autoilla hoidettavan ostoliikenteen lähtökohdaksi. Peruspalvelutarkastelun myötä eri alueiden palvelutasoa voidaan paremmin verrata keskenään sekä tehostaa rahoituksen vaikuttavuutta. Vuoden aikana on lisäksi käynnistynyt merkittävä joukkoliikenteen rahoitusrakenteen uudistamistyö. Selvitettävänä on sekä alueellisen ja paikallisen linja-autoliikenteen että pääkaupunkiseudun lähijunaliikenteen rahoitusjärjestelmien uudistaminen. Päätökset rahoitusrakenteiden muutoksista tehdään vuoden 2006 aikana.

Ympäristö Hallinnonalan uusi ympäristöohjelma vuosille 2005—2010 hyväksyttiin. Ohjelmassa on asetettu tavoitteet, mainittu keskeiset toimet vastuineen sekä päätetty seurannasta keskeisille ympäristönsuojelun osa-alueille. Osa-alueet ovat ympäristönäkökulman sisällyttäminen liikennejärjestelmätyöhön, kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen, ilmanlaatua heikentävien päästöjen vähentäminen, melun ja tärinän hallinta, materiaalien käytön tehostaminen ja jätteen synnyn ehkäisy, vesien ja maaperän pilaantumisen ehkäisy, aiemmin pilaantuneiden maiden ja sedimenttien selvittäminen ja käsittely, meriympäristön suojelu sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja edistäminen. Useilla osa-alueilla voidaan saavuttaa kansallisesti ympäristönsuojelussa asetetut tavoitteet, mutta mm. pohjavesien suojelussa ja meluntorjunnassa tavoiteltu vaikuttavuus voidaan saavuttaa vain lisäinvestoinneilla.

Liikenteen kasvu ja henkilöautojen ominaiskulutuksen säilyminen korkealla tasolla vaikeuttavat liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteiden saavuttamista. Mahdollisuuksia henkilöautojen verotuksen kehittämiseksi ja liikenteen biopolttoaineiden käytön edistämiseksi on selvitetty muiden ministeriöiden kanssa. Liikenteen meluongelmat ovat kasvamassa erityisesti taajamien sisääntuloväylien ja kehäteiden läheisyydessä. Liikenteen aiheuttamat ilmanlaadun ohjearvojen ylitykset ovat vähentyneet, mutta hiukkasten ja ty-

penoksidien osalta ylityksiä tapahtuu edelleen. Tilannetta parannetaan edelleen ajoneuvoja että polttoaineiden laatua koskevin tiukkenevin teknisin normein.

Liikennejärjestelmään, maankäyttöön, yksittäisten liikennehankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä liikennevälineisiin kohdistuvia toimenpiteitä ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa jatkettiin. Ministeriö oli mukana mm. kansallisen energia- ja ilmastostrategian valmistelussa, kestäviä tuotanto- ja kulutustapoja pohtineessa toimikunnassa sekä kansallisen kestävän kehityksen strategian valmistelussa. Yhteistyötä kansalaisjärjestöjen, kuntien, ministeriöiden ja muiden toimijoiden kesken kestävien liikennemuotojen edistämiseksi on jatkettu.

Viestintäverkot Kertomusvuoden helmikuussa hallitus tarkensi kansallisesta laajakaistastrategiasta edellisvuonna tekemäänsä periaatepäätöstä uudella periaatepäätöksellä. Strategian tavoitteena on saattaa nopeat tiedonsiirtoyhteydet kaikkien kansalaisten ulottuville. Päätökseen sisältyneet yhdeksän uutta toimenpidettä loivat pohjan valtioneuvoston kesä- ja syyskuussa tekemille toimilupapäätöksille. Niiden tavoitteena on tuoda langaton laajakaistamahdollisuus alueille, jonne kiinteän verkon laajakaistayhteyden toteuttaminen on vaikeaa. Kesäkuussa valtioneuvosto myönsi toimiluvan uuden digitaalisen matkaviestinverkon rakentamiseen NMT 450-palvelulta vapautuneelle taajuudelle. Verkko on laajakaistainen ja siinä voidaan välittää sähköisiä palveluita ja esimerkiksi internetpuheluita langattomasti koko maassa. Palveluiden käyttö onnistuu liikkeellä ollessakin. Syyskuussa valtioneuvosto myönsi toimiluvan valtakunnallista UMTS-datasiirtoverkkoa varten. Tavoitteena on edistää laajakaistan saatavuutta paikallisesti esimerkiksi sairaaloissa.

Hallitus antoi kesäkuussa esityksen eduskunnalle laiksi viestintämarkkinalain muuttamisesta ja viestintämarkkinalain 70 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on edistää tietoyhteiskunnan kehitystä paremmin tukevien matkaviestinverkkojen käyttöönottoa. Kytkykauppakielto koskisi edelleen sellaisia matkapuhelimia ja liittymiä, joita voidaan käyttää vain GSM–matkaviestinverkossa, mutta ei uudempaa teknologiaa hyödyntävien matkapuhelinten kauppaa. Säännös olisi voimassa ehdotetussa muodossaan kolme vuotta. Kuluttajan suojaamiseksi lakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan kuluttajaa ei saisi sitoa kahta vuotta pidempään määräaikaiseen liittymäsopimukseen.

Hallitus antoi eduskunnalle syyskuussa verkkotunnuslakia koskevan muutosesityksen, jossa ehdotetaan lakia sovellettavaksi myös Ahvenanmaalla käyttöön otettavaan ensimmäisen asteen verkkotunnukseen .ax. Tunnuksen rekisteröintipolitiikassa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin fi–verkkotunnushallinnossa. Verkkotunnusrekisterin ylläpidosta ja ax–tunnuksen myöntämisestä huolehtisi Ahvenanmaan maakunnan hallitus.

Valtioneuvosto peruutti Suomen 3G Oy:n toimiluvan kolmannen sukupolven UMTS-matkaviestinverkkoon kesäkuussa, koska toimilupaan sisältynyttä matkaviestinverkon rakentamisvelvoitetta ei täytetty.

Media Digitaalinen televisio eteni vahvasti. Vuoden lopussa digitaalinen televisioverkko kattoi koko maan. Kotitalouksista yli kolmasosa oli hankkinut digitaalisten lähetysten vastaanotossa tarvittavan päätelaitteen. Vuoden lopulla digitaalisessa televisioverkossa välitettiin 11 vapaasti vastaanotettavaa televisiokanavaa ja neljä maksullista kanavaa lisäpalveluineen sekä Yleisradio Oy:n ja kaupallisten toimijoiden radiokanavia.

Kertomusvuonna digitaalista televisiotoimintaa seuraamaan ja edistämään perustettiin työryhmä ja digitaaliseen televisioon siirtymisen viestintää suunnitteleva, koordinoiva ja seuraava työryhmä jatkoi työtään. Interaktiivisten digitaalisen television palvelujen kehittämistä tukevaa klusteriohjelmaa (Arvid) jatkettiin.

Vuonna 2005 valtioneuvosto käsitteli 14 radio- tai televisiotoiminnan toimilupien siirtoa koskevaa asiaa. Uusia toimilupia ei myönnetty. Julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminnan resurssien turvaamiseksi televisiomaksua päätettiin korottaa vuoden 2006 alusta. Hallitus antoi esityksen eduskunnalle Yleisradio Oy:stä annetun lain ja valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta huhtikuussa 2005. Esityksellä täsmennettiin julkisen palvelun käsitettä, tarkennettiin Yleisradio Oy:n hallintoa koskevia säädöksiä sekä poistettiin toimilupamaksu siirryttäessä kokonaan digitaaliseen televisiotoimintaan. Esitys perustui lokakuussa 2004 mietintönsä jättäneen työryhmän mietintöön. Hallitus antoi esityksensä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta kesäkuussa. Esityksellä tarkennettiin toimiluvan siirtoa ja raukeamista koskevia menettelyitä.

Laki postipalvelulain muuttamisesta saatettiin voimaan 1.4.2005.

Viestinnän sääntelyn lähtökohtana on sanavapaus ja toimialan niin sanottu itsesääntely. Ministeriö osallistui aktiivisesti internetin laittoman ja haitallisen sisällön torjumiseen liittyvään työhön sekä kotimaassa että EU:n piirissä.

Lehdistötukea myönnettiin kertomusvuonna 13,6 milj. euroa, josta n. 6 milj. euroa myönnettiin lehdistötukilautakunnan esityksen mukaisesti niin sanottuna valikoivana tukena.

Tietoyhteiskuntapolitiikka, tietoturva ja tietosuoja Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmassa liikenne- ja viestintäministeriö on vastannut kolmesta keskeisestä toimenpidekokonaisuudesta: tietoturvallisuudesta, laajakaistayhteyksistä ja digitaalisesta televisioista sekä ollut mukana kauppa- ja teollisuusministeriön arviointihankkeessa sähköisen kaupankäynnin strategian tarpeesta. EU:ssa liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut eEurooppa-ohjelman asiantuntijaryhmän työhön sekä sitä korvaavan i2010-strategian valmisteluun. Globaalilla tasolla liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen valmisteluun ja erityisesti sen toisen vaiheen huippukokoukseen Tunisissa marraskuussa ja siellä päätettyjen jatkotoimenpiteiden valmisteluun internetin hallinnon osalta.

Kansallista tietoturvastrategiaa on toteutettu liikenne- ja viestintäministeriön johdolla. Strategian 22 hanketta on yhdistelty ja priorisoitu. Keskeistä on ollut kansallisen tietoturvallisuuden tilannekuvan luominen, kansallinen tietoturvapäivä sekä kertomusvuonna käynnistetty turvallisten sähköisten palveluiden tuote- ja palvelukehitystoimintaa edistävä LUOTI-ohjelma. Helmikuussa toista kertaa järjestetyn kansallisen tietoturvapäivän kohderyhmänä olivat erityisesti koululaiset. Tietoturvastrategian toimenpiteillä roskapostin määrää on onnistuttu huomattavasti vähentämään. Suomi toimii Euroopan verkko- ja tietoturvaviraston ENISAN johtokunnan puheenjohtajana.

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki on ollut voimassa 1.9.2004 lähtien. Lain tavoitteena on varmistaa sähköisen viestinnän luottamuksellisuus ja yksityisyyden suoja sähköisiä viestintäverkkoja käytettäessä sekä asettaa yleiset normit tietoturvallisuudesta huolehtimiseksi ja sähköisen viestinnän tunnistamistietojen käsittelystä sekä paikkatietojen käsittelystä ja suoramarkkinoinnista sähköisillä välineillä. Lakia on päivitetty seurantaryhmässä. Syksyllä annettiin eduskunnalle hallituksen esitys lain muuttamiseksi siten, että nk. massatekstiviestien välittäminen hätätilanteissa tulisi mahdolliseksi. Seurantaryhmässä on tunnistettu myös muita lain muutostarpeita mm. tietoturvasääntelyn osalta. Näiden osalta lainvalmistelutyö on jo käynnistynyt.

Liikenne- ja viestintäministeriö on myös osallistunut aktiivisesti sähköisen viestinnän tunnistamistietojen tallentamisesta säätävän EU-direktiivin valmisteluun. Direktiivistä saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys joulukuussa 2005. Sovittu tallentamisvelvollisuus olisi teleyrityksille realistinen toteuttaa ja myös kustannusvaikutuksiltaan kohtuullinen.

Omistajaohjaus Hallitusohjelman mukainen selvitys Tieliikelaitoksen organisaation kehittämisen tarpeista valmistui.

Valtio osallistui 1.7.2005 TeliaSoneran omien osakkeiden takaisinosto-ohjelmaan osakkuutensa suhteessa (25,7 milj. kpl hintaan 5,80 € /osake) saaden yhteensä n. 149 milj. euroa.

TeliaSoneran omistajaohjaus siirrettiin liikenne- ja viestintäministeriöstä kauppa- ja teollisuusministeriöön 1.10.2005 lukien Euroopan komission huomautettua, että omistajaohjausta ja sääntelytoimintoja ei oltu sähköistä viestintää koskevan puitedirektiivin (2002/21/EY) edellyttämällä tavalla erotettu toisistaan.

Suomen Posti Oyj perusti helmikuussa henkilöstörahaston, joka jäsenmäärältään (23 000) on Suomen suurin. Yhtiön ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi 20.10.2005 lisäksi esityksen säätiön perustamisesta henkilöstön työkyvyn ja terveyden edistämiseksi ja päätti siirtää perustettavalle säätiölle n. 10,5 milj. euron peruspääoman. Varat vapautuivat Postin eläkesäätiön purkamisen yhteydessä. Muista purkamisessa vapautuvista varoista tuloutetaan valtiolle noin puolet. Lopullisesti osingosta päätetään kevään 2006 yhtiökokouksen yhteydessä.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 13.12.2005 päättänyt markkinaehtoisten valtionyhtiöiden omistajaohjauksesta ja omistajapolitiikan koordinaatiosta vastaavan yksikön sijoittamisesta valtioneuvoston kansliaan. LVM:n hallinnonalan yhtiöistä yksikköön siirretään Finnair Oyj, Suomen Posti Oyj ja Raskone Oy. VR-Yhtymän osalta mahdollisesta siirrosta päätetään tarvittaessa myöhemmin erikseen. Lisäksi on päätetty Suomen Erillisverkot Oy:n omistajaohjaustehtävien siirtämisestä pois LVM:n hallinnonalalta.

Ilmailun lainsäädäntö uudistettiin vuoden lopussa. Laki Ilmailulaitoksesta tulee voimaan vuoden 2006 alusta lukien. Ilmailun viranomaistoiminnot eriytettiin Ilmailulaitoksesta omaksi virastoksi perustamalla Ilmailuhallinto. Ilmailulaitokseen alettiin soveltaa uutta liikelaitoslakia.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Ministeriö vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti elinkeinopolitiikan asiantuntijaorganisaationa yritysten toimintaedellytyksistä, kansalaisten aseman turvaamisesta markkinoilla ja valtion yritysomaisuuden hoidosta. Hallinnonalan määrärahat olivat kertomusvuoden talousarvioissa yhteensä 938 103 000 euroa ja henkilöstömäärä noin 6 800.

Teknologia- ja innovaatiopolitiikka Tutkimus- ja kehitysrahoitus kasvoi hallitusohjelman mukaisesti 535 milj. euroon. Lisäys kohdentui Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) tutkimus- ja avustusmomenteille.

Tekes jatkoi tutkimus- ja kehitystukien todellisten vaikutusten selvittämistä ja Valtion teknillinen tutkimuslaitos (VTT) oman toimintansa vaikuttavuuden arviointia. Ministeriö käynnisti selvityksen Keksintösäätiön ja sen asiamiesverkostojen toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseksi. Innovaatioympäristön ja sen julkisten tukirakenteiden kehittämisessä hyödynnettiin innovaatioympäristöä koskevien arviointien sekä teknologian tutkimuksen ja ennakointitoiminnan tuloksia.

Ministeriö osallistui aktiivisesti valtioneuvoston tutkimusjärjestelmän kehittämistä koskevan huhtikuisen periaatepäätöksen toteuttamiseen muun muassa valmistelemalla teknologia-alan sektoritutkimusohjelman. VTT:n roolia innovaatiojärjestelmässä vahvistettiin ja sille annettiin talousarviossa oikeus mennä osakkaaksi ja tehdä sijoituksia alkaviin teknologiayrityksiin. Tältä osin käynnistyi VTT-lain uudistus.

Alueiden innovaatio- ja t&k-toiminnan vahvistamiseksi tehtiin päätös siirtää TE-keskusten yritysosastojen alaisuudessa olleet teknologiayksiköt TE-keskuksiin omiksi osastoikseen 1.1.2006 alkaen. Geologian tutkimuskeskuksen Länsi-Suomen yksikkö aloitti toimintansa Kokkolassa myös vuoden alussa. Alueelliseen kehittämiseen liittyy lisäksi mineraalipolitiikan valmistelu, jossa haetaan keinoja raaka-ainevarantojen hyödyntämiseksi.

Turvallisuuslainsäädännön uudistaminen jatkui. Vuoden aikana tulivat voimaan uusi laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta sekä suuronnettomuusdirektiivin (Seveso II) muutokset.

FinChi-innovaatiokeskus aloitti toimintansa Shanghaissa toukokuun alussa ja viralliset avajaiset pidettiin syyskuussa. Selvitykset innovaatiokeskuksen perustamisesta Venäjälle ja teknologia-alan laitosten kansainvälistymisstrategian valmisteluun liittyen käynnistyivät.

Yrityspolitiikka Yrittäjyyden ja yritystoiminnan toimintaedellytysten vahvistamista selvitettiin keskeisten sidosryhmien kanssa muun muassa perhe- ja kasvuyrittäjyyteen, naisten yrittäjyyteen sekä yritysneuvonnan ja yritysten palvelujen uudistamiseen liittyen. Syksyllä valmistui yritystukien vaikuttavuutta koskeva arviointitutkimus, jonka mukaan yritystuet ovat kohdentuneet varsin onnistuneesti yrityssektorin keskeisiin tarpeisiin. Tutkimuksen sisältämien toimenpidesuositusten pohjalta käynnistyi uuden yritystukilain valmistelu.

Finnvera Oyj:tä koskevaa lainsäädäntöä muutettiin siten, että luottolaitosten uudet vakavaraisuusvaatimukset otettiin huomioon. Finnvera Oyj käynnisti lisäksi Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien takausten myöntämisen. Vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa hyväksyttiin 13 milj.euron määräraha aloittavien innovaatioyritysten siemenrahoitukseen, ja toimintaan erikoistunut siemenrahastoyhtiö Aloitusrahasto Vera Oy aloitti Finnvera Oyj:n alaisuudessa syksyllä.

Valtion vientitakuista annettua lakia muutettiin erityisriskinottovaltuuden osalta siten, että erityisriskinottovaltuuden nojalla vientitakuita voidaan erityisistä syistä myöntää kaikkiin

korkean riskin maihin. Lisäksi erityisriskinottovaltuuden käyttömahdollisuuksia laajennettiin vientitakuukantaan muodostuvissa riskikeskittymissä ja erityisriskinottoon liittyvien vientitakuiden enimmäisvastuuraja korotettiin 700 milj. eurosta 1 000 milj. euroon. Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottoja koskevien korontasaussopimusten ja -tarjousten myöntämisaikaa jatkettiin lainsäädäntöä muuttamalla vuoden 2010 loppuun asti.

Arviointitutkimus EU:n rakennerahasto-ohjelmista ministeriön hallinnonalalla valmistui elokuussa. Arvioinnin mukaan yritystoiminnan eri tukimuodot muodostavat kokonaisuuden täydentäen toisiaan. Tukien vaikuttavuutta voitaisiin edelleen tehostaa muun muassa kohdentamalla tukia riittävän keskitetysti. Tuloksia hyödynnetään rakennerahastokauden 2007–2013 valmistelussa.

TE-keskusten ydinprosessien kartoituksen tuloksena päätettiin jatkaa prosessien kehittämistä, jonka tavoitteena on asiakkaan kannalta saumattomat palvelut osastorajoja madaltaen. Yritys-Suomi –portaalissa olevien julkisten yrityspalveluiden kattavuutta parannettiin ja lisättiin sähköiseen asiointiin perustuvia palveluja. Yhdessä keskeisten verkostokumppaneiden kanssa laadittiin TE-keskuksille sähköisten palveluiden strategia, jonka mukaan Yritys-Suomen verkkopalveluiden ja Contact Center -palveluiden kautta voidaan lähivuosien aikana hoitaa n. 70 % kaikista palvelutapahtumista. TE-keskuksissa jatkui strategisen asiakkuuden hoitomallin (ASKO-hanke) vakiinnuttaminen. Kasvuun tähtääville yrityksille kehitettiin Finnvera Oyj:n, Finpron, TE-keskusten ja Tekesin yhteistyönä Kasvuyrityspalvelu, jonka avulla yritys saa edellä mainittujen organisaatioiden palvelut käyttöön yhden asiakasvastuuhenkilön välityksellä. Seudullinen yrityspalvelu oli toiminnassa 42 seudulla vuoden lopussa.

Osaamisen kehittämispalveluissa korostuivat yrittäjyyden politiikkaohjelman mukaisesti yritysten perustamisen, kasvun ja kansainvälistymisen sekä naisyrittäjyyden edistäminen. Lisäksi panostettiin erityisesti pk-yritysten liiketoimintaosaamisen parantamiseen sekä yritysten sukupolvenvaihdosten ja muiden liiketoimintasiirtojen edistämiseen.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n alkaville yrityksille tarkoitettu riskirahoitusohjelma on parantunut rahoituksen saatavuutta syksyllä valmistuneen vaikuttavuustutkimuksen mukaan. Aloitusrahasto Vera Oy:n sekä muiden pääomasijoittajien toiminnan edistämiseksi käynnistyi alkavien innovaatioyritysten liiketoimintaosaamisen kehittäminen osoittamalla Tekesin käyttöön ensimmäisessä lisätalousarviossa tähän tarkoitukseen myönnetty määräraha.

Invest in Finland -säätiö laati ministeriön linjausten mukaisen uuden tehostetun toimintastrategian, joka pohjautuu eri toimijoiden (Finpro, Tekes, Ulkoasiainministeriö, TE-keskukset ja alueelliset investointien edistäjät) verkottuneeseen yhteistyöhön.

Kansainväliset tilinpäätösstandardit (IFRS-standardit) otettiin käyttöön listatuissa yhtiöissä ja tilinpäätösstandardien tulkintaan perehtynyt kirjanpitolautakunnan IFRS-jaosto aloitti toimintansa. Tilintarkastusdirektiiviä koskevat neuvottelut saatiin päätökseen Suomea tyydyttävällä tavalla.

Immateriaalioikeuden alalla Suomi liittyi eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyn yleissopimuksen uudistamiskirjaan (EPC) sekä kansainväliseen patenttilakisopimukseen (PLT). Patentti- ja rekisterihallitus aloitti patenttiyhteistyösopimuksen (PCT) mukaisena kansainvälisenä tutkimusviranomaisena 1.4.2005.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka Kuluttajapolitiikan toteutus jatkui valtioneuvoston periaatepäätöksellä hyväksytyn kuluttajapoliittisen ohjelman mukaisesti. Ohjelman täytäntöönpanoa varmistamaan perustettiin johtoryhmä. Samanaikaisesti EU:ssa valmisteltiin uutta kuluttajapoliittista toimenpideohjelmaa.

Eduskunta hyväksyi uuden kansallisen elintarvikelain joulukuussa ja kartoitustyö alempitasoisen lainsäädännön muutostarpeesta alkoi. EU:ssa hyväksyttiin yhteinen kanta elintarvikkeisiin liitettävistä ravitsemus- ja terveysväittämistä sekä elintarvikkeiden täydentämisestä. Torjunta-ainejäämiä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus valmistui. Suomelle myönnettyä Itämeren alueen silakan dioksiinipitoisuutta koskevaa poikkeuslupaa jatkettiin viidellä vuodella.

Seurattiin uuden kilpailunrajoituslain toimivuutta ja edistettiin kilpailunäkökulman huomioon ottamista eri hallinnonalojen lainsäädäntöhankkeissa. EU:ssa käynnistyi artiklan 82 uudistamistyö ja julkaistiin vihreä kirja kilpailusääntöjen yksityisoikeudellisesta soveltamisesta. Kilpailututkimus suuntautui kilpailun toimivuuden ja kilpailuvaikutusten seurantamenetelmien kehittämiseen. Osallistuttiin palvelujen vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoilla edistävän palveludirektiiviehdotuksen käsittelyyn neuvostossa ja valmisteltiin Suomen kannat muun muassa alueellisiin valtiontukiin sekä innovaatioihin ja t&k -tukiin.

Ministeriön ja Kuntaliiton yhteistyönä perustaman hankintaneuvontayksikön työ ja ohjaus jatkui. Hankintojen ilmoitusmenettelyn laajentamiseksi käynnistyi kolme tarjouskilpailua. Kaupan työryhmän mietintö valmistui kesäkuussa ja vähittäiskauppaa koskevan selonteon valmistelu jatkui siten, että se on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2006. Kuluttajavalituslautakunta siirtyi oikeusministeriön hallinnonalalle 1.9.2005.

Kansainvälistymispolitiikka Vientifoorumi jatkoi vientiä ja kansainvälistymistä edistävien julkisten sekä julkisrahoitteisten tahojen yhteistyön kehittämistä ja käynnisti viennin ja kansainvälistymisen edistämisen (vke) kansallisen strategian toimeenpanon. Ministeriön alaisten ja sen rahoittamien organisaatioiden osalta strategiaa toteutetaan tulosohjauksen avulla. Arviointitutkimus yritysten yhteishankkeiden kansainvälistymisavustuksesta osoitti, että avustukset kohdistuvat varsin hyvin tavoitteiden mukaisesti. Yrityshankkeiden lisäksi avustuksella toteutettiin muun muassa Suomen osallistuminen Aichin maailmannäyttelyyn.

Matkailun edistämiskeskuksen toiminnan vaikuttavuutta parannettiin keskittämällä toimintaa strategisiin painopistealueisiin. Ministeriön aloitteesta käynnistettiin valtakunnallinen matkailustrategiaprosessi.

Venäjästä tuli Suomen suurin yksittäinen kauppakumppani ja suomalaisten investoinnit Venäjälle kasvoivat. Kehitystä edesauttoivat osaltaan ministeriön toimenpiteet Venäjän kanssa harjoitettavan kaupan ja taloudellisen yhteistyön kehittämiseksi, yhteistyö Venäjän alueiden ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa Venäjä-hankkeissa sekä lähialueyhteistyö. Ministeriön johtaman Venäjä-verkoston rooli informaatio- ja keskustelufoorumina korostui ja siihen tuli mukaan uusia organisaatioita.

Kiinassa käynnistetty kolmivuotinen vienninedistämiskampanja muuttui Suomi-imago -kampanjasta yritysvetoiseksi promootiokampanjaksi. Molemminpuolisten delegaatiovierailuiden avulla yhteydet Kiinan viranomaisiin vahvistuivat.

Energiapolitiikka Valtioneuvosto hyväksyi marraskuussa selonteon energia- ja ilmastopolitiikasta. Eduskunnalle annetussa selonteossa esitetään energiapolitiikan keskeiset linjaukset ja hallituksen toimet energiapolitiikan päätavoitteiden (energian toimitusvarmuus, kilpailukykyiset hinnat ja kansainvälisten ympäristövelvoitteiden täyttäminen) saavuttamiseksi. Selonteosta käy ilmi Suomea koskevien kansainvälisten velvoitteiden toimeenpano kasvihuonekaasujen rajoittamiseksi Kioton sitoumuskaudella 2008–2012 ja hallituksen pidemmän aikavälin tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen kehityksessä. Hallitus lupaa panostaa uusiutuviin energialähteisiin ja -säästöön sekä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Lisäksi valtio hankkii Kioton pöytäkirjan sallimia päästöyksiköitä Kioton mekanismeilla.

Työryhmän ehdotus Kioton hankemekanismien käytöstä EU:n päästökauppajärjestelmässä valmistui. Mietinnössä ehdotettiin, että päästökauppalakiin tehtäisiin linkkidirektiivin edellyttämät muutokset Kioton pöytäkirjan mukaisten hankeyksiköiden käyttöön liittyvistä toiminnanharjoittajan oikeuksista ja velvollisuuksista EU:n päästökauppajärjestelmässä. Päästöoikeuksien jakosuunnitelman valmistelu vuosille 2008—2012 alkoi. Jakosuunnitelma tulee toimittaa komissiolle kesäkuussa 2006 ja tavoitteena on antaa hallituksen esitys asiasta eduskunnalle vuoden 2006 alkupuolella.

Energiansäästösopimustoiminta arvioitiin tuloksekkaaksi ja toimintaa päätettiin jatkaa. Uusiutuvista energialähteistä erityisesti metsähakkeen energiakäytön kehitys on jatkunut voimakkaana tavoitteiden mukaisesti. Ministeriö asetti työryhmän valmistelemaan ehdotuksen liikenteen biopolttoaineiden tuotannon ja käytön edistämiseksi.

Valtioneuvosto myönsi helmikuussa rakentamisluvan Teollisuuden Voima Oy:n (TVO) Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitoshankkeelle. Lisäksi annettiin ydinvastuulain muuttamista koskeva hallituksen esitys, jonka perusteella Suomessa toimivan ydinlaitoksen haltijan vastuu säädetään rajoittamattomaksi.

Omistajapolitiikka Omistajaohjauksen keskittämisen valmistelu jatkui ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan joulukuussa antaman kannanoton mukaisesti markkinaehtoisesti toimivien valtionyhtiöiden omistajaohjaus keskitetään valtioneuvoston kansliaan 1.5.2007 alkaen.

Fortum Oyj:n yhtiökokous päätti maaliskuussa osingonjaosta, jolla yhtiön öljyliiketoiminta irrotettiin itsenäiseksi pörssiyhtiöksi. Valtion omistusosuus uudessa Neste Oil Oyj:ssä on 50,1 %. Valtio myi kesäkuussa 62,9 miljoonaa Fortum Oyj:n osaketta n. 770 milj. ja syyskuussa 8 miljoonaa Kemira Oyj:n osaketta n. 93 milj.euron kauppahinnalla. Fortum Oyj:ssä valtion omistusosuus laski 51,7 %:iin ja Kemira Oyj:ssä 48,7 %:iin.

Yrittäjyyden politiikkaohjelma Yrittäjyyden politiikkaohjelman toteuttaminen jatkui suunnitelmien mukaisesti. Yritysverouudistuksen voimaantulo poisti verotukseen liittyvää epävarmuutta ja uudistus otettiin vastaan pääpiirteissään myönteisesti. Suhdannepoliittisesti oikein ajoitetut veroalennukset ovat vahvistaneet ostovoimaa ja tämä on heijastunut erityisesti palvelualoilla toimivien yritysten toiminnan kasvuna. Tehtyjen veroalennuksien hyöty painottuu pk-yrityskenttään. Arvonlisäveron alarajan muuttaminen liukuvaksi, ikääntyneille työntekijöille suunnattu matalapalkkatuki, sukupolvenvaihdosten verokohtelun huojennus ja kotitalousvähennyksen laajennus ovat tässä keskeisiä.

Laajapohjainen työryhmä jätti sosiaali- ja terveysministeriölle elokuussa esityksen, jonka pohjalta parannetaan yrittäjän sosiaaliturvaa. Kiireelliseksi arvioituja parannuksia yrittäjien työttömyysturvaan toteutettiin jo vuoden 2005 alusta. Lisäksi on käynnistynyt yrittäjien eläkelain uudistaminen palkansaajien eläkeuudistuksien suuntaisesti.

Toukokuussa julkaistiin vuosittainen yrittäjyyskatsaus. Yritysten (pl. alkutuotanto) lukumäärä on kasvussa ja se on tällä hetkellä Suomessa korkeampi kuin koskaan aiemmin. Yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä (pl. alkutuotanto) lukumäärä on kasvanut hallituskaudella 5 %:a.

Viimeisin kansainvälistä yrittäjyyspotentiaalia mittaava Global Entrepreneurship Monitor -tutkimus (GEM 2004) ilmestyi tammikuussa ja Suomen maaraportti marraskuussa 2005. Suomen yrittäjyyspotentiaali on edelleen tutkimuksen mukaan muita Pohjoismaita heikompi eikä se ole juurikaan muuttunut 2000-luvun alkupuolella.

Hallinto Ministeriön ja hallinnonalan toiminnassa korostui tuottavuusohjelman laatiminen ja kasvavaan eläköitymiseen varautuminen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen kannustava palkkausjärjestelmä kattoi vuoden lopussa lähes kaikki hallinnonalan yksiköt.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Yleistä Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevien laajojen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työelämän kehittämisohjelmien toimeenpano jatkui vuonna 2005. Sosiaalivakuutuksen aluetta leimasi työeläkeuudistuksen asteittainen voimaantulo sekä päätökset sairausvakuutuksen rahoitusuudistuksesta. Sosiaalivakuutusta koskeva peruslainsäädäntö on selkeytetty. Ministeriön vastuulla olevat asiat ryhmiteltiin kuuteen asiakokonaisuuteen; terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen, työelämän vetovoiman lisääminen, syrjäytymisen ehkäisy ja hoito, toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva sekä lapsiperheiden hyvinvointi ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Hallitusohjelman toteutus eteni hyvin.

Sosiaalimenoihin käytettiin vuonna 2005 42 miljardia euroa, josta valtion talousarvion kautta rahoitettiin kolmannes. Sosiaaliturvaa koskeneet uudistukset ja valtionosuuksien lisäys vahvistivat sosiaalimenojen kestävää rahoitusta ja palvelujärjestelmän toimivuutta. Sosiaalimenojen BKT-osuus, 27,4 %, oli edelleen eurooppalaista keskitasoa. Suurin osa menoista käytettiin eläkkeisiin, kunnalliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon, työttömyysturvaan sekä sairausvakuutukseen.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen Kansanterveyslain uudistuksilla vahvistettiin terveyden edistämistä kunnissa. Terveys 2015 -kansanterveysohjelman toimeenpanossa kiinnitettiin huomiota lasten ja nuorten terveyden edistämiseen ja jatkettiin toimia väestöryhmien välisten terveyserojen vähentämiseksi. Tartuntatautien torjunnassa valmisteltiin pandemiaan varautumista kansallisena ja kansainvälisenä yhteistyönä.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjuntaa kehitettiin valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti. Väestön liikunnallista aktiivisuuta edistettiin liikkumisympäristöjä kehittävillä ja eri ikäryhmien liikuntaa lisäävillä hankkeilla. Lasten ja perheiden terveyden edistämistä tuki valtakunnallinen selvitys äitiys- ja lastenneuvoloiden tilasta.

Alkoholiohjelman toimeenpano jatkui. Alkoholihaitat kasvoivat kuitenkin merkittävästi. Perusterveydenhuollossa lisättiin mini-interventioita alkoholihaittojen vähentämiseksi. Marraskuussa hallitus sopi ministeriöiden yhteistyönä laadittavasta toimenpidekokonaisuudesta alkoholihaittojen vähentämiseksi. Ravintolatupakoinnin kieltoa koskeva hallituksen esitys annettiin.

Työelämän vetovoiman lisääminen Työllisyys koheni kertomusvuonna ja työolojen pääosin myönteinen kehitys jatkui. Työtapaturmien taajuus ja määrä jatkoivat laskuaan. Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden merkittäviä syitä olivat mielenterveyden häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Kiire, stressi ja jaksaminen säilyivät työelämän haasteina. Työmarkkinajärjestöjen kanssa laaditun työsuojelustrategian seurantaraportin sekä kansainvälisen selvityksen mukaan työsuojelutoiminta Suomessa on kehittynyt hyvin ja se on hyvin järjestettyä.

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan yhteistoiminnasta hyväksyttiin joulukuussa. Laki sisältää säännökset työsuojeluviranomaisen ja tarkastajan toimivaltuuksista ja velvollisuuksista sekä työsuojelun yhteistoiminnasta työpaikalla.

Työelämän vetovoiman lisäämiseksi toteutettava Veto-ohjelma jatkui. Nelivuotinen työtapaturmaohjelma päättyi ja sitä jatketaan osittain Veto-ohjelman osana. Työsuojelurahastosta laadittiin arvio, samoin selvitys Suomen työhyvinvointitutkimuksesta ja sen painoalueista. EU:n uutta työsuojelustrategiaa vuosille 2007—2012 alettiin valmistella Suomen osallistuessa työhön.

Vuonna 2005 voimaan tullut työeläkeuudistus kannustaa jatkamaan työelämässä pidempään sekä hillitsee työeläkemenojen kasvua ja eläkevakuutusmaksujen nousua. Vanhuuseläkkeelle voi jäädä joustavasti 63—68 -vuotiaana. Työeläkeuudistukseen liittyen jatkettiin yksityisten alojen työeläkelakien yksinkertaistamista ja selkeyttämistä koskevan lainsäädännön valmistelutyötä. Ikääntyneiden (55—64 -vuotiaat) työllisyysaste on kehittynyt Suomessa EU-maihin verrattuna hyvin.

Sairausvakuutuksen rahoitus uudistettiin, vuoden 2006 alusta sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Työtulovakuutus rahoitetaan pääosin työnantajien, palkansaajien ja yrittäjien maksamilla vakuutusmaksuilla. Sairaanhoitovakuutuksen menoista rahoitetaan puolet vakuutetuilta perittävällä sairaanhoitomaksulla ja puolet valtion varoista.

Työtapaturma- ja liikennevahinkopotilaiden hoitoa ja työhön paluuta nopeuttaa vuoden alusta käyttöön otettu tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuujärjestelmä. Eduskunnalle annettiin esitys osasairauspäivärahaa koskevaksi lainsäädännöksi. Sen tarkoituksena on tukea vakuutetun kuntoutumista ja työhön paluuta.

Yrittäjyyden edistämiseksi valmistui yrittäjien sosiaaliturvan kokonaiskartoitus. Tavoitteena on helpottaa pienyrittäjien asemaa sekä alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnystä. Perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten tasaamista selvitettiin ja selvitysmiehen ehdotusten pohjalta asetettiin kolmikantainen työryhmä, jonka tehtävänä on ratkaisumallin kehittäminen.

Vakuutusedustusta koskevalla lailla implementoitiin EU:n vakuutusedustusta koskeva direktiivi ja toteutettiin vakuutusedustajien jako asiamiehiin ja vakuutusmeklareihin. Eläkesäätiölain, vakuutuskassalain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muutoksella implementoitiin direktiivi, joka koskee ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toimintaa ja valvontaa. Kertomusvuonna aloitettiin selvityshenkilö Louekosken työhön liittyvä, työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain uudistamista koskeva selvitystehtävä.

Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito Köyhyysriski säilyi EU-maihin verrattuna alhaisena. Kotitalouksien väliset tuloerot kasvoivat silti vuoden 2004 ennakkotietojen mukaan. Pienituloisten osuus on kasvanut perheissä, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Toimeentulotuen käyttäjämäärät vähenivät, mutta lapsiperheiden, erityisesti monilapsisten ja yksinhuoltajaperheiden, köyhyys ja toimeentulovaikeudet lisääntyivät.

Lasten ja lapsiperheiden syrjäytymisen ehkäisemiseen ja varhaisen tuen parantamiseen kiinnitettiin huomiota. Varhaisen puuttumisen ja lastensuojelukäytäntöjen uudistaminen jatkui ja lastensuojelulain kokonaisuudistus käynnistettiin. Lapsiasiainvaltuutettu aloitti toimintansa 1.9.2005.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen oli painotuksena. Sosiaalipäivystyksen järjestämistä kuntien ja viranomaisten yhteistyönä tuettiin; tavoitteena on saada aikaan kattava järjestelmä viimeistään vuonna 2007. Päihdehuollossa tavoitteena olivat matalan kynnyksen palvelut.

Toimintavuoden aikana viimeisteltiin työmarkkinatukiuudistus, jonka osana toimeentulotukilaki uudistettiin. Tavoitteena on tukea pitkään työttömänä olleiden ja toimeentulotukea saavien työllistymistä ja parantaa heidän asemaansa taloudellisesti.

EU:n avoimen koordinaatiomenetelmän osana jatkettiin yhteistyötä köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisessa työssä. EU:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen kansallisen toimintasuunnitelman 2004—2005 toteuttaminen eteni odotetusti.

Toimivat palvelut ja kohtuullisen toimeentuloturva OECD:n joulukuussa 2005 julkistaman maa-arvion mukaan Suomessa on pystytty järjestämään kohtuullisen hyvä terveydenhuolto kustannustehokkaasti. Kansallisen terveydenhuollon hankkeen osana kiireetöntä hoitoon pääsyä koskevat säädösmuutokset tulivat voimaan 1.3.2005. Hoitoon pääsyn turvaamiseksi otettiin käyttöön yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet. Uudistuksen seuranta käynnistettiin. Seutuyhteistyön vahvistaminen, tuottavuuden lisääminen mm. laboratorio- ja kuvantamistoiminnoissa, sähköisen potilaskertomuksen käyttöönotto sekä terveyskeskusten toiminnan ja henkilöstön työnjaon kehittäminen olivat painotuksina.

Lääkelain muutoksilla uudistettiin lääkkeiden myyntilupajärjestelmä EU:n uusia säännöksiä vastaavaksi. Lääkelain muutoksella mahdollistetaan tupakoinnin lopettamista tukevien nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyminen muuallakin kuin apteekeissa. Muut apteekkitoiminnan muutokset koskivat apteekeista myytävien lääkevalmisteiden tukku- ja vähittäishintojen määräytymistä, apteekin perustamista, apteekkarin valintaa ja henkilökunnan täydennyskoulutusta.

Sairausvakuutuslain mukainen lääkekorvausjärjestelmä uudistettiin siten, että se tuli voimaan 1.1.2006. Muutosten myötä lääkeostojen kiinteät, ostokertaiset omavastuuosuudet poistuivat; samoin korvattavien lääkkeiden hyväksytyt tukkuhinnat alenivat 1.1.2006 5 %.

Terveydenhuollon valvontalainsäädäntöä uudistettiin. Vuonna 2006 Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtäviä laajennetaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvonnan lisäksi toimintayksiköiden valvontaan. Virasto alkaa ylläpitää valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujenantajien rekisteriä yhdessä lääninhallitusten kanssa.

Kuntien ympäristöterveydenhuollon valvonnan kolmivuotinen yhteistoimintakokeilu päättyi; kolmasosassa kokeiluhankkeista kuntalain mukainen kuntien välinen yhteistoiminta aloitettiin jo kokeilun aikana. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaista valvonnan maksullisuutta ja suunnitelmallisuutta lisäävät lakiehdotukset annettiin eduskunnalle. Kansallisen kemikaalistrategian alustava luonnos valmistui. Kemikaaleja koskevasta EU:n REACH -asetuksesta saatiin neuvoston yhteinen näkemys.

Toimintavuoden aikana käynnistettiin laaja kunta- ja palvelurakenneuudistushanke. Tavoitteena on turvata peruspalvelut koko maassa myös tulevaisuudessa. Sosiaalialan kehittämishankkeessa painotettiin kuntien välisen yhteistyön vahvistamista, jotta palvelujen saatavuutta voidaan parantaa. Seutuyhteistyö lisääntyi sosiaalialan erityispalvelujen järjestämisessä sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, jota sosiaalialan osaamiskeskukset koordinoivat.

Sosiaalialan henkilöstön saatavuutta ja osaamista painotettiin. 1.8.2005 tuli voimaan henkilöstön kelpoisuusehtoja koskeva laki sekä täydennyskoulutusvelvoite sosiaalialalle. Ikäihmisten palvelujen tarpeen arviointia koskeva sosiaalihuoltolain uudistus hyväksyttiin. 1.3.2006 lukien kaikilla yli 80–vuotiailla on oikeus kiireettömissä tapauksissa saada palvelutarpeensa arvioiduksi 7 päivän kuluessa. Omaishoidon tukea uudistettiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunnan mietintö annettiin syksyllä. Vuoden 2006 alusta voimaan tuleva valtionosuusuudistus hyväksyttiin. Uutena valtionosuuden määräytymisperusteena otetaan käyttöön vammaiskerroin.

Hallitusohjelman mukaisesti korotettiin perhepoliittisia etuuksia; vähimmäismääräistä vanhempainpäivärahaa, lasten kotihoidontukea ja yksityisen hoidon tukea. Peräkkäisten synnytysten päivärahan määräytymistä muutettiin. Työnantajille maksettavaa vuosilomapalkkojen korvausta nostettiin. Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta ja kuntoutusajan toimeentuloturvaa koskeva lainsäädäntö uudistettiin ja selkeytettiin 1.10.2005 voimaan tulleella lailla

Laajan sosiaali- ja terveydenhuollon tietotuotannon uudistamista ja kehittämistä koskevan toimenpidekokonaisuuden, Tieto 2005, toteuttaminen käynnistyi.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Kertomusvuonna tuli voimaan uudistettu tasa-arvolaki, joka täsmentää syrjinnän kieltoa ja painottaa tasa-arvosuunnitelmien laatimista työpaikoilla. Suunnitelmiin tulee sisällyttää palkkakartoitus, jonka tavoitteena on samapalkkaisuus. Hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen yhteinen ehdotus samapalkkaisuusohjelmaksi valmistui, kattaen yli 30 toimenpide-ehdotusta. Vuonna 2004 hyväksytyn tasa-arvo-ohjelman toimeenpanoa seuraamaan asetettiin kaikki hallinnonalat kattava seurantatyöryhmä. Valtavirtaistamisen menetelmää, jolla sukupuolten välinen tasa-arvo huomioidaan asioiden valmistelussa, edistettiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tulossopimuksissa. Samoin valmisteltiin menetelmää, jolla sukupuolivaikutuksia on tarkoitus arvioida valtion talousarvion valmistelussa. Miehet ja tasa-arvo -aiheesta valmisteltiin strategia-asiakirja.

Kansainvälinen toiminta EU-toimintaa leimasi valmistautuminen Suomen tulevaan EU-puheenjohtajuuskauteen sekä sen edellyttämä yhteistyö EU:n eri toimielinten ja Suomea edeltävien puheenjohtajamaiden kanssa. Vuoden 2006 puheenjohtajavaltiot Itävalta ja Suomi valmistelivat yhteisen puheenjohtajuuskausien ohjelman. Kertomusvuonna komissio julkaisi vihreät kirjat väestörakenteen muutoksista ja mielenterveydestä.

Suomi järjesti yhdessä WHO:n Euroopan aluetoimiston, EU:n sekä Euroopan neuvoston kanssa ministeritason mielenterveyskonferenssin. Suomessa järjestettiin Euroopan ympäristö- ja terveyskomitean 20. istunto sekä ei-tarttuvien tautien ennaltaehkäisyä käsittelevä koordinaatiokokous. WHO:n yleiskokous hyväksyi toukokuussa uusitun kansainvälisen terveyssäännöstön. Suomi osallistui aktiivisesti YK:n vammaissopimusneuvotteluihin sekä globaalisen sosiaalisen kehityksen linjausten valmisteluun.

Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuutta kehitettiin edelleen. Se toimii kiinteässä yhteistyössä Barentsin neuvoston terveys- ja sosiaalialan työryhmän kanssa. Työryhmä hyväksyi Suomen ja Karjalan tasavallan puheenjohtajuudella Barentsin alueen HIV/Aids-ohjelman. Hallinnonalan lähialuehankkeiden painopisteinä olivat tartuntatautien torjunta, lasten ja nuorten aseman parantaminen ja päihteiden käytön ehkäisy. Suomen ja Venäjän välisen yhteistyön kehittäminen oli myös painoalueena. Pohjoismaista sosiaalipalvelusopimusta päätettiin täydentää vammaisten muutto- ja kuljetuspalvelujen osalta.

Työministeriö

Työllisyyspolitiikan tavoitteet ja toimintaympäristö Hallituksen talouspolitiikan tärkein tavoite on työllisyyden lisääminen hallituskauden aikana vähintään 100 000 hengellä. Pidemmällä aikavälillä pyrkimyksenä on saavuttaa 75 %:n työllisyysaste. Tavoite on haastava, ja se edellyttää vahvaa, työllistävää talouskasvua. EU:n työllisyysstrategian yleistavoitteina on nostaa työllisyysaste 70 %:iin, naisten työllisyysaste 60 %:iin ja ikääntyneiden (55—64 -vuotiaiden) työllisyysaste 50 %:iin vuoteen 2010 mennessä. Vuonna 2005 EU uudisti työllisyysstrategiaansa yhdistämällä talous- ja työllisyyspoliittiset suuntaviivansa. Poikkihallinnollinen työllisyysohjelma, EU:n työllisyyspolitiikan kansallinen toimenpideohjelma, työministeriön työpolitiikan strategia ja työpoliittinen tutkimusohjelma tukevat osaltaan hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista.

Vuonna 2005 työllisyyden kehitys parani merkittävästi. Työpaikkojen määrä lisääntyi 36 000:lla. Näistä yli kolmannes oli epätyypillisiä työsuhteita. Työllisyysaste (15–64 -vuotiaat) nousi 67,2 %:sta 68,0 %:iin. Eniten työpaikkojen määrä lisääntyi rakentamisessa (+10 000). Myös monilla palvelualoilla työllisyys lisääntyi selvästi. Työvoiman tarjonta lisääntyi 27 000 ja työikäinen väestö (15–64 -vuotiaat) 7 000 henkilöä. Vuonna 2005 työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan keskimäärin 220 000 henkilöä. Työttömien määrä väheni edellisestä vuodesta 9 000 henkilöllä. Työttömyysaste laski edellisen vuoden 8,8 %:sta 8,4 %:iin. Naisten työttömyysaste oli 8,6 % ja miesten 8,2 %. Työnvälityksessä työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 275 000 henkilöä eli 13 000 vähemmän kun edellisenä vuonna.

Työhallinnon määrärahat olivat 2,2 mrd. euroa, josta työvoimapolitiikan toimeenpanoon oli varattu 1,8 mrd. euroa ja Euroopan rakennerahastojen (ESR) ohjelmien toteutukseen 218 milj. euroa. Työhallinnon määrärahoista maksettiin työmarkkinatukea noin 972 milj. euroa. Tästä noin 289 miljoonaa oli aktiiviajan tukea, jota maksettiin työvoimapoliittisten toimenpiteiden aikana. Työvoimapoliittisin toimenpitein sijoitettuna oli keskimäärin 85 000 henkilöä, mikä työvoimaan suhteutettuna vastaa 3,3 %. EU:n määritelmän mukainen työttömien aktivointiaste nousi 23,3 %:sta 23,6 %:iin.

Poikkihallinnollinen työllisyysohjelma Työllisyyden politiikkaohjelmassa toteutetaan hallituskauden aikana toimia, joilla tuetaan hallituksen työllisyystavoitteiden saavuttamista. Ohjelman tavoitteena on lisätä työhön osallistumista ja alentaa rakenteellista työttömyyttä. Ohjelman keskeinen hanke on julkisen työvoimapalvelun uudistaminen siten, että työvoimatoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen vastuulla olevat tukitoimet ja palvelut vaikeasti työllistyville kootaan yhteen työvoiman palvelukeskuksiin. Tavoitteena on 40 palvelukeskuksen perustaminen vuoden 2006 loppuun mennessä. Vuonna 2005 toiminnassa oli 35 palvelukeskusta, joiden toiminta-alueet kattavat 58 työvoimatoimistoa ja 131 kuntaa.

Työmarkkinatuen aktiivikäytön lisäämiseksi työmarkkinatuen rahoitusta ja ehtoja uudistetaan vuoden 2006 alusta lähtien. Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitus jaetaan uudelleen valtion ja kuntien kesken kuntien kannustamiseksi tehokkaaseen työttömyyden hoitoon. Kunnille korvataan rahoitusuudistuksesta aiheutuvat lisämenot. Työvoimatoimiston peruspalvelussa otetaan käyttöön nykyistä olennaisesti tarkempi arvio työttömän työmarkkinatilanteesta ja pitkäaikaistyöttömyyden riskistä. Tietyn työttömyysajan jälkeen otetaan käyttöön erityinen aktiivikausi, jonka aikana työttömälle tarjotaan mahdollisuus aktiivitoimenpiteisiin tehostetusti. Työmarkkinatuen vastikkeellisuutta lisätään siten, että pitkään työmarkkinatukea saanut henkilö menettää oikeutensa tukeen kieltäytyessään tarjotusta työstä tai toimenpiteestä.

Toimenpiteet nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi on käynnistetty. Koulutustakuun avulla edistetään nuorten siirtymistä perusopetuksen jälkeen jatko-opintoihin.

Kaikille nuorille tarjotaan koulutus-, työharjoittelu- tai työpajatoimenpiteitä kolmen työttömyyskuukauden jälkeen. Työvoimapalvelujen tarjoamisesta sovitaan yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa. Nuorten työttömyys aleni vuoden 2005 aikana kaikkien TE-keskusten alueilla.

Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen Työhallinnon tehtävänä on edistää työmarkkinoiden toimivuutta. Vuoden 2005 aikana työvoimatoimistoissa oli työnhakijana 783 000 eri henkilöä, joista työttömiä oli 557 000. Vuoden aikana päättyi noin 886 000 työttömyysjaksoa. Tähän lukuun sama henkilö voi sisältyä useamman kerran. Työttömyysjaksoista 57 % päättyi avoimille työmarkkinoille sijoittumiseen. Vuoden aikana työvoimatoimistoihin ilmoitettiin 414 000 avointa työpaikkaa, joista täyttyi 91 %. Noin neljännes työvoimaa hakeneista toimipaikoista koki vaikeuksia rekrytoinnissa.

Vaikeasti työhön sijoittuvien työnhakijoiden palveluihin erikoistuvien työvoiman palvelukeskusten perustamisen ohella jatkettiin myös työvoimatoimistojen uuden palvelumallin toimeenpanoa. Uudessa palvelumallissa työvoimatoimistojen asiakastyön painopistettä on kohdennettu entistä selkeämmin avoimille työmarkkinoille ja koulutukseen ohjaukseen. Tämä toteutetaan mm. tehostamalla työnhaun alkuvaiheen toimia ja työnhaun tuloksellisuuden seurantaa sekä lisäämällä työnhakijoiden omatoimisuutta ja sähköisten palvelujen käyttöä. Työvoimatoimiston roolia aktiivisena toimijana alueen työmarkkinoilla vahvistetaan mm. työnantajayhteyksiä parantamalla. Omatoimista asiointia tukevia työnhakukeskuksia alettiin kertomusvuonna perustaa suuriin ja keskisuuriin työvoimatoimistoihin. Palvelumalli on tarkoitus uudistaa kaikissa työvoimatoimistoissa.

Tulopoliittiseen sopimukseen sisältyneen työllistymisen ja muutosturvan toimintamallia koskevat säännökset tulivat voimaan 1.7.2005. Muutosturvan tavoitteena on parantaa tuotannollisin ja taloudellisin perustein irtisanotun työntekijän uudelleen työllistymistä tiivistämällä työnantajien, työntekijöiden ja työhallinnon yhteistyötä irtisanomistilanteissa. Muutosturvaan kuuluu irtisanotun työntekijän palkallinen vapaa työn etsimistä varten, työnantajan tehostunut tiedottamisvelvollisuus, henkilöstön kanssa tehtävä toimintasuunnitelma ja työvoimatoimistojen kanssa laadittavat työllistymisohjelmat sekä korotettu työttömyysturva (työllistymisohjelmalisä) henkilön osallistuessa työllistymisohjelmassa sovittuihin toimenpiteisiin. Työhallintoon on perustettu muutosturva-asiantuntijoiden verkosto, joka toimii alueellisena ja valtakunnallisena asiantuntijana irtisanomistilanteissa. Vuoden loppuun mennessä noin 6 000 henkilölle oli laadittu työllistymisohjelma.

Vuonna 2005 työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa oli keskimäärin 26 000 henkilöä, joista 8 000 valmentavassa työvoimakoulutuksessa ja 18 000 ammatillisessa työvoimakoulutuksessa. Koulutuksesta vajaat 6 % toteutettiin yhteishankintana työnantajan kanssa. Koulutuksen aloittaneista työttömiä oli 76 %, joista 9 % oli pitkäaikaistyöttömiä. Kaikista työvoimakoulutuksen aloittaneista noin 14 % oli yli 50-vuotiaita ja vajaakuntoisia noin 9 %. Lisäksi Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamassa työvoimakoulutuksessa oli keskimäärin 3 300 henkilöä. Ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelua tarjottiin runsaalle 37 000 asiakkaalle, joista valtaosa oli 25 vuotta täyttäneitä. Koulutus- ja ammattitietopalvelussa tilastoitiin yhteensä 310 000 henkilökohtaisen neuvonnan tapahtumaa. Lisäksi koulutusinforyhmiin osallistui 53 000 henkilöä.

Hallitusohjelman mukaisesti työllistämistukijärjestelmää on vajaakuntoisen henkilön palkkaamisen osalta uudistettu siten, että palkkatuen myöntäminen työnantajalle vajaakuntoisuuden perusteella edellyttää työkyvyn alentumista suhteessa tarjolla olevaan työtehtävään. Tukea voidaan myöntää kahden vuoden ajalle ja sitä voidaan myöntää välittömästi tukijakson jälkeen uudelleen, jos tuen myöntämisedellytykset ovat edelleen voimassa. Vajaakuntoisia työnhakijoita oli keskimäärin 67 300 henkilöä, joista oli keskimäärin 38 000 työttömiä työnhakijoita. Aktiivisiin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistui keskimäärin lähes 10 000 vajaakuntoista työnhakijaa. Työllisyysohjelman mukaisesti työvoimatoimistoissa

jatkettiin pitkäaikaistyöttömien eläke-edellytysten selvittämistä järjestämällä heille noin 6 000 työkunnon tutkimusta. Laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta tuli voimaan 1.5.2005. Lain nojalla siirtyi eläketuelle tai eläkkeelle noin 3 700 vuonna 1941—1947 syntynyttä pitkäaikaistyötöntä.

Työllisyyden hoidon toimenpiteet Palkkaperusteisella työllistämistuella (ml. ESR-hankkeet) työllistettiin keskimäärin 38 600 henkilöä. Tukityöllistetyistä noin 26 800 kuului pitkäaikaistyöttömiin, nuoriin, vajaakuntoisiin ja 55—59 -vuotiaisiin henkilöihin. Lisäksi keskimäärin 11 750 työmarkkinatuen saajaa oli työharjoittelussa/työelämävalmennuksessa. Näistä suurin osa oli nuoria. Hallitusohjelman mukaan keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää pyritään pitkällä aikavälillä myöhentämään 2—3 vuodella. Tähän liittyen varhaiseläkkeelle hakeutumisen sijasta työhallinnon tukitoimenpitein työllistettiin keskimäärin 1 200 työttömäksi ilmoittautunutta 55—59 -vuotiasta henkilöä.

Tukityöllistetyistä yhdistelmätuen osuus oli noin 16 400 henkilöä, joka oli 700 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Yhdistelmätukea voitiin myöntää kahden vuoden ajaksi, jolloin toisena vuotena maksetaan vain työmarkkinatukiosuus. Toista vuotta yhdistelmätuella olleiden määrä lisääntyi ja oli keskimäärin noin 4 300 henkilöä. Suurin osa oli yksityisellä sektorilla (järjestöissä, muissa yhteisöissä ja yrityksissä). Samalla jatkettiin yhdistelmätukikokeilua, joka koski vähintään 200 mutta alle 500 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneita. Ehdot täyttävän henkilön työllistävälle työnantajalle maksettiin työmarkkinatuki ilman siihen yhdistettävää työllistämistukea. Kokeilussa otettiin vuonna 2005 käyttöön tukiseteli, jonka tavoitteena oli aktivoida asiakkaita itse hankkimaan tuen avulla työpaikka. Vuonna 2005 tukikokeilulla työllistettiin vajaat 1 000 henkilöä.

Työllisyyspoliittisella projektituella, joka on tarkoitettu erityisesti kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden hallinnointiin ja organisoimiseen, rahoitettiin noin 370 hanketta. Näissä on pääasiassa ollut yhdistelmätuella työllistettyjä henkilöitä. Starttirahajärjestelmää laajennettiin ja uudistettiin vuoden alusta lukien. Yrittäjäksi ryhtyvälle työttömälle myönnettävän starttirahan saantiedellytyksiä väljennettiin ja kahden vuoden kokeiluna tuen kohderyhmää laajennettiin koskemaan myös muita kuin työttömiä henkilöitä. Yrittäjäksi ryhtyvän starttituella työllistyi keskimäärin noin 3 600 henkilöä, joista muita kuin työttömiä oli noin 1 150 henkilöä. Starttirahalla aloittaneista muiden kuin työttömien osuus on noussut vuoden kuluessa noin 40 prosenttiin. Työllisyysperusteisten investointien myötävaikutuksella syntyi uusia työpaikkoja arviolta 1 200. Vuoden lopussa sosiaalisten yritysten rekisterissä oli 32 yritystä.

Kuntouttavan työtoiminnan toteuttamiseen liittyviä asiakkaan kanssa laadittavia aktivointisuunnitelmia tehtiin vuoden aikana noin 26 800, joista noin 6 500 alle 25-vuotiaille. Pitkään työttömyysetuutta tai toimeentulotukea saaneet nuoret ovat velvollisia osallistumaan aktivointisuunnitelmassa sovittavaan kuntouttavaan työtoimintaan etuuksien menettämisen uhalla. Työmarkkinatukea saaneista nuorista kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuoden aikana 600 henkilöä. Kaikkiaan kuntouttavaan työtoimintaan osallistui noin 7 900 henkilöä. Työmarkkinatuen käyttöä aktiivisena tukimuotona on lisätty tuen alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti. Työmarkkina- tai kotoutumistuella olevien aktiiviohjelmien määrää on nostettu siten, että vuonna 2005 niihin osallistui kaikista työmarkkinatuen saajista noin 27 %.

Hallitusohjelman mukaan tukityöllistämisen laatua ja vaikuttavuutta parannetaan yhdistämällä siihen työssä oppimista ja koulutusta. Työttömien työllistymistä yksityiselle sektorille edistetään suuntaamalla työvoimapolitiikan aktiivitoimia entistä enemmän pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Samalla varmistetaan, ettei näistä aiheudu vääristymiä kilpailuun. Tukijärjestelmän uudistaminen tulee voimaan vuoden 2006 alusta.

ESR-osarahoitteisissa projekteissa aloitti vuoden aikana 140 000 henkilöä, joista työttömiä oli 22 000. Sulkemisprojektin avulla työministeriö on osaltaan pyrkinyt varmistamaan oh-

jelmakaudelle 2000—2006 varattujen resurssien täysimääräisen käytön sekä ohjelmille asetettujen määrällisten tavoitteiden saavuttamisen. Tuotekehityshankekonseptilla on edistetty ESR-projekteissa kehitettyjen hyvien toimintatapojen levittämistä.

Työlainsäädäntö ja työelämän kehittäminen Uusi vuosilomalaki tuli voimaan 1.4.2005. Lakia sovelletaan sekä työsuhteisiin työntekijöihin että virkamiehin. Se turvaa kaikille palkallisen vuosiloman ja parantaa samalla määrä- ja osa-aikaisten vuosilomaetuuksia. Laki tuo joustavuutta loman ajankohtaan ja edistää myös työn ja perheen yhteensovittamista.

Työeläkelainsäädännön muutoksiin liittyen tuli 1.1.2005 voimaan työsopimuslain muutos työntekijän eroamisiästä. Vuoden aikana valmisteltiin myös lain muutokset lähetetyistä työntekijöistä annettuun lakiin, joka tulee voimaan 1.1.2006. Niillä luotiin tehokkaampia keinoja ulkomailta Suomeen lähetettyjen työntekijöiden vähimmäistyöehtojen valvontaan. Myös työturvallisuuslakiin lisättiin säännös, jonka mukaan kaikille rakennustyömailla työskenteleville tulee pakolliseksi tunniste harmaan talouden valvonnan ja työturvallisuuden parantamiseksi. Selvityshenkilö kartoitti määräaikaisen työn yleisyyttä, käytön lainmukaisuutta ja lainsäädännön kehittämistarpeita joulukuussa julkaistussa raportissaan. Myös globalisaatioon liittyen kolmikantaisen valmistelun pohjalta valmistuivat ehdotukset toimenpiteistä tilanteessa, jossa tuotantoa siirretään ulkomaille. Kolmikantaisessa valmistelussa on edelleen mm. yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain kokonaisuudistus ja vuorotteluvapaan vakinaistaminen.

Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelman (Tykes) toteutus jatkui, ja sen toimeenpanoon varattiin noin 12,5 milj. euroa. Ohjelmalla rahoitetaan ensisijaisesti työpaikkatasoisia kehittämisprojekteja, joilla edistetään tuottavuutta ja työelämän laatua parantavia toimintatavan muutoksia työpaikoilla. Työministeriössä valmistui myös Luova työote – tuottava työ -raportti työelämälähtöiseen luovuuteen perustuvasta tuottavuusstrategiasta. Vuoden lopussa oli 49 henkilöstörahastoa, ja niiden piirissä oli noin 120 000 jäsentä. Palkkaturvaa maksettiin vuonna 2005 noin 21,1 milj. euroa eli hieman enemmän kuin vuonna 2004.

Maahanmuuttoasiat Vuoden 2005 lopussa Suomessa asui noin 114 000 ulkomaan kansalaista. Työvoimatoimistoissa oli keskimäärin 28 300 ulkomaalaista työnhakijaa, joista työttömiä oli 14 400. Tämä vastasi arviolta 28 %:in työttömyysastetta. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 28,6 %. Kotoutumistukea maksettiin vuoden aikana noin 10 600 henkilölle.

Työvoimatoimistot tekivät vuonna 2005 EU-/ETA -alueen ulkopuolisten maiden kansalaisille 5 700 työntekijän oleskelulupaan liittyvää osaratkaisua. Lisäksi EU:n uusia jäsenmaita koskevan siirtymäaikalain nojalla työvoimatoimistot tekivät 2 600 työnteon hyväksymispäätöstä, joista suurin osa (2000) koski Viron kansalaisia. EU:n uusien jäsenmaiden kansalaisten ansiotyö Suomessa on siirtymäaikalain mukaan luvanvaraista kaksi vuotta (1.5.2004—30.4.2006). Siirtymäaikalain vaikutuksia seurataan työministeriön yhteydessä toimivassa työpolitiikan neuvottelukunnan jaostossa, jossa ovat edustettuina myös työmarkkinajärjestöt. EU:n laajentumisen myötä palvelujen tarjonnan puitteissa tapahtuva työntekijöiden liikkuvuus on lisääntynyt. Näiden ns. lähetettyjen työntekijöiden liikkuvuutta siirtymäaikalaki ei rajoita. Hallitus päätti lokakuussa ulkomaisen työvoiman käytön valtakunnallisista linjauksista, joiden tarkoituksena on yhtenäistää ulkomaalaislain soveltamista työntekijöiden oleskelulupien ja ulkomaalaisten työskentelyn osalta koko maassa.

Kotouttamislain muutos (1215/2005) astuu voimaan 2.1.2006. Sen tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista ja selkiinnyttää viranomaisten työnjakoa ja vastuita hallinnon eri tasoilla. Ehdotus hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi valmistui joulukuussa. Sen pääpaino on työperusteisen maahanmuuton edistämisessä. Muita keskeisiä teemoja ovat kaikkia maahanmuuttajia koskevan opastusjärjestelmän luominen,

maahanmuuttajien kotouttamisjärjestelmän tehostaminen, etnisten suhteiden parantaminen sekä pakolais- ja turvapaikkapolitiikka. Hallitus käsittelee ohjelmaa maaliskuussa 2006.

Ympäristöministeriö

Yleistä Suomi on edistänyt aktiivisesti kestävää kehitystä sekä kansallisesti että kansainvälisessä yhteistyössä, mistä osoituksena Suomi sijoittui jo kolmannen kerran ensimmäiseksi Maailman talousfoorumin ympäristöllisen kestävyyden indeksivertailussa. Ympäristöministeriö koordinoi Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksen ensimmäisen kansallisen seurantaraportin. Pääministerin johtama kestävän kehityksen toimikunta aloitti uuden kansallisen kestävän kehityksen strategian laadinnan eri hallinnonalojen ja toimijatahojen laajapohjaisena yhteistyönä. Strategiassa hyödynnetään kesäkuussa 2005 valmistuneen kestävän kulutuksen ja tuotannon kansallisen ohjelman linjauksia.

Kansainvälinen ilmastopolitiikka edistyi merkittävästi. Kioton pöytäkirja tuli voimaan helmikuussa 2005 ja sen toimeenpanosäännöt vahvistettiin ensimmäisessä osapuolikokouksessa joulukuussa. Joulukuussa sovittiin myös ilmastosopimuksen ja Kioton pöytäkirjan toimeenpanoa ja kehittämistä koskevien laaja-alaisten ja laajapohjaisten neuvottelujen ja vuoropuhelun aloittamisesta ilmastosopimusjärjestelmän kehittämiseksi vuoden 2012 jälkeen.

Ympäristöministeriö osallistui aktiivisesti myös kansallisen energia- ja ilmastostrategian laadintaan. Hallituksen loppuvuonna 2005 hyväksymän strategian mukaisesti valtion tulee hankkia 10 milj. tonnia kasvihuonekaasujen päästövähennyksiä vuosina 2008—2012 Kioton pöytäkirjan mukaisten velvoitteiden saavuttamiseksi. Tämän toiminnan käynnistämiseksi on tehty 2,5 milj. euron sijoitus NEFCO:n hallinnoimaan Itämeren alueen koealuerahastoon. Yhteistoimeenpanoon ja muihin Kioton joustomekanismeihin liittyvä hallinnon ja lainsäädännön kehittäminen aloitettiin syksyllä 2005, ja työn on määrä valmistua vuoden 2006 alussa.

Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO hyväksyi marraskuussa 2005 lopullisesti Itämeren erityisen herkäksi merialueeksi (PSSA) Venäjän aluevesiä lukuun ottamatta.

Suomen lähialueyhteistyön suurin yksittäinen hanke Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo vihittiin käyttöön 22.9.2005. Suomi avusti kokonaiskustannuksiltaan lähes 200 milj. euron hanketta vuosina 2002—2004 yhteensä 10 milj.eurolla. Pohjoismaiden investointipankin vetämä ja Suomen ja Ruotsin rahoittama priorisointiselvitys Pietarin jäljellä olevien suorien päästöjen eliminoimiseksi sekä puhdistamoiden ravinteiden poiston tehostamiseksi valmistuu maaliskuussa 2006. Leningradin alueen kunnallisen vesihuoltohankkeen ensimmäinen vaihe käynnistyi loppuvuonna 2005, kun Leningradin aluehallinnon takuut järjestyivät Pohjoismaiden investointipankin lainalle. Lähialueyhteistyönä toteutettiin myös öljyntorjuntalaitteiden toimitus Pietariin. Öljyntorjuntalaitetoimitukset Viron merenkulkuhallituksen alkuvuonna 2006 valmistuvaan monitoimialukseen etenivät vuonna 2005.

Ympäristönsuojelu Ympäristöministeriö asetti 1.12.2005 hankkeen ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon tehostamiseksi sekä lupakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Luvat on tarkoitus keskittää yhteen valtion lupaviranomaiseen ja kuntiin. Lupavelvollisten määrää supistetaan ja luvitusta korvataan muilla hallinnollisesti keveämmillä menettelyillä. Lupien valvonta jää edelleen alueellisten ympäristökeskusten ja kuntien tehtäväksi. Hankkeen toimikausi ulottuu vuoden 2007 loppuun, ja säädösmuutoksia koskevat hallituksen esitykset annetaan viimeistään syyskuussa 2008.

Ympäristöministeriö hyväksyi kesäkuussa 2005 Itämeren ja sisävesien suojelun toimenpideohjelman, jolla toteutetaan v. 2002 hyväksytyn Suomen Itämeren suojeluohjelman tavoitteita. Vesiensuojelun uusien suuntaviivojen vuoteen 2015 valmistelu käynnistettiin. Hajaasutuksen jätevesien käsittelyn tehostamiseksi toteutettiin laaja tiedotuskampanja lehdistössä ja radiossa. Maatalouden ympäristötukea suunnattiin edelleen erityisesti suojavyöhykesuunnitelmien toteuttamiseen. Vesiympäristölle haitallisten ja vaarallisten aineiden päästö-

jen sääntelystä valmistui kesäkuussa ympäristöministeriön työryhmän asetusehdotus. Vesienhoidon järjestämistä koskevien asetusten valmistelua jatkettiin toimikunnassa, jonka määräaika päättyy syyskuussa 2006.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiuden parantamiseksi hallitus on ohjelmassaan sitoutunut hankkimaan uudenlaisen, jääolosuhteissa toimivan öljyntorjunta-aluksen palvelut. Vuoden 2005 talousarviossa oli sitä varten 134 milj. euron tilausvaltuus. Tarkoitukseen kaavaillun monitoimimurtajan osoittauduttua tarjouskilpailun perusteella odotettua kalliimmaksi talouspoliittinen ministerivaliokunta katsoi joulukuussa uudenlaisen monitoimialuksen hankinnan kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisimmaksi ratkaisuksi. Ministerivaliokunta käsittelee asiaa lisäselvitysten valmistuttua uudestaan helmikuussa 2006.

Uudistettu öljysuojarahastoa koskeva laki sekä öljyntorjuntaa koskevien lakien muutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Ympäristövahinkojen kunnostamista koskevan direktiivin kansallista toimeenpanoa valmistelemaan asetettiin toimikunta helmikuussa 2005.

Ympäristöministeriö asetti 13.5.2005 työryhmän valmistelemaan ehdotusta uudeksi valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi. Työryhmän tulee lisäksi laatia 31.5.2006 mennessä ehdotus jätelain kokonaisuudistuksen linjauksista. Sähkö- ja elektroniikkaromujen tuottajavastuuseen perustuva kierrätys- ja jätehuoltojärjestelmä tuli voimaan 13.8.2005. Pakkausten kierrätys- ja hyötykäyttövaatimuksia tiukennettiin asetusmuutoksella, joka tuli voimaan 1.11.2005.

Ympäristöverotuksen kehittämiseksi valmistui selvityksiä mm. jäteveron vaikuttavuudesta, ns. Nox-veron käyttökelpoisuudesta sekä erillisen sähkölämmitysveron käyttöönoton edellytyksistä.

Ilmansuojelun tehostamiseksi lisättiin parasta käyttökelpoista teknologiaa edistäviä säädöksiä ympäristönsuojelulakiin ja vastaaviin voimalaitoksia ja liuotinpäästöjä sääteleviin asetuksiin sekä annettiin valtioneuvoston asetus junien, alusten ja suurten työkoneiden moottorien päästörajoista. Pienhiukkasaltistuksen vähentämiseksi edistettiin valmistelutyötä kotimaassa ja EY:ssä, jossa valmistui komission ilmansuojelustrategia vuoteen 2020.

Ympäristöministeriö on valmistellut meluntorjunnasta ehdotusta hallitusohjelman mukaiseksi valtioneuvoston periaatepäätökseksi vuonna 2004 valmistuneiden meluntorjunnan valtakunnallisten linjausten pohjalta.

Alueidenkäyttö Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointia koskeva raportti ja selvitysten tulokset valmistuivat. Arviointi osoitti, että laki toimii pääosin tavoitteiden mukaisesti, eikä lain keskeisiin periaatteisiin ole tarvetta puuttua.

Hallitus päätti budjettiriihessä toimenpiteistä asuntojen hintatason kohtuullistamiseksi ja tonttitarjonnan lisäämiseksi. Toimenpiteiden toteuttamiseksi selvitetään työryhmässä mm. kaavoitusvelvollisuutta koskevan säännöksen tarkistamisen tarvetta ja mahdollisuuksia kaksinkertaisten valitusmahdollisuuksien rajoittamiseen.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.6.2005. Lainsäädännöllä toimeenpannaan asiaa koskeva EY:n direktiivi. Lainsäädännön voimaan tulon jälkeen on sen toimeenpanoa ohjattu viranomaisille suunnatun tukiaineiston ja koulutustilaisuuksien avulla. Hallitus antoi 24.11.2005 eduskunnalle esityksen ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain muuttamisesta. Muutosten taustalla on ns. osallistumisoikeusdirektiivi.

Kadun ja yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitoa koskevan lain uudistus tuli voimaan 1.11.2005. Uudistuksen täytäntöönpanoa on ohjattu kunnossa- ja puhtaanapidosta vastaaville suunnatun esitteen avulla.

Rantojen suunnittelua koskeva opas ja esite sekä rantojen poikkeamisperiaatteita valottavat verkkosivut valmistuivat. Kaupunkien pientaloalueiden suunnitteluperiaatteita koskeva julkaisu valmistui. Opas osallistumisesta yleis- ja asemakaavoituksessa valmistui. Kaavoitusta varten kehitettiin vuorovaikutusta tukevia esitystapoja ja ristiriitatilanteiden hallinnan menetelmiä.

Ministeriö julkaisi tuulivoimarakentamisen edellytyksiä ja ympäristövaikutuksia selvittävän esitteen. Tuulivoimarakentamiseen sopivien alueiden kartoituksia jatkettiin useassa maakunnassa.

Ministeriö vahvisti Pohjois-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavat sekä tuulivoimaloiden sijoittumista Lapin meri- ja rannikkoalueella ohjaavan maakuntakaavan. Ministeriössä ratkaistiin neljätoista rakennussuojeluasiaa.

Aluearkkitehtitoimintaa tuettiin siten, että toiminta-alueita oli vuoden 2005 lopussa 30, joihin kuului yhteensä 105 kuntaa, lisäksi kokonaan omalla rahoituksellaan oli mukana 10 kuntaa.

Luonnonsuojelu Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseen tarkoitettu rahoitusohjelma (1997—2007) tarkistettiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa hallitusohjelman mukaisesti joulukuussa 2005. Rahoitusohjelmaa päätettiin jatkaa vuoteen 2009 asti, vaikka useimpien alueellisten ympäristökeskusten alueilla ohjelmien ja Natura 2000 –verkoston toteuttaminen saadaan pääosin loppuun aikaisemman suunnitelman mukaisesti jo v. 2007.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa toteutettiin valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Samoin valtioneuvoston periaatepäätöstä luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisohjelmasta toteutettiin parantaen eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Luonnon monimuotoisuutta koskevan toimintaohjelman (1997—2005) vaikutuksista ja Suomen luonnon monimuotoisuuden tilasta valmistui vuoden 2005 alussa laaja arviointi. Uuden vuosille 2006—2016 tarkoitetun toimintaohjelman valmistelu aloitettiin v. 2005 ja se on tarkoitus saada valtioneuvoston käsittelyyn vuoden 2006 alussa.

Natura 2000 -verkoston täydentäminen ja toteuttaminen eteni suunnitellusti. Vuoden 2005 tammikuussa EU:n komissio hyväksyi boreaalisen vyöhykkeen Natura-alueet. Yli 95 % Suomen Natura 2000 -verkoston pinta-alasta on siten hyväksytty. Valtioneuvosto päätti 2.6.2005 täydentää Suomen verkostoesitystä eräillä alueilla, joilla esiintyy luontotyyppejä ja lajeja, joiden osalta EU:n komission v. 2003 järjestämässä toisessa arviointiseminaarissa Suomen verkostoehdotus katsottiin vielä puutteelliseksi.

Luonnonsuojeluasetuksen liitteet uudistettiin rauhoitettujen uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien eläin- ja kasvilajien sekä uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien osalta.

Ympäristöministeriön tuottavuusohjelmaan sisältyy luonnonsuojeluhallinnon tuottavuushanke, jota koskeva esiselvitys käynnistettiin 1.12.2005. Hankkeen tavoitteena on selkeyttää eri toimijoiden työnjakoa luonnonsuojelutehtävissä ja poistaa päällekkäisiä toimintoja.

Asumisen edistäminen Vuoden aikana on jatkettu vuosia 2004—2006 koskevan hallituksen asuntopoliittisen ohjelman toteuttamista. Valtion tukeman asuntotuotannon osalta käynnis-

tettiin korkotukilainoitukseen liittyvä erillisryhmien asuntojen rakentamiseen suunnattu avustus. Kasvukeskusten asuntotuotantoa pyritään vauhdittamaan vuosina 2005–2009 myönnettävällä kunnallistekniikan rakentamiseen suunnatulla avustuksella. Pääkaupunkiseudun asumalähiöiden kehittämiseen suunnattu uusi avustus tulee voimaan vuoden 2006 alussa. Asuntojen tuotannon lisäämiseen erityisesti Helsingin seudulla tähtää myös hallituksen päättämä maapoliittinen toimenpideohjelma ja sen perusteella työskentelevä ns. Tarastin työryhmä.

Vuoden aikana parannettiin sekä ASP-lainoituksen että asumisoikeusjärjestelmän ehtoja. Omistusasuntojen hankkimiseen myönnettävää valtion lainatakausta rajoitettiin riskien vähentämiseksi jatkossa enintään 25 vuoden mittaisiin asuntolainoihin. Asuntojen korjausavustuksia koskeva lainsäädäntö uudistettiin ja avustuksen piiriin otettiin terveyshaittojen poistaminen. Asumistukea on kehitetty tekemällä tarkistuksia lainsäädäntöön sekä korottamalla asumistuessa hyväksyttäviä asumismenoja.

Valtion asuntorahasto on määritellyt ohjeessaan rahaston myöntämien lainojen ja takausten riskienhallinnan päälinjaukset. Rahasto ja Valtiokonttori tuottavat kaksi kertaa vuodessa riskejä koskevan raportin. Vuoden aikana otettiin käyttöön vanhojen vuokratalojen kiinteäehtoisten aravalainojen ilmoitusperusteinen lainaehtojen muuttaminen. Vuokra-asuntojen kilpailukelpoisuutta asuntomarkkinoilla pyritään edistämään uudella avustuksella asuntojen vähentyneestä kysynnästä kärsivien kerrostalovaltaisten alueiden kehittämiseen. Valtion asuntorahasto on käynnistänyt tyhjien asuntojen ongelmaan keskittyvän laajan nk. käyttöasteprojektin. Vuokra-asuntojen ja erityisesti kuntien omistamien aravavuokra-asuntojen omistajapolitiikan kehittämistä tukemaan on vuoden aikana ollut käynnissä useita hankkeita mm. Suomen Kuntaliiton, Valtion asuntorahaston, Valtiokonttorin ja ympäristöministeriön yhteistyönä.

Asunnottomuus on vähentynyt edelleen kertomusvuoden aikana jonkin verran. Myönteisen kehityksen varmistamiseksi sopivat valtion sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan edustajat pääkaupunkiseutua vuosina 2002—2005 koskeneen asunnottomuuden vähentämisen toimenpideohjelman jatkotoimista vuosiksi 2005—2007.

Valtion asuntorahastoa on kehitetty aktiivisesti vahvistamalla sen roolia ja laajentamalla sen toimintaa asuntorakentamisen asiantuntijatehtäviin. Virasto on päätetty siirtää v. 2008 Lahteen, mitä koskeva valmistelu on parhaillaan käynnissä.

Vuoden aikana toteutetuista monista tutkimus- ja kehittämishankkeista voidaan mainita erityisesti laaja yhteistyöhanke "Hyvä asuminen 2010", jonka kunnianhimoisena tavoitteena on tehdä Suomesta asumisen mallimaa. Uusi avaus vuoden aikana oli myös Kuopion yliopistoon perustettu asumisen tutkimuksen professuuri.

Koko asuntotuotanto kasvoi jonkin verran edellisestä vuodesta. Vuonna 2005 aloitettiin yhteensä 32 000—33 000 uuden asunnon rakentaminen. Valtion tukema asuntotuotanto väheni edelleen ja painottui aikaisempia vuosia enemmän erityisryhmien asuntojen rakentamiseen. ARA-tuotannon osuus aloitetusta asuntotuotannosta jäi 11 %:iin.

Vuonna 2005 aloitettiin yhteensä 4 065 ARA-asunnon rakentaminen, mikä oli n. 700 asuntoa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Aloitetusta tuotannosta oli 1 196 arava-asuntoja ja 2 969 korkotukiasuntoja. Aloitetuista ARA-asunnoista 1 466 asuntoa oli normaaleja vuokra-asuntoja, 607 vanhusten asuntoja, 478 opiskelija-asuntoa ja 415 asumisoikeusasuntoa sekä 137 korkotuettuja omistusasuntoja. Osaomistusasuntoja aloitettiin yhteensä 149 kappaletta. Helsingin seudun osuus ARA-tuotannosta jäi v. 2005 vain 36 %:iin. ARA-tuotannon rakennuskustannusten nousu tasoittui n. 7 prosentin vuosinousuksi. Kustannukset nousivat sekä pääkaupunkiseudulla että muualla maassa hitaammin kuin v. 2004.

Valtion tuella perusparannetuissa rakennuksissa oli 14 077 asuntoa. Korkotukilainoilla peruskorjatuissa vuokrataloissa oli yhteensä 2 178 asuntoa ja edelliseltä vuodelta siirtyneissä aravaperusparannushankkeissa vielä 1 720 asuntoa. Korkotukilainoilla peruskorjattavissa asunto-osakeyhtiöissä oli yhteensä 10 167 asuntoa. Perusparannuslainoituksessa kasvukeskusten ulkopuolisten alueiden osuus oli noin neljännes.

Uusien hissien rakentamispäätöksiä tehtiin yli 76 hankkeessa 202 hissille. Hissien korjaamisavustusten päätöksiä tehtiin 193 hankkeessa 387 hissin korjaamiseksi.

Rakentaminen Ympäristöministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön v. 2004 asettamat työryhmät rakennusten energiatehokkuutta koskevan direktiivin toimeenpanon valmistelemiseksi saivat ehdotuksensa valmiiksi kesällä 2005. Ehdotukset olivat lausunnolla, jonka jälkeen työryhmät ovat jatkaneet työtään lakiehdotusten viimeistelemiseksi. Lisäksi valmisteltiin lakiehdotuksiin liittyviä asetuksia. Lakiehdotusten ja niihin liittyvien asetusten arvioidaan olevan valmiina käsittelyä varten keväällä 2006.

Osallistuttiin energia- ja ilmastostrategiasta eduskunnalle annettavan selonteon valmisteluun rakentamiseen ja asumiseen liittyvien toimenpiteiden osalta. Korjausrakentamisen strategian valmistelu käynnistettiin keväällä asetetun työryhmän sekä työryhmän perustaman viiden teemaryhmän puitteissa.

Toteutettiin valtioneuvoston periaatepäätöstä kansallisesta rakennuspoliittisesta ohjelmasta sekä periaatepäätöstä puun käytön ja puurakentamisen edistämisestä.

Talonrakennuksen tuotanto- ja varastorakennusten paloturvallisuutta koskevan ympäristöministeriön asetuksen (E2), autosuojien paloturvallisuutta koskevan ympäristöministeriön asetuksen (E4) ja kattilahuoneiden ja polttoainevarastojen paloturvallisuutta koskevan ympäristöministeriön asetuksen uudistustyöt valmistuivat ja asetukset annettiin. Asetuksissa on otettu huomioon eurooppalainen standardisointityö.

Toteutettiin onnettomuustutkintakeskuksen vuosien 2003—2004 tapahtuneiden vakavien rakennesortumien perusteella rakennusten rakenteellisesta turvallisuudesta antamia suosituksia. Toteutettiin ministeriön selvitysmiehen v. 2004 antamia ehdotuksia rakennusten turvallisuuden varmistamiseksi. Talonrakennuksen rakentamisen valvontaa ja teknistä tarkastusta koskevan asetuksen (A1) uudistustyö valmistui.

Valmisteltiin ympäristöministeriön asetuksina annettavien tyyppihyväksynnän antamista koskevien ohjeiden valmistelua tavoitteena tyyppihyväksyntätoiminnan ulkoistaminen vuosina 2006—2007. Jatkettiin rakennustuotteisiin kohdistuvaa markkinavalvontaa sekä rakennustuotteiden hyväksyntään osallistuvien ilmoitettujen laitosten nimeämistä. Kertomusvuonna annettiin 225 tyyppihyväksyntäpäätöstä.

II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

Sisällys

1. Euroopan unionin laajentuminen, ulkosuhdetoiminta, pohjoinen ulottuvuus, kehityspolitiikka

1.1. Euroopan unionin laajentuminen
1.2. Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta
1.3. Euroopan unionin Pohjoinen ulottuvuus
1.4. Euroopan unionin kehityspolitiikka

2. Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta

2.1. Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP)
2.2. Pohjois-Atlantin puolustusliitto, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto, rauhankumppanuus
2.3. Rauhanturvaaminen ja sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot
2.4. Siviilikriisinhallinta
2.5. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö
2.6. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta
2.7. Terrorismin vastainen yhteistyö

3. Ihmisoikeuspolitiikka

3.1. Yleistä
3.2. Euroopan neuvosto
3.3. Ihmisoikeuskysymykset Yhdistyneissä kansakunnissa
3.4. Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa
3.5. Ihmisoikeustuomioistuinasiat vuonna 2005
3.6. Ihmisoikeuksien kehittäminen ja määräaikaisraportointi
3.7. Pakolaispolitiikka

4. Yhdistyneiden kansakuntien toiminta, kansainväliset kehitysrahoituslaitokset, globaali- ja kehityskysymykset

4.1. Yleistä
4.2. YK:n turvallisuusneuvosto ja yleiskokous
4.3. Helsinki-prosessi
4.4. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto (ECOSOC)
4.5. YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja YK:n erityisjärjestöt
4.6. Kehitysrahoituslaitokset
4.7. Kansainvälinen ympäristöpolitiikka
4.8. Humanitaariset kysymykset
4.9. Kehityskysymykset

5. Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

6.1. Kauppapoliittinen ohjelma

6.2. Maailman kauppajärjestö (WTO)
6.3. Kauppakiistat
6.4 Tuontipolitiikka
6.4.1. Tullietuusjärjestelmä GSP, kauppapoliittiset instrumentit
6.4.2. Teräs ja tekstiilit
6.4.3. Muut kysymykset
6.5. Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen (VKE)
6.6. Investointien suoja
6.7. Vientivalvonta
6.8. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD
6.9. Energia-asiat

7. Alueellinen yhteistyö

7.1. Pohjoismainen yhteistyö
7.2. Lähialueyhteistyö
7.3. Itämeriyhteistyö
7.4. Barents- ja arktinen yhteistyö

8. Länsi- ja Keski-Eurooppa (mukaan lukien Länsi-Balkan)

8.1. Euroopan unionin jäsenmaat
8.2. Euroopan unionin jäsenehdokkaat
8.3. Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin
8.4. Länsi-Balkan

9. Venäjä sekä Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia ja Keski-Aasia

9.1. Venäjä
9.2. Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia ja Keski-Aasia

10. Aasia ja Oseania

10.1. Koillis-Aasia
10.2. Kaakkois-Aasia ja Oseania
10.3. Etelä-Aasia
10.4. Afganistan

11. Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka ja Karibia

11.1. Yhdysvallat ja Kanada
11.2. Latinalainen Amerikka ja Karibia

12. Lähi-Itä ja Pohjois-Afrikka

12.1. Lähi-idän rauhanprosessi
12.2. Välimeriyhteistyö
12.3. Pohjois-Afrikka
12.4. Persianlahden alue
12.5. EU:n strateginen kumppanuus Välimeren alueen ja Lähi-idän maiden kanssa

13. Saharan eteläpuolinen Afrikka

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on edistää kestävää kehitystä, vakautta ja turvallisuutta kansainvälisessä yhteisössä sekä vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa. Suomi toimii aktiivisena Euroopan unionin jäsenenä ja edistää yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamista sekä transatlanttista yhteistyötä. Suomi valmistautuu EU:n puheenjohtajuuskauteen vuonna 2006.

Hallitus tukee Yhdistyneiden Kansakuntien ja muiden laajaan kansainväliseen yhteistyöhön perustuvien yhteistyörakenteiden toimintakyvyn parantamista demokratian, ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja oikeusvaltion periaatteiden vahvistamiseksi.

1. Euroopan unionin laajentuminen, ulkosuhdetoiminta, Pohjoinen ulottuvuus, kehityspolitiikka

1.1. Euroopan unionin laajentuminen

Suomi on tukenut johdonmukaisesti Euroopan unionin laajentumista korostaen yhteisten neuvotteluperiaatteiden ja jäsenyysehtojen noudattamista. Unionin jäsenyys tarjoaa mahdollisuuden ankkuroida yhteiskunta EU:n vapauden ja demokratian periaatteisiin, lisätä turvallisuutta ja vahvistaa taloutta. Unionin laajentuminen edistää hyvinvointia, rauhaa ja vakautta koko maanosassa.

Unionin viidenteen laajentumiseen kuuluvien Bulgarian ja Romanian liittymisneuvottelut päätettiin joulukuussa 2004 ja maiden liittymissopimus allekirjoitettiin huhtikuussa 2005. Neuvotellun liittymissopimuksen mukaan maiden on tarkoitus liittyä unioniin tammikuussa 2007. Liittymissopimus sisältää muun muassa Suomen vaatiman mahdollisuuden lykätä jäsenyyttä sillä perusteella, että liittyvien valtioiden kansalliset valmistelut jäsenyyteen ovat puutteellisia.

Turkin ja Kroatian EU-jäsenyysneuvottelut aloitettiin 3. lokakuuta 2005. Neuvottelujen aloittamiseen mennessä Turkin tuli saattaa voimaan tietyt säädökset sekä allekirjoittaa pöytäkirja Ankaran sopimuksen mukauttamisesta ottaen huomioon kymmenen uuden jäsenvaltion liittyminen. Kroatian neuvottelujen aloittamisen ehtona oli täysi yhteistyö entisen Jugoslavian alueen kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa. Yhteistyön puutteeseen perustuen Kroatian EU-jäsenyysneuvottelujen aloittamista lykättiin maaliskuussa yleisten asiain ja ulkosuhteiden neuvoston päätöksellä. Suomi tuki johdonmukaisesti Kroatian ja Turkin jäsenyyspyrkimyksiä ja kannatti liittymisneuvottelujen aloittamista maille asetettujen ehtojen toteutuessa.

Makedonia (FYROM) jätti EU-jäsenyyshakemuksensa maaliskuussa 2004. Yleisten asiain ja ulkosuhteiden neuvosto pyysi komissiota valmistelemaan hakemuksesta lausunnon. Marraskuussa antamassaan lausunnossa komissio suositti hakijamaastatuksen myöntämistä Makedonialle ja Eurooppa-neuvosto teki päätöksen hakijamaastatuksen myöntämisestä Makedonialle joulukuussa 2005.

Laajentumisneuvottelujen ohella Suomi on tukenut laajentumisprosessissa mukana olevia maita sekä kahdenvälisesti että Phare- ja Cards -ohjelmista rahoitetun Twinning -kumppanuushanketoiminnan kautta. Twinning -hankkeiden avulla ministeriöt ja virastot ovat tarjonneet institutionaalisen kehittämisen ja yhteisölainsäädännön toimeenpanon asiantuntemustaan hakijamaiden ja myös uusien jäsenmaiden käyttöön. Kertomusvuonna näitä yhteistyöhankkeita oli meneillään yhteensä 23. Lisäksi virastot tekivät tarjoukset 26 uudesta hankkeesta. Tärkeitä hankkeita kertomusvuonna olivat mm. työ Kroatian oikeuslaitoksen kehittämiseksi ja korruption kitkemiseen tähtäävä työ Romaniassa.

1.2. Euroopan Unionin ulkosuhdetoiminta

Perustuslailliseen sopimukseen liitetyn julistuksen mukaisesti valmisteltiin keväällä Euroopan ulkosuhdehallinnon perustamista. Suomi osallistui keskusteluun aktiivisesti ja korosti valmistelussa institutionaalisen tasapainon säilyttämistä ja erityisesti sitä, että yhteisötoimivaltaa ei tule ulkosuhteissa uudistuksen myötä heikentää. Suomi vaikutti myös siihen, että neuvoston ulkosuhdetyöryhmien puheenjohtajuus säilyisi puheenjohtajamaalla myös jatkossa.

Euroopan ulkosuhdehallinnon valmistelut keskeytettiin Ranskan ja Alankomaiden kansanäänestysten tulosten selvittyä. Iso-Britannia selvitti jäsenmaiden kantoja valmistelun jatkamisesta. Jäsenmaiden selvä enemmistö, Suomi mukaan lukien, katsoi, että valmistelujen jatkamiselle ei ollut edellytyksiä. Sen sijaan tuli miettiä, miten unionin ulkoista toimintaa pystyttäisiin tehostamaan nykyisten perustamissopimusten puitteissa.

Ulkoisen toiminnan tehostaminen, ml. rahoitus, nousi keskusteluun myös Hampton Courtissa pidetyssä huippukokouksessa korkean edustajan Solanan raportin osana sekä myöhemmin myös osana korkean edustajan sekä komission Hampton Court -seurantaraportteja.

Vuosia 2007-2013 koskevissa rahoituskehysneuvotteluissa Suomi korosti ulkoisen toiminnan riittävän rahoituksen turvaamista. Ulkoisen toiminnan rahoituksen nähtiin tuovan selvää lisäarvoa unionille.

Ulkoisen toiminnan rahoittamiseen uudella rahoituskehyskaudella liittyvien säädösten (uudet ulkosuhderahoitusinstrumentit) valmistelu jatkui. Edistyminen on ollut hidasta, johtuen osaltaan siitä, että rahoituskehysratkaisu on ollut auki. Suomi on kannattanut ulkoisen toiminnan rahoitusasetusten uudistusta, jossa yli sata rahoitusinstrumenttia korvataan kuudella instrumentilla. Suomi on kannattanut asetusehdotusten sisältämää hallintomenettelyjen keventämistä (komitologia).

YUTP-rahoituksesta käytiin unionin vuoden 2006 budjetin valmisteluprosessin yhteydessä tiivistä keskustelua. Yhteisön talousarvioon kuuluva YUTP-budjetti on YUTP:n siviilitoimintojen ensisijainen rahoituslähde. Osoittautui, että budjettiehdotukseen vuodelle 2006 sisältynyt 62,6 milj. euroa ei olisi riittänyt käynnissä olevien ja suunniteltujen siviilikriisinhallintahankkeiden rahoitukseen, mikä olisi vaikeuttanut erityisesti Suomen EU-puheenjohtajuuden hoitoa vuoden 2006 jälkipuoliskolla. Vuoden 2006 budjettia päätettiin lopulta kasvattaa 40 milj. eurolla, jotta unioni pystyisi paremmin hoitamaan sille kuuluvat kasvavat tehtävät.

EU terävöitti rooliaan globaalina toimijana vuonna 2003 hyväksytyn turvallisuusstrategian hengessä. Yhtenä esimerkkinä on Acehin tarkkailuoperaation toteuttaminen Indonesiassa. Samoin Lähi-idän rauhanprosessissa unioni sai entistä näkyvämmän roolin Rafahin rajavalvontaoperaation kautta. Yhteistyö rauhanprosessin edistämiseksi jatkui lisäksi Yhdysvaltain ja muiden kvartetin jäsenten (Venäjä ja YK) kanssa. Irakin tilanne jatkui edelleen vaikeana. EU pyrkii omalla toiminnallaan vakauttamaan maan oloja osallistumalla mm. demokratiakehityksen tukemiseen sekä oikeusvaltiopohjan vahvistamiseen. EU:n rooli Länsi-Balkanilla on edelleen keskeinen. Käynnissä olevien kriisinhallintaoperaatioiden lisäksi unioni pyrkii alueen maiden integrointiin eurooppalaisiin rakenteisiin vakaus- ja assosiaatioprosessin kautta. EU tukee myös aktiivisesti YK:n pääsihteerin erityisedustajaksi marraskuussa nimitetyn presidentti Ahtisaaren työtä Kosovon statusprosessissa.

1.3. Euroopan unionin pohjoinen ulottuvuus

Pohjoisen ulottuvuuden (PU) tulevaisuutta koskevat suuntaviivat hyväksyttiin EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin kesken marraskuussa Brysselissä pidetyssä PU:n ministerikokouksessa.

sa. PU:ta päätettiin kehittää EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin yhteisenä politiikkana. PU:n toimintaohjelmat päätettiin korvata pitkäkestoisella strategisella PU -asiakirjalla, joka on määrä laatia ja hyväksyä osapuolten kesken ennen nykyisen toimintaohjelman umpeutumista vuoden 2006 lopussa. Suomi osallistui aktiivisesti suuntaviivojen valmisteluun EU-ministerivaliokunnan tekemien ja eduskunnan vahvistamien linjausten pohjalta. Lappeenrannassa lokakuussa järjestetty pohjoisen ulottuvuuden seminaari tuki alue- ja paikallistason, yritysmaailman, tutkijoiden sekä kansalaisjärjestöjen kytkemistä PU:n tulevaisuuskeskusteluun. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella pidettävän pohjoisen ulottuvuuden virkamieskokouksen valmistelut aloitettiin.

Suomi osallistui pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuuden rahaston täydentämiseen tärkeiden jätevesi- ja muiden ympäristöhankkeiden toimeenpanon turvaamiseksi. Ympäristökumppanuuden kärkihanke, Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo, avattiin käyttöön syyskuussa. Suomi jatkoi aktiivista toimintaansa PU:n sosiaali- ja terveyskumppanuudessa, erityisesti kumppanuuden HIV/Aids- työssä. Sosiaali- ja terveyskumppanuuden puheenjohtajuus siirtyi Ruotsilta Liettualle Tukholmassa marraskuussa pidetyssä kumppanuuden vuosikonferenssissa. Suomi aloitti liikenne- ja logistiikkakumppanuuden perustamista koskevan selvitystyön sekä ryhtyi valmistelemaan Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ohjelmaan liittyvää kulttuurialan asiantuntijakokousta tavoitteena pohjoisen kulttuurisen yhteistyön vahvistaminen.

1.4. Euroopan unionin kehityspolitiikka

EU:n yleisten asiain ja ulkosuhteiden neuvosto (YAUN) hyväksyi toukokuussa päätelmät, joissa tehtiin kehityspoliittisia sitoumuksia koskien kehitysrahoitusmäärärahojen kasvattamista, politiikkajohdonmukaisuutta, avun tuloksellisuutta, Afrikka -painoarvoa ja YK:n vahvistamista. EU asetti uuden yhteisen määrärahatavoitteen, jonka mukaan tavoitteena on julkisen kehitysavun nostaminen 0,56 prosenttiin EU-bruttokansantulosta vuoteen 2010 mennessä. Vuosituhattavoitteiden saavuttaminen vaatii kehityspolitiikan johdonmukaista edistämistä kaikessa toiminnassa. Neuvosto hyväksyi kattavan ohjelman johdonmukaisuudesta 12 alueella, jotka ovat: kehitys ja kauppa, ympäristö, turvallisuus, maatalous, kalastus, sosiaalinen globalisaatio ja työllisyys, siirtolaisuus, tutkimus, tietoyhteiskunta, liikenne, energia ja ilmastonmuutos. Avun määrän kasvattamisen lisäksi tarvitaan myös entistä laadukkaampaa ja tuloksellisempaa apua, mikä vaatii avunantajien yhteistyötä ja toimien yhdenmukaistamista. Samoin EU vahvisti sitoumuksensa ratkaisun etsimiseen kehitysmaiden velkakysymykseen yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

YAUN hyväksyi toukokuussa myös päätelmät koskien EU:n toimintaohjelmaa vuosille 2007–2011 hi-viruksen, aidsin, malarian ja tuberkuloosin torjumiseksi. Kyseessä on EU:n ensimmäinen yhteinen toimintaohjelma köyhyyteen liittyvien tautien torjunnassa. Toimintaohjelman valmistelussa Suomi piti tärkeänä ennaltaehkäisyn merkitystä, perusterveydenhuoltojärjestelmien tukemista lääkepolitiikan rinnalla ja naisten oikeuksien ja Kairon toimintaohjelman mukaisten seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien painotusta.

EU:n uusi kehityspoliittinen julkilausuma hyväksyttiin marraskuussa. Se määrittelee unionin kehityspoliittisen strategian, jolla on myös kiinteä yhteys kehitysrahoitukseen ja sen menetelmiin. Toisin kuin vuonna 2000 annettu, vain EY:n toimintaa koskeva julkilausuma, uusi julkilausuma sitoo sekä jäsenmaita että komissiota vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen. Julkilausumassa vahvistetaan EU:n piirissä tehdyt avun määrää ja laatua sekä politiikkajohdonmukaisuutta koskevat sitoumukset. Suomi osallistui aktiivisesti kehityspoliittisen julkilausuman valmisteluun vaikuttaen etenkin sen vahvistamiseen johdonmukaisuutta koskevilta osin. Joulukuun Eurooppa-neuvosto hyväksyi Afrikka-strategian, joka antaa Afrikalle selkeän painopisteen EU:n kehitys- ja ulkosuhteiden agendalla, mitä tavoitetta Suomi tuki vahvasti valmisteluprosessin aikana.

EU:n yhteistyössä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden (AKT-maat) kanssa saatiin kertomusvuonna päätökseen Cotonoun sopimuksen ensimmäinen välitarkistus. Tarkastettu sopimus allekirjoitettiin AKT-EY-ministerineuvostossa kesäkuussa. Kertomusvuonna jatkuivat myös neuvottelut Cotonoun sopimukseen liittyvien talouskumppanuussopimusneuvottelujen (EPA) osalta. Talouskumppanuussopimukset on tarkoitus saada päätökseen kuuden eri alueellisen neuvotteluryhmän kanssa vuoteen 2008 mennessä. Suomi on painottanut EPA -sopimusten merkitystä kehityksen ja kaupan johdonmukaisuusasiana.

2. Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta

2.1. Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP)

EU:n tähän asti suurin sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio Althea käynnistyi Bosnia-Hertsegovinassa vuoden 2004 lopulla. Operaatioon osallistuu 22 EU-maata ja 11 EU:n ulkopuolista maata. Marraskuussa YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi päätöslauselmalla 1639 operaation jatkamisen vuodeksi eteenpäin. Operaatiossa EU käyttää rinnakkain sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan (EUPM-poliisimissio, EUMM-tarkkailumissio) keinoja. Kertomusvuonna siviili- ja sotilasosien välistä työnjakoa selkiytettiin ja niiden yhteisvaikutusta pyrittiin tehostamaan.

Althean toiminnan painopisteenä on turvallisen ympäristön luominen. Näin mahdollistetaan Bosnia-Hertsegovinan valtiollisen tason instituutioiden integrointi keskusjohtoisiksi toimielimiksi ja tuetaan niiden toimintaa taistelussa järjestäytynyttä rikollisuutta vastaan. Operaation toimintaa arvioidaan neuvoston toimesta puolivuosittain. Viimeisimmän raportin mukaan EU:n sotilaallinen läsnäolo on jatkossakin välttämätöntä turvallisen ympäristön ylläpitämiseksi Bosnia- Hertsegovinassa. Päätöksiä tulevasta joukkorakenteesta ja henkilöstömäärästä voidaan tehdä alueella vallitsevien olosuhteiden perusteella.

Sotilaallisten voimavarojen kehittämistä jatkettiin yleistavoite 2010 (Headline Goal 2010) mukaisesti. Voimavarojen laadulliset ja määrälliset suoritevaatimukset – eli EU:n itselleen kriisinhallintaa varten asettamat sotilaalliset voimavaratavoitteet – määritetään vaatimuskatalogi 05:ssä (Requirements Catalogue 05), joka hyväksyttiin marraskuussa. Kertomusvuoden aikana on tehty työtä myös jäsenmaiden tulevien sotilaallisten tarjousten arviointiprosessin periaatteista sopimiseksi.

EU:n taisteluosastojen muodostamista koskeva työ nojautuu yleistavoite 2010:een. Taisteluosastotyö eteni hyvin kertomusvuoden aikana. Taisteluosastokonseptia täydennettiin muun muassa johtamisjärjestelyjä, standardeja ja kriteereitä sekä koulutusta ja sertifiointia koskevilla ohjeilla. Lisäksi on tarkasteltu strategista päätöksentekoprosessia. Taisteluosastojen ns. varsinainen toimintavalmius alkaa 1.1.2007. Tätä ennen valmiudessa on lähinnä suurten jäsenmaiden muodostamia kansallisia taisteluosastoja. Varsinaisen toimintavalmiuden alettua valmiusvuorossa on kaksi taisteluosastoa kutakin puolivuotisjaksoa kohden.

Suomi osallistuu sekä Ruotsin, Viron ja Norjan kanssa että Saksan ja Hollannin kanssa muodostettaviin taisteluosastoihin yhteensä n. 300-400 sotilaalla.

Saksalais-hollantilais-suomalaisen taisteluosaston on määrä olla valmiudessa vuoden 2007 alkupuoliskolla. Suunnittelu- ja valmistelutyö etenee ongelmitta; sekä poliittis-sotilaallisella että sotilasteknisellä tasolla on järjestetty kolmenkeskisiä tapaamisia. Suomen lisäksi sekä Saksa että Hollanti ovat pitäneet tärkeänä pitkäaikaista kumppanuutta ja maat ovat jo ilmaisseet kiinnostuksensa seuraavalle yhteiselle valmiusvuorolle vuonna 2011.

Ruotsin, Viron ja Norjan kanssa muodostettavaan taisteluosaston valmistelut ovat pitkällä ottaen huomioon, että osasto on valmiudessa vasta vuoden 2008 alkupuoliskolla. Neljän val-

tion yhteistyöpöytäkirja allekirjoitettiin toukokuussa. Toistaiseksi vuoden 2008 valmiusvuoron jälkeisestä yhteistyöstä ei ole vielä keskusteltu. Suomi on yhdessä Ruotsin kanssa varmistanut osallistumismahdollisuuden osastoihin myös EU:n kuulumattomille kolmansille maille, jotta Norjan osallistuminen tuli mahdolliseksi.

Euroopan puolustusviraston toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin sen ensimmäisenä toimintavuonna. Marraskuussa tehtiin merkittävä päätös puolustusvälinehankintojen käytännesäännöistä, jonka päätöksen tavoitteena on lisätä kilpailua eurooppalaisilla puolustusvälinemarkkinoilla. Kyseessä on vapaaehtoisen, ei-oikeudellisesti sitovan hallitustenvälisen puolustushankintajärjestelmän perustaminen. Virasto on edistynyt hyvin myös ns. lippulaivahankkeissaan, joita ovat johtamisjärjestelmät, miehittämättömät ilma-alukset ja panssaroidut taisteluajoneuvot.

Althea-operaation toteuttaminen Naton SFOR:in seuraajatehtävänä sekä EU:n nopean toiminnan kyvyn kehittäminen ovat lisänneet yhteistyötä EU:n ja Naton välillä. EU jatkaa yhteistyön vahvistamista ja menettelytapojen kehittämistä myös YK:n kanssa.

Kertomusvuonna erityisen voimakasta oli EU:n siviilikriisinhallinnan operationaalisen toiminnan kasvu ja unionissa käynnissä oleva siviilikriisinhallinnan konseptuaalinen ja voimavarojen kehitystyö.

Unionissa edettiin siviilikriisinhallinnan yleistavoitteessa määrittelemällä siviilikriisinhallinnan suunnittelun oletusarvot, kuvitteelliset toimintamallit ja yksityiskohtaiset tilannekuvaukset, joiden perusteella laadittiin arvio tarvittavista siviilikriisinhallinnan kyvyistä. Vuoden lopulla jäsenmaat antoivat tarjoukset käytettävistä kyvyistä. Voimavarakonferenssissa marraskuussa jäsenmaat sitoutuivat havaittujen puutteiden korjaamiseen ja hyväksyivät toimintaohjelman vuodelle 2006.

Kehitystyötä jatkettiin siviili-sotilaskoordinaation edistämiseksi. Unionissa kehitettiin turvallisuussektorin uudistamista koskeva konsepti, kokonaisvaltaista suunnittelua koskettava konsepti sekä siviilikriisinhallinnan nopean toiminnan valmiutta käsittävä CRT-konsepti.

EU käynnisti yhteensä yhdeksän uutta siviilikriisinhallinnan operaatiota. Unionin siviilikriisinhallintatoiminta laajeni Afrikkaan, jossa unioni toimeenpani poliisioperaation (EUPOL Kinshasa) ja turvallisuussektorin uudistamista tukevan EUSEC-operaation Kongon Demokraattisessa Tasavallassa sekä AMIS-II -tukioperaation Darfurissa Sudanissa.

Palestiinalaisalueilla Rafahissa EU käynnisti rajaoperaation (EU BAM Rafah). EU päätti myös perustaa vuoden 2006 alusta lukien poliisioperaation (EUPOL COPPS) jatkamaan palestiinalaisalueen poliisia tukevan yhteystoimiston (EU COPPS) työtä. Irakin oikeusvaltiokehityksen tukemiseksi perustettiin EUJUST LEX -operaatio. Lisäksi EU käynnisti AMM-tarkkailuoperaation (AMM) Acehissa Indonesiassa, jonka tehtävänä on tarkkailla Indonesian hallituksen ja Free Aceh -liikkeen välisen rauhansopimuksen ehtojen toimeenpanoa.

Länsi-Balkanilla poliisioperaatio EUPM:lle Bosnia-Hertsegovinassa päätettiin käynnistää jatko-operaatio vuoden 2006 alusta. Makedoniassa toiminut poliisioperaatio EUPOL Proxima päätti toimintansa, mutta sen työn jatkumista varmistamaan perustettiin pienempi poliisineuvontaoperaatio EUPAT (EU Police Advisory Teams). Länsi-Balkanin tarkkailuoperaatio (EUMM) jatkoi toimintaansa.

EU:n ensimmäinen oikeusvaltio-operaatio EUJUST Themis Georgiassa saatettiin päätökseen. Jatkotuki sekä Georgian lakiuudistusprosessille että rajavalvonnan uudistamiseen toteutettiin vahvistamalla Euroopan unionin erityisedustajan toimistoa. Euroopan komissio aloitti raja- ja tullioperaation Moldovan ja Ukrainan välisellä rajalla (EU BAM), unionin vahvistaessa EU:n erityisedustajan toimistoa asiantuntijoilla.

2.2 Pohjois-Atlantin puolustusliitto (Nato), Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto (EAPC), rauhankumppanuus (PfP)

Nato pyrki kertomusvuonna laajentamaan ja kehittämään yhteistyöverkostoaan edistämällä suhteita Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän maiden kanssa sekä sellaisten kriisinhallintaoperaatioihin osallistuvien valtioiden, kuten Australian ja Japanin kanssa. Nato-Venäjä -neuvosto keskittyi erityisesti terrorisminvastaisen toiminnan ja sotilaiden välisen yhteistyön lisäämiseen.

Naton uuteen globaaliin rooliin liittyi myös pyrkimys tiivistää suhteita muihin kansainvälisiin järjestöihin, etenkin YK:iin ja EU:in, sekä kyky tapauskohtaisesti luovuttaa avainresurssejaan muiden toimijoiden käyttöön. Esimerkkinä voidaan mainita Afrikan Unionin tukeminen AMIS II-operaatiossa Sudanissa.

Naton sotilaallista kehitystä leimasi jäsenmaiden puolustusrakenteiden ja -valmiuksien transformaatioprosessi, johon liittyi myös alustavaan toimintavalmiuteen saatettujen nopean toiminnan joukkojen kehittäminen (Nato Response Force, NRF) sekä joukkojen käytettävyyden ja laadun parantaminen. NRF:n ensimmäinen varsinainen aktivointi tapahtui hirmumyrsky Katrinan ja toinen Pakistanin maanjäristyksen jälkeisten avustustoimien yhteydessä.

Nato jatkoi kertomusvuonna neljää operaatiota: kriisinhallintaoperaatiot Kosovossa ja Afganistanissa, terrorisminvastainen artikla 5 -laivasto-operaatio Välimerellä sekä koulutustehtävä Irakissa. Nato jatkoi myös terrorismin ja joukkotuhoaseiden torjuntaan liittyvien valmiuksien sekä siviilivalmiussektorin kehittämistä.

Laajentumisen myötä Naton rauhankumppanuustoiminnan painopiste siirtyi erityisesti Keski-Aasian ja Kaukasian maihin. Kertomusvuonna Naton 20 rauhankumppanuusmaasta jäsenyysvalmennus-ohjelmassa (Membership Action Plan, MAP) oli kolme maata (Albania, Kroatia ja Makedonia). MAP-ohjelman ulkopuolisista rauhankumppanuusmaista vain Ukraina ja Georgia ovat asettaneet tavoitteekseen Nato-jäsenyyden.

Edellä mainitusta syistä johtuen rauhankumppanuuden yleinen painopiste on siirtynyt jäsenyysvalmennuksesta muun muassa hyvän hallinnon periaatteiden juurruttamiseen kumppanivaltioiden puolustus- ja turvallisuussektoreille, niiden toiminnan oikeudellisen pohjan ja säätelyn vahvistamiseen, puolustushallintojen demokraattisen kontrollin parantamiseen sekä läpinäkyvien budjettiprosessien sisäänajoon. Suomelle ja muille Naton ulkopuolisille EU-maille sekä Sveitsille PfP:n keskeiset intressit olivat puolestaan enemmän sotilaallisessa yhteistyössä, kriisinhallintaoperaatioissa ja yhteensopivuudessa. Muita keskeisiä yhteistyösektoreita olivat poliittinen dialogi sekä osallistuminen siviilivalmius- ja vakausyhteistyöhön. Samalla Suomi osaltaan panosti Keski-Aasian ja Kaukasian maiden tukemiseen mm. järjestämällä rauhanturva- ja pelastuspalvelukoulutusta alueen maiden edustajille. Suomi ja muut kehittyneet kumppanit tekivät EAPC:ssä aloitteen rauhankumppanuuden arvokeskustelun käynnistämisestä. Aloite oli myös EAPC-ulkoministerikokouksen asialistalla joulukuussa.

2.3 Rauhanturvaaminen ja sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot

Alueelliset kriisit edellyttivät kansainväliseltä yhteisöltä merkittävää panosta sotilaallisen kriisinhallinnan alalla eri puolilla maailmaa. YK toimeenpani noin 15 operaatiota, joista useat olivat laajoja tehtäviä Afrikan maissa. Natolla oli käynnissä kriisinhallintaoperaatiot Kosovossa ja Afganistanissa. EU:n vastuulla oli sotilaallinen kriisinhallintatehtävä Bosnia-Hertsegovinassa, jossa sillä oli lisäksi kaksi siviilikriisinhallinnan operaatiota. YK:n, Naton ja EU:n toteuttamien operaatioiden ohella Afrikan Unioni (AU) alueellisena järjestönä toteutti ensimmäistä sotilaallista operaatiotaan Sudanin Darfurissa. Kriisinhallintavalmiuksia kehitettiin sekä järjestöissä että valtioiden toimesta. Tehtävien määrän ja laajuuden vuoksi

kansainvälistä kriisinhallintatoimintaa leimasi kriisinhallinnassa tarvittavien voimavarojen niukkuus.

Kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin osallistui kertomusvuoden lopulla noin 750 suomalaista rauhanturvaajaa. Vuoden aikana Suomi osallistui yhdeksään YK:n, EU:n ja Naton johtamaan sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Euroopassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Afrikassa. Henkilömäärällä mitattuna painopiste oli edelleen Länsi-Balkanilla.

Suomi toimi EU-operaatio Althean monikansallisen pohjoisen osaston kehysvaltiona johtaen ao. osastoa operaation käynnistymisvaiheesta joulukuusta 2004 alkaen kertomusvuoden loppuun, jolloin Itävalta otti kehysvaltiotehtävän. Suomalaisia rauhanturvaajia on ollut paikalla noin 200 ja alueella on ollut käytössä suomalainen johto- ja viestijärjestelmä.

Kosovossa Suomi johti Naton KFOR-joukkojen keskistä prikaatia elokuuhun asti. Vuoden lopulla suomalaisten rauhanturvaajien vahvuus monikansallisessa prikaatissa oli 450. KFORin ohella Suomella on UNMIKissa (United Nations Interim Administration in Kosovo) kaksi sotilastarkkailijaa.

Afganistanissa Suomi on osallistunut Naton johtamaan ISAF-operaatioon hieman alle 100 rauhanturvaajalla. Osa rauhanturvaajista toimi Kabulissa ja Kabulin lentokentällä ja osa oli mukana ns. PRT-ryhmän (Provincial Reconstruction Team) toiminnassa Luoteis-Afganistanissa. Suomi lähetti PRT-ryhmäänsä sotilaiden lisäksi myös kolme siviiliasiantuntijaa.

Afrikassa Suomi osallistui YK-johtoisiin operaatioihin Liberiassa ja Sudanissa, joissa Suomella oli esikuntaupseereita. Eritreassa ja Etiopiassa toimineet tarkkailijat siirtyivät Etiopian puolelle tilanteen kiristyttyä loppuvuodesta. Suomalainen rauhanturvaaja oli kesällä Sudanin Darfurissa EU:n edustajana YK:n, EU:n ja Naton yhteisessä MAPEX-harjoituksessa. Suomalaisia sotilastarkkailijoita oli lisäksi Kashmirissa Intian ja Pakistanin rajalla sekä Lähi-idässä UNTSO-operaatiossa.

Suomi on ollut kehittämässä EU:n kautta Afrikan omaa kriisinhallintakykyä tukemalla alueellisia järjestöjä. Suomalainen asiantuntija on toiminut EU:n yhteysupseerin avustajana Addis Abebassa pääalueena AU:n kriisinhallintatoimintojen tukeminen.

Rauhanturvakoulutukseen ja sen laaja-alaistamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Tavoitteena on kriisialueiden maiden omien kriisinhallintavalmiuksien kehittäminen. Suomi on mukana eri hallinnonhaaroja yhdistävässä rauhanturvakoulutusprojektissa kolmessa Afrikan maassa. Bosnia-Hertsegovinan rauhanturvakoulutuskeskuksessa on toiminut suomalainen rauhanturvakouluttaja. Kertomusvuonna valmisteltiin myös moduulirakenteista sotilastarkkailijakurssia, joka on tarkoitus toteuttaa pohjoismaisena NORDCAPS-yhteistyönä vuonna 2006 kahdessa rauhanturvakurssikeskuksessa Länsi-Balkanilla ja myöhemmin mahdollisesti esim. Afrikassa.

2.4. Siviilikriisinhallinta

Kertomusvuonna Suomi laajensi osallistumistaan siviilikriisinhallintaan EU:n, Etyjin, Euroopan neuvoston, YK:n sekä eri kansainvälisten ryhmittymien puitteissa lähettämällä yli 100 asiantuntijaa yli 20:een siviilikriisinhallinnan operaatioon ja kansainvälisten järjestöjen sihteeristöjen käyttöön.

Erityisen aktiivisesti Suomi osallistui EU:n siviilikriisinhallinnan konseptuaaliseen ja operatiiviseen kehitystyöhön. Siviilikriisinhallinnan voimavaratyöhön Suomi panosti mm. antamalla kolme asiantuntijaa neuvoston sihteeristöön. Siviilivoimavarakonferenssissa Suomi ilmoitti tarjoavansa unionin käyttöön yhteensä 266 henkilöä (poliisitoiminta 80, oikeusval-

tioala 16, siviilihallinto 18, pelastuspalvelu 98, monitorointi 35, tuki EU:n erityisedustajille 4 ja siviilivalmiusryhmät 15).

Kertomusvuonna käynnistetyistä yhdeksästä EU:n siviilikriisinhallintaoperaatiosta Suomi lähetti asiantuntijoita seitsemään. Kansallisesti suurin yksittäinen panos oli 30 asiantuntijan lähettäminen EU:n Acehin tarkkailuoperaatioon (AMM). Lisäksi Suomi lähetti asiantuntijoita seuraaviin EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioihin ja muihin toimintoihin: EU COPPS ja raja-avustusoperaatioon (EU BAM Rafah) palestiinalaisalueilla, Irakin oikeusvaltio-operaatioon (EUJUST Lex), EU:n poliisioperaatioon Bosnia-Hertsegovinassa (EUPM), EU:n poliisioperaatioon (EUPOL Proxima) ja sen seuraajaoperaatioon (EUPAT) Makedoniassa, EU:n Länsi-Balkanin tarkkailuoperaatioon (EUMM), komission raja- ja tullioperaatioon Moldovan ja Ukrainan rajalla (EU BAM), Sudanissa AMIS II:n EU:n tukitoimiin, EU:n Georgian erityisedustajan (EUSR) tukitiimiin, korkean edustajan/EU:n erityisedustajan toimistoon Bosnia-Hertsegovinassa sekä EU:n eritysedustajan toimistoon Afganistanissa.

Suomi jatkoi osallistumistaan Sri Lankan tulitaukosopimuksen monitorointioperaatioon (SLMM), irakilaisten poliisien koulutuskeskukseen Jordaniassa, alueelliseen jälleenrakennusryhmään (PRT) ja ISAFin komentajan toimistoon (COMISAF) Afganistanissa sekä Pohjois-Irlannissa kansainväliseen aseidenriisuntakomissioon (IICD). Suomi panosti myös Etyjin vaalitarkkailuoperaatioihin lähettämällä yli 30 vaalitarkkailijaa. Suomi lähetti asiantuntijoita myös Etyjin kenttätoimintoihin.

2.5. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) ministerikokouksessa Ljubljanassa joulukuussa hyväksyttiin yli 20 päätöstä tai lausumaa. Yhteisestä poliittisesta julkilausumasta ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen, koska mainintaa Istanbulin huippukokouksen sitoumusten toimeenpanosta ei saatu sisällytetyksi tekstiin kaikille hyväksyttävällä tavalla. Suomen kannalta tärkeä päätös oli Suomen Etyj-puheenjohtajuuden hyväksyminen vuodelle 2008.

Reformikeskusteluiden pohjalta hyväksyttiin päätös järjestön toiminnan tehostamisesta, jonka pohjalta uudistuksia valmistellaan vuoden aikana. Lisäksi hyväksyttiin päätökset mm. rajakonseptista, suvaitsevaisuuden edistämisestä, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisestä ja vastustamisesta sekä naisten roolista kriisinhallinnassa, sotilasdoktriiniseminaarin järjestämisestä helmikuussa 2006, sekä koskien muuttoliikettä ja kansainvälistä järjestäytynyttä rikollisuutta.

Etyjin selkeinä vahvuuksina ovat edelleenkin kokonaisvaltainen turvallisuuskäsitys, jossa inhimillisellä ulottuvuudella on keskeinen rooli, laajat kenttätoiminnat sekä yleiseurooppalaisen ja transatlanttisen yhteistyön edistäminen. Kertomusvuonna Etyj toimi tehokkaasti sen toimialojen - pienaseiden rajoitustoimet, rajaturvallisuutta ja -valvontaa koskeva yhteistyö, terrorismin vastainen toiminta, asevoimien demokraattisen kontrollin edistäminen sekä laittoman asekaupan, huume- ja ihmiskaupan vastustaminen ja torjuminen - kehittämiseksi. Kertomusvuonna päästiin myös yhteisymmärrykseen pitkään kiistellyistä maksuosuusasteikoista vuosille 2005–2007.

Suomen lähettämiä asiantuntijoita työskenteli Etyjin kenttätoiminnoissa Bosnia-Hertsegovinassa, Moldovassa, Georgiassa, Turkmenistanissa, Serbia-Montenegrossa, Etyjin puheenjohtajamaan Vuoristo-Karabahin konfliktin henkilökohtaisen edustajan toimistossa sekä Etyjin sihteeristössä. Suomi tuki Tadzhikistanin, Georgian ja Armenian kenttätoimintojen pienase- ja ammusprojekteja rahallisesti sekä osallistui projektin valmisteluihin Kazakstanin lisäksi asiantuntija-avulla. Etyjin Ukrainan kenttätoiminnon vaaliprojekteja tuettiin vapaaehtoisavustuksella. Suomi osallistui yhdeksään Etyjin vaalitarkkailumissioon.

2.6. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta

Asevalvontasektorilla keskeisessä asemassa oli Euroopan unionin joukkotuhoasestrategian toimeenpano. Strategian mukaisesti unioni ryhtyi konkreettisiin toimiin monenvälisen asevalvontasopimusjärjestelmän vahvistamiseksi ja kansainvälisen vakauden edistämiseksi yhteistyössä keskeisten kumppanimaiden kanssa. EU päätti jatkaa rahoitustukeaan Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) ydinturvallisuus- ja todentamistyöhön ja Kemiallisten aseiden kieltojärjestölle ja valmisteli Biologisten aseiden kieltosopimuksen tukihankkeen. Kolmasmaasuhteissaan EU nosti asevalvontakysymykset säännönmukaisesti asialistalle käymissään vuoropuheluissa. Sopimusneuvotteluissa lähtökohtana oli joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevan lausekkeen sisällyttäminen neuvoteltavana olleisiin sopimuksiin.

Suomi neuvotteli Venäjän kanssa kemiallisen aseiden hävittämisohjelmaan liittyvien hankkeiden toteuttamisesta osana johtavien teollisuusmaiden ja Venäjän G8- ryhmän toimintaohjelmaa, jonka tavoitteena on vähentää joukkotuhoaseiden leviämisen uhkaa Venäjällä. Suomi rahoitti Venäjän kemiallisten aseiden hävittämiseen liittyvää kansalaisvaikuttamista ja kehitysmaiden kemistien koulutusta kemiallisten aseiden tunnistamisessa.

Ydinsulkusopimuksen (NPT) toukokuussa järjestetty seitsemäs tarkastelukokous päättyi ilman asiapitoista loppuasiakirjaa, mikä oli pettymys ydinsulkujärjestelmän vahvistamisen tärkeyttä korostaneille maille. Suomen ja EU:n tavoitteena oli saada aikaan tasapainoinen lopputulos ydinsulkusopimuksen kaikkien kolmen osa-alueen - ydinaseriisunnan, ydinaseiden leviämisen estämisen ja ydinenergian rauhanomaisen käytön - välillä. Sopimusosapuolten kannat olivat liian kaukana toisistaan yhteisen näkemyksen löytämiseksi eikä kokous pystynyt vastaamaan ydinsulkujärjestelmää koetteleviin uusiin haasteisiin kuten sopimusloukkauksiin tai ydinalan laittomaan kauppaan. Lopputuloksesta huolimatta nykyiset sopimusvelvoitteet ja muut sitoumukset pysyvät voimassa ja NPT-sopimus säilyy ydinsulkujärjestelmän peruspilarina.

Suomi osallistui joukkotuhoaseiden leviämistä ehkäisevän Proliferation Security Initiative -aloitteen puitteissa järjestettyihin harjoituksiin.

Suomi osallistui kansainvälisten vientivalvontaregiimien työhön. Sensitiivisen teknologian ja kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnalla on kasvava merkitys joukkotuhoaseiden leviämisen ehkäisemisessä.

Suomi jatkoi alkuvuoden täydellisen ydinkoekieltosopimuksen (CTBT) voimaantuloa edistävien toimenpiteiden koordinaattorina luovuttaen vetovastuun Australialle voimaanastumista edistävässä konferenssissa syyskuussa.

Eräitä tavanomaisia aseita koskevan yleissopimuksen (CCW) puitteissa Suomi päätti kaksivuotisen tehtävänsä asiantuntijakokouksen ajoneuvomiinoja koskevien keskustelujen koordinaattorina. Valmistelutyö jatkuu CCW:ssä Brasilian johdolla.

Suomi liittyy henkilömiinat kieltävään Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja hävittää varastoissa olevat henkilömiinat vuoteen 2016 mennessä.

Suomi toimi heinäkuussa järjestetyn YK:n pienasetoimintaohjelman toimeenpanoa tarkastelleen seurantakokouksen puheenjohtajana. Kokousta edeltäneessä työryhmäkäsittelyssä hyväksyttiin toimintaohjelmaa tukeva pienaseiden merkintää ja jäljittämistä koskeva instrumentti.

Suomi osallistui aktiivisesti joulukuussa hyväksytyn EU:n pienasestrategian valmisteluun. Strategian tavoitteena on EU:n joukkotuhoasestrategian tavoin laatia pienaseiden ja niiden

ammusten hallitsemattoman leviämisen ja laittoman kaupan ehkäisemistä koskeva integroitu lähestymistapa sekä globaali toimintaohjelma.

Suomi tuki aktiivisesti prosessia, joka tähtää maailmanlaajuisen asevientisopimuksen (ns. ATT-sopimus) aikaansaamiseen. Lokakuussa EU:n neuvosto hyväksyi julkilausuman, jonka mukaan EU tukee aktiivisesti YK:ssa neuvoteltavaa kansainvälisesti sitovaa asevientisopimusta. Suomi myötävaikutti EU:n kannan muotoutumiseen. Suomi edisti kansainvälistä asevientisopimusta ja pienaseiden siirtoperiaatteita myös Helsinki-prosessissa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä.

EU:n käytännesääntöjen päivitystyö saatiin päätökseen kesällä. Suomi osallistui aktiivisesti prosessiin painottaen käytännesääntöjen juridisen statuksen vahvistamista ja käytännesääntöjen kriteereiden kattavuuden laajentamista. Käytännesäännöt on tarkoitus hyväksyä sopivana ajankohtana. Keskustelu EU:ssa jatkuu nyt käytännesääntöjen kriteereiden edelleen selvittämiseksi ja koheesion lisäämiseksi luomalla yhteisiä suuntaviivoja käytännesääntöjen kriteereille.

EU:ssa on myös keskusteltu erityistoimenpiteistä asevientikiellosta vapautuvien maiden osalta. Näiden toimenpiteiden avulla valvottaisiin tavallista tarkemmin asevientikiellosta vapautuvia maita ylimenokauden ajan.

2.7. Terrorismin vastainen yhteistyö

Terrorisminvastainen yhteistyö jatkui kertomusvuonna tiiviinä niin YK:n ja sen erityisjärjestöjen kuin EU:nkin piirissä. Myös muissa kansainvälisissä järjestöissä kuten Euroopan neuvostossa, Etyjissä ja Naton euroatlanttisessa kumppanuusneuvostossa (EAPC) kehitettiin yhteistyötä terrorismin torjumiseksi ja ehkäisemiseksi. Terrorisminvastaista yhteistyötä YK:ssa varjosti odotetun läpimurron jääminen saavuttamatta syyskuun huippukokouksessa. EU:n vahvasti tukema terrorismin poliittinen määritelmä, johon valtionpäämiesten toivottiin sitoutuvan yksimielisesti, jäi kokonaan pois loppuasiakirjasta. Tästä huolimatta on merkittävää, että asiakirjassa vahvistettiin terrorisminvastaisen yhteistyön keskeiset alueet ja niillä saavutettu edistys. Lisäksi hyväksyttiin YK:n pääsihteerin esittämän kokonaisvaltaisen terrorisminvastaisen strategian elementit ja asetettiin tavoitteeksi kokonaisvaltaisen terrorismisopimuksen hyväksyminen kuluvan istuntokauden aikana.

Terrorismintorjunta on EU:ssa kaikkia pilareita koskeva toimintakenttä, jossa erityisesti oikeus- ja sisäasioiden osuus on keskeinen. Terrorismin vastaisessa ulkosuhdetoiminnassa korostuivat kertomusvuonna yhteistyö ja dialogi strategisten kumppaneiden kanssa, yhteistyö kansainvälisissä järjestöissä ja niiden kanssa sekä kolmansien maiden terrorisminvastaisten valmiuksien vahvistaminen poliittisen dialogin ja teknisen avun keinoin. Pitemmällä tähtäyksellä terrorismin torjunnassa on keskeistä sen taustalla oleviin tekijöihin vaikuttaminen, muun muassa terrorismia tukevien ääri-islamististen ryhmien toiminnan estäminen. Eurooppa-neuvosto hyväksyi joulukuussa terrorismintorjuntaa koskevan strategia-asiakirjan, joka kattaa sekä sisäisen turvallisuuden että ulkoisen toiminnan alueita. Samoin hyväksyttiin ääriliikkeitä ja terrorismiin värväystä koskeva strategia. Myös terrorismin rahoituksen vastaiset toimet ovat pysyneet painopistealueena EU:n toiminnassa ja transatlanttisissa suhteissa.

Kansainvälisen terrorismin muututtua yhä tuhovoimaisemmaksi huomiota on kiinnitetty aikaisempaa enemmän terroritekojen ennaltaehkäisemiseen, mm. joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen, terrorismin rahoituksen vastaisiin toimiin samoin kuin tekijöihin, jotka johtavat radikalisoitumiseen ja terrorismiin värväykseen. Yhtenä esimerkkinä tältä kannalta merkittävistä viimeaikaisista hankkeista voidaan mainita terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan yleissopimuksen hyväksyminen Euroopan neuvostossa toukokuussa. Sopimus koskee mm. julkista kehottamista terroritekoon, terrorismiin värväystä ja terroristisen koulutuksen antamista. ETYJ ja EU ovat kehottaneet jäsenvaltioitaan ratifioimaan sopimuksen mahdolli-

simman pikaisesti. Suomi osallistui aktiivisesti sopimusneuvotteluihin Euroopan neuvoston terrorismiasiantuntijoiden komiteassa ja vaikutti keskeisesti konsensuksen syntymiseen niiden lopputuloksesta. Marja Lehto valittiin terrorismiasiantuntijoiden komitean puheenjohtajaksi vuodelle 2006.

Etyj jatkoi kertomusvuonna toimintaansa painopisteenään jäsenmaiden terrorismin torjuntakapasiteetin vahvistaminen. Erityistä huomiota kiinnitetään terrorismin torjuntaa koskevien toimenpiteiden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen väliseen suhteeseen. Kertomusvuonna merkittävimpiä tapahtumia Etyjin piirissä olivat mm. terrorismin rahoituksen vastainen konferenssi ja asiantuntijaseminaari aiheenaan Internetin käyttö terroristisiin tarkoituksiin. Käsiteltävänä oli myös konttikuljetusten turvallisuus.

Nato päätti kertomusvuonna lisätä terrorismiin liittyvää tiedonvaihtoa ja terrorismin vastaisten toimien koordinaatiota EAPC-maiden kanssa. Välimerellä meneillään oleva terrorismin vastainen, artikla 5 -operaatio Active Endeavour päätettiin avata Naton ulkopuolisille maille. Kertomusvuoden yhteistyön painopisteitä Naton Office of Securityn (NOS) ja EAPC-maiden välillä olivat kansallisten turvallisuuspalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä varautuminen joukkotuhoasein tehtävän terrori-iskun uhkaan. Rauhankumppanuuden terrorisminvastaisen toimintaohjelman (PAP-T) täytäntöönpanoa pyrittiin tehostamaan laatimalla PAP-T:n täytäntöönpanoa ohjaava toimintasuunnitelma.

3. Ihmisoikeuspolitiikka

3.1 Yleistä

Suomi on jatkanut aktiivista ja aloitteellista ihmisoikeuspolitiikkaa, jossa korostetaan erityisesti muita heikommassa asemassa olevien oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia kiinteästi kansalais- ja poliittisten oikeuksien rinnalla.

Keväällä 2004 Eduskunnalle annetun valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisen selonteon seurantaa on jatkettu kertomusvuoden aikana. Selontekoon sisältyvät tavoitteet ja sitoumukset on koottu taulukon muotoon ja niiden toteutumista on kartoitettu laajan lausuntokierroksen avulla.

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmisteluja jatkettiin kertomusvuonna. Hallitus määritti EU:n ihmisoikeuspolitiikan johdonmukaisuuden edistämisen erääksi puheenjohtajuuskauden painopisteeksi. Tavoitteeksi on asetettu myös ihmisoikeuksien valtavirtaistaminen osaksi kaikkea EU-politiikkaa.

Hallituksen tavoite kehittää Euroopan neuvoston roolia keskeisenä eurooppalaisena ihmisoikeustoimijana toteutui järjestön huippukokouksessa Varsovassa toukokuussa. Tasavallan Presidentin aloitteesta perustettu Eurooppalainen romanien ja vaeltajien foorumi piti ensimmäisen yleiskokouksensa joulukuussa. Hallitus on aktiivisesti tukenut foorumin perustamista ja toiminnan käynnistämistä.

Suomi aloitti kertomusvuonna kolmivuotisen kautensa YK:n ihmisoikeustoimikunnan jäsenenä. Kevään istunnossa Suomi muun muassa vaikutti useiden uusien asiantuntijamandaattien perustamiseen. Suomi on osallistunut aktiivisesti neuvotteluihin YK:n ihmisoikeustoimintojen uudistamiseksi. Keskeisin tavoite, eli nykyisen ihmisoikeustoimikunnan korvaaminen uudella ihmisoikeusneuvostolla, eteni vuoden mittaan.

Ihmiskaupan ehkäisemiseen ja ihmiskaupan uhrien oikeuksien edistämiseen on edelleen kiinnitetty huomiota. Ulkoasiainministerin päätöksellä perustettu poikkihallinnollinen työryhmä sai maaliskuussa valmiiksi ehdotuksensa kansalliseksi ihmiskaupan vastaiseksi toi-

mintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelma hyväksyttiin valtioneuvoston yleisistunnossa 25.8.2005, ja sen toimeenpano on käynnistynyt työministeriön johdolla.

Hallitus on jatkanut aktiivista vuoropuhelua ja yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta antoi muun muassa lausuntonsa hallituksen maahanmuuttopoliittisesta ohjelmasta sekä ihmiskaupan vastaisesta toimintasuunnitelmasta. Kansalaisjärjestökuulemisia on järjestetty lisäksi ennen kansainvälisiä ihmisoikeuskokouksia ja laadittaessa ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon määräaikaisraportteja. Kansalaisjärjestöedustajia on myös osallistunut Suomen virallisiin valtuuskuntiin useissa kansainvälissä ihmisoikeuskokouksissa.

Ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa kehityspolitiikkaan on toteutettu sekä erityisin ihmisoikeushankkein että kiinnittämällä entistä suurempaa huomiota ihmisoikeuskysymysten huomiointiin sekä kahdenvälisessä että monenkeskisessä kehitysyhteistyössä. Yhteistyössä Kehityspoliittisen toimikunnan kanssa on kiinnitetty huomioita naisten ja haavoittuvimpien ryhmien oikeuksien toteutumiseen. Ihmisoikeuksien ja kehityksen kysymyksistä on vuoden aikana tuotettu myös useita akateemisia ja muita selvityksiä sekä järjestetty alan koulutusta. Suomen harjoittamaan ihmisoikeuspolitiikkaan sisältyy myös kehitysyhteistyövaroin rahoitettava ihmisoikeus- ja demokratiatuki, jolla tuetaan kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen toimintaa erityisesti kehitysmaissa.

3.2 Euroopan neuvosto

Hallituksen tavoite Euroopan neuvoston roolin kehittämisestä eurooppalaisena ihmisoikeuksiin keskittyvänä järjestönä toteutui Euroopan neuvoston huippukokouksen vahvistaessa toukokuussa järjestön painopisteiksi ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion edistämisen. Huippukokouksen jälkeen hyväksytyt budjettipäätökset tukivat tätä linjausta. Huippukokous hyväksyi lisäksi Suomen aloitteesta naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyä koskevan eurooppalaisen kampanjan toteutuksen sekä päätöksen aloittaa neuvottelut EU:n ja EN:n välisestä yhteistyöpöytäkirjasta. Myös Suomen aktiivisesti ajama tavoite avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämisestä Euroopan neuvoston toiminnassa sekä EU:n, Euroopan neuvoston ja Etyjin välisen yhteistyön tiivistämisestä ja päällekkäisyyksien karsimisesta sisältyivät huippukokouksen päätöksiin. Huippukokous päätti perustaa nk. viisaiden ryhmän, jonka tehtäväksi annettiin pohtia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tehokkuutta pitkällä tähtäimellä. Suomesta työryhmään valittiin Jacob Söderman.

Kertomusvuonna Suomi on jatkanut ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden edistämistä Euroopan neuvostossa läpileikkaavina prioriteetteina. Keskeisenä Suomen painopisteenä on ollut naisten, lasten, vammaisten sekä vähemmistöjen oikeuksien edistäminen. Suomi myönsi yli 500 000 euroa vapaaehtoisrahoituksena näitä tavoitteita tukeville toiminnoille ja hankkeille ja rahoitti kolme asiantuntijaa (ihmisoikeusvaltuutetun toimisto, romanitoiminnot, tasa-arvoyksikkö) järjestön sihteeristöön Strasbourgissa.

Joulukuussa Tasavallan presidentin aloitteesta perustettu Eurooppalainen romanien ja vaeltajien foorumi piti ensimmäisen yleiskokouksen, jossa foorumille valittiin johto ja vahvistettiin perustamissopimus ja säännöt. Suomi on tukenut aktiivisesti foorumin perustamista ja toiminnan käynnistämistä.

3.3 Ihmisoikeuskysymykset Yhdistyneissä kansakunnissa

YK:n ihmisoikeuskoneiston merkittävä uudistusprosessi käynnistyi vuoden alussa osana YK:n kokonaisreformia. Syyskuun huippukokouksessa ihmisoikeudet nostettiin selkeästi maailmanjärjestön työn ytimeen, tunnustamalla ihmisoikeuksien kunnioittamisen olevan rauhan ja kehityksen rinnalla yksi järjestön kolmesta peruspilarista ja kollektiivisen turvalli-

suuden perusta. Ihmisoikeustyön painoarvoa lisättiin myös sitoutumalla YK:n ihmisoikeusvaltuutetun osuuden kaksinkertaistamiseen YK:n budjetista viiden vuoden kuluessa.

Ihmisoikeusreformin keskeisin tavoite, eli nykyisen ihmisoikeustoimikunnan korvaaminen uudella ihmisoikeusneuvostolla, eteni vuoden mittaan. Periaatepäätös neuvoston perustamisesta tehtiin syyskuun huippukokouksessa ja neuvotteluja uuden elimen statuksesta, tehtävistä ja menettelytavoista käytiin syksyn aikana. Neuvotteluja ei kuitenkaan saatu päätökseen vuoden loppuun mennessä, vaan niitä jatketaan heti vuoden 2006 alussa. Suomi osallistuu prosessiin aktiivisesti etenkin EU:n kautta, joka kuuluu neuvoston voimakkaimpiin tukijoihin.

Keväällä pidetty YK:n ihmisoikeustoimikunnan (IOT) 61. istunto oli Suomelle varsin merkittävä, sillä Suomi aloitti vuoden alussa kolmivuotisen jäsenkautensa toimikunnassa. Jäsenyyskauden tavoitteet ja painopistealueet määriteltiin valtioneuvoston selonteossa vahvistettujen ihmisoikeuspolitiikan linjausten pohjalta, painottaen vähemmistöjen, alkuperäiskansojen, naisten ja lasten oikeuksia, syrjinnän ja rasismin poistamista sekä TSS-oikeuksia. Lisäksi Suomi pyrki voimakkaasti vastustamaan terrorismin vastaisen taistelun nimissä tehtyjä yrityksiä heikentää ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevia sitoumuksia.

Istunnossa perustettiin kolme tärkeää uutta asiantuntijamandaattia liittyen ihmisoikeuksien kunnioittamiseen terrorismin vastaisessa taistelussa, vähemmistöoikeusjulistuksen täytäntöönpanoon sekä ihmisoikeuksiin ja monikansallisiin yrityksiin. Terrorismi ja ihmisoikeudet -erityisraportoijaksi nimitettiin Suomen asettamana ehdokkaana professori Martin Scheinin.

Myös tiettyjen maatilanteiden osalta saavutettiin myönteistä edistystä: IOT päätti YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston perustamisesta Nepaliin vahvalla mandaatilla ja perusti erityisraportoijan mandaatin tutkimaan Sudanin ihmisoikeustilannetta. Voimakkaasta vastustuksesta huolimatta vahvat maapäätöslauselmat hyväksyttiin Valko-Venäjän, Pohjois-Korean, Kuuban ja Myanmarin ihmisoikeustilanteista. Vastoinkäymisiäkin tuli: Afganistania koskevasta erityisraportoijan mandaatista jouduttiin Yhdysvaltain vaatimuksen takia luopumaan. Monitorointimandaatti annettiin kuitenkin ihmisoikeusvaltuutetun toimistolle. Vaikka EU oli jälleen aktiivisin maapäätöslauselmien esittäjä, se sai myös kritiikkiä osakseen ihmisoikeusjärjestöjen taholta. Erityisesti kritisoitiin sitä, ettei EU nostanut mm. Tshetshenian tilannetta esiin ja että EU äänesti Guantánamon vankeja koskevaa päätöslauselmaa vastaan.

Syksyn yleiskokouksessa Suomi veti neuvottelut YK:n pakolaispäävaltuutettua koskevasta päätöslauselmasta, joka onnistuttiin hyväksymään konsensuksella ja yli sadan kanssasuosittajavaltion tuella. Keskeiseen asemaan nousivat jälleen maapäätöslauselmat, joiden käsittelyä kovan linjan maat pyrkivät estämään menettelytapoihin liittyvin keinoin. Sudania lukuun ottamatta nämä pyrkimykset kuitenkin epäonnistuivat ja yleiskokous hyväksyi voimakassisältöiset päätöslauselmat Pohjois-Korean, Myanmarin, Uzbekistanin, Turkmenistanin, Iranin ja Kongon demokraattisen tasavallan ihmisoikeustilanteesta.

Toukokuussa New Yorkissa pidetyn alkuperäiskansojen pysyvän foorumin neljännen istunnon prioriteettiteemana olivat YK:n vuosituhattavoitteet, joiden toteutumista tarkasteltiin alkuperäiskansojen näkökulmasta. Foorumi korosti etenkin alkuperäiskansojen osallistumista kansallisten köyhyysstrategioiden laatimiseen, toimeenpanoon ja arviointiin tasapuolisen ja kestävän kehityksen edellytyksenä. Ihmisoikeuskysymyksistä esille nousivat etenkin maaoikeudet, joiden merkitystä korostettiin sekä köyhyyden poistamisen että kulttuurin säilyttämisen näkökulmasta. Istunto osoitti, että foorumista on lyhyen historiansa aikana muodostunut varsin toimiva ja asiantunteva elin, jonka puoleen YK-elimet yhä enenevässä määrin kääntyvät toimintasuositusten ja neuvojen saamiseksi.

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevissa sopimusneuvotteluissa alkaa tammikuussa 2006 varsinainen neuvotteluvaihe puheenjohtajan tekstiehdotuksen pohjalta. Varsinaisissa neuvotteluissa EU esiintyy yhteisellä kannalla. Suomi on osallistunut aktiivisesti kannan muodostamiseen korostaen erityisesti viittomakielen sekä vammaisten naisten ja lasten asemaa. Suomen valtuuskunnassa on mukana myös vammaisjärjestöjen edustaja ja kansallisessa valmistelussa konsultoidaan useita eri kansalaisjärjestö- ja viranomaistahoja. Neuvottelut pyritään saattamaan loppuun vuoden 2006 aikana.

Suomi on toiminut erittäin aktiivisesti työryhmässä, jonka tehtävänä on pohtia vaihtoehtoja lisäpöytäkirjaksi taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevaan (TSS) yleissopimukseen. Suomi kannattaa vahvasti mandaattia yksilövalitukset mahdollistavan pöytäkirjan aikaansaamiseksi ja on toiminut aktiivisesti sen aikaansaamiseksi. Helmikuussa järjestettyä työryhmän toista istuntoa voidaan pitää edistysaskeleena tässä prosessissa, sillä valitusmekanismin kannattajia on nyt selvästi enemmän kuin vastustajia.

Suomi on osallistunut aktiivisesti alkuperäiskansan oikeuksia koskevan julistuksen laadintaan. Työryhmä on työskennellyt jo yli 10 vuoden ajan. Työryhmä sai lisämandaatin vuodelle 2005 ja viimeinen kokous pidettäneen helmikuussa 2006. Julistus on tarkoitus tuolloin saada valmiiksi, vaikka vuoden 2005 kokouksessa oli vielä runsaasti ristiriitaisuuksia mm. maaoikeuksista sekä itsemääräämisoikeudesta.

3.4 Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa

Suomen kahdenvälisissä suhteissa ihmisoikeuskysymykset ovat vakiinnuttaneet asemansa ja ne ovat esillä maiden välisessä kanssakäymisessä säännöllisesti kaikilla tasoilla. Ihmisoikeuksia edistetään vuoropuhelun, yhteistyön ja koulutuksen keinoin. Suomi edistää ihmisoikeuksia myös kehityspolitiikan kautta erityisesti tukemalla paikallisten ihmisoikeusjärjestöjen toimintaa.

3.5 Ihmisoikeustuomioistuinasiat vuonna 2005

Käsittelyssä oli eri vaiheissa Suomen osalta olevia valituksia noin 80 kappaletta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen Suomen hallitukselle vastinetta varten kommunikoimia uusia valituksia oli 23 kappaletta. Kolme valitusta otettiin kokonaisuudessaan ja yhdeksän osittain tutkittavaksi. Valituksista 11 jätettiin tutkittavaksi ottamatta. Kahdessa tapauksessa tehtiin sovinto. Kolme valitusta poistettiin käsittelystä muista syistä.

YK:n ihmisoikeuskomiteassa tuli vireille yksi uusi tapaus. Muissa kuudessa kansainvälisessä lainkäyttö- ja tutkintaelimessä ei tullut vireille uusia tapauksia.

Ihmisoikeustuomioistuin antoi tuomionsa kahdessatoista tapauksessa, joista kymmenessä tapauksessa todettiin ihmisoikeusrikkomus. Nämä tapaukset ovat siirtyneet Euroopan neuvoston ministerikomitean käsittelyyn niiden täytäntöönpanon valvontaa varten.

YK:n ihmisoikeuskomitea antoi ratkaisunsa kahdessa tapauksessa, joissa kummassakaan ei todettu rikkomusta.

3.6 Ihmisoikeuksien kehittäminen ja määräaikaisraportointi

Suomi raportoi kertomusvuonna Yhdistyneille kansakunnille taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan yleissopimuksen sekä Euroopan neuvostolle Euroopan sosiaalisen peruskirjan määräysten täytäntöönpanosta.

Lisäksi Suomi antoi vastauksensa kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan komitean suosituksiin Suomen viidennen raportin johdosta.

3.7 Pakolaispolitiikka

Suomi on aiempien vuosien tapaan toiminut yhteistyössä YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n kanssa pakolaisten kansainvälisen suojelun vahvistamiseksi. Suomen avustus UNHCR:lle oli kertomusvuonna hieman yli 13 miljoonaa euroa.

Keskeinen osa Suomen harjoittamaa yhteistyötä UNHCR:n kanssa on kiintiöpakolaispolitiikka. Suomi on vastaanottanut vuosittain noin 750 pakolaista kiintiössä. Suomi on pyrkinyt lisäämään uudelleensijoitustoiminnan läpinäkyvyyttä ja UNHCR:n resurssien suuntaamista uudelleensijoitustoimintaan.

UNHCR:n järjestämien maailmanlaajuisten suojelukonsultaatioiden tuloksena syntynyttä Agenda for Protection -asiakirjan suosituksia toimeenpantiin kertomusvuonna. Asiakirja sisältää laajan toimintaohjelman suosituksineen eri toimijoille, niin järjestöille kuin myös valtioille.

Suomi on kertomusvuonna painottanut pakolaissopimuksen toimeenpanon tehostamista ja UNHCR:n valvontaroolin vahvistamista. Suomen painopisteitä pakolaispolitiikassa on mm. nais- ja lapsipakolaisten tehostettu suojelu.

Suomi käy UNHCR:n kanssa vuosittain laaja-alaiset kahdenväliset konsultaatiot, joissa kertomusvuonna käsiteltiin UNHCR:n suojelu- ja avustusrooliin kuuluvia kysymyksiä. UNHCR:n uusi pakolaispäävaltuutettu António Guterres vieraili Suomessa joulukuussa.

Hallitus on lisäksi antanut tukensa EU:n pakolais- ja turvapaikkapolitiikan luomiselle. Suomi on pyrkinyt tässä yhteistyössä vaikuttamaan pakolaisuuden syiden poistamiseen. Tavoitteena on myös ollut EU:n ja YK-järjestelmän yhteistyön tehostaminen, jotta kolmansien maiden turvapaikkajärjestelmiä ja pakolaishallintoja voitaisiin kehittää kansainvälisen pakolaisten suojelun vahvistamiseksi.

4. Yhdistyneiden kansakuntien toiminta, kansainväliset kehitysrahoituslaitokset, globaali- ja kehityskysymykset

4.1. Yleistä

YK:n valtioiden- ja hallitusten päämiesten tasolla pidetty huippukokous syyskuussa keskittyi käsittelemään järjestön uudistamista ja toiminnan tehostamista pääsihteerin esittämien suositusten pohjalta. Suomi tuki alusta alkaen pääsihteerin pyrkimyksiä järjestön kokonaisvaltaiseksi uudistamiseksi ml. yleiskokouksen, talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) ja turvallisuusneuvoston uudistaminen.

Huippukokous hyväksyi laajan loppuasiakirjan, joka joistakin puutteistaan huolimatta on selkeä askel eteenpäin YK:n ja sen toiminnan vahvistamiseksi. Se on osa vuonna 2000 hyväksytyn vuosituhatjulistuksen toimeenpanoa ja sen perustana on uusi laajan turvallisuuden käsite, jossa tunnustetaan rauhan, kehityksen ja ihmisoikeuksien keskinäisriippuvuus. Loppuasiakirja antaa lisäksi selkeän mandaatin jatkaa YK:ssa yhteisesti hyväksyttyjen tavoitteiden ja uudistusprosessin eteenpäinviemistä.

Huippukokouksen suurimpia saavutuksia oli päätös rauhanrakentamiskomission perustamiseksi. Tämän uuden elimen tehtävä on avustaa kriisistä selvinneitä maita kestävään rauhaan ja kehitykseen. Muita merkittäviä saavutuksia olivat päätös aloittaa neuvottelut ihmisoike-

usneuvoston perustamiseksi sekä suojeluvastuun määrittely ja kehitysasioiden käsittely. Selkein puute oli puolestaan aseidenriisuntaa ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevien päätösten poisjättäminen.

Suomen kannalta tärkeänä saavutuksena voidaan pitää oikeudenmukaisen globalisaation ja ihmisarvoisen työn huomioimista. Tasa-arvokysymykset tulevat esiin läpileikkaavana teemana. Myös siirtolaisuuskysymykset on huomioitu erikseen. Suomi olisi toivonut vahvempia muotoiluja seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. HIV/AIDSin osalta olisi pidetty tärkeänä sen määrittämistä myös laajempana yhteiskunnallisena ongelmana. Loppuasiakirjassa aihetta käsitellään puhtaasti terveydellisenä kysymyksenä.

YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen vuoteen 2015 mennessä edellyttää kehitysyhteistyövarojen määrän nostamista ja varojen tuloksellista käyttöä. EU-tasolla hyväksyttiin toukokuussa yleisten asiain ja ulkosuhteiden neuvostossa päätös kaksinkertaistaa kehitysyhteistyörahoituksen määrää vuoteen 2010 mennessä. EU:n kollektiivinen tavoite on 0,56 prosentin ODA (julkinen kehitysapu)/BKTL. G8-maiden heinäkuussa esittämä velka-aloite luo pohjan kehitysmaiden resurssien kasvattamiselle ja YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi ja Hongkongin WTO-ministerikokouksen antamat sitoumukset avusta kauppakapasiteetin vahvistamiseksi taas edistävät kehitystä kaupan avulla.

Yksinomaan kehitysyhteistyömäärärahojen tason nostaminen ei riitä, jos tavoitteena on YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen sitoumusten mukaisesti vuoteen 2015 mennessä. Välttämätöntä on myös avun tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja johdonmukaisuuden parantaminen. Maaliskuussa hyväksyttiin Pariisin julistus avun tuloksellisuudesta. Julistuksen keskeiset kehitysyhteistyön periaatteet ovat 1) kumppanimaan omistajuus 2) avun yhdensuuntaistaminen kumppanimaan köyhyyden vähentämisohjelmien prioriteettien kanssa ja 3) avunantajien omien käytäntöjen harmonisaatio. Julistuksen sitoumusten mukaisesti Suomi edistää mm. ohjelma- ja budjettituen lisäämistä kehitysyhteistyön instrumentteina.

Pariisin julistuksen myötä kehitysyhteistyön laadun parantamiseen tähtääviin muutoksiin ovat sitoutuneet kaikki keskeiset avunantajamaat, Euroopan komissio, kehityspankit ja YK-järjestöt sekä ennen kaikkea kymmenet kehitysmaat. Yhteensä Pariisin julkilausumalla on yli 100 allekirjoittajaa. YK:n huippukokouksessa New Yorkissa syyskuussa (Major Event) osallistujamaat vahvistivat sitoutumisensa julkilausumaan. Keskeinen haaste on sitoumusten toimeenpano käytännön kehitysyhteistyössä ja kaikilla foorumeilla. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisten sitoumusten toteuttamiseen ja seurantaan liittyvään työhön sekä kehittää edellytyksiä niiden toimeenpanemiseksi kansallisesti, EU:ssa ja monenkeskisessä työssä.

4.2. YK:n turvallisuusneuvosto ja yleiskokous

YK:n turvallisuusneuvoston toiminnassa heijastuivat erityisesti Irakin ja Afrikan kriisit. Pian Irakin sodan päättymisen ja alueella alkaneiden levottomuuksien jälkeen löytyi yksimielisyys siitä, että maailmanjärjestön on osallistuttava merkittävällä panostuksella Irakin taloudelliseen ja poliittiseen jälleenrakentamiseen. Syyskuussa 2003 YK:n Bagdadin päämajaan tehdyn pommi-iskun jälkeen YK:n laajamittaisempi paluu Irakiin ei ole kuitenkaan käytännössä edennyt. Bagdadissa toimii vain pieni asiantuntijajoukko, joka on osallistunut vaalien suunnitteluun. YK:n toimintojen turvallisuutta takaamaan on pyritty keräämään kansainvälisiä joukkoja, joille EU-maista on kerätty rahoitusta. Suomi on antanut tähän toimintaan miljoona euroa.

Turvallisuusneuvoston Sudania koskevista päätöslauselmista 1556 ja 1564 huolimatta Darfurin turvallisuustilanne ei parantunut, vaan pikemminkin päinvastoin. Pääsihteeri perusti lokakuussa kansainvälisen komission tutkimaan, onko Sudanissa tapahtunut kansanmurha. YK:n sihteeristö aloitti myös Sudanin rauhanturvaoperaation valmistelut.

Lähi-idän tilanteen osalta yleiskokouksen erityishätäistunto hyväksyi heinäkuussa suurella äänestenemmistöllä päätöslauselman, joka tunnustaa Kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) neuvoa-antavan mielipiteen Israelin rakentaman turva-aidan oikeudellisista seuraamuksista miehitetyillä palestiinalaisalueilla ja Itä-Jerusalemissa. Kansainvälisen tuomioistuimen mukaan turva-aita on kansainvälisen oikeuden vastainen ja Israelin edellytetään purkavan muurin ja korvaavan sen rakentamisesta aiheutuneet menetykset palestiinalaisille. EU äänesti yhtenäisesti päätöslauselman puolesta.

Suomi jatkoi oikeusvaltioperiaatteiden käsittelyn tukemista sekä rauhanturvaamisen yhteydessä että turvallisuusneuvostossa yleisesti kansakuntien vahvistamisen eräänä peruselementtinä. Suomi myös tuki aktiivisesti pääsihteeriä riittävien resurssien turvaamiseksi YK-henkilöstön turvallisuuden vahvistamiseksi erityisesti kentällä.

4.3. Helsinki-prosessi

Korkean tason Helsinki-ryhmä julkaisi loppuraporttinsa kesäkuussa ja Helsinki-prosessin ensimmäinen vaihe huipentui syyskuussa "Mobilizing Political Will"-teemalla pidettyyn Helsinki-konferenssiin, joka keräsi yli 600 eri toimijatahojen edustajaa yli 70 maasta käsittelemään Helsinki-ryhmän ja teemaryhmien keskeisimpiä ehdotuksia. Konferenssissa peräänkuulutettiin erityisesti köyhyyden ja väkivallan perimmäisiin syihin pureutuvaa ongelmanratkaisua sekä korostettiin oikeusvaltioperiaatteiden merkitystä inhimillisen turvallisuuden kannalta. Konferenssiosallistujat pitivät monitoimijayhteistyömallia arvokkaana lisänä globaaliongelmien hallintaan sekä toivoivat prosessin jatkuvan.

Loppuraportissaan Helsinki-ryhmä esitti eri toimijatahojen yhteistyötä edistävän, ns. monitoimijayhteistyömallin hyödyntämistä globaaliongelmien ratkaisussa. Lisäksi Helsinki-ryhmä ja vuonna 2004 työnsä päättäneet kolme teemaryhmää tuottivat yli 50 ehdotusta vakavimpien globaaliongelmien ratkaisemiseksi monitoimijayhteistyön avulla. Helsinki-ryhmä suositti myös prosessin jatkamista monitoimijayhteistyömallin kehittämiseksi ja ehdotusten toimeenpanon edistämiseksi viiden temaattisen pyöreän pöydän keskustelujen muodossa. Pyöreiden pöytien teemoiksi ryhmä ehdotti köyhyyttä ja kehitystä, rauhaa ja turvallisuutta, ihmisoikeuksia, globaalihallintaa sekä ympäristöä.

Helsinki-prosessin rinnakkaispuheenjohtajien Suomen ja Tansanian koolle kutsuma yhdentoista ystävämaan ryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana kahdesti sekä ministeri- että virkamiestasolla. Helsinki-konferenssin yhteydessä pidetyssä ministerikokouksessa ystävämaat - Algeria, Brasilia, Egypti, Espanja, Etelä-Afrikka, Iso-Britannia, Kanada, Malesia, Meksiko, Thaimaa sekä Unkari - sitoutuivat monitoimijayhteistyömallin edistämiseen. Lisäksi ryhmä arvioi prosessin aikana syntyneitä ehdotuksia ja valitsi niiden joukosta yhdeksän teemaa, joita ystävämaat edistävät yhteistoimin ns. tiekarttojen muodossa. Tiekarttojen aiheiksi valikoituivat korruptionvastainen toiminta, tehokkaampi globaalihallinta, sukupuolitasa-arvo, ihmiskauppa, informaatio- ja kommunikaatioteknologia, köyhyys ja kehitys, kansainvälinen muuttoliike, vesi ja sanitaatio sekä kehitys ja köyhyys.

Helsinki-prosessin vuoden 2007 loppuun asti ulottuvan seurantavaiheen valmistelu aloitettiin syyskuun Helsinki-konferenssin jälkeen. Suomi ja Tansania sitoutuivat jatkamaan prosessin rinnakkaispuheenjohtajina myös seurantavaiheen loppuun.

Prosessin yhteydessä toimii itsenäinen kansalaisjärjestötoimijoista koostuva Kansalaisten Maailmannäyttämö, jonka toiminnan koordinoinnista huolehtii Suomen YK-Liitto.

4.4. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto (ECOSOC)

ECOSOC:in kesäistunnon korkean tason osuuden teema keskittyi kansainvälisten kehitystavoitteiden tarkasteluun syyskuun huippukokousta ennakoiden. Tasavallan presidentti Tarja

Halonen osallistui korkean tason osuuteen ja toimi ihmisoikeuksiin keskittyvän pyöreän pöydän keskustelun puheenjohtajana.

ECOSOC:in, WTO:n, Bretton Woods-instituutioiden ja UNCTAD:in välinen kevätkokous järjestettiin huhtikuussa New Yorkissa. Kokouksen teemana oli koherenssi, koordinaatio ja yhteistyö Monterreyn kehitysrahoituskonferenssin kontekstissa. Koherenssin merkitys korostui erityisesti vuosituhattavoitteiden saavuttamisessa.

Syyskuun huippukokouksessa ECOSOC:in uudistaminen oli keskeisesti esillä. Huippukokous vahvisti ECOSOC:in osalta seuraavat kehityslinjat: ECOSOC:in roolia vahvistetaan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen pääelimenä, joka koordinoi, tarkastelee politiikkaa, käy dialogia ja antaa ohjeita sekä vastaa kehitystavoitteiden toteutuksesta. Se myös toimii foorumina jäsenmaiden korkean tason, kansainvälisten rahoituslaitosten, yksityissektorin ja kansalaisyhteiskunnan välillä. ECOSOC järjestää korkean tason kehitysyhteistyöfoorumin joka toinen vuosi tarkastelemaan kansainvälisen kehitysyhteistyön trendejä.

4.5. YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja YK:n erityisjärjestöt

Talous- ja sosiaalisektorilla keskeisiä olivat Peking +10 - ja Kööpenhamina +10 -seurantakokoukset alkuvuodesta. Molemmissa istunnoissa vahvistettiin toimintaohjelmien sitoumukset. Suomi piti aktiivisesti esillä tasa-arvoa ja Pekingin ja Kööpenhaminan agendojen toimeenpanon merkitystä. Syyskuun huippukokous käsitteli osaltaan suurten YK-konferenssien sitoumusten toimeenpanoa. Monterreyn kehitysrahoituskokouksen seurannan osalta järjestettiin vuoden aikana erilaisia tapahtumia ja Monterreyn seurantakokouksen ajankohdasta saatiin aikaan alustava päätös.

Suomi toimi pohjoismaisena edustajana YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n hallintoneuvostossa vuosina 2003-2005. Kertomusvuonna pidettiin FAO:n yleiskokous, jossa mm. valittiin pääjohtaja kolmannelle kuusivuotiskaudelle, hyväksyttiin FAO:n budjetti vuosille 2006–2007 ja aloitettiin FAO:n uudistamista koskevat reformit sekä päätettiin FAO:n ulkoisesta evaluoinnista.

YK:n kauppa ja kehityskonferenssi UNCTAD:in pääsihteeri vaihtui syyskuun alussa, jolloin Dr. Supachai Panitchpakdi aloitti tehtävässä. Hänen päätavoitteena on UNCTAD:in merkityksen vahvistaminen kaupan ja kehityksen keskipisteenä sekä UNCTAD:in vaikuttavuuden lisääminen. Toimenpiteenään hän on perustanut nk. korkean tason ryhmän, jonka toimintaa myös Suomi on päättänyt tukea. Tasavallan Presidentti Tarja Halonen on yksi ryhmän kahdeksasta jäsenestä.

Suomi osallistui aktiivisesti Kansainvälisen telekommunikaatioliiton ITU:n järjestämän YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen (WSIS - World Summit on the Information Society) toisen vaiheen valmisteluihin ja itse kokoukseen, joka pidettiin Tunisissa marraskuussa. Suomen valtuuskuntaa kokouksessa johti ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Mari Kiviniemi. Kaksiosainen huippukokous toi tietoyhteiskuntakysymykset kansainvälisen yhteisön kehitysagendalle ja pani alulle niiden yksityiskohtaisemman jatkokäsittelyn eri YK:n erityisjärjestöissä ja muilla foorumeilla. Tunisin vaiheen merkittävin tulos oli kompromissi Internetin hallinnosta, josta päätettiin aloittaa vuonna 2006 neuvotteluprosessi tavoitteena tehostettu kansainvälinen yhteistyö.

UNESCO:n yleiskokous hyväksyi kulttuurisen moninaisuuden yleissopimuksen, jota koskevissa neuvotteluissa Suomi oli keskeisessä roolissa. Suomi tuki järjestön uudistumista, jotta se voisi paremmin toimia johtavana koulutus-, tiede- ja kulttuurijärjestönä. Koulutusta kaikille -ohjelmaa rahoitettiin kehitysyhteistyövaroista 500 000 eurolla.

4.6. Kehitysrahoituslaitokset

Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset tukevat köyhien ja keskituloisten maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä tarjoamalla näiden maiden kehitysohjelmiin ja hankkeisiin rahoitusta ja teknistä apua. Suomi osallistuu ja vaikuttaa kehitysrahoituslaitosten politiikkamuodostukseen ja toimintaan osallistumalla laitosten strategiseen päätöksentekoon lisärahoitusneuvottelujen yhteydessä tehtävissä linjauksissa sekä rahoituslaitosten johtokuntien kautta, joissa pääsääntöisenä toimintaryhmänä ovat muut Pohjoismaat. EU-maiden yhteistyö tiivistyy myös kehitysrahoituslaitoksissa. Kolmantena vaikutuskanavana ovat kahdenväliset kumppanuudet rahoituslaitosten kanssa.

Kertomusvuonna saatettiin loppuun lisärahoitusneuvottelut Maailmanpankin (IDA) ja kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston (IFAD) rahoituspääomien vahvistamiseksi. Suomi osallistui neuvotteluihin korostaen valtioneuvosten kehityspoliittisen linjauksen tavoitteita velkakysymyksestä, avun määrästä, laadusta ja tuloksellisuudesta sekä toiminnan johdonmukaisuudesta. Vuodesta 2004 lähtien käydyt Pohjoismaisen kehitysrahaston lisärahoitusneuvottelut lopetettiin kehitysministereiden päätettyä, ettei NDFään rahoituspääomaa lisätä vaan rahaston toiminta ajetaan vähitellen alas ja toiminnot katetaan muiden rahoituslaitosten kautta.

Maailmanpankin ja Afrikan kehityspankin toiminnassa korostui kansainvälisen yhteisön Afrikka-fokus. G8-maiden ehdotus kaikkein köyhimpien ja vaikeassa velkatilanteessa olevien maiden velkojen anteeksiannosta sekä Maailmanpankin Afrikka-toimintasuunnitelma olivat vuoden keskeisemmät uudet aloitteet. G8-maiden aloite sai vankan tuen muilta Maailmanpankin (IDA) ja Afrikan kehitysrahaston rahoittajilta, Suomi mukaan lukien. Tekniset keskustelut hankkeen toteutuksesta jatkuvat tavoitteena saada hanke käyntiin heinäkuussa 2006.

Kertomusvuoden aikana rahoituslaitosten johdossa tapahtui merkittäviä muutoksia, kun Maailmanpankin, Afrikan-, Aasian- sekä Latinalaisen Amerikan kehityspankkien pääjohtajat vaihtuivat. Uudet johtajat, Paul Wolfowitz, Donald Kaberuka, Hakuhiro Kuroda ja Luis Alberto Moreno ovat aloittaneet kautensa korostamalla mm rahoituslaitosten tuloksellisuuden varmistamista ja uudistumisen tarvetta.

Kansainvälisistä rahoituslaitoksista vastaavat suomalaisviranomaiset tiivistivät koordinaatiotaan. Ulkoasiainministeriö, valtiovarainministeriö ja Suomen pankki ovat säännöllisessä yhteydessä keskenään pyrkien muodostamaan yhtenäiset näkemykset kaikista keskeisistä rahoituslaitoksissa esillä olevista asioista sekä lisäämään tiedonvaihtoa eri viranomaistahojen vastuualueelle kuuluvista kehityskysymyksistä.

Suomen ja kehitysrahoituslaitosten kahdenvälistä yhteistyötä on pyritty rakentamaan temaattiseen ja ohjelmalliseen suuntaan ja toteutettavaksi kumppanuusohjelmien muodossa. Kumppanuudet rakennetaan teemojen ympärille, joiden osalta Suomella on mahdollisuus tuottaa toimintaan lisäarvoa. Kumppanuusohjelmat ovat keskittyneet oikeudenmukaisen talouskasvun, kestävän kehityksen, sosiaalisen kehityksen ja maaseutukehityksen teemoihin sekä niihin liittyen mm. kehitysmaiden oman kapasiteetin kasvattamiseen ja informaatioteknologian sovellutuksiin. Kertomusvuoden aikana valmistuivat Maailmanpankin tutkimukset oikeudenmukaisesta talouspolitiikasta ja kehityksestä sekä tilaustutkimus Suomen teknologiakehityksestä.

4.7. Kansainvälinen ympäristöpolitiikka

Suomi on edistänyt ympäristö- ja kehityspoliittisia tavoitteitaan tukemalla YK:n ympäristöohjelmaa (UNEP) ja YK:n asuinyhdyskuntaohjelmaa (UN-HABITAT) taloudellisesti sekä osallistumalla aktiivisesti niiden hallintoneuvostojen toimintaan. YK:n ympäristöohjelma (UNEP) järjesti elokuussa Joensuussa yhdessä Joensuun yliopiston kanssa kansainvälisen

ympäristösopimuksia ja ympäristödiplomatiaa käsitelleen koulutusseminaarin osanottajille noin 40 eri maasta. Ulkoasiainministeriö ja ympäristöministeriö osallistuivat seminaarin rahoitukseen.

YK:n ilmastosopimuksen Kioton pöytäkirja astui helmikuussa voimaan ja vuoden lopulla hyväksyttiin Montrealin ilmastokonferenssissa (COP11 ja COP/MOP1) sen toimeenpanosäännöt. Suomi vaikutti EU:n kannanmuodostukseen kokouksen valmisteluvaiheessa ja osallistui varsinaisiin neuvotteluihin. Montrealissa päätettiin myös aloittaa pöytäkirjan ratifioineiden teollisuusmaiden vuoden 2012 jälkeisten päästövähennysten tarkastelu sekä koko pöytäkirjan toimivuuden arviointi. Lisäksi sovittiin kaikkien ilmastosopimuksen sopimuspuolten (ml. USA ja suuret kehitysmaataloudet) vuoropuhelun käynnistämisestä kansainvälisen ilmastopolitiikan toimeenpanon tehostamisesta ja pidemmän aikavälin lähestymistavoista.

Ulkoministeriö tuki biodiversiteetin kansallisen toimintaohjelman (1997-2005) kansainvälisen osion arviointia ja osallistui Suomen luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimintaohjelman (2006-2026) kansainvälisen osion laadintaan. Kansainvälisten biodiversiteettiä, ilmastoa sekä aavikoitumista koskevien sopimusten synergiaa edistettiin Suomen isännöimän kansainvälisen seminaarin puitteissa.

YK:n aavikoitumissopimuksen 7. osapuolikokouksessa Nairobissa lokakuussa päätettiin uuden 10-vuotisstrategian valmistelemisesta sopimusprosessin tehostamiseksi sekä sopimuksen toimeenpanoon liittyvän tietotuotannon ja raportoinnin uudistamisesta. EU oli molemmissa asioissa keskeinen toimija. Lisäksi päätettiin sopimuksen toimeenpanoprosessin jatkamisesta syyskuussa 2006 Argentiinassa pidettävässä arviointikomitean istunnossa. Suomi jatkaa yhteistyötään sopimuksen globaalimekanismin kanssa kehitysmaiden tukemiseksi aavikoitumisen ehkäisemisessä.

Suomi jatkoi työskentelyään YK:n metsäfoorumissa kansainvälisen, metsiä koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi. Foorumia ja sitä tukevan järjestökumppanuuden toimintaa tuettiin suomalaisella asiantuntemuksella ja rahoituksella. Suomi osallistui EU:n FLEGT-aloitteen kehittämiseen laittomien hakkuiden ja puutuotteiden kaupan estämiseksi ja jatkoi tukeaan FAO:n National Forest Programme Facility -ohjelman ja Maailmanpankin PROFOR-ohjelman toteuttamiseksi. Lisäksi Suomi on toiminut Venäjällä pidetyn ENAFLEG-ministerikokouksen ohjausryhmässä laittomia hakkuita ehkäisevän toimintaohjelman laatimiseksi ja toteuttamiseksi Venäjällä ja Pohjois-Aasiassa.

4.8. Humanitaariset kysymykset

Ulkoasiainministeriön humanitaarisen avun evaluointi vuosilta 1996-2004 valmistui keväällä. Eräs raportin suosituksista oli ehdotus laatia uusi humanitaarisen avun linjaus, joka huomioisi toimintaympäristön muutokset kuluneen lähes kymmenen vuoden aikana. Kertomusvuoden aikana järjestettiin tapaamisia eri sidosryhmien kanssa, joissa kerättiin näkemyksiä tulevalle työlle.

Hallituksen toimet humanitaarisen avun antamiseksi Aasian hyökyaaltokatastrofin, Meksikon lahden alueen pyörremyrskyjen, Pakistanin maanjäristyksen vaikutusten lieventämiseen sekä samaan aikaan jatkuneiden ns. Afrikan hiljaisten kriisien uhrien auttamiseksi olivat poikkeuksellisen mittavat. Suomi käytti kertomusvuonna humanitaariseen apuun kaiken kaikkiaan 70,5 miljoona euroa varsinaisessa talousarviossa päätettyjen 46 miljoonan euron sijasta. Humanitaarisen avun kokonaisosuus kehitysyhteistyövaroista nousi yli 15 prosentin.

Humanitaarisen avun toimintaa ja instrumentteja ollaan tarkentamassa ja terävöittämässä myös kansainvälisesti. Osana YK:n uudistamista yleiskokous päätti perustaa Yhdistyneiden

kansakuntien humanitaarista työtä helpottamaan uuden humanitaarisen avun rahaston CERF:in (Central Emergency Response Fund).

Humanitaarinen miinanraivaustoiminta jatkui kertomusvuoden aikana. Zagrebissa marras-joulukuun vaihteessa pidetty 6. osapuolikokous oli ensimmäinen Nairobin seurantakokouksen jälkeinen humanitaarisen miinanraivaustoimintaohjelman toteutusta tarkkaillut kokous. Suomi ilmoitti Zagrebissa vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa vahvistetusta päätöksestä liittyä Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja hävittää varastossa olevat miinat vuoteen 2016 mennessä.

5. Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset

Rankaisemattomuuden torjuminen on pysynyt merkittävänä haasteena ja EU on edelleen keskeisessä asemassa Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimintaedellytysten turvaamisessa. Kansainvälisen rikostuomioistuimen toiminta ulottui kertomusvuonna syytetutkimuksiin kolmessa maassa: Ugandassa, Kongon Demokraattisessa Tasavallassa sekä Darfurin alueella Sudanissa. Tuomioistuin antoi ensimmäiset pidätysmääräyksensä. Suomi tuki tuomioistuimen toimintaedellytysten turvaamista ja sen aseman vahvistamista sekä kansallisin toimin että EU:n kautta. Suomi jatkoi edelleen myös tiivistä yhteistyötä entisen Jugoslavian alueen sotarikoksia käsittelevän YK:n sotarikostuomioistuimen kanssa ja tuki Sierra Leonen sisällissodan aikaisia vakavimpia ihmisoikeusloukkauksia käsittelemään perustettua erityistuomioistuinta. Suomi on käynyt kertomusvuonna Pohjoismaiden yhteisen ehdokkaan tuomari Erkki Kourulan uudelleenvalintaa koskevaa vaalikampanjaa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Tuomarinvaalit pidetään alkuvuodesta 2006.

YK:n syyskuussa järjestetyn huippukokouksen loppuasiakirjaa koskevissa neuvotteluissa oli esillä useita kansainvälisen oikeuden kysymyksiä, joita koskevaan keskusteluun Suomi osallistui aktiivisesti. Loppuasiakirjan terrorismia koskeva jakso heijastavat laajaa yhteisymmärrystä käytännön toimista terrorismin torjumiseksi. Rankaisemattomuutta koskevan jakson poisjääminen loppuasiakirjasta oli pettymys. Asiakirjassa kiinnitetään huomiota myös kansainvälisten pakotteiden toimeenpanoon ja oikeusturvakysymyksiin, joiden asianmukaista huomioon ottamista Suomi on pitänyt tärkeänä.

Myös terrorismin torjunnan oikeudellisia puitteita on edelleen vahvistettu. Tältä kannalta tärkeimpiin saavutuksiin kuuluivat Euroopan neuvoston terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan sopimuksen ohella kansainvälisessä merenkulkujärjestössä hyväksytyt muutokset merenkulun terrorismisopimukseen ja sen kiinteitä lauttoja koskevaan lisäpöytäkirjaan.

YK:n yleiskokouksessa saatiin päätökseen neuvottelut ydinterrorismin vastaisesta yleissopimuksesta, joka hyväksyttiin huhtikuussa. Yleissopimuksen tarkoituksena on torjua ydinaineiden käyttöä ydinterrorismiin sekä ydinlaitoksiin kohdistuvia terroritekoja. IAEA:n piirissä saatiin päätökseen neuvottelut ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevan sopimuksen uudistamisesta. Ponnisteluja kokonaisvaltaisen terrorismin vastaisen yleissopimuksen aikaansaamiseksi jatkettiin edelleen.

EU hyväksyi kansainvälisen humanitaarisen oikeuden täytäntöönpanon tehostamista koskevat suuntaviivat, joiden tarkoituksena on lisätä humanitaarisen oikeuden näkyvyyttä ja EU:n ulkoisen toiminnan koherenssia aseellisten selkkausten tilanteissa. YK:n yleiskokouksessa saatiin päätökseen neuvottelut YK:n ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen soveltamisalan laajentamisesta. YK:n yleiskokous hyväksyi joulukuussa valinnaisen pöytäkirjan, jolla Suomen neuvotteluissa ajamien tavoitteiden suuntaisesti laajennetaan yleissopimuksen soveltamisalaa uusiin henkilöstökategorioihin ja luovutaan sopimuksen soveltamisalaa rajoittavasta ns. laukaisumekanismista. Geneven sopimusten kolmas lisäpöytäkirja ja Punaisen Ristin liikkeen uusi tunnusmerkki punainen kristalli

hyväksyttiin joulukuussa. Uusi tunnusmerkki, jota Suomi on tukenut aktiivisesti, korostaa liikkeen universaalia asemaa sekä vahvistaa riippumattoman ja neutraaliin avustustyön asemaa ja parantaa humanitaarista työtä tekevien suojelua.

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

6.1. Kauppapoliittinen ohjelma

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä 8.9.2005 Suomen kauppapoliittisen ohjelman, joka muodostaa linjaukset, jotka ohjaavat Suomen kauppapoliittista toimintaa lähivuosina. Suomen kauppapoliittinen ohjelma on kokonaisesitys kauppapoliittisen toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kauppapolitiikan sisältöön. Ohjelmassa identifioidaan Suomen kauppapolitiikan perustehtävät, tämän hetken haasteet sekä keskeiset tavoitteet globaalitaloudessa.

6.2. Maailman kauppajärjestö (WTO)

Maailman kauppajärjestö WTO:n Dohassa syksyllä 2001 aloitettu neuvottelukierros jatkui kertomusvuonna. Alkuperäisen tavoitteen mukaan kierros olisi tullut saattaa päätökseen vuonna 2004, mutta tästä tavoitteesta jouduttiin sittemmin luopumaan.

Neuvotteluja käytiin tiiviisti teknisellä tasolla, ja loppusyksystä prosessissa päästiin myös neuvotteluihin sisältökysymyksistä, erityisesti maataloudessa. Aika ei kuitenkaan riittänyt sopimusten saavuttamiseen eri kysymyksistä (maatalous, teollisuustuotteiden markkinoillepääsy, palvelut jne.) ennen joulukuista Hongkongin ministerikokousta, kuten oli alun pitäen tavoite.

Hongkongissa joulukuussa pidetyssä ministerikokouksessa ei tehty merkittäviä sisällöllisiä päätöksiä neuvottelukierroksesta. Nämä jätettiin seuraavaan vaiheeseen. Kokouksessa tehtiin kuitenkin päätöksiä siitä, mihin suuntaan neuvotteluja viedään. Merkittävänä voidaan pitää teollistuneiden maiden päätöstä antaa tulliton ja kiintiötön kohtelu kaikille vähiten kehittyneille maille (EU:n Everything but Arms -aloite). Myös eräille Afrikan maille tärkeästä puuvillatukien alentamisesta tehtiin päätöksiä. Ministerikokousjulistukseen sisältyy myös useita muita kehityskysymyksiä koskevia päätöksiä, mm. neljä päätöstä vähiten kehittyneiden maiden kohtelusta, näitä koskevan integroidun ohjelman työstä, teknisestä avusta sekä Aid for Trade -aloitteesta.

Maatalousneuvottelujen osalta päätökset perustuivat syksyn mittaan käydyille ministerikokousta valmistelleille neuvotteluille eivätkä sisältäneet varsinaisia yllätyksiä. EU:n tavoitteen mukaisesti toteutettua maatalouspolitiikan reformia ei jouduta avaamaan. Eniten julkisuutta saanut päätös koski vientituista luopumiselle asetettua päivämäärää eli vuotta 2013.

Teollisten tuotteiden neuvotteluissa tavoitteena Hongkongin päätösten pohjalta on edelleenkin markkinoillepääsyn lisääminen ja tullien leikkaus, mm. myös sektoriratkaisujen muodossa. Tehdyt päätökset voivat johtaa siihen, että kehitysmaat saavat suurempaa joustavuutta tullinalennussitoumuksiinsa. Palvelujen kaupassa sovittiin neuvotteluprosessia koskevista menettelyistä sekä eräistä ehdoista tarjousten sisällölle. Ministerijulistukseen sisältyy myös eräitä muita päätöksiä, mm. ympäristötuotteita koskevien neuvottelujen jatkamisesta, sähköisestä kaupankäynnistä sekä kaupan helpottamisesta.

WTO:n jäsenet tekivät 2003 päätöksen, jolla mahdollistettiin pakkolisenssillä valmistettujen lääkevalmisteiden vienti kehitysmaihin, mikäli ne eivät itse pysty riittävästi lääkkeitä val-

mistamaan. Päätöksessä edellytettiin vastaavaa muutosta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaan TRIPS-sopimukseen, joka saatiin aikaan joulukuussa.

Venäjän WTO -jäsenyysneuvottelut hidastuivat syksyn aikana ja tavoitteesta tehdä päätös Venäjän WTO -jäsenyydestä Hongkongin ministerikokouksessa joulukuussa jouduttiin luopumaan. Erityisesti monenkeskiset, Venäjän WTO-liittymistyöryhmässä käytävät neuvottelut etenivät hitaasti. Koska EU ja Venäjä saivat kahdenväliset markkinoillepääsyneuvottelunsa päätökseen jo loppukeväällä 2004, on painopiste Suomen osalta sittemmin ollut osallistumisessa EU:n kautta tiettyjen erityiskysymysten ja jäsenyyden ehtoja koskevien käytännön sitoumusten tekemiseen monenkeskisissä neuvotteluissa.

6.3. Kauppakiistat

EU:lla oli kertomusvuoden lopussa vireillä 24 kauppakiistaa yhdeksän eri maan kanssa. Huomattavimman kokonaisuuden muodostivat riidat Yhdysvaltojen kanssa. Riidoissa ei ole tapahtunut merkittävää myönteistä kehitystä. Suurimmassa osassa transatlanttisia riitoja Yhdysvaltojen odotettiin saattavan kansallisen lainsäädäntönsä vastaamaan WTO:n säädöksiä ja riitojenratkaisujärjestelmän antamia suosituksia.

Yhdysvaltojen uuden ulkomaankauppayritysten verokohtelua koskevan lain (ns. FSC/ETI-lain) WTO-mukaisuus on EU:n taholta kyseenalaistettu. Se on kahteen kertaan todettu WTO-säädösten vastaiseksi, ja Yhdysvallat on valittanut asiassa valituselimeen. Toisessa riidassa, joka koskee polkumyynti- ja tasoitustulleista saatujen varojen ohjaamista valituksen tehneille yrityksille (ns. Byrd-laki), EU sai riitojenratkaisuelimeltä oikeuden vastatoimiin. Yhdysvalloissa on vireillä lain kumoava lainsäädäntöehdotus. EU:n, Kanadan ja Yhdysvaltojen välinen kiista hormonilihadirektiivin WTO-mukaisuudesta jatkuu edelleen. EU vei asian riitojenratkaisumenettelyyn, jonka tarkoituksena on tutkia edellä mainittujen kantajien asettamien vastatoimien laillisuus.

Pitkään kahdenvälisesti kytenyt erimielisyys EU:n ja Yhdysvaltojen myöntämien lentokonetukien (Airbus-Boeing) WTO-yhteensopivuudesta siirtyi riitojenratkaisumenettelyn piiriin, kun molemmat osapuolet esittivät toisillensa konsultaatiopyynnön.

Suomen maataloustuotannon kannalta vaikuttavin riita koskee EU-sokerin vientitukia, jota koskevan kanteen Brasilia, Australia ja Thaimaa voittivat. Asian käsittely jatkui EU:n aloitteesta WTO:n valituselimessä ja välimieskäsittelyssä. Unioni velvoitettiin muuttamaan tukijärjestelmäänsä. Tukia alennetaan seuraavan neljän vuoden aikana 36 prosenttia.

6.4. Tuontipolitiikka

6.4.1. Tullietuusjärjestelmä GSP, kauppapoliittiset instrumentit

Kehitysmaista yhteisöön tapahtuvan tuonnin preferenssijärjestelmään liittyvän asetuksen (GSP) uudistamisessa Suomi ajoi tasapuolisemman, läpinäkyvämmän ja vähiten kehittyneiden maiden ongelmat paremmin huomioon ottavan järjestelmän aikaansaamista. Uusi GSP-asetus on voimassa 2006–2008. Vähiten kehittyneille maille myönnettävä tulli- ja kiintiövapaa markkinoillepääsy (kaikki paitsi aseet -aloite, EBA) säilyi asetuksessa ennallaan. EBA-aloite on EU:n kauppa ja kehitys -politiikan kulmakiviä, ja EU on kannustanut muita kehittyneitä maita sekä edistyneempiä kehitysmaita myöntämään vastaavan kohtelun vähiten kehittyneille maille.

Kauppapoliittisten instrumenttien (polkumyynti-, tasoitustulli- ja suojatoimenpiteitä koskeva lainsäädäntö) käyttö lisääntyi edelleen edellisvuodesta. Kertomusvuonna käsiteltiin noin 130 esitystä koskien lopullisia polkumyynti- ja tasoitustulleja sekä suojatoimia, tapauksiin liittyviä tarkasteluja ja uusien tutkintojen avaamisia. Moni uusi tutkinta koski Kiinasta peräisin

olevaa tuontia ja myös lopullisista toimista suuri osa koski Kiinaa. Komission alkuvuonna viljellylle lohelle asettamat suojatoimet päätettiin huhtikuussa samaan aikaan, kun Norjasta peräisin olevalle viljellylle lohelle asetettiin väliaikaiset polkumyyntitullit, jotka ovat voimassa tammikuun 22. päivään 2006 asti, mihin mennessä tulee asettaa lopulliset tullit.

Ukrainan katsottiin täyttävän markkinatalousmaastatuksen kriteerit, minkä seurauksena yhteisön polkumyyntiperusasetukseen tehtiin tarvittavat muutokset. Sen sijaan Kiinan ei vielä katsottu näitä kriteerejä täyttävän. Kiinan lisäksi on vireillä Kazakstanin, Mongolian ja Vietnamin hakemukset.

6.4.2. Teräs ja tekstiilit

Teräksen tuontipolitiikan merkittävimmät asiat kertomusvuonna olivat Venäjän, Ukrainan ja Kazakstanin 2005/2006 sopimukset ja OECD:n keskustelut terästukisopimuksesta. Venäjän, Kazakstanin ja Ukrainan uusissa sopimuksissa on otettu huomioon laajenemisesta aiheutuvat kiintiölisäykset.

Keskusteluissa terästukisopimuksesta ei edistytty sihteeristön laatiman sopimusluonnoksen pohjalta. Tavoitteena olisi WTO:n valtiontukisopimusta tiukemmat raamit maailman terästeollisuuden tehottoman ylikapasiteetin vähentämiseksi ja markkinoita vääristävien toimenpiteiden vähentämiseksi tai eliminoimiseksi.

WTO:n tekstiilisopimuksen päätyttyä WTO:n jäsenmaiden välinen tekstiilikauppa vapautui 1.1.2005. Kiinan WTO-jäsenyysneuvotteluissa sovittuja tekstiilejä koskevia erityissuojalausekkeita ehdittiin jo soveltaa huhtikuussa yhdeksälle tuoteryhmälle. Komissio pääsi kuitenkin kesäkuussa Kiinan kanssa yhteisymmärrykseen, jonka mukaan kymmenelle tuoteryhmälle asetettiin lyhyellä siirtymäajalla tuontikiintiöt. Kiintiöt osoittautuivat aivan liian pieniksi. Suomi yhdessä liberaalien jäsenmaiden kanssa kiirehti kiintiörajojen takia varastoihin jääneen tuonnin vapauttamista. Komissio pääsi sopimukseen Kiinan kanssa kiintiöiden kompensoinnista EU-Kiina huippukokouksen yhteydessä 5.9.2005. Ratkaisu vapautti yhteisömarkkinoille lähes kaikki varastoihin jääneet noin 80 miljoonaa tuotetta. Vapauttamatta jäi vielä tuotteita, joista oli tehty sitovat tilaukset ennen 10.6.2005 ja jotka eivät mahtuneet kiintiörajoihin. Suomellakin on pienehkö määrä kriteerit täyttäviä tuotteita, joiden pääsystä markkinoille vielä neuvotellaan.

6.4.3. Muut kysymykset

Suomi osallistui aktiivisesti metsälainsäädännön noudattamista, metsähallintoa ja puukauppaa koskevan (FLEGT) EU:n asetuksen laatimiseen. Asetus hyväksyttiin joulukuussa. Sillä perustetaan lisensiointijärjestelmä valvomaan Euroopan yhteisöön suuntautuvaa puutavaran tuontia. Tavoitteena on vähentää laittomia puuhakkuita sekä laittomasti hakatun puun kansainvälistä kauppaa. Lisensiointijärjestelmä perustuu puuntuottajamaiden kanssa tehtyihin vapaaehtoisiin kahdenvälisiin kumppanuussopimuksiin. Suomi on katsonut, että lisenssijärjestelmän kaltainen kauppapoliittinen instrumentti tukee partnerimaan metsälainsäädännön, sen toimeenpanon ja hallinnon kehittämistä.

Suomen huolena on ollut, että lisenssijärjestelmä saattaa rajoittaa laillisen puutavaran kauppaa. Suomen taloudellinen erityisintressi perustuu siihen, että noin 20 prosenttia suomalaisteollisuuden käyttämästä raakapuusta tulee Venäjältä, joka on EU-keskustelussa mainittu yhtenä mahdollisista FLEGT-partnerimaista. Järjestelmän käytännön toteutuksessa onnistuttiin neuvottelemaan Suomen tavoitteiden mukainen ratkaisu, joka mahdollistaa ns. toimijakohtaisten lisenssien käytön.

Komission tekemä kasvinterveysdirektiivin liitteiden nk. puupakettimuutos tuli voimaan maaliskuun alussa. Uudistetun direktiivin mukaan mm. kaikki kolmansista maista EU:n alu-

eelle tuotava havupuutavara on rajatarkastettava ja varustettava kasvinterveystodistuksella. Suomi sai Venäjän Euroopan puoleisilta alueilta tulevaa puuta koskevan poikkeuksen tarkastusvaatimuksesta, ko. puueristä tulee täällä tarkastaa vain prosentti.

Venäjälle vietävien eläinperäisten tuotteiden kaupassa on kertomusvuoden alusta lähtien käytetty EU-maiden yhtenäisiä eläinlääkintätodistusmalleja 14 tuotteen osalta. Nyt ko. todistusmalleja ollaan jälleen avaamassa erityisesti sen vuoksi, että niiden sisältämät vaatimukset mm. eläintautien osalta ovat hyvin tiukkoja. Tämän prosessin seurauksena vaatimukset siis todennäköisesti kevenevät, eikä ongelmia Venäjän kauppaan ole sen osalta odotettavissa.

Suomi on aktiivisesti ajanut WTO:n kierroksella ympäristötuotteiden ja -palvelujen tullien ja ei-tullinomaisten esteiden poistamista tai niiden alentamista. Aloite palvelee myös kehitysmaita parantamalla em. tuotteiden ja palvelujen tarjontaa, saatavuutta ja alentaa niiden hintoja kehitysmaissa ja siten vahvistaa niiden kestävää kehitystä.

Suomi osallistui "Pohjoismaisen Afrikka-aloitteen" puitteissa järjestettyyn ministerikokoukseen Dar es Salaamissa tammikuussa muiden pohjoismaiden sekä parinkymmenen kutsutun Afrikan maan ministerin kanssa. Tavoitteena oli Afrikan maiden parempi integroiminen maailman talous- ja kauppajärjestelmään. Pohjoismaiden ministerit käsittelivät aloitteen jatkoa joulukuussa. Tuolloin päädyttiin siihen, että yhteydenpitoa jatketaan tarpeen mukaan muiden sopivien kansainvälisten kokousten yhteydessä.

6.5. Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen (VKE)

Ulkoasiainministeriön tehtävänä on osaltaan tukea suomalaisia yrityksiä näiden kansainvälistymisessä ja turvata yhdenvertaiset kilpailuedellytykset suhteessa kilpailijoihin. Ulkoasiainhallinto vastasi vuoden 2004 lopulla hyväksytyn kansallisen VKE-strategian haasteeseen laatimalla oman strategiansa viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi. Sen pohjalta laadittiin toimintaohjelma VKE-toiminnan kaikille sektoreille. Näitä ovat toimintaympäristöön vaikuttaminen (esim. yritysten kohtaamiin kaupanesteisiin puuttuminen), promootiotoiminta arvovaltapalveluineen sekä erilaiset tietopalvelut.

Yhtenä tavoitteena on saada laajan edustustoverkon kapasiteetti ja asiantuntemus entistä tehokkaammin myös suomalaisen elinkeinoelämän käyttöön. Yritykset olivat mukana useilla ulkomaankauppa- ja kehitysministerin vienninedistämismatkoilla (ml. Intia, Kaakkois-Aasia, Länsi-Balkan ja Venäjä). Osa VKE-matkoista oli virkamiesvetoisia ja niiltä haettiin entistä fokusoidummin hyötyä suomalaisyritysten kannalta.

Kertomusvuonna toteutettiin laaja kaupanestekysely suomalaisten ulkomaantoimintoja harjoittavien yritysten parissa. Tämän sekä vienti- että tuontikaupan esteitä luotaavan laajan selvityksen tavoitteena oli suomalaisyritysten vientimahdollisuuksien tukeminen sekä tuontikaupan valikoiman laajentaminen (erityisesti kehitysmaista peräisin olevien tuotteiden osalta) ja raaka-aineiden ja komponenttien saannin edellytysten parantaminen.

Yhteenveto kyselyn tuloksista valmistui kesäkuussa. Vastauksia saatiin noin 500 ja niissä kerrottiin lähes tuhannesta esteestä. Esteistä ilmoitettiin erityisesti niiden maiden osalta, jotka ovat Suomen tärkeimpiä kauppakumppaneita. Yli puolet ilmoitetuista ongelmista keskittyi tulosten perusteella Venäjälle. Myös Kiinan ja USA:n markkinoilla oli koettu verrattain paljon ongelmia. EU:n sisämarkkinoilla kaupanesteitä kohdattiin erityisesti Baltian maissa ja Saksassa. Selvityksen jälkeen saadut esteilmoitukset on priorisoitu ja niitä on alettu työstämään ratkaisujen löytämiseksi sekä kahdenvälisin keinoin että Euroopan komission kautta.

6.6. Investointien suoja

Kertomusvuonna Suomen ulkoista taloudellista toimintaympäristöä parannettiin laajentamalla ja kehittämällä Suomen kahdenvälistä investointisopimusverkostoa. Käytännössä tällä toiminnalla edistettiin suomalaisten investointien markkinoillepääsyä ja suojaa Euroopan unionin ulkopuolisissa maissa. Samalla osallistuttiin myös suomalaisten yritysten kolmansissa maissa kohtaamien investointiesteiden poistamiseen.

Investointien edistämistä ja suojaamista koskevista sopimuksista neuvoteltiin yhdentoista maan kanssa ja sopimuksia allekirjoitettiin neljän maan kanssa. Samalla kun Suomen investointisopimusverkostoa laajennettiin ja kehitettiin, sopimuksia pyrittiin myös hyödyntämään houkuteltaessa ulkomaisia investointeja Suomeen. Erityisesti pyrittiin kiinnittämään unionin ulkopuolisten maiden huomio Suomen asemaan yhtenä maailman kilpailukykyisimmistä valtioista.

Kansainvälistä taloudellista yhteistyötä edistettiin vaikuttamalla OECD:n ja UNCTADin investointeja koskevan työn sisältöön.

6.7. Vientivalvonta

Ulkoasiainministeriön tehtäviin kuuluvat kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyvät lupa-asiat ja vientivalvonnan tietojärjestelmien hoito. Ministeriön vientivalvontatyöryhmä (VVT) kokoontui kertomusvuonna kahdeksan kertaa. Työryhmä käsitteli yhteensä 107 vientilupahakemusta, joista 93 koski aseita ja 14 kaksikäyttötuotteita. Tämän lisäksi vientivalvonta-asioiden yksikkö käsitteli yhteensä 272 kaksikäyttötuotteita koskevaa vientilupahakemusta. Kertomusvuonna aloitettiin vientivalvontaan liittyvän sähköisen lupamenettelyn kehittäminen.

6.8. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD

OECD suoritti Suomen aluepoliittisen ja terveydenhuoltoalan maatutkinnan. Tutkimuksesta saatiin vertailumaiden näkökulmaa kunnallishallintoa ja kunnallisten palvelujen järjestämistä koskevaan keskusteluun.

OECD:n sisältötyötä leimasi pyrkimys globaalistumisen ymmärtämiseen ja ilmiön hallintaan. Tämä oli myös vuoden ministerikokouksen kantava teema. Suomi on pyrkinyt kaupan ja kehityksen välisen politiikkakoherenssin vahvistamiseen. Suomen tekemä aloite kaupan paremmasta integroimisesta köyhyydenvähentämisstrategioihin johti kolmen työohjelman syntymiseen sekä kauppa- ja kehityskomiteoiden lisääntyneeseen yhteistoimintaan.

Pääsihteerivaihdoksen yhteydessä keskusteltiin OECD:n tulevasta roolista ja hallintouudistuksesta. OECD:n mahdollisen laajentumisen rahoitusseuraamukset selvitettiin melko yleisellä tasolla, ja lyhyen aikavälin korvikkeeksi kehitettiin ns. eriytyvän osallistumisen toimintamalli, joka perustuu järjestön nykyiseen ulkosuhdetoimintaan.

6.9. Energia-asiat

Euroopan Energiaperuskirjan puitteissa käydyissä siirtopöytäkirjaneuvotteluissa ei saavutettu edistystä Venäjän ja EU:n siirtokapasiteetin etuosto-oikeutta koskevien erimielisyyksien johdosta. EU on ehdottanut lauseketta, joka heijastelisi unionin asemaa kansainvälisessä kauppalaissa ja Energiaperuskirjassa sekä täsmällistä lauseketta siirtotariffeja koskien. Neuvotteluja kiistakysymysten ratkaisemiseksi jatketaan.

7. Alueellinen yhteistyö

7.1 Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden pääministerit kokoontuivat kertomusvuonna Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) puheenjohtajamaan Tanskan johdolla sekä Kööpenhaminassa että useampaan kertaan eri kokoonpanoissa Pohjoismaiden neuvoston yhteydessä Reykjavikissa. Pohjoismaiden pääministerit kokoontuivat Reykjavikissa myös ns. NB8 -kokoonpanossa Baltian maiden pääministereiden kanssa.

Pohjoismaiden ulkoministerit kokoontuivat kertomusvuoden aikana kolme kertaa: Kööpenhaminassa, New Yorkissa ja Reykjavikissa.

Pohjoismaiden ulkoministeriöiden valtiosihteerit kokoontuivat Kööpenhaminassa kahteen kertaan, joista toisella kerralla yhdessä Baltian maiden valtiosihteereiden kanssa.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksistä keskeisiä aiheita edellä mainituissa tapaamisissa olivat mm. transatlanttiset suhteet, Euroopan unionin laajentuminen ja erityisesti Turkin jäsenyysprosessi, EU-Venäjä-suhteet, pohjoinen ulottuvuus, YK-asiat, Lähi-itä, Aasian luonnonkatastrofin seuranta sekä mahdollisen pandemian turvallisuuspoliittiset ja muut vaikutukset. EU:n perustuslailliseen sopimukseen liittyvät kysymykset kuuluivat osaltaan myös keskustelunaiheiden piiriin.

Erityisesti kiinnitettiin huomiota Pohjoismaiden kriisivalmiuden vahvistamiseen ulkomailla olevien Pohjoismaiden kansalaisten auttamiseksi. Ulkoministerit sopivat mm. yhteisten kriisivalmiusaloitteiden toteuttamisesta, tiedonvaihdosta, yhteisistä harjoituksista ja varoitusjärjestelyjen kehittämisestä.

Pohjoismaiden puolustushallintojen välinen puheenjohtajuus oli kertomusvuonna Suomella. Puolustusministerit kokoontuivat kahdesti: Joensuussa ja Helsingissä. Suomi toimi lisäksi puheenjohtajana Pohjoismaat-Baltia-yhteistyöfoorumin ministerikokouksessa Norjassa. Pohjoismaiden puolustushallintojen kansliapäälliköt kokoontuivat kaksi kertaa.

Pohjoismaisen puolustuspoliittisen yhteistyön pääteemat kertomusvuonna olivat EU:n nopean toiminnan joukkoihin liittyvät kysymykset, pohjoismaisen kriisinhallintayhteistyötä valmistelevan järjestelyn (NORDCAPS, Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support) päivitystyö, puolustusmateriaaliyhteistyön tehostamiseen tähtäävät toimet (NORDAC, Nordic Armaments Cooperation) ja Länsi-Balkanin puolustushallintojen muutosprosessia tukeva Nordic Initiative Region-to-Region -aloite, jossa Suomen osuutta valmisteltiin ulkoasiainhallinnon ja puolustushallinnon välisenä yhteishankkeena. Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken esille nousi lisäksi maiden mahdollisuudet tukea yhteistoimin kolmansien maiden puolustushallinnon uudistuksia erityisesti Kaukasuksella ja Ukrainassa.

Pohjoismaiden ministerineuvostossa (yhteistyöministerit ja yhteistyökomitea) hyväksyttiin uusi Venäjä-ohjelma vuosille 2006-2008, jossa korostetaan pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kesken sekä huomion kiinnittämistä Barentsin euroarktiselle alueelle. Pohjoismaiden ministerineuvosto solmi lisäksi sopimuksen Venäjän viranomaisten kanssa PMN:n Kaliningradin konttorin avaamisesta.

Pohjoismaiden ministerineuvosto hyväksyi myös uuden arktisen yhteistyöohjelman vuosiksi 2006–2008. Ohjelma tukee Pohjoismaiden toimintaa Arktisessa neuvostossa sekä maiden yhteisiä panostuksia kansainväliseen polaarivuoteen 2007–2008.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö tiivistyi kertomusvuoden aikana entisestään. Baltian maat aloittivat vuoden alussa toimintansa Pohjoismaiden investointipankin (NIB) täysjäseninä.

Kertomusvuonna Pohjoismaiden ministerineuvosto solmi EU:n kanssa sopimuksen Vilnassa Liettuassa sijaitsevan valkovenäläisen ns. maanpakolaisyliopiston EHU:n (European Humanities University) tukemisesta.

Keskusteluissa kertomusvuonna nousi esille myös työnjaon kehittäminen Pohjois-Euroopan eri alueneuvostojen kuten Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS), Barentsin euro-arktisen neuvoston (BEAC), Arktisen neuvoston (AC) ja Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajamaa Tanska painotti myös tietoon ja innovaatioihin liittyviä kysymyksiä, Pohjolassa edelleen olevien rajaesteiden poistamista sekä toteutti rakenneuudistuksen, jonka myötä ministerineuvostojen määrä laski 18:sta 11:een.

7.2. Itämeriyhteistyö

Itämerikeskustelu jatkui kertomusvuonna vilkkaana. Hallitsevia teemoja olivat Itämeren asema ja vaikuttaminen unionin sisämerenä, ympäristökysymyksistä erityisesti meren tilan jatkuva huononeminen sekä Itämeren pohjaan kaavailtu Pohjois-Euroopan kaasuputki. Työvoiman ja palvelujen vapaa liikkuminen unionin sisämarkkinoilla oli keskeinen teema myös Itämeren maiden kahdenvälisissä keskusteluissa.

Suomi pyrki aktiivisesti tiivistämään Itämeren kahdeksan EU-maan yhteydenpitoa erityisesti Itämerta ja aluetta koskevissa EU-asioissa. Toisena ulottuvuutena Suomen aloitteellisuudessa Itämeren alueen yhteistyön kehittämisessä on ollut alueen hallitustenvälisten yhteistyöjärjestöjen toiminnan koordinaation parantaminen.

Kaikki Itämeren rantavaltiot ja Euroopan komissio jatkoivat yhteistyötä Itämeren valtioiden neuvostossa (CBSS). Neuvoston (ulkoministerit) kokous nosti esiin rajat ylittävän yhteistyön, jossa käynnistyi yhteishanke Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa. Suomi otti kertomusvuoden alussa alueen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen työryhmän vetovastuun.

Ruotsin kokoonkutsuma Itämeren maiden ympäristöministerikokous marraskuussa antoi tukensa Itämeren suojelukomission (Helcom) tehostetulle Itämeri-toimintaohjelmalle. Pohjoisen ulottuvuuden puitteissa rakennetun Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon käyttöönotto syksyllä oli merkittävä askel Suomenlahden tilan parantamiseen. Samoin kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO) teki vuoden lopulla päätöksen, jolla vahvistettiin Itämeri erityisen herkäksi merialueeksi Venäjän aluevedet poisluettuina.

7.3. Lähialueyhteistyö

Suomen lähialueyhteistyön strategian mukaisesti lähialueyhteistyötä toteutettiin kertomusvuonna pääasiallisesti Luoteis-Venäjällä, mutta myös Ukrainassa ja tapauskohtaisesti Valko-Venäjällä.

Kertomusvuoden talousarviossa osoitettiin lähialueyhteistyöhön yhteensä 32 miljoonaa euroa, josta 25 miljoonaa euroa ulkoasiainministeriön pääluokassa. Ulkoasiainministeriö valmisteli yhdessä sektoriministeriöiden kanssa määrärahoja koskevan käyttösuunnitelman sekä talousarviovuotta seuraaville vuosille osoitetun kahdeksan miljoonan euron sopimuksentekovaltuuden käytön. Yhteistyöhankkeiden valmistelussa painotettiin sektoriministeriöiden ja muiden toimijoiden välistä koordinaatiota, hankkeiden vaikuttavuutta ja venäläisen osa-

puolen kasvavaa taloudellista panostusta hankkeisiin. Vuoden loppuun mennessä lähialueyhteistyöhön on ohjattu valtion talousarviossa noin 1,163 miljardia euroa.

Aluekohtaiset tavoitteet ja prioriteetit Suomen ja Venäjän väliselle yhteistyölle määriteltiin vuoteen 2006 ulottuvassa Suomen ja Venäjän lähialueyhteistyön toimintaohjelmassa, joka hyväksyttiin Moskovassa 2.2.2005 pidetyssä hallitustenvälisen työryhmän kokouksessa. Yhteistyössä Venäjän kanssa keskeisiä tavoitteita olivat demokratian vakiinnuttaminen ja oikeusvaltion kehittäminen, hallinnon ja lainsäädännön uudistaminen sekä talousuudistuksen tukeminen, ympäristö- ja ydinturvariskien vähentäminen sekä turvallisuuden edistäminen, mukaan lukien tartuntatautien torjunta.

Suomi rahoitti kertomusvuonna laajaa, Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveyskumppanuuden ja Barentsin alueen yhteistyön puitteissa toteutettavaa HIV/AIDSin vastaisen työn hanketta.

Lähialueyhteistyön puitteissa suurin tuettu hanke, Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo, valmistui syyskuussa. Suomen suora tuki hankkeen valmisteluun ja toteutukseen on ollut vuosina 1993–2005 yhteensä 11,32 miljoonaa euroa. Hanketta on tuettu myös Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuusrahastosta, johon Suomi osoittaa yhteensä 12 miljoonaa euroa vuosina 2002–2009.

Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuusrahaston ensimmäiset ydinjätehankkeet käynnistyivät Luoteis-Venäjällä EBRD:n solmittua Venäjän viranomaisten kanssa heinäkuussa sopimuksen vuonna 2003 allekirjoitetun, monenkeskisen ydinturvayhteistyösopimuksen (MNEPR) noudattamisesta näissä hankkeissa.

Hankeyhteistyötä Ukrainan kanssa lisättiin tukemalla kansainvälisten rahoituslaitosten kaukolämpö- ja jätevesihankkeiden toteutettavuusselvityksiä sekä metsäsektorin selvitystä. Valko-Venäjällä Suomi tuki Maailmanpankin energiasektorin selvitystyötä.

Kansalaisjärjestöjen hanketoimintaan lähialueilla osoitettiin 1,2 miljoonaa euroa.

Suomi osallistui aktiivisesti Euroopan unionin Naapuruus- ja kumppanuusinstrumentin (ENPI) valmistelutyöhön.

7.4. Barents- ja arktinen yhteistyö

Suomi osallistui kertomusvuonna aktiivisesti Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) ja sen työryhmien toimintaan. Suomi toimi puheenjohtajana ympäristötyöryhmässä (YM), jonka kaksivuotinen puheenjohtajuuskausi päättyi Rovaniemellä lokakuussa järjestettyyn ympäristöministerikokoukseen. Lisäksi Suomi toimi puheenjohtajana sosiaali-ja terveystyöryhmässä (STM) yhdessä Karjalan tasavallan kanssa sekä informaatio- ja tietoyhteistyön työryhmässä.

Suomesta tuli marraskuussa Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtaja. Kaksivuotinen puheenjohtajuus siirtyi Norjalta Suomelle Harstadissa pidetyssä ministerikokouksessa, jossa Suomen valtuuskuntaa johti ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja. Kokouksen asialistalla olivat Barentsin alueen yhteistyöhön liittyvät keskeisimmät kysymykset kuten yhteistyö talouden, ympäristön ja sosiaalisektorin kysymyksissä. Myös alkuperäiskansoihin liittyvistä kysymyksistä keskusteltiin. Ympäristöalalla erityistä huomiota kiinnitettiin ilmastokysymyksiin Arktisen neuvoston laatiman arktisen ilmastonmuutosselvityksen (Arctic Climate Impact Asessment, ACIA) pohjalta.

Taloudellisen yhteistyön edistämiseksi järjestettiin kaksi Barents Industrial Partnership- foorumia. Suomi oli aktiivinen pelastusalan yhteistyössä osallistumalla pelastusyhteistyösopi-

muksen valmisteluihin ja Norjassa järjestettyyn Barents Rescue 2005 pelastusharjoitukseen. Ympäristöyhteistyössä Suomi, Ruotsi, Norja ja Islanti perustivat alkuvuodesta rahaston, jolla voidaan käynnistää ns. "hot spot" -kohteiden hankeselvityksiä. Barents Hot Spot Facility -rahaston pääoma on noin kolme miljoonaa euroa ja sitä hallinnoi Pohjoismaiden yhteinen ympäristörahastoyhtiö NEFCO.

Barentsin euroarktisen neuvoston ja Barentsin alueneuvoston (johon Suomesta osallistuvat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntaliitot) välistä yhteistyötä on kehitetty edelleen eräiden niiden alaisten yhteisten työryhmien puitteissa. Alueneuvoston puheenjohtajuus siirtyi marraskuussa Ruotsin Västerbottenin lääniltä Karjalan tasavallalle.

Arktisessa neuvostossa Venäjä järjesti ensimmäisenä puheenjohtajuusvuotenaan kaksi virkamieskomitean kokousta. Suomi oli puheenjohtajana CAFF (Conservation of Arctic Flora and Fauna) -työryhmässä.

Keskeinen Arktisen neuvoston hanke oli ACIA (Arctic Climate Impact Assessment)- raportin suositusten jatkotoimenpiteiden valmistelu tätä varten perustetun Focal Point-yhteistyöelimen toimesta. Arktisen neuvoston ympäristöprojektien tukirahaston perustaminen eteni vaiheeseen, jossa odotetaan Venäjän päätöstä osallistumisesta rahastoon. Öljy- ja kaasutuotannon ympäristö- ja sosio-ekonomisia vaikutuksia arvioivan raportin laatiminen eteni kertomusvuonna. Arktisessa neuvostossa valmisteltiin lisäksi Arktisen merenkulun vaikutusten ja riskien arviointihanketta (AMSA, Arctic Marine Shipping Assessment), jossa Suomi toimii yhtenä johtovaltiona yhdessä Kanadan ja Yhdysvaltojen kanssa. Samoin valmisteltiin selvityshanketta arktisen alueen informaatioteknologiasta. Myös tähän hankkeeseen Suomi osallistui aktiivisesti.

Arktinen neuvosto, Barentsin euroarktinen neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto ovat jatkaneet koordinaatiokokouksiaan, joissa on ollut esillä mm. vaikuttaminen EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaan.

8. Länsi- ja Keski-Eurooppa (mukaan lukien Länsi-Balkan)

8.1. Euroopan unionin jäsenmaat

Suomen ja muiden EU:n jäsenmaiden poliittinen vuoropuhelu jatkui vilkkaana. Vierailuissa jatkettiin panostusta erityisesti unionin uusiin jäsenmaihin, ja suhteet vanhojen jäsenmaiden kanssa tiivistyivät erityisesti Suomen kannalta tärkeissä kysymyksissä. Keskeisiä aiheita tapaamisissa olivat EU-agendaan liittyvät kysymykset, kuten perustuslakisopimuksen tulevaisuus, unionin tulevat rahoituskehykset, laajentuminen, EU-Venäjä -suhteet, pohjoinen ulottuvuus, naapuruuspolitiikka, Lissabonin prosessin toimeenpano, oikeus- ja sisäasiat, transatlanttiset suhteet, WTO-neuvottelut sekä yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvät ajankohtaisaiheet ja kahdenvälisiin suhteisiin liittyvät kysymykset. Kansainväliset asiat näissä keskusteluissa liittyivät mm. YK-reformiin, Helsinki-prosessiin, sekä Lähi-idän, Irakin, Iranin ja Afganistanin tilanteisiin. Kantavana teemana kaikissa tapaamissa oli lähestyvä Suomen EU-puheenjohtajuus 2006, joka selvästi lisää Suomea kohtaan tunnettua kiinnostusta.

Suomella on kattava edustustoverkko EU:n kaikissa jäsenmaissa Maltaa lukuunottamatta. Tämä antoi mahdollisuuden entisestään tehostaa edustustojen palveluroolia erityisesti EU-asioissa koko valtionhallinnolle.

Kyproksen jälleenyhdistymisprosessin uudelleenkäynnistymisestä ei kertomusvuonna ole ollut merkkejä. Suomi on tukenut pyrkimyksiä prosessin uudelleenkäynnistämiseksi ja EU:n komission aloitteita Kyproksen pohjoisosan taloudellisen eristyksen vähentämiseksi. Ker-

tomusvuoden aikana Suomi on tukenut suurlähettiläs Jaakko Blombergia tämän tehtävässä laajentumiskomissaari Rehnin Kypros/Turkki -neuvonantajana.

8.2. Euroopan unionin jäsenehdokkaat

Liittymissopimuksen allekirjoittamisen myötä Bulgaria ja Romania ovat aktiivisia tarkkailijajäseniä EU:ssa. Maiden on määrä liittyä EU:n jäseniksi 1.1.2007. Bulgarian ja Romanian tuleva EU-jäsenyys on antanut hyvät edellytykset maidemme välisten kahdenkeskisten suhteiden kehittämiseen.. Bulgarian ja Suomen välinen EU-jäsenyysvalmisteluihin liittyvä virkamiestason vierailuvaihto on jatkunut. Romanian ja Suomen suhteita ylläpidettiin kertomusvuonna ministeritason vierailuilla.

Turkin ja Kroatian jäsenyysneuvottelut aloitettiin 3.10.2005. Neuvottelut päätettiin käydä hyväksytyn neuvottelukehyksen mukaisesti 35 neuvotteluluvun pohjalta. Neuvottelut etenevät kolmivaiheisen, lukukohtaisesti rinnakkain tapahtuvan prosessin kautta. Ensimmäisessä vaiheessa komissio suorittaa hakijamaiden lainsäädännön vertailun suhteessa EU-lainsäädäntöön (nk. screening-prosessi).

Suomi seurasi tiiviisti Turkin uudistusprosessia sekä kahdenvälisen dialogin kautta että EU:n puitteissa. Kahdenvälinen ministeritason vierailuvaihto oli vilkasta kattaen useamman hallinnonalan. Valmistelussa oli myös viranomaistason yhteistyön laajentaminen erityisesti Turkin EU-jäsenyysvalmisteluihin liittyen.

Suomen ja Kroatian suhteita ylläpidettiin kertomusvuonna ministeritason vierailuilla. Kroatian vakautus- ja assosiaatiosopimus tuli voimaan helmikuussa.

Eurooppa-neuvosto päätti joulukuussa myöntää Makedonialle (FYROM) hakijamaastatuksen.

8.3. Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin

ETA:n laajentumissopimus, jossa kyse oli Euroopan unioniin 2004 liittyneiden maiden osallistumisesta Euroopan talousaluetta koskevaan sopimukseen, tuli voimaan joulukuussa. Neuvotteluja EU:n ulkopuolisten ETA-maiden (Islanti, Norja ja Liechtenstein) kanssa on suunniteltu tai jatkettu mm. maatalouskaupan liberalisointiin ja kalastukseen liittyen.

Sveitsi hyväksyi kansanäänestyksissä EU:n kanssa neuvotellut sopimukset työvoiman vapaan liikkuvuuden laajentamisesta uusiin jäsenmaihin sekä Schengen/Dublin sopimukset.

8.4. Länsi-Balkan

Länsi-Balkanin maiden yleinen tilanne ja EU-integraation eteneminen kehittyivät myönteisesti. Uudistuksia hidastuttavat kuitenkin alueen maiden heikko talous ja kehittymätön hallinto. EU aloitti vakautus- ja assosiaatiosopimusneuvottelut Serbia ja Montenegron kanssa lokakuussa ja Bosnia-Hertsegovinan kanssa marraskuussa. Eurooppa-neuvosto myönsi Makedonialle (FYROM) EU:n hakijamaastatuksen joulukuussa. Turvallisuustilanne alueella pysyi vakaana, vaikka paikallisia levottomuuksia edelleen esiintyikin. YK:n turvallisuusneuvosto vahvisti marraskuussa presidentti Martti Ahtisaaren nimityksen Kosovon tulevaa statusta koskevan neuvotteluprosessin johtoon YK:n pääsihteerin erityislähettiläänä.

Kertomusvuoden aikana oli presidenttivierailu Makedoniasta Suomeen sekä useita kahdenvälisiä ministeritason vierailuja, mm. ulkoministeri Tuomiojan vierailu Serbia ja Montenegroon, Kosovoon ja Bosnia-Hertsegovinaan. Suomen ja Serbia ja Montenegron välinen investointisuojasopimus allekirjoitettiin toukokuussa.

Suomi osallistui aktiivisesti EU:n Länsi-Balkanin politiikan muotoiluun ja tuki maiden lähentymistä EU:in osana vakautus- ja assosiaatioprosessia. Suomi tuki Kaakkois-Euroopan vakaussopimusta ja sen tulevaisuutta pohtivan työryhmän työtä. Lisäksi Suomi tuki kahdenvälisesti mm. opetus-, ihmisoikeus-, terveys- ja ympäristöalan kehitystä Länsi-Balkanin maissa. Useita suomalaisia asiantuntijoita työskenteli EU:n ja kansainvälisten järjestöjen toiminnoissa Länsi-Balkanilla.

9. Venäjä sekä Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia ja Keski-Aasia

9.1. Venäjä

Suomen ja Venäjän kahdenväliset suhteet ovat kunnossa. Maiden välillä esiintyvät ongelmat ovat useimmiten kaupan ja liikenteen nopeasta kasvusta aiheutuvia käytännön kysymyksiä. Kertomusvuonna vierailuvaihto oli vilkasta. Presidentti Halonen osallistui toisen maailmansodan päättymisen 60-vuotisjuhlallisuuksiin Moskovassa 9.5. ja pääministerit tapasivat Moskovassa 7.6. Presidentti Putin vieraili Naantalissa elokuun alussa. Presidentti Halonen osallistui Pietarissa syyskuussa lounaisen vedenpuhdistamon avajaisiin. Myös ministerivierailuja toteutui runsaasti.

Suomen ja Venäjän kauppavaihto jatkoi suotuisaa kehitystä. Tammi–lokakuussa 2005 vienti kasvoi 31 %:a ja tuonti 24 %:a. Venäjän osuus Suomen kokonaisviennistä oli lähes 11 %:a ja kokonaistuonnista 14,5 %:a. Venäjä oli kuluneena vuonna toiseksi tärkein vienti- ja tuontimaamme (viennin osalta edellä oli Ruotsi ja tuonnin osalta Saksa). Suomalaisyritysten luottamus Venäjän-kauppaan jatkui vahvana ja investointikiinnostus erityisesti Luoteis-Venäjälle lisääntyi. Syksyllä Pietarissa ja Leningradin alueella käynnistyi kaksi merkittävää tehdashanketta. Yhteistyötä innovaatioiden ja korkeateknologian alalla kehitettiin edelleen. Suomi säilytti asemansa venäläisten suosimana matkailukohteena. Arviolta 50 000 venäläistä vietti viime vuodenvaihteen Suomessa. Venäläiset matkailijat jättävät Suomeen vuosittain noin 380 milj. euroa, mikä on lähes 9 %:a Venäjän-vientimme kokonaisarvosta.

Kauppaan ja investointeihin liittyviä hankkeita ja ongelmia käsitellään säännöllisesti sekä poliittisella tasolla että viranomaisten tapaamisissa. Keskeisessä asemassa on hallitustenvälinen talouskomissio ja sen alaisten sektori- ja aluetyöryhmien toiminta. Talouskomissio kokoontui maaliskuussa Moskovassa ja puheenjohtajatapaaminen järjestettiin Moskovassa lokakuun lopussa. Myös Suomen edustustot Venäjällä edistivät viranomaisyhteistyön keinoin viennin sujuvuutta ja kartoittivat uusia mahdollisuuksia. Monet kauppapoliittisista ongelmista ovat myös EU:n ja Venäjän asialistalla, ja niillä on yhteys Venäjän WTO-pyrkimyksiin.

EU:n ja Venäjän yhteisten alueiden tiekartoista sovittiin Moskovan huippukokouksessa toukokuussa. Tiekarttojen on tarkoitus antaa suuntaa EU:n ja Venäjän väliselle yhteistyölle talouden, vapauden, turvallisuuden ja oikeuden, ulkoisen turvallisuuden ja tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuurin aloilla. Ensimmäinen konkreettinen edistysaskel tiekarttojen toimeenpanossa oli, kun EU:n ja Venäjän välisestä viisumihelpotus- ja takaisinottosopimuksesta päästiin yhteisymmärrykseen Lontoon huippukokouksessa. Suomi ajoi asiaa aktiivisesti unionin sisällä ja saavutettu tulos on Suomen tavoitteiden mukainen.

EU:n ja Venäjän välisen PCA-sopimuksen uudistamista koskeva unionin sisäinen keskustelu alkoi syksyllä sen jälkeen, kun Suomi oli nostanut asian esille komission kanssa. Sekä EU että Venäjä totesivat sopimuksen uudistamistarpeen useissa eri yhteyksissä vuoden aikana. Joulukuussa EU:n ja Venäjän suhteiden tulevaisuutta pohdittiin epävirallisessa aivoriihessä Moskovassa.

Maaliskuussa käytiin ensimmäiset EU:n ja Venäjän väliset ihmisoikeuskonsultaatiot. Konsultaatioita sovittiin pidettävän kahdesti vuodessa ja niiden toinen kierros järjestettiin saman vuoden syyskuussa. Konsultaatioissa käytiin läpi yhteisesti sovittu asialista ihmisoikeuskysymyksistä Venäjällä ja EU:ssa. Konkreettista edistystä ei vielä ole saavutettu.

9.2. Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia ja Keski-Aasia

Suomi kehitti aktiivisesti suhteitaan Itä-Euroopan ja Keski-Aasian maihin sekä kahdenvälisesti että Euroopan unionin uuden naapuruuspolitiikan (ENP) kautta sekä kansainvälisten järjestöjen (Etyj, Nato/EAPC, YK) piirissä. ENP-toimintasuunnitelmien toimeenpanon käynnistyminen, Ukrainan poliittiset muutokset, EU:n aktivoituminen Transnistrian konfliktin ratkaisupyrkimyksissä sekä Keski-Aasian, erityisesti Kirgisian ja Uzbekistanin tilanne olivat erityisen mielenkiinnon kohteina. EU alkoi loppuvuodesta käydä neuvotteluja naapuruuspolitiikan piiriin otettujen Armenian, Azerbaidzhanin ja Georgian kanssa ENP-toimintasuunnitelmista. Suomi osallistui EU:n Valko-Venäjä-politiikan uudelleenarviointiin maan huononevaan ihmisoikeustilanteeseen vaikuttamiseksi ja kansalaisyhteiskuntaan suuntautuvan tuen tehostamiseksi.

Suomen ja Ukrainan väliset suhteet kehittyivät myönteisesti. Suomi osallistui Ukrainan presidentinvaalien kolmannen kierroksen vaalitarkkailuun. Pääministeri Vanhanen vieraili Kiovassa lokakuussa. Pääministerivierailuun liittyi laaja liikemiesvaltuuskunnan vierailu. Suomi osallistui Moldovan ja Ukrainan välisellä rajalla Euroopan komission raja- ja tullioperaatioon. Joulukuun alussa alkaneeseen operaatioon osallistuu noin 70 EU-maiden rajaasiantuntijaa, joista viisi on suomalaista, ml. operaation apulaispäällikkö.

Suurlähettiläs Heikki Talvitie jatkoi Euroopan unionin Etelä-Kaukasian erityisedustajana Suomen tukiessa hänen toimintaansa. Suomen kahdenväliset suhteet Armeniaan, Azerbaidzhaniin ja Georgiaan kehittyivät erittäin myönteisesti. Armenian ulkoministeri vieraili Suomessa toukokuussa. Tasavallan presidentti teki syyskuussa virallisen vierailun Armeniaan, Georgiaan ja Azerbaidzhaniin. Matkaan osallistui kauppa- ja teollisuusministeri Pekkarinen. Matkan yhteydessä Azerbaidzhanissa allekirjoitettiin Suomen ja Azerbaidzhanin välinen verosopimus.

EU päätti tehostaa toimintaansa ja lisätä näkyvyyttään Keski-Aasiassa, ja heinäkuussa EU nimitti Keski-Aasian erityisedustajakseen slovakialaisen Ján Kubisin. Ulkoministeri Tuomioja vieraili helmikuussa Kazakstanissa. Lokakuun lopussa järjestettiin Suomen ja Kazakstanin välisen sekakomission kolmas yhteiskokous Astanassa. Kazakstan on Suomen tärkein kauppakumppani Keski-Aasiassa.

Kirgisia on Suomelle Keski-Aasian tärkein kehitysyhteistyön kumppanuusmaa. Alueellisesti Suomi rahoittaa huumetorjuntaohjelmiin, demokratiakehitykseen ja tasa-arvoon sekä koulutukseen liittyviä hankkeita.

10. Aasia ja Oseania

Kertomusvuoden aikana Aasian talouskasvu jatkui nopeampana kuin missään muualla ja Aasian maiden keskinäinen kauppa jatkoi kasvuaan etenkin Kiinan ja Intian välillä. Ensimmäinen Itä-Aasian huippukokous oli vaikuttamassa alueen sisäistä kauppaa edesauttaviin järjestelyihin. Tekstiilikauppaa koskevan MFA-sopimuksen umpeutuminen johti lisääntyneeseen tekstiilivientiin Aasiasta ja eräisiin rajoituksiin Kiinan tekstiilien osalta.

Kiinan talouskasvu jatkui yli 9 %:n tasolla ja varoittavia ääniä maan talouden ylikuumenemista nousi esille. Intia ja Vietnam jatkoivat myös voimakkaasti nousujohtoisella talouskasvu-uralla. Intian hallitus eteni maltillisesti talousuudistuksissaan ja aloitti arvonlisäveron sisäänajon.

Väestörikkaan Aasian haasteet ovat edelleen valtaisat. Talouskasvu ei ole jakautunut tasaisesti ja maanosassa asuu arviolta kaksi kolmannesta maailman köyhistä. Ääri-islamistinen väkivalta oli edelleen merkittävä ongelma useissa alueen maissa. Useiden Aasian maiden naisvaje on potentiaalinen ongelma.

Aasian hyökyaaltokatastrofi oli yksi aikamme suurimmista luonnononnettomuuksista ja lokakuussa sattunut Pakistanin maanjäristys aiheutti historian vaikeimman humanitaarisen avustusongelman. Jälleenrakennus pysyy haasteena vuosikausia etenkin Indonesian Acehissa, mutta myös Sri Lankalla ja Malediiveillä. Pakistanin maanjäristys jätti sadat tuhannet ihmiset talven armoille ilman riittävää suojaa.

Kertomusvuoden aikana Suomi käynnisti valmistelut vuoden 2006 EU-puheenjohtajuutta varten erityisinä haasteina taata onnistuneen Aasia-Eurooppa huippukokouksen (ASEM) pitäminen Suomessa syksyllä 2006 sekä järjestää onnistunut EU – Intia huippukokous syksyllä 2006.

ASEM-huippukokouksen valmistelut lähtivät kiireisinä käyntiin heti alkuvuodesta tiiviillä yhteydenpidolla ASEMin eurooppalaisiin ja aasialaisiin jäsenmaihin. Huippukokouksen sisältöä valmisteltiin ja ensimmäinen agendahahmotelma esiteltiin marraskuun lopulla Lontoon korkeiden virkamiesten kokouksessa. Keväällä tilattiin tutkimus "10 Years of ASEM: Achievements and Possibilities". Tutkimuksen tulosten tarkoituksena on omalta osaltaan tuottaa sisältöä ASEM-yhteistyön kymmenvuotishuippukokousta varten. Syksyn ajan kysymys Burma/Myanmarin osallistumisesta ASEM-kokouksiin Euroopassa oli vahvasti esillä ja vaati erityishuomiota myös huippukokouksen valmisteluja ajatellen.

10.1. Koillis-Aasia

Kasvava kauppa ja erityisesti suorat investoinnit Suomesta Kiinaan lisäsivät kiinnostusta muutoinkin taloudellisesti ja poliittisesti dynaamiseen Koillis-Aasiaan. Pääministeri Vanhanen teki syyskuussa epävirallisen vierailun Etelä-Kiinaan alueille, jotka ovat suomalaisten yritysten vientiponnistelujen kohteena.

Suomen ja Japanin suhteet jatkuivat tiiviinä. Muun muassa pääministeri, kauppa- ja teollisuusministeri ja opetusministeri sekä eduskunnan sivistysvaliokunta vierailivat maassa. Suomi oli näyttävästi esillä yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa Aichin maailmannäyttelyssä.

Korean niemimaan tilanteessa nähtiin valonpilkahdus, kun kuusikantaneuvottelujen osapuolet pääsivät syksyllä sopuun yhteisestä julkilausumasta, joka sisälsi tavoitteet ydinaseettomuudesta ja pysyvästä rauhasta niemimaalla. Askelmerkit tavoitteiden saavuttamiseksi jäivät kuitenkin sopimatta. Suomi tuki EU:n jäsenenä osapuolten sitoutumista kuusikantaneuvotteluihin.

10.2. Kaakkois-Aasia ja Oseania

Kehitysyhteistyön maksatukset Vietnamiin, Suomen tärkeimpään pitkäaikaiseen kumppanimaahan Aasiassa, kasvoivat edellisvuoden 9 miljoonasta eurosta lähes 13 miljoonaan euroon. Vuoden aikana laadittiin keskipitkän aikavälin maastrategia edesauttamaan kahdenvälisten suhteiden kokonaisvaltaista kehittämistä vaurastuvan Vietnamin kanssa. Strategialla pyritään lahjamuotoisen kehitysavun parempaan kohdentamiseen ja ennakoitavuuteen sekä antamaan suuntaa taloudellisen vuorovaikutuksen lisäämiselle sekä näkemysten lähentämiselle kansalais- ja poliittisten oikeuksien saralla. Vietnamin edustuston perustaminen Helsinkiin lisäsi mahdollisuuksia dialogille, viennin- ja kansainvälistymisen edistämistoimille sekä kansalaisyhteiskuntasuhteiden tiivistämiselle.

Aasian tsunamikatastrofissa menehtyi arviolta 220 000 ihmistä, sadattuhannet loukkaantuivat ja viiden miljoonan arvioidaan menettäneen kotinsa. Suomi antoi humanitaarista apua 20 milj. euroa, ja sitoutui tsunamialueen jälleenrakennukseen 30 milj. eurolla vuosina 2005–2008, josta vuoden 2005 osuus oli 6,2 miljoonaa. Suomi osallistui tsunamijälleenrakennukseen erityisesti Indonesiassa ja Sri Lankalla, keskittäen tukensa kansainvälisiin rahastoihin, monenkeskisiin järjestöihin sekä kansainvälisiin kansalaisjärjestöihin.

Rahastojen hallinnoiman infrastruktuurin elvyttämisen lisäksi järjestöjen hankkeet liittyivät ympäristösektoriin, mielenterveystyöhön sekä oikeusapukysymyksiin. Suomen erityisosaamista hyödynnettiin myös tsunamiennakkovaroitusjärjestelmän luomisessa. Jälleenrakennus Sri Lankan pohjois- ja itäosissa vaikeutui maan turvallisuustilanteen heikennyttyä marraskuun presidentinvaalien jälkeen. Katastrofista pahiten kärsineen Acehin maakunnan jälleenrakennus käynnistyi hitaasti satojen avustusjärjestöjen läsnäolon aiheuttaessa koordinaation puutteen. Valtava jälleenrakennushaaste kuitenkin todennäköisesti edesauttoi Indonesian hallituksen ja Vapaa Aceh-liikkeen (GAM) rauhansopimuksen allekirjoittamista Helsingissä 15.8.2005.

Vähiten kehittyneiden maiden joukkoon kuuluvien Laosin ja Kambodzhan kanssa jatkettiin kehitysyhteistyötä. Laosissa tärkein yhteistyösektori oli metsätalouden kehittäminen ja Kambodzhassa maarekisterijärjestelmän kehittäminen. Lisäksi jatkettiin alueellista tukea Mekong-jokialueen kehittämiselle. Filippiineillä jatkettiin kahden kahdenvälisen hankkeen toteutusta, joista toinen kohdistui Mindanaon rauhanprosessin tukemiseen.

Suomi osoitti 10 milj. euroa tsunamijälleenrakennukseen Indonesiassa keskittäen tukensa kansainvälisille rahastoille, monenkeskisille järjestöille sekä kansainvälisille kansalaisjärjestöille. Suomi tuki presidentti Martti Ahtisaaren johdolla Suomessa käytyjä Indonesian hallituksen ja GAM-liikkeen välisiä Aceh-neuvotteluja, jotka johtivat elokuussa Helsingissä allekirjoitettuun rauhansopimukseen. Sopimuksen toimeenpano parantaa ratkaisevasti jälleenrakentamisen edellytyksiä Acehissa.

10.3. Etelä-Aasia

Suomen kehitysyhteistyön toisessa pitkäaikaisessa yhteistyömaassa Aasiassa, Nepalissa, kuningas erotti monipuoluehallituksen 1.2.2005 ja otti käytännössä kaiken hallitusvallan itselleen. Poliittinen tilanne polarisoitui kertomusvuonna entisestään. Ihmisoikeusrikkomukset lisääntyivät eikä maoistikonfliktiinkaan löydetty ratkaisua. Suomi painotti konfliktinratkaisua, demokratiaa ja ihmisoikeuksien edistämistä samalla kun kehitysyhteistyössä kiinnitettiin huomiota konfliktista kärsivillä alueilla toimimiseen. Kertomusvuoden maksatukset Nepaliin olivat arviolta 6 milj. euroa.

Ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja vieraili Intiassa sekä osallistui Helsinki-prosessin kokoukseen New Delhissä. Tutustuminen Sri Lankalla tsunamin jälkeiseen tilanteeseen oli myös osa ulkoministerin Etelä-Aasian vierailua. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäki teki helmikuussa laajan yritysvaltuuskunnan kanssa vienninedistämismatkan Intiaan. Suomalaisyritykset perustivat tai ilmoittivat perustavansa tuotantolaitoksia Intiaan.

Pakistanin historian pahin maanjäristys vaati yli 73 000 kuolonuhria sekä jätti kodittomaksi noin 3,5 miljoonaa pakistanilaista. Suomen avustus oli yhteensä 19,1 milj. euroa, josta 4 milj. euroa annettiin humanitaarisena apuna YK:n eri avustusorganisaatioiden kautta, 5.1 milj. euroa Suomen Punaisen Ristin, Kirkon Ulkomaanavun sekä Suomen lähetysseuran kautta. Loput 10 milj. euroa tullaan kanavoimaan jälleenrakennukseen Aasian Kehityspankin kautta. Suomi nosti edustautumisen Islamabadissa suurlähettilästasolle.

Suomi jatkoi osallistumistaan Norjan johdolla Sri Lankan aseleposopimuksen tarkkailuun, mikä vaikeutui maan sisäpoliittisen tilanteen kärjistyttyä loppuvuodesta. Suomi osallistui tsunamin tuhojen korjaamiseen Sri Lankalla.

10.4. Afganistan

Suomi tuki Afganistania noin 10 miljoonalla eurolla, mistä jälleenrakennusavun osuus oli noin 8 miljoonaa. Suomen apu toimitettiin pääasiassa YK-järjestöjen ja Maailmanpankin kautta. Vaaleilla valittu parlamentti aloitti toimintansa joulukuussa. Kansakunnan sodanjälkeinen rakennustyö jatkui ja maan talous- sekä elintarviketilanne paranivat, joskin heikkona jatkunut turvallisuustilanne haittasi jälleenrakennustyötä. Suomen rauhanturvajoukot Afganistanissa jatkoivat toimintaansa kattaen Kabulin osaston lisäksi myös ns. PRT-ryhmän Maimanassa maan luoteisosassa ja Kabulin lentokentän pelastuspalveluryhmän. Suomen diplomaattista edustautumista Kabulissa vahvistettiin.

11. Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka ja Karibia

11.1. Yhdysvallat ja Kanada

EU:n ja Yhdysvaltain kiinteän vuorovaikutuksen, talouksien voimakkaan keskinäisriippuvuuden sekä samankaltaisen arvopohjan johdosta Yhdysvallat on EU:n tärkein ulkosuhde. Transatlanttinen yhteistyö erityisesti globaaleihin uhkiin ja alueellisiin kriiseihin vastaamisessa koetaan tärkeäksi molemmin puolin Atlanttia. Lähestymistavoissa ja keinoissa on eroja, mutta toisaalta uhka-arviot ja tavoitteet ovat pitkälti yhteneviä ja toimivat näin myös yhdistävinä tekijöinä. Ensimmäisissä heti Yhdysvaltain presidentin vaalien jälkeen pitämissään puheissa presidentti Bush korosti erityisesti transatlanttisten suhteiden merkitystä ja USA:n kädenojennusta Euroopalle. Bushin toisen hallinnon aikana on aikaisempi keskustelu itse transatlanttisen suhteen tilasta jäänyt syrjään ja sen sijaan EU ja Yhdysvallat ovat etsineet keinoja lisätäkseen todellista konkreettista yhteistyötään vastatakseen globaaleihin haasteisiin.

Helmikuussa presidentti Bush vieraili Euroopassa tavaten kaikkien 25 EU-jäsenmaan valtionpäämiehet sekä komission puheenjohtajan ja keskeiset komissaarit. Suomea tapaamisessa edustivat sekä presidentti Tarja Halonen että pääministeri Matti Vanhanen. Washingtonissa kesäkuussa järjestetty EU–USA -huippukokous sujui myönteisessä ilmapiirissä ja oli sisällöltään antoisa. Huippukokouksessa hyväksyttiin seitsemän julkilausumaa, joissa transatlanttisen yhteistyön tuleva suunta määriteltiin. Julkilausumat käsittelivät taloudellista yhteistyötä, piratismia ja väärentämistä, demokratian edistämistä, Afrikkaa, Lähi-itää, YK:ta sekä joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä ja terrorismia.

EU:n ja Yhdysvaltain taloudellisen yhteistyön tiivistämiseksi hyväksyttiin huippukokouksessa EU–US -talousaloite, jonka työohjelma valmistui syksyn aikana ja sai siunauksensa ensimmäisessä epävirallisessa EU–USA -kauppaministerikokouksessa Brysselissä marraskuun lopulla.

Suomi on osallistunut aktiivisesti EU:n transatlanttiseen yhteistyöhön korostamalla mm. tarvetta jäsenmaiden keskinäisen dialogin lisäämiseen sekä EU:n suurempaan koherenssiin ja proaktiivisuuteen suhteissaan Yhdysvaltoihin. Suomi on omalta osaltaan pyrkinyt löytämään konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia EU:n ja Yhdysvaltain kesken. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut sekä prioriteettien määritteleminen transatlanttisissa suhteissa on ollut keskeisesti esillä kertomusvuoden aikana.

Kanadaa ja EU:ta yhdistävät erityisesti yhtenäiset näkemykset monenkeskisen yhteistyön, YK:n ja kansainvälisen oikeuden merkityksestä. EU:n ja Kanadan välistä yhteistyötä on har-

joitettu laajan EU–Kanada -kumppanuusagendan pohjalta. EU–Kanada -huippukokouksia järjestettiin kertomusvuoden aikana kaksi, joista toinen Kanadan Niagara-on-the-Lakessa kesäkuussa ja toinen videohuippukokouksena marraskuussa. Ensimmäisessä huippukokouksessa hyväksyttiin julkilausuma, jonka osa-alueita olivat mm. tehokas monenkeskisyys, kansainvälinen turvallisuus ja kriisinhallinta, ilmastonmuutos, pohjoinen ulottuvuus sekä alueelliset kysymykset. Jälkimmäisen huippukokouksen julkilausumassa annettiin poliittista vauhtia mm. EU–Kanada kauppa- ja investointienedistämisneuvottelujen eteenpäin saattamiselle sekä Montrealin ilmastokonferenssin onnistumiselle. Kokouksessa keskusteltiin lisäksi alueellisista kysymyksistä, mm. Lähi-idän rauhanprosessista ja Iranista. EU:n ja Kanadan välillä solmittiin sopimus Kanadan osallistumisesta EU-johtoisiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä sopimus lentomatkustajien henkilötietojen luovuttamisesta sekä allekirjoitettiin Kanadan ja Europolin yhteistyösopimus.

Suomen kahdenvälisiä suhteita Yhdysvaltoihin vahvistettiin korkean tason poliittisella vierailuvaihdolla. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäki vieraili Washingtonissa ja Los Angelesissa huhtikuussa, maa- ja metsätalousministeri Juha Korkeaoja Washingtonissa toukokuussa, sisäministeri Kari Rajamäki syyskuussa ja ulkoministeri Erkki Tuomioja marraskuussa. Yhdysvalloista Suomessa vieraili toukokuussa kongressin ulkoasiainvaliokunnan valtuuskunta puheenjohtajansa Henry Hyden johdolla ja elokuussa puheenjohtaja David L. Hubsonin johtama kongressivaltuuskunta, joka tutustui erityisesti Suomen energiapolitiikkaan.

11.2. Latinalainen Amerikka ja Karibia

EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian (LAC) yhteistyöllä on vahva yhteinen kulttuuri- ja arvoperintö. Kertomusvuonna syvennettiin vuonna 1999 Rion huippukokouksessa sovittua strategista kumppanuutta. YK-järjestöissä pyrittiin koordinoimaan entistä enemmän alueiden kantoja erityisesti ihmisoikeuskysymyksissä, joskin vaihtelevalla menestyksellä. Toukokuussa järjestetyssä EU:n ja Rio-ryhmän ulkoministerikokouksessa Luxemburgissa jatkettiin keskustelua mm. EU:n ja Rio-ryhmän suhteiden tulevaisuudesta, alueellisesta integraatiosta ja yhteistyöstä, sosiaalisesta koheesiosta, YK:n huippukokoukseen valmistautumisesta sekä Haitin tilanteesta.

Suomi pyrki muiden EU-maiden tavoin pitämään esillä sosiaalisen koheesion merkitystä LAC-alueen kehittämisessä. Hyvä, lähes viiden prosentin talouskasvu ei ole johtanut parannuksiin köyhän kansanosan elinolosuhteissa vaan tulo- ja varallisuuserot alueella ovat kasvaneet entisestään. Huumeyhteistyön merkitystä korostettiin eri yhteyksissä.

EU:n ja eteläisen markkina-alueen, Mercosurin välisissä kauppaneuvotteluissa ei tapahtunut edistystä. EU:n komission johdolla aloitettiin Keski-Amerikan ja Andien maiden integraation arviointi. Komission on tarkoitus luoda apuohjelmat, joilla autetaan paikkaamaan integraation puutteita ja luomaan edellytykset sille, että EU voisi aloittaa neuvottelut assosiaatiosopimusten solmimisesta Keski-Amerikan ja Andien yhteisön kanssa. Suomi osallistui aktiivisesti Latinalaisen Amerikan ongelmista käytyyn keskusteluun ja oli mukana luomassa EU:n yhteistä politiikkaa ja toimintalinjoja.

Ulkoasiainministeriö järjesti Helsingin yliopiston kanssa Kolumbia-seminaarin, jossa pohdittiin Kolumbian rauhanprosessin näkymiä ja haasteita. Suomi tuki Bogotássa toimivaa YK:n korkean ihmisoikeusvaltuutetun toimistoa.

Suomen kaupalliset intressit Latinalaisessa Amerikassa olivat edelleen kasvussa. Brasilian eteläosassa vihittiin syyskuussa käyttöön suomalais-ruotsalainen Veracruzin selluloosatehdas. Metsä-Botnia teki maaliskuussa päätöksen miljoonan tonnin eukalyptussellutehtaan rakentamisesta Fray Bentosin alueelle Uruguayihin. Investoinnin kokonaisarvo on noin 1,1 miljardia dollaria ja tehtaan on tarkoitus käynnistyä vuoden 2007 kolmannen vuosineljän-

neksen aikana. Projekti on suurin teollinen investointi Uruguayn historiassa ja sen vaikutus Uruguayn bruttokansantuotteeseen on 1,6 prosenttia. Projekti on myös suurin suomalainen yksityinen teollinen investointi ulkomaille. Hanke joutui vastatuuleen naapurimaassa Argentiinassa, jossa tehtaan rakentamista ja sen ympäristövaikutuksia käytettiin aseena vaalitaistelussa. Vuoden lopulla valmistui Maailmanpankin rahoituslaitoksen alustava tutkimus, jossa ympäristövaikutukset arvioitiin myönteisiksi.

Suomen kehitysyhteistyön pääyhteistyömaassa Nicaraguassa jatkui epävakaa poliittinen tilanne. Kansainvälinen avunantajayhteisö oli eri mieltä siitä, voidaanko maalle antaa budjettitukea vai ei. Suomi päätti, että vain puolet luvatusta budjettituesta annetaan ja loput annetaan vasta sitten, kun Nicaraguan hallituksen kanssa sovitut seurantakriteerit ovat toteutuneet. Nicaraguan hallituksen 'toisen sukupolven köyhyydenvähentämisohjelman' ansiosta tuloksellisen kehitysyhteistyön edellytykset ovat parantuneet ja avunantajien harmonisaatio sekä vuoropuhelu hallinnon kanssa on kehittynyt huomattavasti. Suomi jatkoi kehitysyhteistyötä terveyssektorilla sekä maaseudun kehittämisen, sekä kuntahallinnon että desentralisaation aloilla.

Hallituksen periaatepäätöksen 2004 mukaisesti alueellista tukea annettiin Keski-Amerikan alueelle ja Andien alueelle. Tavoitteena on alkuperäiskansojen aseman ja oikeuksien sekä kestävän ympäristökehityksen tukeminen, joissa Suomella on osaamista ja jotka ovat myös Suomen ihmisoikeuspolitiikan ja ympäristöpolitiikan keskiössä. Kaksikielisyyshankkeet käynnistyivät kertomusvuonna Keski-Amerikassa ja Andien maissa. Kertomusvuonna valmisteltiin myös alueellisen oikeusasiamieslaitoksen tukihanketta Keski-Amerikan alueella.

12. Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka

12.1. Lähi-idän rauhanprosessi

Palestiinalaiset valitsivat tammikuussa uudeksi johtajakseen maltillisena tunnetun Mahmoud Abbasin. Abbasin ja Israelin pääministeri Ariel Sharonin tapaaminen maaliskuussa lupasi lähi-idän rauhanprosessissa käännettä parempaan. Myös Israelin vetäytyminen Gazan kaistalta elo-syyskuussa katsottiin mahdollisuudeksi edetä ns. tiekartan täytäntöönpanossa. Tästä huolimatta väkivaltaisuudet kuitenkin jatkuivat, eikä konfliktin ratkaisu ollut loppuvuonna lähempänä kuin vuoden alussa.

Israel ja palestiinalaishallinto hyväksyivät pitkien neuvottelujen jälkeen marraskuussa sopimuksen Gazan ja Egyptin rajalla sijaitsevan Rafahin rajanylityspaikan avaamisesta. EU kutsuttiin sopimuksessa kolmantena osapuolena tarkkailemaan palestiinalaisviranomaisten toimintaa 25.11. avatulle rajanylityspaikalle.

Tilanne palestiinalaishallinnossa ei kehittynyt lupaavasti. Hallinnon ja Abbasin voimattomuus paljastui lukuisten aseellisten ryhmien välienselvittelyn myötä, johon osallistuivat niin Fatah kuin Hamaskin. Merkki heikosta hallinnosta oli myös palestiinalaishallinnon löysä budjettikuri.

Ulkoministeri Tuomioja vieraili alueella huhtikuussa. Suomi jatkoi taloudellisen tuen myöntämistä palestiinalaisille. Kahdenvälisten hanke- ja ohjelmayhteistyön kautta tuki oli kertomusvuonna noin 3,5 miljoonaa euroa. Palestiinalaispakolaisten tarpeista huolehtivalle UNRWA:lle avustus oli saman suuruinen. Suomi päätti lisäksi osallistua palestiinalaispoliisien koulutukseen sekä EU:n tuella avatun Rafahin raja-aseman monitorointiin Gazassa.

Tilanne Libanonissa muuttui olennaisesti helmikuussa, kun Beirutissa tehty pommi-isku surmasi maan entisen pääministeri Rafik Haririn. Syntynyt kriisi johti Syyrian vetäytymiseen Libanonista lähes 30 vuoden läsnäolon jälkeen. Sotilaallisen vetäytymisen jälkeen Li-

banonissa järjestetyissä vaaleissa Syyrian-vastainen oppositio sai enemmistön parlamenttiin. Pääministeri Sinioran kesällä perustaman hallituksen linja on voimakkaasti uudistushaluinen. Uudistusten täytäntöönpanoa jarruttaa kuitenkin poliittisen kentän jakautuminen uudistusmieliseen ja uudistuksia vastustavaan blokkiin. Turvallisuustilanne jatkui epävakaana. YK asetti komission Haririn murhan tutkimiseksi. Turvallisuusneuvosto hyväksyi syksyllä kaksi päätöslauselmaa, joissa kehotetaan Syyriaa yhteistyöhön komission kanssa. Päätettiin myös yksityisiin henkilöihin kohdistuvista finanssipakotteista ja matkustusrajoituksista.

12.2. Välimeriyhteistyö

EU:n Välimerisuhteita kehittämään perustetun ns. Barcelonan prosessin aloittamisesta tuli kuluneeksi 10 vuotta. Tämän johdosta pidettiin Barcelonassa marraskuussa huippukokous, johon osallistui Tasavallan presidentti Tarja Halosen johtama valtuuskunta. Suomi osallistui aktiivisesti Välimeri-yhteistyöhön korostaen mm. ihmisoikeuksien, tasa-arvokysymysten, hyvän hallinnon ja ympäristön merkitystä Välimeren alueen taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä. Yhteistyössä yhä voimakkaammin esiin nousseet maahanmuutto- ja turvallisuusasiat ovat myös Suomelle entistä ajankohtaisempia.

Laaja-alaiset assosiaatiosopimukset ovat tämän yhteistyön tärkeä väline. Sopimus Algerian kanssa tuli voimaan syyskuun alussa ja Libanonin sopimus on ratifioitavana. Syyrian sopimus on parafoitu ja se allekirjoitettaneen vuoden 2006 aikana. Suomi järjestää Barcelonan prosessin seuraavan ulkoministerikokouksen EU-puheenjohtajuuskaudellaan vuoden 2006 lopulla.

12.3. Pohjois-Afrikka

Ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltion kehittäminen ovat olleet Suomen keskeisiä tavoitteita Pohjois-Afrikassa. Suomi on tukenut laaja-alaisten reformien toimeenpanoa alueen maissa sekä kahdenvälisen että EU-yhteistyön keinoin. Marokon ja Tunisian kanssa toteutetaan Euroopan naapuruuspolitiikka-toimintaohjelmia. Toimintaohjelmaneuvottelut Egyptin kanssa olivat käynnissä ja ne saataneen päätökseen vuonna 2006.

Suomalaisten yritysten vienti- ja investointiponnistelujen tukemista alueella jatkettiin.

Kehitysyhteistyö Pohjois-Afrikan maiden kanssa on keskittynyt ympäristöhankkeisiin. Yhteistyötä on tehty alueelliselta pohjalta ja kansainvälisten toimijoiden kautta, sillä Egyptiä lukuun ottamatta maat eivät ole kahdenvälisen yhteistyön kohdemaita. Egyptin osalta hankemuotoinen kehitysyhteistyö päättyy vuoden 2007 loppuun mennessä hallituksen kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti.

Irakin tilanne ja Lähi-idän konflikti leimasivat edelleen alueen poliittista ja taloudellista kehitystä. Länsi-Saharan konfliktin jatkuminen loi edelleenkin kahdenvälisiä jännitteitä Marokon ja Algerian välille. Libyan toivotaan liittyvän Barcelonan prosessiin, mutta asia riippuu Libyan omasta kiinnostuksesta prosessia kohtaan.

12.4. Persianlahden alue

Irakin siirtymävaiheen poliittinen prosessi eteni YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1546 määritellyssä aikataulussa, mutta ei tuonut mukanaan toivottua parannusta turvallisuustilanteeseen. Maassa järjestettiin vuoden aikana kolmet vaalit; väliaikainen parlamentti valittiin tammikuussa, sen laatima perustuslakiluonnos hyväksyttiin kansanäänestyksessä lokakuussa ja ensimmäiset varsinaiset parlamenttivaalit järjestettiin joulukuussa. Uuden vakinaisen hallituksen odotetaan aloittavan työnsä helmi-maaliskuussa.

Joulukuun vaaleihin osallistuivat ensimmäistä kertaa laajassa mittakaavassa myös aiempia vaaleja pitkälti boikotoineet sunnimuslimit. Kansallisen sovinnon edistäminen ja kaikkien kansanryhmien sitouttaminen rauhanomaiseen demokraattiseen prosessiin kuuluvat kuitenkin jatkossakin Irakin suurimpiin haasteisiin. Hallituskoalitiosta käytävät neuvottelut ja perustuslakiin parlamentissa mahdollisesti tehtävät uudistukset ovat tässä keskeisessä asemassa.

EU on tukenut Irakin poliittista prosessia näkyvästi ja aktiivisesti. Kesäkuussa järjestettiin EU:n ja Yhdysvaltojen yhdessä isännöimä kansainvälinen Irak-konferenssi ja syyskuussa hyväksyttiin EU:n ja Irakin poliittista dialogia koskeva yhteinen julistus. Varsinainen poliittinen vuoropuhelu avattiin lokakuussa Bagdadissa järjestetyssä dialogitapaamisessa. Taloudellisella sektorilla komissio puolestaan valmistelee kauppa- ja yhteistyösopimusneuvottelujen aloittamista Irakin kanssa.

Irakin jälleenrakennusta vaikeutti edelleen maan huono turvallisuustilanne. EU:n ja Suomen tuki Irakille kanavoitiin tästä syystä edelleen pääosin YK:n ja Maailmanpankin alaisen kansainvälisen rahoitusjärjestelyn IRFFI:n kautta. Suomen tuki IRFFI:lle kertomusvuonna oli kaksi miljoonaa euroa, jotka ohjattiin joulukuun parlamenttivaalien järjestämiseen.

Iranin ydinohjelma on ollut kansainvälisellä agendalla erityisesti viimeisten kahden vuoden ajan. Iran aloitti uudelleen uraanin rikastamiseen liittyvät toimet (uraanin konversion) elokuussa, mikä katkaisi sen ydinohjelmaa koskeneen neuvotteluprosessin EU-3/EU:n (Iso-Britannia, Ranska, Saksa) kanssa. Ensimmäinen sen jälkeinen ydinohjelmaa koskenut EU-3:n tapaaminen Iranin kanssa pidettiin joulukuun lopussa.

Ydinsulkusopimusta valvovan Kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n raporteissa on todettu Iranin piilotelleen 20 vuoden ajan omavaraista ydinpolttoainekiertoa koskevia kehittämishankkeitaan. Syyskuisessa IAEA:n hallintoneuvostossa päätettiin Iranin ydinvalvontasopimusrikkomusten raportoinnista YK:n turvallisuusneuvostolle. Iranille haluttiin kuitenkin antaa lisäaikaa vastata kansainvälisen yhteisön vaatimuksiin, minkä vuoksi raportoinnin ajoitus jätettiin toistaiseksi auki.

EU:n ja Iranin väliset dialogiprosessit kärsivät Iranin ydinohjelmaa koskeneiden neuvotteluiden katkeamisesta. PDA/TCA-neuvotteluja ei käyty ydinohjelmaa koskeneen neuvotteluprosessin katkettua elokuussa, eikä Iranin kanssa pystytty sopimaan koko vuonna kokonaisvaltaisen tai ihmisoikeusdialogin tapaamisista.

12.5. EU:n strateginen kumppanuus Välimeren alueen ja Lähi-idän maiden kanssa

Eurooppa-neuvosto käynnisti kesäkuussa 2004 EU:n strategisen kumppanuuden Välimeren ja Lähi-idän alueen kanssa. Strategisen kumppanuuden väliraporttia käsiteltiin YAUN:ssa ja Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa. Kumppanuuden eteenpäin vieminen sisältyi myös Eurooppa-neuvostossa joulukuussa hyväksyttyyn Lähi-itää koskevaan julistukseen.

Kumppanuus kattaa Välimeren alueen, Persianlahden yhteistyöneuvoston GCC:n maat, Irakin, Iranin, Jemenin ja Mauritanian. Välimeren alueella ei niinkään ole kyse uudesta aloitteesta kuin jo olemassa olevien mekanismien eli Barcelonan prosessin ja Euroopan naapuruuspolitiikan tavoitteellisesta käyttämisestä alueen maiden poliittisten, taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten edistämiseen. Seuraava Strategisen kumppanuuden puolivuotisraportti laaditaan Suomen EU-puheenjohtajakaudella syksyllä 2006.

13. Saharan eteläpuolinen Afrikka

Kehitysyhteistyö- sekä konfliktinesto- ja kriisinhallintakysymykset hallitsivat Suomen suhteita Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Kaupallis-taloudellisia suhteita on kehitetty entistä aktiivisemmin.
Vierailuvaihto Suomen tärkeimpien yhteistyömaiden kanssa oli vilkasta. Suomessa vieraili maaliskuussa Sansibarin presidentti Karume ja syyskuussa Tansanian presidentti Mkapa. Vierailujen ja neuvottelujen tavoitteena oli keskustella Suomen ja yhteistyömaiden poliittisten, kauppa- ja kehitysyhteistyösuhteiden sekä muun yhteistyön kehittämisestä ja monipuolistamisesta sekä Sansibarin presidentin vierailun kohdalla myös ns. Ahvenanmaan mallista.

Afrikan poliittinen tilanne on kehittynyt suotuisampaan suuntaan joissakin kohtuullisen vakaissa maissa. Monissa muissa maissa kriisit ja konfliktit ovat jatkuneet ja olleet leimaa-antavia myös poliittiselle tilanteelle. Suomi on osallistunut EU:n puitteissa ja kahdenvälisesti Afrikan kriisinhallinnan ja konfliktien ehkäisyn kehittämiseen sekä rahoittamalla tätä toimintaa että käymällä poliittista dialogia.

Sudanin ja Somalian rauhanprosessit etenivät positiivisesti. Suomi osallistui rauhanprosesseja tukevaan toimintaan osana EU:a ja muuta kansainvälistä yhteisöä. Sudanin välitöntä auttamista ja jälleenrakentamisen aloittamista varten järjestetyssä kansainvälisessä maksulupauskonferenssissa Suomi lupasi tarkoitukseen 12 miljoonaa euroa määräaikaisen yhteistyön muodossa vuosille 2005–2007. Sudanin Darfurin alueella tilanne pysyy kuitenkin vaikeana. Kertomusvuonna EU ja sen jäsenmaat rahoittivat Afrikan unionin Darfur-operaatiota noin 130 miljoonalla eurolla African Peace Facilityn kautta. Lisäksi EU antoi AU:lle materiaalista-, logistiikka- ja suunnittelutukea sekä tukea Darfurin rauhanneuvotteluille. Suomesta Darfurin rauhanturvaoperaatioon osallistui rauhanturvakouluttaja. Lisäksi kolme suomalaista esikuntaupseeria ja kaksi poliisia osallistui YK:n rauhanturvaoperaatioon Etelä-Sudanissa (UNMIS). Syyskuussa EU:n erityisedustajaksi Sudaniin nimitettiin Pekka Haavisto.

Suomi ja EU näkevät afrikkalaisten oman konfliktinesto- ja kriisinhallintakapasiteetin kehittämisen tärkeänä. Suomi tuki toimintaa myös kahdenvälisesti AU:n rauhanrahaston kautta.

Eritrean ja Etiopian väliset suhteet ovat pysyneet jännittyneinä. Valtioiden rajalla olevan turvallisuusvyöhykkeen valvonta on YK:n asettaman rauhanturvaoperaatio UNMEE:n vastuulla. Suomella on operaatiossa seitsemän sotilastarkkailijaa.

Läntisen ja keskisen Afrikan kriiseistä Suomi on kohdentanut tukeaan Liberiaan, jossa toimii kaksi suomalaista esikuntaupseeria UNMIL-rauhanturvaoperaatiossa. Suurten järvien alueella Suomi osallistui alueen rauhanprosessien tukemiseen osana EU:a sekä yhteistyössä muun kansainvälisen yhteisön kanssa. Lisäksi Suomi on tukenut pienaseiden leviämisen estämistä erityisesti Länsi-Afrikan talousyhteisön ECOWAS:n pienasemoratorion kautta ja konfliktin ehkäisyä sekä siviilikriisinhallinnan ja siviili-sotilasyhteistyön kehittämistä. EU:n kautta Suomi on aktiivisesti ottanut osaa ihmisoikeuksien, hyvän hallinnon ja demokratian edistämiseen.

Suomen ja Sambian välinen kehitysyhteistyö on muutosvaiheessa, johon vaikuttaa mm. Sambian hallituksen omistajuus yhteistyötä määriteltäessä, avunantajien keskeinen harmonisaatioprosessi sekä Sambian köyhyydenvähentämistä tukevan politiikkaympäristön parantuminen. Kaupallis-taloudellisten suhteiden vahvistamismahdollisuuksien kartoitusta jatkettiin ja maiden välinen investointisuojasopimus allekirjoitettiin syyskuussa.

Kenian ympäristöministeri Musyoka teki tutustumismatkan Suomeen toukokuussa. Metsäsektori on yksi kolmesta Suomen ja Kenian välisestä pääyhteistyösektorista. Helsinki-

konferenssiin osallistui syyskuussa paikallishallintoministeri Kombo ja lokakuussa Kenian kauppaministeri Kituyi osallistui Suomen ja Kenian välistä kaupallista yhteistyötä koskevaan seminaariin.

Tansanian kanssa käytiin helmikuussa laaja-alaiset yhteistyöneuvottelut, joiden päätteeksi allekirjoitettiin uusittu Suomen ja Tansanian välinen kehitysyhteistyön menettelytapasopimus. Neuvotteluissa päätettiin ryhtyä toimiin Suomen ja Tansanian välisen tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veronkiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen uudistamiseksi. Kehitysyhteistyön osalta Suomi ilmoitti lisäävänsä kokonaisrahoitusta Tansanialle. Vierailuvaihto maiden välillä oli vilkasta Tansanian presidentti Mkapan syyskuisen ja Sansibarin presidentti Karumen maaliskuisen Suomen vierailun myötä.

Etiopian toukokuussa pidettyjen parlamenttivaalien jälkeiset väkivaltaisuudet ja maan epävakaa sisäpoliittinen tilanne ei mahdollistanut suunniteltua Suomen kehitysavun kasvattamista, eikä uusia kahdenvälisiä kehitysapuhankkeita aloitettu. Käynnissä olevia hankkeita kuitenkin jatkettiin entisellä tasolla kansainvälisen avunantajayhteisön linjauksen mukaisesti.

Mosambikin kehitysyhteistyötä kasvatettiin edelleen. Lisäksi Suomen apua keskitettiin kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti yhä enemmän yleiseen budjettitukeen ja prioriteettisektoreille - opetukseen, terveyteen ja maaseutukehitykseen. Suomen ja Mosambikin väliset yhteistyöneuvottelut järjestettiin Maputossa lokakuussa.

Huhtikuussa järjestettyjen Suomen ja Etelä-Afrikan välisten yhteistyöneuvottelujen keskeisintä antia oli Suomen ja Etelä-Afrikan välisen Afrikkaa koskevan dialogin syventäminen. Toukokuussa järjestetyissä Etelä-Afrikka-Pohjoismaat kehitysyhteistyökonsultaatioissa esille nousivat Etelä-Afrikan oman kapasiteetin vahvistaminen sekä harmonisaatiokysymykset. Kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä keskityttiin tiede- ja teknologiayhteistyön ja tietoyhteiskunta-alan yhteistyön valmisteluun sekä tehtiin suunnitelmat maatalous- ja ympäristöalan hankkeista vetäytymiselle. Pienen ja keskisuuren yrittäjyyden tukihanke saatiin käyntiin. Lisäksi osallistuttiin EU-EAT -kauppa-, kehitys- ja yhteistyösopimuksen revision valmisteluun. Etelä-Afrikasta tehtiin Suomeen merkittävät tietoyhteiskunta- ja innovaatioalan vierailut kesä- ja joulukuussa, Etelä-Afrikan ulkoministeri osallistui Suomessa tammikuussa järjestettyyn Pohjoismaat–Afrikka ulkoministerikokoukseen ja julkisen hallinnon ministeri syyskuussa järjestettyyn Helsinki-konferenssiin. Puhemies Lipponen delegaatioineen vieraili Etelä-Afrikassa marraskuussa.

Namibian kohdalla toteutettiin hallituksen periaatepäätöksen mukaista siirtymästrategiaa. Maiden välinen kaupallis-taloudellinen toimintasuunnitelma, jossa on määritelty yhteistyösektorit, -keinot ja käytettävissä olevat resurssit, valmistui. Perinteiset kehitysyhteistyöhankkeet ajettiin suunnitellusti alas viimeistä käynnissä olevaa hanketta lukuunottamatta, joka jatkuu vuoden 2007 loppuun.

Pohjoismaiden ja kymmenen Afrikan maan (Benin, Botswana, Etelä-Afrikka, Ghana, Lesotho, Mali, Mosambik, Nigeria, Senegal ja Tansania) ulkoministerit kokoontuivat tammikuussa Helsinkiin keskustelemaan Afrikan konfliktienehkäisystä sekä kumppanuudesta Afrikan demokratian ja hyvän hallinnon kehittämiseksi esim. NEPAD:in vertaisarviointimekanismin puitteissa. Kokouksessa keskusteltiin myös ihmisoikeuskysymyksistä ja globalisaation hallinnasta sekä vaihdettiin näkemyksiä YK-uudistuksesta. Epävirallinen kokous oli osa tapaamisten sarjaa, jossa kokoonnutaan ajoittain vaihtamaan näkemyksiä. Tapaamiset eivät tuota julkilausumia, vaan ajatustenvaihtoa käytetään hyväksi kunkin maan ulkopolitiikkaa muovattaessa.

EU:n Afrikka-strategian hyväksyminen joulukuun Eurooppa-neuvostossa oli yksi Iso-Britannian puheenjohtajakauden keskeisistä prioriteeteista. Strategian yleisenä lähtökohtana on, että se koskee sekä Pohjois-Afrikkaa että Saharan eteläpuolista Afrikkaa ja tähtää ensisijaisesti YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen. Keskeisinä kumppaneina Afrikassa nähdään Afrikan unioni ja alueelliset järjestöt, ja yhteistyötä muiden toimijoiden (mm. YK, kansainväliset rahoituslaitokset, kansallisvaltiot) kanssa korostetaan.

Strategian keskeiset painopisteet ovat rauha ja turvallisuus (erityisesti tuki Afrikan rauhanturvalle African Peace Facility:n kautta, EU:n oma toiminta, pienaseet); hyvä hallinto (mm. vaalitarkkailun kehittäminen, tuki NEPAD:n vertaisarviointiprosessille APRM:lle, konfliktien raaka-aineulottuvuuksien huomiointi, ihmisoikeudet); talouskasvu, alueellinen integraatio ja kauppa (EU:n Economic Partnership Agreement-sopimukset, afrikkalaisen kapasiteetin rakentamisen tukeminen) ympäristö, opetus- ja terveyssektorien tuki sekä kehitysyhteistyön määrän ja laadun kasvattaminen. Strategia tuo yhteen runsaasti jo olemassa olevia prosesseja sekä sisältää ajatuksia uusiksi avauksiksi.

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Valtioneuvoston kanslia

Valtion toimintojen sijoittaminen
HE 237/2001 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 24.4.2002 hallituksen huolehtivan siitä, että valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittaminen pääkaupunkiseudun sijasta maan eri osiin otetaan aina selvitettäväksi, kun perustetaan uusi yksikkö, olemassa olevaa toimintaa oleellisesti laajennetaan tai olemassa olevaa toimintaa organisoidaan merkittävästi uudelleen ja että sijoittamispäätöksessä painotetaan erityisesti alueellisia näkökohtia ja vaikutuksia.

Valtioneuvoston kanslia asetti toimikaudeksi 21.5.2003–31.3.2006 alueellistamisen koordinaatioryhmän, joka perustuu lakiin (363/2002) ja valtioneuvoston asetukseen (567/2002) valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta, valtioneuvoston periaatepäätökseen (8.11.2001) valtion toimintojen sijoittamisen strategiasta, valtioneuvoston ohjeeseen (15.4.2001) valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisen valmistelusta ja käsittelystä, hallitusohjelmaan (24.6.2003) sekä hallituksen strategia-asiakirjaan (17.9.2003).

Koordinaatioryhmä on selvittänyt ja linjannut alueellistamisen tavoitteita, menettelytapoja, kohdentamiseen vaikuttavia tekijöitä, alueellistamisohjelman tavoitteita ja jatkovalmistelua, alueellistamista tukevia taloudellisia, henkilöstöpoliittisia ja muita periaatteita sekä tehnyt niitä koskevia ehdotuksia.

Alueellistamisen yleisinä tavoitteina ovat aluerakenteen tasapainottaminen, alueiden kilpailukyvyn parantaminen, valtion toimintoja tukeva vuorovaikutteinen toimintaympäristö ja pätevän henkilöstön saaminen valtion tehtäviin.

Kertomusvuonna tehtiin monia alueellistamispäätöksiä lähes 1 000 henkilötyövuoden verran. Vuoden merkittävin alueellistamispäätös tehtiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, kun ministeriö päätti perustaa Maaseutuviraston Seinäjoelle vuoden 2008 alusta alkaen sekä sijoittaa hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut Poriin. Merkittävänä kehittämiskohteena olivat tukipalvelut ja niiden alueellistaminen.

Alueellistamisohjelmassa toteutettuja toimenpiteitä oli vuoden 2005 loppuun mennessä noin 700 henkilötyövuotta, tämän lisäksi päätettyjä toimenpiteitä noin 1 840 henkilötyövuotta ja suunnitelmia noin 1 060 henkilötyövuotta eli yhteensä noin 3 600 henkilötyövuotta.

Tietoyhteiskunta
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 3) Tutkimus- ja kehitystyön julkisessa rahoituksessa on päästävä välittömästi tasaisen kestävän kasvun uralle. Tavoitteena tulee olla Suomen T&K-osuuden kasvattaminen jo lähivuosina 4 prosenttiin BKT:stä. Tulevat lisäykset on suunnattava korkeakoulujen perustutkimukseen sekä Suomen Akatemialle ja Teknologian kehittämiskeskukselle.

Hallitusohjelman mukaan julkista tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta lisätään huomattavasti valtion tiede- ja teknologianeuvoston suositusten mukaisesti. Rahoitusta suunnataan entistä tehokkaammin Suomen elinkeinoelämän uudistumiselle ja vahvistumiselle keskeisiin uutta tietämystä ja osaamista luoviin ja innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia avaaviin riskipitoisiin kohteisiin.

Talouden kasvun käynnistämiseksi ja työllisyystilanteen kohentamiseksi on julkisen tutkimusrahoituksen lisääminen aloitettu jo vuoden 2003 lisätalousarvioesityksessä ja sitä jatketaan vuosittain. Vuonna 2004 julkinen tutkimusrahoitus kasvoi yli kahdeksan prosenttia (TA 2004). Valtiontalouden kehyksissä julkinen tutkimusrahoitus kasvaa 20 prosenttia vuoteen 2007 mennessä vuoden 2002 tasoon verrattuna. Hallituskaudella merkittävää lisärahoitusta suunnataan niin Suomen Akatemian, Teknologian kehittämiskeskuksen kuin yliopistojenkin tutkimusmäärärahoihin.

Jo usean vuoden ajan yrityssektorin tutkimus- ja tuotekehityspanostukset ovat kuitenkin pysyneet samalla tasolla eikä 4 prosentin tavoitetta voida saavuttaa pelkästään julkista rahoitusta lisäämällä.

Hallitusohjelman mukaan julkista tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta lisätään huomattavasti valtion tiede- ja teknologianeuvoston suositusten mukaisesti. Rahoitusta suunnataan entistä tehokkaammin Suomen elinkeinoelämän uudistumiselle ja vahvistumiselle keskeisiin uutta tietämystä ja osaamista luoviin ja innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia avaaviin riskipitoisiin kohteisiin. Lisäksi palvelualojen osuus rahoituksesta lisääntyy.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti valtion tutkimus- ja tuotekehitysrahoitukseen on vuoden 2003 lisätalousarviosta alkaen tehty merkittäviä lisäpanostuksia. Valtiontalouden kehyksissä vuosille 2003–2007 tutkimus- ja tuotekehitysmäärärahoja kasvatettiin 200 miljoonalla eurolla. Muun muassa Teknologian kehittämiskeskuksen määrärahat kasvoivat vuosina 2004–2005 yhteensä 41,2 miljoonalla eurolla. Tämän lisäksi Kauppa- ja teollisuusministeriön ja Suomen Akatemian tutkimusresursseja lisätään yhteensä 49,7 milj. eurolla vuosina 2006–2007. Valtion tutkimusrahoitus tulee näiden päätösten jälkeen saavuttamaan valtion tiede- ja teknologianeuvoston suositteleman 1,7 miljardin euron tason vuonna 2007.

Tilastokeskus arvion mukaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteenlasketut tutkimus- ja tuotekehitykseen kohdistuvat menot ovat vuonna 2005 lähes 5,4 miljardia euroa. Tämä on toteutuessaan 135 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2004. Menot kasvavat Tilastokeskuksen arvion mukaan kaikilla sektoreilla.

Kansainvälisessä vertailussa Suomi oli vuonna 2003 tutkimus- ja tuotekehityspanostuksissa maailmanlaajuisesti kolmannella sijalla (3,5 % bkt:sta) Israelin (4,9 % bkt:sta) ja Ruotsin jälkeen (4,3 % bkt:sta).

Tietoyhteiskunta
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 4) Julkisen osaamisrahoituksen kokonaisuudessa tulee kehittää toimintatapoja, joilla pystytään rahoittamaan uutta luovia, alueellisia innovaatiojärjestelmiä vahvistavia ja aluekehitystä tukevia hankkeita nykyistä tasapainoisemmin. Tällä tulee olemaan kokonaistaloudellisesti suuri merkitys tulevaisuudessa.

Vastaus tähän lausumaan on kauppa- ja teollisuusministeriön osuudessa.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 39) Valtioneuvoston tulee laatia vaalikauden toisena vuonna eduskunnalle annettava tulevaisuusselonteko. Selonteon valmistelun perustana on tulevaisuusvaliokunnan valmistelema tulevaisuusselvitys (tulevaisuuskartta), jossa valiokunta kartoittaa selonteon teemaa.

Valtioneuvosto antoi 18.11.2004 eduskunnalle selonteon Hyvä yhteiskunta kaikenikäisille – Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko väestökehityksestä, väestöpolitiikasta ja ikärakenteen muutokseen varautumisesta. Valtioneuvoston kanslia keskusteli ennen selonteon valmistelutyön käynnistämistä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa sen teemasta. Valtioneuvoston kanslia järjesti syksyllä 2005 yhdessä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan ja maakunnan liittojen kanssa seitsemän alueellista tulevaisuusfoorumia. Niihin kutsuttiin eri tahoja pohtimaan tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia sekä hahmottamaan alueiden tulevaisuusvaihtoehtoja ja tulevaisuuteen vaikuttamista. Tilaisuuksien lähtökohtana oli tulevaisuusselonteko sekä tulevaisuusvaliokunnan siitä antama mietintö, ja pääteemoina perheiden tulevaisuus, maahanmuutto, terveyden edistäminen, kolmas ikä, sosiaalinen pääoma, syrjäisen maaseudun mahdollisuudet sekä palvelujen järjestäminen ja asumisoloista huolehtiminen kasvualueilla.

Ikääntymisen ohella talouden globalisaatio on keskeinen Suomen tulevaisuuteen vaikuttava perustekijä. Pääministerin aloitteesta valtioneuvoston kansliassa vuonna 2004 toteutettu Suomi maailmantaloudessa –hanke analysoi tätä kehitystä ja esitti koko joukon politiikkasuosituksia. Hallituksen linjaukset sekä globalisaatiohaasteeseen että ikääntymishaasteeseen vastaamiseksi kiteytettiin EU:n ns. Lissabonin prosessin osana valmisteltuun kansalliseen toimenpideohjelmaan. Ohjelman valmistelusta vastasi varsinaisesti valtiovarainministeriö yhdessä muiden ministeriöiden (ml. VNK) kanssa. Valtioneuvoston kanslia huolehti ohjelman laadintaan liittyvän varsin laajan konsultaatioprosessin erilaisten etujärjestöjen ja laajemminkin kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kanslia järjesti syyskuussa kaksi laajahkoa seminaaria asiasta ja ohjelmaluonnosta käsiteltiin myös talousneuvostossa.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 40) Tulevaisuuspolitiikan jäntevää edistämistä heikentää tehtäväalueen hajanaisuus ja koordinoinnin puute hallinnossa ja valtioneuvostossa. Seuraavien hallitusten tulee laatia erityinen tulevaisuusohjelma ja soveltaa sen toteuttamisessa valtioneuvoston ohjelmajohtamisen edellyttämiä toimintatapoja. Ohjelman toteuttamiseen tulee varata riittävät resurssit.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmaan sisältyy seuraavat neljä politiikkaohjelmaa: työllisyysohjelma, yrittäjyyden politiikkaohjelma, tietoyhteiskuntaohjelma sekä kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Näiden poikkihallinnollisten ohjelmien toimeenpano käynnistyi vuonna 2003.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen tulevaisuustyössä keskeisen osan muodostavat väestökehitystä, väestöpolitiikkaa ja ikärakenteen muutokseen varautumista käsittelevä tulevaisuusselonteko sekä Suomi maailmantaloudessa -selvitys. Tulevaisuusselonteko luo kai-

kille hallinnonaloille yhteisen näkökulman ikärakenteen muutokseen varautumiselle. Tulevaisuusselonteolla vahvistetaan eri politiikanlohkojen keskinäistä koordinaatiota. Muutoksen laajuuden takia varautuminen vaatii laajaa yhteistyötä myös työmarkkinaosapuolten, kansalaisjärjestöjen ja kuntien kanssa.

Tulevaisuuselonteossa hallitus toteaa, että varautumiseen riittävyyttä on aika ajoin arvioitava. Tämän mukaisesti valtioneuvoston kanslia on pyytänyt ministeriöiltä tiedot selonteon samoin kuin tulevaisuusvaliokunnan siitä antaman mietinnön toimeenpanosta. Selvitys valmistuu talvella 2006.

Tulevaisuusselonteossa hallitus toteaa lisäksi, että vuosittaisen seurannan lisäksi on jatkossa syytä tehdä säännöllisesti laajempi väestön ikääntymiskehitystä, sen seurauksia ja varautumista koskeva arviointi, ja että tässä arvioinnissa on myös mahdollista nostaa valtioneuvoston tietoisuuteen sellaisia kehittämiskohteita, joita ei tulevaisuusselontekoon ole sisällytetty. Talousneuvoston sihteeristö kehittää vuosina 2006 ja 2007 arviointikehikkoa siten, että se on käytettävissä viimeistään, kun ikääntymiskehityksestä ja ikääntymispolitiikasta tehdään tulevaisuusselonteon edellyttämä arviointi vuonna 2008.

Valtioneuvoston ennakointiverkosto, jonka työskentelyyn osallistuvat valtioneuvoston kanslia ja muut ministeriöt, on toiminut vuodesta 2004. Sen tehtäviin kuuluu mm. huolehtia ministeriöissä harjoitettavan ennakoinnin koordinoinnista ja tiedonvälityksestä, muodostaa yhteisiä toimintaympäristökuvauksia ennakointien taustaksi ja kehittää ennakoinnin osaamista ministeriöissä. Ennakointiverkostoa vetää työministeriö.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 41) Tulevaisuuspolitiikkaa tulee vahvistaa seuraavien vaihtoehtojen mukaisesti: joko 1) tulevaisuuspolitiikan asemaa vahvistetaan valtioneuvoston kansliassa ja pääministeri johtaa tulevaisuusohjelman valmistelua ja toteuttamista tai 2) valtioneuvostoon nimetään tulevaisuuspolitiikasta vastaava tulevaisuusministeri.

Valtioneuvoston kanslia vastaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa hallituksen tulevaisuuspolitiikan valmistelusta, ja pääministeri ohjaa ja yhteensovittaa sen toteuttamista.

Tulevaisuuspoliittisten linjausten ja ehdotusten toimeenpanon yhteensovittamisessa käytetään välineinä muun muassa valtiontalouden kehysmenettelyä sekä hallituksen strategiaasiakirjaprosessia.

Konventin tulokset ja valmistautuminen hallitustenväliseen konferenssiin
VNS 2/2003 vp — EK 29/2003 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 3.10.2003 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Ulkoasiainvaliokunta edellytti, että:
>
> 1. yksinomainen toimivalta kauppapolitiikassa hyväksytään ehdotuksen mukaisessa laajuudessa vain, jos päätöksenteko koulutuspalveluiden sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden kauppaa koskevissa sopimuksissa säilyy yksimielisenä ja jos eduskunnan mahdollisuus käsitellä kauppasopimuksia perustuslain 96 §:n mukaisesti turvataan;

2. valtioneuvosto toimii niin, että sopimuksen määräyksiä ja niiden tulkintaa täsmennetään, jotta on yksiselitteistä, että sisämarkkinoita koskevat, erityisesti palveluiden vapaata liikkumista koskevat määräykset eivät rajoita ja vaikuta jäsenvaltioiden velvollisuuksiin ja mahdollisuuksiin huolehtia terveys-, sosiaali-, ja koulutuspalveluiden järjestämisestä;

3. Suomen työeläkejärjestelmän liittymissopimuksen mukainen poikkeusasema turvataan hallitusten välisessä konferenssissa;

4. valtioneuvosto pitää eduskunnan ja sen asianomaiset valiokunnat perustuslain säännösten mukaisesti jatkuvasti ajan tasalla hallitusten välisen konferenssin tapahtumista sekä Suomen kannanmuodostuksesta ja siinä mahdollisesti tapahtuvista muutoksista.

Hallitustenvälinen konferenssi saatiin poliittiseen päätökseen 17.–18.6.2004 Brysselissä pidetyssä Eurooppa-neuvostossa, kun jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet hyväksyivät osaltaan sopimuksen Euroopan perustuslaista (perustuslakisopimus). Perustuslakisopimus allekirjoitettiin 29.10.2004.

Hallitustenvälisen konferenssin aikana Suomen edustajat kaikilla tasoilla toivat aktiivisesti ja johdonmukaisesti esiin selonteossa ja eduskunnan lausunnossa esitettyjä tavoitteita. Suomen neuvottelutavoitteet perustuivat valtioneuvoston selontekoon ja eduskunnan siihen ottamiin kantoihin.

Hallitustenvälisessä konferenssissa yhteistä kauppapolitiikkaa koskeviin määräyksiin lisättiin Suomen ja Ruotsin aloitteesta sosiaali-, koulutus- ja terveyspalvelujen kauppaa koskeva erityismääräys. Sen mukaan neuvosto päättää määräenemmistön sijaan yksimielisesti sopimuksista sosiaali-, koulutus- ja terveyspalvelujen kaupan alalla, jos nämä sopimukset voivat vakavasti haitata näiden palveluiden järjestämistä kansallisella tasolla ja vaikeuttaa niiden tarjoamista jäsenvaltioiden toimesta. Määräys vastaa ulkoasiainvaliokunnan edellytystä kauppapoliittisten sopimusten osalta.

Hallitustenvälisessä konferenssissa kansanterveyttä koskevia määräyksiä tarkennettiin Suomen aloitteesta siten, että unionin velvoitetta ottaa toiminnassaan huomioon jäsenvaltioiden velvollisuudet, jotka liittyvät niiden terveyspolitiikan määrittelyyn sekä terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen, laajennettiin koskemaan kaikkea unionin toimintaa. Nykyisessä EY:n perustamissopimuksessa velvoite koskee vain kansanterveyden alaa. Määräys vastaa ulkoasiainvaliokunnan edellytystä terveyspalvelujen osalta.

Suomen työeläkejärjestelmän liittymissopimuksen mukainen poikkeusasema vahvistettiin hallitustenvälisen konferenssin yhteydessä toimineen oikeudellisten asiantuntijoiden työryhmän työskentelyn yhteydessä liittymissopimusten oikeudellisen jatkuvuuden kautta.

Valtioneuvosto piti eduskunnan edellyttämällä tavalla eduskunnan ja sen asianomaiset valiokunnat ajan tasalla hallitustenvälisen konferenssin tapahtumista sekä Suomen kannanmuodostuksesta ja siinä tapahtuneista muutoksista. Valtioneuvosto toimitti kaikki EU-ministerivaliokunnassa ja hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa päätetyt kannat tiedoksi eduskunnalle. Hallitustenvälisen konferenssin asiakirjat jaettiin eduskunnalle normaalissa EU-asiakirjajakelussa. Lisäksi pääministeri ja ulkoasiainministeri kävivät säännöllisesti kuultavana eduskunnassa hallitustenvälisen konferenssin etenemisestä. Suureen valiokuntaan oltiin yhteydessä suoraan myös neuvottelujen loppuvaiheiden aikana. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Euroopan unionin perustuslakisopimuksesta VNS 6/2005 vp annettiin eduskunnalle 25.11.2005.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alueellinen kehittäminen
K 1/2004 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Tulevaisuusvaliokunta katsoi olevan tärkeää saada vastauksia jatkossa esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin:
> – Miten tehostaa alueellisten avustus- ja tukitoimenpiteiden koordinointia ja luoda yksinkertainen ja sujuva asioiden käsittely?
> – Miten selkeyttää alueellisella tasolla toimivien julkisten toimijoiden (ministeriöt, Tekes, yliopistot, Sitra, VTT jne.) yhteistyötä, ja ennen kaikkea miten saada työ kohdistettua rutiinien ja byrokratian sijasta sisältöihin ja uusia mahdollisuuksia antaviin innovaatioihin?
> – Missä määrin on mahdollista kytkeä entistä selvemmin ja tehokkaammin Tekesin toimintaa alueelliseen innovaatio- ja kehittämistoimintaan?
> – Miksi yrittäjyyden arvostus on edelleen varsin heikkoa (vain 5 % korkeakouluopiskelijoista)?
> – Miten aiotaan poistaa alueellisten peruspalvelutehtävien hoitajien vaje (esim. opettaja- ja lääkäripula)?
> – Olisiko Jyväskylän verkostokaupunkimalli käyttökelpoinen laajemminkin maassamme?
> Turvallisuusvaliokunta palaa näihin ongelmakohtiin seuraavan kertomuksen käsittelyssä ja mahdollisesti jo osana väestöpoliittista selontekoa.

Alueellisen kehittämisen kysymykset liittyvät lähes kaikkiin hallituksen politiikan alueisiin. Erikseen on mainittava, että Valtioneuvosto antoi 18.11.2004 eduskunnalle selonteon Hyvä yhteiskunta kaikenikäisille – Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko väestökehityksestä, väestöpolitiikasta ja ikärakenteen muutokseen varautumisesta. Selonteossa käsitellään myös alueellisen kehityksen turvaamista. Yksi tulevaisuusselonteon liiteraporteista käsittelee alueellista väestökehitystä ja politiikan uudistamistarpeita

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt ministeriöiltä tiedot selonteon samoin kuin tulevaisuusvaliokunnan siitä antaman mietinnön toimeenpanosta. Selvitys valmistuu talvella 2006. Samoin kanslia julkaisee keväällä 2006 raportin syksyllä 2005 pidettyjen alueellisten tulevaisuusfoorumeiden tuloksista. Mainituissa raporteissa tullaan käsittelemään monia edellä mainituista kysymyksistä.

Alueellisen kehitykseen vaikutetaan myös alueellistamalla valtion keskushallinnon toimintoja. Tästä on selvitys valtioneuvoston kansliaa koskevassa luvussa tämän kertomuksen ensimmäisessä osassa.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko
VNS 6/2004 vp — EK 35/2004 vp
Puolustusvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 21.12.2004, että seuraavan vuoden 2008 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun erityisesti turvallisuusympäristön arvioinnin osalta kytketään eduskuntaryhmät sekä asianomaiset valiokunnat seurantaryhmän muodossa ja että eduskunnan asianomaiset valiokunnat pidetään myös muutoin ajan tasalla selonteon valmisteluista.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin pohjoisen Euroopan alueellisen yhteistyön kehittämiseksi tavoitteena tehostaa nykyistä toimintaa, poistaa päällekkäisyyksiä ja kehittää EU:n Pohjoisen ulottuvuuden ohjelmaa osana EU:n naapuruuspolitiikkaa.

3. Eduskunta edellytti, että puolustusvoimat toimii selonteossa määriteltyjen henkilöstön vähentämis- ja uudelleenkohdentamistavoitteiden toteuttamisessa hyvän työnantajan tavoin pitäen lähtökohtana irtisanomisten välttämistä ja minimoiden toimenpiteistä aiheutuvat haitat ja että selonteossa yksilöimättömät puolustusvoimien rationalisointitoimenpiteet tuodaan eduskunnan asianomaisten valiokuntien arvioitaviksi, kun niistä on konkreettisia esityksiä.

4. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy siviilikriisinhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämisen ohella toimiin siviilikriisinhallintaa koskevien kansallisten voimavarojen ja asiantuntemuksen sekä EU:n siviilikriisinhallintapolitiikan vahvistamiseksi ja että valtioneuvosto laatii asiasta eduskunnalle selvityksen viimeistään vuoden 2006 aikana.

5. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin erityisen suomalaisen puolustusteollisuuden tulevaisuutta turvaavan strategian linjaamiseksi ja että valtioneuvosto sisällyttää seuraavaan turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon erillisen osion tästä asiasta.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Seuraavan, vuoden 2008 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun liittyen asetetaan vuoden 2006 aikana turvallisuus- ja puolustuspoliittinen seurantaryhmä. Tässä huomioidaan eduskunnan lausumassa esitetyt näkökohdat.

Kohtaan 2. vastaus on ulkoasiainministeriön osuudessa, kohtaan 3. puolustusministeriön osuudessa ja kohtaan 4. sisäasiainministeriön osuudessa.

Hallituksen toimenpidekertomus v. 2003
K 1/2004 vp — EK 5/2005 vp
Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 8.3.2005, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä perustuslakivaliokunnan mietintöön että liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Valtioneuvosto määräsi 17.3.2005 eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan ja päätti ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ulkoasiainministeriö

Monenkeskinen kehitysyhteistyö
HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp
Valtiovarainvaliokunta

2) Luku 24.30
Eduskunta edellytti 18.12.2001, että hallitus seuraa monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön osoitettujen valtuuksien riittävyyttä ja antaa tarvittaessa tätä koskevat muutosesitykset eduskunnalle lisätalousarvion yhteydessä.

Vuoden 2003 talousarvion momentin 24.30.66 (Varsinainen kehitysyhteistyö) käyttösuunnitelmakohdan 1 (Monenkeskinen kehitysyhteistyö) myöntö- ja sopimusvaltuuksia oli yhteensä 96 042 000 euroa. Käyttösuunnitelmakohdan valtuudet on käytetty täysimääräisesti vuoden 2003 aikana. Ministeriössä on valtuuksista tehty uusia varainmyöntöpäätöksiä niin, että Suomi on kyennyt sitoutumaan Suomen tukemien kehitysrahoituslaitosten lisärahoituksiin (Kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston IFAD 6. lisärahoitus), kehitysrahoituslaitosten kanssa tehtävään strategiseen kumppanuustoimintaan sekä kolmen YK-järjestön monivuotisiin sopimuksiin niin, että YK:n kehitysjärjestön (UNDP) monivuotinen sitoumus ulottuu vuoteen 2006. YK:n lastenavun rahaston (UNICEF) ja YK:n väestörahaston (UNFPA) sitoumukset ulottuvat vuoteen 2005.

Vuoden 2004 talousarvion myöntö- ja sopimusvaltuuksia laadittaessa on huomioitu kolmivuotisten sopimusten tarve kaikkien kolmen järjestön osalta. Näin ollen asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan eräiden artiklojen lisäratifiointitarve
HE 229/2001 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.5.2002, että hallitus ryhtyy ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen pikaisesti toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on selvittää, voiko Suomi sitoutua noudattamaan seuraavia uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan määräyksiä: 3 artiklan 2 ja 3 kohta, 4 artiklan 1 kohta, 7 artiklan 9 kohta sekä 8 artiklan 3 ja 5 kohta.

Hallitus on jatkanut ulkoasiainvaliokunnan lausumassa edellytettyjä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan eräiden artiklojen ratifiointitarpeen selvittämistä. On muun muassa ryhdytty selvittämään uudistetun peruskirjan 4 artiklan 1 kohtaan liittyen mahdollisuutta saada verottajan ja tilastokeskuksen kautta tilastollisia tietoja kansallisesta keskipalkasta ja minimipalkoista verojen ja sosiaaliturvamaksujen jälkeen. Lisäksi on päätetty hankkia selvitys siitä, mitä artiklan ratifioineet muut Pohjoismaat ovat sosiaalisten oikeuksien komitealle tältä osin raportoineet. Tarkoituksena on, että tutkija selvittäisi asiaa ennen kuin muita lisätoimenpiteitä tehdään.

Kehitysapu vähiten kehittyneille maille
K 5/2001 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Ulkoasiainvaliokunta ehdotti 4.10.2001 eduskunnan edellyttävän, että hallitus mahdollisimman pikaisesti toteuttaa asettamansa tavoitteen nostaa vähiten kehittyneille maille osoitettu kehitysapu 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta ja osana vähiten kehittyneille maille osoitettavaa kehitysyhteistyötä kiinnittää kasvavaa huomiota tarttuvien tautien, erityisesti HIV/AIDS-epidemian, ehkäisemiseen, torjuntaan ja hoitoon.

Valtioneuvoston helmikuussa 2004 hyväksymän kehityspoliittisen ohjelman mukaan Suomi kasvattaa köyhimpiin maihin (ns. LDC-maat) kohdistuvan rahoituksen osuuden 0,15 prosenttiin BKTL:stä kokonaisavun noustessa kohti 0,7 prosenttia. Vuonna 2003 Suomen kokonaisavusta 0,11 % BKTL:stä suuntautui vähiten kehittyneisiin maihin. Vuonna 2002 osuus oli 0,12 %. LDC-maiden osuuteen lasketaan ns. laskennallinen monenkeskisen yhteistyön osuus, joka saadaan OECD/DAC:ilta. Tähän Suomi ei siis voi suoraan vaikuttaa. Suora vaikuttaminen tapahtuu kahdenvälisen yhteistyön kautta. LDC-maiden suhteellinen osuus Suomen kahdenvälisestä kehitysyhteistyöstä on ollut jotakuinkin samansuuruinen 1990-luvun alusta lähtien, noin 30 %. Syksyllä 2005 toimeenpannun kehityspoliittisen ohjelman vuosiarvioinnin mukaisesti LDC-maiden osuus kahdenvälisestä avusta oli 27 % vuonna 2003 ja 29 % vuonna 2004. OECD/DAC:n Suomen kehitysyhteistyötä koskevat tilastot vuodelta 2004 pohjautuvat vielä ainoastaan ennakkotietoihin ja lopullinen LDC-osuus saadaan vasta tilastojen tultua viimeistellyiksi keväällä 2006.

Valtioneuvoston kehityspoliittisessa ohjelmassa linjataan, että kahdenvälisessä yhteistyössä pitkäaikaisten yhteistyömaiden osuutta kasvatetaan 60 prosenttiin maa- ja aluekohtaisesta yhteistyöstä. Suomen kahdeksasta pitkäaikaisesta yhteistyömaasta viisi (Etiopia, Mosambik, Nepal, Sambia, Tansania) kuuluvat vähiten kehittyneiden maiden joukkoon ja loput kolme (Kenia, Nicaragua, Vietnam) ovat matalan tulotason maita.

Suomi etsii aktiivisesti keinoja ohjata kansainvälisten järjestöjen kautta annettavaa monenkeskistä apuaan entistä enemmän LDC-maiden hyväksi. EU:n ulkosuhderahoitusta koskevassa keskustelussa Suomi on voimakkaasti korostanut avun suuntaamista köyhimmille maille. Suomen kehitysavun kohdentumista LDC-maille seurataan kehityspoliittisen ohjelman vuosiarvioinnin yhteydessä.

HIV/AIDS:n, malarian sekä muiden tautien vastainen taistelu on yksi YK:n vuosituhatjulistuksen kehityspäämääristä, ja myös valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma painottaa HIV/AIDS:n ehkäisyä laaja-alaisesti ja eri toimialoja leikkaavasti.

Ulkoasiainministeriön HIV/AIDS -linjaus päivitettiin syksyllä 2004 (HIV/AIDS - kehityskysymyksenä -linjaus). Linjauksessa Suomi painottaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa, ennaltaehkäisevää toimintaa ja keskittymistä erityisen haavoittuvaisiin ryhmiin sekä huomioi epidemian taustalla olevat tekijät. Suomi osallistui kertomusvuonna aktiivisesti koko YK-järjestelmän, erityisesti YK:n HIV/AIDS-ohjelman UNAIDS:in työhön. Suomi toimi UNAIDSin hallintoneuvostossa (Programme coordinating board). Suomi painotti tässä toiminnassa mm. terveydenhuoltojärjestelmien kehittämistä ja AIDS:in kytkemistä yhteiskunnan kehitykseen sekä ihmisoikeuksiin ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Suomen tuki UNAIDSille on viime vuosina kasvanut ja oli 6 miljoonaa euroa vuonna 2005 (vrt 4 miljoonaa euroa vuonna 2004). Suomi tukee myös UNAIDS:in alaisuudessa toimivan Global Coalition on Women and AIDS -organisaation toimintaa 2 miljoonalla euroa vuosina 2005-2006.

Huomattava osuus Suomen antamasta kehitysavusta kanavoidaan EU:n budjetin ja Euroopan kehitysrahaston kautta. Suomi tuki myös tätä kautta HIV/AIDS työtä kehitysmaissa. Vuonna 2005 tehtiin päätös osallistua Maailmanlaajuiseen terveysrahastoon aidsin, tuberkuloosin ja malarian torjumiseksi (GFATM - The Global Fund to Fight Aids, Tuberculosis and Malaria). Rahasto tukee julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisjärjestöjen hankkeita ja on merkittävä toimija kansainvälisessä HIV/AIDS työssä.

Vuonna 2005 käynnistyi myös Itä-Afrikan alueellinen HACI-ohjelman tukihanke (Hope for African Children). HACI-ohjelma pyrkii tarjoamaan 1,5 miljoonalle HIV/AIDS:in takia syrjäytyneelle lapselle ja heidän perheilleen tukea, turvaa ja hoitoa. Suomen tuella rahoitettiin toimintaa Keniassa.

Kansalaisjärjestöjen rooli epidemian vastaisessa taistelussa on oleellinen, ja suurin osa Suomen viime vuosina tukemista HIV-AIDS -hankkeista on kansalaisjärjestöhankkeita. Hankkeista lähes puolet sijaitsee Afrikassa, jossa epidemian taakka on suurin. Monet suuret terveydenhuoltohankkeet sisältävät HIV-AIDS -työtä, vaikka hankkeita ei tilastoida HIV-hankkeina. Moniin muiden kuin terveyssektorien hankkeisiin sisältyy HIV/AIDS -komponentti, esimerkiksi opetusalan hankkeisiin sisältyy HIV-valistusta.

Ulkoasiainministeriöön rekrytoidaan HIV/AIDS-kysymysten neuvonantaja kahdeksi vuodeksi vuoden 2006 alusta. Lisäksi ministeriö jatkaa tiivistä yhteistyötä STM:n ja KTL:n kanssa.

Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoituksen kehittäminen
K 3/2002 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> 1) Käsitellessään 3.12.2002 hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2001 ulkoasiainvaliokunta esitti, että eduskunta edellyttää ulkoasiainministeriön valmistelevan selvityksen kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoituksen kehittämisestä edellä tässä mietinnössä mainitut perusteet huomioon ottaen.

Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötuen omarahoitusosuutta pienennettiin kertomusvuoden aikana hallituksen kehityspoliittisessa ohjelmassa (VNp 5.2.2004) asetetun tavoitteen mukaisesti. Ulkoasiainministeriön 25.2.2005 tekemällä päätöksellä omarahoitusosuutta vähennettiin 20 prosentista 15 prosenttiin vuoden 2006 hakukierroksesta alkaen. Vammaisten asemaa parantavissa hankkeissa omarahoitusosuudeksi riittää 7,5 %.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin toimenpiteitä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötuen kasvattamiseksi asteittain kohti 14 % osuutta varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. TTS-kaudella kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötuki on tarkoitus nostaa 108 miljoonaan euroon v. 2010 mennessä.

Hankehallinnon ulkoistamisen mahdollisuuksia tutkittiin kertomusvuoden aikana. Ulkoistaminen todettiin kalliiksi ja vastuiden määrittelyn kannalta ongelmalliseksi vaihtoehdoksi. Ulkoistamisen sijasta ulkoasiainministeriö päätti vahvistaa kansalaisjärjestöyksikköä lisätyövoimaa rekrytoimalla.

Kertomusvuoden aikana järjestettiin vuosien 2006–2008 kehitysyhteistyötukea koskeva hakukierros. Uusia hakemuksia saatiin 195 kpl 126 kansalaisjärjestöltä. Tukea myönnettiin yhteensä 14,7 miljoonaa euroa järjestöjen uusia hankkeita varten. Yksittäisten kansalaisjärjestöhankkeiden lisäksi ulkoasiainministeriö tukee kymmenen kumppanijärjestön kehitysyhteistyöohjelmaa sekä Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen kehitysyhteistyöohjelmaa.

Suomalaisia kansalaisjärjestöjä rohkaistaan hakemaan EU-komission rahoitusta kehitysyhteistyön ja kansainvälisyyskasvatuksen hankkeille. Hakijoiden määrä on kasvanut samoin kuin komission tukea saaneiden hankkeiden lukumäärä. Kertomusvuoden aikana komissio myönsi rahoitusta kuudelle suomalaiselle järjestöhankkeelle.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin myös kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötuen uuden linjauksen laatiminen, jonka on tarkoitus valmistua v. 2006 alkupuolella. Linjauksessa tarkastellaan kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön haasteita sekä kehitysyhteistyötuen uudistamisen tarpeita.

Yhteistyön tiivistäminen kehitysrahoituslaitoksissa käsiteltävien asioiden suhteen
K 3/2002 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> 2) Ulkoasiainvaliokunta esitti, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston selvittävän, miten yhteistyötä kehitysrahoituslaitoksissa käsiteltävien asioiden suhteen voidaan tiivistää niin kansallisesti kuin EU-tasolla**.**

Monterreyn kehitysrahoituskonferenssissa keväällä 2002 saavutetun konsensuksen ja siellä vahvistuneen ns. laajan kehitysrahoituskäsitteen edistäminen on Suomen tavoite kaikilla relevanteilla foorumeilla. Monenkeskisen kehitysrahoituksen selkiinnyttämiseen pyrkivässä vaikuttamisessa kanavina kv kehitysrahoituslaitosten, erityisesti Kv valuuttarahaston (IMF) ja Maailmanpankin lisäksi YK -järjestelmä, EU ja näiden puitteissa järjestettävät konferenssit ja globaaliagendan seurantakokoukset. Suomi kannustaa Bretton Woods-instituutioita ja YK-järjestelmää läheiseen yhteistyöhön ja järjestöjen mandaatteihin ja suhteelliseen etuun perustuvaan työnjakoon. Suomi tukee vuosittain järjestettäviä ECOSOC/Bretton Woods -korkean tason kokouksia ja on ECOSOC-puheenjohtajuuskautensa aikana kehittänyt kokousmenettelyä.

Kehitysrahoituslaitoksissa Suomen ensisijaisen toimintaryhmä on äänestysryhmä, jossa Suomi toimii pääsääntöisesti yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa. Toiminta EU-tasolla on tiivistymässä myös kehitysrahoituslaitoksissa, mutta toiminta tapahtuu pääosin edelleen epävirallisesti päämajatasolla johtokuntajäsenten ja toimistojensa välisenä yhteistyönä. Lisääntynyt yhteistyö on mm. johtanut lisääntyvään yhteispuheenvuorojen käyttöön, myös ns eurooppalaisena (ml. Sveitsi ja Norja) sekä samanmielisten maiden kannanottoina. IMFssä, euroalueen maat toimivat yhdessä niissä kysymyksissä, jotka liittyvät yhteisvaluuttaan. Pääkaupunkitasolla EU-maat koordinoivat lisääntyvässä määrin neuvotteluasemiaan mm. kehitysmaiden velkaongelmaan ja G8-aloitteeseen liittyen.

Vuoden 2002 alussa perustetun ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin kehitysrahoituslaitosyhteistyön korkean tason ohjausryhmän ja sen alaisena toimiva projektiryhmän toiminta jatkui vilkkaana v. 2005. Yhteistyön tavoitteena on muodostaa yhteneväiset näkemykset keskeisistä rahoituslaitoksissa esillä olevista asioista sekä lisätä tiedonvaihtoa eri viranomaistahojen vastuualueelle kuuluvista kehityskysymyksistä. Vuonna 2005 käsiteltiin mm. kehitysmaiden velkaongelmaa ja siihen liittyvää G8-maiden uutta velkojen anteeksiantoaloitetta sekä kehitysmaiden äänen ja edustautumisen vahvistamista kehitysrahoituslaitoksissa. Em. toimijoiden yhteistyönä valmisteltiin myös laajempi selvitys innovatiivisista rahoitusmekanismeista. Yhteistyötä jatketaan ja kehitetään edelleen valtioneuvoston kehityspoliittisen linjauksen mukaisesti. Keskeinen viranomaistahoja yhdistävä haaste on identifioida alueita, joilla Suomi voi oman historiansa ja kokemustaustansa vuoksi tuoda erityistä lisäarvoa kansainväliseen keskusteluun. Ryhmä on myös kehittänyt yhteistyötä sidosryhmiensä kanssa, UM, VM ja Suomen pankki ovat olleet yhdessä ulkoasiainvaliokunnan kuultavina ennen ja jälkeen maailmanpankkiryhmän ja kansainvälisen valuuttarahaston tärkeimpiä kevät- ja syyskokouksia. Samanlaisia tapaamisia on järjestetty myös kansalaisjärjestöjen kanssa.

Hallitus tiivistää yhteistyötä yllä mainittujen suuntaviivojen ja prosessien puitteissa ja tulee raportoimaan asiasta toimenpidekertomuksen yhteydessä. Tästä syystä hallitus esittää, että asiaa koskevasta, vuosittain tehtävästä erilliskysymyksestä luovuttaisiin.

Yhteistyö ministeriöiden kesken konfliktinestossa ja kriisinhallinnassa
K 3/2002 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> 3) Ulkoasiainvaliokunta esitti eduskunnan edellyttävän, että valtioneuvosto selvittää säännöllisen yhteistyöverkoston luomista ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön ja puolustusministeriön välille yhdenmukaisen ja suunnitelmallisen politiikan varmistamiseksi konfliktien ennalta ehkäisyssä ja kriisinhallinnassa konfliktialueilla.

Kriisinhallintakysymyksiä hoitavat ulkoministeriön poliittisen osaston turvallisuuspolitiikan yksikkö sekä siviilikriisinhallinnan yksikkö. Turvallisuuspolitiikan yksikkö vastaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta (ESDP, Nato PfP, YK- rauhanturvaoperaatiot), jälkimmäinen vastaa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöstä sekä siviilikriisinhallinta- ja konfliktinestokysymyksistä koordinoiden ministeriön muiden asiaankuuluvien osastojen kanssa.

Kriisinhallinta- ja konfliktinestokysymyksissä ministeriöiden välinen yhteistyö on erittäin tiivistä, ja asioita valmistelevat virkamiehet toimivat yhteistyössä tarvittaessa päivittäispohjalta. Ulkoasiainministeriö järjestää koordinaatiokokouksia näihin kysymyksiin liittyen säännöllisesti sekä ajankohtaisen tilanteen vaatiessa, ja varmistaa kantojen ja toiminnan yhdenmukaisuuden Suomen toiminnassa kansainvälisissä järjestöissä, neuvotteluissa ja EU:ssa.

Tämän lisäksi ulkosuhdejaosto käsittelee mm. Euroopan unionissa käsiteltäviä siviilikriisinhallintakysymyksiä. Tässä jaostossa on mahdollista käsitellä myös unionissa esille tulevat konfliktinestokysymykset. Jaoston puheenjohtajana toimii ulkoministeriön poliittinen alivaltiosihteeri, ja jaostossa ovat edustettuina useat ministeriöt, mukaan luettuina sisäasiainministeriö ja puolustusministeriö.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintatoimintaan sekä konfliktinestoon henkilöstöä lähettämällä on keskeinen osa Suomen harjoittamaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osallistuminen sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin valmistellaan aina tiiviissä yhteistyössä ulko- ja puolustusministeriön kesken, ennen kuin osallistuminen esitellään ulkoasiainministeriön taholta päätettäväksi rauhanturvalain mukaisessa järjestyksessä. Suomen osallistuminen siviilikriisinhallintaan ja konfliktinestoon liittyviin tehtäviin hoidetaan myös koordinoidusti siten, että ulkoasiainministeriö päättää osallistumisesta sekä sen suuruudesta ja on yhteydessä tehtävää hoitaviin kansainvälisiin järjestöihin normaalikäytännön mukaisesti. Sisäasiainministeriö valitsee osallistuvan henkilöstön. Lisäksi sisäasiainministeriö vastaa kansallisten valmiuksien kehittämisestä.

Valtioneuvoston tasolla ulkopoliittisesti merkittävät kriisinhallinta- ja konfliktinestokysymykset käsitellään valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa sekä unionin piirissä esillä olevat kysymykset lisäksi EU-ministerivaliokunnassa.

Århusin yleissopimus; ympäristöasioiden käsittelyajat ja ns. pitkittäishankkeita koskeva lainsäädäntö
HE 165/2003 vp — EV 105/2004 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 21.6.2004, että hallitus seuraa ympäristöasioiden käsittelyaikojen kokonaispituutta ja lisää tarvittaessa hallinnon resursseja ja valitusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi ja oikeussuojajärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisen pitkittäishankkeita koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi, johon voitaisiin sisällyttää myös tarvittavat aineelliset valitusperusteet.

Ympäristöministeriössä on seurattu ympäristölupien käsittelyaikoja ympäristönsuojelulain (86/2000) voimaantulosta alkaen. Ministeriön asettama laajapohjainen seurantatyöryhmä, jossa oli mukana myös elinkeinoelämän edustus, antoi raporttinsa 30.5.2003 (Ympäristönsuojelulain täytäntöönpano, Suomen ympäristö 661/2003). Raportissa on seurattu sekä ympäristölupien että valitusten käsittelyaikoja ajanjaksolla 1.3.2000–31.12.2002.

Ympäristöministeriö asetti 13.5.2004 uuden seurantatyöryhmän, jonka toimikausi päättyy 31.12.2006. Työryhmän tehtävänä on arvioida ympäristönsuojelulain täytäntöönpanoa vuosina 2004–2006 ja tehdä ehdotuksia kehittämishankkeista. Työryhmä tulee seuraamaan myös ympäristönsuojelulain mukaisten lupa- ja ilmoitusasioiden kokonaiskäsittelyaikoja.

Ympäristöministeriön tarkoituksena on lisäksi vuoden 2005 aikana teettää selvitys ympäristölupia koskevista valituksista. Tavoitteena on saada tietoa valitusten kohteena useimmiten olevista asiaryhmistä, valitusten aiheellisuudesta ja valitusmenettelyn kestosta.

Oikeusministeriö järjestää sopimuksessa tarkoitettujen ympäristöasioiden tuomioistuinkäsittelyn seurannan osana hallintotuomioistuinten tulosohjausta. Käsittelyaikojen seurannassa hyödynnetään hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden uudistettua diaarikaavaa. Diaarikaavan avulla voidaan kummassakin tuomioistuinasteessa seurata samojen asiaryhmien keskimääräisiä käsittelyaikoja. Århusin yleissopimuksen ja siihen liittyvien lainsäädäntömuutosten tultua voimaan 30.11.2004 ensimmäinen keskimääräisiä käsittelyaikoja koskeva raportti työstetään vuoden 2005 keskimääräisistä käsittelyajoista. Keskimääräisistä käsittelyajoista vuodelta 2005 saadaan koottua tiedot vuoden 2006 alussa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 16.2.2004 asettanut ratalakityöryhmän, jonka tehtävänä on antaa hallituksen esityksen muotoon laadittava ehdotus ratalainsäädännöksi. Työryhmän tehtävänä on pohtia myös muun raideliikennettä koskevan lainsäädännön tarpeellisuus. Työryhmän toimikausi päättyy 31.8.2005. Ehdotukseen sisällytetään myös säännökset asianosaisten ja yleisön muutoksenhakuoikeudesta. Hankenumero on LVM40:00/2003.

Kauppa- ja teollisuusministeriön toimialan pitkittäishankkeita (suuret sähköjohdot sekä maakaasun, öljyn ja kemikaalien siirtoputket) koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi tarpeelliset selvitykset käynnistetään.

Uhanalaisen kulttuuriomaisuuden tallennusryhmän perustaminen
HE 51/2004 vp —EV 78/2004 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.6.2004, että valtioneuvosto selvittää uhanalaisen kulttuuriomaisuuden tallennusryhmän perustamista ja ryhtyy toimenpiteisiin siitä mahdollisesti aiheutuvien resurssitarpeiden huomioon ottamiseksi talousarviossa.

Asiaa selvittää opetusministeriön työryhmä, joka vastaa kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisissa selkkauksissa koskevan Haagin yleissopimuksen toimeenpanosta ja viranomaisyhteistyön koordinoinnista.

Kehitysavun hallinnointi
Kehitysyhteistyön hallinnonuudistus
K 1/2004 vp – EK /2005 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Ulkoasiainvaliokunta ehdotti eduskunnan lausumiksi 11.2.2005 käsitellessään Hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003:

1. Eduskunta pitää kehitysavun hallinnoinnin ongelmia vakavina ja edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta komission hallinnonuudistus toteutuu käytännön tasolla ja kattaa myös kansalaisjärjestön toiminnan.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää eduskunnan hyvin informoituna kehitysyhteistyön hallinnonuudistuksen toimeenpanosta.

Euroopan yhteisön kehitysapua hallinnoi Euroopan komissio. Euroopan unionin ulkoisen toiminnan tehostamiseksi komission hallintouudistus aloitettiin vuonna 2000 ja saatiin lähes päätökseen vuonna 2005. Uudistuksessa keskeinen strategia oli hallinnon hajauttaminen edustustoille. Uudistusprosessin päätteeksi neuvosto pyysi komissiota laatimaan laadullisen arvion yhteisön ulkoisesta avusta ja harkitsemaan, kuinka parhaiten kehittää ja vahvistaa jo tehtyjä muutoksia. Komission raportti julkaistiin heinäkuussa 2005. Uudistuksen myötä avun toimeenpanijaksi perustettiin EuropeAid-toimisto ja avun hallinnointi hajautettiin 80 edustustolle. Uudistusten tuloksena ohjelmointi keskittyy köyhyyden vähentämiseen, tietojärjestelmiä ja henkilökunnan koulutusta on parannettu ja laatuun keskitytään laatutarkkailun avulla. Raportin mukaan sekä sitoumukset että maksatustaso ovat nousseet joka vuosi hallintouudistuksen jälkeen, mikä heijastaa nopeampaa ja tehokkaampaa avun toimeenpanoa. Myös työskentelymetodeja parannettiin monien yksinkertaistettujen prosessien kautta. Hajauttaminen on luonut kentälle yhteensä 1500 uutta työpaikkaa. Komission raportin esiintuomaa positiivista kehitystä vahvistavat myös ulkopuoliset arviot. Iso-Britannian kehitysyhteistyöhallinnon teettämän ulkopuolisen selvityksen mukaan yhteisön avusta on tulossa tuloksellisempaa ja sitä toimeenpannaan nyt nopeammin ja parempien käytäntöjen mukaisesti.

Kansalaisjärjestötoimijoiden toimintaedellytyksiä ja toimintaa tulevaisuudessa ei suoranaisesti käsitellä komission hallintouudistuksen osana. Yhteisön avun vuoden 2004 vuosiraportissa käsitellään myös kansalaisjärjestötoimijoita. Vuosiraportin mukaan EuropeAid-toimisto on sitoutunut vuoropuheluun kansalaisjärjestöjen kanssa koskien mm. tuen hakumenettelyitä. Myös uudessa kehityspoliittisessa julkilausumassa on huomioitu kansalaisyhteiskunta ja niiden tärkeä asema.

Suomi on tyytyväinen yhteisön hallintouudistuksen tähän asti tuottamiin positiivisiin tuloksiin. Samalla Suomi tunnustaa, että hallinnon tehostamisessa on yhä vielä paljon haasteita ja työtä on jatkettava. Toteutuksen vastuun ollessa vastaanottajamaassa hankkeita pystytään ohjaamaan nyt paremmin huomioiden joustavuus ja vastaanottajan omistajuus. Suomi pitää komission julkaisemaa raporttia hyvänä yhteenvetona hallintouudistuksen saavuttamista tuloksista ja tukee jatkossa selkeiden tavoitteiden määrittelyä lisäuudistuksille. Lisäksi pidetään tärkeänä, että ulkoisen avun osalta keskitytään jatkossakin avun tuloksellisuuteen, avun oikeaan kohdentamiseen ja tehokkaaseen hallinnointiin. Erityisen tärkeää on panostaa laadun, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurantametodiikkaan.

Hallinnonuudistuksen seurannan kannalta keskeistä on vuodesta 2001 alkaen vuosittain käyty orientaatiokeskustelu EU:n ulkoisen toiminnan tuloksellisuudesta. Orientaatiokeskustelu käytiin kuluvana vuonna 22.11.2005 yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa, joka samalla hyväksyi avun tuloksellisuuteen liittyvät päätelmät. Päätelmissä komissio sitoutuu myös ensi vuonna raportoimaan tehdyistä lisäuudistuksista ja on sitoutunut edelleen hajauttamaan toimintojaan, selventämään edustustojen ja päämajan välistä vuorovaikutusta ja parantamaan tietojärjestelmiään. Päätelmien lisäksi marraskuussa 2005 neuvoston hyväksymässä uudessa kehityspoliittisessa julkilausumassa komissio sitoutuu jatkamaan hallintouudistukseen liittyviä lisäuudistuksia.

Suomi tulee seuraamaan aktiivisesti hallintouudistusta myös jatkossa ja pyrkii vaikuttamaan siihen, että ulkoinen apu on mahdollisimman laadukasta, tuloksellista ja kumppanimaiden omistajuuteen perustuvaa. Eduskuntaa on informoitu hallintouudistuksen etenemisestä vuo-

sittaisten EU:n ulkoisen toiminnan tehostamiseen liittyvien orientaatiokeskusteluiden yhteydessä.

Valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta
VNS 2/2004 vp —EK 18/2004 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 13.10.2004, että hallitus toiminnallaan ja taloudellisten voimavarojen kohdentamisella toteuttaa aktiivisesti selonteossa linjattuja tavoitteita.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että valtionneuvoston kanslian johdolla laadittavaan seuraavaan selontekoon sisällytetään kokonaisvaltainen analyysi kansainvälisestä ihmisoikeustilanteesta ja Suomen toiminnasta ja sen tuloksellisuudesta ja että perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa arvioidaan kattavasti.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että myös seuraavan selonteon painopiste on kansainvälisissä kysymyksissä.

Selonteon tavoitteiden toteutumisen arviointia varten päätettiin perustaa seurantaprojekti. Selontekoon sisältyvät tavoitteet ja sitoumukset on koottu taulukon muotoon, ja niiden toteutumista seurataan systemaattisesti ulkoasiainministeriön sisälle ja eri ministeriöiden välille perustettavissa asiantuntijaverkostoissa. Tämä seurantaprojekti antaa pohjan mitata ja raportoida selonteon sisältämien Suomen ihmisoikeuspolitiikan keskeisten tavoitteiden toteutumista hallituskauden aikana. Vuoden 2005 aikana on ulkoasiainministeriön johdolla toteutettu laaja lausuntokierros selonteon toimeenpanosta sekä toteutuneiden konkreettisten seurantatoimien että valmisteilla olevien toimenpiteiden osalta. Lausuntokierroksen tulokset on sisällytetty yllä tarkoitettuun taulukkoon. Selonteon tavoitteiden ja eduskunnan lausumien seurantaa jatketaan vuoden 2006 aikana.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko
VNS 6/2004 vp — EK35/2004 vp
Puolustusvaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti 21.12.2004, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin pohjoisen Euroopan alueellisen yhteistyön kehittämiseksi tavoitteena tehostaa nykyistä toimintaa, poistaa päällekkäisyyksiä ja kehittää EU:n Pohjoisen ulottuvuuden ohjelmaa osana EU:n naapuruuspolitiikkaa.

Pohjoisen Euroopan alueellista yhteistyötä on tehostettu pohjoisten alueellisten neuvostojen välistä sisältö- ja tietojenvaihtoyhteistyötä lisäämällä ja toteuttamalla konkreettisia yhteishankkeita. Suomi on tukenut näitä pyrkimyksiä. Vuonna 2005 käynnistettiin Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Itämeren valtioiden neuvoston yhteishanke rajat ylittävän yhteistyön edistämiseksi. Pohjoisten alueellisten neuvostojen puheenjohtajat ovat jatkaneet yhteiskokouksiaan.

Pohjoisen ulottuvuuden (PU) tulevaa kehittämistä koskevat suuntaviivat hyväksyttiin Brysselissä 21.11.2005 pidetyssä PU-ministerikokouksessa. Kokousta edelsi useita kuukausia kestänyt tiivis konsultaatio- ja neuvotteluprosessi EU-maiden, komission sekä PU:n nykyisten kumppanimaiden Venäjän, Norjan ja Islannin kesken. Suomi osallistui aktiivisesti suuntaviivojen valmisteluun EU-ministerivaliokunnan 3.12.2004 tekemien (E131/2004) ja eduskunnan vahvistamien (SuVL 2/2005 vp) linjausten pohjalta. Ministerikokouksessa päätettiin, että Venäjä, Norja ja Islanti muuttuvat kumppanimaista PU:n täysivaltaisiksi osapuoliksi ja että PU:sta tulee EU:n ja näiden maiden yhteistä politiikkaa. Tavoitteena on kaikkien osapuolten vahvempi sitoutuminen PU:n kehittämiseen ja toimeenpanoon. Ministerikokouksessa sovittiin, että lyhytaikaisista toimintaohjelmista siirrytään yhteisesti neuvoteltavaan

pitkäkestoiseen kehysasiakirjaan ja deklaraatioon. Näiden asiakirjojen laatiminen alkaa vuoden 2006 alussa ja ne on tarkoitus viimeistellä ja hyväksyä Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2006.

PU-asiakirjoja koskevan muutostyön rinnalla Suomi on työskennellyt PU:n nykyisten kumppanuuksien vahvistamiseksi sekä selvittänyt uusien kumppanuuksien mahdollisuuksia. Mahdollisen liikenne- ja logistiikkakumppanuuden sisällön ja rakenteiden hahmottelua jatketaan.

Oikeusministeriö

Korvausten takaisinperintä
HE n:o 36/1992 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistetään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Uusi hallintolaki (434/2003) tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Alun perin tarkoituksena oli ottaa tähän lakiin yleisiä säännöksiä myös muun muassa julkisoikeudellisista saatavista. Tällaisten säännösten tarve jätettiin kuitenkin erikseen selvitettäväksi. Takaisinperinnästä säädetään nykyisin eri tuki- ja korvausmuotojen omissa säännöksissä. Vuonna 2001 annettu valtionavustuslaki (688/2001) sisältää lisäksi yleisiä säännöksiä, joita noudatetaan perittäessä takaisin harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Oikeusministeriössä on vuonna 2004 valmistunut selvitys julkisoikeudellisiin velkasuhteisiin sovellettavan yleislainsäädännön tarpeesta ja mahdollisista tuossa yleislaissa säänneltävistä kysymyksistä. Selvityksen perusteella yleislailla olisi tarpeen säännellä julkisoikeudellisten saatavien korosta, vanhentumisesta, kuittaamisesta sekä perusteettoman edun palauttamisesta erityisesti niissä tilanteissa, joissa ei ole voimassa sovellettavissa olevaa muuta lainsäädäntöä. Lausuntokierroksella yleislainsäädännön näin muotoiltua alaa on pidetty lähtökohtaisesti kannattavana. Uuden yleislainsäännön, jonka ala poikkeaa ponnessa tarkoitetusta yleislainsäädännöstä, valmistelu tullee kestämään vielä useita vuosia.

Koska ponnessa tarkoitettua lainvalmistelua ei lainsäädännössä jo tapahtuneet muutokset huomioon ottaen ole vireillä eikä ponnessa tarkoitetun kaltaisen yleislainsäännön kehittämiseen ole tarvetta nämä jo tapahtuneet muutokset huomioon ottaen, asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa
HE 1/1998 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.2.1999, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriön 15.3.2000 asettama vaalitoimikunta 2000 ei päässyt yksimielisyyteen siitä, miten suhteellisuuden toteutumiseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista eikä siten tehnyt asiassa varsinaista ehdotusta. Se esitteli kuitenkin 5.6.2001 luovuttamassaan mietinnössä selvityksensä tuloksena syntyneet viisi mahdollista ratkaisumallia: tasauspaikkajärjestelmän, vaalialuejärjestelmän, äänikynnysjärjestelmän, St. Lagüesin laskentajärjestelmän ja vaalipiirien rajojen muuttumisen. Kun hallituksen iltakoulussa 16.10.2002 käsiteltiin toimikunnan mietintöä ja siitä annettuja lausuntoja ja todettiin, että yhteistä näkemystä ei ollut löydettävissä, asia katsottiin tuolla vaalikaudella loppuun käsitellyksi.

Osana pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa mainittua kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa oikeusministeriö asetti 27.4.2004 toimikunnan (Kansanvalta 2007), jonka yhtenä tehtävänä oli selvittää ja arvioida sekä tehdä kehittämisehdotuksia siitä, onko nykyinen vaalijärjestelmämme riittävän toimiva äänestäjä-edustajasuhteen näkökulmasta ja vertaillen Suomen ja muiden keskeisten eurooppalaisten maiden vaalijärjestelmiä

punnita vaihtoehtoisia tapoja kehittää vaalijärjestelmää. Työssään toimikunnan tuli muun ohella selvittää mahdollisuuksia suhteellisuuden parempaan toteutumiseen eduskuntavaaleissa. Tämäkään toimikunta ei mietinnössään (7.6.2005) katsonut voivansa tehdä konkreettisia ehdotuksia ongelman ratkaisemiseksi. Se kuitenkin ehdotti, että oikeusministeriö asettaisi jatkossa työryhmän, joka selvittäisi perusteellisesti mm. mahdollisuudet parantaa poliittisen suhteellisuuden toteutumista erikokoisissa vaalipiireissä.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa
HE 48/1998 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.2.1999, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriön 15.3.2000 asettama vaalitoimikunta 2000 ei päässyt yksimielisyyteen siitä, miten suhteellisuuden toteutumiseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista eikä siten tehnyt asiassa varsinaista ehdotusta. Se esitteli kuitenkin 5.6.2001 luovuttamassaan mietinnössä selvityksensä tuloksena syntyneet viisi mahdollista ratkaisumallia: tasauspaikkajärjestelmän, vaalialuejärjestelmän, äänikynnysjärjestelmän, St. Lagüesin laskentajärjestelmän ja vaalipiirien rajojen muuttumisen. Kun hallituksen iltakoulussa 16.10.2002 käsiteltiin toimikunnan mietintöä ja siitä annettuja lausuntoja ja todettiin, että yhteistä näkemystä ei ollut löydettävissä, asia katsottiin tuolla vaalikaudella loppuun käsitellyksi.

Osana pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa mainittua kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa oikeusministeriö asetti 27.4.2004 toimikunnan (Kansanvalta 2007), jonka yhtenä tehtävänä oli selvittää ja arvioida sekä tehdä kehittämisehdotuksia siitä, onko nykyinen vaalijärjestelmämme riittävän toimiva äänestäjä-edustajasuhteen näkökulmasta ja vertaillen Suomen ja muiden keskeisten eurooppalaisten maiden vaalijärjestelmiä punnita vaihtoehtoisia tapoja kehittää vaalijärjestelmää. Työssään toimikunnan tuli muun ohella selvittää mahdollisuuksia suhteellisuuden parempaan toteutumiseen eduskuntavaaleissa. Tämäkään toimikunta ei mietinnössään (7.6.2005) katsonut voivansa tehdä konkreettisia ehdotuksia ongelman ratkaisemiseksi. Se kuitenkin ehdotti, että oikeusministeriö asettaisi jatkossa työryhmän, joka selvittäisi perusteellisesti mm. mahdollisuudet parantaa poliittisen suhteellisuuden toteutumista erikokoisissa vaalipiireissä.

Säädöskokoelma ja säädöstietopankki
HE 174/1999 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.2.2000 arvonlisäverolakia tulkittavan niin, että Suomen säädöskokoelmaa pidetään laissa tarkoitettuna verovapaana aikakausilehtenä.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän välittömästi toimiin arvonlisäverolain selkeyttämiseksi ja täydentämiseksi siten, että Suomen säädöskokoelma ja valtiopäiväasiakirjat ovat arvonlisäverosta vapaita painotuotteita.

Arvonlisäverolain (1501/1993) mukaan arvonlisäveroa suoritetaan periaatteessa kaikesta liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Veropohjan tulee neutraalisuuden ja verojärjestelmän toimivuuden vuoksi olla mahdollisimman laaja. Kirjapainojen, painotuotteiden myyjien ja lehtien julkaisijoiden on siten pääsääntöisesti suoritettava arvonlisäveroa liiketoiminnastaan niin kuin muidenkin tavaroiden ja palvelujen myyjien. Myös valtio on arvonlisäverolain mukaan verovelvollinen liiketoiminnan muodossa harjoittamastaan tavaroiden ja palvelujen myynnistä.

Arvonlisäverolain 55 § sisältää poikkeussäännöksen, jonka mukaan veroa ei suoriteta sanoma- ja aikakauslehtien myynnistä vähintään kuukauden ajaksi tilattuina. Sanoma- ja aikakauslehtien irtonumeromyynti on verollista.

Sanoma- ja aikakauslehden käsitettä ei ole määritelty arvonlisäverolaissa. Verotus- ja oikeuskäytännössä on katsottu, että julkaisun tulee ilmestyä vähintään neljä kertaa vuodessa ja täyttää tietyt muodolliset vaatimukset. Verottomuuden edellytysten täyttymistä tarkastellaan kunkin lehden osalta erikseen. Verotuskäytännön valossa on epäselvää, voidaanko säädöskokoelmaa pitää luonteeltaan arvonlisäverolaissa tarkoitettuna aikakauslehtenä. Päätoimittajasta luopuminen lisää tätä epävarmuutta. Asiasta ei ole tuomioistuinratkaisua. Ilmeisesti tämän vuoksi eduskunnan lausumassa on pyritty vaikuttamaan lain tulkintaan.

Arvonlisäverolain tulkinta kuuluu verotoimistoille ja tuomioistuimille. Hallituksen esityksen perustelut ja eduskunnan lausumat ovat tärkeä osa sitä laintulkinta-aineistoa, jonka perusteella ratkaisut yksittäisissä tulkintatilanteissa tehdään, vaikka ne eivät sinänsä sido riippumattomia tuomioistuimia.

Arvonlisäverotuksessa sovellettavan veropohjan laajuus on säädelty Suomea sitovasti Euroopan yhteisöjen kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä (77/388/ETY). Direktiivi ei sisällä sanoma- ja aikakauslehtiä koskevaa verovapaussäännöstä. Liittymissopimuksessa Suomelle on kuitenkin myönnetty oikeus siirtymäaikana soveltaa verovapautta tilattuina myytäviin sanoma- ja aikakauslehtiin. Suomella ei kuitenkaan ole oikeutta jälkeenpäin ottaa käyttöön laajempaa verovapautta kuin mitä liittymissopimusta solmittaessa on sovellettu. Suomi ei muutoinkaan voi kansallisin päätöksin supistaa direktiivin mukaista veropohjaa.

Hallituksen käsityksen mukaan yhteisölainsäädäntö estää arvonlisäverolain 55 §:n verovapaussäännöksen soveltamisalan laajentamisen. Mikäli eduskunnan toivomaa tulkintaa ei joltakin osin pidettäisi tuomioistuimissa lainmukaisena, merkitsisi lausuman mukainen lainmuutos verovapauden laajentamista siitä oikeustilasta, joka on vallinnut jäsenyyden toteutuessa. Erityisen selvästi tämä ongelma tulisi esiin valtiopäiväasiakirjojen osalta, koska niiden myynti on katsottu verolliseksi.

Valtiovarainministeriö on perustuslakivaliokunnalle 17.10.2002 asian johdosta antamassaan lausunnossa selvittänyt asiaa tarkemmin sekä kiinnittänyt huomiota säädöskokoelman ja lainvalmisteluasiakirjojen arvonlisäverokohtelun merkitykseen säädösinformaation saatavuuden kannalta.

Edellä esitetyn perusteella hallitus ei pidä perusteltuna laajentaa tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien verovapautta lainsäädäntöteitse.

Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka
HE 57/2000 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.9.2000, että selvitetään, voidaanko Helsingissä ja muualla maassa sijaitsevien tuomioistuinten välisiä juttujakaumia tasapainottaa siten, että eri syistä yhteen tuomioistuimeen sijoitettuja asiaryhmiä siirretään käsiteltäväksi muualla kuin Helsingissä sijaitseviin tuomioistuimiin.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä annettua valtioneuvoston päätöstä muutettiin 1.1.2005 lukien siten, että Helsingin hovioikeuspiiristä siirrettiin Hyvinkään käräjäoikeus Kouvolan hovioikeuspiiriin, Lohjan ja Raaseporin käräjäoikeudet Turun hovioikeuspiiriin, Turun hovioikeuspiiristä Porin käräjäoikeus Vaasan hovioikeuspiiriin sekä Vaasan hovioikeuspiiristä Haapajärven, Raahen ja Ylivieskan käräjäoikeudet Rovaniemen hovioikeuspiiriin. Tuomiopiirijärjestelyllä pyrittiin helpottamaan ruuhkautuneiden hovioikeuksien, erityisesti Helsin-

gin hovioikeuden, työtilannetta ja tasaamaan käsittelyaikaeroja. Oikeusministeriön vuosiksi 2003–2012 julkaiseman oikeuspolitiikan strategian mukaan tullaan lisäksi tutkimaan mahdollisuuksia laajentaa markkinaoikeuden toimivaltaa teollisoikeuksia ja vahingonkorvauskysymyksiä koskevissa asioissa. Asiaa koskevaa selvitystyötä tehtiin työryhmässä, jonka työ valmistui vuoden 2005 alkupuolella. Lisäksi ministeriö on marraskuussa asettanut työryhmän selvittämään erityisesti laajojen asioiden käsittelyn tehostamista. Tässä yhteydessä selvitetään myös mahdollisuuksia muuttaa oikeuspaikkasäännöksiä siten, että asioita voitaisiin tietyin edellytyksin siirtää tuomioistuimesta toiseen.

Yritysten ja maatilaomaisuuden arvostussäännöt, perintö- ja lahjaverolaki
HE 77/2000 vp
Lakivaliokunta

> 2) Eduskunta edellytti 13.9.2002, että yritysten ja maatilojen sukupolvenvaihdoksen edistämiseksi luovutaan perintösopimusten kiellosta ja tehdään mahdolliseksi perittävän elinkeino-omaisuuden järkevä sukupolvenvaihdos perittävän elinaikana.

2) Perintökaaren uudistustarpeiden selvittämiseksi 25.6.2003 asetettu työryhmä totesi mietinnössään (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2004:6), ettei positiivisten perintösopimusten salliminen toisi lakiin lisävaihtoehtoja sukupolvenvaihdoksen kustannusten alentamiseksi tai niiden edistämiseksi muullakaan tavoin. Mietinnöstä pyydettiin lausunnot 61 eri taholta. Lausunnoista laaditusta tiivistelmästä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:10) ilmenee, että lausunnon antaneet yhtyivät lähes poikkeuksetta työryhmän näkemykseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Päätöksenteko asunto-osakeyhtiöissä
Kustannusten tasoitus

HE 201/2000 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.3.2001, että valtioneuvosto seuraa asunto-osakeyhtiölain muutoksen vaikutuksia asunto-osakeyhtiöiden päätöksentekoon ja että valtioneuvosto selvittää mahdollisuutta ohjeistaa kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamista osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa esimerkiksi asettamalla tätä koskevia ehtoja valtion varoista myönnettäville tuille.

Oikeusministeriön asettama asunto-osakeyhtiölakityöryhmä valmistelee ehdotusta asunto-osakeyhtiölainsäädännön muutokseksi, missä yhteydessä arvioidaan myös asunto-osakeyhtiöiden päätöksentekoa koskevan sääntelyn toimivuutta. Työryhmän määräaika päättyy 28.2.2006.

Myös hallituksen esitykseen laiksi asuntojen korjaus- ja energia-avustuksista annetun lain muuttamisesta (HE 162/2004 vp) liittyi eduskunnan lausuma, jossa eduskunta edellytti valtioneuvoston selvittävän mahdollisuuksia ohjeistaa tai tarvittaessa säätää kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamisesta osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa.

Kustannusten tasoittaminen huoneistojen saaman hyödyn suhteessa on ollut viimeksi esillä eduskunnassa käsiteltäessä hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista (HE 134/2005 vp). Käsittelyn aikana ympäristöministeriö

on todennut, että korjausavustusten tukiperusteiden valmistelun yhteydessä selvisi, että huoneistojen saaman hyödyn mittaaminen ja sen asettaminen tukien mitoitusperusteeksi edistettäessä esim. liikuntaesteettömyyttä ei ole toteuttamiskelpoinen ratkaisu. Hallituksen esitykseen antamaansa vastaukseen eduskunta ei enää liittänyt mitään lausumaa. Hallituksen esitykseen perustuva laki voimaan tultuaan kumoaa lain, jonka hyväksymiseen viimeksi mainittu lausuma liittyi.

Oikeusministeriö ja ympäristöministeriö seuraavat lain toimivuutta.

Oikeusapu-uudistuksen seuranta
HE 82/2001 vp
Lakivaliokunta

> 1) Eduskunta edellytti 4.12.2001, että järjestetään asianmukainen seuranta uudistuksen oikeuspoliittisten tavoitteiden toteutumisesta ja kustannusvaikutuksista sekä arvioidaan ulkoprosessuaalisia asioita koskevan rajauksen tarpeellisuutta.
>
> 2) Eduskunta edellytti, että seurataan valtion oikeusaputoimistojen työmäärän kehitystä ja palveluiden alueellista saatavuutta, huolehditaan ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyydestä ja sen asianmukaisesta palkkauksesta.

Oikeusapu-uudistus tuli voimaan 1.6.2002. Uuden oikeusapulain päätavoitteet ovat julkisen oikeusavun laajentaminen nykyistä huomattavasti suuremmalle osalle kansalaisista, oikeusavun oikea kohdentuminen ja kustannusten hallinta. Menettelymuutoksista olennaisimpia on oikeusapupäätösten tekeminen oikeusaputoimistoissa ja uusi ratkaisupyyntömenettely. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos suorittaa oikeusministeriön tilauksesta oikeusapu-uudistuksen seuranta- ja arviointitutkimusta. Tutkimus aloitettiin vuoden 2003 alussa ja loppuraportti valmistuu vuoden 2005 loppuun mennessä. Väliraportti valmistui vuoden 2004 lopussa. Tutkimuksessa on toteutettu toimijakyselyt sekä julkisille että yksityisille oikeusavustajille sekä vakuutusyhtiöille. Syksyllä 2005 tutkimuksessa on toteutettu asiakaskysely. Oikeusministeriö on asettanut tutkimukselle eri asiantuntijatahoista koostuvan yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on tukea oikeusavun seuranta- ja arviointitutkimusta. Tutkimuksessa selvitetään muun muassa, laajeneeko oikeusapu tarkoitetulla tavalla myös ns. keskituloisiin, oikeusavun suhde muihin oikeudellisiin ja ns. puolioikeudellisiin palveluihin, oikeusapujärjestelmän toimivuus suhteessa muihin järjestelmiin, oikeusturvavakuutuspäätösten nopeus ja toimivuus sekä oikeusavun ja asianajopalvelujen tehokkuuden, laadun ja tuottavuuden tarkastelu.

Lisäksi oikeusaputoimistojen työmäärän kehitystä ja palveluiden alueellista saatavuutta sekä ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyyttä seurataan oikeusministeriön tulosohjauksen kautta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alueiden kehittäminen, kielellisten oikeuksien toteutuminen

VNS 4/2001 vp EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 29) Laadukkaiden hyvinvointipalvelujen saatavuus tulee turvata asuinpaikasta riippumatta mahdollisuuksien tasa-arvon pohjalta. Kansalaisilla tulee olla oikeus saada palvelut omalla kielellään siten kuin perustuslaissa ja kielilaissa säädetään.

Kielilaki (423/2003) ja siihen liittyvä lainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2004. Lailla pyritään toteuttamaan perustuslain 17 §:ssä turvatut kielelliset oikeudet käytännössä ja täten parantamaan kielellistä yhdenvertaisuutta. Lain tavoitteena on muun muassa taata oikeus hyvään hallintoon kielestä riippumatta ja ilman, että kielellisiin oikeuksiin tarvitsee erikseen vedota (2 § 2 mom.). Kielilaki koskee sekä valtion että kuntien viranomaisia niiden hallintotoiminnassa ja palvelujen antamisessa.

Kielilain 36 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö seuraa lain täytäntöönpanoa ja soveltamista. Oikeusministeriö antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä sekä tekee tarvittaessa aloitteita ja ryhtyy muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi. Kielilain 37 §:n mukaan valtioneuvosto antaa eduskunnalle vaalikausittain kertomuksen kielilainsäädännön soveltamista ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Ensimmäinen kertomus annetaan eduskunnalle vuonna 2006. Oikeusministeriötä avustaa kertomuksen valmistelussa valtioneuvoston asettama, oikeusministeriön yhteydessä toimiva kieliasiain neuvottelukunta, jossa on edustettuna kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta tärkeiden alojen asiantuntemus, muun muassa hyvinvointipalvelujen toteuttamisen kannalta keskeinen kunnallishallinnon asiantuntemus.

Eri hallinnonaloilla kielellisten oikeuksien toteutumiseksi on annettu kielilakia täydentäviä säännöksiä asetuksin ja muun muassa lisätty viranomaisten molemmilla kansalliskielillä tapahtuvaa verkko- ja muuta tiedottamista lain edellyttämällä tavalla. Hallituksen alueellistamistoimenpiteisiin liittyen sisäasianministeriön asettama työryhmä selvitti ruotsinkielisten hallintopalvelujen kokoamista ja siirtämistä pääkaupunkiseudun ulkopuolella hoidettaviksi. Työryhmän johtopäätösten tuloksena osa valtioneuvoston käännöspalveluista on tarkoitus koota yhteen toimipisteeseen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Oikeusministeriön toimialalla kielellisten oikeuksien käytännön toteutumisen kannalta tärkeitä näkökohtia liittyy eri oikeusviranomaisten alueellisen palveluverkoston kehittämiseen. Käräjäoikeuslakia muutettiin siten, on mahdollista perustaa käräjäoikeuksiin osastoja kielellisin perustein ja siten turvata suomen- ja ruotsinkielisten kielelliset oikeudet oikeudenkäynnissä entistä paremmin. Myös syyttäjäntoimen, ulosottotoimen ja muun valtion paikallishallinnon kehittäminen mm. kihlakuntahallintoon liittyen on ajankohtaista lähivuosina.

Sisäasiainministeriö asetti 13.10.2005 kunta- ja palvelurakenneuudistus-hankkeen lakityöryhmän, jonka tehtävänä on tehdä yleinen ehdotus kunta- ja palvelurakenneuudistuksen eri mallien toteuttamisen edellyttämistä lainsäädännön muutostarpeista. Eräänä tehtäväkohtana on selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten eri malleissa järjestetään kielelliset perusoikeudet sekä turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään. Lakityöryhmän on annettava välimietintönsä 15.2.2006 mennessä ja ehdotuksensa syyskuuhun 2006 mennessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ahvenanmaan itsehallinto
HE 18/2002 vp — EV 246/2002 vp
Perustuslakivaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 21.1.2003, että hallitus yhdessä Ahvenanmaan maakunnan kanssa selvittää kiireellisesti tarpeen muuttaa itsehallintolain säännöksiä presidentin veto-oikeuden käyttämisen perusteista siltä osin kuin kysymys on maakuntalakien suhteesta kansainvälisten sopimusten ja EY:n säädösten asettamiin vaatimuksiin ja että hallitus antaa itsehallintolain muuttamisesta tältä osin esityksen.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää tarpeen ja mahdollisuudet siirtää itsehallintolain 19 §:ssä säädetyn erityistehtävän hoitaminen korkeimmalta oikeudelta muulle riippumattomalle lainkäyttöelimelle.

Hallituksen esitykseen 18/2002 vp perustuva laki Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta (68/2004) tuli voimaan 1.6.2004.

Oikeusministeriö on aikaisemmin ilmoitetulla tavalla käynyt keskusteluja maakunnan hallituksen kanssa eduskunnan tekemän lausuman johdosta. Itsehallintolain 19 §:ssä säädettyjen maakuntalakien valvontaa koskevien tehtävien ja toimivaltuuksien muuttaminen herättäisi periaatteellisesti tärkeitä valtiosääntöoikeudellisia ja Ahvenanmaan itsehallinnon perusteita koskevia kysymyksiä. Hallituksen käsityksen mukaan nykyinen järjestelmä on pääosin toiminut tyydyttävästi eikä uudistuksiin tulisi ryhtyä ilman perusteellista selvitystä. Tämän vuoksi oikeusministeriö tilasi perusselvityksen ulkopuoliselta asiantuntijalta. Selvitysmiehen raportti valmistui marraskuussa 2005 ja on käännettävänä. Ruotsinkielisen käännöksen valmistuttua tarkoituksena on raportin pohjalta jatkaa keskusteluja maakunnan hallituksen kanssa mahdollisuuksista muuttaa itsehallintolakia eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Rikesakkolainsäädäntö, blankorangaistussäännökset, syyntakeisuus
HE 44/2002 vp — EV 261/2002 vp
Lakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 31.1.2003 että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, täyttääkö blankorangaistussäännökset rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön uudistamiseksi.

3. Eduskunta edellytti, että ennen rikoslain voimaantuloa hallitus varmistaa, että rikoslain ja mielenterveyslain säännökset mahdollistavat vaarallisten syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen tahdosta riippumattoman hoidon.

1. Oikeusministeriössä valmistui maaliskuussa 2004 arviomuistio rangaistusmääräys- ja rikesakkomenettelyn kehittämisestä. Uudistusta koskeva lainvalmisteluhanke on tarkoitus käynnistää Suomen EU-puheenjohtajuuskauden jälkeen vuonna 2007.

2. Oikeusministeriössä on blankorangaistussäännöksiä alustavasti selvitetty rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta edellisen kohdan mukaiseen rikesakkosäännösten uudistamiseen liittyen. Selvitystä on tarkoitus jatkaa kohdassa 1 tarkoitetun lainvalmisteluhankkeen yhteydessä.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 28.4.2004 työryhmän (STM042:00/2004), jonka tehtävänä on arvioida syytetyn ja rangaistukseen tuomitsematta jätetyn hoitoa ja tutkimista koskevien mielenterveyslain säännösten asianmukaisuus. Työryhmä luovuttaa mietintönsä sosiaali- ja terveysministeriölle alkuvuodesta 2006.

Pakkokeinot, hukkaamiskielto, vakuustakavarikko
HE 52/2002 vp — EV 286/2002 vp
Lakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 17.2.2003, että hallitus selvittää, millä tavoin uudet pakkokeinovaltuudet ovat edistäneet yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta ja onko pakkokeinojen kohteena olevien perusoikeuksien suoja riittävä. Selvityksen tuloksia tulee selostaa vuotta 2005 koskevassa hallituksen toimenpidekertomuksessa.

2. Eduskunta edellytti, että uuden hukkaamiskielto- ja takavarikkosäännöksen soveltamiskäytäntöä seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimiin vahingonkorvaussäännösten uudistamiseksi.

Oikeusministeriö on 11.8.2003 pyytänyt valtakunnansyyttäjävirastoa seuraamaa tuomitsemiskäytäntöä ja 31.1.2005 mennessä raportoimaan oikeusministeriölle lainsäädännön soveltamisesta. Valtakunnansyyttäjän lausunnosta ilmenee, ettei ole esiintynyt tapauksia, joiden johdosta vahingonkorvauslainsäädäntöä pitäisi tarkistaa. Uusien pakkokeinovaltuuksien vaikutusta ja niihin liittyviä perusoikeuskysymyksiä on tarkoitus selvittää esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Saman lainkohdan samanaikaiset muutoshankkeet
HE 101/2002 vp — EV 232/2002 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2002, että valtioneuvosto toteuttaa nykyaikaisen järjestelmän, jonka avulla lainvalmistelijat voivat luotettavasti selvittää samanaikaisesti vireillä olevat samaa lainkohtaa koskevat uudistushankkeet.

Hallituksen esitysten laatimisohjeiden (HELO 2004) mukaan esityksiin on otettava jakso ”Riippuvuus muista esityksistä”. Jaksoa varten tarvittavat tiedot ovat valmisteluvaiheessa saatavissa valtioneuvoston hankerekisteristä (HARE) sekä jo annettujen hallituksen esitysten osalta eduskunnan tietokannasta sekä vuodesta 2004 myös Finlexistä. Lainvalmistelun kansliapäällikkötyöryhmän mietintöön (VNK 13/2005) liittyen on 15.9.2005 asetettu säädösvalmistelun tietotuen kehittämishanke, jonka puitteissa on keskusteltu myös päällekkäisiin lainkohtiin liittyvistä ongelmista.

Ulosottoperusteen määräaikaisuus
Velan lopullinen vanhentuminen
HE 187/2002 vp — EV 278/2002 vp
Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus seuraa, johtaako ulosottoperusteen määräaikaisuus, ilman että samalla säädettäisiin velan lopullisesta vanhentumisesta, epäasianmukaisiin menettelyihin tai kohtuuttomiin tilanteisiin velkasuhteissa, ja arvioi sen jälkeen, onko aihetta säätää velan lopullisesta vanhentumisesta, sekä antaa selvityksen ja tarvittaessa lakiesityksen seuraavan vaalikauden aikana.

Ulosoton määräaikaisuutta koskeva lainmuutos (679/2003) tuli voimaan 1.3.2004. Siirtymäsäännösten mukaan vanhoihin tuomioihin perustuva ulosotto voidaan lopettaa aikaisintaan 1.3.2008 lukien.

Oikeusministeriössä on 27.6.2005 valmistunut ehdotus ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi (oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2005:18). Ehdotuksen mukaan saatava vanhentuisi lopullisesti silloin, kun ulosottoperusteen ja sen jatkamista koskevan kanteen määräaika on kulunut. Ehdotus on ollut lausuntokierroksella, ja lausunnoista on laadittu tiivistelmä (oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2005:27).

Oikeusministeriössä on parhaillaan valmisteilla edellä mainitun ehdotuksen ja saatujen lausuntojen pohjalta hallituksen esitys, joka on tarkoitus antaa keväällä 2006.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Täytäntöönpanokelvottoman velan lakkaaminen
HE 14/2003 vp — EV 100/2004 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2004, että hallitus hyvissä ajoin ennen kuluvan vaalikauden päättymistä antaa eduskunnalle esityksen siitä, millaisilla edellytyksillä velka, jota koskevan ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on lakannut, voidaan katsoa lopullisesti vanhentuneeksi.

Ulosotto on muuttunut määräaikaiseksi lainmuutoksella (679/2003), joka tuli voimaan 1.3.2004. Siirtymäsäännösten mukaan vanhoihin tuomioihin perustuva ulosotto voidaan lopettaa aikaisintaan 1.3.2008 lukien.

Oikeusministeriössä on 27.6.2005 valmistunut ehdotus ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:18). Ehdotuksen mukaan saatava vanhentuisi lopullisesti silloin, kun ulosottoperusteen ja sen jatkamista koskevan kanteen määräaika on kulunut. Ehdotus on ollut lausuntokierroksella, ja lausunnoista on laadittu tiivistelmä (oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2005:27).

Oikeusministeriössä on parhaillaan valmisteilla edellä mainitun ehdotuksen ja saatujen lausuntojen pohjalta hallituksen esitys, joka on tarkoitus antaa keväällä 2006.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valvottu läpilasku
HE 31/2003 vp — EV 92/2003 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 23.12.2003, että valvottua läpilaskua koskevat säännökset valmistellaan ja annetaan eduskunnan käsiteltäviksi mahdollisimman pian.

Oikeus- ja sisäasiainministeriön yhteinen työryhmä (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2005: 51) on ehdottanut mm., että peitepoliisi voisi eräin edellytyksin osallistua rikollisryhmän toimintaan mm. vaikuttamalla rikoksen tekemisen aikaan ja paikkaan. Mietintö on ollut lausunnolla ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2006.

Rahoitusvakuudet
Verosäännökset
HE 133/2003 vp — EV 121/2003 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.12.2003, että hallitus pikaisesti valmistelee tarvittavat muutokset verolainsäädäntöön ja antaa ne eduskunnan käsiteltäväksi, jotta rahoitusvakuuslain tarkoitusta voidaan tehokkaasti hyödyntää.

Verolainsäädännön muutoksia ei valtiovarainministeriön ilmoituksen mukaan ole vielä ehditty valmistella. Jatkossa asia käsitellään valtiovarainministeriön osuudessa.

Perintätoimeksiantojen rajoitukset
Velallisen keinot varmistua perittävien saatavien oikeellisuudesta
HE 21/2004 vp — EV 247/2004 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.12.2004, että hallitus selvittää saatavien perinnästä annetun lain 9 §:ään sisältyvien, perintätoimeksiantoja koskevien rajoitusten tarkoituksenmukaisuuden.
> Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, onko velallisilla riittävät keinot varmistua heiltä perittävien saatavien oikeellisuudesta ja, jos epäkohtia ilmenee, ryhtyy tarvittaviin toimiin velallisen oikeusaseman parantamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 20.1.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Perintätoimeksiantojen rajoitukset. Kuten lakivaliokunta 1. lausumaehdotuksensa perusteluissa toteaa, perintätoimeksiantojen rajoituksilla on käytännössä merkitystä erityisesti pysäköintivirhemaksujen ja joukkoliikenteen tarkastusmaksujen perinnässä, koska näiden saatavien rahamäärät ovat pienehköjä mutta asiamäärät huomattavia. Valiokunta huomauttaa myös siitä, että rajoitusten vaikutus kuntien toimintaan tulee edelleen kasvamaan, jos oikeusministeriön työryhmän ehdotus joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain (469/1979) soveltamisalan laajentamisesta koko maahan toteutetaan.

Hallitus on 21.10.2005 antanut eduskunnalle esityksen joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain muuttamisesta (HE 167/2005 vp). Esityksen mukaan lain soveltamisala laajennettaisiin koko maata kattavaksi. Esityksen valiokuntakäsittely on vielä kesken. Perintätoimeksiantoja koskevien rajoitusten vaikutuksia ja niiden säilyttämisen tarkoituksenmukaisuutta ryhdytään selvittämään, kun joukkoliikenteen tarkastusmaksuja koskevat lain muutokset ovat tulleet voimaan ja kunnille on kertynyt kokemuksia tarkastusmaksujen perinnän järjestämisestä ja perinnässä mahdollisesti ilmenevistä ongelmista.

Velallisen keinot varmistua perittävien saatavien oikeellisuudesta. Oikeusministeriö on tiedustellut valtiovarainministeriöltä, Rahoitustarkastukselta, Kuluttajavirastolta ja Pankkialan asiakasneuvontatoimistolta, onko viranomaisten tai neuvontatoimiston tietoon tullut tapauksia, joissa velallinen epäilee saatavan oikeellisuutta mutta ei saa tosiasiallista velkatilannettaan selvitettyä. Valtiovarainministeriön tietoon ongelmia ei ole tullut. Rahoitustarkastukselle ja Kuluttajavirastolle tulee edelleen velallisten yhteydenottoja, jotka koskevat lamaaikana tai sitä ennen syntyneiden velkojen perinnän epäselvyyksiä. Yhteydenotot ovat kuitenkin vähentyneet, eikä uudemmissa velkasuhteissa ole ilmennyt vastaavia ongelmia. Saatavien oikeellisuuteen liittyvät yhteydenotot Pankkialan asiakasneuvontatoimistoon ovat niin ikään vähentyneet. Vuonna 2005 näitä tapauksia oli vain kymmenkunta, kun yhteydenottoja oli kaikkiaan noin 1 400.

Rahoitustarkastus on vuosina 2000—2003 tarkastanut suurimpien pankkien perintätoimen nimenomaan asiakkaansuojanäkökulmasta. Yleiskäsitys on, että pankeissa perintätoimintaa hoidetaan huolellisesti ja vastuuntuntoisesti. Kuluttajavirasto on vuonna 2005 uusinut hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevat ohjeensa. Ohjeissa käsitellään myös velallisen tiedonsaantioikeuksia saatavien perinnästä annetun lain uuden 4 a §:n pohjalta.

Viranomaisilta ja Pankkialan asiakasneuvontatoimistolta saadut tiedot vahvistavat sitä käsitystä, että perittävien saatavien oikeellisuutta koskevat ongelmat ovat liittyneet lähinnä 1990-luvun lopun lamaan ja sen johdosta toteutettuihin pankkialan rakennejärjestelyihin. Ongelmat ovat sittemmin vähentyneet, ja velallisten asemaa on parannettu 1.5.2005 voimaan tulleilla tiedonsaantioikeuksilla. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Isyyslain voimaanpanolain säännös kanneajasta
HE 56/2004 vp — EV 27/2005 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.4.2005, että hallitus selvittää, millaisia ongelmia isyyslain voimaanpanosta annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentista aiheutuu, ja antaa eduskunnan käsiteltäviksi tämän selvityksen perusteella mahdollisesti tarpeellisiksi osoittautuvat lakiehdotukset.

Valtioneuvosto päätti 2.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Isyyslainsäädännön ajanmukaisuuden kokonaistarkastelu tulee ajankohtaiseksi lähitulevaisuudessa. Kysymys, mitä ongelmia isyyslain voimaanpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentista aiheutuu ja mitä ongelmia toisaalta aiheutuisi sen kumoamisesta, on tarkoituksenmukaista selvittää tuossa yhteydessä. Korkein oikeus on tapauksessa KKO 2003:107 katsonut, ettei mainitun säännöksen soveltaminen ollut ristiriidassa perustuslaissa säädetyn syrjintäkiellon eikä myöskään Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten kanssa. Asiasta on tiettävästi valitettu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Tämä vaikuttaa siihen, minä ajankohtana selvitys on tarkoituksenmukaista suorittaa, sillä arviossa on annettava huomattava paino tuomioistuimen kannanotolle ja sen perusteluille.

Rakentamisen laadunvalvonnan parantaminen ja kuntien rakennusvalvonnan voimavarat
HE 21/2005 vp — EV 90/2005 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2005, että hallitus kuluttajansuojan turvaamiseksi ryhtyy selvittämään keinoja rakentamisen laadunvalvonnan parantamiseksi ja kuntien rakennusvalvonnan voimavarojen lisäämiseksi. Selvitys toimenpide-ehdotuksineen tulee antaa talousvaliokunnalle 31.12.2005 mennessä.

Valtioneuvosto päätti 6.10.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Tähän vastaus annetaan ympäristöministeriön osuudessa.

Surmansa saaneen läheiselle aiheutuneen kärsimyksen korvaaminen
HE 192/2005 vp — EV 186/2005 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2005, että uuden rikosvahinkolain vaikutuksia seurattaessa arvioidaan surmansa saaneiden läheisten asemaa sekä tarvetta säätää heille oikeus korvaukseen kokemastaan kärsimyksestä ja että samassa yhteydessä arvioitavaksi otetaan myös vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a § ja sitä koskeva soveltamiskäytäntö.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lausumassa tarkoitettu uuden rikosvahinkolain ja vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n soveltamiskäytännön asianmukainen arviointi edellyttää korvauskäytännön järjestelmällistä seuraamista. Oikeusministeriö tulee vuoden 2006 aikana yhteistyössä valtiokonttorin kanssa selvittämään, miten seuranta on tarkoituksenmukaista järjestää.

Sisäasiainministeriö

Ulkomaalaishallinto
HE 219/1994 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.11.1994, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kootaan hajanainen ulkomaalaishallinto yhteen sisäasiainministeriön hallinnonalalle.

Ulkomaalaishallinnossa noudatetaan nykyisellään valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseksi ohjelmaksi 16.10.1997 hyväksyttyä kahden pilarin hallintomallia, jossa päävastuu ulkomaalaisasioista on sisäasiainministeriöllä ja työministeriöllä. Ulkomaalaisviraston toimintojen alueellistamisen mahdollisuuksia tutkinut selvitysmies selvitti alustavasti myös tarvetta koota turvapaikkapäätöksenteko ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto samaan hallintoon. Hän päätyi ehdottamaan turvapaikanhakijoiden vastaanoton kokoamista sisäasiainhallintoon, jolloin vastaanotto saataisiin tukemaan päätöksentekoa ja voimavarojen kohdentaminen helpottuisi. Valtiontalouden tarkastusvirasto on Ulkomaalaisvirastoa koskevassa tarkastuskertomuksessaan esittänyt myönteisen kantansa turvapaikkapäätöksenteon ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen sijoittamisesta samalle hallinnonalalle. Valtiontilintarkastajat ovat kertomuksessaan vuodelta 2003 edellyttäneet maahanmuuttoasioiden keskittämistä yhden ministeriön vastuulle. Valtiontilintarkastajien mielestä luonnollinen vaihtoehto on keskittää maahanmuuttoasiat sisäasiainministeriön hallinnonalalle.

Sisäasiainministeriö asetti syksyllä 2005 hankkeen, jonka tehtävänä on kokonaisvaltaisen strategian laatiminen ulkomaalaislainsäädännön ja ulkomaalaishallinnon kehittämistä varten. Ulkomaalaishallinnon rakenteissa on kehittämisen tarvetta. Osa kehittämistarpeista koskee sisäasiainministeriön hallinnonalan sisäistä työnjakoa, mutta samalla on tarpeen tarkastella rakenteita kokonaisuudessaan. Hankkeen tuloksena valmistuvaa strategiaa tullaan käyttämään pohjana muun muassa tulevan hallitusohjelman valmistelussa. Ulkomaalaishallinnon rakenteiden kehittämistä ei juurikaan käsitelty hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman valmistelun yhteydessä.

Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kuntien yhteistyö
HE 191/1998 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.2.1999 hallituksen selvittävän mahdollisimman pian mahdollisuudet perusteellisen valmistelun jälkeen järjestää määritellyissä tehtävissä julkisen vallan käytön salliva Ruotsin ja Suomen kuntien välinen yhteistyö joko Ruotsin ja Suomen valtioiden välisen sopimuksen tai erillisen lainsäädännön pohjalta.

Sisäasiainministeriö asetti 20.4.2001 valmisteluryhmän selvittämään Suomen ja Ruotsin kuntien valtakunnan rajat ylittävän yhteistyön syventämisen oikeudellisia edellytyksiä. Selvitys koski mahdollisuutta perustaa kuntien välinen julkisoikeudellinen yhteistyöelin.

Valmisteluryhmä laati asiassa selvityksen (sisäasiainministeriön julkaisusarja no 4/2002)ja selvitys on ollut lausunnolla.

Selvityksen jälkeen Tornion kaupunki, Haaparannan kunta sekä Suomen ja Ruotsin valtiot ovat linjanneet yhteisen toimielimen perustamista ja tehtäviä. Yhteisen toimielimen kotipaikka olisi Tornion kaupungissa ja sen tehtävänä olisi kulttuuritoiminta sekä lukiokoulutus. Tämän perusteella Ruotsi on tekemässä omalta osaltaan jatkoselvitystä, jonka olisi tarkoitus valmistua maaliskuussa 2006. Tämän jälkeen ryhdytään valmistelemaan yhteistoiminnan

edellyttämää valtiosopimusta maiden välille sekä valmistelemaan yhteistoiminnan toteuttamisen edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia. Aikataulutavoitteena on laatia valtiosopimus syksyllä 2006.

Sähköinen henkilökortti, käyttö
HE 192/1998 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia ja että sama kortti on mahdollisimman pitkälle käytettävissä myös kuntahallinnossa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999) sekä Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 830/1999 ja laki rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta 528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Yhden yhteisen kortin toteuttamiseen liittyvät henkilökorttilain ja väestötietolain muutokset tulivat voimaan 1.6.2004. Näiden henkilökorttilain muutosten mukaan henkilökorttiin voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa ja merkitä sairausvakuutusta koskevia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asioinnissa tarvittavia tietoja. Tämän johdosta näissä tapauksissa erillisen sosiaaliturvakortin (KELA-kortin) myöntäminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden käyttämiseksi ei enää ole tarpeen.

Henkilökortteja on vuonna 2005 myönnetty 30 381 kpl, joista ulkomaalaisille myönnettiin 2 140 kpl. Henkilökorteista oli 9 157 kpl sellaisia, jotka sisälsivät niin sanotut Kela-kortin tiedot. Näistä Suomen kansalaisille myönnettyjä kortteja oli 8 827 kpl ja ulkomaalaisille myönnettyjä 330 kpl.

Sähköistä henkilökorttia on mahdollista suoraan sellaisenaan käyttää myös kuntien omissa verkkopalveluissa. Kortin käyttöä edistäisi kuitenkin se, että siinä olisi myös kuntien omia sovelluksia. Tämän johdosta uuden henkilökortin sirulle on nyt sisällytetty kuntasovellusosio, johon on mahdollista sijoittaa kuntien tuottamia omia sovelluksia. Kuntasovelluksia valmistelee noin 10 kaupungin edustajista koostuva Finncity-ryhmä, jonka työtä henkilökortin varmennepalveluista vastaava Väestörekisteri tukee.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaisessa, 31.12.2003 saakka voimassa olevassa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa on käytetty erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain muuttamisesta (1225/2003) tuli voimaan 1.1.2004. Tällä lailla jatkettiin kokeilulain voimassaoloaikaa vuoden 2005 loppuun saakka. Kokeilulakiin ei enää sisälly säännöksiä erillisestä sosiaaliturvakortista, vaan lain mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon varmennetussa sähköisessä asioinnissa asiakas voidaan todentaa sähköisessä henkilökortissa olevalla varmenteella tai vastaavan tasoisella muulla varmenteella.

Valtioneuvoston eduskunnalle antamassa selonteossa (sisäasiainministeriön julkaisu 15/2005) keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista on muun muassa todettu, että tietoyhteiskuntakehitystä vauhditetaan käyttämällä sähköisissä vahvaatunnistamista vaativissa palveluissa tunnistamismenetelmänä ainakin sähköistä henkilökorttia tai muulla alustalla olevaa kansalaisvarmennetta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sähköinen asiointi, varmenteet
HE 18/1999 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että sähköistä asiointia koskevaa lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä siinä varmistetaan, että Väestörekisterikeskuksen kansalaisille sekä valtion tai kunnan viranomaisille sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella asia voidaan aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi, sekä siitä, että ennen kuin muiden kuin Väestörekisterikeskuksen myöntämillä varmenteilla voidaan asioida hallinnossa, on yhtenäisessä hallintomenettelyssä selvitettävä, että nämä varmenteet täyttävät laissa säädettävät edellytykset.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että väestötietolain ja rekisterihallintolain muutosten yhteydessä 10 päivänä helmikuuta 1999 eduskunnan hyväksymän yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia koskevan lausuman mukaisesti sähköistä asiointia ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään edelleen niin, että henkilökorttilain mukaista valtion yleistä henkilökorttia voidaan käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muun sosiaaliturvan sähköisessä asioinnissa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999) sekä Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 830/1999) ja laki rekisterihallintolain muuttamisesta 830/1999 ja laki rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta (528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki sähköisistä allekirjoituksista (14/2003) ja laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (15/2003) tulivat voimaan 1.2.2003. Lain mukaan yleisölle laatuvarmenteita tarjoavan varmentajan on ilmoitettava toimintansa aloittamisesta Viestintävirastolle. Viestintäviraston tehtävänä on valvoa, että mainitut varmentajat noudattavat niille laissa asetettuja vaatimuksia. Viestintävirasto pitää laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista julkista rekisteriä. Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne/allekirjoitusvarmenne on merkitty tähän laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista pidettävään rekisteriin.

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) tuli voimaan 1.2.2003. Valtiovarainministeriö on antanut lain nojalla 29.9.2003 ohjeen tunnistamisesta valtionhallinnon verkkopalveluissa. Ohjeen mukaan sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (14/2003) mukaisiin laatuvarmenteisiin perustuvia tunnistamismenetelmiä voidaan aina käyttää vahvaan tunnistamiseen.

Laki väestötietolain muuttamisesta (299/2003) tuli osittain voimaan 1.5.2003. Tämän muutoksen seurauksena oli, että Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne täyttää sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (14/2003) säädetyn laatuvarmenteen edellytykset.

Yhden yhteisen kortin toteuttamiseen liittyvät henkilökorttilain ja väestötietolain muutokset laki henkilökorttilain muuttamisesta (300/2003) ja laki väestötietolain muuttamisesta (299/2003)] tulivat voimaan 1.6.2004. Näiden muutosten perusteella henkilökorttiin voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa ja merkitä sairausvakuutusta koskevia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asioinnissa tarvittavia tietoja. Tämän johdosta näissä tapauksissa erillisen sosiaaliturvakortin (KELA-kortin) myöntäminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden käyttämiseksi ei enää ole tarpeen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaisessa, 31.12.2003 saakka voi-

massa olleessa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa käytettiin erillistä sosiaaliturvakorttia Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain muuttamisesta (1225/2003) tuli voimaan 1.1.2004. Tällä lailla jatkettiin kokeilulain voimassaoloaikaa vuoden 2005 loppuun saakka. Kokeilulakiin ei enää sisälly säännöksiä erillisestä sosiaaliturvakortista, vaan lain mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon varmennetussa sähköisessä asioinnissa asiakas voidaan todentaa sähköisessä henkilökortissa olevalla varmenteella tai vastaavan tasoisella muulla varmenteella.

Valtioneuvoston eduskunnalle antamassa selonteossa (sisäasiainministeriön julkaisu 15/2005) keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista on muun muassa todettu, että tietoyhteiskuntakehitystä vauhditetaan kehittämällä sähköistä asiointia voimakkaasti julkisessa hallinnossa, käyttämällä sähköisissä vahvaa tunnistamista vaativissa palveluissa tunnistamismenetelmänä ainakin sähköistä henkilökorttia tai muulla alustalla olevaa kansalaisvarmennetta, kehittämällä julkisen hallinnon yhteinen sähköinen yhteispalvelu sekä toteuttamalla julkishallinnon yhteisen sähköisen tunnistamisen ja maksamisen alusta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Peitetoiminta ja valeosto
HE 34/1999 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.11.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että tarkkaan seurataan peitetoiminnan ja valeoston käyttöä poliisin toiminnassa, ja siitä, että peitetoiminnasta vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle annettava kertomus sisältää oikeusasiamiehen suorittaman valvonnan kannalta riittävät tiedot, sekä siitä, että lisäksi selvitetään, mikä merkitys telepakkokeinoilla, teknisellä valvonnalla ja teknisellä tarkkailulla on rikosten torjunnassa ja tutkinnassa.

Sisäasiainministeriö antoi 7.6.2001 asetuksen peitetoiminnan ja valeoston järjestämisestä sekä valvonnasta. Asetuksen nojalla sisäasiainministeriö asetti 27.11.2001 peitetoiminnan ja valeostojen tekemistä seuraamaan ohjausryhmän. Ohjausryhmän tehtävänä on toiminnan ja koulutuksen seuranta, toiminnassa havaituista laillisuusvalvonnan kannalta tärkeistä seikoista raportoiminen poliisin ylijohdolle, kehittämisehdotusten tekeminen sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle annettavan selvityksen valmisteluun osallistuminen. Peitetoiminnan ja valeoston järjestämisestä sekä valvonnasta annetun sisäasiainministeriön asetuksen uudistamista varten sisäasiainministeriö asetti 28.9.2005 työryhmän, jonka toimikausi päättyy 24.3.2006.

Pakkokeinolain mukaisten telepakkokeinojen asiankäsittely ja seuranta keskitettiin TEPA (Telepakkokeinot) -tietojärjestelmään 1.1.2002 alkaen. Telepakkokeinojen käyttöä ja valvontaa koskeva poliisin ohjeistus uudistettiin 20.1.2003 (PKL) ja 1.7.2004 (PolL).

Sisäasiainministeriön hankkeena ryhdyttiin kesällä 2003 luomaan uutta SALPA-järjestelmää (Salaisten pakkokeinojen asiankäsittelyjärjestelmä). Keskusrikospoliisin ylläpitämä ja valtakunnallisesti keskitetty SALPA-järjestelmä otettiin tuotantokäyttöön 1.11.2004 alkaen, jolloin samalla lakkautettiin telepakkokeinojen asiankäsittelyjärjestelmän (TEPA) käyttö (SM-2004-02783/Ri-2).

Sisäasiainministeriö antoi SALPA-järjestelmän käyttöä ja valvontaa koskevan määräyksen 8.7.2005 (SM-2005-00644/Ri-2). Tiedonhankinta- ja pakkokeinojen asiankäsittely ja asiakirjatuotanto tapahtuu keskitetyn SALPA-järjestelmän kautta. Poliisi- ja pakkokeinolain mukaisina salaisina pakkokeinoina järjestelmässä on asiat koskien telekuuntelua, televalvontaa, matkaviestimien sijaintitiedon hankkimista ja teknistä tarkkailua. Teleyrityksiin

kohdistuvaan poliisin tiedonsaantioikeuteen liittyen järjestelmässä on tietoa sekä poliisilain 36 §:ään perustuvista tietojen luovutuspyynnöistä, lukuun ottamatta salaisia puhelinnumeroita, että sähköisen viestinnän tietosuojalain (SVTsL) 36 §:ään perustuvista tietojen luovutuspyynnöistä.

Telepakkokeinoja (telekuuntelu ja –valvonta), teknistä valvontaa ja teknistä tarkkailua koskevia säännöksiä on tarkistettu sekä 1.1.2004 voimaan tulleiden esitutkinta- ja pakkokeinolakien osittaisuudistuksilla (645-646/2003) että 20.7.2005 voimaan tulleella poliisilain osittaisuudistuksella (525/2005).

Sisäasiainministeriön asettamana selvitysmiehenä apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkka selvitti 1.8.2004–31.10.2004 poliisin johtamisjärjestelmää ja sisäistä laillisuusvalvontaa. Selvityksessään (Sisäasiainministeriön julkaisuja 48/2004) selvitysmies teki muun muassa epäkonventionaalisten tiedonhankintakeinojen valvontaan liittyviä ehdotuksia. Selvityksen johdosta tarvittavat toimenpiteet ovat sisäasiainministeriössä valmisteltavina.

Sisäasiainministeriö on vuosittain raportoinut eduskunnan oikeusasiamiehelle edellä mainituista tiedonhankinta- ja pakkokeinojen käytöstä, niiden vaikuttavuudesta ja valvonnasta. Nämä keinot ovat osoittautuneet tarpeellisiksi törkeiden rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi ja niiden avulla on voitu paljastaa ja selvittää sellaisia rikoksia, jotka muutoin olisivat jääneet selvittämättä. Tutkinnanjohtajien tekemien arvioiden mukaan vuonna 2004 käytettyjen salaisten pakkokeinojen merkitys rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä on ollut joko ratkaiseva tai tärkeä telekuuntelun osalta 66 prosentissa tapauksia, televalvonnan osalta 59 prosentissa tapauksia ja teknisen kuuntelun osalta 44 prosentissa tapauksia. Peitetoiminta ja valeostot ovat olleet hyvin merkityksellisiä esitutkintaa suuntaavina keinoina ja operaatioille asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Kuntien rahoitusasema
HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 2) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 26.97 kohdalla, että hallitus tarkoin seuraa palvelujen saatavuutta ja kuntien rahoituksen riittävyyttä, kehittää kuntien keskinäisen vertailun ja tulopohjan vahvistamisen työvälineeksi yleisesti uskottavia tunnuslukuja sekä analysointi- ja ennakointimalleja.

Sisäasiainministeriö seuraa jatkuvasti kuntien talouden kehitystä sekä koko maan tasolla, että kunnittain tilinpäätösten yhteenvetojen ja kuntakohtaisen ennustemallin perusteella. Ennustemalliin perustuva peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty vuodesta 2004 talousarvion yleisperusteluihin. Tarkastelu sisältää arvion kuntien rahoituksen riittävyydestä koko maassa ja eri tyyppisissä kunnissa. Kuntatalouden seuranta ja ennakointi tapahtuu osana peruspalveluohjelman ja –budjetin valmistelua.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Hätäkeskustoiminta
HE 87/1999
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.1999, että pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella eduskunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä annettavalla selvityksellä.

Eduskunta edellytti, että hätäkeskusalueita määriteltäessä pääsääntöisesti noudatetaan maakuntajakolakia (1159/1997), kuitenkin niin, että hätäkeskuksen toimialue voi tarkoituksenmukaisuuden niin vaatiessa ulottua myös yli maakuntarajan ja että hätäkeskusten sijaintipaikkoja valittaessa tulee ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet, erityisesti etäisyys-, kieli-, ja työllisyysnäkökohdat sekä toimitilojen asettamat erityistarpeet. Lisäksi eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan selvitys aluejaon ja sijaintipaikkojen ratkaisuperusteista ennen päätöksentekoa.

Eduskunta edellytti, että selvitetään hätäkeskuksissa työskentelevän henkilöstön eläketurvan yhtenäistämismahdollisuudet uudistuksessa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurvaa heikentämättä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan hätäpuheluja koskevien yksilöintitietojen maksuttomuudesta teleyrityksille aiheutuvia kustannuksia.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen ja sen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä, missä arvioidaan muun ohella hätäkeskuspalvelujen saatavuutta, hätäkeskusten mahdollisuutta palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti, tietojärjestelmien toimivuutta, henkilötietojen käsittelyä koskevia kysymyksiä, henkilöstön ammattitaitoa erityisesti henkilötietojen käsittelyssä ja pääkaupunkiseudun erillisjärjestelmää.

Hätäkeskuslakia (157/2000) muutettiin 28.2.2003 (178/2003 siten, että vastuu pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoiminnasta siirtyy valtion Hätäkeskuslaitokselle myös pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun kunnallinen pelastustoimen hätäkeskus ja poliisin hälytyskeskukset on siten korvattu hätäkeskuslain mukaisella järjestelmällä vuoden 2005 aikana.

Eduskunnalle tullaan hätäkeskusuudistuksesta kerättävien tietojen pohjalta antamaan vuoden 2007 loppuun mennessä uudistuskokonaisuutta koskeva seikkaperäinen selonteko.

Muilta osin lausumat eivät enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Arpajaisvalvonta
HE 197/1999 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.2001 hallituksen huolehtivan siitä, että arpajaisten toimeenpanon yhteiskunnallisia vaikutuksia seurataan jatkuvasti ja että arpajaisten toimeenpanon valvonta muodostetaan organisaatioltaan yhtenäiseksi ja resursseiltaan riittäväksi sekä että samalla järjestetään valvontaorganisaation yhteyteen ainakin arpajaisten toimeenpanon tarkoituksenmukaisuuden arviointia suorittava esimerkiksi neuvottelukunta-tyyppinen elin, jonka tehtäväala olisi laajempi kuin nykyisen tavara-arpajaislautakunnan.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan uuden lainsäädännön toimivuutta tavara-arpajaisten ja bingo-pelien osalta sekä muutoinkin yleishyödyllisten yhteisöjen, muun muassa urheiluseurojen, varainhankinnan kannalta ja ryhdytään tarvittaessa seurannan edellyttämiin lainvalmistelutoimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että selvitetään erikseen sähköisissä verkoissa harjoitettavan arpajaistoiminnan sekä kansallista että kansainvälistä, uutta arpajaislainsäädäntöä täydentävää, sääntelytarvetta ja mahdollisuuksia.

Sisäasiainministeriön poliisiosastolle on 1.7.2002 tehdyllä päätöksellä perustettu Riihimäelle Arpajais- ja asehallintoyksikkö. Yksikkö vastaa muun muassa arpajais-, viihdelaite- ja rahankeräyslainsäädännössä sisäasiainministeriölle säädetyistä tehtävistä.

Valtioneuvosto asetti 16.4.2004 jäsenistöltään laaja-alaisen Rahapelifoorumin, jonka tehtävänä on valmistella kansallisen rahapelipolitiikan linjaukset ottamalla huomioon rahapelitoiminnan kansainvälistymisen vaikutukset ja rahapelitoimintaan kytkeytyvät sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset. Rahapelifoorumi käsittelee myös muun muassa tavara-arpajaisiin ja bingopeliin sekä rahankeräyksiin ja viihdelaitetoimintaan liittyviä sosiaalisia ja taloudellisia kysymyksiä. Rahapelifoorumin rahapelityöryhmässä arvioidaan esimerkiksi rahapelien pelisääntöjen vaikutuksia.

Suomalaisen rahapelijärjestelmän puolustamisen onnistumiseksi rahapeliyhteisöjen valvonnan ja ohjauksen on oltava uskottavaa. Tämä edellyttää toiminnon lisäresursointia. Valvontaorganisaation kehittämisessä tulee nykyistä paremmin ottaa huomioon myös pelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten haittojen vähentämistavoite. Rahankeräyslain uudistamista koskeva hallituksen esitys (HE 102/2005 vp) on hyväksytty eduskuntakäsittelyssä joulukuussa 2005. Lailla turvataan yleishyödyllisten yhteisöjen mahdollisuudet omaehtoiseen varainhankintaan varmistamalla lahjoittajien luottamus varainhankinnan asianmukaisuuteen. Tässä tarkoituksessa tehostetaan rahankeräysten valvontaa tarkentamalla muun muassa tilitystä koskevia säännöksiä ja parantamalla valvontaviranomaisten toimintamahdollisuuksia. Rahankeräysrikosten rangaistusasteikkoon tulee enimmäisrangaistuksen korotus kuudesta kuukaudesta kahteen vuotta vankeutta. Uusi rahankeräyslaki tulee voimaan kesällä 2006.

Ulkomaalaisviraston toiminta
HE 15/2000
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisviraston työtapoja kehitetään, palvelukykyä parannetaan ja virastolle turvataan asianmukaiset henkilöstövoimavarat, jotta muun muassa käsittelyaikoja saadaan kauttaaltaan nopeutettua.

Ulkomaalaisviraston määrärahatasoa ja henkilöstömäärää on viime vuosina lisätty valtion talousarviossa. Ulkomaalaisviraston nettomäärärahataso on vuodesta 1996 yli kaksinkertaistunut. Asiamäärien jatkuvan kasvun johdosta on todennäköistä, että määrärahatarve kasvaa tulevaisuudessa. Valtionhallinnon tuottavuusohjelman johdosta viraston määrärahakehys on kuitenkin pienentynyt.

Ulkomaalaisvirasto sai syksyn 2003 lisätalousarviossa 3 500 000 euron lisämäärärahan uuden ulkomaalaislain voimaantuloon valmistautumiseen. Uudessa ulkomaalaislaissa turvapaikka puhuttelut on siirretty kokonaan Ulkomaalaisviraston hoidettaviksi. Poliisi kuitenkin selvittää hakijoiden henkilöllisyyden ja matkareitin. Turvapaikkapuhuttelujen siirto tehostaa ja nopeuttaa osaltaan turvapaikkapäätöksentekoa.

Ulkomaalaisviraston toimintaa selvitettiin alustavasti viraston toimintojen alueellistamista koskevan selvitysmiehen selvityksen yhteydessä. Sisäasiainministeriö asetti ajalle 16.2.2004 – 15.2.2005 Ulkomaalaisviraston tulostavoitteiden toteutumisen ja alueellistamisen toimeenpanon ohjaushankkeen. Hankkeen tavoitteena oli erityisesti turvapaikkapäätöksenteon ja kansalaisuushakemusten ratkaisujen nopeuttaminen sekä alueellistamisen käynnistämiseksi ja sen tehokkaaksi hyväksikäyttämiseksi päätöksenteossa.

Ulkomaalaisvirastossa aloitettiin 15.9.2004 kansalaisuushakemusjonon purkamiseen tähtäävä projekti, jonka yhteydessä pakolais- ja turvapaikkalinjalta siirrettiin kaksi tulosaluetta käsittelemään kansalaisuushakemuksia. Ulkomaalaisviraston pakolais- ja turvapaikkalinjalle

perustettiin vuonna 2004 niin sanottu Dublin-tulosalue, joka seuloo kaikki turvapaikkahakemukset ja lähettää ne aluelinjalle ratkaistaviksi.

Ulkomaalaisviraston toimintaa vakautettiin voimakkaiden tehostamistoimien jälkeen. Alueyksiköiden päätöksenteko on saatu hyvin käyntiin. Turvapaikka- ja kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat edelleen lyhentyneet. Ulkomaalaisvirastossa on käynnissä ulkomaalaisprosessien sähköistämiseen tähtäävä hanke, joka valmistuttuaan tulee osaltaan nopeuttamaan päätöksentekoprosesseja.

Läpivientiajat oleskelu- ja työluvissa ovat olleet tavoitteiden mukaiset eikä suuria viiveitä tai ruuhkia ole. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika lyheni vuoden 2005 aikana noin 41 % edelliseen vuoteen verrattuna. Keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2005 noin kolme kuukautta (99 vuorokautta). Niin sanotussa nopeutetussa menettelyssä käsiteltyjen turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 53 vuorokautta. Nopeutetussa menettelyssä tehtiin 65 % kaikista turvapaikkapäätöksistä. Kansalaisuushakemusten käsittelyajat lyhenivät vuoden 2005 aikana 39 %. Keskimääräinen käsittelyaika oli noin 1,5 vuotta (568 vuorokautta).

Juhlapyhiä koskeva erityissääntely
HE 249/2001 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.9.2002, että hallitus selvittää, millaisia juhlapyhiä koskevaa erityissääntelyä tarvitaan perusoikeussäännöksistä muodostuvat lähtökohdat huomioon ottaen.

Lausuma liittyy kokoontumislain niin kutsutun huvikieltosäännöksen kumoamiseen.

Kysymys yhteiskunnassa juhlapyhien aikana voimassa olevista käyttäytymisnormeista on laaja ulottuen usean ministeriön toimialueelle. Juhlapyhiä koskevan erityissääntelyn osalta esille tulleet tapaukset ovat kuitenkin kohdistuneet lähinnä yleisötilaisuuksien järjestämisessä aikaisemmin edellytetyn erilliseen lupamenettelyn suhteeseen majoitus- ja ravitsemisliikkeiden aukioloaikoihin. Eduskunnan käsiteltävä on parhaillaan hallituksen esitys laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (He 138/2004 vp). Hallituksen esityksessä ei ehdoteta säädettävän majoitus- ja ravitsemusliikkeiden aukioloaikojen osalta juhlapyhiä koskevia erityissäännöksi.

Lausumassa edellytetty selvitystyö on tarkoituksenmukaista käynnistää vasta majoitus- ja ravitsemusliiketoimintaa koskevan sääntelyn uudistamisen jälkeen, jolloin on myös saatu pitempiaikaisia kokemuksia kokoontumislakiin liittyneen niin kutsutun huvikieltosäännöksen kumoamisen vaikutuksista.

Kunnallinen eläkejärjestelmä
HE 94/2002 vp, 197/2002 vp — EV 270/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 7.2.2003, että työkyvyttömyyseläkeoikeuden harkinnassa myös alle 60-vuotiaiden kohdalla on otettava huomioon julkisen hallinnon erityisluonteesta johtuvat tietyille tehtäville asetettavat erityiset vaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen taikka työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.
>
> 2. Eduskunta edellytti lisäksi, että hallitus selvittää, miten kunnallisen eläkejärjestelmän eläkeikää koskevissa järjestelyissä otetaan huomioon, että tietyillä ammattialoilla tehtävien erityispiirteet edellyttävät suorituskyvyn täysimääräistä säilymistä.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää miten sairauspäivärahan enimmäiskestoa ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisedellytyksiä koskevia säännöksiä tulisi muuttaa, jotta väliinputoajaongelmilta vältyttäisiin.

Kunnalliseen eläkelakiin hyväksytty 60 vuotta täyttäneitä koskeva erityinen työkyvyttömyysmääritelmä tuli korvaamaan poistuvaa yksilöllistä varhaiseläkettä. Nuorempiin työntekijöihin sovelletaan työkyvyttömyysmääritelmää, joka kunnallisessa eläkejärjestelmässä on niin sanottu ammatillinen määritelmä. Arvioitaessa henkilön kykenemättömyyttä työhönsä, otetaan tällöin huomioon sen ammatin vaatimukset, jossa henkilö eläkettä hakiessaan toimii.

Vuoden 2005 alusta on tullut voimaan kunnallisen eläkelain muutos, jonka yhteydessä on luovuttu varsinaisesta vanhuuseläkeiästä kokonaan. Eläkkeelle voi nyt siirtyä haluamassaan iässä 62 ja 68 ikävuoden välillä. Ennen 63 vuoden ikää eläke myönnetään kuitenkin varhennettuna vanhuuseläkkeenä. Vuoden 2004 alusta lukien kunnalliselle eläkelaitokselle on säädetty velvollisuus järjestää ammatillista kuntoutusta henkilöille, joilla voidaan todeta olevan sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva uhka tulla työkyvyttömäksi. Kuntoutuksen avulla pyritään siihen, että työelämässä voivat jatkaa myös ne henkilöt, joiden työkyky ei muutoin enää riitä julkishallinnon ammattien vaativuuteen kuten esimerkiksi palo- ja pelastusalalla sekä terveydenhoitoalalla.

Sosiaali- ja terveysministeriössä selvitetään vuoden 2005 aikana VETO-projektiin liittyen mahdollisuuksia alentaa pitkiä sairauslomia sekä työkyvyttömyyden alkavuutta ja tähän liittyen työterveyshuollon ja kuntoutusjärjestelmän kehittämistarpeita. Vuonna 2004 ministeriön työryhmä selvitti mahdollisuuksia osapäivärahaan. Työryhmän työn perusteella aletaan valmistella hallituksen esitystä. Lisäksi hallitus on antanut Eduskunnalle joulukuussa 2005 esityksen osasairauspäivärahaa koskevaksi lainsäädännöksi.

Eduskunta on hyväksynyt lausumiin 1 ja 2 sisältyvien asioiden osalta uuden lausuman HE:n 45/2004 vp käsittelyn yhteydessä ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Valtion palvelut, sähköinen henkilökortti
HE 236/2002 vp — EV 294/2002 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen ryhtyvän lisäksi sellaisiin toimenpiteisiin, että myös valtion eri yksiköiden palvelut ovat laajasti kansalaisten käytettävissä sähköisen henkilökortin avulla.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan liittyy mm. tietoyhteiskunta- ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmat. Kansalaisvaikuttamisen ohjelmaan sisältyy mm. suunnitelmat sähköiseen äänestämiseen ja varmenteiden hyödyntäminen muussakin kansalaisvaikuttamisessa. Tietoyhteiskuntaohjelmassa on ensimmäistä kertaa laadittu kattava sähköisen asioinnin kehittämisohjelma, jossa voidaan hyödyntää sähköistä henkilökorttia turvallisessa verkkoasioinnissa.

Sisäasiainministeriö asetti huhtikuussa 2004 SM-online-hankkeen sähköisen asioinnin ja verkkopalveluiden kehittämiseksi ajalle 1.4.2004—31.12.2006. Hallinnonalan virastojen edellytetään tuottavan viisi suurimman volyymin omaavaa palvelua sähköisinä verkkopalveluina vuoden 2006 loppuun mennessä. Hankkeen puitteissa on muun muassa valmistunut seuraavat sähköiset palvelut: peruspalvelut Suomessa ja Suomen aluejaot (karttapalvelut), Suomen aluekehityksen verkkotilasto sekä Suomen kansalaiseksi?-palvelu.

Pääosa poliisin lupahakemuksista on saatavissa verkossa lomake.fi-portaalissa. Lisäksi esimerkiksi arpajaislupa ja vammaisen pysäköintilupa, hakemus järjestyksenvalvojan asettami-

seksi, vartijaksi, väliaikaiseksi vartijaksi tai turvasuojaajaksi sekä lomakkeet omien tietojen tarkastamiseksi poliisin henkilörekisteristä ovat saatavilla sähköisesti poliisin verkkosivuilta. Osa luvista kuten esimerkiksi passi ja henkilökortti tulevat edelleen vaatimaan poliisin tekemän henkilökohtaisen tunnistamisen. Osa luvista voidaan sähköistää kokonaan, jolloin asiakas voi tarvittaessa allekirjoittaa lomakkeen tiedot sähköistä henkilökorttia tai mobiilivarmennetta käyttäen. Poliisi vastaanotti yleisöltä, yrityksiltä ja yhteisöiltä vuonna 2005 noin 32 000 sähköistä rikosilmoitusta.

Myös lukuisat rekisterihallinnon rekisteröintilomakkeet ja maksuttomat kansalaispalvelut ovat saatavissa sähköisesti verkossa väestörekisterikeskuksen ja maistraattien verkkosivuilta tai lomake.fi-portaalista. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi äänestyspaikkapalvelu, tarkasta tietosi-palvelu, nimipalvelu, osoitepalvelu, muuttoilmoitus ja Julha-yhteyshakemisto.

Sähköisellä henkilökortilla oleva turvallinen sähköinen henkilöllisyys voi olla myös muullakin alustalla. Kansalaisvarmenteen käyttöönotto Osuuspankkiryhmän kortille alkoi 25.10.2004 Visa Electron -maksukortilla. Vastaavanlaiset yhteistyöprojektit ovat käynnissä muiden pankkiryhmittymien kanssa.

Kansalaisvarmenteen käyttöönottoa teleoperaattoreiden kanssa on valmisteltu yhteisessä projektissa. Väestörekisterikeskuksella on yhteistyösopimukset TeliaSoneran, Elisan ja DNA Finlandin kanssa. Kansalaisvarmenteen käyttöönotto matkaviestimissä alkoi TeliaSoneran kanssa loppuvuonna 2004 ja Elisan kanssa alkuvuodesta 2005.

Vuoden 2005 lopussa oli voimassa Väestörekisterikeskuksen kansalaisvarmenteella varustettuja kortteja (henkilökortti, OP Visa Electron maksukortti sekä TeliaSoneran ja Elisan mobiilivarmennekortti) noin 101 000 kpl. Lisäksi Väestörekisterikeskuksen tarjoamia laatuvarmenteella varustettuja organisaatiokohtaisia kortteja oli voimassa noin 20 000 kpl ja palvelinvarmenteita noin 150 kpl.

Vuoden 2003 alussa aloitti työnsä nk. HST-ryhmä, jossa ovat edustettuna Nordea, Osuuspankkiryhmä, Sampo, Säästöpankkiliitto, Paikallisosuuspankkiliitto, Handelsbanken, Luottokunta, TeliaSonera, Elisa, DNA ja Väestörekisterikeskus. Ryhmä on avoin. Ryhmä on tehnyt vuonna 2005 määrityksiä yhtenäisistä kansallisista sähköisen asioinnin palveluarkkitehtuureista sekä perustanut palvelujen tarjoajien alaryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa yhtenäistää ja helpottaa sähköisten palvelujen käyttöönottoa. Ryhmä teki vuonna 2005 myös sisäasiainministeriölle esityksen kansalaisvarmenteen määräaikaisesta taloudellisesta tukemisesta. Se on lisäksi pitänyt yhteyttä valtioneuvoston tietoyhteiskuntaohjelmaan sekä eräisiin alueellisiin sähköisen asioinnin hankkeisiin.

Sisäasiainministeriö on päättänyt ottaa virkamiehen asiointikortin käyttöön viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä. Asiointikortilla olevaa varmennetta käytetään viranomaisten sähköisiä asiakirjoja allekirjoitettaessa, oikeaksi todistettaessa ja toimenpiteen kiistämättömyyttä osoitettaessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ulkomaalaislain seuranta ja kehittäminen
HE 28/2003 vp, 151/2003 vp— EV 37/2004 vp
Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 23.4.2004 hallituksen seuraavan tarkkaan uuden ulkomaalaislain toimivuutta ja soveltamista ottaen seurannassa huomioon muun ohella lapsen asemaan ja etuun liittyvät eri kysymykset, ulkomaalaisten opiskelijoiden ja muidenkin ulkomaalaisten työnteko-oikeuden helpottaminen ja laajentaminen, ulkomaalaisasioiden käsittelyn nopeuttaminen kokonaisuutena ja erityisesti turvapaikkamenette-

lyssä selvissä tapauksissa, Ulkomaalaisviraston omaa päätöksentekoa koskevan valitusoikeuden käytön laajuus ja ulkomaalaishallinnon tehostaminen sekä seurannan ja siihen liittyvän selvitystyön perusteella valmistelevan eduskunnalle annettavaksi – tarvittaessa nopeasti ja yksittäisinäkin asioina – uutta ulkomaalaislakia koskevat muutosehdotukset.

2. Eduskunta edellytti lisäksi hallituksen valmistelevan kiireellisesti eduskuntakäsittelyä varten ulkomaalaislakia täydentävinä normeina ihmiskaupan uhrien asemaa koskevat säännökset, henkilön maasta poistamisen täytäntöönpanoon liittyvät menettelytapasäännökset mukaan lukien pakko- ja voimakeinojen käyttäminen, poikkeuksellisia oloja varten tarpeelliset poikkeamismahdollisuudet ulkomaalaislain säännöksistä sekä henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevat säännökset valmiuslain mukaisiksi toimivaltuuksiksi.

1. Uusi ulkomaalaislaki (301/2004) tuli voimaan 1.5.2004. Lain soveltamista on seurattu pyytämällä arvioita ulkomaalaislain toimivuudesta ja soveltamisesta tahoilta, jotka olivat mukana ulkomaalaislain valmistelussa. Lisäksi palautetta on saatu lain voimaantulon jälkeen pidetyissä koulutustilaisuuksissa ja muutoinkin lain soveltajilta. Sisäasiainministeriö asetti syksyllä 2005 hankkeen, jonka tehtävänä on laatia kokonaisvaltainen strategia ulkomaalaislainsäädännön ja ulkomaalaishallinnon kehittämiseksi. Hankkeen yhteydessä on pyydetty ulkomaalaislakia soveltavilta tahoilta näkemyksiä lain kiireellisimmistä muutostarpeista. Kiireellisimmät muutokset pyritään tekemään mahdollisimman pian.

Lapsen asemaa ja etua on pohdittu muun muassa viranomaisten välistä tiedonkulkua ja ilman huoltajaa olevan alaikäisen turvapaikanhakijan perheenjäsenten jäljittämistä selvittävässä hankkeessa. Hallituksen esitys on ollut lausuntokierroksella. Ulkomaalaisten opiskelijoiden työnteko-oikeutta laajentava ulkomaalaislain muutos tulee voimaan 1.2.2006. Tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien ulkomaalaisten perheenjäsenten työnteko-oikeutta on esitetty laajennettavaksi perheenyhdistämisdirektiivin kansallista voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä, joka on annettu eduskunnalle. Tätä koskeva ulkomaalaislain muutos tullee voimaan keväällä 2006.

Ulkomaalaisviraston päätöksenteko on nopeutunut voimakkaiden tehostamistoimien seurauksena. Tällä hetkellä suurimmat viiveet ovat muutoksenhakuvaiheessa ja päätösten tiedoksiannossa sekä maasta poistamispäätösten täytäntöönpanossa. Niin sanotussa nopeutetussa menettelyssä käsiteltyjen turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 134 vuorokautta vuonna 2003. Nyt käsittelyaika on keskimäärin 53 vuorokautta. Ulkomaalaisviraston toiminta tulee edelleen tehostumaan prosessien sähköistämisen myötä.

Ulkomaalaisvirasto käytti vuonna 2005 muutoksenhakuoikeuttaan hakemalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa hallinto-oikeuden päätökseen yhdeksässä tapauksessa.

2. Sisäasiainministeriö on asettanut hankkeet selvittämään ihmiskaupan uhrien asemaa ja maasta poistamisen täytäntöönpanoon liittyviä menettelytapasäännöksiä. Sisäasiainministeriö asetti myös maasta poistamisten täytäntöönpanon keskittämistä selvittävän työryhmän, joka luovutti mietintönsä joulukuussa 2005. Hallituksen esitys ihmiskaupan uhrien asemaa koskevien säännösten lisäämisestä ulkomaalaislakiin pyritään antamaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2006. Maasta poistamisen täytäntöönpanoon liittyviä menettelytapasäännöksiä pohtineen hankkeen yhteydessä on selvitetty, että maasta poistamisen täytäntöönpanoon liittyviä ohjeita ja määräyksiä on uudistettu siten, että muutoksia ulkomaalaislakiin ei tältä osin esitettäne. Eduskunnan lausuma poikkeuksellisia oloja varten tarpeellisista poikkeamismahdollisuuksista ulkomaalaislain säännöksistä sekä henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevista säännöksistä on saatettu valmiuslakitoimikunnan tietoon ja valmisteltavaksi. Valmiuslakitoimikunta päätyi ehdotuksessaan siihen, että valmiuslakiin ei oteta henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevaa toimivaltasäännöstä.

Kunnallisen eläkejärjestelmän uudistus
HE 45/2004 vp — EV 11 /2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 22.6.2004, että hallitus seuraa, missä määrin nyt hyväksytty eläkkeiden normeeraus vaikuttaa alkavien eläkkeiden tasoon. Lisäksi eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kuntasektorin naisvaltaisen, fyysisesti rasittavien matalapalkka-alojen työterveyshuollon ja työsuojelun mahdolliset puutteet ja laatii tutkimuksiin perustuvan toimenpideohjelman puutteiden korjaamiseksi ja työkykyä ylläpitävien toimenpiteiden tehostamiseksi vuoteen 2007 mennessä.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, tarvitaanko lainsäädännön muutoksia sen varmistamiseksi, että työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytännössä sekä työterveyshuollon ja työsuojelun järjestämisessä tulee riittävästi huomioon otetuksi niiden tehtävien erityisvaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen tai työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

Ensimmäiset tilastopohjaiset tiedot 63-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisestä vuonna 2005 ja normeerauksen vaikutuksista saadaan vasta keväällä 2006. Eläkkeitä myönnettäessä on useissa tapauksissa todettu, että varhennettu vanhuuseläke on ollut eläkkeen hakijalle edullisempi ratkaisu kuin eläkkeen ottaminen normeerattuna. Kuntien eläkevakuutus laskee eläkettä myönnettäessä hakijalle edullisemman ratkaisun ja eläke myönnetään sen mukaisena.

Työterveyshuollon ja työsuojelun osalta voidaan todeta, että viime vuosien aikana on uusittu keskeistä työterveyshuoltoa ja työsuojelua koskevaa lainsäädäntöä, kuten työterveyshuoltolaki ja työturvallisuuslaki. Lisäksi uusittu laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta tulee voimaan vuonna 2006. Kuntien eläkevakuutuksen Kuntatyö kunnossa -ohjelmalla tähdätään erityisesti kunnallisen työelämän kehittämiseen, työhyvinvoinnin edistämiseen ja työssä jatkamisen tukemiseen. Suomen Kuntaliiton, Kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja Kuntien eläkevakuutuksen yhteisen Kuntatyö 2010-projektin yhteydessä toteutetaan pitkäjänteinen ja laaja-alainen kunta-alan tutkimushanke. Tutkimuksella kerätään tietoa työhyvinvoinnista, sen muutoksista ja sitä edistävistä toimista kunta-alalla.

Sisäasiainministeriössä on vuonna 2005 työskennellyt työryhmä, joka on selvittänyt pelastushenkilöstön työssä selviytymistä. Työryhmä on työssään selvittänyt muun muassa pelastushenkilöstön työkykyä, työterveyshuollon sekä työsuojelun järjestämistä pelastusalalla ja on tehnyt useita näihin asioihin liittyviä kehittämisehdotuksia. Ehdotukset eivät kuitenkaan edellytä muutoksia työterveyshuoltoa tai työsuojelua koskevaan lainsäädäntöön. Työryhmä on myös selvittänyt työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytäntöä pelastushenkilöstön osalta. Työn vaarallisuus, vastuullisuus, vaikutus yleiselle turvallisuudelle ja muut ammatilliset syyt otetaan huomioon työkyvyttömyyden arvioinnissa, eikä erityisiä tarpeita määritelmien muuttamiseen ole tullut esille.

Kotikuntaratkaisu
HE 67/2004 vp — EV 99/2004 vp
Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.6.2004 hallituksen selvittävän eri näkökohdat huomioon ottaen, onko voimassa olevaa kotikuntalain sääntelyä täydennettävä siten, että maistraatin tekemä ratkaisu henkilön kotikunnasta muodostuu selkeästi eri tahoja sitovaksi valituskelpoiseksi hallintopäätökseksi.

2. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän osaltaan tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla varmistetaan asunto- ja kiinteistöyhtiöille mahdollisuus saada ajantasainen ja oikeellinen tieto siitä, keitä asuu taloyhtiön omistamissa rakennuksissa.

Sisäasiainministeriö asetti 1.11.2005 hankkeen (SM097:00/2005) selvittämään kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitetun maistraatin tekemän kotikuntaratkaisun oikeudellisen luonteen muutostarpeita ja niistä mahdollisesti johtuvia lainsäädäntö- ja muita toimenpiteitä. Selvitystyön valmistuttua arvioidaan mahdollisuudet kotikuntalain täydentämiseksi ja tehdään tarvittaessa esitys lainsäädännön muuttamiseksi tai annetaan asiasta muu jatkotoimenpiteitä koskeva selvitys eduskunnalle aikaisintaan syysistuntokaudella 2006.

Rekisterihallinto pyrkii jatkuvasti ylläpitämään ja kehittämään tietopalveluitaan siten, että kaikilla väestötietoja käyttävillä tahoilla, asunto- ja kiinteistöyhtiöt mukaan lukien, olisi mahdollisuus saada väestötietojärjestelmästä tarvitsemansa tiedot ajantasaisesti ja luotettavasti. Yleisten tietopalvelujen lisäksi rekisterihallinto tarjoaa taloyhtiöiden käyttöön useita erityisesti tälle kohderyhmälle kehitettyjä palvelumuotoja, joita ovat kirjallinen asukasluettelopalvelu, taloyhtiön rekisterin jatkuva asukastietojen ylläpitopalvelu ja teknisen käyttöyhteyden avulla tapahtuva asukaskyselypalvelu. Viimeksi mainitun palvelun, joka otettiin käyttöön vuoden 2004 loppupuolella, avulla asunto- ja kiinteistöyhtiöt tai niiden valtuuttamat isännöintiyritykset voivat hakea omistamiensa ja hallinnoimiensa rakennusten asukastietoja reaaliaikaisesti väestötietojärjestelmästä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Poliisilain kokonaisuudistus
HE 266/2004 vp, LA 58/2005 vp – EV 83/2005 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.6.2005, että eduskunnalle antamista varten valmistellaan poliisilain säännösten pohjalta huolellisesti poliisilain kokonaisuudistus siten, että sääntelyesitys muodostuu mahdollisimman selkeäksi ja johdonmukaiseksi sisältäen kunkin yksitäisen pykälän täsmälliset ja muutoinkin asianmukaiset perustelut.

Sisäasiainministeriö on yhdessä oikeusministeriön kanssa valmistellut esitutkintaviranomaisten rikostorjuntaan liittyvien toimivaltuussäännösten kokonaisuudistusta koskevan esiselvityksen käynnistämistä. Esiselvitys on tarkoitus käynnistää vuoden 2006 aikana.

Alueellistamishankkeet
VNS 3/2004 vp — EK 21/2004 vp
Hallintovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 28.10.2004 hallituksen huolehtivan siitä, että alueellistamistarkasteluun otetaan koko valtion hallinto – mukaan lukien muussakin kuin virastomuodossa hoidettavat valtion toiminnot – ministeriöiden ydinosia lukuun ottamatta ja siitä, että alueellistamistoimenpiteistä valtiolle siirtymävaiheessa aiheutuvien ylimääräisten menojen kattamiseen varataan vuosittain valtion talousarvioon riittävät määrärahat.
>
> 2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että alueellisen kehittämisen kannalta merkittäviä taloudellisia voimavaroja kootaan yhteen, alueellistetaan ja lisätään sitomattomien maakunnallisten kehittämisvarojen osuutta sekä siitä, että maakunnan liittojen roolia aluekehityslain mukaisina aluekehitysviranomaisina vahvistetaan alueellistettujen ja alueellistettavien voimavarojen suuntaamisessa muun muassa lisäämällä maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien sitovuutta ja vaikuttavuutta.
>
> 3. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan tarkkaan alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvien toimintajärjestelmien ja menettelytapojen toimivuutta ja aluepolitiikan vaikuttavuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ei-virastomuodossa hoidettavia valtion toimintoja hoitavat lähinnä säätiöt, yhdistykset, valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot, valtionenemmistöiset ja valtion osakkuusyhtiöt sekä valtion liikelaitokset. Alueellistamissihteeristössä on aloitettua näitä kohderyhmiä ja niiden alueellistamismahdollisuuksia koskeva selvitystyö. Alueellistamishankkeiden edistämiseksi ja tukemiseksi sisäasiainministeriö valmisteli vuoden 2005 kehysneuvotteluja varten esityksen 10 miljoonan euron vuosittaiseksi varaamiseksi kehyskaudelle 2006–2009, mutta määrärahaesitystä ei otettu kehyksiin. Tämän vuoksi alueellistamishankkeet rahoitetaan hallinnonalan kehyksessä ”lainana” hallinnonalan sisältä, käyttämällä hallinnonalan sisällä muodostuvaa, hallinnonalalle jäävää tuottavuuden kehittämisestä muodostuvaa säästöä, ja valtiovarainministeriön tuottavuusrahalla, kun kyseessä on valtiovarainministeriön tuottavuushankkeeksi hyväksymä hanke, esimerkiksi muodostettaessa tukipalveluista palvelukeskusta. Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämislain (602/2002) muuttamisesta annettiin eduskunnalle 23.6.2005. Laki on hyväksytty ja se tulee voimaan 1.1.2007. Lain mukaan keskeiset alueiden kehittämiseen vaikuttavat alueelliset määrärahat valtion talousarviossa kootaan. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman valtion rahoitusta koskevasta osasta tehdään maakunnan valtionrahoitusesitys, jonka hyväksyy maakunnan liitto. Maakunnan liitto päättää myös valtion rahoituksen suuntaamisesta maakunnassa siltä osin, kuin valtioneuvosto on jättänyt määrärahaa sitomatta määrättyyn käyttötarkoitukseen. Ministeriöt puolestaan neuvottelevat sekä maakunnan liittojen että alaisensa aluehallinnon kanssa ennen omaa esitystään valtioneuvostolle.

Lakia valmisteltaessa arvioitiin aluepolitiikan menettelytapojen toimivuutta ja vaikuttavuutta. Lisäksi sisäasiainministeriön asettama aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmä seuraa ja koordinoi valtakunnallisten alueiden kehittämisen tavoitteiden toimeenpanoa ja muiden aluepoliittisten toimenpiteiden toteutumista.

Siviilikriisinhallinta
VNS 6/2004 vp – EK 35/2004 vp
Puolustusvaliokunta

> 4. Eduskunta edellytti 21.12.2004, että valtioneuvosto ryhtyy siviilikriisinhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämisen ohella toimiin siviilikriisinhallintaa koskevien kansallisten voimavarojen ja asiantuntemuksen sekä EU:n siviilikriisinhallintapolitiikan vahvistamiseksi ja että valtioneuvosto laatii asiasta eduskunnalle selvityksen viimeistään vuoden 2006 aikana.

Sisäasiainministeriö on vuoden 2003 alusta vastannut siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien yhteensovittamisesta. Kotimaan valmiuksiin kuuluvat muun muassa ulkomaille kriisinhallintatehtäviin lähetettävän siviilihenkilöstön rekrytointi, materiaalisista ja logistisista valmiuksista huolehtiminen, koulutuksen järjestäminen ja yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa.

Siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain 3 §:n mukaan ulkoasiainministeriö käsittelee siviilihenkilöstön osallistumista kriisinhallintaan koskevat asiat. Päätöksenteko siviilihenkilöstön lähettämisestä kriisinhallintatehtäviin on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka kuuluu ulkoasiainministeriön toimialaan.

Siviilikriisinhallintatehtävissä ulkomailla työskentelevien osalta toiminnan rahoitus on järjestetty siten, että ulkoasiainministeriö asettaa sisäasiainministeriön käyttöön määrärahan (momentti 24.99.25.1) siviilikriisinhallintatehtävissä työskentelevien henkilöstömenoihin.

Ulkoasiainministeriön pääluokassa siviilikriisinhallintaan oli vuoden 2005 talousarviossa varattu 10,5 miljoonaa euroa. Lisäksi varalla oli 4 miljoonaa euroa käynnissä olevien operaatioiden mahdollisiin lisämenoihin ja uusia operaatioita varten. Sisäasiainministeriön käyttöön ulkoasiainministeriö asetti näistä siviilikriisinhallintaan varatuista määrärahoista vuo-

den 2005 aikana n. 9 miljoonaa euroa, josta n. 0,3 miljoonaa käytettiin koulutuksesta aiheutuviin menoihin ja loput asiantuntijoiden palkkauksesta ja lähettämisestä aiheutuviin menoihin. Vuoden 2005 lopussa 110 suomalaita siviiliasiantuntijaa oli sekondeerattuna eri kriisinhallintatehtävissä. Edellisen vuoden lopussa vastaava luku oli 70.

Sisäasiainministeriö on vuoden 2005 aikana kehittänyt siviilikriisinhallinnan tehtäviin rekrytointia varten asiantuntijarekisterin, joka on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2006 alussa.

Vuosina 2003–2004 Suomi järjesti osin Euroopan unionin rahoituksella kaksi erikoiskurssia (Rule of Law ja Good Governance and Democratization) ja kesällä 2005 yhden peruskurssin (Core Course). Lisäksi syksyllä 2004 järjestettiin kansallinen oikeusvaltioasioita koskeva kurssi ja syksyllä 2005 siviilihallinnon ja integroitu oikeushallinnon vahventamisen kurssit. Kursseilla on suomalaisten ja EU:n jäsenmaiden kansalaisten lisäksi ollut osallistujia muun muassa Afrikasta, Balkanilta ja Baltian maista.

Siviilikriisinhallinnan koulutusta ja tutkimusta varten on Kuopioon Pelastusopiston tilojen yhteyteen suunniteltu kansainvälisten mallien mukaista kriisinhallintakeskusta.
Keskuksen perustaminen on otettu huomioon valmisteltaessa lakiehdotusta (HE 222/2005 vp) laeiksi Pelastusopistosta ja pelastuslain 15 §:n muuttamisesta.

Kuluneena vuonna Suomi osallistui aktiivisesti EU:n siviilikriisinhallintapolitiikan kehittämiseen. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvan siviilikriisinhallintapolitiikan kehitys oli erityisen voimakasta. Vuonna 2005 sekä konseptuaalinen että voimavarojen kehitystyö eteni dynaamisesti ja operationaalinen toiminta laajeni huomattavasti.

Siviilikriisinhallinnan yleistavoitteessa edettiin määrittelemällä siviilikriisinhallinnan suunnittelun oletusarvot, kuvitteelliset toimintamallit ja yksityiskohtaiset tilannekuvaukset, joiden perusteella laadittiin arvio tarvittavista siviilikriisinhallinnan kyvyistä. Jäsenmaat myös antoivat uudet tarkennetut tarjouksensa käytettävistä kyvyistä. Suomen tarjous koostui 266 asiantuntijasta (poliisitoiminta 80, oikeusvaltioala 16, siviilihallinto 18, pelastuspalvelu 98, monitorointi 35, tuki EU:n erityisedustajille 4 ja nopean toiminnan siviilivalmiusryhmiin 15). Voimavarakonferenssissa marraskuussa jäsenmaat sitoutuivat havaittujen puutteiden korjaamiseen ja hyväksyivät toimintaohjelman vuodelle 2006. Suomi panosti lisäksi voimavaratyöhön antamalla 3 asiantuntijaa neuvoston sihteeristön käyttöön.

Suomi osallistui kolmen puheenjohtajamaan (Iso-Britannia, Itävalta, Suomi) yhteispuheenjohtajuustoiminnan puitteissa EU:n siviili-sotilaskoordinaatiota edistämiseen. Unionissa kehitettiin turvallisuussektorin uudistamista ja kokonaisvaltaista suunnittelua koskevat konseptit sekä konsepti siviilikriisinhallinnan nopean toiminnan valmiudesta. Siviili-sotilassolu aloitti operatiivisen toimintansa.

Suomi osallistui aktiivisesti myös EU:n työhön, jossa kehitetään YK:n turvallisuusneuvoston naisia konfliktitilanteissa koskevan päätöslauselma 1325 soveltamista EU:n yhteisessä turvallisuus ja puolustuspolitiikassa. Suomi on korostanut tasa-arvo- ja ihmisoikeusnäkökohtien huomioon ottamista ja valtavirtaistamista EU:n siviilikriisinhallinnassa.

Unioni käynnisti toiminnan yhteensä yhdeksässä siviilikriisinhallintaoperaatiossa Afrikassa, Lähi-Idässä, Itä-Euroopassa, Länsi-Balkanilla ja Aasiassa. Uusista operaatioista mm. EU:n integroitu oikeusvaltio-operaatio EUJUST Lex antaa Irakille oikeusvaltioalan koulutusapua, rajavalvontaoperaatio EU BAM Rafah neuvoo ja kouluttaa palestiinalaisia rajaviranomaisia, ja Acehin tarkkailuoperaatio AMM tarkkailee Indonesian hallituksen ja Free Aceh -liikkeen välisen sopimuksen toimeenpanoa. Suomi on mukana seitsemässä uudessa EU:n operaatiossa. Suuriin yksittäinen kansallinen panos oli 30 asiantuntijan lähettäminen Acehin tarkkailuoperaatioon. Unionin ensimmäinen oikeusvaltio-operaatio EUJUST Themis Georgiassa saatettiin päätökseen.

Rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön toimeenpano
HE 6/2005 vp - EV 92/2005 VP
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2005, että hallitus seuraa tarkkaan rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön toimeenpanoa sekä huolehtii siitä, että hallintovaliokunnalle annetaan viimeistään vuoden 2008 loppuun mennessä seikkaperäinen kirjallinen selvitys rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön toimivuudesta ja soveltamisesta.

Rajavartiolaitos on käynnistänyt lainsäädännön toimeenpanon seurannan ja hallintovaliokunnalle annettavan kirjallisen selvityksen edellyttämien tietojen keräämisen.

Valtionosuusuudistus
HE 88/2005 vp — EV 191/2005 vp
Hallintovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 13.12.2005 hallituksen seuraavan tarkkaan valtionosuusuudistuksen ensimmäisen vaiheen eri valtionosuuskertoimien ja laskentaperusteiden toimivuutta sekä muutoinkin uudistuksen vaikutuksia ja ottavan seurannassa ilmenneet seikat huomioon valtionosuusuudistuksen toisessa vaiheessa.
>
> 2. Eduskunta edellytti hallituksen varautuvan siihen, että valtionosuusuudistuksen ensimmäisen vaiheen valtionosuusperusteiden muutoksista johtuvia huomattavia valtionosuusmenetyksiä voidaan tarvittaessa ottaa huomioon myönnettäessä kunnille harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia siirtymäkauden 2006—2008 aikana, ja — ottaen huomioon vuoden 2009 alusta mahdollisesti säädettävät rahoitusjärjestelmän muutokset - tarvittaessa vielä mainitun siirtymäkauden jälkeenkin.
>
> 3. Eduskunta edellytti hallituksen lastensuojelulain uudistamisen yhteydessä kiireellisesti selvittävän lastensuojelukertoimen toimivuutta ottaen huomioon kertoimen kehittämisessä, että siihen voidaan sisällyttää huostaanottomäärän ohella valtionosuuskriteerit täyttävä lasten avohuollon määräytymisperuste, ja että tilastointia tähän liittyen kehitetään, sekä selvitystyön perusteella valmistelevan eduskunnalle antamista varten tarvittavat muutosehdotukset ensi tilassa ja jopa ennen lastensuojelulakiin liittyvien kehittämishankkeiden ja muiden uudistusten toteuttamista.
>
> 4. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan ja arvioivan ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toimivuutta ja uudistuksen vaikutuksia muun muassa järjestelmän läpinäkyvyyteen, koulutuksen tuloksellisuuteen ja laatuun sekä rahoitusperustaan, ja ensi tilassa ryhtyvän tarvittaessa seurannan ja arvioinnin perusteella tarpeellisiin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Puolustusministeriö

Puolustusvoimien päällystön koulutusuudistus
HE 18/2001 vp
Puolustusvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.5.2001, että hallitus antaa puolustusvaliokunnalle selvityksen päällystön koulutusuudistuksen toteutumisesta ja erityisesti sen vaikutuksista pätevän henkilöstön saatavuuteen siinä vaiheessa, kun uudesta järjestelmästä on saatu riittävästi kokemuksia.

Vuonna 2001 uudistettu upseerin koulutusohjelma muodostuu upseerin perusopinnoista, sotatieteiden kandidaatin tutkinnosta (upseerin alempi korkeakoulututkinto) ja sotatieteiden maisterin tutkinnosta (upseerin ylempi korkeakoulututkinto). Jatkotutkinnot ovat yleisesikuntaupseerin ja sotatieteiden tohtorin tutkinnot. Koulutusuudistuksen yhteydessä opistoupseerien koulutus lopetettiin. Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaminen kestää noin 3 vuotta ja sotatieteiden maisterin tutkinnon suorittaminen kandidaatin opintojen jälkeen 2 vuotta.

Upseerin perusopinnoilla saavutetaan kelpoisuus reserviupseerin määräaikaiseen (5 vuotta) virkaan. Sotatieteiden kandidaatin tutkinto antaa kelpoisuuden nuoremman upseerin määräaikaiseen (10 vuotta) virkaan. Em. määräaikoja voidaan jatkaa kerran (5 vuodella). Sotatieteiden maisterin tutkinto antaa kelpoisuuden nuoremman upseerin vakinaiseen virkaan.

Uusi upseerin koulutusohjelma käynnistyi vuonna 2002. Ensimmäiset upseerin perusopinnot suorittaneet valmistuivat heinäkuussa 2003 ja ensimmäiset sotatieteiden kandidaatit tammikuussa 2004. Ensimmäiset sotatieteiden maisterit valmistuivat kesäkuussa 2005, joista 66 sijoitettiin maavoimiin, 27 ilmavoimiin, 25 merivoimiin ja 9 rajavartiolaitoksen tehtäviin.

Vuonna 2005 upseerikoulutusohjelmaan haki yhteensä 644 henkilöä, joista 613 oli korkeakoulukelpoisia. Hakijoiden kokonaismäärä on laskenut hieman, mutta korkeakoulukelpoisten hakijoiden osuus suhteessa valintamääriin on noussut huomattavasti. Sotatieteiden maisterin koulutusohjelma säilytti asemansa suosituimpana vaihtoehtona: vuonna 2005 hakeneista 516 haki ensisijaisesti tähän koulutusohjelmaan. Ensisijaisesti upseerin perusopintoihin haki 61 henkilöä vuonna 2005.

Sotatieteiden kandidaatin tutkinnolla saavutetaan valmius toimia puolustusvoimien sodan ajan joukkojen perusyksikön päällikkötehtävissä sekä valmius toimia rauhan ajan keskijohto- ja asiantuntijatehtävissä sekä perusyksikköpäällystön kansainvälisissä tehtävissä.

Sotatieteiden maisterin tutkinnolla saavutetaan valmius toimia puolustusvoimien sodan ajan joukkojen joukkoyksikköpäällystötehtävissä sekä valmius toimia rauhan ajan perusyksikön päällikkötehtävissä ja perusyksikköpäällystön kansainvälisissä tehtävissä.

Upseerin perusopinnoista valmistuneet lisäävät osaltaan kouluttajatehtävissä toimivan henkilökunnan määrää.

Päällystön koulutusjärjestelmää kehitetään yhteiskunnan muun koulutuksen osana. Kehittämisessä otetaan huomioon puolustusvoimien tarpeet ja erityispiirteet. Lisäksi otetaan huomioon sen yhteensopivuus kansallisen yleisen koulutusjärjestelmän ja eurooppalaisten koulutusjärjestelmien kanssa.

Suomessa yliopistot siirtyivät eurooppalaisten yliopistojen tutkintorakenneuudistuksen mukaiseen järjestelmään vuonna 2005. Upseerin koulutusohjelmaan tämä aiheuttaa opintojen

tavoitteisiin ja laajuuksiin liittyviä muutoksia vuodesta 2006 alkaen, jolloin sotatieteellisten tutkintojen yleiset vaatimukset ovat yhdenmukaiset yliopistojen siviilitutkintojen yleisten vaatimusten kanssa.

Pätevää työvoimaa saadakseen puolustusvoimien on oltava esimerkillinen työnantaja ja huolehdittava työnantajakuvastaan, tehtävien houkuttelevuudesta, kannustavien palkkausjärjestelmien kehittämisestä, kannustavasta työilmapiiristä sekä henkilöstön asemasta ja osaamisen kehittymisestä. Puolustusvoimien päällystön, kuten myös asevelvollisten, koulutusjärjestelmän tarkoituksena on kehittää henkilöstön sodan ja rauhan ajan tehtävien edellyttämää ammattitaitoa. Tämä edellyttää päällystön koulutusjärjestelmältä toimivuutta, mitä puolustusministeriö seuraa tarkoin. Päällystön koulutusjärjestelmä uudistettuna näyttäisi käytettävissä olevien tietojen mukaan täyttävän sille asetetut tavoitteet henkilöstön osaamisen suhteen.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko
VNS 6/2004 vp — EK 35/2004 vp
Puolustusvaliokunta

> 3. Eduskunta edellytti 21.12.2004, että puolustusvoimat toimii selonteossa määriteltyjen henkilöstön vähentämis- ja uudelleenkohdentamistavoitteiden toteuttamisessa hyvän työnantajan tavoin pitäen lähtökohtana irtisanomisten välttämistä ja minimoiden toimenpiteistä aiheutuvat haitat ja että selonteossa yksilöimättömät puolustusvoimien rationalisointitoimenpiteet tuodaan eduskunnan asianomaisten valiokuntien arvioitaviksi, kun niistä on konkreettisia esityksiä.

Puolustusministerin helmikuussa 2005 vahvistamaan puolustushallinnon henkilöstöpoliittiseen ohjelmaan on kirjattu hyvän työnantajan henkilöstöpoliittiset menettelytavat puolustusvoimia ja puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmää kehitettäessä. Nämä menettelytavat ovat osa puolustusministeriön puolustusvoimille antamaa virallista ohjausta selonteon toimeenpanossa.

Henkilöstöpoliittisen ohjelman mukaisesti irtisanomisuhan alaiselle henkilöstölle pyritään tarjoamaan samassa puolustushallinnon virastossa avoinna olevia tai vapautuvia saman alan tehtäviä. Henkilö on tällöin myös etusijalla täytettäessä muuta tehtävää, jota hän koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella on kelpoinen hoitamaan. Mikäli henkilön uudelleen sijoittaminen samassa puolustushallinnon virastossa ei ole mahdollista, hänet pyritään työllistämään muualle puolustushallintoon. Henkilön mahdollisuuksia siirtyä tarvittaessa muualle valtion palvelukseen tuetaan siirtämällä vuoden palkkausvarat vastaanottavan viraston käytettäväksi, jolloin tavoitteena on taata pysyvä työllistyminen valtion hallintoon.

Työnantajan ja henkilöstön välisissä yhteistoimintaneuvotteluissa selvitetään, miten henkilöstön työmarkkinakelpoisuutta voidaan parantaa. Työmarkkinakelpoisuuden parantamiseksi voidaan myöntää mm. palkallista virkavapautta ja taloudellista tukea omaehtoisen opiskelun ja itsensä kehittämisen mahdollistamiseksi. Yhteistoimintamenettelyn aikana myös määritetään ne henkilöt, jotka lähestyvän eläke- tai eroamisiän vuoksi jäävät puolustusvoimien henkilöstökokoonpanoon. Samalla yhteistoimintamenettelyssä selvitetään henkilöstövaikutuksia lieventäviä ja henkilöstön asemaa turvaavia mahdollisia muita toimenpiteitä.

Henkilöstöpoliittisen ohjelman mukaisesti puolustushallinnossa noudatetaan vuosille 2005-2007 tehdyn tulopoliittisen sopimuksen mukaista työllistymisen ja muutosturvan toimintatapamallia. Tämän mukaisesti työnantajan tulee tiedottaa henkilön oikeudesta sopimuksen mukaiseen työllistymisohjelmaan.

Vuoden 2004 alussa tehty päätös Sotilaslääketieteen keskuksen perustamisesta ja erikoissairaanhoidon toteuttamisesta tilaaja-tuottaja-mallin mukaisesti johti Keskussotilassairaalan

lakkauttamiseen 1.1.2006 lukien. Keskussotilassairaalan henkilöstöä tuli vuoden 2004 alussa tukitoimien piiriin yhteensä 274 henkilöä. Vuosien 2004–2005 aikana tämä henkilöstö sai opiskelua varten merkittävän määrän palkallisia virkavapauksia ja taloudellista tukea. Keskussotilassairaalan henkilöstöstä vuoden 2005 kesäkuun lopussa irtisanottiin 60 henkilöä. Irtisanotuista vuoden 2005 loppuun mennessä 5 henkilöä kyettiin sijoittamaan muualle valtion hallintoon siirtämällä yhden vuoden palkkausvarat vastaanottavalle virastolle, 1 henkilö kunnalliselle sektorille, 4 henkilöä oli ammatillisessa lisä- tai uudelleenkoulutuksessa, 15 henkilöä oli työllistynyt irtisanomisaikana muualle ja loput irtisanotuista omasta toivomuksestaan olivat oma-aloitteisessa koulutuksessa, työnhaussa taikka vastaavassa tilanteessa. Lakkautetun Keskussotilassairaalan henkilöstöstä, 274 henkilöä, näyttäisi näin ollen jäävän työllistymättä alle 10 henkilöä, parhaimmillaan selvästi tämän lukumäärän alle.

Puolustushallinnossa noudatettujen hyvän työnantajan menettelytapojen tavoitteena on, että henkilöstön palvelussuhteen jatkuvuus puolustushallinnossa tai muun työnantajan palveluksessa turvataan mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Puolustushallinto kiinnittää erityistä huomiota organisaatiomuutostilanteissa suunniteltavien toimenpiteiden henkilöstövaikutuksiin ja rakennemuutoksen kautta vapautuvan henkilöstön uudelleen työllistymiseen. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä henkilöstön edustajien kanssa puolustushallinnon kaikilla tasoilla. Puolustusministeriö seuraa tarkoin menettelytapojen noudattamista.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko sisältää linjaukset puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamiseksi ja rakennemuutoksen toteuttamiseksi sekä tukitoimintojen hallitulle rationalisoinnille tilaaja-tuottaja -mallin pohjalta. Toimenpiteet selonteon toteuttamiseksi ovat käynnissä puolustusvoimissa, ja ensimmäiset puolustusministeriön päätökset toimintojen uudelleen järjestelyistä tehtiin vuoden 2005 lopulla. Keskeiset linjaukset, toimenpiteet ja niiden vaikutukset on käsitelty eduskunnan valiokunnissa yksittäisten hankkeiden etenemisen myötä.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko
VNS 6/2004 vp - EK 35/2004 vp
Puolustusvaliokunta

> 5. Eduskunta edellytti 21.12.2004, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin erityisen suomalaisen puolustusteollisuuden tulevaisuutta turvaavan strategian linjaamiseksi ja että valtioneuvoston sisällyttää seuraavaan turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon erillisen osion tästä asiasta.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko (VNS 6/2004) edellyttää puolustusministeriön osallistuvan puolustusmateriaaliteollisuuden tulevaisuutta turvaavan strategian laatimiseen. Työ on tarkoitus tehdä vuoden 2006 loppuun mennessä.

Ennen strategian laadintaa selvitetään erillisen tutkimuksen avulla Suomen puolustusmateriaaliteollisuuden toimintaedellytyksiä. Tutkimus luo edellytyksiä kotimaisen puolustusteollisuuden tulevaisuutta turvaavan strategian linjaamiselle.

Puolustusministeriö laati vuonna 2005 tutkimushankesuunnitelman "Suomen puolustusmateriaaliteollisuuden toimintaedellytykset". Varsinaisen tutkimuksen teko aloitetaan alkuvuonna 2006. Kauppa- ja teollisuusministeriö on jäsenenä tutkimushankkeen tukiryhmässä.

Suunnitelman mukaisesti tutkimuksella halutaan saada tietoa kauppa- ja teollisuuspolitiikan, tiede- ja innovaatiopolitiikan sekä erityisesti puolustusmateriaalipolitiikan merkityksestä ja vaikutuksista Suomen puolustusmateriaaliteollisuuden toimintaedellytyksille.

Puolustusvoimien toiminta työnantajana
HE 199/2005 vp — EV 201/2005 vp
Puolustusvaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2005, että puolustusvoimat toimii jatkossakin hyvän työnantajan tavoin ja suhtautuu palvelussuhteen jatkoa koskeviin pyyntöihin lähtökohtaisesti myönteisesti painottaen erityisesti alle 60 prosentin eläkekertymän merkitystä jatkoaikaa harkittaessa.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Puolustusvoimat on ryhtynyt asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriö

Tutkintojen tunnustaminen
HE 248/1996 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.4.1997, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamiseen ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (418/1997) ja laki Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten koulutuksen ja ammatillisen harjoittelun tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta (419/1997) tulivat voimaan 15.6.1997. Lakien muutoksella siirrettiin tutkintojen tunnustamispäätösten teko opetusministeriöltä opetushallitukselle. Opetushallituksen tehtävät ja niiden seuranta kuuluvat opetusministeriön toimialaan ja tutkintojen tunnustamista koskevan järjestelmän seuranta kuuluu kokonaisuudessaan opetusministeriön hallinnonalaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin valtiovarainministeriön taholta.

Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 14) Korkeaa veroastetta on pidetty yhtenä Suomen kilpailukyvyn heikkoutena. Toisaalta voidaan todeta, että korkean veroasteen maat — Pohjoismaiden lisäksi mm. Alankomaat — sijoittuvat kilpailukykymittauksissa poikkeuksetta korkealle. Erikseen tarkasteltuna työhön kohdistuvan verotuksen tulisi olla tasolla, joka tukee korkeaa työllisyyttä ja osaamista. Työn teettämisen kustannusten on seurattava työn tulevaisuuden haasteita siten, että ne tukevat työllisyyttä ja huomioivat työn tekemisen ja teettämisen kannattavuuden.

Pääministeri Vanhasen hallitus on ohjelmansa mukaisesti keventänyt työhön kohdistuvaa verotusta jo yhteensä noin 1,4 miljardilla eurolla. Veronkevennysten painopiste on työllisyyssyistä ollut pieni- ja keskituloisten verotuksessa.

Valtionverotuksessa otetaan käyttöön uusi ansiotulovähennys, jolla toteutetaan vuodesta 2006 alkaen sellaiset ansiotuloverotuksen kevennykset, jotka tähän saakka on tehty kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä kasvattamalla. Vähennys tehdään ansiotulosta valtiolle suoritettavasta tuloverosta. Siltä osin kuin ansiotulovähennyksen määrä on suurempi kuin ansiotulosta valtiolle suoritettavan tuloveron määrä, erotusta vastaava määrä luetaan verovelvollisen hyväksi soveltaen ennakon käyttämistä koskevia säännöksiä. Valtionverotuksen ansiotulovähennyksen vuoksi veronkevennykset eivät enää jatkossa alenna kuntien verotuloja. Vuonna 2006 verotusta kevennetään vuositasolla noin 840 miljoonalla eurolla ja vuonna 2007 550 miljoonalla eurolla. Varallisuusverosta luovutaan vuonna 2006.

Vuoden 2006 alusta alkaen työnantaja on oikeutettu matalapalkkatukeen, jos hänellä on palveluksessaan 54 vuotta täyttänyt työntekijä, jolle kokoaikaisesta työstä maksettava palkka on 900–2000 euroa kuukaudessa. Työnantaja saa oma-aloitteisesti jättää tukea vastaavan määrän palkoista toimittamistaan ennakonpidätyksistä tai perimistään lähdeveroista suorittamatta verohallinnolle. Tukea vastaava määrä lisätään verojen tilitysten yhteydessä veronsaajille tilitettävään kertymään. Matalapalkkatuen määräksi vuositasolla arvioidaan staatti-

sen laskelman perusteella noin 120 miljoonaa euroa. Tuki on saajalleen pääsääntöisesti veronalaista tuloa. Lakia väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta sovelletaan ensimmäisen kerran tammikuussa 2006 maksettaviin palkkoihin ja viimeisen kerran joulukuussa 2010 maksettaviin palkkoihin.

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä kaksinkertaistetaan vuoden 2006 alusta 1 150 eurosta 2 300 euroon siltä osin kuin kyse on tavanomaisesta kotitalous-, hoiva- ja hoitotyöstä. Jos kotitalous on samasta työstä samaan aikaan saanut työnantajan matalapalkkatukea, kotitalousvähennystä ei myönnetä. Muutoksen arvioidaan lisäävän työpaikkoja kotitalouspalveluja tuottavilla aloilla.

Pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksia on tuettu arvonlisäverotuksessa ottamalla vuoden 2004 alusta käyttöön verovelvollisuuden 8 500 euron alarajaan liittyvä liukuva veronhuojennus, ja huojennuksen ylärajaa nostettiin vuoden 2005 alusta 22 500 euroon. Perheyritysten ja maatilojen sukupolvenvaihdosten verotusta huojennetaan perintö- ja lahjaverotuksessa.

Kuntien yhteisöveron jako-osuus
HE 123/2002 vp – EV 223/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2002, että hallitus selvittää lainmuutoksen vaikutuksia yksittäisten kuntien taloudellisiin mahdollisuuksiin hoitaa kunnille laeissa asetettuja sosiaalisia ja sivistyksellisiä velvoitteita. Selvityksessä tulee arvioida myös kunnallisen itsehallinnon toteutumista ja kunnalla olevien oikeudellisten keinojen riittävyyttä tilanteissa, joissa kunta katsoo, että siltä puuttuvat perusoikeusuudistuksessa tarkoitetut tosiasialliset edellytykset hoitaa tällaisia tehtäviä.

Vuoden 2006 alusta tulee voimaan kuntien valtionosuuslain, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä eräiden muihin niihin liittyvien lakien muuttamisesta. Valtionosuuksien määräytymisperusteiden muutokset lisäävät määräytymisperusteiden ja palveluiden kustannusten taustalla olevien olosuhde- ja palvelurakennetekijöiden keskinäistä vastaavuutta ja parantavat kuntien ja muiden palvelujen järjestäjien edellytyksiä suoriutua palveluvelvoitteistaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vaikeavammaiset yrittäjät
HE 126/2002 vp – EV 138/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.10.2002, että hallitus huolehtii vaikeavammaisten yrittäjien tukea koskevan pysyvän ratkaisun aikaansaamisesta ensi vuoden aikana ennen seuraavan varsinaisen talousarvioehdotuksen esittelyä eduskunnalle.

Vaikeavammaisten yrittäjien yritystoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi säädettiin vuonna 1995 vuosina 1995 ja 1996 sovellettava laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista. Tämän määräaikaiseksi tarkoitetun huojennuksen voimassaoloa on tämän jälkeen jatkettu vuosittain. Yhteisön oikeuden mukaan Suomella ei ole oikeutta vapauttaa muiden vammaisten kuin sokeiden harjoittamaa toimintaa verosta. Lain tarkoituksena oli paitsi mahdollistaa vaikeavammaisten yrittäjien sopeutuminen verovelvollisuuteen myös antaa viranomaisille aikaa selvittää, miltä osin arvonlisäverovelvollisuudesta aiheutuva kustannuslisä edellyttää vaikeavammaisten yrittäjyyttä tukevia toimenpiteitä.

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmassa todettiin, että vammaispolitiikan voimavaroja kohdennetaan Vammaistyöryhmä'96:n ehdotusten suuntaisesti siten, että verotuksen kautta kanavoitua tukea muutetaan suoraksi tueksi ja palveluksi. Hallitusohjelman pohjalta asetetuissa selvitystöissä kartoitettiin erilaisia vaihtoehtoja korvata arvonlisäverovapaus suoralla tukimuodolla. Selvitysten pohjalta ei kuitenkaan tehty pysyviä ratkaisuja, minkä vuoksi lain voimassaoloa jatkettiin vielä vuodeksi 2003.

Matti Vanhasen hallitus ehdotti vuonna 2003 luovuttavaksi vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennuksesta, koska käyttöön otettiin verovelvollisuuden liikevaihtorajaan liittyvä veronhuojennus. Eduskunta piti kuitenkin edelleen tarpeellisena jatkaa erityislain voimassaoloa vielä vuodella, jotta vaikeavammaisten yrittäjien tilanteeseen voitaisiin etsiä ratkaisua. Vuonna 2004 hallituksen antaman ehdotuksen mukaisesti verovelvollisuuden liikevaihtorajaan liittyvän veronhuojennuksen yläraja korotettiin 22 500 euroon. Hallitus ei ehdottanut vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennuksen voimassaolon jatkamista. Eduskunta kuitenkin jatkoi erityislakia vuodella, koska korvaavaa ratkaisua ei ollut saatu aikaan.

Vuonna 2005 hallitus ei ehdottanut vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennuksen voimassaolon jatkamista. Eduskunta piti kuitenkin erityislain jatkamista vielä vuodella perusteltuna.

Hallituksen tarkoituksena on antaa sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimana poikkihallinnollinen vammaispoliittinen selonteko, jonka linjauksissa tullaan ottamaan kantaa vammaisten työllisyyskysymyksiin. Sosiaali- ja terveysministeriössä on lisäksi vireillä hallitusohjelman mukainen vammaislainsäädännön uudistus, jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2006.

Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot
HE 100/2002 vp — EV 227/2002 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 16.12.2002 hallituksen valmistelevan ja antavan eduskunnalle pikaisesti ehdotukset verotuslainsäädännön muuttamisesta niin, että asumisoikeuksien lunastusrahastoon tehty rahastosiirto, jota varten on kerätty käyttövastiketta, määritellään omistajayhteisön pääomasijoitukseksi.

Asumisoikeuden haltijan on maksettava asumisoikeustalon omistajalle asumisoikeusmaksu silloin, kun asumisoikeus perustetaan. Kun asukas luovuttaa asumisoikeutensa, asumisoikeustalon omistajan on palautettava haltijan maksama asumisoikeusmaksu. Vaikka kyse on kerättyjen asumisoikeusmaksujen palauttamisesta, taseen asumisoikeusmaksut -erää ei käytetä lunastuksiin muutoin kuin viimesijaisesti. Lunastus on tehtävä osakeyhtiössä vapaalla omalla pääomalla ja muussa yhteisössä omalla pääomalla. Lunastukseen käytettävien varojen riittävyyden varmistamiseksi lunastusrahaston perustaminen säädettiin asumisoikeustalon omistajalle pakolliseksi. Lunastusrahastoon siirrettävät erät kerätään asumisoikeuden haltijoilta käyttövastikkeessa tai vuokrissa.

Tuloverolain mukaan veronalaista tuloa ovat verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Elinkeinoverolain mukaan veronalaista tuloa ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. Verovapaaksi on säädetty esimerkiksi yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomasijoituksena saamat erät sekä liittymismaksut, jotka palautetaan suorittajalle. Verovapaaksi on säädetty myös edellä mainittu asumisoikeusmaksu.

Pääomasijoituksena verotuksessa pidetään esimerkiksi yhteisön osake- tai osuuspääomana tai muuna pääomasijoituksena saatuja eriä. Pääomasijoitukselle on tyypillistä, että se suori-

tetaan yleensä tasa-arvoisten perusteiden mukaisesti ilman välitöntä ja suoranaista vastasuoritusta ja että se on pysyvä ja lopullinen. Pääomasijoitus tuo yleensä mukanaan omistamiseen liittyviä oikeuksia, kuten oikeuden osallistua yhteisön päätöksentekoon ja oikeuden osinkoon. Lähtökohtana on, että pääomasijoituksen voi tehdä vain osakas.

Vaikka asumisoikeusmaksuun liittyy pääomasijoituksen piirteitä, vahvin syy maksun verovapaudelle on sen palautusvelvollisuus. Kyse ei siis ole varsinaisesta pääomasijoituksesta, koska sen suorittajana ei ole elinkeinotoimintaa harjoittavan yhteisön osakas vaan asumisoikeuden haltija (asukas). Lunastusrahastoon siirrettävää määrää ei kuitenkaan koske palautusvelvollisuus, joten sitä ei voi rinnastaa asumisoikeusmaksuun. Lunastusrahastosiirrossa ei ole myöskään kyse omistajan tekemästä pääomasijoituksesta ja sen rahastoinnista, vaan asukkaalta peritystä maksusta, joka on yhtiön tuloa. Osa yhtiön voitosta rahastoidaan lunastusrahastoon.

Edellä mainitussa lunastusrahastosiirrossa ei ole kyse EVL 6.1 §:n 2 kohdassa tarkoitetusta verovapaasta pääomasijoituksesta ja erän säätäminen verovapaaksi tuloksi tai vähennyskelpoiseksi menoksi olisi vastoin verojärjestelmän periaatteita.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Taiteilijatili
HE 131/2002 vp – EV 170/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.11.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla selvitetään mahdollisuudet ottaa kuvataiteilijoiden verotuksessa käyttöön ns. taiteilijatili tai menovaraus, jolla voidaan lieventää niitä ongelmia, jotka johtuvat kuvataiteilijoiden työn erityisluonteesta.

Taiteilijatiliä on selvitetty muun muassa taiteilijoiden sosiaalista ja taloudellista asemaa pohtineessa opetusministeriön asettamassa toimikunnassa. Selvityksen mukaan taiteilija voisi siirtää verovapaasti rahastoon taiteellisesta toiminnasta saamaansa tuloa. Rahastosta voitaisiin nostaa talletuksia tulonhankkimismenojen kattamiseksi ja verotettavaksi jäisi se osa, jota ei ole tietyn ajan kuluessa käytetty verotuksessa vähennyskelpoisten tulonhankkimismenojen kattamiseen.

Taideammateille on tyypillistä se, että ammattiin liittyvät tulot saadaan eri vuonna kuin niihin liittyvät kustannukset syntyvät. Tällaisia tilanteita varten tuloverolaissa ovat jo säännökset tappiontasauksesta ja tulontasauksesta. Edellä mainitut tappion- ja tulontasausta koskevat säännökset ovat yhdenmukaisesti kaikkien verovelvollisten, myös taiteilijoiden, käytettävissä. Koska taiteilijoiden työn erityisluonteesta aiheutuvat seikat voidaan ottaa verotuksessa huomioon yleisten tappion- ja tulontasausta koskevien säännösten nojalla, ei rinnalle ole syytä luoda yhtä alaa koskevia erityissäännöksiä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistäminen
HE 175/2002 vp – EV 277/2002 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus selvittää rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistämisen perusteet ja antaa asianmukaiset esityksensä eduskunnalle.

Kysymys valvontojen yhdistämisestä niiden hallintoja yhdistämällä on edelleen ajankohtainen ja valtiovarainministeriössä selvitettävänä.

Kalleusluokitus, luopuminen
HE 267/2002 vp — EV 276/2002 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.2.2003 hallituksen huolehtivan siitä, että yleisestä kalleusluokitusjärjestelmästä luovutaan viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä sekä että viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä kumotaan kalleusluokituksen soveltamista tarkoittavien erityislakien säännökset.

Kuntien yleistä kalleusluokitusjärjestelmää on jatkettu vielä vuoden 2007 loppuun lailla 1125/2005. Eduskunnan vastaukseen sisältyi asiaa koskeva uusi lausuma (HE 120/2005 vp — EV 188/2005 vp).

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Autoverolain ja ajoneuvoverolain uudistaminen
HE 271/2002 vp — EV 304/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin autoverolain jatkovalmistelun käynnistämiseksi niin, että pakettiautojen sekä eräiden erityisajoneuvojen, kuten muutto-, museo- ja harrasteautojen, tilataksien sekä invalidiautojen verotusta koskevien säännösten ajantasaisuus tarkistetaan. Pakettiautoja koskevan tarkastelun yhteydessä tulee tarkistaa myös voimassa olevat pakettiauton tilavuus- ja muut määrittelyt autoverolain 23 ja 24 §:ssä. Jatkovalmistelun tulee tapahtua alusta asti riittävän laajapohjaisen asiantuntemuksen turvin. Jatkovalmistelu tulee käynnistää pikaisesti niin, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle vielä tämän vuoden aikana.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy lisäksi toimenpiteisiin autovero- ja moottoriajoneuvoverolainsäädännön laaja-alaiseksi uudistamiseksi pitemmällä aikavälillä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten verojärjestelmän avulla voidaan edistää ympäristöohjausta ja -tavoitteita liikenteen päästöjen vähentämiseksi.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joiden avulla tullille voidaan taata riittävät voimavarat autoverotuksen toimeenpanoa varten.
>
> 4. Eduskunta edellytti liikenne- ja viestintäministeriön antavan asetuksen, jonka mukaan autoverolain 3 §:n mukaista prosenttiosuutta laskettaessa ei oteta huomioon sellaisia vaihdettavia kulutusosia, joiden vaihtaminen on välttämätöntä liikenneturvallisuuden vuoksi tai osia, jotka parantavat ajoneuvon liikenneturvallisuusominaisuuksia.
>
> 5. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, olisiko tarpeen ryhtyä lainsäädäntötoimenpiteisiin autoveron poistamiseksi ajoneuvolain 24 §:ssä tarkoitettujen museoajoneuvojen osalta.

Kohdassa 3. edellytetyt toimenpiteet on tehty. Myös kohdassa 4 edellytetty muutos on tehty. Liikenne- ja viestintäministeriön asetus on tullut voimaan 1.3.2005. Muilta osin lausumassa mainitut asiat ovat valtioneuvostossa selvitettävinä.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimittämismenettely
K 4/2002 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.6.2002, että hallitus valmistelee esityksen Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta siten, että pankkivaltuusto päättää sitovasti Suomen Pankin johtokunnan jäsenten määrästä laissa säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Edelleen eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajan ja muiden johtokunnan jäsenten nimittämismenettelyn uudistamisen. Eduskunta myös edellytti, että hallitus valmistelee esityksensä siten, että mainittu lainmuutos voidaan saattaa voimaan vuoden 2002 aikana.

Valtiovarainministeriö asetti 8.1.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus Suomen Pankista annettuun lakiin tarvittaviksi muutoksiksi. Työryhmän tuli muun ohella tehdä ehdotus kysymykseen tuleviksi vaihtoehtoisiksi tavoiksi järjestää Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimitysmenettely siten, että uusissa säännöksissä otetaan huomioon pankin riippumaton asema osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää, perustuslain vaatimus Suomen Pankin toimimisesta eduskunnan hoidossa ja perustuslain periaatteet valtioelinten toimivallasta virkanimitysasioissa.

Valtiovarainministeriössä valmisteltiin työryhmän muistion (VM 11/2003) pohjalta ehdotus hallituksen esitykseksi Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitys (HE 134/2003 vp) annettiin eduskunnalle 14.11.2003. Siinä ehdotetaan Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimitysmenettelyä muutettavaksi siten, että muut johtokunnan jäsenet kuin puheenjohtajan nimittäisi pankkivaltuusto, jolla nimitysvaltansa perusteella olisi myös oikeus päättää johtokunnan jäsenten määrästä laissa säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Johtokunnan puheenjohtajan nimittäisi edelleen tasavallan presidentti.

Johtokunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksia ehdotettiin samalla täsmennettäviksi. Lakiehdotuksen mukaan kelpoisuusehtona johtokunnan jäsenen virkaan olisi virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys rahatalouteen tai rahoitustoimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Mainitussa hallituksen esityksessä ehdotettiin johtokunnan jäsenten nimittämismenettelyyn tehtävien tarkistusten ohella useita muita muutoksia Suomen Pankkia koskeviin säännöksiin. Esityksen merkittävin sisältö koski säännöksiä Suomen Pankin voiton käyttämisestä ja pankin oikeudesta tehdä tilinpäätöksessään varauksia. Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana kävi ilmeiseksi, että esitys ei voinut tulla eduskunnassa hyväksytyksi näiltä keskeisiltä ja esityksen kokonaisuuden kannalta olennaisilta osin muodossa, jossa hallituksen esityksen tavoitteet olisivat toteutuneet tyydyttävällä tavalla. Tästä syystä hallitus peruutti esityksensä 27.2.2004.

Uuden, nimittämismenettelyn uudistamisen sisältävän hallituksen esityksen antamista ei ole hallituksessa pidetty ajankohtaisena.

Arvopapereiden välillinen säilytys
HE 110/2003 vp — EV 12/2004 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.3.2004, että hallitus ratkaisee arvopapereiden välilliseen säilytykseen arvo-osuusjärjestelmän ulkopuolella liittyvät oikeudelliset kysymykset siten, että eri osapuolten oikeudet ja velvollisuudet säännellään luotettavalla tavalla ja valmistelee niistä esitykset eduskunnalle.

Valtiovarainministeriössä on tarkoitus arvioida kansallisia vaihtoehtoja toimenpiteiksi EU:ssa parhaillaan vireillä olevien hankkeiden tarkemman sisällön selvittyä. EU:n komissio julkisti 28.4.2004 tiedonannon selvitystoiminnasta Euroopan unionissa, jonka myötä EU:ssa tulee lähiaikoina vireille aloitteita rajat ylittävän arvopaperikaupan ja sen selvityksen kehittämiseksi. Nämä aloitteet pitävät todennäköisesti sisällään myös välillisesti hallinnoituja arvopapereita koskevia yhteisiä sääntöjä. Komission selvitykset ovat edelleen kesken, mutta vuoden 2006 aikana EU:ssa tehtäneen päätöksiä jatkotoimenpiteiden suunnasta.

Myös UNIDROIT -yleissopimuksesta toukokuussa 2005 käynnistetyt neuvottelut tähtäävät kansainväliseen sopimukseen, jolla voidaan kehittää välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita ja niiden luovutusta koskevaa sääntelyä erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa.

Valtion eläkejärjestelmän uudistaminen
HE 46/2004 vp — EV 112/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 21.6.2004, että hallitus selvittää tarvitaanko lainsäädännön muutoksia sen varmistamiseksi, että työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytännössä sekä työterveyshuollon ja työsuojelun järjestämisessä tulee riittävästi huomioon otetuksi niiden tehtävien erityisvaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen tai työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa, missä määrin nyt hyväksytty eläkkeiden normeeraus vaikuttaa alkavien eläkkeiden tasoon, Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus selvittää julkisen alan fyysisesti rasittavien matalapalkka-alojen työterveyshuollon ja työsuojelun mahdolliset puutteet ja laatii tutkimuksiin perustuvan toimenpideohjelman puutteiden korjaamiseksi ja työkykyä ylläpitävien toimenpiteiden tehostamiseksi vuoteen 2007 mennessä.

Eduskunta hyväksyi valtion eläkejärjestelmään vastaavat muutokset kuin yksityisten alojen ja kunnalliseen eläkejärjestelmään. Muutokset tulivat voimaan 1.1.2005.

Lausuma 1: Mitään tuoretta tilastopohjaa ammatillisen työkyvyttömyyden arvioinnista eläkehakemuksissa ei ole olemassa. Kaikista hakemuksista (erittelemättä ammatillisuutta ja yleistä työkyvyttömyyttä) voidaan kuitenkin todeta, että kokonaan uusia työkyvyttömyyseläkehakemuksia valtion eläkejärjestelmässä on koko 2000-luvun ajan tehty noin 2000 kpl vuodessa, määrä on lievästi vähentynyt vuodesta 1999 alkaen. Hylkyprosentit ovat laskeneet (v 1999 = 18 % ja v 2004 = 14,3 %). Lasku johtunee siitä, että vuoden 2004 alun kuntoutusuudistuksen myötä eläkehakemuksiksi asti seuloontuu aiempaa selkeämmin työkyvyttömyyseläkkeen kriteerit täyttäviä ja muut "kuntoutuskelpoisemmat" tapaukset yritetään aiempaa aktiivisemmilla kuntoutuskeinoilla pitää kiinni työelämässä ilman, että tilanne kehittyisi eläkehakemuksen tekemiseen asti.

Työn vaarallisuus, vastuullisuus, vaikutus yleiselle turvallisuudelle ja muut ammatilliset syyt otetaan huomioon työkyvyttömyyden arvioinnissa. Erityisiä tarpeita määritelmien muuttamiseen ei ole havaittu.

Lausuma 2. Ensimmäiset tilastopohjaiset tiedot 63-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisestä vuonna 2005 ja normeerauksista saadaan vasta keväällä 2006, joten tässä vaiheessa tästä asiasta ei voida todeta mitään. Eläkkeitä myönnettäessä on useissa tapauksissa todettu, että varhennettu vanhuuseläke on ollut ihmisille edullisempi ratkaisu kuin eläkkeen ottaminen normeerattuna, kun varhentaminen esim. 4 kuukautta tai 8 kuukautta on vähentänyt kokonaiseläkettä vähemmän kuin normeeraus olisi tehnyt. Valtiokonttori laskee eläkettä myöntäessään, kumpi on hakijalle edullisempi ratkaisu. Nopea karttuminen yli 63-vuotiaana saaduista ansi-

oista lienee houkutellut jatkamiskykyisiä jäämään edelleen töihin siellä, missä se työolosuhteiden puolesta on ollut mahdollista.

Molempien lausumien työterveyshuoltoa ja työsuojelua koskevien kohtien osalta voidaan todeta, että viime vuosien aikana on uusittu keskeistä työterveyshuoltoa ja työsuojelua koskevaa lainsäädäntöä, kuten työterveyshuoltolaki ja työturvallisuuslaki. Lisäksi uusittu laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta tulee voimaan vuonna 2006. Erityisesti valtion henkilöstön henkisen ja fyysisen työhyvinvoinnin parantamiseen on panostettu Valtiokonttorin Kaiku-työhyvinvointiohjelmassa sekä valtiovarainministeriön työsuojelun edistämiseen varatulla määrärahalla rahoitetuissa valtion virastojen ja laitosten työsuojelun kehittämishankkeissa.

Veronkantoon liittyvien korkojen perusteet
HE 57/2004 vp — EV 63/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.6.2004, että hallitus selvittää veronkantoon liittyvien korkojen perusteita tarkemmin mahdollisimman oikeudenmukaisen ja neutraalin tason varmistamiseksi.

Verotukseen liittyvät korot tulevat kokonaisuutena tarkasteltaviksi parhaillaan käynnissä olevan verotilihankkeen yhteydessä. Tarkoituksena on, että verotili otettaisiin käyttöön vuonna 2009.

Eläkevakuutuksen irtisanominen tai siirtäminen
HE 80/2004 vp — EV 110/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.6.2004, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vakuutus- ja verolainsäädännön kehittämiseksi niin, että vakuutuksenottajalla olisi yleinen oikeus irtisanoa ottamansa eläkevakuutus tai siirtää se vakuutusyhtiöstä toiseen ilman kohtuuttomia vakuutus- tai vero-oikeudellisia seuraamuksia.

Keskeiset eläkevakuutusten siirrettävyyteen liittyvät verokysymykset koskevat kertyneen vakuutussäästön siirtämistä toiseen valtioon sijoittautuneeseen vakuutusyhtiöön, millä on vaikutuksia Suomen oikeuteen verottaa kyseisestä valtiosta Suomessa tai muualla asuvalle maksettua eläkettä. Suomen veropohjan turvaamisen näkökulmasta asiaa on aiheellista tarkastella sen jälkeen, kun EY-tuomioistuin on ratkaissut vireillä olevan asiaa koskevan tapauksen.

Osuuskunnan pääomalle maksetun koron verotus
HE 92/2004 vp — EV 117/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.6.2004, että pikaisesti selvitetään ja selvityksen pohjalta tarvittaessa valmistellaan verosäädösten muutos siten, että osuuskunnan osuuspääomalle maksama korko rinnastetaan verotuksessa pääsääntöisesti listaamattoman yhtiön maksamaan osinkoon. Maatalouden tuottajaosuuskuntien jäseniä kohdellaan tasavertaisesti muiden osuuskuntien jäsenten kanssa. Mahdollisesti tarvittavat säädösmuutokset toteutetaan osuuskuntien jäsenille menevän voitonjaon verotusta kiristämättä. Samalla selvitetään, voidaanko ketjuverotus myös alle 10 prosentin omistukseen poistaa silloin, kun omistus liittyy läheisesti omistajien liiketoimintaan ja osuudet on omistettu vähintään 5 vuotta. Valmistelu tulee suorittaa siten, että mahdolliset säädösmuutokset voidaan saattaa voimaan vuoden 2005 verotuksessa.

Valtiovarainministeriö on toimittanut eduskunnalle 15.11.2004 päivätyn muistion, jossa on lausumassa edellytetyllä tavalla tarkasteltu osuuskunnan osuuspääomalle maksaman koron verotusta. Muistiossa on päädytty siihen, ettei korkoa ole perusteltua rinnastaa listaamattoman yhtiön maksamaan osinkoon.

Säännös, jonka mukaan yhteisön listatulta yhtiöltä käyttöomaisuusosakkeista saama osinko on osittain veronalaista tuloa, on osinkoverojärjestelmän kannalta keskeinen. Verottamisesta luopuminen lausumassa mainitulla edellytyksellä ei ole mahdollista ilman, että koko osinkoverojärjestelmää tarkastellaan uudelleen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Yleishyödylliset asuntotoimijat
HE 117/2004 vp — EV 173/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.11.2004, että hallitus seuraa lain vaikutuksia yleishyödyllisten asuntotoimijoiden asemaan.

Eduskunnan vastaukseen sisältyvällä varainsiirtoverolain muutoksella annettiin kunnille vuokra-asuntokantansa omistuksen ja hallinnoinnin kehittämiseksi ja tehostamiseksi mahdollisuus yhtiöittää vuokratalokantaansa apporttiluovutuksin kolmen vuoden aikana ilman, että luovutuksesta olisi suoritettava varainsiirtoveroa. Laki ei koske yleishyödyllisiä asuntoyhteisöjä, joiden osalta eduskunta edellytti lausuman mukaisesti tilanteen seuraamista. Hallituksen tietoon ei ole kertomusvuonna tullut erityisiä lain soveltamisalasta johtuvia epäkohtia.

Kirjanpitolainsäädännön muutoksien vaikutukset verolainsäädäntöön
HE 126/2004 vp — EV 228/2004 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus viipymättä selvittää kirjanpitolainsäädäntöön tehtävien muutosten vaikutukset verolainsäädäntöön ja antaa lainsäädäntöön mahdollisesti tarvittavat muutosesitykset eduskunnalle.

Valtiovarainministeriö asetti 19.5.2005 Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä 2005:n arvioimaan muun muassa sitä, mitä muutostarpeita kirjanpitolainsäädännön alalla tapahtuneet muutokset aiheuttavat verolainsäädäntöön. Työryhmämuistio valmistuu alkuvuodesta 2006, jonka jälkeen aloitetaan tarvittavien lainmuutosten valmistelu.

Eräiden juomapakkausten valmisteverotus
HE 149/2004 vp — EV 164/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 23.11.2004, että hallitus huolehtii lainmuutosta koskevan tehokkaan tiedotuksen järjestämisestä ja seuraa tarkoin lain täytäntöönpanon ympäristövaikutuksia. Seuranta tulee kohdentaa erityisesti erilaisten pakkausten palautusprosenttien kehitykseen. Hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin, jos ratkaisevaa heikennystä nykytilaan tapahtuu.

Juomapakkausjärjestelmiä on tällä hetkellä kymmenkunta.

Uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoitteet ovat:
- uudelleenkäytettäville juomapakkauksille 90 %
- metallisille juomapakkauksille 90 %

- kertaalleen käytettäville kierrätettäville juomapakkauksille 80 %.

Hyväksyttyjen palautusjärjestelmien palautusaste on järjestelmää hyväksyttäessä ollut joko ympäristöministeriön juomapakkausten palautusjärjestelmän hyväksymispäätöksen ja/tai eräistä juomapakkausten palautusjärjestelmistä annetun uuden asetuksen mukainen. Asetus tuli voimaan 1.4.2005.

Palautusjärjestelmien ylläpitäjien tulee raportoida Pirkanmaan ympäristökeskukselle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Ensimmäiset seurantatiedot palautusasteista raportoidaan 31.3.2006 mennessä. On viitteitä siitä, että palautusjärjestelmien ylläpitäjät olisivat luopumassa uudelleentäytettävien juomapakkausten palautusjärjestelmistä.

Ajoneuvojen luokittelu verotuksessa
HE 190/2004 vp — EV 200/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 9.12.2004, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ajoneuvojen verotuksellisen luokituksen aikaansaamiseksi. Tässä yhteydessä tulee tarkastella myös mahdollisuuksia rajata yksinomaisessa työkäytössä olevat double cab- tai pick up -tyyppiset ajoneuvot kaksikäyttöautojen määrittelyn ulkopuolelle.

Asian valmistelu on kesken. Toistaiseksi sovelletaan ajoneuvolainsäädännön uudistuksen siirtymäsäännösten nojalla uudistuksessa muutoin kumottujen säännösten mukaisia määritelmiä.

Rahoitustarkastuksen valvontamaksut
HE 199/2004 vp — EV 186/2004 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.12.2004, että hallitus seuraa uuden järjestelmän toimivuutta tiiviisti ja toimittaa talousvaliokunnalle vuoden 2005 syksyyn mennessä selvityksen, josta käy ilmi eri laitosten maksujen kehitys nyt voimassa olevaan järjestelyyn verrattuna, maksukriteerien toteutuminen käytännössä, mahdolliset uuden järjestelyn käyttöönoton aiheuttamat muutokset rahoitusmarkkinoilla sekä huomiot mahdollisista järjestelyyn liittyvistä epäkohdista asianmukaisine muutosesityksineen.

Valtiovarainministeriö on seurannut uuden Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetun lain mukaisen järjestelmän toimivuutta ja antanut Eduskunnan talousvaliokunnalle 19.12.2005 selvityksen asiassa. Selvityksen mukaan uusi laki on pääsääntöisesti täyttänyt sille asetetut tavoitteet. Uudella järjestelmällä ei myöskään ole ollut merkittäviä vaikutuksia rahoitusmarkkinoihin. Selvityksen perusteella ja kun uusi laki on ollut voimassa vasta yhden vuoden, valtiovarainministeriössä ei katsottu perutelluksi esittää lakiin muutoksia.

Auto- ja ajoneuvoverotuksen uudistus
HE 212/2004 vp — EV 202/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus kiirehtii toimenpiteitä, jotka tähtäävät auto- ja ajoneuvoverotuksen laaja-alaiseen uudistamiseen eduskunnan vuonna 2002 esittämän lausuman mukaisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten verojärjestelmän avulla voidaan edistää ympäristöohjausta ja –tavoitteita liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Valmistelun tulee tapahtua alusta asti riittävän laajapohjaisen asiantuntemuksen turvin.

Parhaillaan uudistettavana olevan kansallisen energia- ja ilmastostrategian valmistelun yhteydessä selvitettiin mahdollisuuksia käyttää vero-ohjausta liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Näiden selvitysten jälkeen valtiovarainministeriö on yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön ja Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa jatkanut selvitystä henkilöautoihin kohdistuvan vuotuisen ajoneuvoveron kehittämiseksi autojen hiilidioksidipäästöt huomioon ottaviksi. Selvityksessä kartoitetaan erilaisia vuotuisen verotuksen malleja sekä niiden ohjaus- ja muita vaikutuksia. Energia- ja ilmastostrategiasta annetun valtioneuvoston selonteon mukaan verotuksen uudistus pyritään toteuttamaan mahdollisimman pian.

Väyläinvestointiohjelma
Liikennepolitiikan pitkäjänteisyys
VNS 1/2004 vp — EK 6/2004 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 5.5.2004, että hallitus kiinnittää nykyistä enemmän huomiota liikennepolitiikan pitkäjänteisyyteen ja laatii väyläinvestointiohjelman toteuttamisen mahdollistavan, eri liikennemuotoja koskevan pitkäjänteisen rahoitussuunnitelman.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli ministerityöryhmässä valmisteltua liikenneväyläpolitiikan linjauksia vuosille 2004–2013 koskevaa mietintöä kokouksessaan 13.2.2004 ja hyväksyi työryhmän esittämän prioriteettijärjestyksen eräin täydennyksin. Päätösajoituksesta todettiin, että hankkeiden käynnistämisestä päätetään hallituksen kehyspäätöksen yhteydessä ja talousarvioprosesseissa. Rahoituksen rajauksista todettiin, että kehyspäätöksen yhteydessä otetaan kantaa myös siihen, missä määrin uusista hallituskaudella aloitettavista hankkeista saa aiheutua valtiolle rahoitusvelvoitteita hallituskauden jälkeen. Hallitus on toiminut näiden linjausten pohjalta valmisteltaessa hallituksen kehyspäätöksiä, lisätalousarvioita ja talousarvioesityksiä.

Hallituksen vuoden 2006 talousarvioesityksen mukaan uusille liikennehankkeille osoitetaan vaalikaudella 233 milj. euroa (sis. alv) ja uusista hankkeista seuraaville vaalikausille aiheutuvat määrärahatarpeet ovat yhteensä 1 613 milj. euroa (sis. alkavia alv). Esityksen mukaan uusia liikennehankkeita on 13 ja niistä yksi on hyväksytty aloitettavaksi vuonna 2004, kaksi vuonna 2005 ja viisi vuonna 2006 sekä loput viisi on suunniteltu aloitettavaksi vuonna 2007.

Hallituksen seuraavassa vuosia 2007–2011 koskevassa kehyspäätöksessä vahvistetaan kunkin ministeriön hallinnonalan määrärahakehykset. Liikenne- ja viestintäministeriön osalta kehyspäätös sisältää suunnitelman keskeneräisten väyläinvestointien määrärahatarpeesta, tämän hallituksen aikana vielä aloitettavien väyläinvestointien määrärahatarpeesta sekä edellä mainituista hankkeista seuraaville vaalikausille aiheutuvista rahoitusvelvoitteista. Lisäksi kehyspäätös sisältää seuraavan vaalikauden alkuvuosina aloitettavien väyläinvestointien määrärahatarpeet. Nykyinen kehysmenettely antaa mahdollisuuden yhtäältä eri hallinnonaloja tasapuolisesti käsittelevään vuotta pidemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnitteluun ja toisaalta kunkin hallituksen omien toimintalinjojen toteuttamiseen.

Arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus
HE 38/2005 vp - EV 71/2005 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.6.2005, että hallitus saatuaan kokemuksia myös uudesta voimaantulevasta lain-säädännöstä ryhtyy valmistelemaan arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistusta siinä ilmenneiden tulkintaongelmien poistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 22.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Arvopaperimarkkinalainsäädäntö on ollut viime vuosina useiden laajahkojen osittaisuudistusten kohteena. Tämä on johtunut ennen kaikkea EU:n rahoituspalveluiden toimintasuunnitelmaan sisältyneiden arvopaperimarkkinadirektiivien kansallisesta täytäntöönpanosta. Myös vuonna 2006 valtiovarainministeriössä valmistellaan merkittäviä arvopaperimarkkinalainsäädännön muutoksia. Arvopaperimarkkinalainsäädännön koko-naisuudistuksen tarpeen laajuutta ja tavoitteita tullaan tarkemmin arvioimaan näiden hankkeiden valmistuttua.

Kuntien kalleusluokitusjärjestelmästä luopuminen
HE 120/2005 vp — EV 188/2005 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.12.2005 hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan vuoden 2006 toukokuun loppuun mennessä lakiehdotukset koskien kuntien kalleusluokitusjärjestelmästä luopumista viimeistään vuonna 2008.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Pienvoimaloiden kiinteistöverotus
HE 145/2005 vp — EV 189/2005 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2005, että hallitus selvittää esityksestä aiheutuvat taloudelliset menetykset pienvoimalaitosten sijaintikunnille ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin verotuottojen kompensoimiseksi.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtion henkilöstön asema alueellistamis- ym. organisaation muutostilanteissa
HE 148/2005 vp — EV 154/2005 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.11.2005, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, jotta valtion henkilöstön asemaa koskevat linjaukset saatetaan yhdensuuntaisiksi alueellistamishankkeen peruslinjausten kanssa.

Valtioneuvosto päätti 15.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän (toimikausi 15.3.–15.6.2005) tehtävänä oli laatia valtionhallinnon yhteiset alueellistamis- ja palvelukeskushankkeissa ym. organisaation muutostilanteissa noudatettavat henkilöstöpoliittiset periaatteet. Työn tavoitteena oli tukea asianomaisia ministeriöitä henkilöstön asemaan vaikuttavissa alueellistamis- ja palvelukeskushankkeissa sekä muissa organisaation muutostilanteissa. Työryhmän ehdotukset ovat työryhmämuistiossa VM 8/2005.

Tarkoituksena on saattaa henkilöstöpoliittiset linjaukset valtioneuvoston käsiteltäväksi ja aikaansaada valtioneuvoston periaatepäätös asiassa vuoden 2006 alkupuolella.

Matkakustannusten korvausten verottaminen
HE 211/2005 vp — EV 220/2005 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.12.2005, että jo maksuunpantujen verojen osalta selvitetään mahdollisuudet myöntää verotusmenettelystä annetun lain 88 §:n tarkoittamalla tavalla huojennus niissä tapauksissa, joissa veron perimistä olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Uudet rahoitusmallit ja kehysmenettelyn kehittäminen
VNS 1/2005 vp — EK 8/2005 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.4.2005, että hallitus muuttaa kehysmenettelyä välittömästi niin, että se mahdollistaa elinkaarimallin ja muiden uusien rahoitusmallien käyttämisen yhtäläisesti perinteisen rahoitustavan kanssa.

Valtioneuvosto päätti 12.5.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 12.4.2005 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on laatia ehdotus uusien pitkäjänteisten rahoitustapojen käyttöönottamisesta tienpidossa. Työryhmän määräaika päättyy 31.3.2006. Elinkaarimallin vaikutusta kehysmenettelyyn arvioidaan työryhmän työn valmistuttua ja osana kehysmenettelyn kehittämistarpeiden arviointia.

Opetusministeriö

Vaikeasti kehitysvammaisten opetus
HE 159/1996 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.1996, että koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä selvitetään vaikeasti kehitysvammaisten koulunkäyntiin ja erityisopetukseen liittyvät avustajakysymykset ja että samassa yhteydessä annetaan esitys tehtävään koulutettujen koulunkäyntiavustajien palkkaamisesta vaikeimmin kehitysvammaisten koulunkäynnin tukemiseksi.
>
> Eduskunta edellytti, että vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksesta vastaa lehtorin, luokanopettajan tai erityisluokanopettajan tai erityisopettajan pätevyysvaatimukset täyttävä henkilö ellei oppilaan tarpeesta johtuvasta erityisestä syystä ole perusteltua, että opetusta antaa muu viranhaltija.

Eduskunnan lausumat on käsitelty koulutuksen kokonaisuudistusta valmisteltaessa. Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998) sekä 14.12.1998 annettu asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998) tulivat voimaan 1.1.1999. Kehitysvammaisille oppilaille annettavaa opetusta koskevat kelpoisuusvaatimukset on määrätty edellä mainitun asetuksen 8 §:ssä, jonka mukaan vain avustavana opettajana voi toimia myös henkilö, joka ei ole soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi suorittanut säännöksessä tarkoitettuja erityisopettajan opintoja. Vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksen korkeammat kustannukset on otettu huomioon samoin 1.1.1999 voimaan tulleessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998).

Asia ei anna valtioneuvoston taholta aihetta muihin toimenpiteisiin.

Uusi koululainsäädäntö
HE 86/1997 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.6.1998, että hallitus osaltaan pyrkii edistämään toimenpiteitä, joilla opettajien kokonaistyöaikajärjestelmä saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti.
>
> Eduskunta edellytti, että opetussuunnitelmia kehitetään siten, että ne sisältävät myös koulun ja opettajien ammattitaidonkehittämisen tavoitteenasettelun, kehittämisprosessien kuvaukset sekä menetelmät, joilla kehittämistoimintaa arvioidaan.
>
> Eduskunta edellytti, että tilannetta tukiopetuksen järjestämisestä kouluissa seurataan ja tarvittaessa ryhdytään tehostettuihin toimenpiteisiin niin, että opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneen tai muutoin erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oikeus tukiopetukseen voidaan turvata.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että päätökset erityisopetukseen siirtämisestä tehdään oppilaan tarpeista lähtien ja siten että erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskeluun turvataan.
>
> Eduskunta edellytti, että opetusministeriö painottaa lähivuosien toiminnassaan koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittämistä riittävän monipuolisesti opetuksen pedagogisen kehittämisen osana.

Eduskunta edellytti, että hallitus järjestää taiteen perusopetuslain toimivuuden seurannan kaikkien taiteenalojen perusopetuksen osalta korostaen erityisesti nykyisten musiikkioppilaitosten toiminnan määrän ja laadun turvaamista.

Eduskunta edellytti, että kansanopistojen mahdollisuudet yleissivistävän ja tutkintotavoitteisen opetuksen antamiseen turvataan määrittelemällä kansanopistojen harjoittamalle perus- ja lukio-opetukselle sen erityispiirteet huomioon ottava riittävä yksikköhinta.

Perusopetuksen opettajien kokonaistyöaikaa koskeva kokeilu on käynnissä muutamilla paikkakunnilla työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen tekemän sopimuksen mukaisesti. Valtioneuvoston 4.12.2003 hyväksymän kehittämissuunnitelman Koulutus ja tutkimus 2003–2008 mukaisesti pyritään edistämään opettajien kokonaistyöaikaa koskevia ratkaisuja. Päätösvalta kokonaistyöaikaa koskevista ratkaisuista kuuluu työmarkkinajärjestöille.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta aihetta enää toimenpiteisiin.

Perusopetuksen opetussuunnitelmat ovat kaikkien vuosiluokkien osalta käytössä 1.8.2006 mennessä. Lukion uudet opetussuunnitelmat otettiin käyttöön vuonna 2005.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta aihetta enää toimenpiteisiin.

Uudistettaessa koulutusta koskevaa lainsäädäntöä vuonna 1999 lasten oikeudet riittävään ja ammattitaitoiseen opetukseen sekä turvalliseen opiskeluympäristöön on turvattu. Varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kehittämiseksi on täsmennetty oppilashuoltoa koskevaa lainsäädäntöä. Erityisopetuksen ja tukiopetuksen toteutumista koskeva selvitystyö ja toimenpideohjelman laadinta on aloitettu tukemaan erilaisten oppijoiden opetusjärjestelyjen kehittämistä sekä oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien tunnistamista. Hallintokuntien ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä tehostetaan. Peruskoulujen valmiuksia vastata koko ikäluokan koulutuksesta on kehitetty alueellista koulutustarjontaa rikastuttamalla ja nuorten osallisuutta kehittämällä.

Eduskunta hyväksyi terveystiedon opettamista koskevat säännösmuutokset perusopetuslakiin, lukiolakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin vuoden 2001 huhtikuussa. Laki lukiolain 7 §:n muuttamisesta tuli voimaan elokuussa 2001. Lain mukaan liikuntaa ja terveystietoa opetetaan lukiossa erillisinä oppiaineina ja niille on vahvistettu oma tuntimäärä.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta aihetta enää toimenpiteisiin.

Musiikin ja muiden taiteen alojen perusopetuksen kattavuutta on tarkoitus lisätä ja opetuksen laatua kehittää opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelman linjausten mukaisesti opetustuntikohtaisen valtionosuuden ja ylimääräisten valtionavustusten avulla. Opetusministeriön ja opetushallituksen tulossopimuksen mukaan kehitetään eri taiteenalojen opetussuunnitelman valtakunnallisia perusteita. Lisäksi päätetään toimenpiteistä, joilla lisätään koulun ja kulttuurin yhteistyöprojektin vaikuttavuutta taiteen perusopetuksen sekä koulun ja kulttuurielämän yhteistyömuotojen kehittämisessä. Samalla on tarkoitus kiinnittää huomiota taiteen perusopetuslain toimivuuteen myös toiminnan määrän ja laadun turvaamisen osalta. Uuden lainsäädännön johdosta valtionrahoitusta menettäneille kansanopistoille on myönnetty harkinnanvaraista valtionavustusta. Lisäksi kansanopistojen rahoitusasemaa on turvattu myöntämällä harkinnanvaraisia yksikköhinnan korotuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta enää aihetta toimenpiteisiin.

Valtion vuoden 2005 talousarvion luvun 29.69. selvitysosan mukaan kansalaisopistojen, kesäyliopistojen, kansalaisopistojen ja opintokeskusten rahoitusjärjestelmien uudistamisen tarpeet selvitetään kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä. Tämän johdosta opetusministeriö asetti 1.10.2004 virkamiesryhmän, jonka tehtävänä oli koota tarvittavat selvitykset kansanopistojen, kansalaisopistojen, opintokeskusten ja kesäyliopistojen rahoituksen määräytymisperusteiden ongelmista ja uudistamistarpeista sekä laatia ehdotukset laskelmineen vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitusperusteiden uudistamisesta. Virkamiesryhmän loppuraportissa ehdotettujen esitysten pohjalta Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta (HE 112/2005 vp). Esityksessä ehdotetaan vapaan sivistystyön lakia muutettavaksi kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja kansanopistojen valtionosuuden määräytymisperusteiden osalta. Kansalaisopistojen käyttökustannusten valtionosuuden perusteena käytettävän yksikköhinnan laskennassa käytettävästä asutusrakenneryhmityksestä luovutaan ja siirrytään yhteen yksikköhintaan. Yksikköhintaa porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa. Laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä
HE 73/1999 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus selvittää opiskelijoiden asumislisäjärjestelmän vaikutukset opiskelijoiden asumisolosuhteisiin ja mahdollisuuden opiskelijoiden asumisen tukemiseen ympärivuotisesti.

Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä uudistettiin 1.5.2000 lukien siten, että lapsiperheitä ja omistusasunnossa asuvia lukuun ottamatta kaikki opiskelijat kuuluvat saman asumisen tukijärjestelmän piiriin. Ne opiskelijat, jotka aikaisemmin ovat saaneet yleistä asumistukea, siirtyvät asumislisän piiriin liukuvasti asumistuen vuositarkistusten yhteydessä. Uudistuksen yhteydessä opintotuen asumislisän tukiprosentti korotettiin 67 prosentista 80 prosenttiin, mikä merkitsi olennaista tuen tason paranemista jo aiemmin opintotuen asumislisän piiriin kuuluneille opiskelijoille. Puolison tulot otetaan huomioon asumislisää myönnettäessä.

Opetusministeriön arvion mukaan uudistus on sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti parantanut ja yhtenäistänyt opiskelijoiden asumisen tukea.

Opetusministeriön asettama opintotuen kannustavuutta selvittänyt työryhmä piti muistiossaan (Kannustava opintotuki, opetusministeriön työryhmien muistioita 18:2002) asumislisän vuokrakaton korottamista asumislisän ympärivuotiseksi muuttamista tärkeämpänä asumislisän kehittämistavoitteena.

Opetusministeriö kutsui 18.6.2003 selvitysmiehen valmistelemaan opiskelijoiden opintososiaalista asemaa ja opintotukea koskevan toimenpideohjelman. Selvitysmies luovutti selvityksensä kulttuuriministerille 9.12.2003 ja esitti siinä, että asumiskustannusten nousun vuoksi ja opintotuen riittävyyden parantamiseksi tulisi asumislisässä huomioon otettavaa vuokranrajaa korottaa nykyisestä 214,44 eurosta 252 euroon kuukaudessa 1.8.2005 lukien. Valtiontaloudellisia edellytyksiä asumislisän kehittämiselle kartoitettiin vuoden 2004 aikana. Momentille 29.70.55 varattiin määräraha asumislisän vuokrarajan korottamiseksi 214,44 eurosta 252 euroon 1.11.2005 lukien. Opetusministeriön katsoo, että asumislisän riittävyyden takaamiseksi olisi ensisijaista nostaa edelleen asumislisän vuokrarajaa 252 eurosta 257 euroon vuokratason nousun perusteella ja asumisentukijärjestelmien yhteensovittamiseksi.

Opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelma
HE 74/1999 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 23.11.1999, että hallitus laatii pikaisesti opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelman ja että ohjelman toteuttamiseen varataan vuosittain riittävät määrärahat.

Opetusministeriö on sisällyttänyt opettajankouluttajien täydennyskoulutuksen opettajankoulutuksen kehittämisohjelmaan (OPM 2001). Ohjelmassa määritellään koulutuksen painoalueet ja annetaan täydennyskoulutusta koskevat suositukset. Opetusministeriö on vuosittain osoittanut opettajankouluttajien täydennyskoulutukseen määrärahat, jotka on kohdistettu koulutuspoliittisesti keskeisten painoalueiden kuten perusopetuksen aine- ja aihekohtaisten taitojen, koululaisten hyvinvoinnin ja erityisopetuksen jatko- ja täydennyskoulutukseen. Koulutukseen osallistuu vuosittain noin 700 opettajankouluttajaa.

Asia ei anna Valtioneuvoston taholta enää aihetta toimenpiteisiin.

Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen
HE 2/2000 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2000, että Suomi kiirehtii EU-tason toimenpiteitä, joilla voitaisiin ehkäistä lapsille haitallisen aineiston leviäminen eri kanavien, myös Internetin välityksellä.

Opetusministeriö on osallistunut eurooppalaisen tietokone- ja videopelimerkintöjen ikärajajärjestelmän (PEGI) toimeenpanoon. Toistaiseksi EU ei ole ryhtynyt yhdenmukaisen lainsäädännön valmisteluun lapsille haitallisen aineiston torjumiseksi mm. Internetin välityksellä vaan antanut suosituksia alalle itsesääntelyn kehittämiseksi. EU:n komissio on laatinut tutkimuksen elokuvien levittämisestä eri jakelukanavissa sekä niiden ikärajojen merkintöihin liittyvistä erilaisista käytännöistä. Suomessa on käyty laaja viranomaistahojen, mediaalan, lastensuojelujärjestöjen sekä tutkimuksen ja mediakasvatuksen asiantuntijoiden konsultaatio. Konsultaation tulosten pohjalta on laadittu luonnos hallituksen Mediaväkivaltaohjelmaksi (Mediaväkivalta - Lapset ja media - toimintaohjelma 2005—2007), joka on lähetetty lausunnolle.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Nuorisotyöhön liittyvässä mediakasvatuksessa kiinnitetään huomiota lasten ja nuorten tekemällä oppimiseen ja hyvän korkeatasoisen aineiston saattamisessa nuorten saataville.

Yliopistojen tilakustannukset
HE 30/2001 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.11.2001, että hallitus pikaisesti selvittää yliopistojen tilakustannuksista aiheutuvat ongelmat siten, että tarvittavat korjaukset tehdään vuoden 2003 valtion talousarviosta päätettäessä.

Yliopistojen vanhojen vuokrasopimusten uusimista Senaatti-kiinteistöjen kanssa on valmisteltu eri tahojen yhteistyönä tehtyjen selvitysmiesraporttien ja yliopistojen vuokratyöryhmän ehdottamien periaatteiden mukaisesti. Vuokranmääräytymisperiaatteista sovittiin valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan hyväksyessä 25.8.2005 yliopistojen ja Senaattikiinteistöjen välisten vuokrasopimusten uusimisen.

Yliopistopaikkakunnilla sijaitsevien yliopistorakennusten tuottotavoitetta laskettiin pääsääntöisesti 6 %:iin. Samalla otettiin käyttöön riskiin ja sopimuksen pituuteen sidottu tuottovaatimuksen määritystapa, joka mahdollistaa 6-9 %:n tuottovaatimuksen käytön uusinvestoinneissa. Vuokrasopimukset on sidottu 100-prosenttisesti elinkustannusindeksiin samalla kun vuokranantajan korjausvastuu on sidottu korjausten ohjelmoimiseen ja korjausrahoituskehykseen. Näin voidaan välttää tulkinnanvaraisia korjausvastuun ja vuokravastuun rajanvetoja ja niistä aiheutuvia ristiriitoja. Senaatti-kiinteistöjen ja yliopistojen välisen vuokrasopimusjärjestelmässä vastuunjakoa täsmennettiin siten, että Senaatti-kiinteistöt huolehtivat tilahankkeiden kustannusohjauksesta vuokrasopimuksen määrittelemissä puitteissa ja siten, että käyttäjästä riippumaton kustannusarvion mahdollinen ylitys ei aiheuta vuokralaiselle lisäkustannuksia, vaan ylitysriski jää tilaajalle.

Yliopistojen ja opetusministeriön yhteistyönä on laadittu yliopistolaitoksen toimitilastrategia osana opetusministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmaa. Opetusministeriön ja yliopistojen yhteistyönä laaditaan 5—10 vuoden yliopistojen rakennushankkeiden investointiohjelmat. Investointiohjelmissa hankkeet asetetaan kiireellisyysjärjestykseen. Investointiohjelmiin sisällytetään sekä Senaatti-kiinteistöiltä että muilta vuokranantajilta vuokrattavat tilat. Samanaikaisesti kehitetään yliopistojen kustannuslaskentaa ja sen tuottamien tietojen hyödyntämistä. Tavoitteena on tehostaa yliopistojen toimitilojen käyttöä ja vapauttaa voimavaroja varsinaisen toiminnan kehittämiseen.

Valtiovarainministeriö asetti aiempien selvitysten ja työryhmien työn pohjalta yliopistojen toimitilakustannuksia seuraavan työryhmän, jonka toimikausi jatkuu vuoden 2008 loppuun saakka. Ohjausryhmä ohjaa yliopistojen ja Senaatti-kiinteistöjen välisten vuokrasopimusvalmisteluja ja yhteensovittaa sekä seuraa yliopistojen toimitilakustannusten kehittymistä ja sopimusten vaikutuksia määrärahatarpeisiin.

Opetusministeriö ottaa vuokrien indeksisidonnaisuudesta ja uusista vuokrasopimuksista aiheutuvat määrärahatarpeet huomioon kehysehdotuksissaan. Yliopistojen toimitilakustannusten kehittymisestä ja muutoksista tehdään perusteellinen tarkastelu vuonna 2008.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Osaamisen tasokorotus
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 6) Suomalaisen peruskoulun kansainvälisesti arvostettujen vahvuuksien pohjalta kehitystyö tulee suunnata pedagogisen kulttuurin vahvistamiseen, ammattitaitoisten opettajien rekrytointiin sekä syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisyyn.

Perusopetuslakia on täydennetty 1.8.2003 voimaantulleilla säännöksillä (477/2003), jotka koskevat muun muassa oppilashuollon järjestämistä sekä oppilaan suojaamista väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto.

Valtioneuvosto on 4.12.2003 päättänyt koulutuksen ja tutkimuksen kehittämislinjauksista vuosille 2004–2008. Opetusministeriön hallinnonalan toimintojen painopisteenä on koulutuksen perusturvan, saatavuuden ja laadun turvaaminen koko maan alueella.

Perusopetusta kehitetään sisällöllisesti. Hallitus huolehtii myös taide- ja taitoaineiden sekä taiteen perusopetuksen saatavuudesta. Perusopetuksen opetussuunnitelmat ovat kaikkien

vuosiluokkien osalta käytössä 1.8.2006 mennessä. Lukion uudet opetussuunnitelmat otettiin käyttöön vuonna 2005.

Kouluhyvinvointia kehitetään opetusministeriön kouluhyvinvointia selvittäneen työryhmän ehdotusten pohjalta. Opetusministeriö on tukenut oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien varhaista tunnistamista ja opetusjärjestelyiden kehittämistä toteuttamalla erityisopetuksen toimenpideohjelman esityksiä. Opetusministeriö tukee toimenpiteitä, joilla ennaltaehkäistään koulupudokkuutta perusopetuksessa sekä vakiinnutetaan ne osaksi peruskoulujen toimintaa.

Opetusministeriön johdolla on aloitettu hyvän opetuksen ja tuloksellisesti toimivan koulun laatusuositusten valmistelu. Suosituksilla vahvistetaan suomalaisen koulutusjärjestelmän korkeaa laatua, koulutuksen perusturvaa sekä ennalta ehkäistään eriarvoistumiskehitystä koulutuksessa. Laatusuositukset tukevat koulutuksen järjestäjiä ja kouluja opetuksen laadun kehittämisessä sekä terveellisten ja turvallisten oppimisympäristöjen luomisessa.

Oppimistulosten arviointia kehitetään siten, että arvioinnit suunnataan otosperusteisesti perusopetuksen tuntijakopäätöksen mukaisiin nivel- ja päättövaiheeseen ja siten, että oppimistulosten pitkittäisseuranta mahdollistuu opetuksen tuottavuuden arvioimiseksi.

Vuosiksi 2003–2008 hyväksytyn koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan opettajatarpeen täyttämiseksi tulee mainittuina vuosina ottaa koulutukseen yhteensä noin 25 400 opiskelijaa. Aloittajia lisätään vieraiden kielten ja matemaattisten aineiden, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien koulutuksessa.

Opetusministeriön toimenpiteet koostuivat koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvän kerhotoiminnan tukemisesta (635 000 euroa, 500 kerhoa) ennaltaehkäisevästä päihde- ja huumetyöstä (840 000 euroa, 70 hanketta) kansainvälisen Avartti-toimintaohjelman soveltamisesta peruskoulun kymppiluokkien ja erityisryhmien opetukseen sekä nuorten osallisuushankkeista (1 milj. euroa, 70 kuntaa), joissa korostuu kouluyhteisön ja kunnan nuorisotoimen yhteistyön kehittäminen. Peruskoulun päättäneiden työttömien nuorten ja peruskoulun keskeyttäneiden osalta tuettiin edelleen nuorten työpajatoiminnan kehittämistä (2,5 milj. euroa, 180 pajaa). Opetusministeriön vuoden 2004 tulossuunnitelmassa on nuorten sosiaalinen vahvistaminen määritelty nuorisoyksikön yhdeksi keskeiseksi tulostavoitteeksi.

Osaamisen tasokorotus
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 7) Korkeakoulutuksen ja perustutkimuksen tason kohottamiseksi korkeakoulujen opiskelijakohtaisia resursseja on lisättävä erityisellä tasokorotusohjelmalla. Suomelle tärkeillä aloilla on tavoitteena kansainvälinen huipputaso. Korotuksella luodaan edellytykset myös opinto-ohjauksen parantamiseen ja opiskeluaikojen lyhentymiseen. Viimeksi mainittu edellyttää myös opintotuen kehittämistä.

Korkeakoulujen kehittämislain mukaan yliopistojen toimintamenomomentille osoitettua määrärahaa korotetaan vuosittain vähintään määrällä, mikä vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua. Säännös koskee vuosia 2005—2007. Lisäksi vuosina 2005–2007 määrärahaa korotetaan vähintään 20 miljoonalla eurolla kunakin vuonna.

Korkeakoulujen opintoaikojen tehostamista koskevan toimenpideohjelman pohjalta jatkettiin opetuksen, opintojen ohjauksen ja oppimisen tehostamista edistäviä toimia yhteistyössä

yliopistojen kanssa. Opetusministeriö osoittaa tulossopimuskaudella 2004–2006 vuosittain noin 5 milj. euroa yliopistojen opetuksen ja ohjauksen kehittämishankkeisiin.

Opinto-oikeuden täsmentävä yliopistolain muutos tuli voimaan 1.8.2005. Laissa määritellään tavoitteelliset suorittamisajat alemmille ja ylemmille korkeakoulututkinnoille. Samoin laissa säädetään yliopiston velvollisuudeksi järjestää opetus ja opintojen ohjaus siten, että opiskelijat voivat suorittaa tutkinnon tavoiteajassa.

Opintotuen kannustavuuden kehittämiseksi laaditun ohjelman pohjalta valmisteltiin hallituksen esitys laeiksi opintotukilain ja verolainsäädännön muuttamisesta. Lait tulivat voimaan 1.8.2005 lukien. Opintolainan osuus korkeakouluopiskelijoiden tuessa kasvoi ja uutena tukimuotona otettiin käyttöön uuden tutkintorakenteen mukaan opintonsa aloittaville ja määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneille myönnettävä opintolainavähennys, jonka tarkoituksena on osaltaan lyhentää opintoaikoja. Opintotuen riittävyyttä parantavana toimenpiteenä nostettiin asumislisässä huomioonotettava vuokraraja 1.11.2005 lukien 252 euroon.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Osaamisen tasokorotus
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 8) Ammatillisessa peruskoulutuksessa on tehtävä pikaisesti oppimisympäristöjen ja koulutusresurssien tasokorotus.

Opetusministeriön päätöksellä ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteena käytetään vuosina 2003–2005 harkinnanvaraisena yksikköhinnan korotuksena myönnettävää kannustusrahaa tietyillä kansantaloudellisesti merkittävillä aloilla, joilla on ennakoitavissa ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden vaikeutumista suurten ikäluokkien poistuessa työelämästä. Kannustusrahan avulla pyritään vaikuttamaan koulutustarjonnan kohdistamiseen, koulutukseen hakeutumiseen sekä tutkinnon suorittamismääriin. Keskeisenä kannustusrahan myöntämisperusteena on myös elinkeino- ja muun työelämän sitoutuminen koulutuksen järjestäjän kanssa kehittämään alan koulutusta, työssäoppimista ja opiskelijarekrytointia. Vuoden 2005 ammatillisen koulutuksen yksikköhintarahoituksen yhteydessä myönnettiin osana yksikköhintojen harkinnanvaraisia korotuksia kannustusrahaa yhteensä 65 koulutuksen järjestäjälle. Kannustusrahaa myönnetään noin 17 miljoonaa euroa, mikä oli noin 1,7 % ammatillisen koulutuksen vuoden 2005 yksikköhintarahoituksesta.

Vuoden 2005 aikana on valmisteltu esitykset ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi (HE 88/2005 vp). Muutokset tulevat voimaan 1.1.2006. Ammatillisen koulutuksen perustamiskustannusten valtionosuusjärjestelmä uudistetaan siten, että luovutaan perustamiskustannusten erillisistä hankekohtaisista avustuksista sekä niin sanotusta investointilisästä ja opetusministeriön vahvistaman vuosivuokran perusteella tehtävästä yksikköhinnan korottamisesta. Niiden sijaan koulutuksen järjestäjän kirjanpidon mukaiset poistot luetaan mukaan yksikköhinnan laskennassa käytettäviin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin. Käyttökustannusten rahoitusta kehitetään lisäksi tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana siten, että tuloksellisuus (työllistyminen, siirtyminen korkea-asteen jatko-opintoihin, opintojen keskeyttämisen vähentäminen, koulutuksen läpäisyaste, opetushenkilöstön kelpoisuus ja henkilöstön kehittäminen) otetaan huomioon laskennallisen rahoituksen määräytymisperusteena. Laatupalkinto säilyy erillisenä teemaperusteisena avustuksena.

Jatkettiin ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä.

Osaamisen tasokorotus
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 9) Koulutusjärjestelmän kehittämisessä tulee ottaa nykyistä tietoisemmin huomioon lasten erilainen lahjakkuus. Matemaattisen ja kielellisen lahjakkuuden lisäksi erityisesti sosiaalinen lahjakkuus, jatkuva liikuntaharrastusten edistäminen ja käden taidot tarvitsevat enemmän huomiota.

Opetusministeriö on vuosittain osoittanut opettajankouluttajien täydennyskoulutukseen määrärahat, jotka on kohdistettu koulutuspoliittisesti keskeisten painoalueiden kuten perusopetuksen aine- ja aihekohtaisten taitojen, koululaisten hyvinvoinnin ja erityisopetuksen jatkoja täydennyskoulutukseen.

OECD:n kansainvälisen Pisa-tutkimuksen mukaan suomalaisnuorten osaaminen on OECD-maiden huippuluokkaa niin matematiikassa, luonnontieteissä, lukutaidossa kuin ongelmanratkaisutaidoissakin.

Asia ei anna enää valtioneuvoston taholta aihetta toimenpiteisiin.

Osaamisen tasokorotus
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 10) Erityisesti ikääntyvän työvoiman osaamistason jatkuva kohottaminen kaikissa työtehtävissä ja kaikilla koulutustasoilla on Suomen menestyksen ydinkysymyksiä. Aikuiskoulutusjärjestelmän resurssien ja toiminnan kuntoon saattamisen tulee olla tulevien hallitusten osaamispolitiikan keskiössä parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän linjausten mukaisesti. Rahoitusjärjestelmien ja taloudellisten kannustimien tulee rohkaista ihmisiä osaamisen hankintaan. Aikuiskoulutuksen laadun kohottaminen on välttämätöntä yhteiskunnan ja työelämän tulevaisuuden haasteiden edessä.

Hallitusohjelman mukaisesti aikuiskoulutusta on kehitetty parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta. Ehdotusten toimeenpano käynnistyi vuoden 2003 talousarvion yhteydessä tehdyillä toimenpiteillä, joihin kuuluivat aikuisten koulutustason kohottamisohjelman käynnistäminen, ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen toteuttaminen, vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnan ohjauksen ja seurannan kehittäminen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjauksen vahvistaminen, aikuisten oppisopimuskoulutuksen lisääminen sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehittäminen. Vuosien 2004, 2005 ja 2006 talousarvion luvun 29.69 selvitysosaan sisältyy koko opetusministeriön toimialan aikuiskoulutuksen kehittämispolitiikkaa koskevat tavoitteet ja rahoituksen kattavuus. Valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen vuosien 2003–2008 kehittämisohjelmassa esitetään koko suunnittelukaudelle laaja ja täsmennetty aikuiskoulutuspolitiikan kehittämislinjaus, joka asettaa aikuiskoulutuksen kehittämisen koulutus- ja osaamispolitiikan keskiöön.

Aikuisten koulutustason kohottamisohjelma (Noste -ohjelma) tarjoaa 30–59 -vuotiaille enintään perusasteen tutkinnon suorittaneille lisättyjä mahdollisuuksia ammatillisen tutkinnon tai tietokoneen ajokortin suorittamiseen. Viisivuotinen ohjelma käynnistettiin vuonna 2003. Ohjelman erityisrahoituksella on tähän mennessä aloittanut koulutuksen noin 11 300 henkilöä. Valtionosuusrahoitteista ammatillista perus- ja lisäkoulutusta on lisäksi suunnattu oh-

jelman piiriin kuuluville henkilöille. Vuosittainen osallistujien määrä on noin 13 000 henkilöä. Myös työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuu ohjelman piiriin kuuluvia henkilöitä.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutusta suunnattiin informaatio-ohjauksen avulla alan valtakunnallisten järjestöjen kanssa määritellyille painopistealoille vuosille 2005–2008. Koulutuksen suuntaamisen kehittämiseen ja uusien, erityisesti koulutuksessa aliedustettujen osallistujaryhmien koulutukseen rekrytoimisen kehittämiseen käytettiin valtionavustuksia.

Lisäkoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen opiskelijoiden enimmäismäärää nostettiin 22 000 opiskelijasta 22 085:aan valtion vuoden 2005 talousarvion perusteella.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen yhteydessä lisättiin ammattikorkeakoulututkintoon johtavia aikuiskoulutuspaikkoja tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa valtion talousarvion yhteydessä momentille 29.20.30 siirretyllä 4 milj. euron määrärahalla. Aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen opiskelijapaikkoja on vuodesta 2003 lähtien ollut 19 540. Vastaavasti avointa ammattikorkeakouluopetusta on tuettu 3 196 500 eurolla. Valtion vuoden 2004 talousarviossa aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen rahoitus lisääntyi miljoonalla eurolla sekä erikoistumisopintojen ja jatkotutkintokokeilun rahoitus 200 000 eurolla vuoteen 2003 verrattuna.

Yliopistojen täydennyskoulutuksen kehittämisen keskeinen väline on vuodesta 2003 ollut momentin 29.10.22.6 kolmen miljoonan euron määräraha, joka on käytetty pääosin täydennyskoulutuksen tuotekehitystyöhön. Tuotekehitysrahan päätavoitteena on täydennyskoulutuksen kohderyhmän ja tuotevalikoiman laajentuminen nykyisestä ja painopisteen siirtyminen selkeän akateemisen ammattitaidon ja asiantuntijuuden tuottamiseen. Tarkoituksena on ollut edistää täydennyskoulutusluonteisen koulutuskysynnän kanavoitumista tutkintokoulutuksesta täydennyskoulutukseen ja näin osaltaan vahvistaa yliopistollisen täydennyskoulutuksen tehtävää tutkintojärjestelmän täydentäjänä. Vuonna 2005 erityisenä tavoitteena on ollut yliopistojen yhteishankkeiden käyntiin saaminen ja konkreettisen alueellisen yhteissuunnittelun tukeminen erityisesti yliopistokeskuksissa.

Vuoden 2003 ja vuoden 2004 alustavien tulosten mukaan on ilmeistä, että yliopistojen täydennyskoulutuksen rahoitusmahdollisuudet ovat joillakin aloilla ja alueilla niin heikot, että tuotekehitysrahan tapainen riskiraha ei yksin pysty niihin vaikuttamaan. Näin on erityisesti tietyillä julkisen sektorin keskeisillä koulutusalueilla. Tuotekehitysraha osoittaa kuitenkin selkeästi sen, että panostamalla uusien markkinoiden ja yhteistyömallien rakentamiseen voidaan luoda huomattavia parannuksia toiminnan sisältöön ja muotoon. Tämä on nähtävissä erityisesti vuoden 2005 toiminnassa, jossa on synnytetty valtakunnallisia koulutuksen tuotantorenkaita mm. sosiaali- ja terveysaloille ja opetusalalle.

Opetusministeriön asettaman yliopistojen aikuiskoulutusta tarkastelleen työryhmän muistio valmistui marraskuussa 2005. Työryhmä esitti runsaasti toimenpide-esityksiä, joilla parannetaan yliopistojen täydennyskoulutuksen mahdollisuuksia vastata asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeisiin. Toimenpide-esitysten ja niistä saatujen lausuntojen perusteella opetusministeriö ryhtyy tarvittaviin jatkotoimiin osana tavanmukaista toiminnanohjausta.
Aikuisopiskelun taloudellisten edellytysten parantamista koskevien selvitysmies Arajärven ehdotusten jatkovalmistelua koordinoimaan ja aktivoimaan asetettiin vuonna 2005 laaja seurantaryhmä. Seurantaryhmässä käsiteltiin eri hallinnonalalla tapahtuvien toimenpiteiden jatkovalmistelutilannetta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen, vapaaehtoistyö
HE 3/2002 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.5.2002, että hallitus selvittää mahdolliset lainsäädännölliset tai muut toimenpiteet, joilla lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä voidaan ennaltaehkäistä myös vapaaehtoistyössä.

Työministeriö on antanut 20.8.2002 päivätyllä kirjeellä opetusministeriölle tiedoksi edellä mainitun eduskunnan lausuman heidän toimialaan kuuluvanana asiana mahdollisia toimenpiteitä varten. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja laki rikosrekisterilain 6 ja 7 §:n muuttamisesta (505/2002) tulevat voimaan vuoden 2003 alusta. Rikostaustan selvittämismenettely koskee myös vapaaehtoistoiminnan alalla tapahtuvaa työsuhteessa tehtävää työtä laissa säädetyin edellytyksin. Asia ei anna enää aihetta työministeriön toimenpiteisiin.

Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevien perusopetuslain (628/1998) muutosten yhteydessä on lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia (504/2002) täydennetty säännöksillä, jotka koskevat rikosrekisteriotteen pyytämistä lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan kuuluvia tehtäviä hoitavalta henkilöltä. Jos kunta tai kuntayhtymä hankkii perusopetuslaissa tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta, kunnan tai kuntayhtymän tulee pyytää rikostaustalain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalta henkilöltä viipymättä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote, jollei henkilö hoida näitä tehtäviä virka- tai työsuhteessa palvelujen tuottajaan. Ote rikosrekisteristä on pyydettävä nähtäväksi myös ennen kuin muu kuin sopimuksessa määritelty henkilö otetaan 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin. Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevat perusopetuslain säännökset tulivat voimaan vuoden 2004 elokuun alusta ja niihin liittyvät rikostaustalain säännökset vuoden 2004 huhtikuun alusta.

Opetusministeriön nuoriso- ja liikuntatoimi ovat yhteistyössä lääninhallituksien kanssa informaatio-ohjanneet 3.-9. -luokkalaiset iltapäivätoiminnan toteuttajia laista, joka velvoittaa selvittämään lasten kanssa työskentelevien rikostaustan. Nuorisotoimen käsityksen mukaan lain velvoite tunnetaan kansalaisjärjestötoiminnassa laajasti.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ongelmaa ei ole ilmennyt nuorisojärjestöjen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen piirissä, mutta asiaa seurataan ja ongelman ehkäisy otetaan esille säännöllisesti opetusministeriön tukemassa järjestöjen ja koululaisten iltapäiväkerhotoimintaan organisoivien tahojen koulutuksessa.

Kunta- ja koulutason arviointityön tehostaminen
Koulutuksen arviointineuvosto, ruotsinkielinen toiminta
HE 135/2002 vp — EV 206/2002 vp
Sivistysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 3.12.2002 hallituksen huolehtivan siitä, että kunta- ja koulutason arviointityön tehostamiseksi luodaan eri alueille soveltuvat alueelliset tuki- ja seurantajärjestelmät.
>
> 2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan koulutuksen arviointineuvoston toiminnan järjestämisestä niin, että ruotsikielinen arviointitoiminta voidaan hoitaa asianmukaisesti. Tämä edellyttää muun muassa riittäviä voimavaroja ruotsinkieliseen arviointiin ja riittävää ruotsinkielistä edustusta arviointineuvostossa ja sihteeristössä.

1. Koulutuksen ulkopuolista arviointia varten opetusministeriön yhteydessä toimii koulutuksen arviointineuvosto, jonka tehtävänä on organisoida arviointitoimintaa yliopistojen, Opetushallituksen ja muiden arviointiasiantuntijoiden verkostona. Koulutuksen arviointineuvosta säädetään Valtioneuvoston asetuksessa 150/2003.

Vuosiksi 2003–2008 hyväksytyn koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan arviointineuvoston arviointiohjelmassa tulee ottaa huomioon käynnistettävät kansainväliset ja kansalliset arviointihankkeet sekä alue- ja paikallistason arviointitarpeet. Suunnitelman mukaan kehitetään arviointia tukevia tietojärjestelmiä sekä koulutusta koskevia indikaattoreita ottaen huomioon paikalliset, kansalliset ja kansainväliset tarpeet.

2. Koulutuksen arviointineuvosto asetettiin nelivuotiskaudeksi maaliskuussa 2003 ja sihteeristö aloitti toimintansa syksyn aikana. Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristössä yksi arviointialueista on ruotsinkielisen koulutuksen arviointi. Alueesta vastaa yksi viidestä pääsuunnittelijasta. Myös arviointineuvostossa on ruotsinkielinen edustus.

Asia ei anna enää valtioneuvoston taholta aihetta toimenpiteisiin.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksen vaikutukset, korkeakoulujen järjestämä täydennyskoulutus
HE 140/2002 vp
Sivistysvaliokunta

> 1) Eduskunta edellytti 10.12.2002 hallituksen seuraavan, miten ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistus vaikuttaa lyhyt- ja pitkäkestoiseen lisäkoulutukseen, jota nykyisin on hoidettu valtionavustusjärjestelmän avulla, ja erityisesti miten voidaan huolehtia siitä ammatillisesta lisäkoulutuksesta, jota tähän asti ovat antaneet ammattikorkeakoulut, yliopistot ja vapaan sivistystyön toimijat. Hallituksen tulee seurata myös sitä, miten uudessa järjestelmässä voidaan hoitaa paikalliset ja alueelliset ammatillisen lisäkoulutuksen tarpeet, ja puututtava mahdollisiin ongelmiin.
>
> 2) Eduskunta edellytti, että pikaisesti luodaan edellytykset kehittää yliopistoja ja ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutusta ja kohdentaa tähän määrärahat parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän esitysten ja tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti.

1) Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen siirtäminen kokonaan valtionosuusjärjestelmään toteutui vuoden 2003 alusta. Aiemmin valtionavustusta saaneista vapaan sivistystyön oppilaitoksista valtionosuuden piiriin on vuoteen 2006 mennessä otettu yhteensä 47 vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjää. Lisäksi muutama ammattikorkeakoulujen ylläpitäjä on tehnyt tutkintotoimikuntien kanssa järjestämissopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä. Lisäkoulutus on samalla keskittynyt selvästi ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin johtavaan koulutukseen, joskin lyhytkestoisen ei-tutkintoon johtavan koulutuksen osuus on uudelleen lisääntymässä. Järjestäjien määrä on myös muuten hieman supistunut, mikä johtuu pääosin järjestäjien yhdistymisistä. Koulutusta on näin voitu toteuttaa suurempina kokonaisuuksina ja pitkäjänteisemmin. Koulutuksen järjestäjien määrä on maakunnittain erilainen, mutta siellä missä järjestäjiä on vain muutama, järjestäviä oppilaitoksia ja toimipisteitä on maakunnissa useita. Alueelliset ja paikalliset lisäkoulutuksen tarpeet toteutuvat siis ennen kaikkea järjestäjien toiminnan kautta ja kysyntään vastaten.

Eduskunta on joulukuussa 2005 hyväksynyt hallituksen esityksen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta. Muutos tulee voimaan vuoden 2006 alusta. Tarkoituksena on uudistaa lisäkoulutuksen järjestämisluvat vuoden 2006 aikana uusimuotoisiksi järjestämisluviksi, jolloin niihin otettaisiin mukaan toiminnan ja rahoituksen ennakoitavuutta ja vakautta lisäävä määrällinen säätely niin oppilaitosmuotoisen kuin oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen osalta. Järjestämislupiin voidaan myös ottaa työelämän kehittämis- ja

palvelutehtävää koskeva maininta. Vuoden 2006 alussa kumoutuvat sellaiset lisäkoulutuksen järjestämisluvat, jolloin järjestäjä ei ole viime vuosina järjestänyt lisäkoulutusta ja saanut siihen valtionosuutta. Lupien uusimisprosessin yhteydessä on kuitenkin mahdollista uudelleen hakea järjestämislupaa.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen tilanteesta saadaan tietoa Koulutuksen arviointineuvoston tehtäväksi annetusta arvioinnista, jonka ensimmäisen vaiheen raportti valmistuu vuoden 2005 lopulla. Tämän jälkeen on tarkoitus käynnistää arvioinnin toinen vaihe, jossa voidaan arvioida jo myös järjestämislupiin liittyvää prosessia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2) Yliopistojen täydennyskoulutuksen kehittämisen keskeinen väline on vuodesta 2003 ollut momentin 29.10.22.6 kolmen miljoonan euron määräraha, joka on käytetty pääosin täydennyskoulutuksen tuotekehitystyöhön. Tuotekehitysrahan päätavoitteena on täydennyskoulutuksen kohderyhmän ja tuotevalikoiman laajentuminen nykyisestä ja painopisteen siirtyminen selkeän akateemisen ammattitaidon ja asiantuntijuuden tuottamiseen. Tarkoituksena on ollut edistää täydennyskoulutusluonteisen koulutuskysynnän kanavoitumista tutkintokoulutuksesta täydennyskoulutukseen ja näin osaltaan vahvistaa yliopistollisen täydennyskoulutuksen tehtävää tutkintojärjestelmän täydentäjänä. Vuonna 2005 erityisenä tavoitteena on ollut yliopistojen yhteishankkeiden käyntiin saaminen ja konkreettisen alueellisen yhteissuunnittelun tukeminen erityisesti yliopistokeskuksissa.

Opetusministeriö seuraa tuotekehitysrahalla toimeenpantavan koulutuksen toteutusta verkkotyökalujen avulla. Vuoden 2003 ja vuoden 2004 alustavien tulosten mukaan on ilmeistä, että yliopistojen täydennyskoulutuksen rahoitusmahdollisuudet ovat joillakin aloilla ja alueilla niin heikot, että tuotekehitysrahan tapainen riskiraha ei yksin pysty niihin vaikuttamaan. Näin on erityisesti tietyillä julkisen sektorin keskeisillä koulutusalueilla. Tuotekehitysraha osoittaa kuitenkin myös selkeästi sen, että panostamalla uusien markkinoiden ja yhteistyömallien rakentamiseen, voidaan luoda huomattavia parannuksia toiminnan sisältöön ja muotoon. Tämä on nähtävissä erityisesti vuoden 2005 toiminnassa. Raportti vuoden 2003 tuotekehitysrahan käytöstä on luettavissa osoitteessa www.verkkolomakkeet.info, johon tuotetaan vuoden 2006 alussa raportti myös vuoden 2004 tuloksista. Käynnistyneisiin kursseihin on mahdollista tutustua osoitteessa www.taydennyskoulutus.fi.

Opetusministeriön asettama yliopistojen aikuiskoulutustyöryhmä, joka paneutui muun muassa täydennyskoulutuksen rahoituskysymyksiin, luovutti raporttinsa 9.12.2005.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä
HE 206/2002 vp — EV 306/2002 vp
Sivistysvaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien toiminnalle turvataan taloudelliset resurssit suuntaamalla opiskelijakunnille rahoitusta osana ammattikorkeakoulujen rahoitusta.
>
> 3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijoille turvataan terveydenhuoltopalvelut opiskelupaikkakunnalla..

2. Eduskunta hyväksyi lain ammattikorkeakoululain muutoksesta (413/2005), johon sisältyy säännökset ammattikorkeakoulun opiskelijakunnasta. Opiskelijakunnan tehtävien toteuttamisesta aiheutuvat menot suoritetaan opiskelijakunnan omaisuudesta ja toiminnasta saatavil-

la tuloilla sekä jäsenmaksuilla, joita opiskelijakunnalla on oikeus määrätä jäsentensä suoritettavaksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

3. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama opiskelijaterveydenhuollon tavoitteiden ja sisällön kehittämistyöryhmä sai työnsä päätökseen 22.3.2005. Työryhmä ehdotti, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluja tuotetaan ja niitä kehitetään nykyiseen tapaan ammattikorkeakoulujen sijaintikuntien toimesta. Toiminnan kehittämisen painopistealueita ovat terveyskeskusten ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisääminen sekä terveyden- ja sairaanhoidon, mielenterveyden ja suun terveydenhuollon peruspalvelujen turvaaminen. Maaliskuussa 2005 voimaan tulleet hoitoonpääsyn säännökset luovat edellytyksiä näiden peruspalvelujen saatavuuden parantamiseksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto on osa kansanterveyslain toimeenpanoa.

Uskonnonvapaus, lapsen asema
HE 35/2003 vp — EV 126/2003 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.2003 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin uskonnonvapauslain 3 §:n täsmentämiseksi tavoitteena turvata nykyistä selkeämmin alle 12-vuotiaan lapsen uskonnollisen aseman pysyvyys ja 12–14 -vuotiaan oikeus antaa suostumuksensa uskonnollisen asemansa muuttamiselle vain silloin, kun huoltaja vaihtaa uskonnollista yhdyskuntaa tai jättäytyy uskonnollisen yhdyskunnan ulkopuolelle.

Opetusministeriö on seurannut uuden uskonnonvapauslainsäädännön toimeenpanoa. Ministeriö on pitänyt yhteyttä eri uskonnollisiin yhdyskuntiin. Ministeriön tietoon ei ole tullut lapsen uskonnollista asemaa koskevista säännöksistä aiheutuneita epäkohtia.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta
HE 57/2003 vp — EV 88/2003 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.12.2003, että hallitus seuraa aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuuden, laadun sekä palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymistä sekä lain vaikutuksia palvelun rahoitukseen ja hintaan ja antaa asiasta selvityksen sivistysvaliokunnalle keväällä 2006.

Opetusministeriö on käynnistänyt perusopetuslain mukaisen lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuuden, laadun sekä palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymistä sekä lain vaikutuksia palvelun rahoitukseen ja hintaan koskevan seurannan. Asia raportoidaan sivistysvaliokunnalle keväällä 2006.

Asia ei anna enää valtioneuvoston taholta aihetta toimenpiteisiin.

Yliopistolain uudistaminen
HE 10/2004 vp — EV 92/2004 vp
Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 17.6.2004, että hallitus selvittää mahdollisuuden kirjata aikuiskoulutustehtävä yliopistolakiin ja että samassa yhteydessä selvitetään myös muutoksen taloudelliset vaikutukset.

2. Eduskunta edellytti, että yliopistolain muutokseen liittyvien asetusten valmistelun yhteydessä turvataan Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettavien tutkintojen rinnastettavuus muihin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin sekä jatkotutkintoihin.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, onko Helsingin yliopiston kanslerin läsnäolo-oikeus valtioneuvoston istunnossa edelleen tarkoituksenmukaista.

1. Opetusministeriö asetti 2.8.2004 työryhmän, jonka tehtävänä oli kartoittaa avoimen yliopiston käyttöä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja muussa aikuiskoulutuksessa. Tässä yhteydessä tuli myös tarkastella avoimen yliopiston suhdetta täydennyskoulutukseen ja avoimen yliopiston maksupolitiikkaa ottaen huomioon suoritetun arvioinnin suositukset. Työryhmän tuli tehdä ehdotukset tarvittavista toimenpiteistä tutkintoon johtavan väylän laajentamiseksi sekä avoimen yliopiston saavutettavuuden ja tasa-arvon turvaamisessa. Samalla tuli tarkastella maakuntakorkeakoulun ja vapaan sivistystyön oppilaitosverkon tarjoamia mahdollisuuksia sekä kartoittaa yliopistojen täydennyskoulutuksen tila, rakenteet ja rahoituspohja. Työryhmän tuli laatia suositukset täydennyskoulutuksen tehokkaasta organisoinnista ja toimivista rahoitusperiaatteista sekä tarkastella mahdollisuuksia vastata kansainväliseen koulutuskysyntään. Työryhmän selvitysten pohjalta harkitaan tarve kirjata aikuiskoulutustehtävä yliopistolakiin.

Työryhmän muistio valmistui marraskuussa 2005. Työryhmä käsitteli laajasti ja monipuolisesti yliopistojen toimintaa aikuiskoulutuksen toteuttajana. Työryhmä totesi, että tutkinnonuudistus parantaa entisestään yliopistojen mahdollisuuksia vastata joustavasti elinikäisen oppimisen haasteisiin. Avoin yliopisto-opetus vastaa hyvin aikuisväestön koulutustarpeisiin. Täydennyskoulutustarjonta on laajaa ja kattavaa. Tarve kirjata aikuiskoulutustehtävä yliopistolakiin ei noussut esille työryhmässä eikä asiantuntijakuulemisissa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen rinnastettavuus yliopistollisiin tutkintoihin turvataan kevätkaudella 2005 uudistettavassa asetuksessa korkeakoulututkintojen järjestelmästä.

Maanpuolustuskorkeakoulun asema suhteessa yliopistoihin ja Maanpuolustuskorkeakoulututkintojen rinnastettavuus yliopistollisiin tutkintoihin on otettu huomioon valtioneuvoston asetuksessa korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetun asetuksen muuttamisesta (426/2005).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

3. Helsingin yliopiston kanslerin läsnäolo-oikeuden tarkoituksenmukaisuutta valtioneuvoston istunnossa on selvitetty opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osaston asettamassa työryhmässä, jonka tehtävä on laatia ehdotukset koulutusta koskevien lakien tarkistamisesta uuden perustuslain edellyttämällä tavalla.

Esille ei ole tullut seikkoja, jotka edellyttäisivät nykykäytännön muuttamista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tekijänoikeuslaki, vaikutusten seuraaminen
HE 28/2004 vp — EV 100/2005 vp
Suuri valiokunta ja sivistysvaliokunta

> 1) Eduskunta edellytti 5.10.2005, että tekijänoikeuslain salliman yksityisen kopioinnin mahdollisuuden varmistamiseksi hallitus seuraa tekijänoikeuslain teknisiä suojauksia koskevien säännösten vaikutuksia ja soveltamista. Hallituksen on edistettävä vapaaehtoisia toimenpiteitä yksityiseen käyttöön tapahtuvan kappaleen valmistamisen mahdollistamiseksi EU:n tekijänoikeusdirektiivin tavoitteiden ja ehtojen mukaisesti. Hallituksen on annettava eduskunnan sivistysvaliokunnalle asiasta selvitys vuoden 2006 loppuun mennessä. Jos tarvittavia vapaaehtoisia toimenpiteitä ei ole toteutettu, hallituksen on ryhdyttävä toimiin lainsäädännön muuttamiseksi siten, että käyttäjät voivat tehokkaasti hyödyntää yksityistä kopiointia koskevia lain säännöksiä.
>
> 2) Eduskunta edellytti, että tekijänoikeuslain 25 i §:ään hyväksytyn korvaussäännöksen poistamisen vaikutuksia seurataan ja, että tekijänoikeuslain mukaiset oikeudet jatkossa turvataan Suomen kansainvälisten sitoumusten edellyttämällä tasolla tilanteissa, joissa jakeluvelvoitteen alaa mahdollisesti muutetaan tai uusia tai uudentyyppisiä televisio- tai radiolähetysten välittämistapoja otetaan käyttöön tai vastaanottotavat merkittävästi muuttuvat.
>
> 3) Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän toisaalta vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia ja toisaalta historiallisiksi katsottavien valokuvien tekijänoikeussuojaa koskevat määrittelyt ja tulkintaongelmat sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 13.10.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sivistysvaliokunnalle annetaan vuoden 2006 loppuun mennessä selvitys tekijänoikeuslain teknisiä suojauksia koskevien säännösten vaikutuksista ja soveltamisesta. Tekijänoikeuslain 25 i §:ään hyväksytyn korvaussäännöksen poistamisen vaikutuksia seurataan. Vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia ja historiallisiksi katsottavien valokuvien tekijänoikeussuojaa koskevat määrittelyt ja tulkintaongelmat selvitetään.

Koulumatkatuki
HE 97/2004 vp — EV 88/2004 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.6.2004, että opetusministeriö ja Kansaneläkelaitos seuraavat koulumatkatukeen tehdyn muutoksen vaikutuksia ja että tarvittaessa eduskunnalle annetaan korjaava esitys epäkohtien poistamiseksi.

Koulumatkatukeen tehtyjen muutosten vaikutusten arviointi käynnistettiin joulukuussa 2004. Koulumatkatukeen oikeuttavaa kustannusrajaa korotettiin 1.8.2004 lukien 50,45 eurosta 54 euroon. Opetusministeriö sai Kansaneläkelaitokselta selvityksen siitä, kuinka monen koulumatkatuen saajan matkakustannukset keväällä 2004 olivat alle 54 euroa. Selvityksen mukaan kustannusrajan korotus koski noin 100 koulumatkatuen saajaa. Näistä tuensaajista kaksi kolmasosaa oli VR:n asiakkaita ja kolmasosa muun joukkoliikenteen, eli alueellisten seutulippujen tai kaupunkilippujen käyttäjiä. Oppilaitoksittain tarkasteltuna tuen piiristä pois jääneistä kolmasosa oli lukiolaisia ja kaksi kolmasosaa ammatillisten oppilaitosten opislkelijoita. Suurin osa mainittuun ryhmään kuuluneista opiskeli Uudenmaan maakunnan alueella (86 henkilöä). Korotus kohdistui siten pääosin juuri siihen ryhmään, johon se oli tarkoitettu, eli YTV:n seutuliikenteen alueella asuviin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Esiopetus, ryhmäkoot
VNS 7/2004 vp — EK 1/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 9.2.2005, että hallitus tekee pikaisesti selvityksen esiopetuksen ryhmäkokoa koskevan opetusministeriön suosituksen toteutumisesta ja oppilasryhmien muodostamista koskevista käytännöistä ja niiden aiheuttamista ongelmista esiopetuksen tavoitteiden toteuttamiselle. Selvityksen jälkeen hallituksen tulee tarvittaessa ryhtyä lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin ryhmäkoon määrittämiseksi.

Valtioneuvosto päätti 10.3.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opetusministeriö on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa käynnistänyt selvityksen, jonka tarkoituksena on saada tietoa esiopetusryhmien koosta sekä opetusryhmien muodostamista koskevista käytännöistä ja mahdollisista ongelmista.

Opintotuki, kehittäminen
HE 11/2005 vp — EV 57/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 1.6.2005 Eduskunta edellyttää toimeentulotuen saamisen perusteita muutettavaksi siten, että opintolainan lisäys ei heikennä toimeentulon saamisen edellytyksiä perheellisillä.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että suomalaista hyvää rakenteeltaan oikeansuuntaista opintotukijärjestelmää kehitetään opintorahapainotteisena ja vastaisuudessakin ohjataan varoja opintorahan ja opiskelijoiden asumislisän korottamiseen.

Valtioneuvosto päätti 8.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan toimeentulotukilainsäädännössä ei voi suosia jotain tiettyä asiakasryhmää. Menettely asettaisi keskenään erilaiseen asemaan paitsi toimeentulotuen saajat yleensä, myös vielä opiskelijat keskenään. Perheelliset tulee ottaa huomioon etuusjärjestelmissä muulla tavoin.

2. Tarkoitus on, että opintorahan ja asumislisän kehittämistarpeet eduskunnan edellyttämällä tavalla otetaan huomioon talousarvioiden laadinnan yhteydessä.

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot
HE 14/2005 vp — EV 59/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.6.2005, että Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakoulujen ylempien tutkintojen määrä mitoitetaan ottaen huomioon työelämän tarpeet, korkea laatu turvataan ja että ammattikorkeakoulujen järjestämään aikuiskoulutukseen varataan riittävä rahoitus.
>
> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viiden vuoden kuluttua selonteon ylempien ammattikorkeakoulututkintojen asemasta työelämässä ja uudistuksen vaikutuksista koulutusjärjestelmäämme ja työelämään.

Valtioneuvosto päätti 8.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opetusministeriö päättää ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavista koulutusohjelmista ammattikorkeakoulun esityksestä. Uusista koulutusohjelmista päätettäessä arvioi-

daan muun muassa työelämän tarpeita ja ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia toteuttaa laadukasta koulutusta. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus on aloitettu vuonna 2005 niissä ammattikorkeakouluissa ja niillä koulutusaloilla, jotka olivat mukana ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilussa. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen rahoitus on osa ammattikorkeakoulujen valtionosuusrahoitusta. Opetusministeriö seuraa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen toimeenpanoa.

Omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus, maksut
Ammatillinen koulutus
Korkeakoulujen aikuiskoulutus
HE 40/2005 vp — EV 160/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> 1) Eduskunta edellytti 30.11.2005 hallituksen selvittävän omaehtoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelijoilta perittävien maksujen suuruuden ja määräytymisperusteet sekä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin maksujen yhtenäistämiseksi ja niin, että ne ovat opiskelijoille kohtuullisia.
>
> 2) Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan, miten ammatillisen koulutuksen järjestämislupia koskeva sääntely käytännössä toimii, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin niin, että ammatillisen koulutuksen järjestäminen voidaan joustavasti hoitaa ottaen huomioon valtakunnalliset, paikalliset ja alueelliset olosuhteet ja koulutustarve.
>
> 3) Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii korkeakoulujen aikuiskoulutusta koskevien ehdotusten toteuttamista.

Valtioneuvosto päätti 8.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1) Opiskelijamaksuja ja työnantajamaksuja koskeva selvitystyö on mahdollista käynnistää järjestämislupien uusimisprosessin jälkeen niin, että se painottuu syyskauteen 2006. Järjestämislupien uusimisprosessia on selostettu lausuman 2 kohdalla.

2) Opetusministeriö on esityksen hyväksymisen jälkeen käynnistänyt lain toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Lausumaan 2 liittyvä järjestämislupien uusiminen on käynnistymässä niin, että uusimiseen liittyviä ohjeita valmistellaan ja lupien uusiminen on tarkoitus toteuttaa kevään 2006 aikana. Vuoden 2007 valtionosuuspäätöksen yhteydessä syksyllä 2006 sovelletaan ensimmäisen kerran järjestämislupiin otettavaa määrällistä säätelyä. Tietoa uusimuotoisen säätelyn toimivuudesta saadaan myös itse lupien uusimisen yhteydessä ja monin muin tavoin. Uusimuotoilun sääntelyn toimivuutta koskeva osuus on tarkoitus liittää myös Koulutuksen arviointineuvoston ammatillisen aikuiskoulutuksen arviointia koskevaan toiseen vaiheeseen, kuten myös hallituksen esityksessä mainittiin.

3) Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2003–2008 sisältää linjaukset myös korkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehittämisestä. Vuoden 2003 valtion talousarviossa vahvistettiin parlamentaarisen työryhmän esitysten mukaisesti ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutusresursseja ja yliopistojen täydennyskoulutuksen tuotekehitysrahoitusta ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistukseen liittyneillä järjestelyillä. Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilu ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen käyttöönotto ovat osaltaan monipuolistaneet työikäisen aikuisväestön koulutusmahdollisuuksia. Avoimen ammattikorkeakoulun kehittämisohjelman toimeenpano on meneillään ministeriön asettaman työryhmän ehdotusten (OPM 6:2005) pohjalta.

Opetusministeriö on vuodesta 2003 lähtien olennaisesti tehostanut avoimen yliopisto-opetuksen ja yliopistojen täydennyskoulutuksen toiminnan ja tulosten seurantaa. Tiedonkeruu tapahtuu osana ministeriön ja yliopistojen välistä tulosneuvotteluprosessia. Seuranta

kohdistuu erityisesti po. toimintojen yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamiseen. Avoimen yliopiston väylä korkeakoulututkintoon on siinä keskeinen tarkastelukohde. Kerätystä tiedosta tuotetut tunnusluvut ja indikaattorit ovat nähtävissä osoitteessa www.verkkolomakkeet.info, jossa toimintaa voidaan tarkastella yliopistoittain, koulutusaloittain ja alueellisesti.

Momentin 29.10.22.6 aikuiskoulutuksen kehittämisen määrärahaa on vuodesta 2003 käytetty erityisesti täydennyskoulutuksen tuotekehitystyön tukemiseen. Määrärahalla on alettu saada käyntiin erityisesti yliopistojen yhteistuotantoja mm. opettajien ja sosiaali- ja terveysalan täydennyskoulutuksessa. Tarjontaa on myös saatu laajenemaan uusille aloille ja toimintamuotoihin. Huolimatta tuotekehitysmäärärahan hyvistä tuloksista näyttää kuitenkin selvältä, että ilman koulutuspoliittista, kohdennettua hintatukea yliopistojen on mahdotonta toteuttaa täydennyskoulutusta useilla tärkeillä julkisen sektorin alueilla. Eduskunta kiinnitti asiaan huomiota vuoden 2003 talousarvion valmistelussa.

Elinikäistä oppimista yliopistoissa tarkastellut opetusministeriön työryhmä luovutti raporttinsa joulukuussa (OPM 38:2005). Raportti sisältää ehdotuksia aikuisten tutkinto-opiskelun tehostamisesta sekä avoimen yliopisto-opetuksen että täydennyskoulutuksen kehittämisestä. Työryhmän ehdotukset on lähetetty laajalle lausuntokierrokselle. Aikuisten opintosetelin käyttöönottoa selvittävä työryhmä työskentelee maaliskuun 2006 loppuun. Työryhmä käsittelee myös yliopistojen aikuiskoulutuksen kysymyksiä ottaen huomioon myös selvitysmies Pentti Arajärven näkemykset (OPM 25:2003) aikuisopiskelun taloudellisten edellytysten parantamisesta.

Ammattiosaamisen näytöt
HE 41/2005 vp — EV 94/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2005, että yksikköhintojen keskimääräisiä euromääriä vahvistettaessa otetaan huomioon ammattiosaamisen näyttöjärjestelmän tehtävien laajuudesta ja laadun varmistamisesta aiheutuvat lisäkustannukset.

Valtioneuvosto päätti 14.7.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ammattiin opiskelevien osaaminen varmistetaan tulevaisuudessa ammattiosaamisen näytöillä. Ammattiosaamisen näytöt otetaan käyttöön viimeistään elokuussa 2006 alkavassa koulutuksessa.

Ammattiosaamisen näyttöjen kustannusvaikutuksiksi opiskelijaa kohden on arvioitu 40 euroa vuonna 2006. Summa nousee näyttöihin osallistuvien opiskelijoiden määrän kasvaessa asteittain arviolta 80 euroon opiskelijaa kohti vuodesta 2009 alkaen. Uudistuksesta aiheutuva kustannuslisäys on otettu huomioon vuoden 2006 talousarviossa ja opetusministeriön vuosia 2006–2011 koskevassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa hallituksen esityksen mukaisina euromäärinä.
Yksikköhintojen keskimääräisiä euromääriä vahvistettaessa vuodelle 2006 (34/221/2005, 16.11.2005) ammattiosaamisen näyttöjen johdosta tehtävien laajuuden ja laadun arvioituna muutoksena huomioon on otettu valtionosuuden kokonaislisäyksenä 2,6 milj. euroa, mikä on hallituksen esityksen mukainen.

Kansan- ja kansalaisopistojen rahoitus
Vapaa sivistystyö, päällekkäisyys
HE 112/2005 vp — EV 185/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> 1) Eduskunta edellytti 12.12.2005, että säädettäessä kansanopistojen valtionosuuden perustana olevan yksikköhinnan korotuksesta vammaisille tarkoitettua opetusta järjestettäessä otetaan erityisesti huomioon Lehtimäen erityiskansanopiston opiskelijakunnan koostumuksesta aiheutuva poikkeuksellinen kustannusrakenne ja tästä johtuvat rahoitustarpeet.
>
> 2) Eduskunta edellytti, että kuntaliitoksia toteutettaessa esimerkiksi tarpeellisin siirtymäjärjestelyin huolehditaan yhdistyvien kansalaisopistojen rahoituspohjan säilymisestä vähintään samalla tasolla kuin ennen muutosta.
>
> 3) Eduskunta edellytti, että hallitus arvioi, missä määrin yhtäältä vapaan sivistystyön eri muotojen välillä sekä toisaalta vapaan sivistystyön ja muiden koulutusmuotojen kesken on päällekkäisyyttä, ja että hallitus tekee tarvittavat ehdotukset mahdollisten haitallisten päällekkäisyyksien poistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1) Uuden lainsäädännön voimaantulo merkitsi Lehtimäen opiston ja kahden muun erityiskansanopiston valtionosuusprosentin nousua 57 prosentista 70 prosenttiin 1.1.2006 lähtien. Vaikeasti vammaisten koulutuksen osalta yksikköhinnan korotus on edelleen 75 prosenttia näissä opistoissa ja se nousi 20 prosentista 25 prosenttiin myös muissa kansanopistoissa. Valtion vuoden 2006 talousarviossa on varattu momentilla 29.69.50. vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin aiempia vuosia suurempi summa eli yhteensä 2 000 000 euroa. Ministeriö on tilijaottelussa varannut kansanopistoille jaettaviin ylimääräisiin avustuksiin edellistä vuotta suuremman osuuden. Näistä avustuksista on Lehtimäen opistolle tarkoitus osoittaa vähintään edellisen vuoden tasoinen avustus. Valmisteilla on talousarvion mukaisesti lisäksi kansanopistojen opintosetelikokeilu, johon varattuja avustuksia on niin ikään mahdollista osoittaa Lehtimäen opistolle opiskelijakunnan koostumuksesta aiheutuviin erityiskustannuksiin. Ministeriö seuraa Lehtimäen opiston tilannetta ja tekee tarvittavat talousarviota ja säädöksiä koskevat ehdotukset, mikäli edellä selostettuja toimenpiteitä ei voida pitää riittävinä.

2) Vuoden 2006 valtionosuus kansalaisopistoille on jaettu 1.1.2006 voimaan tulleen lainsäädännön mukaisesti. Aiemmasta asutusrakenneryhmityksestä on luovuttu ja siirrytty keskimääräiseen yksikköhintaan kuitenkin niin, että entisen 5-ryhmän opistojen yksikköhintaa on korotettu 15 prosentilla. Aiempaan rahoitusjärjestelmään verrattuna 5-ryhmän opistojen yksikköhinta on noin 3,5 prosenttia alempi kuin entinen, mutta kuitenkin korkeampi kuin muiden opistojen. 1–4 asutusrakenneryhmiin kuuluneiden opistojen uusi yksikköhinta on noin 2-6,5 prosenttia aiempaa korkeampi. Tapahtuneet ja vireillä olevat kuntaliitokset muuttavat joidenkin opistojen osalta yksikköhintaa verrattuna aiempaan asutusrakenneryhmitykseen perustuvaan rahoitusjärjestelmään. Vuoden 2006 talousarviossa on varattu po. lain 14 §:n mukaisia avustuksia aiempia vuosia suurempi summa eli yhteensä 2 150 000 euroa ja tästä aiempaa suurempi osuus on tarkoitus käyttää ylimääräisiin avustuksiin. Ministeriö kohdentaa ylimääräiset avustukset pääosin pehmentämään rahoitusuudistuksesta aiheutuvia muutoksia mukaan lukien kuntaliitosten vaikutukset.

3) Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa on määritelty vapaan sivistystyön tarkoitus ja kunkin työmuodon tehtävät. Osa kansanopistoista ja liikunnan koulutuskeskuksista järjestää myös ammatillista perus- ja lisäkoulutusta; kolme opintokeskusta järjestää ammatillista lisäkoulutusta. Vapaan sivistystyön oppilaitokset (eniten kesäyliopistot, kansalaisopistot ja

kansanopistot) järjestävät myös avointa korkeakouluopetusta tavoitteena erityisesti varmistaa sen saavutettavuus myös muualla kuin korkeakoulupaikkakunnilla asuville sekä vailla muodollista korkeakoulukelpoisuutta ja -opinto-oikeutta olevalle aikuisväestölle. Opetusministeriö on antanut Koulutuksen arviointineuvostolle tehtäväksi kaksivaiheisen vapaan sivistystyön arvioinnin. Sen ensimmäinen vaihe käsittelee oppilaitosrakennetta ja sen palvelukykyä ja valmistuu vuoden 2006 alkupuolella. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat uusitaan 1.1.2006 voimaantulleen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamista koskevan lainsäädännön mukaisesti. Elinikäinen oppiminen yliopistoissa -työryhmä (OPM 38:2005) on laatinut ehdotukset avoimen yliopisto-opetuksen ja vapaan sivistystyön yhteistyön kehittämisestä. Avoimen ammattikorkeakoulun kehittämisohjelmasta on myös laadittu suunnitelma (OPM 6:2005). Osana näiden hankkeiden jatkotoimia selvitetään myös lausumassa mainitut päällekkäisyydet ja valmistellaan tarvittavat jatkotoimet.

Maa- ja metsätalousministeriö

Perunan rengasmätä
HE 87/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päivätyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 18.11.1997 valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoiminnan tehostamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 1998–2004 asiantuntijaselvitykset perunan vaalean rengasmädän hävittämisestä. Vuonna 2005 selvitystä ei ole pyydetty.

Asiantuntijaselvityksen mukaan ruokaperunanäytteissä rengasmätää todettiin vuonna 2003 yhteensä 23 näytteessä. Siemenperunatuotannossa rengasmätää ei ole löydetty. Asiantuntijat toteavat edelleen, että rengasmädän taudinaiheuttajan hävittäminen kokonaisuudessaan olisi erittäin vaikea ja kallis toimenpide, varsinkin kun uusimpien tutkimusten mukaan taudinaiheuttaja voi säilyä myös rikkakasveissa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Läänikohtainen viehekalastusmaksu
LA 4/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.11.1996, että maaseutuelinkeinopiirit ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kalantutkimus luovat yhdessä seurantajärjestelmän, jolla seurataan koko maassa läänikohtaisen viehekorttijärjestelmän käytännön toimivuutta ja vaikutusta petokalakantoihin. Vuosiraportit tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle tiedoksi.
>
> Eduskunta edellytti, että maaseutuelinkeinopiirit kalatalousyksiköidensä asiantuntemukseen nojautuen määrittävät lohi- ja siikapitoisten vesistöjen kosket ja virtapaikat ja merkitsevät ne kalastuksen ohjausta varten tarkoituksenmukaisella tavalla.
>
> Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriön toimesta selvitetään viehekalastusuudistuksen muille kalanpyyntimuodoille aiheuttamien kielteisten vaikutusten laajuus ja taloudellinen merkitys.
>
> Kalastuksenhoitomaksun kertymän voidaan arvioida vähentyvän kaikkien onkijoiden, pilkkijöiden sekä 65 vuotta täyttäneiden kalastuksen harjoittajien vapautuessa kalastuksenhoitomaksun suorittamisesta. Tämän vuoksi eduskunta edellytti, että kalastuslakia tarkistetaan siten, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitetut varat vähene.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset (silloiset maaseutuelinkeinopiirit) laativat maaliskuussa 1997 suunnitelman seurantajärjestelmäksi viehekalastusmaksujärjestelmän käytännön toimivuuden ja petokalakantoihin sekä muihin kalanpyyntimuotoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi ja kalastuspaineiden määrittämiseksi määrärahojen jaon perustaksi. Yhden valtakunnallisen, riittävän laajan tutkimuksen te-

keminen em. asioiden selvittämiseksi todettiin liian kalliiksi. Tästä syystä päätettiin hankkia tarvittavat tiedot eri lähteistä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteutti vuoden 1998 alussa laajan valtakunnallisen tutkimuksen kalastuspaineiden selvittämiseksi viehekalastusmaksuvarojen ja kalastuksenhoitomaksuvarojen jaon perustaksi sekä viehekalastusmaksujärjestelmän toimivuuden ja vaikutusten selvittämiseksi. Tutkimus on saatettu loppuun joulukuussa 1998. Maa- ja metsätalousministeriö asetti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle tulostavoitteeksi vuodelle 1999 laatia tämän "Kuinka Suomi kalastaa" -tutkimuksen pohjalta suunnitelman viehekalastuslain vaikutusten seurannaksi jatkossa sekä aloittaa kalastuskuntien ja kalastusalueiden sekä vapaa-ajankalastajien profiilitutkimukset, joissa tuli selvittää mm. kalavesien omistajiin kohdistuvia viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia. Yleissuunnitelma seurantajärjestelmästä valmistui syksyllä 1999. Sen pohjalta toteutettiin "Suomi kalastaa 2001" -tutkimus ja tulokset julkaistiin vuonna 2002. Profiilitutkimusten loppuraportit julkaistiin niin ikään vuonna 2002. Vuonna 2005 ministeriö sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ovat valmistelleet uutta, koko maan kattavaa kalastuspaineselvitystä, joka toteutetaan tutkimuslaitoksen toimesta ja joka koskee vuoden 2005 kalastusta. Samassa yhteydessä selvitellään kansalaisten näkemyksiä eri maksutavoista, niiden toimivuudesta ja tarpeellisuudesta, maksuja koskevia tietolähteitä sekä maksujen maksamisen tunnollisuutta.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa käytiin läpi keväällä 1997 laitoksen tutkimustoiminta ja ohjelmat tarkoituksena varmistaa, että aluetasolla meneillään olleista tutkimuksista saadaan tietoa viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksista erityisesti taimen-, hauki- ja kuhakantoihin Etelä- ja Lounais-Suomessa.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat tehostaneet valvontaa ja viehekalastusjärjestelmän vaikutusten seurantaa. Lähtökohtana on ollut se, että sikäli kun sellaisia ongelmia ilmenee, jotka edellyttävät erillisselvityksiä, ne hankintaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Uudenmaan TE-keskus ja Pernajan kalastusalue tekivät yhdessä kesällä 1997 haastattelututkimuksen, jossa selvitettiin kalastusaluetasolla viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa laadittiin lyhyt yhteenveto Ruotsin itärannikolla vuonna 1985 toteutetun vapakalastuksen vapauttamisen vaikutuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuosiraportit vuosilta 1998—2004. Vuosiraporttien liitteinä valiokunnalle on toimitettu "Kuinka Suomi Kalastaa" ja "Suomi kalastaa 2001"-tutkimukset, RKTL:n raportit "Viehekorttiuudistuksen vaikutuksista petokaloihin" 28.12.1998, 23.12.1999, 21.12.2000, 20.12.2001, 25.4.2003, 19.12.2003 ja 14.12.2004 sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten vuosiraportit viehekorttijärjestelmän toimivuudesta ja vaikutuksista vuosilta 1998–2004.

Kalastusasetuksen muuttamisesta 10.1.1997 annettuun asetukseen on otettu säännökset lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat sen mukaisesti määrittäneet toimialueillaan lohi- ja siikapitoiset vesistöt ja merkinneet näiden vesistöjen koski- ja virtapaikat tarpeen mukaan. Varsinkin Oulun ja Lapin läänien alueella merkittävien kohteiden määrä on kuitenkin kohtuuttoman suuri resursseihin ja käytännön tarpeisiin nähden. Apulaisoikeuskansleri on 19.10.2004 päivätyssä päätöksessään, joka koskee yksityisen kansalaisen tekemää valitusta Lapin ja Kainuun TE-keskusten alueella omaksutusta menettelystä lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisessä kiinnittänyt huomiota mm. säädösten viranomaisille asettamien vaatimusten ja niiden käytännön toteutuksen väliseen ristiriitaan. Apulaisoikeuskansleri ei ole pitänyt tilannetta tältä osin tyydyttävänä ja on todennut, että mm. viranomaiskäytännön yhdenmukaisuuden ja toisaalta myös lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi maa- ja metsäta-

lousministeriön olisi syytä harkita yhtenäisten säännösten tarvetta koski- ja virtapaikkojen määrittelemiseen. Asiasta on keskusteltu TE-keskusten kalatalousyksiköiden kanssa. Koski- ja virtapaikkojen määritteleminen yhtenäisin perustein ei ole kuitenkaan käytännössä helppo tehtävä, sillä näiden alueiden rajaus riippuu monin paikoin oleellisesti virtaamien suuruudesta.

Puheena olevan kalastuslain muutoksen vaikutukset kalastuksenhoitomaksukertymään ovat näkyneet vuodesta 1997 lähtien. Valtion talousarvion menopuolella vaikutukset näkyivät ensimmäisen kerran vasta vuonna 1999. Kalastuslain 18.12.1998 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.1999 alkaen 80 markasta 90 markkaan ja seitsemän päivän maksua 20 markasta 25 markkaan. Hinnankorotuksella pyrittiin siihen, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen osoitetut varat vähene. Kalastuslain 5.12.2003 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.2004 alkaen 15 eurosta 20 euroon ja seitsemän päivän maksua 5 eurosta 6 euroon. Tämän jälkeen voitiin katsoa eduskunnan edellyttämän lausuman toteutuneen niiltä osin, kun on kysymys kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitettavien määrärahojen vähenemisen estämisestä.

Ministeriön toimesta on toteutettu kampanjoita maksu- ja tiedotusjärjestelmien kehittämiseksi ja sitä kautta kalastuksenhoitomaksusuoritusten lisäämiseksi. Vuosimaksusuoritusten määrä näytti kuitenkin vakiintuvan kampanjoista huolimatta jotakuinkin vuoden 2000 maksusuoritusten tasolle eli vähän yli 300 000 suoritukseen vuosittain. Vuoden 2004 alussa voimaantulleen kalastuksenhoitomaksujen hinnankorotuksen seurauksena vuosimaksusuoritusten lukumäärä väheni kuitenkin noin 9 % edellisestä vuodesta. Lisäksi vuonna 2005 vuosimaksusuoritusten lukumäärä näyttää putoavan edelleen tuntuvasti vuoden 2004 lukemasta.

Vuonna 2000 maa- ja metsätalousministeriössä on laadittu selvitys "Kalatalousalan järjestöjen toiminnan rahoittamisesta kalastuksenhoitomaksuvaroista." Selvityksessä on tarkasteltu mm. kalastuksenhoitomaksukertymän kehitystä sekä järjestö- ym. toiminnan rahoitusmahdollisuuksia.

Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta
HE 63/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus seuraa metsälainsäädäntöön sisältyvien metsän uudistamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että mahdolliset uudistamistoiminnassa esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa.
>
> Eduskunta edellytti, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin.
>
> Eduskunta edellytti, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisääntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan huomioon niiden henkilövoimavaroihin vaikuttavia päätöksiä tehtäessä.

Metsäasetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (987/2001) mukaan metsäkeskuksen tulee puuttua yksityismetsälain (412/1967) aikana hakatun alueen metsänuudistamiseen vuoden 2002 loppuun mennessä, jos metsän uudistamisvelvoitteesta ei ole huolehdittu. Metsäkeskuksilta saadun tiedon mukaan tällaisten alueiden uudistamisesta on käyty vuonna 2002 sadoittain neuvotteluja ja tehty sopimuksia metsänomistajan ja metsäkeskuksen välillä. Uudistumatta olevat alueet tulevat pääpiirteissään käsitellyiksi säädetyssä määräajassa. Myöskään metsälain aikana syntyneiden metsänuudistamisalojen hoidossa ei ole valvonnassa havaittu erityisiä epäkohtia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsälainsäädännön kokonaisuudistuksen loppuvaiheessa hallitus päätti helmikuussa 1998 käynnistää Kansallinen metsäohjelma 2010:n valmistelun. Uudistettu metsä- ja luonnonsuojelulainsäädäntö antoi puitteet metsäohjelmalle. Ohjelma valmistui vuonna 1999 ja siinä on arvioitu sen toteuttamisen edellyttämät määrärahatarpeet. Ohjelman toteuttamisen kannalta keskeiset valtion talousarvion momentit ovat 30.60.42 (Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille), 30.60.44 (Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen), 30.60.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen) ja 30.60.83 (Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen). Valtion vuoden 2006 talousarviossa näiden momenttien määrärahat ovat yhteensä 114,164 milj. euroa, kun ohjelmassa arvioitu vuoden 2003 määrärahatarve vuoden 1999 kustannustasossa on 104,8 milj. euroa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsäkeskusten henkilövoimavaroihin vaikuttaa ennen kaikkea valtion talousarviossa metsäkeskusten toimintaan osoitettu määräraha. Metsäkeskuksille ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvion momentilta 30.60.42 (Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille). Valtiontaloudellisista syistä vuoden 2006 valtionavustus (44,179 milj. euroa) on maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan reaalisesti noin 0,7 milj. euroa vuoden 2005 määrärahaa pienempi, mikä merkitsee metsäkeskusten henkilövoimavarojen vähenemistä. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että valtiontaloudellisista syistä ei ole mahdollista lisätä momentin määrärahoja, vaan metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tulee lisätä toimintansa tuottavuutta. Tarkoitus on, että seuraavan vaalikauden loppuun mennessä puolet po. organisaatioiden henkilöstön luonnollisen poistuman johdosta vapautuvista työpaikoista täytettäisiin ja vastaavasti tuottavuutta nostettaisiin, mikä onnistuessaan vähentäisi metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionavustuksen tarvetta. Metsäkeskusten toiminnan tehostamistoimenpiteet edellyttävät investointeja lähivuosina. Investointien rahoittamisen helpottamiseksi maa- ja metsätalousministeriön ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion vuoden 2006 tulossopimuksessa on tarkoitus sopia, että Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio käyttää vuonna 2006 vähintään 2/3 valtionavustaan metsäkeskuksille suoritettaviin palveluihin, mikä merkitsee noin 0,5 milj. euron lisäystä metsäkeskuksille annettuihin kehittämispalveluihin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden kehitys
HE 221/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.1996, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1997 tammikuun loppuun mennessä selvityksen maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995 – 1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehitystä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmeneviä tuotekohtaisia ja alueellisia eroavaisuuksia sekä toimittaa seurannan havainnoista vuosittain selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.
>
> Eduskunta edellytti, että investointitukea myönnettäessä valtioneuvosto varmistaa tukivarojen riittävyyden huolehtimalla tukivarojen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Korkotukilainojen osuutta voidaan lisätä rahoituksessa. Korkotukea ei kuitenkaan saa myöntää, jos korkotukilainan kokonaiskorko ylittää vastaavaan tarkoi-

tukseen myönnetyn normaaliehtoisen lainan kokonaiskoron. Maa- ja metsätalousministeriön tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1998 alussa selvitys siitä, miten investointitukea on myönnetty ja investointituen vaikutuksista soveltamisalueen maatilojen toimeentuloedellytyksiin.

Eduskunta edellytti, että hyvissä ajoin ennen vuotta 1999 aloitetaan neuvottelut Euroopan yhteisöjen komission kanssa korotetun siirtymäkauden tuen saattamisesta pysyväksi kotieläintalouden sekä kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta.

Eduskunta edellytti, ettei aktiivitilojen meijerimaidon tilakohtaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuosina 1997 ja 1998 toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle pyydetyt selvitykset. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti toukokuussa 2005 maa- ja metsätalousvaliokunnalle eduskunnan edellyttämän selvityksen maataloustuotannon kustannus- ja tuloskehityksestä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmenevistä tuotekohtaisista ja alueellisista eroavaisuuksista.

Komissio hyväksyi 22.12.1999 suoran tulotuen maksamisen liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle vuoden 2003 loppuun saakka. Vuonna 2003 Suomi neuvotteli komission kanssa Etelä-Suomen kansallisen tuen jatkosta vuodesta 2004 eteenpäin. Neuvotteluissa saavutettu sopimus kattaa vuodet 2004–2007. Saavutettua sopimusta tarkennettiin vuonna 2005. Sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhatuotteiden varastoinnin tukien lisäksi kasvinviljelyn tuet, investointitukien korotus ja nuorten viljelijöiden aloitustuen tukitasojen korotus. Kasvinviljelyn tuet maksetaan Etelä-Suomessa ympäristötuen kansallisena lisäosana. Lisäksi sopimuksen yhteydessä sovittiin luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan käyttöönotosta. Kotieläintalouteen painottuva lisäosa otettiin käyttöön koko maassa vuonna 2005. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi.

Maatalouden investointien rahoituksen turvaamiseksi myös pitemmällä aikavälillä luovuttiin vuoden 2004 alusta uusien valtionlainojen myöntämisestä ja korotettiin vastaavasti korkotukilainojen myöntämisvaltuutta.
Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maitokiintiöt
HE 29/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.5.1997, että tuotantorenkaan ja yhteenliittymän purkautuessa toimintaa jatkavien osakkaiden edut turvataan siten, että toimintaa jatkavat voivat halutessaan säilyttää tuotantorenkaan viitemäärän kokonaisuudessaan. Viime kädessä tulee myöntää koko menetettyä määrää vastaava lisäkiintiö. Maa- ja metsätalousministeriön meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12 päivänä maaliskuuta 1997 antaman päätöksen (219/1997) 5 §:ään liittyen eduskunta edellyttää, että tapauksessa, jossa sisarusten keskeisellä vuokrasopimuksella on vuokrattu maiden ohessa maitokiintiöt, tulee jatkavalle turvata maidontuotannon tason säilyttäminen.

Eduskunta edellytti, että tuottajien viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaus tulee toteuttaa ostajatason tasauksena viitemäärien suhteessa, mikä edellyttää edellä mainitun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 16 §:n muuttamista.

Eduskunta edellytti, että mikäli ylimääräistä tuotantotukea maksetaan sen johdosta, että viitemääriä alennetaan meijerimaidon viitemäärien sopeuttamiseksi maakiintiöön, tulee kyseinen tuotantotuen rahoitus järjestää siten, ettei se vaikuta vähentävästi muihin kansallisiin tukiin. Tarpeen vaatiessa tähän tarkoitukseen tulee käyttää maatilatalouden kehittämisrahaston varoja. Eduskunta edellyttää edelleen, että kyseistä tukea maksettaessa noudatetaan riittävää joustavuutta muun muassa siten, että tuottajat oikeutetaan tukeen myös siltä osin kuin he eivät vielä ole tuotannossaan pystyneet hyödyntämään hiljattain ostamaansa viitemäärän lisäystä. Päätöksen soveltamisessa tulee maaseutuelinkeinopiireille antaa tarpeellinen harkintavalta.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 12.3.1997 päätöksen (219/1997) meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä. Päätöksellä siirryttiin 1.7.1997 osittain hallinnolliseen viitemäärien välitykseen, jossa valtio ostaa viitemääriä kiinteään hintaan. Tuottajalla, joka tuotantojakson aikana myy vähintään puolet viitemäärästään valtiolle, on tietyin rajoituksin oikeus myydä jäljellä oleva viitemääränsä toiselle tuottajalle. TE-keskusten maaseutuosastot myyvät valtiolle ostetut viitemäärät alueensa tuottajille. Osastot jakavat myytävät määrät kolmen hakijaryhmän kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö lisäsi 14.8.1998 päätökseen uuden 10 a §:n, jolla säädettiin poikkeuksista etuosto-oikeuteen viitemääriä hallinnollisesti myytäessä. Kyseisessä säännöksessä tuotantorenkaan ja yhteenliittymän osakkaille myönnetään poikkeus siten, että tuottajien yhteenliittymien purkautuessa toimintaa jatkavilla osakkailla on etuosto-oikeus eroavan tuottajan viitemääriin. Tämä mahdollistaa sen, että TE-keskus voi palauttaa yhteenliittymän viitemäärän ennalleen. Huhtikuusta 2000 alkaen hallinnollinen hinta on ollut 8,4094 senttiä/litra (+arvonlisävero). Hallinnollinen ostohinta on 1.4.2006 alkaen 4 senttiä/litra (+arvonlisävero), samoin kun hallinnollinen myyntihinta 1.5.2006 tai sen jälkeen jätettyjen ostotarjousten perusteella myytäville viitemäärille. Uusin ministeriön asetus maidon toimitusten viitemääristä (441/2005) annettiin 22.6.2005.

Maitokiintiövaranto on edellytys kiintiöjärjestelmän toimivuudelle. Tästä syystä Euroopan yhteisön maidon- ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia (355/1995) on muutettu 30.6.1997 siten, että Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää viitemäärien ostamiseen kansalliseen varantoon. Maa- ja metsätalousministeriö jakaa varantoon kertyneet viitemäärät TE-keskuksille erikseen määräämillään perusteilla edelleen tuottajille myytäväksi. Ministeriö pyrkii käytettävissään olevin keinoin turvaamaan maidontuotantoa jatkavien tuottajien tuotannon tason säilymisen. Osittain hallinnollisessa kiintiökauppajärjestelmässä tuottajat voivat myös itse hankkia viitemääriä vapailta markkinoilta.

Kullekin EU:n jäsenvaltiolle on vahvistettu kokonaiskiintiö, jota tilakohtaisten viitemäärien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää. Jos maakiintiö ylittyy, jäsenvaltion on maksettava lisämaksua, joka on kiintiökaudella 2005/2006 noin 0,32 euroa ylityslitralta. Ylitysmaksu peritään tilakohtaisen viitemääränsä ylittäneiltä tuottajilta. Ennen maksun perimistä tehdään tilakohtaisten ylitysten ja alitusten tasaus. Tämä antaa tuottajille mahdollisuuden ylittää viitemääränsä samalla määrällä, jolla muut alittavat viitemääränsä. Tuottajilta perittävä ylitysmaksu kohdistuu vain tasatuille ylityslitroille. Kiintiövuodesta 1995/1996 lähtien on sovellettu kansallisella tasolla ylitysten suhteessa tapahtuvaa tasausta. Tuotantojaksolla 1999/2000 maakiintiö ylittyi ensimmäisen kerran noin 14 miljoonalla litralla (0,6 %). Tuottajatasolla lisämaksun alainen määrä oli tasauksen jälkeen 5,4 % tilakohtaisen viitemäärän ylityksestä. Tuotantojaksolla 2000/2001 maakiintiön ylitys oli 24,6 miljoonaa litraa (1,1 %). Vastaavasti tuottajatasolla lisämaksun alainen määrä oli 10,7 % tilakohtaisen viitemäärän ylityksestä. Maakiintiö ylittyi myös tuotantojaksolla 2001/2002 67 miljoonalla litralla ja tuotantojaksolla 2002/2003 31 miljoonalla litralla. Tuotantojaksoilla 2003/2004 ja 2004/2005 tuotettu maitomäärä jäi alle maakiintiön. Myös kuluvalla tuotantojaksolla 2005/2006 tuotannon ennustetaan pysyvän maakiintiössä.

Viitemäärien 1.4.1997 tapahtuneen alentamisen korvaamiseksi tuottajalta 1.4.1997–31.12.1997 välisenä aikana markkinointiin myydystä maidosta maksettavaa tuotantotukea korotettiin 4 penniä kilolta, jos tuottajan viitemäärää oli alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön annetussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Sanotusta korvauksesta aiheutui valtiolle menoja vuonna 1997 noin 70 milj. mk, joka maksettiin talousarviossa maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen vuodelle 1997 varatusta siirtomäärärahasta. Koska kyseinen korvaus maksettiin lisähintana vuoden 1997 yhdeksän viimeisen kuukauden aikana, kiintiöitä alkuvuonna ostaneet tuottajat ja tuotantoaan laajentamassa olevat tuottajat eivät välttämättä ehtineet saada edes hallinnollista hintaa vastaavaa 65 pennin korvausta leikattua litraa kohti. Muun muassa tästä syystä korvauksen maksamista jatkettiin vielä vuonna 1998 siten, että 1.1.1998–31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydystä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyi 0,02 mk/kg korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Korvauksen maksamista ei ole jatkettu 31.3.1998 jälkeen.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Laki eläinten lääkitsemisestä
HE 55/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriö selvittää mahdollisuudet luoda maahamme eläinhuoltovakuutus, joka kattaisi muut eläintaudit kuin salmonellan ja lakisääteisesti vastustettavat taudit.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän suunnittelemaan eläintautien vastustamisen strategiaa Suomessa. Työryhmän tuli myös selvittää mahdollisuudet perustaa maahan uusia rahoitusmahdollisuuksia vähentämään eläintaudeista aiheutuvia taloudellisia tappioita. Työryhmä luovutti mietintönsä 7.1.2004. Työryhmä katsoi, että korvausjärjestelmän perustamisessa välttämätöntä on eri tuotantosektoreiden sekä teollisuuden yhteinen näkemys nykyistä laajemman korvaustarpeen olemassaolosta sekä halukkuus sitoutua perustettavaan järjestelmään ja luoda järjestelmän tarvitsemat resurssit. Koska tautitilanne Suomessa on varsin hyvä, on epätodennäköistä, että tuottajat tai elinkeino olisivat halukkaita sijoittamaan ennalta esimerkiksi eläintautirahaston perustamiseksi tarvittavia varoja.

Metsätilojen tukeminen
HE 197/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.1997, että maaseutuelinkeinolain mukaisia maanjärjestely- ja rahoitusmahdollisuuksia käytetään kompensoivasti alueellisella tasolla metsätaloustoimintaa harjoittavien tahojen metsätilojen tiluskokojen kehittämiseksi ja että lain kumoamisen vaikutuksia muutenkin seurataan.

Maa- ja metsätalousministeriö on työvoima- ja elinkeinokeskuksille antamissaan maanosto- ja myyntitoimintaa koskevissa ohjeissa edellyttänyt, että TE-keskusten hallintaan tuleva ja hallinnassa oleva maa tulee mahdollisimman nopeassa aikataulussa käyttää maatilojen koon suurentamiseen. Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinnassa oli 1.1.2005 maata yhteensä noin 6 700 ha.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa on vuonna 2005 maanostoihin varattu 2,50 milj. euroa, josta TE-keskusten tekemiin maanostoihin on käytetty 2,19 miljoonaa euroa. Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi lähinnä maaseutuelinkeinolain mukaisten velkajärjestelyjen yhteydessä tai silloin, kun omaisuuden osto valtion saatavien turvaamiseksi

on perusteltua. Maata on hankittu myös pienimuotoisten uusjakojen toteuttamiseen. Muuten pelto- ja metsäalueet on pääsääntöisesti pyritty ohjaamaan maatilojen koon suurentamiseen lisämaanostolainoituksella.

Maatila- ja metsätalousyritysten tilakoon kehittämistavoitetta on toteutettu myöntämällä pelto- ja metsälisämaan ostoihin korkotukilainaa. Maatalousmaan lainoituskelpoiselle hinnalle on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (536/2002) asetettu alueelliset enimmäisrajat, jonka ylittävä hinta ei ole lainoituskelpoinen. Korkeimmillaan lainoituskelpoisen maatalousmaan hinta maan eteläosissa voi olla 6 000 euroa hehtaarilta. Lisäalueen ostoon myönnetty lainamäärä on pääosin ollut enintään 50 % hyväksyttävästä kauppahinnasta, tukitason ollessa enintään 5 %. Lisämaanostoon myönnetty tuki on tarkoituksella pidetty alempana kuin muihin tuotannollisiin investointeihin suunnattu tuki. Näin pyritään osaltaan hillitsemään maan hinnannousua. Lisämaan ostoon on vuonna 2005 myönnetty lainoja noin 3 100 kpl, tuettujen lainojen kokonaismäärän ollessa noin 94 milj. euroa.

Maanhankintaoikeuslaki (391/1978) kumottiin 1.1.1998. Kumoamisen eräänä kielteisenä seurauksena ennakoitiin olevan maa- ja metsätalousmaan hintatason lievän nousun, joskaan hallitus ei arvioinut sitä merkittäväksi.

Metsämaan hehtaarihinnat ovat Maanmittauslaitoksen ylläpitämän kiinteistöjen kauppahintarekisterin mukaan tasaisesti nousseet vuodesta 1993, jolloin ne olivat alimmillaan. Vuonna 2004 metsämaan keskimääräinen hehtaarihinta Suomessa oli 2 104 euroa, mikä merkitsi edelliseen vuoteen verrattuna 1 % nousua.

Koska lausuma ei enää ole ajankohtainen, asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito
HE 212/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.12.1997, että hallinnoinnin selkeyttämiseksi metsäsuunnitelma määritellään keskitetysti siten, että eri säännöksissä asetettavat suunnitelmavelvoitteet muodostuvat mahdollisimman yhtenäisiksi.
>
> Eduskunta edellytti, kiinnittäen samalla huomiota nuoren metsän hoitotarpeen laajuuteen ja kiireellisyyteen, että myös metsätalouden organisaation kautta ohjataan varoja työllisyystöihin.

Maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on metsälain muun tarkistamisen yhteydessä lisätä lakiin säännös metsäsuunnitelmaa koskevaksi yleismääritelmäksi, jota joko sellaisenaan tai erityislaeissa määriteltävin tarpeellisin tarkennuksin metsäsuunnitelmalla tarkoitettaisiin, kun suunnitelma säädetään laissa metsänomistajan oikeuksien tai velvollisuuksien edellytykseksi. Metsäsuunnitelman määrittelyssä tullaan ottamaan huomioon metsäsuunnittelun käsitteistössä tapahtumassa oleva selkeyttämistyö.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (1286/1997) 9 §:n 3 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriö on määräyksinä (nro 11/98, Dnro 1543/00/98, annettu 27.3.1998) määritellyt tilakohtaisen metsäsuunnitelman sisällön.

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti nuoren metsän hoito -kampanjan vuoden 1997 loppupuolella. Kampanjan tarkoituksena oli vuosien 1998–2002 aikana lisätä nuoren metsän hoitotöitä yksityismetsissä siten, että jälkeenjääneisyys näissä töissä saataisiin kurottua umpeen. Kampanjan ansiosta nuoren metsän hoidon suorite kasvoi. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1999) 1.12.1999 voimaan tullut muutos mahdollistaa valti-

on tuen myöntämisen energiapuun haketukseen, mikä osaltaan edistää hoitotöiden tekemistä ja työllisyyttä.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, jossa säädetään mahdollisuudesta rahoittaa työllisyystyönä tehtävää nuoren metsän hoitoa ja energiapuun korjuuta puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi myönnettävällä valtion tuella ja työministeriön asetus työllisyystyönä teetettävästä nuoren metsän hoidosta tulivat voimaan 15.5.2001. Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli muutoksen kestävän metsätalouden rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännökseen siten, että metsän hoitoon liittyvä tuki energiapuun haketukseen jatkuu ja on voimassa vuoden 2007 loppuun.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli vuoden 2005 aikana kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain uudistamista. Vuoden 2005 toukokuussa sidosryhmille järjestettiin seminaari, jossa ministeriö kertoi uudistuksen linjauksista ja osallistujat saivat esittää alustavia kantojaan.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohja
HE 58/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.11.1999, että laajennettaessa perustettavan osakeyhtiön omistuspohjaa suunnatulla osakeannilla tulee siementen myyntiä harjoittavat eri tahot ottaa mahdollisimman laajasti huomioon.
>
> Eduskunta edellytti, että Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteyteen perustetaan ”pelto- ja puutarhakasvien biodiversiteettiyksikkö”, jonka tehtävänä on säilyttää peltokasvien, myös tietyllä hetkellä taloudellisesti kannattamattomien kasvien (lajien/lajikkeiden) geneettinen monimuotoisuus.

Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa jatkamaan perustetun Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohjaa laajennettiin vuoden 2000 aikana suunnatulla osakeannilla siten, että yhtiön osakepääoma korotettiin 1 000 000 markasta 1.538.500 markkaan. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry., Hankkija Maatalous Oy, Kemira Agro Oy, Raisio Yhtymän tutkimussäätiö sr., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f. ja Tilasiemen Oy merkitsivät osakkeita uusmerkinnässä 5.385 kappaletta 1.290 markan merkintähinnalla. Suunnatun osakeannin jälkeen omistajakunta edustaa merkittävää osaa siementen myyntiä harjoittavista tahoista, eikä sen jälkeen ole ollut tarvetta laajentaa omistuspohjaa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Maatalouden tutkimuskeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos yhdistettiin 1.3.2001 alkaen Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseksi. Kesällä 2001 valmistuneessa Suomen maa- ja metsätalouden kansallisessa kasvigeenivaraohjelmassa selvitettiin tutkimuskeskuksessa olevan kasvinjalostustutkimuksen tutkimusalan asemaa lausuman tarkoittamassa asiassa. Ohjelmassa korostetaan edelleen Pohjoismaisen geenipankin roolia maa- ja puutarhatalouden kasvigeenivarojen suojelussa. Pohjoismaiset jalostajat lähettävät lajikemateriaalistaan näytteen Pohjoismaiden geenipankkiin, jonka tehtävänä on säilyttää pysyvästi sinne lähetetty materiaali. Ohjelmassa ehdotetaan myös maa- ja puutarhatalouden kasvigeenivaraohjelman toimeenpanovastuuta lisättäväksi maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa (MTT). Tutkimuskeskukseen on perustettu vuonna 2002 virka maa- ja puutarhatalouden kasvigeenivarojen suojelun ja kestävän käytön koordinoimiseksi. MTT:lle

on tutkimuslaitoksen ja ministeriön välisessä tulossopimuksessa sovittu sekä eläingeenivara- että maa- ja puutarhatalouden kasvigeenivaraohjelmien koordinaatiovastuu. Työtä ohjaa ja seuraa ministeriön alainen geenivaraneuvottelukunta, jossa sidosryhmät ovat laajasti edustettuina. MTT:ssä toimii oma sisäinen biodiversiteettineuvottelukunta ja kasviryhmäkohtaiset työryhmät, jotka vastaavat MTT:n omien geenipankkikokoelmien kehittämisestä. Vuonna 2005 toimittiin edellä kuvatun mukaisesti.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Siemenhuollon toimivuuden ja siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaaminen
HE 45/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.6.2000, että hallituksen tulee vaikuttaa EU:n komissioon siten, että komissio tekee ehdotuksen, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin edellyttänyt.
>
> Eduskunta edellytti, että yhteisötasolla käytössä olevan kokeilutoiminnan puitteissa myös Suomessa mahdollistetaan alemman asteen säännöksillä irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi.

Euroopan Unionin neuvosto on kylvösiemendirektiivin muutosten käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa joulukuussa 1998 todennut, että sellaisia tarjottuja siemeneriä, joita ei voida pitää viljelyyn sopivina maassa tai maissa, joissa on ylipääsemättömiä siementen tarjontaongelmia, ei huomioida. Samalla neuvosto toteaa, että poikkeuksen kohteena oleva markkina-alue on tarkoin rajattava ja että poikkeusalueen hallinnointi on hoidettava mahdollisimman nopeasti. Komissio on tehnyt päätöksen Suomen aloitteesta, että jäsenvaltio voi itse säätää tietyissä olosuhteissa alueellaan markkinoitavan kylvösiemenen itävyydestä. Jäsenvaltion on ilmoitettava tarpeestaan poikkeusmenettelyyn muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Ellei muista jäsenvaltioista ole saatavilla sopivaa kylvösiementä, jäsenvaltio voi päättää poikkeuksesta sallia markkinoida alueellaan rajoitetun ajan ja määrän kylvösiementä alennetulla itävyydellä.

Suomessa irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi on mahdollistettu siemenkauppalailla (728/2000) ja sen nojalla annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella viljakasvien siemenkaupasta (109/2000), jossa säädetään yksityiskohtaisesti irtotavarana myytävästä siemenestä ja irtotavaramyyntiä koskevista vaatimuksista (10 §). Käytännössä menettely toimii siten, että pakkaamot voivat ilmoittaa Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle valvonnan varmistamiseksi, milloin niiden on tarkoitus myydä siementä irtotavarana. Pakkaamot voivat näin keskittää siemenen myynnin haluamaansa ajankohtaan, kuten on myös tapahtunut.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Vesihuoltolaitokset
HE 85/2000 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.12.2000, että hallitus seuraa vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muutoksia ja arvioi seurannan perusteella muutosten taloudellisia vaikutuksia ja sammutusvesihuollon toimivuutta sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi.

Vesihuoltolaitosten tilinpäätöstiedot vuodelta 2003 on analysoitu ja tulosten perusteella valmistui vuonna 2005 Suomen vesihuoltolaitosten liiketaloudellinen analyysi (MMM:n julkaisuja 6/2005). Raportin perusteella vesihuoltolaitokset toimivat yleensä kustannuskattavasti eli toiminnan kulut saadaan katettua asiakkailta perittävillä maksuilla. Suurilla laitoksilla saavutetaan mittakaavaetuja. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa edelleen vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muutoksia ja ryhtyy tarpeen mukaan toimenpiteisiin.

Sisäasiainministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteistyönä on tehty kysely pelastustoimen alueille sammutusvesihuollon toimivuudesta. Yhteenveto tuloksista valmistui vuonna 2005. Selvityksessä tunnistettiin monia sammutusvesihuollon kehittämistarpeita, jotka liittyivät sammutusvesisuunnitelmien tekemiseen, palopostien ja vesiasemien kartoille merkitsemiseen sekä pelastustoimen ja vesihuoltolaitosten yhteistyöhön. Selvityksen perusteella ei kuitenkaan ilmennyt sammutusveden järjestämiseen liittyviä tarpeita tarkistaa lainsäädäntöä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maaseutuelinkeinorekisterilaki
HE 165/2000 vp, VJL 2/2001 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2000, että maaseutuelinkeinorekisterilain kokonaisuudistuksen yhteydessä kartoitetaan eri tietojen asianmukaiset säilytysajat tietotyypeittäin ja että sen jälkeen mahdollisimman pian eduskunnalle annettavaan hallituksen esitykseen sisällytetään ehdotukset säännöksiksi tietojen säilytysajoista.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti vuonna 2002 lainsäädäntöhankkeen, jonka tehtävänä oli 31.12.2003 mennessä selvittää maaseutuelinkeinorekisterilain uudistamistarpeet sekä tehdä ehdotus lain kokonaisuudistukseksi. Työryhmän työ on vielä kesken muun muassa maataloushallinnon organisaation muuttumisen vuoksi. Nykyisin maaseutuelinkeinorekisteriä pitävän maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tehtävät arvioidaan uudestaan organisaation uudistamisen myötä. Työryhmän työn saattamiseksi valmiiksi on myönnetty jatkoaikaa vuoden 2006 loppuun saakka. Maaseutuelinkeinorekisteriin sisältyvien tietojen säilytysaikaa koskevat säätämistarpeet tullaan selvittämään tämän hankkeen yhteydessä.

Hukkakauran torjunnan tehostaminen
HE 50/2001 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2001 hukkakauran torjunnan tehostamiseksi, että valtion talousarvioesityksessä osoitetaan vuosittain riittävät varat niin hukkakauran valvontatoimenpiteisiin kuin hukkakauran torjunnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen ja että hukkakauran torjunnassa vallitsevasta tilanteesta maassamme toimitetaan vuosittain selvitys eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Vuoden 2004 talousarviossa oli hukkakaurakorvauksiin momentille 30.01.41 varattu 66 000 euroa, millä määrärahalla voitiin korvata noin 20 % haetuista korvauksista. Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen on vuonna 2004 palkattu tarkastaja nimenomaan hukkakauran torjunnan ja leviämisen estämisen valvontaa varten. Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut hukkakauran torjunnasta vallitsevasta tilanteesta eduskunnalle selvityksen vuonna 2005.

Eläke- ym. etuuksien ansiotulorajat
HE 246/2001 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.6.2002, että eläke- ym. etuisuuksiin liittyvät ansiotulorajat selvitetään niiden määrien tarkistamiseksi.

Varhaiseläkejärjestelmissä on rajoitettu eläkkeensaajan ansiotyötä eläkeaikana siten, että tietyn rajan ylittävät työansiot johtavat eläkkeen maksun keskeyttämiseen. Tällainen rajoitus sisältyy myös luopumistukijärjestelmään. Luopumistukea ei makseta kuukaudelta, jona tuensaaja on ansiotyössä ja ansaitsee TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun määrän kaksinkertaisena. Vastaava rajoitus koskee työttömyyseläkkeen maksua. Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksu puolestaan keskeytyy jo pienempien ansioiden johdosta (rajamäärä on puolet edellä sanotusta rajamäärästä).

Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta (1385/2004) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Mainitussa laissa säädetään, että luopujan ansiotuloraja on vuoden 2005 alusta vastaavan tasoinen kuin työttömyyseläkkeessä vuoden 2005 alusta noudatettava korotettu ansiotuloraja. Vuonna 2006 ansiotuloraja on noin 556,60 euroa kuukaudessa. Vuonna 2005 raja luopumistuessa oli 538 euroa ja vuonna 2004 458,68 euroa kuukaudessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Energiapuuketjulogistiikka
HE 67/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 2) Momentti 30.31.44. Eduskunta edellytti, että kehitettäessä energiapuuketjulogistiikkaa selvitetään mahdollisuudet alueellisten kustannuserojen tasaamiseen.

Energiapuuketjulogistiikan kehittämismahdollisuuksia on selvitetty kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmässä, jonka tehtävänä oli valmistella uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelman uusimista. Työryhmän 5.12.2002 valmistuneessa muistiossa todetaan, että eduskunnan lausunnon perustelujen mukaan mahdollisina metsähakkeen lisätukijärjestelminä tulisi ensisijaisesti tarkastella jo olemassa olevia järjestelmiä. Kysymykseen tulevia rahoitusjärjestelmiä ovat lähinnä laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta (954/1981) eli ns. kuljetustukilaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (1094/1996). Muistiossa todetaan, että kuljetustukilaki ei sovi metsähakkeen tukemiseen mm. koska lain edellyttämä yksisuuntainen minimikuljetusmatka on 266 km eikä hake sisälly laissa olevaan tukikelpoisten jalosteiden luetteloon. Lisätuet metsähakkeen tuotanto- ja toimitusketjulle ehdotetaankin kohdistettavaksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain puitteissa esim. haketustukiosiota muuttamalla.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää mm. energiapuun korjuuseen ja haketukseen liittyvien valtion tukien ohjaamista nykyistä voimakkaammin energiapuun käyttöä lisääväksi. Työryhmän määräaika oli 30.4.2004. Työryhmän esityksen perusteella valmisteltiin energiapuun korjuutukeen ja haketustukeen laajennuksia (HE 174/2004 vp), jotka eduskunta hyväksyi syksyllä 2004. Samalla on tarkoitus porrastaa energiapuun korjuutuki vyöhykkeittäin.

Lakia kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (983/2004), jonka oli tarkoitus olla voimassa vuoden 2005 loppuun, ei saatettu voimaan, koska maa- ja metsätalousministeriön määrärahakehys 11.3.2005 ei mahdollistanut sitä, että vastaavia tukisäännöksiä voitaisiin noudattaa vuoden 2005 jälkeen valtion

muuta tukea metsänhoito- ja metsänparannustoimiin vähentämättä kuten eduskunta lakia hyväksyessään edellytti Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli vuoden 2005 aikana rahoituslain kokonaisuudistuksesta.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Siemenperunakeskus
HE 70/2002 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1) Eduskunta edellytti 17.6.2002, että nykyisin Siemenperunakeskuksella olevaa tehtävää tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa nimenomaan Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi tulee jatkaa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Ruukin tutkimusasemalla ja että valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain perunaviljelyä koskevaa tutkimus- ja kehitystoimintaan riittävät määrärahat.
>
> 2) Eduskunta edellytti, että Siemenperunakeskusta osakeyhtiöksi muutettaessa maamme huoltovarmuus perunantuotannon osalta turvataan muun muassa siten, että valtio säilyttää osakkuutensa yhtiössä niin kauan kuin yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttamisen varmistaminen sitä edellyttää.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitos (MTT) on maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksessa oleva tutkimuslaitos, joka saa tulonsa lähes kokonaisuudessaan valtion talousarviosta. MTT:n tulossopimuksessa määritellään vuosittain maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen painopistealueet ja tärkeimmät tutkimuskohteet. Siemenperunatutkimus on edelleen yksi MTT:n kasvintuotantotutkimuksen painopistealueita ja Ruukkia kehitetään tärkeänä alueellisena toimijana siemenperunatutkimuksessa. Tulostavoitteiden toteutumista seurataan MTT:n kanssa käytävissä tuloskeskusteluissa.

Suomen Siemenperunakeskus (SPK) Oy:n osakassopimuksessa valtio sitoutuu siihen, ettei se myy omistamastaan 22 %:n osuudesta osakkeita ennen 1.9.2007. Valtioneuvoston asetuksen (344/2003) mukaan on mahdollista maksaa korvausta kansallisesti tärkeiden peltokasvien jalostustyöstä, mutta myös kantasiementuotannosta, joka osaltaan mahdollistaisi sen, että yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttaminen varmistuisi ennen 1.9.2007. Vuonna 2005 Huoltovarmuuskeskus maksoi ensimmäistä kertaa Siemenperunakeskukselle perunan kantasiementuotannosta.

Liito-oravan suojelu
HE 73/2003 vp, LA 154/2003 vp — EV 52/2004 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV (a) tarkistamiseksi Suomen ja liito-oravan osalta, mikäli liito-oravakannan osoitetaan olevan niin runsas ja vakaa, ettei sitä voida enää pitää kyseisessä liitteessä tarkoitettuna yhteisön tärkeänä pitämänä lajina, joka edellyttää tiukkaa suojelua.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että liito-oravan suojeluun liittyvälle viranomaistoiminnalle asetettavista lisätehtävistä ja joutuisuusvaatimuksesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset otetaan asianmukaisesti huomioon talousarviota laadittaessa.
>
> 3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan selkeän viranomaismenettelyn ohjeistamisesta liito-oravan suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn siten, että tarvitta-

vat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajien tasavertainen kohtelu sekä liito-oravan asianmukainen suojelu turvaten.

4. Eduskunta edellytti, että metsätalouden ympäristötukeen osoitettava määräraha mitoitetaan valtion talousarviota laadittaessa niin suureksi, että liito-oravan suojelusta aiheutuvat lisäkustannukset tulevan asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Ympäristöministeriö on tilannut Helsingin yliopistolta Suomen liito-oravakannan inventoinnin. Kolmivuotinen inventointi valmistuu vuoden 2006 alussa. Kun liito-oravakannan koko saadaan tietoon, on edellytykset harkita jatkotoimenpiteet ja mahdollinen suojelun väljentäminen.

Metsäkeskusten viranomaistoiminnan lisätehtävien vuoksi valtion vuoden 2005 talousarviossa todetaan momentin 30.60.42 Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille selvitysosassa, että valvonta- ja tarkastustoimintaa tehostetaan ja sen voimavarat säilytetään vuoden 2004 tasolla. Tämä merkitsee, että metsäkeskusten määrärahojen vähennys kohdistuu alueelliseen metsäsuunnitteluun, neuvontaan ja muuhun toimintaan.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö antoivat 30.6.2004 yhteisen ohjeen metsäkeskuksille ja alueellisille ympäristökeskuksille liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämisestä ja turvaamisesta metsien käytössä. Ministeriöt myös seuraavat ohjeen käytännön toteutumista yhteistyössä. Liito-oravan suojelua voidaan korvata metsätalouden ympäristötuella silloin, kun sen lisääntymis- ja levähdyspaikka sijaitsee metsälain 10 §:n tarkoittamalla erityisen tärkeällä elinympäristöllä.

Metsätalouden ympäristötuen käyttö oli vuonna 2003 1 245 000 euroa ja vuodelle 2004 ympäristötukeen osoitettiin 3 115 000 euroa. Vuodelle 2005 osoitettiin 2 965 000 euroa ja vuodelle 2006 on osoitettu 3 965 000 euroa.

Maa- ja metsätalousministeriö viittaa vastauksen osalta myös ympäristöministeriön osuudessa olevaan lausumaan HE 76/2003 vp.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta
HE 169/2003 vp — EV 185/2004 vp
Ympäristövaliokunta

2. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 29/2004 vp) viitaten eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti metsästyslakia koskevan muutosesityksen, jolla Kyrön Lapinkylän eli Raattaman ja Rauhalan kylän asukkaille palautetaan oikeus harjoittaa metsästystä valtion mailla.

Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on perustettu 30 päivänä joulukuuta 2004 annetulla lailla Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta (1430/2004). Kansallispuisto sijaitsee Enontekiön, Kittilän, Muonion ja Kolarin kunnissa ja sen pinta-ala on noin 102 000 hehtaaria. Kansallispuistoja koskevat rauhoitussäännökset ovat luonnonsuojelulain (1096/1996) 13–15 §:ssä. Tämän lisäksi Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annettuun lakiin on otettu eräitä täydentäviä säännöksiä, joilla turvataan erityisesti paikallisten asukkaiden perinteisiä oikeuksia, kuten metsästyksen harjoittamista puiston alueella. Metsästys onkin sallittu paikallisille asukkaille metsästyslain (615/1993) 8 §:n mukaisesti suurimmassa osassa puistoa.

Valtioneuvosto teki 18 päivänä kesäkuuta 2003 päätöksen kuntajaon muuttamisesta Kittilän ja Muonion kuntien välillä (566/2003). Päätöksellä siirrettiin silloisen Pallas-Ounastunturin

kansallispuiston Kittilän kunnan puoleinen osa Muonion kuntaan. Tämä tarkoitti sitä, että kuntajaon muutoksen myötä Kittilän niin sanotun Kyrön Lapinkylän eli Raattaman ja Rauhalan kylien asukkaat menettivät metsästyslain 8 §:n mukaisen oikeutensa metsästää edellä tarkoitetulla alueella. Pallas-Ounastunturin kansallispuistoon kuuluvat alueet ovat nyttemmin osa Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa.

Hyväksyessään lain Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta eduskunta edellytti vastauksessaan asiaa koskevaan hallituksen esitykseen (EV 185/2004 vp), että hallitus valmistelee pikaisesti metsästyslakia koskevan muutosesityksen, jolla Kyrön Lapinkylän eli Raattaman ja Rauhalan kylien asukkaille palautetaan oikeus harjoittaa metsästystä valtion mailla.

Asiaa tämän jälkeen selvitettäessä kävi ilmi, että Raattaman ja Rauhalan kylien asukkaiden oikeutta metsästää ei ole mahdollista palauttaa muuttamalla metsästyslakia, koska luonnonsuojelulain säännökset, joihin Pallas-Yllästunturin kansallispuiston osalta on viitattu, lähtökohtaisesti kieltävät kaiken metsästyksen puiston alueella. Paikallisille asukkaille metsästys on kuitenkin sallittu suuressa osassa puistoa ja metsästysoikeuden laajentava muutos on tehtävä tätä koskevaan Pallas - Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain 4 §:ään.

Edellä mainituista syistä johtuen asiaa koskeva hallituksen esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä. Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Kittilän kunnan Raattaman ja Rauhalan kylissä vakinaisesti asuvilla henkilöillä olisi oikeus metsästää kansallispuiston siinä osassa, joka kuntajaon muuttamista koskevalla valtioneuvoston päätöksellä on vuonna 2003 siirretty Kittilän kunnasta Muonion kuntaan. Esityksellä toteutettaisiin eduskunnan asiaa koskevan lausuman sisältö. Asiaa koskeva hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta (HE 228/2005 vp) on annettu eduskunnalle 22.12.2005. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Laki Metsähallituksesta
HE 154/2004 vp, 248/2004 vp — EV 233/2004 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus osoittaa valtion talousarvioesityksessä korkeakouluille ja/tai oppilaitoksille tarvittaessa lisärahoituksen, jos valtionmaalla sijaitsevien opetus- ja/tai tutkimusmetsien pysyttäminen korkeakoulujen ja/tai oppilaitosten hallinnassa sitä vaatii.

Asian selvittämistä jatketaan maa- ja metsätalousministeriön, opetusministeriön ja Metsähallituksen välisenä yhteistyönä.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta
HE 174/2004 vp - EV 138/2004 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 27.10.2004, ettei lain väliaikaisia säännöksiä muutoksista energiapuun korjuuta ja haketusta koskevaan tukeen saateta voimaan, ennen kuin on varmistunut, että vastaavia tukisäännöksiä voidaan noudattaa vuoden 2005 jälkeen valtion muuta tukea metsänhoito- ja metsänparannustoimiin vähentämättä.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että varsinaiset valmistelut kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain kokonaisuudistukseksi käynnistetään välittömästi ja että uudistusta koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle 1.1.2006 mennessä.

Lain voimaantulosta päätetään valtiontalouden vuoden 2005 kehysten yhteydessä.

Valtiontalouden kehysten hyväksymisen yhteydessä 11.3.2005 ei voitu varmistua siitä, että lakiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (983/2004) sisältyviä tukisäännöksiä voitaisiin noudattaa vuoden 2005 jälkeen valtion muuta tukea metsänhoito- ja metsänparannustoimiin vähentämättä. Tästä syystä määräaikaista lakia (983/2004) ei voitu saattaa voimaan.

Maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain kokonaisuudistuksesta vuoden 2005 aikana. Esitys lähtee lausuntokierrokselle vuoden 2006 alussa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Metsäkauriin metsästys
HE 278/2004 vp, LA 16/2005 — EV 31/2005 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.4.2005, hallitus seuraa metsäkauriin metsästyksen saalismäärien sekä metsäkauriskannan kehitystä samoin kuin metsäkauriin aiheuttamien vahinkojen korvauskäytäntöä ja että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan seurannan tuloksista selvitys vuoden 2006 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 12.5.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Laki metsästyslain muuttamisesta (314/2005) tuli voimaan 1.8.2005. Lain mukaisesti metsäkauriin metsästyksessä ei ole enää kuluvan metsästysvuoden aikana tarvittu riistanhoitopiirin myöntämää pyyntilupaa, vaan metsäkaurista on voitu metsästää säädetyn metsästysajan puitteissa, ellei riistanhoitopiiri ole kieltänyt taikka rajoittanut metsästyslain (615/1993) 38 §:n nojalla metsäkauriin metsästystä toimialueensa riistanhoitoyhdistysten alueilla.

Metsästyslain muuttamisesta annetun lain 30 §:n 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi asetuksella velvoittaa metsästäjät antamaan riistanhoitopiirille saalistietoja metsäkauriin pyynnistä, jos tiedot ovat tarpeen kannan kehityksen seuraamista varten. Eduskunnan lausuman huomioon ottaen ja koska metsäkaurissaaliin seuraaminen on lakimuutoksen toteutumisen seuraamisen alkuvaiheessa tärkeää toimenpide metsäkauriskannan kehityksen seuraamisessa, maa- ja metsätalousministeriö antoi 10.6.2005 maa- ja metsätalousministeriön asetuksen metsäkaurissaaliin ilmoittamisesta (432/2005). Asetus tuli voimaan 1.8.2005. Asetuksella säädetään niistä yksityiskohtaisista saalistiedoista, jotka metsästäjän on ilmoitettava alueella toimivaltaiselle riistanhoitopiirille metsäkauriin metsästyksen tuloksesta. Ilmoitus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa siitä, kun metsäkauris on tullut metsästetyksi. Riistanhoitopiirin on toimitettava sille annetut saalistiedot yhdistelmänä maa- ja metsätalousministeriölle 30 vuorokauden kuluessa rauhoitusajan alkamisesta. Metsästäjäin keskusjärjestö ja riistanhoitopiirit ovat laatineet yhteistyössä saalisilmoitusten yhdenmukaistamiseksi saalisilmoituslomakkeen, ja se on saatavissa mm. organisaation internetsivuilta (www.riista.fi). Lisäksi saalisilmoituksen voi tehdä webbilomakkeella organisaation internetsivujen kautta suoraan asianomaiselle riistanhoitopiirille.

Metsästyslain muuttamisesta annetun lain siirtymäsäännöksen mukaisesti metsäkauriiden aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeviin, viimeistään vuonna 2005 vireille tulleisiin korvaushakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vuonna 2005 aiheutuneet metsäkaurisvahingot korvataan vielä vuoden 2006 talousarvion momentilta 30.40.41 (Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen) siten kuin valtioneuvoston asetuksessa hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000) säädetään. 1.1.2006 tai sen jälkeen aiheutuneita metsäkaurisvahinkoja ei korvata, ellei lain 87 §:n 1 momentin mukaisesti erityisestä syystä valtioneuvoston asetuksella säädetä, että metsäkauriin tai muunkin pykälässä mainitsemattoman riistaeläimen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista.

Tarkoituksena on, että lainmuutoksen vaikutusten seuraamista jatketaan ja että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan seurannan tuloksista selvitys vuoden 2006 loppuun mennessä.

Tilatukijärjestelmä
HE 17/2005 vp — EV 93/2005 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 22.6.2005, hallitus seuraa uudistuksen tilakohtaisia, alueellisia ja tuotantosuuntakohtaisia vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi kansallisin toimin, jotta tukimenetykset eivät johda tilanteisiin, joissa tilojen toimeentulo ja kehittäminen vaarantuvat.

2. Eduskunta edellytti, että elintarvikeomavaraisuuden ja teollisuuden kotimaisen raaka-aineen saannin turvaaminen on jatkossakin keskeinen tavoite hallituksen maamme maa- ja elintarviketaloutta koskevassa päätöksenteossa.

3. Eduskunta edellyttää, että Euroopan yhteisön päätöksenteossa Suomen kannanottojen eräänä keskeisenä tavoitteena on maataloushallinnon byrokratian karsiminen ja että tilatukijärjestelmän toimeenpanon edellyttämiin organisaatio- ja henkilöstökustannuksiin osoitetaan varat siten, etteivät kustannukset rasita maataloustuottajille kohdennettavia tukivaroja.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla uusille, tuotantoansa laajentaville ja tuotantosuuntaansa vaihtaville viljelijöille taataan yhteisön säännösten puitteissa mahdollisuudet saada tukioikeuksia, siten, että viljelijöiden yhdenvertaisuus toteutuu.

5. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ruokohelven ja muiden monivuotisten kasvien energiaviljelyn saattamiseksi tukikelpoiseksi tuotantomuodoksi luonnonmukaisen tuotannon yhteydessä tavanomaisella viljelymenetelmällä.

6. Eduskunta edellytti sen selvittämistä, aiheutuuko tilatukijärjestelmän tukioikeuksien siirtokelpoisuudesta vaikutuksia jo kiinnitettyjen maatalouskiinteistöjen vakuusarvoihin siten, että vakuuksien riittävyydestä syntyy epävarmuutta.

Valtioneuvosto päätti 14.7.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Metsäkeskusten toiminnan kehittäminen ja tehostaminen
HE 175/2005 vp — EV 200/2005 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.2005, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuoden 2006 loppuun mennessä selvitys lainmuutoksen vaikutuksista metsäkeskusten toiminnan kehittämiseen ja tehostamiseen.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Huoltovarmuus
Kauppa-aluskanta
HE 14/1999 vp
Liikennevaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.11.1999, että hallitus valmistelee välittömästi ehdotukset sellaisista tukitoimenpiteistä, jotka varmistavat huoltovarmuuden turvaamiseksi riittävän, hyväkuntoisen ja tarkoituksenmukaisen kauppa-aluskannan säilyttämisen Suomen lipun alla.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on 1.7.2000 lukien muutettu siten, että lastialuksia koskevaa alusluettelotukea laajennettiin kattamaan merenkulkijoiden ennakkopidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaavien määrien lisäksi työnantajan merimieseläkekassamaksut kokonaisuudessaan sekä eräät muut lakisääteiset sosiaalivakuutusmaksut. Lastialustonniston osalta edellä tarkoitetut toimenpiteet ovat myötävaikuttaneet siihen, että suurin osa suomalaisia lastialuksia uhanneista ulosliputuksista on peruuntunut. Toisaalta tonnisto ei ole kasvanut, koska uudisrakennukset on pääosin rekisteröity ulkomaille.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on vuonna 2005 muutettu siten, että tukea voidaan myöntää myös sellaiselle suomalaiselle varustamotyönantajalle, joka ei ole laivan omistaja, vaan vuokraa sen bareboat charter-in ehdoilla käyttöönsä (ilman miehistöä). Muutoksen arvioidaan lisäävän tonnistoa Suomen lipun alla ja luovan uusia työpaikkoja. Laki tulee voimaan sen jälkeen, kun EU:n komissio on sen hyväksynyt.

Tonnistoverolaki (476/2002) on tullut voimaan 20.11.2002. Vuoden 2003 loppuun mennessä vain yksi pieni suomalainen varustamo oli hakeutunut järjestelmän piiriin.-Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 27.11.2003 todennut, että matkustaja- ja lastialushankintojen edistämiseksi hallitus on valmis ottamaan käyttöön jälleenhankintavarauksen. Ratkaisun tarpeesta ja yksityiskohdista päätetään, kun yleisen poistojärjestelmän rakenteellisesta muutoksesta on päätetty.

Matkustaja-alusten osalta on vuoden 2005 alusta lukien siirrytty nk. nettopalkkausjärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta pidätettyjä ennakonpidätyksiä vastaavan määrän (nk. verotuki). Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja määrällä, joka on 97 % ennakonpidätyksistä. Näillä toimenpiteillä on voitu estää ainakin toistaiseksi matkustajaaluksia uhannut ulosliputus.

Tielaitoksen liikelaitostaminen
HE 25/2000 vp
Liikennevaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.6.2000, että tielaitoksen omistamat ja sopimuksilla hallinnoimat alueet jaetaan Tiehallinnon ja Tieliikelaitoksen kesken siten, ettei synny markkinahäiriöitä. Alueellisen kilpailutilanteen perusteella siirretään riittävä osuus Tieliikelaitokselle ja muut taloudellisesti merkittävät osuudet Tiehallinnolle. Maa-ainesalueitten jaosta sovitaan liikenneministeriön asettamassa maa-ainestyöryhmässä. Sellaiset alueet, joiden maa- ja kiviainesvaroja ei voida enää hyödyntää, siirretään Kapiteeli Oy:lle tai Valtion kiinteistölaitokselle, joiden tulee hoitaa maisemointivelvollisuus.

Eduskunta edellytti, että henkilökuntaa ei lomauteta, ei irtisanota eikä pakkosiirretä työssäkäyntialueelta toiselle siirtymäkauden aikana, ja että hallitus laatii yhdessä kuntasektorin kanssa sille osalle tielaitoksesta vapautuvaa henkilökuntaa, jolle ei ole käyttöä Tiehallinnossa tai Tieliikelaitoksessa, sijoitusohjelman muulle julkiselle lohkolle käyttäen apunaan mm. vakanssisiirtoja. Uusiin tehtäviin siirtyville annetaan tarpeellinen koulutus. Siirtyville henkilöille taataan palvelussuhteen ehdot ns. vanhoina työntekijöinä. Hallituksen on seurattava uudistuksen henkilöstövaikutuksia ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin siirtymäajan pidentämiseksi.

Eduskunta edellytti, ettei perustamisvaiheen aloittavassa taseessa Tieliikelaitokselle merkittyä velkaa valtiolle tai sen osaa käytetä taloudellisena perusteena henkilökunnan irtisanomiseksi.

Eduskunta edellytti, että Tiehallinto luovuttaa poliisille tämän pyytämät tieliikenteeseen liittyvät tiedot korvauksetta.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii jatkuvasti vuosittaisen seurantaraportin tiehallintomuutoksesta niin, että eduskunnan liikennevaliokunta saa sen käyttöönsä kutakin raportointivuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii siirtymäajan päätyttyä eduskunnalle selonteon tiehallintomuutoksen vaikutuksesta tiestön kuntoon, liikenneturvallisuuteen ja tienpidosta valtiolle aiheutuneisiin kustannuksiin.

Valtioneuvosto teki 21.12.2000 päätöksen Tieliikelaitoksen aloitusvaiheen omaisuusjärjestelyistä. Päätöksen mukainen maa-ainesalueiden jako takaa toisaalta Tiehallinnolle riittävät kilpailuttamismahdollisuudet ja toisaalta Tieliikelaitokselle tasaveroisen kilpailukyvyn yksityisen sektorin myös niiden kilpailevien maa-rakennusurakoitsijoiden kanssa, joilla on omia maa-ainesalueita. Neljän vuoden siirtymäkauden aikana Tiehallinto tai Tieliikelaitos eivät ota toimeksiantoja, joissa on kysymys vain kiviaineksen myynnistä.

Tielaitosuudistuksen seurantaan on asetettiin seurantaryhmä, jonka tehtävänä oli seurata ja osaltaan varmistaa tienpidon markkinoiden toimivuutta vuosina 2000—2004. Seurantaryhmä toimii epävirallisena kanavana, jossa osapuolet esittävät näkemyksiään ajankohtaisista kysymyksistä ja pyrkivät ratkaisemaan alaa koskevat epäselvät kysymykset neuvotteluteitse. Seurantaryhmässä mukana olleet liitot ovat tehneet uudistuksesta selvityspyynnön Euroopan komissiolle. Kauppa- ja teollisuusministeriö on ilmoittanut, että komissio on 30.3.2004 päättänyt lopettaa valituksen käsittelyn julkisia hankintoja koskevilta osin. Euroopan komissio on 14.6.2005 päivätyllä kirjeellä pyytänyt Suomen viranomaisia toimittamaan komissiolle lausunnon kanteluun laitonta valtiontukea koskevilta osin. Kauppa- ja teollisuusministeriö on toimittanut liikenne- ja viestintäministeriön laatiman vastauksen komissiolle syyskuun alkupuolella.

Uudistuksen henkilöstövaikutusten toteutumista varten asetettiin henkilöstöjärjestöjen edustajista muodostuva seurantaryhmä. Henkilöstövaikutusten seurantaryhmässä muodostettujen periaatteiden mukaisesti siirtymäaikana jokaiselle on tarjottu työtä ensisijaisesti joko Tieliikelaitoksesta tai Tiehallinnosta. Jos henkilön työn säilyttämisen mahdollisuudet ovat olleet heikot eikä hän ole jäämässä eläkkeelle siirtymäaikana, on tutkittu mahdollisuudet vakanssisiirtoon muuhun valtion virastoon, laitokseen tai kuntasektorille työssäkäyntialueelta. Muina keinoina uuden työn etsimisessä ovat muun muassa olleet osallistuminen uudelleensijoittautumisvalmennukseen ja tuetun työpaikan haku. Siirtymisen helpottamiseksi on käytettävissä erityinen liikkuvuuden tuki ja henkilöstökonsultti. Työtä on voitu tarjota myös työssäkäyntialueen ulkopuolelta, mikä on edellyttänyt sopimista henkilön kanssa. Siirtymäajan henkilöstövaikutuksista sekä sopeuttamistoimenpiteiden etenemistä on raportoitu vähintään puoli-

vuosittain asianomaisille tahoille. Sopeuttaminen eteni suunnitellusti ja eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Seuranta- ja henkilöstöryhmät raportoivat yhteisesti tielaitosuudistuksen siirtymäkauden kokemuksista eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle keväällä 2005.

Valtioneuvoston selonteko annettiin eduskunnalle huhtikuussa 2005. Eduskunta hyväksyi selonteon 12.10.2005 ja saattoi liikenne- ja viestintävaliokunnan asiaa koskeneen mietinnön valtioneuvoston tietoon.

Edellä mainitun omaisuuden siirtopäätöksen yhteydessä päätettiin myös Tieliikelaitoksen aloittavassa taseessa olevasta velasta valtiolle. Velan suuruus on 246,5 milj. markkaa, mikä vastaa toimialan yritysten taseiden rahoitusrakennetta. Korko nousee siirtymäkauden aikana asteittain markkinoiden avautumisen myötä siten, että korko on vuonna 2001 1 % ja vuodesta 2005 lukien 5 %. Lainan takaisinmaksuaika on 15 vuotta siten, että kolme ensimmäistä vuotta ovat lyhennyksistä vapaita. Valtioneuvosto vahvisti yleisistunnossaan 6.9.2001 Tieliikelaitoksen aloittavan taseen.

Tiehallinto luovuttaa poliisille sen pyytämät tiedot samoin perustein kuin aiemmin.

Nopeat telepalvelut
HE 47/2000 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että kehittyneet nopeat telepalvelut turvataan koko maassa kansalaisille ja yrityksille tasa-arvoisesti sekä että tarvittaessa selvitetään yleispalveluvelvoitteen kehittämismahdollisuudet. Lisäksi eduskunta edellytti, että tarvittaessa käytetään Suomen telemarkkinalainsäädännön tuntemia sekä lisäksi EU:n yhteisölainsäädännön hyväksymiä keinoja yleispalvelurahasto mukaan lukien.

Valtioneuvosto hyväksyi kansallisen laajakaistastrategian 29.1.2004, minkä jälkeen valtioneuvosto tarkisti laajakaistastrategiaa uudella periaatepäätöksellä 3.2.2005.

Hallituksen laajakaistastrategiana on kilpailun edistäminen kaikissa viestintäverkoissa ja eri viestintäverkkojen välillä, palvelujen ja sisältöjen tarjonnan edistäminen, laajakaistan kysynnän edistäminen sekä erityistoimenpiteiden jatkaminen alueilla, joilla ei synny riittävää kysyntää kaupalliselle laajakaistatarjonnalle.

Päättäessään kansallisesta laajakaistastrategiasta hallitus hyväksyi toimeenpantavaksi 50 strategian mukaista toimenpidettä, sekä edellä mainitulla tarkentavalla päätöksellä yhdeksän lisätoimenpidettä ja linjaukset panostusten lisäämiseksi kiinteän verkon laajakaistaa täydentävien ja sen kanssa joustavasti yhteentoimivien mobiilien laajakaistaratkaisujen kehittämiseen. Edelleen valtioneuvosto edellytti sisältö- ja palvelutuotannon kehityksen vauhdittamista sekä kilpailun esteiden poistamista.

Strategian toimeenpano on ollut tehokasta. Euroopan komission viimeisimmän arvion mukaan Suomen laajakaistayhteyksien määrän kasvu on Euroopan nopeinta. Myös laajakaistan alueellinen saatavuus on parantunut jatkuvasti. Keskeisen työn saatavuuden parantamiseksi ovat tehneet kunnat ja maakunnat, joiden laatimia alueellisia laajakaistastrategioita pannaan täytäntöön kaikissa maa-kunnissa. Tällä hetkellä jo yli 95 prosentille suomalaisista kotitalouksista on saatavilla kiinteän verkon laajakaistapalvelu, ja maakuntien laajakaistastrategioiden toteutuessa saatavuus paranee noin 98 prosenttiin asti. On huomattava, että tästä huolimatta vasta vain noin 40 prosenttia suomalaisista kotitalouksista on hankkinut laajakaistayhteyden.

Kiinteää verkkoa täydentävillä langattomilla yhteyksillä kyetään saattamaan loputkin suomalaiset kotitaloudet laajakaistayhteyksien piiriin. Valtioneuvoston päätös myöntää Digita Oy:lle toimilupa valtakunnallisen digitaalisen matkaviestinverkon rakentamiseen Flash-OFDM -tekniikkaa käyttäen tuo toteutuessaan laajakaistayhteydet käytännössä kaikkialle valtakunnan alueelle, myös vapaa-ajan asuntoihin.

Viestintämarkkinat kehittyvät edelleen huomattavan nopeasti ja uusia tekniikoita otetaan käyttöön. Entistä edullisempia ja monipuolisempia teknisiä ratkaisuja ja palveluita on tullut markkinoille. Tiedonsiirtoyhteyksien nopeuksien kasvu on ollut huomattavaa. Uutta luovaan kehitykseen kuuluu, että aluerakenteellisista, teknisistä ja kaupallisista syistä laajakaistayhteyksien nopeus, laatu ja hinta vaihtelevat alueellisesti ja markkinatilanteen mukaan.

Laajakaistastrategian alkuperäiset tavoitteet on saavutettu. Suomessa piti tavoitteiden mukaan olla vuoden 2005 loppuun mennessä 1 000 000 liittymää. Liittymiä oli jo syyskuussa 2005 noin 1 100 000. Lisäksi kiinteän verkon laajakaistapalvelujen saatavuuden piti nousta vähintään 95 prosenttiin. Saatavuusluku oli 95,3 prosenttia syyskuussa 2005. Kolmantena tavoitteena oli, että Suomi säilyisi Euroopan unionissa liittymävertailussa vähintään neljäntenä. Suomi oli syyskuussa 2005 kolmantena. Hallitus asetti keväällä 2005 lisätavoitteeksi, että Suomen laajakaistaliittymistä suurimman osan nopeus olisi vuoden 2005 loppuun mennessä vähintään 2 Mbit/s. Tämäkin tavoite on jo saavutettu.

Laajakaistastrategian jäljellä olevina, vielä saavuttamattomina tavoitteina ovat, että vuonna 2007 yleisin laajakaistayhteysnopeus olisi vähintään 8 Mbit/s ja että 90 prosenttia internetyhteyksistä olisi laajakaistaisia. Lisätavoitteena on vielä, että Suomi nousisi maailman eturiviin laajakaistapalvelujen käytössä vuoden 2007 loppuun mennessä.

Laajakaistastrategia on osoittautunut tulokselliseksi ja on edelleen syytä säilyttää sen linjaukset laajakaistapolitiikan periaatteina. Jatkossa on yhä keskityttävä siihen, että verkoissa tarjottavat kaupalliset ja julkiset palvelut kehittyvät niin, että laajakaistan hankinta koetaan mielekkääksi koko yhteiskunnassa ja kaikissa kansalaispiireissä.

Toinen keskeinen vaatimus on edelleen kehittää ja ylläpitää toimivaa kilpailua viestintämarkkinoilla. Kilpailu on ennen kaikkea keino huolehtia edullisista ja hyvistä loppukäyttäjän palveluista. Kilpailu on varmistettava viranomaistoimin, jos siinä havaitaan puutteita. Viestintä- ja kilpailuviran-omaisten on jatkettava ponnisteluja, joiden tuloksena terve kilpailu pitää palveluiden hinnat edullisina ja palvelutason korkeana.

Jatkossa on keskeistä vauhdittaa seuraavan sukupolven verkkojen rakentumiseen vaikuttavien tekijöiden kehittymistä. Tulevaisuuden tietoyhteiskunta perustuu siihen, että palvelut ovat kaikkialla käytettävissä olevien verkkojen avulla kaikkien saatavilla, koko ajan. Myös tavaroiden välisen kommunikaation kehittymisedellytyksistä on huolehdittava.

Työsuhdematkalippu
HE 109 ja 187/2000 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 16) Momentti 31.60.63. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että liikennejärjestelmien kehittämiseksi selvitetään mahdollisuudet määrätä työsuhdematkalipulle nimellisarvoa alhaisempi verotusarvo ja että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tällaisen työsuhdelipun mahdollistamiseksi.

Työsuhdelippu on päätetty toteuttaa ja ottaa valtakunnallisesti käyttöön vuoden 2006 alusta. Tuloverolain 64 §:n 2 momentin mukaan työnantajan työntekijälleen antama joukkoliiken-

teen henkilökohtainen matkalippu asunnon ja työpaikan välistä matkaa varten arvostetaan luontoisetujen verotuksessa 75 %:iin matkalipun käyvästä arvosta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin**.**

Yksityisteiden valtionapu
HE 166/2000 vp
Liikennevaliokunta

> Eduskunta edellytti 28.11.2000, että hallitus huolehtii osaltaan siitä, että yksityisteiden valtionapu nostetaan mahdollisimman pian vähintään 100 miljoonaan markkaan vuodessa.

Hyväksyessään vuoden 200~~5~~6 talousarvion eduskunta myönsi yksityisteiden valtionapua 14,0 miljoonaa euroa. Määrärahan mitoitukseen otetaan kantaa vuosittain talousarvion yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Laatuvarmenteet ja sähköinen allekirjoitus
HE 197/2001 vp — EV 221/2002 vp
Liikennevaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.2002 liikenne- ja viestintäministeriön antavan liikennevaliokunnalle ilmoituksen välittömästi, jos laatuvarmenteiden käytössä ilmenee häiriöitä, sekä vuoden 2005 loppuun mennessä selvityksen sähköisistä allekirjoituksista annetun lain vaikutuksista ja soveltamisesta.

Laatuvarmenteiden käytössä ei ole ilmennyt eduskunnan lausumassaan tarkoittamia häiriöitä, joitakin Väestörekisterikeskuksen sulkulistaan liittyneitä lyhytaikaisia teknisiä ongelmia lukuunottamatta. Hallitus tulee seuraamaan asian kehitystä.

Liikenne- ja viestintäministeriö toimitti eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvityksen sähköisistä allekirjoituksista annetun lain vaikutuksista ja soveltamisesta joulukuussa 2005.

Keinottelu erilaisilla alusten konetehoa ilmoittavilla todistuksilla
HE 38/2002 vp
Liikennevaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.6.2002, että hallitus ryhtyy Euroopan unionissa ja kansainvälisissä järjestöissä toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on poistaa varustamoiden mahdollisuudet keinotella erilaisin alusten konetehoa ilmoittavin todistuksin. Siinä tapauksessa, että yhtenäisiä kansainvälisiä menettelysääntöjä ei saada aikaan, Suomen tulee pitää huolta omista kansallisista eduistaan maksupolitiikassa.

Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen puitteissa ei ole laadittu säännöksiä tai määräyksiä alusten jääluokista ja niissä vaadituista konetehoista. Kansalliset jääluokkamääräykset ovat käytössä ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa, ja vain Suomessa väylämaksun suuruus on sidoksissa aluksen jääluokkaan.

Ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyssä kansainvälisessä yleissopimuksessa, niin sanotussa SOLAS -yleissopimuksessa, määrätään, että aluksella tulee olla miehitystodistus. Sen malli sisältyy Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n suositukseen, joka on uusittu vuonna 1999. Miehitystodistusmallin mukaan todistukseen on merkittävä

muun muassa aluksen pääkoneitten teho kilowatteina. Uusitun suositusluonteisen mallin aikaansaaminen oli pitkäaikaisen työn tulos, joka syntyi kompromissina eri maiden erilaisista näkemyksistä. Sen vuoksi tässä vaiheessa ei näytä todennäköiseltä, että kansainvälisellä tasolla olisi mahdollista saada aikaan pakottava miehitystodistusta koskeva määräys, jossa muun muassa olisi säädetty, miten aluksen koneteho määritellään ja miten se ilmoitetaan miehitystodistuksessa.

Miehitystodistuksiin liittyvät erilaiset kansainväliset käytännöt voivat johtaa eroihin miehitystodistuksiin ja luokitustodistuksiin merkityissä konetehoissa. Jos luokitustodistuksessa on eri teho kuin miehitystodistuksessa, asiaan voidaan puuttua satamavaltiona suoritettavan tarkastuksen (Port State Control, PSC) yhteydessä, kun tarkastetaan, onko miehitys miehitystodistuksen mukainen. Jos miehitys ei ole todistuksen mukainen, alus voidaan pysäyttää. Samoin menetellään, jos vahvistettu miehitys on niin pieni, että aluksen käyttö vaarantaa selvästi meriturvallisuuden.

Merenkulkulaitos on eri maiden kanssa käymissään kahdenkeskisissä neuvotteluissa ja muun muassa viime keväänä Suomessa pidetyssä Port State Control- seminaarissa painottanut sitä, että miehitystodistuksen oikeellisuus tulee tarkastaa PSC-tarkastuksissa ja puuttua tarvittaessa asiaan pysäyttämällä alus. Samoin asiasta on käyty neuvotteluja luokituslaitosten kanssa, jotta nämä tarkkailisivat eri todistusten antamista, jotta niillä ei pystyttäisi keinottelemaan.

Väylämaksuepäselvyydet
HE 38/2003 vp — EV 34/2003 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.10.2003, että hallitus valvoo, että väylämaksuepäselvyydet selvitetään ennen merenkulkulaitosuudistuksen toteuttamista, ja ryhtyy myös selvitystyössä ilmeneviin lainsäädännön muutostarpeiden vaatimiin toimenpiteisiin.

Uusi väylämaksulaki (1122/2005) ja siihen liittyvä laki alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta (1121/2005) tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. Lainsäädännössä on otettu huomioon ne muutostarpeet, joita on havaittu selvitettäessä väylämaksuepäselvyyksiä liikenne- ja viestintäministeriön asettamassa työryhmässä.

Väylämaksulailla uudistettiin väylämaksun perusteita koskevia säännöksiä, jotka koskevat väylämaksun määräytymistä. Väylämaksulaki saatettiin samalla vastaamaan verolain vaatimuksia. Väylämaksu määräytyy uuden lain mukaan pääsääntöisesti aluksen jääluokkaan perustuvan yksikköhinnan ja aluksen nettovetoisuuden perusteella. Väylämaksu määräytyy samojen perusteiden mukaan sekä koti- että ulkomaanliikenteen aluksille.

Aluksen jääluokan määräytymistä koskevat säännökset on poistettu väylämaksulaista ja siirretty alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta annettuun lakiin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Matkustajaluettelot
HE 59/2004 vp — EV 79/2004 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.6.2004, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimiin saattaakseen matkustajaluetteloita koskevan sääntelyn vastaamaan perustuslain vaatimuksia.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa, joka koskee hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien

valvonnasta, todetaan teknistä valvontaa koskevan 17 §:n osalta, että pykälässä säädetään toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä nähtäväkseen muun ohella sellaisia matkustajaluetteloita, joita satamanpitäjän, laivanisännän tai aluksen päällikön on pidettävä ja säilytettävä. Valiokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että säännökset matkustajaluetteloiden pitämisestä on annettu lakia alemmalla säädöstasolla. Valiokunnan mukaan se on ongelmallista perustuslain 80 §:n 1 momentin näkökulmasta samoin kuin perustuslain 10 §:n 1 momentin sen säännöksen kannalta, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Turvallisuuden ja pelastamismahdollisuuksien parantamiseksi sekä mahdollisen onnettomuuden jälkiselvittelyjen tehostamiseksi annetut matkustajaluetteloita koskevat säännökset sisältyvät tällä hetkellä pääosin merilain (674/1994) 1 luvun 8 §:n 2 momenttiin ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen matkustaja-aluksen henkilöluetteloista (824/2000). Merilain 1 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan asetuksella säädetään muun muassa aluksen henkilöluetteloista. Säädöksillä on pantu täytäntöön yhteisön jäsenvaltioiden satamiin tai satamista liikennöivillä matkustaja-aluksilla olevien henkilöiden rekisteröinnistä annettu neuvoston direktiivi 98/41/EY siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Liikenne- ja viestintäministeriö jatkaa matkustajaluetteloita koskevan sääntelyn uusimista.

Ulkomaanliikenteessä toimivien varustamojen tukeminen
Ahvenanmaan merenkulkun tukeminen
HE 72/2004 vp — EV 80/2004 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimenpiteisiin, jotta pääasiassa ulkomaanliikenteessä toimivat varustamot saisivat ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain asettamat ehdot täyttävään toimintaan tasavertaisesti tukea valtiolta.
>
> 2. Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, miten pitkällä aikavälillä voidaan turvata ja tukea merenkulkua Ahvenanmaalla ja muuallakin Suomessa tasapuolisesti ja kilpailutilannetta vääristämättä.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 19.8.2004 selvitysryhmän selvittämään eduskunnan lausumien mukaisesti muun muassa toimenpiteet, joilla turvataan pääasiassa ulkomaanliikenteessä toimivien varustamojen tasavertainen tukikohtelu ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain asettamat ehdot täyttävässä toiminnassa, sekä Euroopan komission vahvistamien uusien valtiontuen suuntaviivojen aiheuttamat muutostarpeet sanottuun lakiin. Selvitysryhmä sai työnsä päätökseen 30.8.2005.

Selvitysryhmän ehdotusten mukaisesti lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on muutettu vuonna 2005 siten, että valtion tukea voidaan myöntää myös sellaiselle suomalaiselle varustamotyönantajalle, joka ei ole laivan omistaja, vaan vuokraa sen bareboat charterin ehdoilla käyttöönsä (ilman miehistöä). Muutoksen arvioidaan lisäävän tonnistoa Suomen lipun alla ja luovan uusia työpaikkoja. Laki tulee voimaan sen jälkeen, kun EU:n komissio on sen hyväksynyt.

Lisäksi selvitysryhmä teki eräitä muita asiaan liittyviä kauppa-alusluettelolakia koskevia muutosehdotuksia, joihin liikenne- ja viestintäministeriö ottaa lopullisesti kantaa alkuvuodesta 2006.

Hintakatto
HE 74/2004 vp — EV 226/2004 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.2004, että liikenne- ja viestintäministeriö antaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle vuosittaisen selvityksen lainsäädännön toteutumisesta ja sen vaikutuksista.

Valtioneuvosto päätti 27.1.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Laki tuli voimaan 1.3.2005. Liikenne- ja viestintäministeriö antaa eduskunnan edellyttämän selvityksen kevätistuntokaudella 2006.

Ajokieltojärjestelmä
HE 104/2004 vp — EV 152/2004 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.11.2004, että hallitus ryhtyy kokonaisvaltaisen ajokieltojärjestelmän ja sen perusteiden selvityksen pohjalta toimenpiteisiin yhtenäisemmän ja helpommin miellettävän ajokieltojärjestelmän luomiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut työn pohjaksi arviomuistion, johon on koottu eri käytäntöjä yhdeksästä Euroopan valtiosta. Tavoitteena on ottaa Suomessa käyttöön pistejärjestelmä. Järjestelmän kehittämisvaihtoja selvitetään vielä tutkimuksen avulla niin, että löydettäisiin Suomeen sopivin malli.

Postipalvelut
HE 241/2004 vp — EV 10/2005 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 23.2.2005, että liikenne- ja viestintäministeriö seuraa uudistuksen toteutusta ja sen vaikutuksia postipalvelujen tarjontaan ja tasoon sekä antaa asiasta selvityksen liikenne- ja viestintävaliokunnalle kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että liikenne- ja viestintäministeriö postin jakelun palvelutason parantamiseksi ja takaamiseksi selventää ja tarkentaa jakelua koskevia vähimmäismääräyksiä erityisesti omakotialueiden ja maaseudun laatikkosijoittelun ja ryhmittelyn osalta.

Valtioneuvosto päätti 10.3.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lakimuutos tuli voimaan 1.4.2005. Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi keväällä 2005 Viestintävirastoa kiinnittämään erityistä huomiota muutoksen vaikutusten seurantaan raportoidessaan postipalvelulain 5 §:ssä säädettyjen laatustandardien toteutumisesta. Ministeriö tulee antamaan asiasta selvityksen liikenne- ja viestintävaliokunnalle lausuman edellyttämällä tavalla. Samassa yhteydessä ministeriö pyysi Viestintävirastoa selvittämään postipalvelulain 14 §:n mukaisten yleisten ohjeiden ajantasaisuuden ja tarvittaessa selventämään ja tarkentamaan ohjeita eduskunnan edellyttämiltä osin. Viestintävirasto on vuoden 2005 valmistellut ohjeiden tarkistamista ja uudet ohjeet tulevat voimaan kevään 2006 aikana.

Radiotoiminnan toimiluvat
HE 82/2005 vp — EV 184/2005 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2005, että valtioneuvosto uusia radiotoiminnan toimilupia myöntäessään huolehtii siitä, että toimilupamääräykset ovat niin selkeitä ja täsmällisiä, että ne ohjaavat tehokkaasti toimiluvan haltijan harjoittamaa toimintaa, ja siitä, että toimilupaehtojen valvontaa tehostetaan.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Toimiluvanvaraisen radiotoiminnan nykyinen toimilupakausi loppuu 31.12.2006. Valtioneuvosto julistaa 16.1.2006 haettaviksi toimiluvat analogisiin radioverkkoihin 1.1.2007 lukien. Päätökset toimiluvista ja niihin liitettävistä määräyksistä tehdään kevään 2006 kuluessa.

Julistaessaan haettavaksi ja myöntäessään toimilupia valtioneuvosto ottaa huomioon lain 10 §:n mukaisesti alueella harjoitettavan radiotoiminnan kokonaisuudessaan ja pyrkii sananvapauden edistämiseen sekä turvaamaan ohjelmistotarjonnan monipuolisuus sekä yleisön erityisryhmien tarpeet. Toimilupamääräysten valmistelussa otetaan huomioon lausumassa esitetty eduskunnan kannanotto.

Viestintäviraston tehtävänä on valvoa televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Toimilupien valvonnan tehostamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut Viestintävirastolle valvontaa koskevan tulostavoitteen vuodelle 2006.

Ilmailuhallinnon toimintamenot
HE 138/2005 vp — EV 182/2005 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2005, että valtioneuvosto tarvittaessa lisätalousarviossa huolehtii siitä, että liikenne- ja viestintäministeriön ehdottama 3,0, miljoonan euron määräraha sisällytetään Ilmailulaitoksen nettomenoihin.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Asia käsitellään kevään lisätalousarvion yhteydessä. (Kyseessä on Ilmailuhallinnon toimintamenot).

Valtion henkilöstön asema alueellistamis- ym. organisaation muutostilanteissa
HE 148/2005 vp — EV 154/2005 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.11.2005, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, jotta valtion henkilöstön asemaa koskevat linjaukset saatetaan yhdensuuntaisiksi alueellistamishankkeen peruslinjausten kanssa.

Valtioneuvosto päätti 15.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Vastaus lausumaan annetaan valtiovarainministeriön osuudessa.

Alusten jääluokista- ja jäänmurtaja-avustuksesta annettu laki
HE 149/2005 vp — EV 170/2005 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2005, että liikenne- ja viestintäministeriö antaa selvityksen liikenne- ja viestintävaliokunnalle 31.12.2006 mennessä niistä poikkeuksista, jotka on myönnetty tämän lain perusteella.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Laki maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta
HE 25/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.6.1995, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevan säännöstön yhdenmukaistamiseksi.

Eduskunta hyväksyi toisessa käsittelyssä 12.12.2005 hallituksen esityksen elintarvikelaiksi sekä terveydensuojelulain muuttamiseksi. Eduskunnan vastaus hallitukselle annettiin 20.12.2005. Lakiehdotukset on tarkoitus vahvistaa tammikuussa 2006. Uusi elintarvikelaki kattaa aikaisemmin elintarvikelakiin (361/1995), eläimistä saataviin elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annettuun lakiin (1195/1006) ja elintarvikehuoneistoja koskevilta osin terveydensuojelulakiin (763/1994) sisältyneet säännökset. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan 1.3.2006. Samasta ajankohdasta lukien kumotaan edellä mainitut lait 361/1995 ja 1195/1995 sekä lain 763/1994 luvun 8 säännökset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vähittäiskaupan aukioloajat
HE 49/2000 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 5.12.2000, että valtioneuvosto seuraa vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain vaikutuksia työntekijöiden asemaan ja päivittäistavarakaupan jakautumiseen erityyppisissä liikkeissä.
>
> Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa eduskunnan asianomaiselle valiokunnalle vuosittain selvityksen vähittäiskaupan muutoksista ja eduskunnalle perusteellisen selonteon vähittäiskaupan kehityksestä, kun laki on ollut voimassa 3 – 5 vuotta. Lakiin ei tule ehdottaa muutoksia, ennen kuin eduskunta on käsitellyt edellä mainitun selonteon.

Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista vahvistettiin 28.12.2000 ja se tuli voimaan 15.1.2001.

Kauppa- ja teollisuusministeriö antoi 11.6.2002 eduskunnan talousvaliokunnalle selvityksen vähittäiskaupan muutoksista vuonna 2001 sekä 10.9.2003 selvityksen vähittäiskaupan muutoksista vuonna 2002. Vuotta 2003 koskeva selvitys vähittäiskaupan muutoksista annettiin 14.9.2004. Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti 5.10.2004 työryhmän vähittäiskauppaa koskevan selonteon valmistelun tueksi. Työryhmän mietintö valmistui kesäkuussa 2005 (KTM Julkaisuja 17/2005). Työryhmä tarkasteli mietinnössään laajasti vähittäiskaupan kilpailutilannetta, toimintaympäristön muutoksia sekä kauppapalveluiden saavutettavuutta. Vähittäiskaupan sääntelyn erityiskysymyksinä mietinnössä on käsitelty kilpailutilannetta elintarvikesektorilla, yhdyskuntasuunnittelua, aukioloaikoja, itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntiä, mietojen alkoholijuomien myyntiä ja ruuan arvonlisäverotusta. Kauppa- ja teollisuusministeriössä on valmisteltu mietinnön pohjalta selontekoa. Selonteko annetaan eduskunnalle keväällä 2006.

Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitos
Muut 7/2000 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.5.2001, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen ennen rakentamisluvan myöntämistä tämän periaatepäätöksen jälkeen saadusta uudesta tutkimustiedosta ja teknisestä kehityksestä ydinjätteen loppusijoituksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Posiva Oy:n hanketta koskevan periaatepäätöksen voimassaolo lakkaa, ellei ydinenergialain mukaista rakentamislupaa haeta valtioneuvostolta 18.5.2016 mennessä. Hakemus jätettäneen kauppa- ja teollisuusministeriöön nykynäkymin vuoden 2012 paikkeilla, joten selvityksen laatimista ei ole vielä kertomusvuonna aloitettu.

Tietoyhteiskunta
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 4) Julkisen osaamisrahoituksen kokonaisuudessa tulee kehittää toimintatapoja, joilla pystytään rahoittamaan uutta luovia, alueellisia innovaatiojärjestelmiä vahvistavia ja aluekehitystä tukevia hankkeita nykyistä tasapainoisemmin. Tällä tulee olemaan kokonaistaloudellisesti suuri merkitys tulevaisuudessa.

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten vahvistamiseksi hallitus on kesällä 2003 käynnistänyt hallituskauden mittaisen yrittäjyyden politiikkaohjelman. Ohjelman tavoitteet liittyvät hallitusohjelman päätavoitteisiin, jotka ovat 100 000 uuden työpaikan luominen, työllisyysasteen nostaminen nykyisestä 67 %:sta 75 %:iin vuoteen 2011 mennessä sekä talouskasvun turvaaminen, alueellisen kehityksen tasapainottaminen ja yritysten kilpailukyvyn parantaminen. Yritysten lukumäärä (pl. alkutuotanto) on kasvussa ja se on tällä hetkellä korkeampi kuin koskaan aiemmin. Yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä (pl. alkutuotanto) lukumäärä on kasvanut hallituskaudella 5 prosentilla.

Koulutusjärjestelmällä on myös keskeinen rooli yrittäjyyden toimintaympäristön kehittämisessä. Opetusministeriön 7.4.2004 julkistamat yrittäjyyskasvatuksen uudet linjaukset kattavat koko koululaitoksen ja yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan myös kaikessa opettajankoulutuksessa tuomalla yrittäjyys läpäisyperiaatteella kiinteäksi osaksi koulutusta.

Osaamiskeskusohjelma on osoittautunut toimivaksi alueellisen innovaatiotoiminnan aktivoimisessa ja uusien ideoiden kaupallistamisessa. Ohjelmaa uudistetaan vuoden 2006 aikana, jolloin otetaan käyttöön osaamisklustereihin perustuva toimintamalli. Tavoitteena on hyvinvointipalveluiden, elinkeinoelämän ja teollisuuden kansainvälisesti kilpailukykyisen huippuosaamisen kehittäminen. Suurten osaamis- ja teknologiakeskusten innovaatiotoiminta parantaa välillisesti myös pienempien alueiden osaamis- ja teknologiaperustaa.

Yrittäjyyden politiikkaohjelman toimeenpanosuunnitelmaa on toteutettu projekteittain, joista kullekin on sovittu vastuuministeriöt ja henkilöt sekä aikataulut. Toteutussuunnitelma on vuonna 2005 koostunut viidestä osa-alueesta, jotka ovat seuraavat: 1)Yritystoiminnan aloittamisen edistäminen, 2) Kasvuyrittäjyyden edellytysten parantaminen, 3)Yritysten sukupolven- ja omistajavaihdosten edistäminen, 4) Yrityspalveluiden kehittäminen osaamista ja innovatiivisuutta vahvistaen ja 5) Säädösympäristön ennustettavuus, markkinoiden toimivuus ja julkisen sektorin palvelutuotannon uudistaminen. Yrittäjyyden politiikkaohjelman puitteissa seurataan yritys- ja pääomaverotusta koskevaa uudistusta, joka on tullut voimaan 1.1.2005.

Lisäksi voidaan mainita mm, että pk-yritysten verotukseen liittyvien käytännön toimenpiteiden helpottamiseksi on tarkoituksena luoda verotilijärjestelmä, joka otettaisiin ensimmäisessä vaiheessa käyttöön yhteisöillä vuonna 2009. Vireillä olevan verotilijärjestelmän tarkoituksena on erilaisten ilmoitusten, ilmoituskertojen ja maksutapahtumien vähentäminen siten, että edestakaiset rahansiirrot yritysten ja verohallinnon välillä pienenisivät. Verohallitus on toteuttamassa myös maksutonta Internetin kautta toimivaa pientyönantajan maksupalvelua (www.palkka.fi), jonka avulla helpotetaan satunnaisten ja pienten työnantajien velvoitteiden suorittamista. Palvelu on tarkoitus avautua julkiseen käyttöön keväällä 2006.

Hallituksen tavoitteena on varmistaa innovaatiotoiminnan tulosten tehokas hyödyntäminen tuotteiksi ja uusiksi yrityksiksi Suomessa. Aloittavien yritysten rahoituksen parantamiseksi Suomen Teollisuussijoitus on käynnistänyt siemenrahoitusohjelman. Lisäksi Teknologian kehittämiskeskus on käynnistänyt alkuvaiheen teknologiayritysten rahoitukseen keskittyvän ohjelman. Valtion ja Kuntaliiton yhteinen palveluhankintoja koskeva neuvonta- ja palvelupiste aloitti toimintansa vuoden 2004 alussa kolmivuotisena hankkeena. Neuvontayksikkö neuvoo kuntien ja valtion viranomaisia, muita julkisia hankintayksiköitä sekä yrityksiä ja yrittäjiä julkisten hankintojen kilpailuttamista koskevissa kysymyksissä.

Yrittäjyyden vahvistaminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 16) Tulevaisuudessa on selvä tarve nostaa suomalaisten yrittäjäinnokkuutta ja valmiutta sekä vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä maamme kaikilla alueilla.

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten vahvistamiseksi hallitus on kesällä 2003 käynnistänyt hallituskauden mittaisen yrittäjyyden politiikkaohjelman. Ohjelman tavoitteet liittyvät hallitusohjelman päätavoitteisiin, jotka ovat 100 000 uuden työpaikan luominen, työllisyysasteen nostaminen nykyisestä 67 %:sta 75 %:iin vuoteen 2011 mennessä sekä talouskasvun turvaaminen, alueellisen kehityksen tasapainottaminen ja yritysten kilpailukyvyn parantaminen.

Yrittäjyyden politiikkaohjelman toimeenpanosuunnitelmaa on toteutettu projekteittain, joista kullekin on sovittu vastuuministeriöt ja henkilöt sekä aikataulut. Toteutussuunnitelma on vuonna 2005 koostunut viidestä osa-alueesta, jotka ovat seuraavat: 1) yritystoiminnan aloittamisen edistäminen, 2) kasvuyrittäjyyden edellytysten parantaminen, 3) yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdosten edistäminen, 4) yrityspalveluiden kehittäminen osaamista ja innovatiivisuutta vahvistaen ja 5) säädösympäristön ennustettavuus, markkinoiden toimivuus ja julkisen sektorin palvelutuotannon uudistaminen.

Yritysverouudistuksen voimaantulo on poistanut verotukseen liittyvää epävarmuutta ja uudistus on otettu vastaan pääpiirteissään myönteisesti. Suhdannepoliittisesti oikein ajoitetut veroalennukset ovat vahvistaneet ostovoimaa ja tämä on heijastunut erityisesti palvelualoilla toimivien yritysten toiminnan kasvuna. Tehtyjen veroalennuksien hyöty painottuu pk-yrityskenttään. ALV:n alarajan muuttaminen liukuvaksi, ikääntyneille työntekijöille suunnattu matalapalkkatuki, sukupolvenvaihdosten verokohtelun huojennus ja kotitalousvähennyksen laajennus ovat tässä keskeisiä.

Yrittäjyyden yleisiä edellytyksiä ovat tukeneet myös t&k-lisäpanostukset sekä panostukset alkuvaiheen yritysten pääomahuoltoon. Osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa vuoden 2005 ensimmäisessä lisätalousarviossa hyväksyttiin 13 miljoonan euron määräraha aloittavien innovaatioyritysten siemenrahoitukseen ja toimintaan erikoistunut rahasto on aloittanut Finnveran alaisuudessa syksyllä 2005.

Elokuussa 2005 mietintönsä sosiaali- ja terveysministerille jättäneen laajapohjaisen työryhmän esitysten pohjalta yrittäjän sosiaaliturvaa parannetaan. Työryhmän työn jälkeen on käynnistynyt yrittäjien eläkelain uudistaminen palkansaajien eläkeuudistuksien suuntaisesti. Työryhmän esityksestä on jo toteutettu vuoden 2005 alusta eräitä kiireelliseksi arvioituja parannuksia yrittäjien työttömyysturvaan.

Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa seurataan yrittäjyyttä ja sen kehittymistä yhteiskunnallisena ilmiönä vuosittain julkistettavan yrittäjyyskatsauksen avulla. Katsauksessa tarkastellaan muun muassa yritysten lukumäärää, kokoa ja sijoittumista, yritystoimintaa eri sektoreilla sekä yritysten kannattavuutta ja yrittäjien tulotasoa ja ikäjakaumaa eri suuruisissa yrityksissä. Yritysten (pl. alkutuotanto) lukumäärä on kasvussa ja se on tällä hetkellä Suomessa korkeampi kuin koskaan aiemmin. Yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä (pl. alkutuotanto) lukumäärä on kasvanut hallituskaudella 5 prosentilla.

Viimeisin kansainvälistä yrittäjyyspotentiaalia mittaava Global Entrepreneurship Monitor -tutkimus (GEM 2004) ilmestyi tammikuussa 2005. Suomen maaraportti valmistui marraskuussa 2005. Suomen yrittäjyyspotentiaali ei tutkimuksen mukaan ole juurikaan muuttunut 2000-luvun alussa ja on edelleen muita Pohjoismaita heikompi.

Yrittäjyyden vahvistaminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 17) Yrittämisen kannustimia tulee kehittää ja yrittäjyyden esteitä tulee poistaa nykyistä määrätietoisemmalla kansallisella yrittäjyyspolitiikalla. Tämän lisäksi yritysten kasvun edistämisessä ja uusien yritysten syntymisessä on tärkeää kehittää paikallista innovaatioympäristöä.

Hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelman avulla kehitetään yrittäjyyden houkuttelevuutta ja kannustavuutta siten, että yrittäjyyden riskit ja palkitsevuus ovat Suomessa tulevaisuudessa entistä paremmin tasapainossa. Yrityspolitiikan toteuttamisen tehostamiseksi politiikkaohjelma pyrkii sitomaan kaikki hallinnon toimijat yhdensuuntaisiin toimiin yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi.

Osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa hallitus selvittää mahdollisuuksia suunnata nykyistä suurempi osa tutkimus- ja kehityspanostuksista kasvukeskusten ulkopuolelle. Tulevaisuudessa suomalaisten yritysten on entistä vaikeampi menestyä koti- tai vientimarkkinoillakaan alhaiseen jalostusasteeseen tai vaatimattomaan osaamiseen perustuvalla konseptilla. Siksi yritysten osaamisen ja teknologiaperustan vahvistaminen eri puolilla Suomea ansaitsee erityishuomion.

Osaamiskeskusohjelma on osoittautunut toimivaksi alueellisen innovaatiotoiminnan aktivoimisessa ja uusien ideoiden kaupallistamisessa. Ohjelmaa jatketaan edelleen, ja tavoitteena on hyvinvointipalveluiden, elinkeinoelämän ja teollisuuden kansainvälisesti kilpailukykyisen huippuosaamisen kehittäminen. Suurten osaamis- ja teknologiakeskusten innovaatiotoiminta parantaa välillisesti myös pienempien alueiden osaamis- ja teknologiaperustaa.

Yrittäjyyden vahvistaminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

18) Tulevina vuosina edessä oleva poikkeuksellisen suuri pien- ja perheyritysten sukupolvenvaihdosten määrä edellyttää aktiivisia toimenpiteitä yritystoiminnan jatkamiskynnyksen madaltamiseksi.

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdosten edistämiseen liittyviä julkisen vallan toimenpiteitä tehostetaan osana hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaa. Sukupolvenvaihdosten verotuskohtelua on helpotettu perintö- ja lahjaverolakia uudistamalla. Lainmuutos on tullut voimaan vuoden 2005 alusta lukien ja muutokset koskevat sukupolvenvaihdoksia, jotka on tehty vuonna 2004. Uudistus helpottaa varsinkin pienten yritysten sukupolvenvaihdosten verotusta.

Suomalaiset yrityspalvelut -uudistus on valmistumassa. Uusi yhteistyömalli perustuu seudullisiin yrityspalveluihin ja sähköisiin välineisiin palveluiden jakelussa. Palveluja kehitetään eri toimijoiden yhteisten palvelukonseptien pohjalta.

Alueiden kehittäminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
26) TE-keskuksia tulee vahvistaa lisäämällä niihin alueilla toimivia teknologia-asiamiehiä.

Alueiden kykyä hyödyntää T&K-osaamista tehostamalla koulutusta ja neuvontaa mm. vahvistamalla työvoima- ja elinkeinokeskusten teknologiayksiköiden resursseja parannetaan osana hallituksen teknologiapolitiikkaa.

Innovaatioympäristön tehokkuuden ratkaisee se, kuinka hyvin se reagoi nykyisiin ja tulevaisuuden toimintaympäristön tarpeisiin sekä innovaatiotoimijoiden kyky toimia kokonaisuutena. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rooli on merkittävä tässä kokonaisuudessa tutkimustiedon ja teknologian siirtämisessä talouden hyödynnettäväksi ja muun yhteiskunnallisen kehityksen tukemiseksi.

Teknologiaan panostaminen ja uuden teknologian hyödyntäminen ovat TE-keskuksen osastorajojen ylittävää toimintaa. Myös keksintöasiamiespalveluja on vahvistettu vuonna 2003 TE-keskuksissa.

TE-keskusten teknologiapalveluita vahvistettiin viidellä uudella teknologia-asiantuntijalla. Asiantuntijalisäykset kohdistuivat Pohjois-Savon, Keski-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksiin. Teknologiapalveluiden vahvistamista jatketaan edelleen koko hallituskauden ajan.

TE-keskusten teknologiapalveluita vahvistettiin edelleen vuonna 2004 hallitusohjelman mukaisesti viidellä uudella teknologia-asiantuntijalla. Lisäykset kohdistuivat Kaakkois-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan TE -keskuksiin.

Vuonna 2005 lisättiin TE -keskusten teknologia-asiantuntijoiden määrää edelleen hallitusohjelman mukaisesti. Lisäykset kohdistuivat Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen TE -keskuksiin.

Ministeri Pekkarinen päätti kesäkuussa 2005, että Työvoima- ja elinkeinokeskusten (TE-keskus) yritysosastojen teknologiayksiköt (14) siirretään 1.1.2006 alkaen suoraan TE-keskuksen johtajan alaisuudessa toimiviksi TE- keskusten teknologian kehittämisosastoiksi, joiden henkilöstö toteuttaa Tekesille asetettuja päämääriä ja tavoitteita Tekesin prosesseissa,

tulosyksiköissä ja tiimeissä. TE-keskusten teknologian kehittämisosastojen tulosohjaus on osa ministeriön ja TE-keskusten sekä Tekesin tulosohjausta.

Ohjauksen kehittämisellä pyritään myös vaikuttamaan innovaatio- ja t&k -toiminnan laadulliseen ja määrälliseen kasvuun alueilla, erityisesti kasvukeskusten ulkopuolisilla alueilla. Tavoitteena on varmistaa koko maan potentiaalisten teknologia- ja innovaatiohankkeiden tasavertainen pääsy kehittämistoimien kohteeksi. TE-keskuksissa toimivan Tekesin asiantuntijaverkoston keskeisinä tehtävinä ovat sekä aktivointitoiminnan lisääminen ja sen tehokas kohdentaminen että kansallisten teknologiaohjelmien jalkauttaminen ja niiden tulosten siirto alueellisten toimijoiden käyttöön.

Suomen energia- ja ilmastopolitiikka
Muut 4/2001 vp
Talousvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 24.5.2002, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin kivihiilen käytön hallituksi rajoittamiseksi sähkön ja lämmön tuotannossa esimerkiksi kokonaiskäyttösopimuksin.

2) Eduskunta edellytti, että hallitus
– nopeuttaa tiukan energiansäästöohjelman toteuttamista ja ohjaa yhdyskunta- ja aluerakenteiden muotoutumista energian säästämiseksi,
– ryhtyy toimenpiteisiin säästöohjelmia tukevan energiansäästön yleislain säätämiseksi,
– ryhtyy toimenpiteisiin energian jakeluyhtiöitä koskevan palveluvelvoitteen säätämiseksi tiedottamisesta energiansäästötavoista ja uusista tekniikoista kuluttajille ja
– ryhtyy toimenpiteisiin energiaverotuksen kehittämiseksi energiansäästöä edistävällä tavalla.

3) Eduskunta edellytti, että uusiutuvan energian tutkimusta, kehittämistä ja käyttöönottoa tuetaan ilmastostrategiaan sisältyvän edistämisohjelman mukaisesti kuitenkin niin,
– että biomassan käyttöä edistetään ohjelmaa enemmän muun muassa veropolitiikan, investointitukien ja teknologian kehittämistukien sekä kestävän metsätalouden metsänparannusvarojen lisäresursseilla, tehostamalla energiapuun ja turpeen käyttöä,
– että kehitetään kierrätyspolttoaineiden, lajitellun yhdyskuntajätteen, biokaasujen ja muiden biomassojen käyttöä ja
– että uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön jakeluverkkoihin pääsy turvataan esimerkiksi vihreiden sertifikaattien kauppaan perustuvalla järjestelmällä ja asettamalla tarvittaessa ostovelvoitteita verkon haltijoille.

4) Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle selvityksen lausumien toteutumisesta seuraavan vaalikauden aikana.

Valtioneuvosto antoi 24.11.2005 eduskunnalle selonteon "Lähiajan energia- ja ilmastopolitiikan linjauksia — kansallinen strategia Kioton pöytäkirjan toimeenpanemiseksi" (VNS 5/2005 vp). Strategian liitteenä 1 on selvitys vuoden 2001 ilmastostrategian toteuttamisesta ja eduskunnan lausumien mukaisista toimista. Uuden strategian linjaukset ja tavoitteet korvaavat vuoden 2001 strategian. Strategiaa toimeenpannaan ja toimeenpanoa seurataan työssä mukana olevien kuuden ministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä.

Eduskunnan saaman uuden selonteon energia- ja ilmastopolitiikasta ja sen sisältämän, vuoden 2001 strategiaa koskevan toteutumaselvityksen vuoksi lausuma voidaan poistaa.

Sähkömarkkinalain vakiokorvaussäännösten seuranta
HE 218/2002 vp — EV 303/2002 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen seuraavan,
> – kuinka vakiokorvaussäännökset vaikuttavat sähkönkäyttäjän sähköstä maksamaan hintaan,
> – ovatko vakiokorvaussäännösten aikarajat ja korvauksen enimmäismäärä asianmukaisia ja kohtuullisia,
> – etteivät vakiokorvauksesta vapautumisen perusteet anna mahdollisuutta perusteettomiin korvauksesta kieltäytymisiin tai johda kohtuuttomiin korvausvaatimuksiin ja että mainitut perusteet ovat sopusoinnussa muiden vastaavanlaisten perusteiden kanssa,
> – etteivät lain säännökset aiheuta kohtuuttomia seurauksia eri käyttäjäryhmille ja eri verkonhaltijoille.

Kauppa- ja teollisuusministeriö antoi Energiamarkkinaviraston tehtäväksi seurata vakiokorvauslainsäädännön toimivuutta. Energiamarkkinavirasto on antanut ministeriölle asiasta kaksi selvitystä, joissa on arvioitu vakiokorvaussäännöstön vaikutuksia talvina 2003—2004 ja 2004—2005. Viimeisimmässä, huhtikuussa 2005 annetussa raportissa Energiamarkkinavirasto on todennut näkemyksenään, että vakiokorvauslainsäädäntö on toiminut tavoitteiden mukaisesti. Säädökset ovat ohjanneet verkonhaltijoita kehittämään toimintatapojaan ja parantamaan toimitusvarmuutta. Viankorjaukseen on syntynyt urakointiliiketoimintaa ja alalle on tullut uusia innovaatioita. Toimiala on muuttumassa puhtaasta monopolitoiminnasta asiakaslähtöisemmäksi palvelutoiminnaksi. Kehityssuunta on Energiamarkkinaviraston mielestä ollut myönteinen. Energiamarkkinaviraston mukaan mikään verkonhaltija ei ole joutunut kokemaan kohtuuttomia korvaustaakkoja vakiokorvauslainsäädännöstä johtuen. Viraston mukaan aikarajat ja korvaussummat ovat siten olleet kohtuullisia ja ne ovat edistäneet toimialaa kehittäviä toimenpiteitä. Verkonhaltijoilla on säännöstön seurauksena todellinen kannustin kehittää viankorjaustaan ja päivittää tietojärjestelmiään. Viraston mukaan näistä toimenpiteistä saatava hyöty koituu verkonhaltijan eduksi pienempinä operatiivisina kustannuksina. Vakiokorvaukset koskevat nykyisellään kaikkia sähkönkäyttäjiä sähkön käyttötarkoituksesta riippumatta. Viraston mukaan yksittäisten asiakasryhmien rajaaminen pois korvausten piiristä ei ole perusteltua. Energiamarkkinaviraston näkemyksen mukaan vakiokorvauslainsäädäntöä ei ole tällä hetkellä tarvetta muuttaa.

Hallitus antoi kesällä 2004 lakiesityksen sähköverkkohinnoittelun uudesta valvontamallista. Uudet säännökset tulivat voimaan tämän vuoden alusta. Niiden nojalla sähköverkkohinnoittelun kohtuullisuuden valvontamallia kehitetään siten, että sähkön laatu ja keskeytykset otetaan vastaisuudessa huomioon hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa. Tavoitteena on, että myös alle 12 tunnin keskeytykset tulevat riittävällä tavalla huomioon otetuksi hinnoittelun valvonnassa.

Hallitus jatkaa vakiokorvaussäännöstön vaikutusten seurantaa.

Sähkömarkkinalakiin tehtyjen muutosten vaikutusten selvittäminen
HE 127/2004 vp — EV 217/2004 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallituksen tulee antaa talousvaliokunnalle selvitys syyskuun 2006 loppuun mennessä sähkömarkkinalakiin tehtyjen muutosten vaikutuksista sähkömarkkinoihin sekä kuluttajien ja yrittäjien asemaan sähkömarkkinoilla.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on käynnistänyt sähkömarkkinalakiin tehtyjen muutosten vaikutusten seurannan ja huolehtii siitä, että eduskunnan edellyttämä selvitys voidaan antaa eduskunnan talousvaliokunnalle syyskuun 2006 loppuun mennessä.

Maakaasumarkkinoiden kehityksen seuraaminen
HE 128/2004 vp — EV 214/2004 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2004, että hallituksen tulee antaa talousvaliokunnalle syyskuun 2006 loppuun mennessä selvitys maakaasumarkkinoiden kehityksestä ja maakaasumarkkinalain soveltamisesta saaduista kokemuksista.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on käynnistänyt maakaasumarkkinoiden kehityksen ja maakaasumarkkinalain soveltamisen vaikutusten seurannan ja huolehtii siitä, että eduskunnan edellyttämä selvitys voidaan antaa eduskunnan talousvaliokunnalle syyskuun 2006 loppuun mennessä.

Innovaatiohankkeet
K 3 /2005 vp — EK 32/2005 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> 2) Tulevaisuusvaliokunta esitti, että hallitus selvittää kuluneiden viimeisen viiden vuoden innovaatiohankkeiden tuloksia ja nimeää selvästi jonkun elimen vastuuseen innovaatiohankkeiden vaikuttavuuden arvioinnista.

Valtioneuvosto teki 7.4.2005 periaatepäätöksen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä. Sen mukaan Suomen Akatemia ja Teknologian kehittämiskeskus kehittävät yhdessä Sitran ja muiden rahoittajien kanssa keskinäistä rahoitus- ja muuta yhteistyötään tutkimus- ja innovaatiorahoituksen vaikuttavuuden parantamiseksi ja nykyistä suurempien toimintakokonaisuuksien muodostamiseksi ja toteuttamiseksi.

Suomen Akatemia ja Teknologian kehittämiskeskus käynnistävät yhteistyössä julkisen tutkimusjärjestelmien rakenteellisten kehittämistoimien vaikutuksia koskevan selvitystyön osana ko. organisaatioiden tehtävänä olevaa yleistä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vaikutusten arvioinnin kehittämistä.

Teknologian kehittämiskeskus on kehittänyt rahoittamiensa hankkeiden vaikuttavuusarviointeja. Nykyisin käytössä oleva hankkeiden seurantajärjestelmä mahdollistaa hankkeiden seurannan myös muutama vuosi hankkeiden päättymisen jälkeen, missä vaiheessa varsinaiset vaikutukset alkavat näkyä esim. uusina työpaikkoina, kasvaneena liikevaihtona jne.

VTT:llä on kehitetty sen oman toiminnan vaikuttavuusarviointia, ja menetelmää on tarkoitus käyttää myös eräiden muiden laitosten vaikuttavuusarvioinneissa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on päättänyt teettää ulkopuolisen arvion Keksintösäätiön toiminnan vaikuttavuudesta. Työ valmistuu keväällä 2006.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso
Selonteko 4/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saavien henkilöiden toimeentulon parantamiseksi maaliskuun alusta vuonna 2002 lukien peruspäivärahan ja työmarkkinatuen tasoa korotettiin 0,84 eurolla päivässä eli noin 18 eurolla kuukaudessa. Lisäksi osana köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista laajaa toimenpideohjelmaa työmarkkinatuen lapsikorotusten määrä korotettiin vuoden 2002 alusta vastaamaan työttömyyspäivärahan lapsikorotusta.

Hallitusohjelman mukaan tulevat hankkeet lainsäädäntömuutoksiksi tulevat koskemaan ennen kaikkea aktivointiin ja työllistymiseen tähtääviä painotusmuutoksia. Tämä tavoite koskee myös etuuksien tasoihin harkittavia muutoksia. Pelkkiä passiiviajan etuuksien tason korotuksia ei näin ollen nähdä tarkoituksenmukaiseksi toimenpiteeksi, vaan tavoitteena on muokata työttömyysetuuksista ennen kaikkea aktiiviajan etuuksiksi. Tämän tavoitteen toteutuksen osana 1.1.2004 lukien korotettiin toimenpiteiden ajalta maksettavia ylläpitokorvauksia. Ylläpitokorvaus on verovapaa ja muissa järjestelmissä, mm. toimeentulotuessa, niin sanottu etuoikeutettu tulo. Siten sen korottaminen ei lisää verotettavaa tuloa, eikä vähennä muita etuusmenoja.

Vuoden 2006 alusta toteutettiin työmarkkinatukiuudistus, jonka tavoitteena oli luoda kannustava toimeentuloetuuksien ja aktiiviohjelmien kokonaisuus. Toimeentulotuen ja työmarkkinatuen rahoitusta muutettiin kuntien kannustamiseksi tehokkaaseen työttömyyden hoitoon.

Toimeentulotukea saavien työllistyminen on keskeisenä tavoitteena myös kokeilussa, jossa toimeentulotukea myönnettäessä osa ansiotuloista jätetään ottamatta huomioon. Kokeilu alkoi 1. maaliskuuta 2002. Uusi säännösmuutos on voimassa ajalla 1.4.2005–31.12.2006. Toimeentulotukea hakevan henkilön tai perheen ansiotuloista vähintään 20 prosenttia, kuitenkin enintään 150 euroa kuukaudessa jätetään ottamatta huomioon tukea myönnettäessä.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Päivähoidon hallinto ja ohjaus
HE 91/1999 vp
Sivistysvaliokunta

> 5) Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle.

Hallitus on antanut eduskunnan edellyttämän esityksen laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 28 §:n muuttamisesta (HE 151/2002vp). Esityksen mukaan kunta saisi päättää, minkä moniäänisen toimielimen hoidettavaksi lasten päivähoidon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annettaisiin. Päivähoito sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki säilyi-

sivät sosiaalipalveluna, joiden lainsäädännöllinen, rahoituksellinen sekä muu ohjaus ja valvonta kuuluisivat edelleen sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

Sosiaalihuoltolakia, lasten päivähoidosta annettua lakia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia on muutettu väliaikaisesti (laeilla 155–157/2003) siten, että säännösten mukaan kunta voi itse päättää, minkä monijäsenisen toimielimen hoidettavaksi lasten päivähoidon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annetaan. Kyseisten tehtävien tulee kaikkien kuulua saman toimielimen toimivaltaan. Väliaikaiset säännökset ovat voimassa viisi vuotta ajalla 1.8.2003–31.7.2008.

Määräaikaiseen lainsäädäntöratkaisuun liitetään sosiaali- ja terveysministeriön laaja-alainen seuranta- ja arviointitutkimus, jonka avulla hallinnollisten ratkaisujen vaikutukset pyritään kattavasti selvittämään. Seurannan pohjalta arvioidaan lainsäädännön tarpeellisuus jatkossa.

Suomen Kuntaliitto ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes selvittivät päivähoidon hallinnon tilannetta kyselyllä keväällä 2004 sekä ylläpitävät ajankohtaista tietoa www-sivuillaan koko sosiaalihuoltolain väliaikaisen muutoksen voimassaoloajan. Lainmuutoksen ensimmäisen vuoden voimassaoloaikana kahdeksan kuntaa (Askainen, Kaarina, Kemi, Kouvola, Lohja, Rautalampi, Rautjärvi ja Vaasa) on siirtänyt päivähoidon hallinnon opetustoimeen. Ennen lainmuutosta kaksi kuntaa (Imatra ja Kerava) ja yhden kunnan ruotsinkielinen osa (Espoo) oli siirtänyt päivähoidon hallinnointitehtävät opetustoimeen. Tämän lisäksi kahdessa kunnassa päivähoidon hallinnosta vastaa joku muu lautakunta. 10 kuntaa on päättänyt opetustoimeen siirrosta vuosien 2005 ja 2006 aikana ja yksi kunta perustaa kasvatus- ja opetuslautakunnan uuden toimintamallin. Stakes kerää vuosien 2005 ja 2006 aikana kunnista tietoa hallinnonalakokeiluun liittyen sekä analysoi ja arvioi kokeilusta saatuja kokemuksia ja ohjausjärjestelmän toimivuutta eri hallintomalleissa. Arviointiraportti valmistuu vuoden 2006 loppuun mennessä.

Omaishoidon asema
HE 109 ja 187/2000 vp

> 19) Luku 33.32. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että omaishoidon asemaa lainsäädännössä kehitetään ja omaishoidon edellytyksiä kokonaisuudessaan parannetaan.

Selvityshenkilö Elli Aaltonen luovutti vuonna 2004 sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksensa niistä toimenpiteistä, joilla omaishoitajien asemaa ja omaishoidon tukea voidaan parantaa osana kunnan palvelujärjestelmää. Hallitus ryhtyy asteittain toteuttamaan selvityshenkilön ehdotuksia muun muassa käynnistämällä omaishoitoa koskevia kehittämishankkeita ja laatimalla omaishoitoa koskevan oppaan. Omaishoidon tukea koskeva lainsäädäntöuudistus ajoittuu kustannussyistä pääosin seuraavalla hallituskaudelle.

1.10.2004 tuli voimaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskeva lakimuutos, jonka mukaan kunnan mahdollisuutta periä maksuja hoidettavalle annattavista palveluista omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi rajoitettiin. Maksu säädettiin yhdeksään euroon vuorokautta kohden.

Eduskunta on hyväksynyt omaishoitoa koskevan lain, joka tulee voimaan 1.1.2006.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Toimeentulotuki
HE 134/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.10.2000, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa sitä, että toimeentulotukiasioiden käsittelyajassa päästään TATO-ohjelmassa edellytettyyn tavoitteeseen.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta erityisesti eläkeikäisten paluumuuttajien toimeentulo turvataan muiden etuusjärjestelmien kun toimeentulotuen kautta.
>
> Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta muutetaan siten, että maksukaton kertymiseen ei vaikuta se, onko maksun suorittamiseen myönnetty toimeentulotukea.

Sosiaali- ja terveysministeriö on sopinut Stakesin kanssa toimeentulotukiasioiden käsittelyaikatilanteen seurannasta. Tiedot on kerätty vuosien 2000–2003 osalta. Ministeriö tulee edelleen tähdentämään kuntiin kohdistuvassa ohjauksessa toimeentulotukihakemusten viivytyksetöntä käsittelyä sekä jonotusaikojen saamista enintään viikon mittaisiksi. Sosiaalialan kehittämishankkeen piirissä valmistellaan säännökset oikeudesta päästä palvelujen tarpeen arviointiin kunnallisessa sosiaalityössä ja sosiaalityön saatavuuskriteerit sekä kiireellisissä että ei-kiireellisissä asiakasasioissa. Uudistukseen liittyvä selvitystyö on aloitettu vuonna 2003 sosiaalityön neuvottelukunnan asettamassa jaostossa.

Eläkeikäisten paluumuuttajien ja muiden vastaavassa asemassa olevien maahanmuuttajien toimeentuloturva on järjestetty maahanmuuttajan erityistukilakiin (1192/2002) perustuvalla erityistuella. Uudistus tuli voimaan 1.10.2003. Lausuma ei tältä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö nimitti 7.10.2002 tekemällään päätöksellä selvitysmiehen, jonka tehtävänä oli selvittää muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikkaa ja maksusäännösten muutostarpeita. Selvitysmies antoi raporttinsa 26.3.2003. Raportissa selvitettiin myös toimeentuloturvan vaikutusta maksukaton kertymiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 19.12.2003 maksutoimikunnan, jossa yhteydessä toimeentulotuen saajien maksukattoa koskevat säännökset tulevat arvioitaviksi.

Säännökset oikeudesta päästä palvelujen tarpeen arviointiin kunnallisessa sosiaalityössä ja sosiaalialan saatavuuskriteerit sekä kiireellisissä että ei-kiireellisissä asiakasasioissa, niitä koskeva lainsäädäntötyö on käynnistetty sosiaali- ja terveysministeriössä syksyllä 2005 ja HE on tarkoitus antaa vuonna 2006.

Sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunta luovutti mietintönsä 9.9.2005. Mietintö on lausuntokierroksella.

Aikuiskoulutustuen kehittäminen
HE 150/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2000, että koulutusaikaiset tukijärjestelmät sovitetaan tarkoituksenmukaisella tavalla yhteen siten, ettei määräaikaisissa palvelussuhteissa olevia aseteta ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan kuin niitä, joilla on toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde.

> Eduskunta edellytti, että aikuiskoulutustuen tavoitteiden toteutumista seurataan ja mahdollisesti ilmenevät puutteet korjataan esimerkiksi lyhentämällä ansainta-aikavaatimusta.

Liittyen vuosien 2003–2004 tulopoliittiseen sopimukseen aikuiskoulutustuen perusosaa korotettiin 440 eurosta 500 euroon kuukaudessa 1.1.2004 lukien. Lisäksi työmarkkinakeskusjärjestöt ovat perustaneet yhteisen työryhmän, joka seuraa aikuiskoulutustuen käyttäjien määrän kehittymistä sukupuolen, iän, palkkatason ja ammattialan suhteen. Työryhmän määräaika on kolme vuotta korotuksen voimaantulosta. Aikuiskoulutustuen kehittämistä jatketaan tältä pohjalta.

Koulutusaikaisten tukijärjestelmien yhteensovittamista on selvittänyt opetusministeriön toimeksiannosta selvitysmies Pentti Arajärvi, joka loppuraportissaan ehdottaa eräitä muutoksia koulutusaikaisiin tukiin mukaan lukien määräaikaisessa työsuhteessa olevan henkilön oikeus etuuteen ja ansainta-ajan lyhentämisen aikaistaminen 10 vuodesta 5 vuoteen. Viime mainittu toteutuu 1.8.2006 alkaen. Opetusministeriö on perustamassa selvitysmiehen raportin pohjalta seurantaryhmän, jonka tehtävänä on koordinoida ja aktivoida usealla hallinnon alalla tapahtuvia valmistelutoimia. Seurantaryhmällä ei ole neuvottelevaa roolia, vaan valmistelu tapahtuu vastuuministeriöittäin.

Työterveyshuoltolainsäädännön uudistamisen seuranta
HE 114/2001 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 28.11.2001, että hallitus seuraa, miten uuden työterveyshuoltolain tavoite lisätä eri ammattialojen asiantuntijoiden käyttöä työterveyshuollossa toteutuu, kun laissa on omaksuttu jako työterveydenhuollon ammattihenkilöihin ja asiantuntijoihin.

Valtioneuvoston asetuksen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 19 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuudesta seurata työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden käytön ja koulutuksen toteutumista sekä arvioida ne kahden vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Työterveyslaitos on tehnyt selvityksen työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta ja käytöstä 2003. Selvityksen mukaan kehitys koulutuksen toteutumisen ja asiantuntijoiden käytön osalta on ollut pääosin myönteistä. Koulutustasossa ja moniammatillisuuden toteutumisessa on kuitenkin suurta alueellista vaihtelua. Työterveyshuollon koulutukseen on panostettava myös jatkossa, koska työterveyshuollon erikoislääkäreitä ja terveydenhoitajia jää lähivuosina paljon eläkkeelle. Selvitys on käsitelty sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa työterveyshuollon neuvottelukunnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on seurannut ja seuraa jatkossakin kolmen vuoden välein Työterveyshuolto Suomessa selvityksen yhteydessä mm. koulutuksen ja moniammatillisuuden toteutumista työterveyshuollossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Työterveyslaitos on tehnyt selvityksen Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutus ja käyttö vuonna 2003, STM:n selvityksiä 2005:6.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perusturvan parantaminen
HE 155/2001 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää vuoden 2002 aikana, miten toimeentulotukea saavien asemaa parannetaan ottaen erityisesti huomioon sen, että kaikkien toimeentulotukea saavien asemaa ei voida parantaa työelämään osallistumiseen kannustavilla toimilla. Selvityksen perusteella hallituksen tulee tehdä ehdotukset tarvittavista lainsäädäntömuutoksista seuraavan valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt eduskunnan lausumassa edellytetyn selvitystyön. Ministeriön käsityksen mukaan perusturvan keskeisimpiä ongelmia on se, että ensisijaisten etuusjärjestelmien piirissä olevat joutuvat kohtuuttoman usein turvautumaan toimeentulotukeen. Tämän vuoksi erityisesti pitkäaikaisesti toimeentulotuen varassa olevien asemaa parannetaan parhaiten ensisijaisia etuusjärjestelmiä ja verotusta kehittämällä, jolloin toimeentulotuki muodostuisi alkuperäisen tavoitteensa mukaisesti lähinnä tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden turvaverkoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tässä vaiheessa katsonut toimeentulotukilakia koskevien säädösmuutosten toteuttamista tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esitykseen perustuen Eduskunta hyväksyi lain sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002). Sosiaalisen luototuksen avulla voidaan osaltaan helpottaa myös toimeentulotuen piirissä olevien taloudellisia vaikeuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut sosiaalista luototusta koskevan oppaan, joka on lähetetty kuntiin kesäkuussa 2003.

Velkaantuneiden toimeentulotuen asiakkaiden asemaa on parannettu oikeusministeriön ja pankkiyhdistyksen kanssa yhteistyössä luodulla kevennetyllä velkasovinto-ohjelmalla, joka oli kohdistettu pitkäaikaisesti maksukyvyttömiin toimeentulotuen saajiin. Hallitusohjelman mukainen velkahallintaohjelma on laadittu. Ohjelman tavoitteena on estää velkaongelmien syntyminen ja niiden syveneminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on yhteistyössä Stakesin kanssa valmistellut suosituksia toimeentulotuen käyttämistä nykyistä joustavammin ja tehokkaammin pitkäaikaisesti toimeentulotuen piirissä olevien taloudelliseksi tukemiseksi.

Pitkäaikaisia toimeentulotuen asiakkaita koskevat suositukset on lisätty uudistettuun toimeentulotukioppaaseen, joka lähetettiin kuntiin elokuussa 2003. Suosituksissa korostetaan moniammatillisen osaamisen ja viranomaisten välisen yhteistyön tarvetta pitkäaikaisasiakkaiden palvelemisessa.

Toimeentulotuessa on ollut 1.4.2002 lähtien käynnissä ns. etuoikeutetun tulon kokeilu. Ensivaiheessa se kesti 31.3.2005 asti. Toimeentulotukiasiakkaan työstä saadusta tulosta vähintään 20 % kuitenkin enintään 100 euroa kuukaudessa jätettiin tulosta ottamatta huomioon toimeentulotuen määrää laskettaessa. Kokeilua jatkettiin ajalla 1.4.2005–31.12.2006 siten muutettuna, että huomioon ottamattoman tulon määrä nostettiin 150 euroon kuukaudessa.

Vuoden 2006 alusta voimaan tulevalla työllisyyspaketin sekä siihen liittyvän kuntien ja valtion välisen rahoituksen uudistuksella on tavoitteena tukea myös pitkään työttöminä olleiden ja toimeentulotukea saavien työllistymistä ja näin parantaa toimeentulotukea saavien asemaa myös taloudellisesti.

Yhtenäinen maksukatto terveydenhuoltoon
HE 187/2001 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.12.2001, että hallitus selvittää terveydenhuollon asiakasmaksujen ja maksukaton samoin kuin sairausvakuutuslain mukaisten omavastuiden vaikutuksia palvelujen käyttöön sekä palvelujen käyttäjien ja kuntien taloudelliseen asemaan sekä selvittää erilaiset vaihtoehdot yhtenäisen, kaikki terveydenhoidon menot kattavan asiakkaan maksukyvyn huomioon ottavan maksukaton aikaansaamiseksi.

> Eduskunta edellytti 11.12.2001, että muutettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevaa asetusta 1.1.2002 lukien
> –asetuksen 3 §:n 5 momentissa tarkoitettu muun henkilön kuin lääkärin tai hammaslääkärin suorittamasta kotikäynnistä perittävä maksu säädetään 6 euroksi, ja
> –asetuksen 11 §:n momentissa säädetään, että sarjassa annettavasta hoidosta maksu saadaan periä enintään 45 kerralta kalenterivuodessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta (912/1992) muutettiin 5.12.2001 annetulla valtioneuvoston asetuksella (1168/2001) siten, että maksuja tarkistettiin kustannustason muutosta vastaavasti ja samalla maksujen suuruudet määriteltiin euromääräisinä. Tässä yhteydessä asetuksen 11 §:n 1 momentissa säädettyä sarjassa annettavan hoidon vuotuisten perintäkertojen määrää alennettiin viidestäkymmenestä neljäänkymmeneenviiteen. Asetuksen 3 §:n 5 momentin mukainen maksu määrättiin 7 euroksi. Asia ei anna tältä osin enää aihetta toimenpiteisiin.

Kaikki terveydenhuollon menot kattavan asiakkaan maksukyvyn huomioon ottavan maksukaton toteuttamista on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön maksutoimikunnassa. Toimikunta totesi mietinnössään (STM julkaisuja 2005:10), että erillisistä maksukatoista aiheutuvan kokonaisrasituksen pienentäminen olisi asiakkaiden näkökulmasta perusteltua ja tarpeellista. Yhteisen maksukaton toteuttamiseen liittyy kuitenkin monia sekä käytännöllisiä että periaatteellisia ongelmia, joita toimikunta ei kyennyt ratkaisemaan sille annetun määräajan rajoissa. Toimikunta ehdottikin, että paljon sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävien kohtuuttoman maksurasituksen välttämiseksi tulisi käynnistää jatkotyö, jossa valmisteltaisiin yhteinen maksukatto tai muu vastaava malli. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan tällaisen jatkotyön käynnistämistä.

Päivähoitomaksuperusteiden tarkistaminen
HE 188/2001 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää päivähoitomaksuihin liittyviä rakenteellisia ongelmia ja säädösten selkeyttämistarvetta ja antaa eduskunnalle esityksen tarvittavista lainsäädäntömuutoksista vuoden 2002 aikana.

Lasten päivähoidon maksuja muutettiin vuoden 2002 alussa samalla kun euromuunnos astui voimaan. Silloin muutettiin maksujen perusteena olevia tulorajoja, alinta ja ylintä perittävää maksua sekä muiden kuin kahden päivähoitoikäisen sisaruksen vaikutusta maksun perusteena oleviin perheen tuloihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asetti 19.12.2003 sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen perusteita ja määräytymistä selvittävän toimikunnan. Toimikunta asetti lasten päivähoidon maksuja koskevan lainsäädännön uudistamistarvetta selvittävän alajaoston.

Toimikunta jätti mietintönsä 23.9.2005 (STM 2005:10). Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti jatkovalmistelun mietinnön laajalla lausuntokierroksella. Uuden maksujärjestelmän viimeistelyä toimikunnan ehdotusten pohjalta jatketaan lausuntojen analysoinnin jälkeen.

Väestö ja perheen asema
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 19) Hallituksen tulee kehittää ja ottaa käyttöön perhe- ja lapsimyönteisiä kannustimia. Lapsiperheiden tukeminen siten, että köyhyyttä ja syrjäytymistä ehkäistään, on viisasta tulevaisuuspolitiikkaa: sillä voidaan katkaista ylisukupolvisia ketjuja.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on helmikuussa 2003 valmistunut Perhepoliittinen strategia; Linjauksia ja taustoja perhepolitiikan kehittämiseen -julkaisu, jossa on hahmoteltu tavoitteita ja keinoja lasten ja lapsiperheiden aseman parantamiseksi. Osa Perhepoliittisessa strategiassa ehdotetuista toimenpiteistä toteutetaan osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa. Lausuman kannalta keskeisimmät näistä hankkeista ovat Lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittämishanke sekä Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke, jotka käynnistyvät kevään 2005 aikana.

Lapsiperheiden taloudellista tilannetta selvittävä hanke käynnistyi syksyllä 2004. Hankkeen osana valmistui Stakesin julkaisema selvitys lapsiperheiden toimeentulokehityksestä elokuussa 2005 (Stakes Raportteja 4/2005). Koordinaatiotyöryhmä on jatkanut työtä mainitun selvitystyön ja ympäristöministeriön valmisteleman asumista koskevan selvityksen pohjalta. Työn on tarkoitus valmistua keväällä 2006. Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke käynnistyi syksyllä 2005 isyyden aseman vahvistamiseen liittyvällä tiedotuskampanjaosiolla. Muilta osin Perhepoliittisen strategian linjauksia on toteutettu hallitusohjelman mukaisina toimenpiteinä ja strategiapaperia tullaan laajentamaan tavoiteohjelman muotoon.

Väestö ja perheen asema
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 20) Perhepoliittisten tukien tulee kannustaa perheen perustamiseen nykyistä aikaisemmassa vaiheessa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on helmikuussa 2003 valmistunut Perhepoliittinen strategia; Linjauksia ja taustoja perhepolitiikan kehittämiseen -julkaisu, jossa on hahmoteltu tavoitteita ja keinoja muun muassa siihen, miten perheen perustamista voitaisiin aikaistaa. Osa Perhepoliittisessa strategiassa ehdotetuista toimenpiteistä on käynnistetty osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa ja osa, muun muassa perheen perustamisen aikaistamiseen liittyvät kysymykset, on tarkoitus käynnistää erillisinä hankkeina mahdollisuuksien mukaan kevään 2004 aikana.

Osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa on käynnistetty Lapsiperheiden taloudellista tilannetta selvittävä hanke syksyllä 2004. Hankkeen osana valmistui Stakesin julkaisema selvitys lapsiperheiden toimeentulokehityksestä elokuussa 2005 (Stakes Raportteja 4/2005). Koordinaatiotyöryhmä on jatkanut työtä mainitun selvitystyön ja ympäristöministeriön valmisteleman asumista koskevan selvityksen pohjalta. Työn on tarkoitus valmistua keväällä 2006. Osaltaan perheiden varhemman vaiheen perustamisen tukemiseen liittyvä Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke käynnistyi syksyllä 2005 isyyden aseman vahvistamiseen

liittyvällä tiedotuskampanjaosiolla. Muilta osin Perhepoliittiseen strategiaan sisältyviä linjauksia, kuten lapsilisän korottaminen vuoden 2004 alusta sekä kotihoidon tukeen tulevat korotukset vuoden 2005 alusta, on toteutettu hallitusohjelman mukaisina toimenpiteinä. Strategiapaperia tullaan laajentamaan tavoiteohjelman muotoon

Työttömyyseläke
HE 45/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.6.2002, että hallitus selvittää työttömyyseläkkeen saamiseen liittyvät ongelmat niiden osalta, jotka eivät täytä työttömyyseläkkeen ehtona olevaa työttömyyspäivärahan saamisen edellytystä ennen 1.1.1994 voimassa olleiden peruspäivärahan tarveharkintaa koskevien säännösten vuoksi ja ryhtyy selvityksen pohjalta tarvittaessa toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on työelämän vetovoiman lisääminen ja ikääntyneiden työssä pysymisen tukeminen. Hallituksen työllisyyden politiikkaohjelmassa todetaan, että työkykynsä pysyvästi menettäneet ohjataan asianomaisten tukijärjestelmien piiriin kuten työkyvyttömyyseläkkeelle. Pitkäaikaistyöttömien aseman parantamiseen tähtääviä aivan viime vuosina jo toteutettuja ja vireillä olevia hankkeita on useita eri ministeriöiden toimialoilla.

Eläkepolitiikan ja työllisyyspolitiikan yleistavoitteena on työllisyyden parantaminen ja keskimääräisen eläkkeellejäämisiän nostaminen. Sen vuoksi myös pitkään työttömien kohdalla ensisijaiset toimenpiteet ovat työllisyyden, työkunnon ja ammattitaidon parantamiseen suuntautuvia. Erityisen pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden kohdalla erilaiset työllistymiseen johtavat toimenpiteet veisivät kuitenkin todennäköisesti niin pitkän ajan, että työelämäkelpoisuus olisi kunnossa vasta, kun henkilö olisi saavuttanut eläkeiän. Näille henkilöille tarkoitettu erillislaki, laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta saatettiin voimaan 1 päivänä toukokuuta 2005.

Pitkäaikaistyöttömien eläketuella turvataan kertaratkaisuna ikääntyneille 1990- luvun laman aikana työttömiksi jääneille pitkäaikaistyöttömille pysyvä, vähintään kansaneläkkeen määräinen, toimeentulo. Laki koskee vuosina 1941–1947 syntyneitä pitkäaikaistyöttöminä olevia henkilöitä, jotka ovat saaneet 1.1.1992–31.12.2004 välisenä aikana vähintään 2 500 päivältä työttömyysetuutta. Huomioon otetaan muun muassa myös päivät, jolloin henkilö on ollut työvoimapoliittisessa toimenpiteessä tai saanut sairauspäivärahaa. Eläketuki koostuu kansaneläkeosuudesta ja henkilölle vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneesta työeläkkeen määrästä, eli työeläkeosuudesta. Eläketukea maksetaan henkilön 62 ikävuoden täyttämiseen saakka, jonka jälkeen hänellä on oikeus siirtyä varhentamattomalle vanhuuseläkkeelle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut
HE 49/2002 vp — EV 299/2002 vp
Suuri valiokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.2.2003, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännösten kokonaisuudistukseen sekä laitoshoidon että avopalveluiden osalta ryhdytään pikaisesti ja sen yhteydessä yhtenäistetään avo- ja laitoshoidon tulokäsite ja turvataan myös pitkäaikaisessa avohoidossa olevalle käyttövara. Eduskunta edellytti lisäksi, että uudistuksessa huolehditaan koko perheen toimeentulon turvaamisesta perheenjäsenen pitkäaikaisen avo- tai laitoshoidon aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 19.12.2003 sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunnan. Toimikunta on mietinnössään (STM julkaisuja 2005:10) tehnyt ehdotuksensa sosi-

aali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännöstön kokonaisuudistukseksi. Toimikunta on ehdotuksissaan kiinnittänyt erityistä huomiota muun muassa erilaisissa palveluasunnoissa ja muutoin pitkään kotipalvelua ja kotisairaanhoitoa tarvitsevien henkilöiden maksusäännösten selkeyttämiseen ja samalla maksurasituksen kohtuullisuuteen. Samalla on tarkasteltu myös laitoshoidon maksuja suhteessa pitkäaikaisesti avohoidon palveluja käyttävien henkilöiden maksuihin. Toimikunnan ehdotuksista on järjestetty laaja lausuntokierros, jonka jälkeen alkuvuodesta 2006 päätetään ehdotusten jatkovalmistelusta ja asiakasmaksulainsäädännön uudistamiseksi valmisteltavan hallituksen esityksen aikataulusta.

Kustannustason muutosten huomioon ottaminen valtionosuuksissa
HE 74/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.6.2002 että hallitus selvittää mahdollisuudet muuttaa kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 3 §:n 2 kohtaa siten, että mahdollisuus kustannustason arvioidun muutoksen huomioon ottamisesta valtionosuuksissa vähemmästä kuin täydestä määrästä poistetaan.

Kuntien valtionosuuslain, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain säännöksiä valtion ja kuntien välisen kustannusten jaon tarkistamisesta on muutettu vuoden 2006 alusta voimaan tulleen valtionosuusuudistuksen yhteydessä. Uudistetussa kustannustenjaon tarkistamismenettelyssä on luovuttu mahdollisuudesta kompensoida kustannustason muutos täyttä määrää alempana. Uutta tarkistusmenettelyä sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran päätettäessä valtionosuuden perusteista vuodelle 2008.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Työttömyysturvalaki
HE 115/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 1) Eduskunta edellytti 11.12.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yrittäjien työttömyysturvan pikaiseksi parantamiseksi.
>
> 2) Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää edellytykset laajentaa työttömyysturvan lisäpäiviin ja korotettuun ansio-osaan oikeutettujen piiriä siten, että yrittäjät, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajat tulisivat niihin oikeutetuiksi.
>
> 3) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset poistaa työmarkkinatuen saajan puolison tuloihin ulottuva tarveharkinta.
>
> 4) Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä väliinputoamistilanteiden estämiseksi.
>
> 5) Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ohjeistaakseen työvoimaviranomaisia siten, että työvoimaviranomaiset pidättäytyvät langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä ajalle, jonka kunta tarvitsee lapsen hoitopaikan järjestämiseen.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmaan kuuluu neljä erityistä poikkihallinnollista politiikkaohjelmaa, joista yksi on yrittäjyyden politiikkaohjelma. Politiikkaohjelmaan liittyen yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita on selvitetty työryhmässä, jonka tavoitteena on erityisesti alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnystä. Yrittäjien työttömyysturvan selvittäminen tapahtuu tämän työryhmän työn yhteydessä.

Työryhmä selvitti työttömyysturvaan liittyvien suojasäännösten tarpeen. Työryhmän esitysten perusteella hallitus antoi syksyllä 2004 asiaa koskevan esityksen. Lainmuutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Henkilön siirtyessä yrittäjästä palkansaajaksi ja yrittäjäkassan jäsenestä palkansaajakassan jäseneksi, hän säilyttää yrittäjänä hankkimansa oikeuden ansiopäivärahaan 32 kalenteriviikon pituisen ajan eli kunnes hän on saanut täytettyä palkansaajan työssäoloehdon. Lisäksi parannettiin yrittäjäksi ryhtyneen mahdollisuutta täyttää työssäoloehto. Työryhmä ehdotti lisäksi parannuksia yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvaan. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus valmistella vuoden 2006 aikana.

Työttömyysturvalakia ja julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia muutettiin 1.7.2005 alkaen siten, että peruspäivärahaan ja perustukeen maksetaan korotusosaa, joka vastaa ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa. Korotetun ansio-osan ja peruspäivärahan korotusosan edellytyksenä on vähintään 20 vuoden työssäoloaika, minkä vuoksi vastaavaa korotusosaa ei liitetty työmarkkinatukeen. Korotusosia ei liitetty myöskään yrittäjien päivärahoihin, koska työttömyyspäivärahan korotusosat rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla, joita yrittäjät eivät maksa. Vaadittavaa työhistoriaa laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon eläkevakuutettu yritystoiminnan aika.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ohjeistaakseen työvoimaviranomaisia siten, että nämä pidättäytyvät langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä ajalle, jonka kunta tarvitsee lapsen hoitopaikan järjestämiseksi. Työministeriö on työvoimatoimistoille järjestämissään koulutustilaisuuksissa sekä kirjallisissa ohjeissaan ohjeistanut työvoimaviranomaisia eduskunnan lausumassaan edellyttämästä menettelystä.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet luopua työmarkkinatuen tarveharkinnasta puolison tulojen osalta. Tarveharkinnassa vaikuttavien puolison tulojen tulorajaa nostettiin 236 eurosta 536 euroon kuukaudessa 1.1.2004 voimaan tulleella lainmuutoksella.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä väliinputoamistilanteiden estämiseksi. Työttömyysturvalain ja opintotukiasetuksessa säädetyn sovellettavan päätoimisen opiskelun määritelmiä on kehitetty opetusministeriön ja työministeriön yhteistyönä. Väliinputoajatilanteita on aiheutunut lähinnä opintotukiasetuksen säännöksestä, jonka mukaan muualla kuin korkeakoulussa suoritettavia opintoja ei kuitenkaan katsota päätoimisiksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa. Vastaavaa sääntöä ei ole työttömyysturvalaissa. Yksittäistapauksissa säännös on vaikeuttanut opiskeluaikaista toimeentuloa. Näin on saattanut käydä esimerkiksi, jos henkilö jää työttömäksi niin lyhyen ajan kuluttua opintojen aloittamisesta, ettei hänen työttömyysturvaa myönnettäessä katsota opiskelevan sivutoimisesti. Työttömyysturvan ja opintotuen määrittelyjen yhtenäistämiseksi opintotuen edellytyksistä on poistettu 1.8.2004 lukien säännös, jonka mukaan opintoja ei opintotuen myöntämisen kannalta katsota päätoimisiksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa.

Näiltä osin asiat eivät anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perhevapaauudistus
HE 147/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.11.2002, että hallitus seuraa pidennetyn isyysvapaan vaikutusta vanhempainvapaiden käyttöön ja jos uudistuksen tavoitteet käytön tasaarvoistumisesta jäävät toteutumatta, ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön korjaamiseksi. Eduskunta edellytti lisäksi, että vanhempainvapaita koskevaa säännöstöä kehi-

tetään edelleen niin, että perheiden omat tarpeet tulevat huomioiduksi nykyistä joustavammin.

Vanhempainvapaauudistuksen tultua voimaan vuoden 2003 alusta lukien uudistuksen vaikutuksia ja uuden isyysrahakauden käyttöä on seurattu Kansaneläkelaitoksen toimesta erillisen tutkimushankkeen puitteissa. Tutkimushankkeen tulokset on julkaistu toukokuussa 2005 Kansaneläkelaitoksen tutkimussarjassa. Lisäksi perhevapaauudistuksesta käynnistettiin vuonna 2003 laaja tiedotuskampanja, joka on uudistettu vuosien 2005-2006 taitteessa.

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut edistämään samapalkkaisuutta ja työelämän tasa-arvoa yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja ohjelmassa on painotettu molempien vanhempien yhtäläisiä oikeuksia vanhemmuuteen.

Perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten tasaamista on vuonna 2004 selvitetty sairausvakuutuksen rahoitusuudistusta selvittäneen työryhmän työn yhteydessä. Työryhmätyöskentelyn perusteella pääministeri Vanhasen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hallituksen esityksessä sairaus-vakuutuslaiksi annetun hallituksen esityksen (50/2004 vp) täydentämiseksi (164/2004) ehdotettiin, että työnantajalle maksettavaa vuosilomakustannuskorvausta korotettaisiin siten, että sen perusteena olevaa päivärahaa korotettaisiin kertoimella, jonka suuruus on 1,55. Sairausvakuutuslain kokonaisuudistus tuli voimaan vuoden 2005 alusta lukien.

Lisäksi kertomusvuonna työskenteli epävirallinen virkamiestyöryhmä tarkoituksenaan kartoittaa muun muassa perhevapakustannusten syntymekanismia, sopimusperusteisuutta ja kustannusten alakohtaista kohdentumista.

Hallitusohjelman mukaisesti vuonna 2004 käynnistyi sosiaalialan kehittämishankkeen alahankkeena hanke lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittämiseksi. Hankkeen koordinaatioryhmän toimikausi on 15.6.2004–30.6.2005. Hankkeen tavoitteena on luoda tietoa perustaksi niille toimenpiteille, joilla ehkäistään lasten ja lapsiperheiden köyhyyttä ja syrjäytymistä sekä parannetaan lapsiperheiden hyvinvointia ja taloudellista asemaa sosiaaliturvaa kehittämällä.

Kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta työskennellyt selvityshenkilö on antanut ehdotuksensa perhevapaakustannusten jakamisen kehittämiseksi. Ehdotukset sisältävät muun muassa esityksen vanhempainvakuutusjärjestelmän rakentamisesta. Lisäksi selvitysmies ehdotti pidennetyn isyysvapaan käytön tekemistä nykyistä joustavammaksi tavoitteena lisätä vapaan käyttöä. Jälkimmäistä tavoitetta ja sen toteuttamisvaihtoehtoja käsitteli selvityshenkilön ehdotuksen pohjalta kertomusvuonna myös työministeriön asettama työryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut lainsäädäntöhankkeena työryhmän, jonka tulee selvityshenkilön ehdotusten pohjalta tehdä esitys vanhempainvakuutusjärjestelmäksi. Työryhmän toimikausi päättyy vuoden 2006 tammikuussa.

Sotainvalidien korvausturva
HE 150/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.10.2002, että hallitus selvittää mahdollisuudet pikaisesti alentaa sotainvalideille sosiaalihuoltolain ja kansanterveyslain mukaan järjestettävien avopalvelujen korvaamisen edellytyksenä olevaa työkyvyttömyysasteprosenttia tai poistaa sen kokonaan.

Hallitus antoi vuonna 2002 eduskunnalle lakiesityksen sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta siten, että kuntien sosiaalihuoltolain sekä kansanterveyslain mukaan sotainvalideille järjestämiä avopalveluja voidaan korvata myös niille sotainvalideille, joiden sotilasvammalain

mukainen työkyvyttömyysaste on aikaisemman 30 prosentin sijasta vähintään 25 prosenttia. Lainmuutos tuli voimaan 1.1.2003 ja se laajensi korvauksensaajien piiriä sekä edesauttaa sotainvalidien selviytymistä omassa kodissaan tukipalvelujen, omaishoidon tuen sekä avosairaanhoidon turvin.

Vuonna 2004 hallitus antoi eduskunnalle lakiesityksen sotilasvammalain muuttamiseksi siten, että vuoden 2005 alusta sotilasvammalain mukaan korvattavien avopalvelujen piiriin tulevat myös ne sotainvalidit, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia. Lakimuutos toi vuonna 2005 etuuden piiriin noin 2 500 uutta sotainvalidia. Yhteensä korvattavien avopalvelujen piirissä on lakimuutoksen jälkeen noin 11 500 sotainvalidia. Menovaikutuksen arvioidaan olevan vuonna 2005 noin 7,9 miljoonaa euroa.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Lääkevaihto
HE 165/2002 vp — EV 209/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 11.12.2002, että hallitus ryhtyy toimiin lääkkeiden hinta- ja korvausjärjestelmän kehittämiseksi siten, että uusien innovatiivisten, potilaiden hyvinvointia edistävien ja kustannustehokkaiden lääkkeiden pääsy korvausjärjestelmään ilman kohtuutonta viivettä varmistetaan.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää lääkkeiden sairausvakuutuskorvausjärjestelmän uudistamistarpeet kokonaisuutena.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti tarvittaviin toimenpiteisiin uudistuksen aiheuttamien muutosten valmistelemiseksi lääkkeiden velvoitevarastointisäännöksiin.
>
> 4. Eduskunta edellytti, että uudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia seurataan huolellisesti eri osapuolten ja yhteiskunnan näkökulmasta ja että vaikutuksiin liittyvä selvitys annetaan eduskunnalle vuoden 2005 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuonna 2004 edelleen selvittänyt lääkekorvausjärjestelmän uudistamista. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä on tehnyt ehdotukset velvoitevarastointijärjestelmän uudistamiseksi ja ehdotuksessa on otettu huomioon lääkevaihdon aiheuttamat muutostarpeet. Ministeriön toimeksiannosta on uudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia seurattu ja seurannan loppuraportti on viimeisteltävänä.

Kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 97/2005 vp). Uudistuksessa, johon eduskunta antoi vastauksensa syysistuntokaudella 2005 (EV 125/2005vp), ja joka tuli voimaan vuoden 2006 alussa (885/2005), siirrytään lääkekorvauksissa suoraan, prosenttiperusteiseen korvausjärjestelmään. Muutos on toteutettu siten, että se on vakuutettujen maksuosuuden kannalta keskimäärin kustannusneutraali. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa uudistuksen vaikutuksia.

Lainmuutokseen sisältyy myös lääkkeiden hintalautakunnan tehtäviä koskeva uudistus. Uudistuksen myötä hintalautakunta paitsi hyväksyy valmisteen kohtuullisen korvausperusteeksi hyväksyttävän tukkuhinnan ja toisaalta lääkkeen erityiskorvattavuuden, lääkkeiden hintalautakunta ratkaisee lisäksi lääkkeen peruskorvattavuuden sekä kliinisen ravintovalmisteen ja perusvoiteen korvattavuuden. Uudistus lisää lääkkeiden korvattavuutta koskevan päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Uudistuksen myötä on myös selkiytetty niitä tilanteita, joissa valmiste voi tulla rajoitetusti peruskorvattavaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä teki vuonna 2004 ehdotukset velvoitevarastointijärjestelmän uudistamiseksi. Ehdotuksissa on huomioitu myös lääkevaihdon aiheuttamat muutostarpeet. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2006.

Sosiaali- ja terveysministeriö on seurannut lääkevaihtouudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia teettämällä Kuopion yliopiston sosiaalifarmasian laitoksessa kaksivuotisen tutkimuksen. Tutkimuksessa on seurattu lääkevaihdon etuja ja riskejä potilaiden sekä lääkejakeluketjun eri osapuolten näkökulmista. Kansaneläkelaitos on seurannut lääkevaihdosta johtuvien lääkekustannusten muutoksia asiakkaiden ja lääkekorvausten osalta. Tulokset on julkaistu ja niistä on tiedotettu kentälle.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Työeläkeuudistus
HE 242/2002 vp — EV 298/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet saattaa työttömyysturvan peruspäivärahaa saavat ansioeläkkeeseen oikeuttavan karttuman piiriin.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkkeen tason jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi.

3. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa hallitus uudelleen arvioi kansaneläkejärjestelmän uudistamistarpeet, erityisesti vanhuuseläkeikää ja varhennusvähennystä koskevilta osilta, jotta pientä työ- tai yrittäjäeläkettä saavilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus jäädä eläkkeelle joustavasti 63 vuoden iästä alkaen nyt hyväksyttävien eläkelakien mukaisesti.

4. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään, miten valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista lapsen hoidon ajalta voitaisiin laajentaa oikeudenmukaisella tavalla ottaen erityisesti huomioon lisääntyvät mahdollisuudet työn ja lastenhoidon erilaiseen yhdistämiseen ja epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen. Eduskunta edellytti, että muutosesitykset tehdään vielä ennen nyt hyväksyttävien lakien voimaantuloa.

5. Eduskunta edellyttää, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista varusmies- tai siviilipalveluun osallistuville sekä niille, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa sairauden johdosta.

Eduskunnan lausumat liittyvät vuoden 2005 alusta voimaan tulevaan työeläkeuudistuksen, jota on täydennetty eduskunnalle vuoden 2004 aikana annetuilla hallituksen esityksillä HE 39/2004 vp laiksi merimieseläkelain sekä eläkelainsäädännön tarkistamiseksi, HE 45/2004 vp laiksi kunnallisen eläkelain muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta sekä HE 46/2004 laiksi valtion eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Eduskunnalle on annettu HE 45/2005 vp työntekijän eläkelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunnalle on myös annettu HE 209/2005 vp kansaneläkelaiksi ja laiksi vammaisetuuksista sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Niillä on tarkoitus selkeyttää yksityisten alojen työeläkelainsäädäntöä ja kansaneläkejärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä vuoden 2007 alusta. Hallituksen esityksien käsittely on kesken eduskunnassa.

Eduskunta on hyväksynyt HE:t 176/2004 vp ja 124/2005 vp kansaneläkkeen tasokorotusta koskevaksi lainsäädännöksi. Tämän mukaisesti kansaneläkkeisiin on tehty 7 euron tasokorotus maaliskuun alusta 2005 ja kansaneläkkeisiin tehdään vielä 5 euron tasokorotus syyskuun alusta 2006.

Työeläke, joka karttuu 63 ikävuoden täyttymisen jälkeen, ei vähennä enää vuodesta 2005 alkaen kansaneläkettä. Samasta ajankohdasta alkaen muutettiin kansaneläkkeen varhennusvähennys vastaamaan työeläkettä. Vain ansioperusteiset työttömyyspäivärahakaudet ja siihen rinnastettavat päivärahakaudet kartuttavat työeläkettä.

Selvityshenkilö Janne Metsämäki luovutti perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvauksen kehittämistä koskevan raporttinsa sosiaali- ja terveysministerille 20.9.2005. Raportin pohjalta sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnistetty asiassa jatkoselvitys, joka on vielä kesken. Tämän selvitystyön valmistuttua on erikseen selvitettävä, aiheutuuko siitä muutostarpeita työeläkelainsäädäntöön.

Puolustusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat yhdessä selvittäneet mahdollisuuksia varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten eläketurvan uudistamiseksi. Valtiontaloudellisista syistä eläketurvan uudistaminen oli keskusteluissa toissijainen varusmiesten kotiuttamisrahaan nähden.

Työttömyysetuuksien rahoitus
HE 243/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.2002, että työnantajien keskinäisten maksuosuuksien tarkastelu tehdään ennen uuden työttömyysturvan rahoitusta koskevan maksujärjestelmän käyttöönottoa siten, ettei pientyönantajien suhteellinen maksuosuus nouse.

Kun työnantajan omavastuumaksu tulee sovellettavaksi, työttömyysvakuutusmaksu eritellään perusmaksuun ja lisäpäivämaksuun. Perusmaksu, jonka perusteena ovat kaikki muut menot paitsi lisäpäivämeno, porrastetaan nykyisellä tavalla työnantajan palkkasumman mukaan. Työttömyyseläke korvataan työttömyysturvan lisäpäivillä ja niiden rahoituksessa noudatetaan työttömyyseläkkeen rahoituksen periaatteita. Työeläkejärjestelmässä ei ole vastaavaa palkkasummaan perustuvaa porrastusta kuin työttömyysvakautusmaksuissa. Nykyisen työttömyyseläkeiän, 60 ikävuoden jälkeen maksettavien lisäpäivien rahoitus ei vaikuta työnantajien keskinäisiin maksuosuuksiin. 59-vuotiaille maksetut lisäpäivät ovat nykyisin työttömyysturvan piirissä, mutta jatkossa porrastusta ei sovelleta 59-vuotiaille maksettaviin lisäpäiviin, vaan kaikkia lisäpäiväkustannuksia käsitellään samoin perustein.

Uusi maksutekniikka tulee sovellettavaksi työttömyysvakuutusmaksussa vuodesta 2009 alkaen. Lähempänä tuota ajankohtaa, jolloin voidaan nähdä miten uudistukset vaikuttavat lisäpäivämenojen kehitykseen, voidaan paremmin tarkastella työttömyysvakuutusmaksuja porrastuksen suhteen. Ennen kuin uutta työttömyysvakuutusmaksua aletaan soveltaa, on tarkistettava myös perusmaksun porrastuksen ja lisäpäivämaksuvelvollisuuden rajaa, koska uusi maksutekniikka perustuu siihen, että niissä tulee noudattaa samaa porrastuksen rajaa.

Työnantajamaksujen vähennysoikeus
HE 244/2002 vp — EV 268/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.2.2003, että hallitus selvittää, tulisiko nyt hyväksyttävien lakiehdotusten johdosta muuttaa elinkeinoverolain vähennyskelpoisia menoja koskevia säännöksiä, jotta vähennysoikeus ulottuisi kattavasti tilanteisiin, joissa työnantaja on maksanut lakisääteisiä työnantajamaksuja ulkomaille lähetetyistä työntekijöistä.

Elinkeinoverotuksessa konserniyhtiöt ovat erillisiä verovelvollisia. Tällöin kutakin konsernin yhtiötä verotetaan sen saamista tuloista ja vastaavasti menoina vähennetään sen omat menot. Näin ollen suomalaisen yrityksen maksamia työnantajamaksuja ulkomaille lähetetyistä työntekijöistä ei voida vähentää Suomessa siinä tapauksessa, että työntekijä siirtyy ulkomaisen yhtiön palvelukseen. Vähennysoikeutta Suomessa ei ole myöskään oikeuskäytännössä hyväksytty pelkästään sillä perusteella, että maksu on maksettu Suomessa. Kun suomalainen yhtiö suorittaa työnantajamaksut emo-, tytär- tai sisaryhtiönsä puolesta se voi veloittaa maksut siltä yhtiöltä, jonka kuluista on kysymys. Näin menetellen kulut eivät jää rasittamaan suomalaisen yhtiön tulosta, vaan ne vähennetään sen yhtiön verotuksessa, joka saa kuluista kertyvän hyödyn. Tämä on sopusoinnussa myös kansainvälisesti verotuksessa noudatettavien periaatteiden kanssa. OECD:n siirtohinnoittelua koskevat ohjeet lähtevät siitä, että konserniyhtiöiden tulee veloittaa muilta konserniyhtiöiltä niiden puolesta suoritetut kulut.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Työeläkeuudistus
HE 261/2002 vp — EV 282/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus seuraa nyt hyväksyttävän lainmuutoksen vaikutuksia yrittäjien eläkevakuutusmaksun maksamiseen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos uudistus vaikuttaa yrittäjien eläketurvan tasoa alentavasti tai jos valtion osuus YEL-eläkemenoista tai kansaneläkemenoista uudistuksen johdosta kohtuuttomasti kasvaa.

Valtioneuvosto päätti 7.8.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Kysymyksessä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetut, eduskunnan jo vahvistamat yrittäjien YEL-vakuutusmaksun ja -työtulon joustomahdollisuutta koskevat lainmuutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Eduskunnan lausumassa tarkoitettuja vaikutuksia voidaan seurata vasta sen jälkeen, kun lainmuutokset ovat tulleet voimaan ja lainmuutosten vaikutuksista voidaan tehdä johtopäätöksiä aikaisintaan sen jälkeen, kun muutokset ovat olleet voimassa pari vuotta.

Yrittäjien sosiaaliturvaa selvitettiin kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä. Työryhmän yrittäjien eläketurvaa koskevia ehdotuksia on alettu jatkovalmistella työeläkelainsäädännön uudistamiseen liittyvän yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien uudistamisen yhteydessä syyskaudella 2005.

Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kehittäminen
VNS 1/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 16.5.2002, että hallitus selvittää mahdollisuudet saattaa 65 vuotta täyttäneet vaikeavammaiset Kansaneläkelaitoksen järjestämän lakisääteisen lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin.
>
> 2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan, että valmisteltaessa kansallisen terveydenhuollon projektin jatkotyönä hoitokäytäntöjen yhdenmukaistamista ja käypää hoitoa koskevia suosituksia niihin sisällytetään selkeästi myös kuntoutus.
>
> 3. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, että kuntoutuspalvelujen järjestämisen ja rahoituksen koordinointia lisätään ja vastuunjakoa selkeytetään.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on selvitetty 65 vuotta täyttäneiden vaikeavammaisten henkilöiden kuntoutusta kunnallisen terveydenhuollon ja Kansaneläkelaitoksen näkökulmasta. Selvityksen perusteella voimassa olevaa työnjakoa, jonka mukaan perusvastuu vanhusväestön hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä on kunnilla, voidaan pitää perusteltuna. Kuntoutuksen kiinnittymistä kunnalliseen palvelujärjestelmään voidaan pitää vanhusväestön edun mukaisena johtuen kuntoutustarpeiden moninaisuudesta ja kuntoutuksen läheisestä yhteydestä kuntien muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Sosiaali- ja terveysministeriö on selvittänyt Kansaneläkelaitoksen järjestämän vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen ulottamisesta myös yli 65-vuotiaisiin vaikeavammaisiin aiheutuvia kustannusvaikutuksia.

Selvityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen järjestämisvelvollisuuden laajentaminen kattavasti yli 65-vuotiaisiin merkitsisi sairausvakuutusmenojen huomattavaa lisääntymistä. Eduskunta on hyväksynyt vuonna 2005 uuden Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (EV 67/2005 vp.), jossa vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta koskevat säännökset pysyivät tältä osin ennallaan. Eduskunta kuitenkin antoi asiasta uuden lausuman, jossa edellytettiin yksiselitteisten menettelytapaohjeiden laatimista. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut kyseiset menettelytapaohjeet. Asiaa selostetaan tarkemmin kyseisen lausuman yhteydessä. Asia ei anna aihetta enää toimenpiteisiin.

Kansallisen terveyshankkeen yhtenä osana on myös kuntoutuksen kehittäminen. Kuntoutustoimintaa kehitetään hyödyntämällä olemassa olevaa tutkimusta, toimivia hoitomenetelmiä ja vaikuttavuustietoa. Kuntoutustoimintaa ja kuntoutusta koskevaa tietoa otetaan entistä systemaattisemmin mukaan kansallisiin hoitosuosituksiin, yhtenäisiin hoidon perusteisiin ja alueellisiin hoito-ohjelmiin. Hanke käynnistyi vuonna 2003 ja se etenee vuoden 2007 loppuun asti sairaanhoitopiirien ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Hankkeen etenemisestä ja sen tuloksista tiedotetaan ja sen toimeenpanoa arvioidaan vuosittain. Lausuma ei tältä osin anna aihetta enää toimenpiteisiin.

Selvitystyö kuntoutuspalvelujen järjestämisen ja rahoituksen koordinoinnin lisäämiseksi sekä vastuunjaon selkeyttämiseksi jatkuu sosiaali- ja terveysministeriössä.

Ammatillisen kuntoutuksen osalta vastuunjakoa on jo selkeytetty kuntoutusasian neuvottelukunnan toimesta. Kansaneläkelaitos ja työeläkelaitokset kehittävät yhdessä kuntoutushakemusprosessia. Sairausvakuutuksen rahoitusjärjestelmää on uudistettu kolmikantaisesti. Uudistus tuli voimaan vuoden 2006 alusta lukien.

Yli 65-vuotiaiden vaikeavammaisten lääkinnällisestä kuntoutuksesta on laadittu menettelytapaohjeet ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuuksia koskeva lainsäädäntö on uudistettu kokonaisuudessaan. Näiltä osin lausuma ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Palveluseteli
HE 74/2003 vp — EV 91/2003 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 9.12.2003, että hallituksen esitykseen sisältyvä rajaus kotipalveluihin ei estä suorittamasta palvelusetelillä järjestettävän kotipalvelun yhteydessä sellaisia sairaanhoidollisia toimenpiteitä, joita lääkäri voi delegoida potilaalle itselleenkin suoritettavaksi. Eduskunta piti tärkeänä, että nykyiset hyvät käytännöt yhdistetyn kotipalvelun ja kotisairaanhoidon järjestämisessä voidaan jatkossakin säilyttää.

2. Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriö järjestää lainsäädännön vaikutusten seurannan ja arvioinnin. Seurannan ja arvioinnin tulee kohdistua muun mu-

assa asiakaskunnan valikoitumiseen sekä lainsäädännön vaikutuksiin kunnalliseen palvelutoimintaan sekä henkilöstöön ja työllisyyteen.

Vuosina 2004–2007 sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa osana sosiaalialan kehittämishanketta valtakunnallisen Kotipalvelu ja kotihoito osana kuntien palvelujärjestelmää -hankkeen. Hankkeen tavoitteena on kehittää kotipalvelun ja kotihoidon sisältöä ottamalla huomioon asiakkaan, ammatillisen työn, johtamisen, sosiaali- ja terveystoimen välisen yhteistyön sekä toiminnan vaikuttavuuden ja taloudellisuuden näkökulmat. Hyvistä käytännöistä on tarkoitus laatia opas. Sosiaali- ja terveysministeriö on myös julkaissut palvelusetelin käytöstä oppaan Palveluseteli. Käyttöopas kotipalveluun. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:1). Oppaassa todetaan, että palvelusetelillä järjestettävän kotipalvelun yhteydessä voidaan suorittaa sellaisia sairaanhoidollisia toimenpiteitä, joita lääkäri voi antaa potilaalle itselleenkin suoritettavaksi. Edellytyksenä on, että palveluntuottajalla on tehtävään vaadittava koulutus. Asiakohta 1 ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteena on selvittää palvelusetelien käyttöä vuonna 2006 käynnistyvällä valtakunnallisella seuranta- ja arviointitutkimuksella.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen
K 4/2003 vp — EK 39/2003 vp
Tulevaisuusvaliokunta

Käsitellessään 1.10.2003 hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2002 tulevaisuusvaliokunta esitti että eduskunta edellyttää:
– että hallitus selvittää, miten nyt naisvaltaisia aloja ja työpaikkoja rasittavat perhevapaan kustannukset saadaan tasoitettua oikeudenmukaisemmiksi,
– että hallitus selvittää, miten perhettä koskevista etuus- ja tukisäännöksistä ja niiden soveltamisesta poistetaan turhat, jäykät ja monimutkaiset rajoitteet,
– että hallitus selvittää, voidaanko kotitalousvähennys ulottaa koskemaan toisella paikkakunnalla tehtävää hoitotyötä,
– että hallitus selvittää, mitä vaikutuksia edellä mainituilla ehdotuksilla on julkisiin palveluihin perustuvan hyvinvointiyhteiskunnan kestävyyteen ja toimivuuteen.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä sosiaalialan kehittämisohjelman hanke, jossa laaditaan kokonaisselvitys lapsiperheiden taloudellisesta tilanteesta ottaen huomioon sosiaalietuuksien ja tulojen, palveluiden, maksujen, verojen ja perhevapaiden yhteisvaikutukset. Samoin ministeriö asettaa työryhmän selvittämään lasten päivähoidon maksujärjestelmän uudistamistarvetta. Näissä molemmissa otetaan esille järjestelmien turhien, jäykkien ja monimutkaisten rajoitteiden poistamista edellyttävät muutostarpeet.

Kotitalousvähennyksen tarkoitus on ollut parantaa työllisyyttä kannustamalla kotitalouksia teettämään ulkopuolisilla sellaisia töitä, jotka ne aikaisemmin ovat tehneet itse kotona. Vähennykseen oikeuttaa tavanomainen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö sekä asunnon ja vapaa-ajan asunnon kunnossapito- ja perusparannustyö. Työ tulee tehdä vähennystä vaativan verovelvollisen käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Vähennyksen tarkoituksena on nimenomaan ollut kohdistua kotona tai vapaa-ajan asunnossa tehtävään työhön. Sen ulottaminen toisella paikkakunnalla tehtävään työhön muuttaisi vähennyksen perusperiaatetta ja olisi vastaan sen nykyistä tarkoitusta.

Edellä mainittuihin selvityksiin tullaan sisällyttämään arviot mahdollisten muutosten vaikutuksista julkisiin palveluihin perustuvan hyvinvointiyhteiskunnan kestävyyteen ja toimivuuteen.

Perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten tasaamista selvitettiin vuonna 2004 sairausvakuutuksen rahoitusuudistusta selvittäneen työryhmän työn yhteydessä. Työryhmätyös-

kentelyn perusteella pääministeri Vanhasen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hallituksen esityksessä sairausvakuutuslaiksi annetun hallituksen esityksen (50/2004 vp) täydentämiseksi (164/2004) ehdotettiin, että työnantajalle maksettavaa vuosilomakustannuskorvausta korotettaisiin siten, että sen perusteena olevaa päivärahaa korotettaisiin kertoimella, jonka suuruus on 1,55. Sairausvakuutuslain (1224/2004) kokonaisuudistus tuli voimaan vuoden 2005 alusta lukien.

Lapsiperheiden taloudellista tilannetta koskeva selvitystyö käynnistyi tehtävään asetetun koordinaatioryhmän toimesta syksyllä 2004, ja työhön liittyen Stakesin julkaisema selvitys lapsiperheiden toimeentulokehityksestä julkaistiin elokuussa 2005. Koordinaatiotyöryhmä on jatkanut työtä mainitun selvitystyön ja ympäristöministeriön valmisteleman asumista koskevan selvityksen pohjalta. Työn on tarkoitus valmistua keväällä 2006. Lasten päivähoidon maksujärjestelmän uudistamistarvetta selvitettiin sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunnan työn yhteydessä. Toimikunta luovutti muistionsa sosiaali- ja terveysministeriölle syyskuussa 2005.

Hallitus on antanut esityksen (HE 146/2004), jonka mukaisesti kotitalousvähennystä koskevia säännöksiä on muutettu siten, että kotitalousvähennys voidaan jatkossa myöntää myös työstä, joka on tehty verovelvollisen tai hänen puolisonsa vanhempien tai isovanhempien käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Tällöin vähennys voidaan myöntää myös silloin, kun työ on tehty toisella paikkakunnalla kuin missä verovelvollinen itse asuu. Eduskunta on hyväksynyt lain ja se on tullut voimaan 1.1.2005.

Kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta työskennellyt selvitysmies on antanut ehdotuksensa perhevapaakustannusten nykyistä suuremmaksi tasaamiseksi ja isien perhevapaiden käytön lisäämiseksi. Lisäksi selvitysmies ehdotti pidennetyn isyysvapaan käytön tekemistä nykyistä joustavammaksi tavoitteena lisätä vapaan käyttöä. Jälkimmäistä tavoitetta ja sen toteuttamisvaihtoehtoja käsitteli selvityshenkilön ehdotuksen pohjalta kertomusvuonna myös työministeriön asettama työryhmä. Selvitysmiehen ehdotusten jatkotyöstämiseksi sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut lainsäädäntöhankkeena kolmikantaisesti työskentelevän työryhmän, jonka tulee selvityshenkilön ehdotusten pohjalta tehdä esitys vanhempainvakuutusjärjestelmäksi. Työryhmän toimikausi päättyy vuoden 2006 tammikuussa.

Lääkehoidon kustannusten rajanvedon selkeyttäminen kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välillä
HE 50/2004, 164/2004 vp — EV 160/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 24.11.2004, että hallitus selvittää, miten kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välistä rajanvetoa lääkehoidon kustannusten osalta voidaan edelleen selkeyttää, jotta perusteeton kustannusten siirto järjestelmien välillä estyisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnistää vuonna 2006 eduskunnan lausuman mukaisen selvityksen. Tavoitteena on kartoittaa keinot, joilla voitaisiin selkeyttää kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välistä rajanvetoa sekä tämän pohjalta tehdä ehdotukset olemassa olevien epäkohtien poistamiseksi.

Apurahaa saavien taiteilijoiden sosiaaliturva
HE 76/2004 vp — EV 115/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.6.2004, että asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 7 §:n muutostarvetta apurahaa saavien taiteilijoiden osalta arvioidaan uudelleen samassa yhteydessä, kun apurahan saajien muuta sosiaaliturvaa koskevat lakimuutokset valmistellaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama apurahansaajien sosiaaliturvaa selvittänyt työryhmä sai työnsä valmiiksi toukokuussa 2004. Työryhmän loppuraportti (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2004:9) oli laajalla lausuntokierroksella. Työryhmän loppuraportin ja siitä saatujen lausuntojen perusteella hallitus kirjasi sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksesta valtion vuoden 2006 talousarvioneuvotteluissa laatimaansa erilliseen pöytäkirjaan tekemänsä päätöksen, jonka mukaan ” Apurahan-saajien sosiaaliturvaa kehitetään saattamalla apurahalla päätoimisesti työskentelevät pakollisen YEL-eläketurvan ja ansioperusteisen sairausvakuutuksen piiriin 1.1.2007 lukien. Uudistus rahoitetaan YEL-järjestelmän tavoin eikä aiheuta valtiolle alkuvaiheessa lisäkustannuksia.” Hallituksen päätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriössä on aloitettu apurahansaajien sosiaaliturvan koskevan lainsäädännön valmistelutyö. Sen yhteydessä on tarkoitus myös selvittää, aiheutuuko apurahansaajien sosiaaliturvan kehittämisestä muutostarpeita eduskunnan lausumassa mainittuun lainkohtaan.

Perusterveydenhuolto ja ennalta ehkäisevä työ
HE 77/2004 vp — EV 94/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.6.2004, että hallitus seuraa, mitä vaikutuksia nyt hyväksytyllä uudistuksella on perusterveydenhuoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa ja miten perusterveydenhuoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa käytettävät resurssit uudistuksen jälkeen kehittyvät.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta. Kansanterveyslakia uudistettiin vastaamaan nykyaikaista käsitystä kansanterveystyöstä ja terveyden edistämisestä. Laissa tarkennetaan ja ajanmukaistetaan terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien määrittelyä. Lain muutos ei lisää kuntien tehtäviä, mutta sillä varmistetaan nykyisten tehtävien tarkoituksenmukainen ja tehokas hoitaminen ja parannetaan valtakunnallisen ohjauksen mahdollisuuksia. Laki tuli voimaan 1.1.2006.
Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto toteuttivat osana kansallista terveyshanketta laajan terveyskeskustoimintaa käsittelevän työkokouskierroksen keväällä 2004. Terveyskeskuskierroksen jatkona syksyn 2004 ja kevään 2005 aikana on pidetty terveyskeskustoimintaa käsitteleviä seurantakokouksia, joiden tavoitteena on muun muassa ennaltaehkäisevän työn kehittäminen ja edistäminen terveyskeskuksissa.

Lisäksi valtion talousarviossa on vuodesta 2003 ollut kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnan tukemiseen kohdennettu erillinen määräraha. Kunnat voivat saada valtionavustusta palvelujen kehittämistä ja tehostamista sekä toimintatapojen uudistamista toteuttaviin hankkeisiin. Kansallisen terveydenhuollon hankkeen eräänä painoalueena on terveyskeskusten toimivuuden varmistaminen ja ennalta ehkäisevä työ.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut yhteistyössä Suomen Kuntaliiton, kansanterveyslaitoksen, Stakesin ja Terveyden edistämisen keskuksen kanssa tammi-helmikuussa 2006 järjestettävän ”Terveys kannattaa” -aluekierroksen terveyden edistämisen vahvistamiseksi. Maakunnittain järjestettävissä 20 tilaisuudessa tavoitteena on lisäksi kuvata terveyden edistämisen alueellisia haasteita ja tuoda esille terveyden edistämisen työvälineitä päättäjille ja käytännön toimijoille.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) tulosopimuksessa vuosille 2004–2007 on myös todettu, että Stakes selvittää vuonna 2005 mitä vaikutuksia hyväksytyllä hoitoon pääsyn turvaamista koskevalla uudistuksella on perusterveydenhuoltoon ja ennaltaehkäisevään työhön kunnissa ja miten perusterveydenhuoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa käytettävät resurssit uudistuksen jälkeen kehittyvät. Samalla konkretisoidaan osana ehkäisevien palvelujen kokonaissuunnitelmaa ennalta ehkäisevän työn seurannan tavoitteet ja mahdollisuudet jatkossa.

Terveyskeskuksille syksyllä 2003 suunnattu kysely terveyden edistämisen ja ehkäisevän toiminnan tilanteesta toistettiin syksyllä 2005. Kyselyn tulokset valmistuvat alkuvuodesta 2006.

Lain työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta seuranta
HE 156/2004 vp — EV 207/2004 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 14.12.2004, että lain vaikutuksia seurataan tutkimuksella, jonka tuloksista annetaan selvitys työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 31 päivään joulukuuta 2007 mennessä. Tutkimuksesta tulee ilmetä muun muassa lain vaikutukset työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen laatuun, valmistuvien työterveyshuollon erikoislääkärien määrään sekä lääkäreiden saatavuuteen kansanterveyslain mukaisiin terveyskeskuksiin.

Lain nojalla annettavan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaan työterveyslaitos seuraa koulutukseen osoitettujen voimavarojen käyttöä ja koulutuksen sisältöä. Työterveyslaitoksen erikoislääkärikoulutuksen kehittämiseen liittyvien atk- järjestelmien laatimisessa ja ylläpidossa otetaan huomioon lausuman mukaiset seurantavelvoitteet. Työterveyslaitos antaa selvityksen ed. mainitusta seurannasta vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle.

Työterveyslaitos antaa selvityksen työterveyslaitokselle itselleen ja yliopistoille koulukseen osoitettujen voimavarojen käytöstä vuonna 2005. Selvitys tulee antaa sosiaali- ja terveysministeriölle kesäkuun loppuun mennessä 2006. Vuoden 2006 alusta määrärahaa kohdennetaan myös yksityisille työterveys-huoltopalvelujen tuottajille. Tämä otetaan huomioon työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen seurantaan ja kehittämiseen liittyvien atk-ohjelmien laatimisessa ja ylläpidossa.

Tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuu
HE 158/2004 vp — EV 169/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.11.2004, että hallitus selvittää pikaisesti, miten pysyvän laitoshoidon kustannukset sisällytetään tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun piiriin ja antaa eduskunnalle esityksen tarvittavista lainsäädäntömuutoksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy pikaisesti yhdessä työmarkkinajärjestöjen sekä tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmän kanssa selvittämään lainsäädäntömuutoksia, joilla pysyvän laitoshoidon kustannukset voidaan sisällyttää tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun piiriin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on selvitellyt yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa, miten tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuu voidaan ulottaa pysyvään laitoshoitoon. Asia liittyy myös kansaneläkkeen ja sairausvakuutuksen laitoshoitorajoituksen poistamiseen sekä Sosiaali- ja terveyden-huollon maksupolitiikan ja maksujärjestelmän uudistamista selvittäneen toimikunnan (STM121:00/2003) jatkotyöhön. Pysyvää laitoshoitoa kos-

kevat tapaturma- ja liikennevakuutuksen lainsäädäntömuutokset on siten tarkoituksenmukaista toteuttaa viimeksi mainittujen muutosten yhteydessä vuonna 2007.

Lapsiasiamiesjärjestelmän toimivuuden arviointi
HE 163/2004 vp — EV 183/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.12.2004, että hallitus seuraa lapsiasiavaltuutetun toimintaa ja arvioi käytännön kokemusten valossa, miten lakiehdotuksessa asetetut tavoitteet lapsen edun huomioon ottamisesta ja lapsen oikeuksien edistämisestä lapsiasiamiesjärjestelmällä saavutetaan.

Lapsiasiavaltuutettua koskeva laki tuli voimaan 1.9.2005. Lapsiasiamiesjärjestelmän toimivuutta on siten mahdollista arvioida ensimmäisen kerran vuonna 2006.

Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus
HE 195/2004 vp — EV 24/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 5.4.2005, että hallitus seuraa määräaikaisten työsuhteiden käytön kohdistumista perheen perustamisiässä oleviin naisiin ja miehiin sekä selvittää, miten työsuhteiden katkonaisuutta ja siitä aiheutuvaa epävarmuutta nuorten aikuisten elämässä voitaisiin vähentää.

Valtioneuvosto päätti 14.4.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitus tähtää sekä valvonnan että ohjeistuksen keinoin siihen, että määräaikaisia työsuhteita käytetään vain niissä tilanteissa, joissa määräaikaisuuden tarve on aidosti ja lain säännösten mukaisesti osoitettavissa. Hallitus pyrkii eri tavoin edistämään mahdollisuuksia siirtyä epätyypillisestä työstä pysyvämpään työhön. Työministeriö asetti keväällä 2005 selvityshenkilön selvittämään määräaikaisiin työsuhteisiin ja määräaikaisten työntekijöiden asemaan liittyviä kysymyksiä. Selvityshenkilö luovutti raporttinsa työministeriölle joulukuussa 2005 ja työministeriö ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimiin kevään 2006 aikana.

Jatkossa tätä kohtaa käsitellään työministeriön osuudessa.

> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvien kustannusten jakamiseksi yhteisvastuullisesti kaikkien työnantajien kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti keväällä 2005 selvityshenkilön tehtävänään selvittää perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvauksen kehittämistä. Selvityshenkilön toimikaudeksi määrättiin 1.6.2005–15.9.2005. Selvityshenkilö ehdotti muun muassa, että perhevapaista työnantajille ja työntekijöille aiheutuvien kustannusten tasaamiseksi on tarpeen muodostaa erillinen vanhempainvakuutus, johon koottaisiin kaikki työnantajalle maksettavat tasauksen muodot.

Selvitysmiehen ehdotusten jatkoselvittämiseksi on asetettu lainsäädäntöhankkeena perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvausten kehittämistä selvittävä työryhmä. Työryhmän toimikausi on 18.10.2005–15.1.2006. Työryhmän tehtävä on selvittää selvitysmiehen ehdotusten pohjalta muun muassa erillisen vanhempainvakuutuksen käyttöönotto, josta korvattaisiin työnantajien kustannukset ja maksettaisiin työntekijöiden vanhempainpäivärahat.

> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, tehdäänkö lasten huoltajuusasioissa lainsäädännöstä, hallintokäytännöistä tai viranomaisten asenteista johtuen isiä syrjiviä ratkaisuja, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jotta naisia ja miehiä kohdeltaisiin tasa-arvoisesti huoltajuuskysymyksissä.

Sitä, tehdäänkö lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa isiä syrjiviä ratkaisuja, ei ole systemaattisesti selvitetty.

Vanhempien tasa-arvoiseen kohteluun lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa sosiaalitoimessa voidaan vaikuttaa turvaamalla työntekijöiden riittävä ammattitaito ja erityisosaaminen sekä palveluiden asianmukainen saatavuus. Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi eri puolilla maata on meneillään tai kehitteillä valtionavustushankkeita, joissa seudullisesti palveluja organisoimalla voidaan turvata ammatillisesti korkealaatuiset palvelut ja saada jokaisen kunnan käyttöön tarvittavat erityispalvelut. Niin sanotut seudulliset erityistyöntekijät voivat toimia työpareina kuntien työntekijöille.

Lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevia asioita sosiaalitoimessa hoitavissa työntekijöissä mies- ja naissukupuoli eivät ole tasapuolisesti edustettuina. Pääosa työntekijöistä on naisia. Ongelmana tällä hetkellä on kuitenkin se, että kunnilla on vaikeuksia saada ylipäätään riittävästi ammattitaitoisia ja kelpoisuusehdot täyttäviä sosiaalitoimen työntekijöitä.

Oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesten muodostama työpari selvittää lasten ja vanhempien välisten valvottujen tapaamisten järjestämisen vaatimia lainsäädännön kehittämistarpeita ja lainsäädännöllisiä mahdollisuuksia vähentää tarpeettomia viiveitä sosiaalilautakuntien tekemien lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien selvitysten saamisessa. Työparin ehdotus valmistuu tammikuussa 2006. Lapsen edun mukaista on, että hänen huoltoaan, asumistaan ja tapaamisoikeuttaan koskeva asia ratkaistaan viivytyksettä. Jos sosiaalilautakunnan selvityksen saaminen kestää kovin kauan, selvityksen tekemisen aikana vakiintunut tilanne saattaa muodostua esteeksi lapsen edun objektiiviselle arvioinnille ja vaikuttaa tuomioistuimen ratkaisuun siten, ettei vakiintuneita olosuhteita haluta enää muuttaa. Olosuhdeselvityksen viipyminen voi myös johtaa huoltoriidan pitkittymiseen. Selvitysten valmistuminen viivytyksettä edesauttaa osaltaan myös vanhempien yhdenvertaista kohtelua. Samoin valvottujen tapaamisten asianmukainen järjestäminen edesauttaa vanhempien yhdenvertaisia mahdollisuuksia vanhemmuuden toteuttamisessa.

> 4. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii tasa-arvolainsäädännön toteuttamisen ja valvonnan edellyttämistä voimavaroista sekä turvaa tasa-arvotyötä tekevien kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet tehdä pitkäjänteistä työtä tasa-arvon edistämiseksi.

Tasa-arvovaltuutetun toimistoon on perustettu uusi ylitarkastajan virka 1.1.2005 ja toinen uusi ylitarkastajan virka 1.1.2006 alkaen.

Valtion talousarvion opetusministeriön pääluokan momentin 29.69.53 (valtionavustus järjestöille) määrärahoilla tuetaan muun muassa tasa-arvotyötä tekeviä naisjärjestöjä. Momentilla on osoitettu naisjärjestöille, -organisaatioille ja -projekteille määräraha, joka maksetaan Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:lle, sekä määräraha Naisjärjestöt Yhteistyössä - Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry:lle.

> 5. Eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa tasa-arvolain toteutumista ja antaa muun muassa tasa-arvosuunnitelmien laatimista, sisältöä ja vaikutuksia sekä palkkatietojen saantimenettelyn toimivuutta koskevan selvityksen asiasta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2009 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut tasa-arvolakioppaan sekä yhteistyössä työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa tasa-arvosuunnitteluoppaan. Ministeriön asettaman työryh-

män ehdotus hallituksen samapalkkaisuusohjelmaksi sisältää toimenpiteitä tasa-arvosuunnitelmien vaikuttavuuden edistämiseksi ja seurannan toteuttamiseksi. Ohjelmaehdotus on tarkoitus viedä hallituksen iltakouluun vuoden 2006 alussa.

Vakuutusedustuksesta annetun lain soveltamisesta saadut kokemukset ja vaikutukset
HE 220/2004 vp — EV 82/2005 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2005, että hallitus antaa kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta talousvaliokunnalle selvityksen vakuutusedustuksesta annetun lain soveltamisesta saaduista kokemuksista ja sen vaikutuksista vakuutusmarkkinoihin, vakuutusedustukseen sekä kansalliseen ja kansainväliseen alan kilpailuun sekä direktiivin voimaan saattamisesta muissa jäsenvaltioissa.

Valtioneuvosto päätti 14.7.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Vakuutusedustuksesta annettu laki (570/2005) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2005. Lyhyestä voimassaoloajasta johtuen lain soveltamisesta saaduista kokemuksista ja vaikutuksista vakuutusmarkkinoihin, vakuutusedustukseen sekä kansalliseen ja kansainväliseen alan kilpailuun ei ole vielä saatavissa tutkittua tietoa. Direktiivin voimaan saattamista koskevaa tilannetta muissa EU:n jäsenvaltioissa selvitetään.

Työttömyysturvajärjestelmän ja uuden työeläkejärjestelmän yhteensovittaminen
HE 223/2004 vp — EV 223/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2004 hallituksen selvittävän, millä tavoin työeläkejärjestelmän ja työllisyysturvan yhteensovittamista kehitetään työurien pidentämiseksi ja eläkkeelle jäämisen myöhentämiseksi.

Työeläkejärjestelmän uudistuksen eräänä tavoitteena on pidentää työuria kahdella kolmella vuodella. Hallitus seuraa jatkossa tukeeko työttömyysturvan ja työeläkeuudistuksen yhteensovittamiseksi tehdyt työttömyysturvan muutokset työurien pidentymisen tavoitetta. Hallitus ryhtyy tarvittaessa tavoitteen toteutumista tukeviin jatkotoimenpiteisiin sen jälkeen kun järjestelmien yhteensovittamiseksi tehtyjen muutosten vaikutuksista on saatu riittävästi kokemuksia.

Tilastojen mukaan 60 vuotta täyttäneiden työllisyysaste on noussut, mutta niiden määrä, jotka lykkäävät eläkettään yli 65 vuoden, selviää vasta ajan myötä.

Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus
HE 3/2005 vp — EV 67/2005 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 8.6.2005, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisten yksiselitteisten menettelytapaohjeiden laatimiseksi, joiden perusteella turvataan myös 65 vuotta täyttäneiden vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen joustava jatkuminen yksilöllisen kuntoutustarpeen mukaisena lakiehdotuksen 54 §:ssä sekä kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa säädettyä yhteistoimintaa noudattaen.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi lakiehdotuksen 12 §:ssä tarkoitettua harkinnanvaraista kuntoutusta koskevien päätösten ja vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta koskevien päätösten asianmukaisuutta ja tasapuolisuutta sekä valmistelee arvioinnin perusteella mahdollisesti tarvittavat säädösmuutokset.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla on syksyllä 2005 laadittu menettelytapaohjeet, joiden tarkoituksena on varmistaa, että 65 vuotta täyttävän vaikeavammaisen henkilön kuntoutus jatkuu yksilöllisen kuntoutustarpeen mukaisena silloin kun järjestämisvelvollisuus siirtyy Kelalta kunnalliselle terveydenhuollolle. Ohjeiden laatimiseen ovat osallistuneet sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi Kansaneläkelaitos ja Suomen Kuntaliitto, ja ohjeet on jaettu Kansaneläkelaitoksen lisäksi kaikkiin sairaanhoitopiireihin ja kunnallisiin terveyskeskuksiin. Menettelytavan toimivuutta voidaan seurata ja varmistaa paikallisessa kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmässä tai alueellisessa asiakasyhteistyötoimikunnassa, joissa muun muassa Kansaneläkelaitos ja kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuolto ovat edustettuina. Lausuma ei anna enää tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta selvitystä vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta koskevien päätösten kehityksestä. Kansaneläkelaitos on antanut asiasta sosiaali- ja terveysministeriölle selvityksen. Selvityksestä ilmenevien tietojen perusteella voidaan todeta, että vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen kuntoutujamäärät sekä korvatut toimenpiteet ja kustannukset ovat kasvaneet tasaisesti viime vuosina. Kuntoutujamäärät ovat kasvaneet kaikilla vakuutusalueilla. Samaan aikaan kuitenkin tarkastuslautakunnassa muuttuneiden päätösten suhteellinen määrä on vähentynyt. Kansaneläkelaitos ilmoittaa pitävänsä hylkäävien päätösten perustelemista kehittämiskohteenaan.

Harkinnanvaraista kuntoutusta koskevat päätökset eri kuntoutujaryhmille perustuvat Kansaneläkelaitoksen laatimaan kolmivuotissuunnitelmaan Eduskunnan tarkoitukseen varaaman rahamäärän käyttämisestä. Kansaneläkelaitos antaa kolmivuotissuunnitelman perusteella soveltamisohjeet harkinnanvaraisen kuntoutuksen myöntämisestä. Selvityksen mukaan annetut päätökset ovat vastanneet kolmivuotissuunnitelman painoalueita. Myös alueellisesti kuntoutus on jakaantunut tasaisesti. Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojenkäyttöä ja kolmivuotissuunnitelman toteutumista seurataan myös entistä tarkemmin, kun vuodesta 2005 alkaen Kansaneläkelaitos toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle vuosittain varojen käyttöä koskevan selvityksen.

Vastuuvelan katesäännökset
HE 19/2005 vp — EV 46/2005 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.5.2005 hallituksen huolehtivan vakuutuslainsäädännön pikaisesta jatkovalmistelusta siten, että vastuuvelan katesäännöt tulevat jatkossa olemaan eri vakuutuslaitosten osalta tasapuoliset.

Valtioneuvosto päätti 2.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on parhaillaan valmisteilla vakuutusyhtiölain kokonaisuudistus. Ministeriössä myös valmistellaan eläkesäätiöitä ja eläkekassoja koskevan lainsäädännön uudistuksen aloittamista. Näissä kummassakin lainsäädäntöhankkeessa vastuuvelan katetta koskevat säännökset tulevat uudistettaviksi. Uudet katesäännökset pyritään kirjoittamaan siten, että ne jatkossa tulevat olemaan tasapuoliset eri vakuutuslaitosten kesken.

Ammattitutkintostipendin kehittäminen
HE 46/2005 vp — EV 68/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.6.2005, että hallitus selvittää mahdollisuudet laajentaa ammattitutkintostipendijärjestelmää siten, että päätoimisena yrittäjänä toimiminen lasketaan mukaan vaadittavaan työhistoriaan.

Valtioneuvosto päätti 22.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Yrittäjän on ollut mahdollista saada ammattitutkintostipendi, jos hän on ollut riittävän pitkään palkansaajana. Yrittäjien ammattitutkintostipendiä on käsitelty yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita selvittäneessä työryhmässä, joka ei kuitenkaan tehnyt asiaan liittyviä ehdotuksia.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Sairausvakuutusmaksujen tarkistaminen
HE 68/2005 vp ja 129/2005 vp — EV 139/2005 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokuntavaliokunta

> Eduskunta edellytti 23.11.2005, että vuoden 2006 jälkeiselle ajalle kohdistuvaa maksujen nousupainetta seurataan tarkasti ja seurannan perusteella arvioidaan rahoitusvastuiden muutostarpeet tulevia maksuja vahvistettaessa.

Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lääkekorvausuudistus
HE 97/2005 vp — EV 125/2005 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 26.10.2005, että hallitus seuraa ja arvioi lain vaikutuksia potilaiden lääkekuluihin ja antaa seurannan tuloksista selvityksen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valtioneuvosto päätti 10.11.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työministeriö

Vuokratyövoiman välitys ja käyttö
HE 78/1996 vp
Työasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.12.1997, että vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvät epäkohdat poistetaan.

Valtioneuvoston asettama työsopimuslakikomitea selvitti työvoiman vuokraukseen liittyviä kysymyksiä valmistellessaan ehdotuksen uudeksi työsopimuslaiksi.

Työsopimuslaissa (55/2001) on säännöksiä työvoiman vuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen oikeuksien ja velvoitteiden jakautumisesta. Lain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan työnantajan siirtäessä työntekijän tämän suostumuksen mukaisesti toisen työnantajan (käyttäjäyritys) käyttöön, käyttäjäyritykselle siirtyvät oikeus johtaa ja valvoa työntekoa sekä ne työnantajalle säädetyt velvollisuudet, jotka liittyvät välittömästi työn tekemiseen ja sen järjestelyihin. Lisäksi mainittujen tahojen työturvallisuusvastuun jaosta säädetään työturvallisuuslaissa ja rikosoikeudellisen vastuun jaosta rikoslaissa.

Myös vuokratyösuhteissa sovellettavista vähimmäistyöehdoista säädetään työsopimuslaissa. Jos vuokrausyritys ei ole työehtosopimuslain tai työsopimuslain yleissitovuussäännöksen nojalla velvollinen noudattamaan työehtosopimusta, vuokratyöntekijöiden työsuhteen vähimmäisehdot määräytyvät käyttäjäyritystä sitovan työehtosopimuksen mukaan. Työsopimuslain toimivuutta selvittäneen seurantatutkimuksen alustavien tietojen mukaan sekä työnantaja- että palkansaajajärjestöjen lakimiesten enemmistö arvioi vuokratyötä koskevien säännösten nykyisellään turvaavan vuokratyöntekijöiden aseman jokseenkin riittävästi. Tämän seurantatutkimuksen tarkempia tuloksia on tarkoitus selvittää Eduskunnalle kevätistuntokaudella 2004 annettavassa työelämäselonteossa.

Työvoiman vuokrausalan taloushallinto-, tietojenkäsittely- ja toimistotehtävissä olevia vuokratoimihenkilöitä koskeva työehtosopimus on vahvistettu yleissitovaksi työehtosopimukseksi. Työehtosopimuksen osapuolia ovat Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ja Palvelutyönantajien Erityispalvelujen Työnantajaliitto. Lisäksi vuokrausalan yritykset ovat solmineet valtakunnallisten työntekijäliittojen kanssa työehtosopimuksia.

Eurooppa-tasolla työ- ja sosiaaliasiainneuvoston työryhmäkäsittelyssä on direktiiviehdotus ((KOM 2002) 701 lopullinen) vuokratyöntekijöiden työehdoista. Sen käsittely on kesken. Direktiivin käsittelyn etenemisestä informoidaan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa.

Lausuma ei sinänsä enää anna edellä kerrottua aihetta enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (TyVL 9/2004 vp), joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen. Valiokunta on uudemman kerran lausunnossaan (TyVL 7/2005 vp) hyväksynyt sen, että lausuma ei enää anna aihetta työministeriön toimenpiteisiin.

Työn ja arjen yhteensovittamisen joustavoittaminen
VNS 3/1997 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> 3) Eduskunta edellyttää, että sosiaaliturvajärjestelyillä ja työeläkelakiin tehtävillä muutoksilla tuetaan joustavampia työn ja arjen yhteensovittamismuotoja.

Työministeriön toimialaan kuuluvalla sektorilla on työn ja arjen yhteensovittamismuotoja sosiaaliturvajärjestelmän osana pyritty kehittämään ottamalla samalla huomioon myös työllisyysnäkökulma. Käytössä on lähinnä kaksi tällaista järjestelmää: osa-aikalisä, joka rahoitetaan työllisyysmäärärahoista ja joka siten on harkinnanvarainen, ja vuorotteluvapaa, joka rahoitetaan työttömyysturvasta. Molemmat järjestelmät edellyttävät, että työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan käytöstä ja että työnantaja palkkaa vapaan ajaksi työvoimatoimistossa kirjoilla olevan työttömän. Järjestelmät ovat olleet käytössä useamman vuoden. Vuorotteluvapaata koskeva uusi laki (1305/2002) tuli voimaan 1.1.2003 ja se on voimassa vuoden 2007 loppuun. Vuorotteluvapaa voidaan pitää vielä vuoden 2008 aikanakin, jos sitä koskeva sopimus on tehty vuoden 2007 aikana.

Vuorotteluvapaan on aloittanut vuodesta 1996 alkaen vuoden 2004 marraskuun loppuun mennessä noin 90 600 palkansaajaa. Vuonna 2004 marraskuun loppuun mennessä vuorotteluvapaan oli aloittanut lähes 10 500 henkilöä.

Perhevapaista säädetään työsopimuslaissa. Säännökset on uusittu vuonna 1998 (357/1998) ja ne on sellaisenaan siirretty myös uuteen 1.6.2001 voimaan tulleeseen työsopimuslakiin (55/2001). Vapaita koskevien oikeuksien pituudet ja ajankohdat määräytyvät asiallisesti sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen perhevapaiden mukaisesti ja niitä muutetaan tarvittaessa, jos sanotuissa säännöksissä tapahtuu muutoksia. Lisäksi työsopimuslaissa on säännöksiä sairaan lapsen hoitamiseksi tarkoitetuista vapaista, hoitovapaasta ja osittaisesta hoitovapaasta sekä pakottavista perhesyistä annettavista vapaista, jotka lain mukaan ovat palkattomia.

Vuoden 2003 alusta tuli muutoksia isyysvapaisiin, vanhempainvapaaseen ja monikkoperheiden perhevapaisiin työsopimuslain muutoksella (1076/2002). Isyysvapaa piteni 12 arkipäivällä, jos isä pitää vanhempainvapaasta vähintään 12 viimeistä arkipäivää. Myös ottoisien isyysvapaa piteni samanpituiseksi kuin biologisten isien. Vanhempainvapaan voi pitää myös osittaisena, mikä tarkoittaa sitä, että äiti ja isä voivat jakaa lapsen hoitovastuun olemalla samanaikaisesti osittaisella vanhempainvapaalla ja osa-aikatyössä kuitenkin niin, että lasta hoitaa kerrallaan vain toinen vanhemmista. Sopimus osa-aikatyöstä tulee tehdä vähintään kahden kuukauden ajaksi. Jos perheeseen syntyy samanaikaisesti useampi lapsi, on perheellä mahdollisuus käyttää vanhempainrahakauden pidennysjakso osittain tai kokonaan äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana tai nykyiseen tapaan sen jälkeen. Lisäksi jos lapsen äiti on pysyvästi tai pitkäaikaisesti sairautensa vuoksi kykenemätön hoitamaan lasta äitiysvapaan aikana, voidaan äitiysraha siirtää isälle. Myös työnantajille vanhempainpäivärahakausien ajalta maksettavien vuosilomakustannusten korvausten hakemusmenettely yksinkertaistuu.

Vuonna 2003 osittaista hoitovapaata on edelleen kehitetty työsopimuslain muutoksella (870/2003) 1.11.2003 alkaen siten, että se voi jatkua siihen asti, kunnes lapsen toinen lukuvuosi peruskoulussa päättyy. Lisäksi osittaisen hoitovapaan saantiedellytyksiä on lievennetty. Osittaista hoitorahaa korotetaan ja se laajennetaan koskemaan peruskoulun 1- ja 2- luokkalaisten vanhempia.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyy lisäksi toimenpiteitä työn ja perheelämän paremmaksi yhteensovittamiseksi ja lapsiperheiden taloudellisen aseman parantamiseksi, joista työelämää koskevat tavoitteet on tarkoitus toteuttaa yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen toimenpiteet ovat jatkuva prosessi. Tämän vuoksi työministeriö katsoo, että eduskunnalla ja sen valiokunnilla on käytännössä parempia ja tarkoituksenmukaisempia keinoja ja toimintatapoja seurata työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyviä toimenpiteitä kuin vuosittain tulevaisuusvaliokunnan vuonna 1997 esittämän sisällöltään hyvin laajan lausuman johdosta annettava selvitys. Lausuman sanamuodon

yleisyyden johdosta siinä edellytettyjen tavoitteiden voidaan tuskin koskaan katsoa toteutuneen lopullisesti.

Edellä sanotun johdosta, kiistämättä lausumassa edellytettyjen toimenpiteiden jatkuvan kehittämisen tarpeellisuutta, lausuma ei kuitenkaan anna aihetta enempiin toimenpiteisiin. Tulevaisuusvaliokunta on lausunnossaan (TuVL 2/2005 vp) katsonut, että valiokunnan aloitteesta hyväksytty eduskunnan lausuma ei enää ole sellainen, joka olisi tarpeellinen ja joka tulisi säilyttää hallituksen kertomuksessa.

Yksityisyyden suoja työelämässä
HE 121/1998 vp
Työasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.2.1999, että hallitus valmistelee uuden esityksen yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa ottaen asianmukaisesti huomioon valiokuntien tästä esityksestä antamat lausunnot.

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (477–480/2001) tuli voimaan 1.10.2001.

Työministeriö on valmistellut laista suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi esitteet, joita on levitty muun muassa lakia valvovien työsuojelupiirien ja tietosuojavaltuutetun toimesta. Esite on myös saatavilla työministeriön Internet-osoitteessa:
www.mol./pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/05_esitteet/tme8013s_tietosuoja.pdf.
Työministeriö on osallistunut myös lakia koskeviin koulutustilaisuuksiin.

Hyväksyessään lain eduskunta sisällytti vastaukseensa muun muassa seuraavan lausuman, joka on merkitty valtioneuvoston istunnon pöytäkirjaan 7.6.2001: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus välittömästi yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee ehdotukset lainsäädännöksi, joka koskee alkoholi- ja huumetestien käyttöä sekä teknistä valvontaa ja sähköpostin käytön valvontaa työpaikoilla. Lakiehdotusten tulee sisältää selkeät säännökset siitä, millaisia huumetestejä ja missä tilanteissa työpaikoilla voidaan järjestää ja millaisilla edellytyksillä työntekijä on velvollinen niihin osallistumaan sekä siitä, millaista teknistä valvontaa työnantajalla on oikeus suorittaa ja miten sähköpostin käyttöä saadaan valvoa.”

Lausuman johdosta työministeriö asetti työelämän tietosuojalainsäädännön täydentämistä valmistelevan kolmikantaisen työryhmän, jonka tuli 31.12.2002 mennessä 1) selvittää ja analysoida asiaa koskeva aikaisempi valmistelutyö, 2) valmistella analysoinnin pohjalta ehdotukset lainsäädäntötoimiksi koskien työnantajien sekä työntekijöiden ja virkamiesten oikeuksia ja velvollisuuksia työpaikalla tapahtuvan teknisen valvonnan ja sähköpostin käytön valvonnan yhteydessä sekä 3) toimia yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön 20.12.2000 asettaman huumausainetestien käyttöä selvittävän työryhmän kanssa sekä koordinoida ja tarvittaessa valmistella tämän työryhmän työn päätyttyä työelämää koskevat esitykset ehdotukseksi lainsäädäntötoimiksi. Työryhmän määräaikaa jatkettiin 31.5.2003 saakka, koska valmistelua pitkitti muun muassa huumausainetestien käyttöä koskevien säännösten valmistelun siirtyminen sosiaali- ja terveysministeriöltä työryhmälle. Työryhmä sai määräaikaan mennessä valmiiksi yksimielisen muistion, jonka pohjalta hallitus on antanut Eduskunnalle esityksen laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 162/2003). Lakiesitys on lähetetty perustuslakivaliokunnalle ja hallintovaliokunnalle lausunnon antamista varten sekä työelämä ja tasa-arvovaliokunnalle mietinnön antamista varten. Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004) tuli voimaan 1.10.2004.

Eduskunnan vastaukseen sisältyy myös toinen lausuma (HE 75/2000 vp), jonka mukaan hallituksen on tarkoin seurattava soveltuvuustestien käyttöä työelämässä ja selvitettävä eri testimenetelmien luotettavuutta sekä annettava eduskunnalle selvityksensä asiasta vuoden 2002

loppuun mennessä. Työministeriö käynnisti asiaa koskevan tutkimuksen, jonka suoritti Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos. Tutkimus valmistui tammikuussa 2004 ja Eduskunnan edellyttämä selvitys annettiin työelämäselonteon yhteydessä kevätistuntokaudella 2004.

Asia ei siten enää anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (TyVL 9/2004 vp), joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (7/2005 vp) kiinnittänyt edelleen huomiota antamaansa lausuntoon valtioneuvoston selonteosta (VNS 4/2004 vp), jossa kiinnitettiin huomiota työsuhteisen työn ulkopuolelle rajattuihin työnteon muotoihin, kuten työharjoitteluun, työelämävalmennukseen ja työkokeiluun sekä perhe- ja omaishoitoon. Lausumassa edellytettiin, että hallitus selvittää, millä edellytyksillä työ- ja sosiaalilainsäädäntöön perustuvaa suojaa voitaisiin ulottaa edellä mainittuihin työnteon muotoihin. Nyt käsiteltävän lausuman johdosta valiokunta pitää tärkeänä, että uusia työnteon muotoja koskevan selvitystyön yhteydessä selvitetään myös se, tulisiko harjoittelijoiden huumetestaus tehdä mahdolliseksi.

Työministeriössä on valmisteltavana jatkotoimenpiteet, jotka perustuvat työelämäselonteosta saatuun eduskunnan vastaukseen (EV 10/2005 vp). Yhtenä toimenpiteenä on harkittu eityösuhteisten aseman selvittämistä työryhmässä tai toimikunnassa, jossa olisivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö ja työmarkkinaosapuolet. Tämän työn yhteydessä voidaan selvittää myös työntekijöiden/työnhakijoiden huumetestausta koskevan lainsäädännön ulottamista soveltuvin osin muun muassa harjoittelijoihin.

Testaus ja valvonta työpaikoilla
HE 75/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.5.2001, että hallitus välittömästi yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee ehdotukset lainsäädännöksi, joka koskee alkoholi- ja huumetestien käyttöä sekä teknistä valvontaa ja sähköpostin käytön valvontaa työpaikoilla. Lakiehdotusten tulee sisältää selkeät säännökset siitä, millaisia huumetestejä ja missä tilanteissa työpaikoilla voidaan järjestää ja millaisilla edellytyksillä työntekijä on velvollinen niihin osallistumaan sekä siitä, millaista teknistä valvontaa työnantajalla on oikeus suorittaa ja miten sähköpostin käyttöä saadaan valvoa.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa soveltuvuustestien käyttöä työelämässä ja selvittää eri testimenetelmien luotettavuutta sekä antaa eduskunnalle selvityksen asiasta vuoden 2002 loppuun mennessä.

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (477–480/2001) on tullut voimaan lokakuun 1 päivänä 2001.

Muilta osin työministeriö viittaa vastaukseensa, joka on annettu yksityisyyden suojaa työelämässä koskevan HE 121/1998 vp lausuman johdosta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan TyVL 9/2004 vp, joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen.

Työministeriö viittaa myös vastaukseensa, joka on annettu yksityisyyden suojaa työelämässä koskevan HE 121/1998 vp lausuman johdosta.

Toimintaympäristön muutosten vaikutus työlainsäädäntöön
HE 157/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

> Hyväksyessään 18.12.2000 uuden työsopimuslain (55/2001) Eduskunta edellytti 18.12.2000, että valtioneuvosto antaa seuraavan vaalikauden alkupuolella eduskunnalle selonteon, jossa selvitetään
>
> – elinkeino- ja työelämän kehitystä sekä yritysten toimintatapojen ja -ympäristön muutoksia,
> – onko työlainsäädäntö selkeää, toimivaa ja ajantasaista,
> – miten uuden työsopimuslain säännökset vastaavat yritystoiminnan ja työelämän muutoksia,
> – työehtosopimuskäytännön kehitystä ja siihen liittyvän uuden lainsäädännön tarvetta ja
> – ovatko työsopimuslain yleissitovaa työehtosopimusta koskevat säännökset riittävän selkeitä, täsmällisiä ja toimivia.

Työministeriö on käynnistänyt laaja-alaisen tutkimushankeen, jossa selvitetään työ- ja elinkeinoelämässä tapahtuneita muutoksia ja toisaalta sitä, miten työlainsäädäntö, uusi työsopimuslaki mukaan lukien vastaa niihin tarpeisiin, jotka mahdollisista toimintaympäristön muutoksista ovat aiheutuneet. Tässä yhteydessä selvitään myös yleissitovien työehtosopimusten vahvistamismenettelystä syntyneitä kokemuksia. Tutkimushankkeen tulosten on määrä valmistua vuoden 2004 tammikuun loppuun mennessä.

Asian laajakantoisuuden johdosta työministeriössä on pidetty tärkeänä selvittää Eduskunnalle yleensä työelämässä tapahtuvia muutoksia ja erityisesti työlainsäädännön toimivuutta. Tämän vuoksi työministeriö on asettanut kolmikantaisen tukityöryhmän, jonka tehtävänä on valmistella työelämäselonteko, joka on tarkoitus antaa Eduskunnalle kevätistuntokaudella 2004. Valtioneuvoston selonteko työelämästä (VNS 4/2004 vp) on annettu eduskunnalle toukokuussa 2004, mutta sen käsittely eduskunnassa on edelleen kesken. Eduskunnan vastaus selontekoon (EV 10/2005 vp) on annettu toukokuussa 2005 ja sen johdosta työministeriössä on valmisteltavina toimenpiteet, joihin vastaus antaa aihetta.

Asia ei anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (TyVL 9/2004 vp), joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen. Valiokunta on uudemman kerran lausunnossaan (TyVL 7/2005 vp) hyväksynyt sen, että lausuma ei enää anna aihetta työministeriön toimenpiteisiin.

Yhdistelmätuen pidentäminen
HE 161/2001 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 5.12.2001, että hallitus tarkoin seuraa yhdistelmätukiajan pidentämisestä ja työelämävalmennuksesta saatavia kokemuksia ja tuo työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä uudistuksen vaikutuksista selvityksen, jossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, missä määrin yritykset ja yhdistykset ovat työllistäneet työnhakijoita toiseksi vuodeksi lain mukaisella alemmalla tuella ja minkälaisia kilpailua vääristäviä vaikutuksia toimenpiteillä on ollut.

Yhdistelmätuen tukiajan pidentäminen kahteen vuoteen ja työelämävalmennuksen toteuttaminen tulivat voimaan vuoden 2002 alusta lukien. Toimenpiteiden kehitystä ja vaikutuksia on seurattu käytettävissä olevan tilastollisen seuranta-aineiston perusteella. Eduskunnan edellyttämä selvitys toimitettiin työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle saadun lisämääräajan mukaisesti vuoden 2004 alussa. Selvitys sisälsi työhallinnon oman seurantajärjestelmän tietojen lisäksi myös toimenpiteiden kilpailua vääristäviä vaikutuksia selvittäneen tutkimuksen tulokset.

Asia ei anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työllisyysasteen nostaminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 11) Työllisyysasteen nostamisen 80 prosenttiin — yhdessä aktiivisen maahanmuuttopolitiikan kanssa — vuoteen 2015 mennessä tulee olla hallituksen työllisyysstrategian tavoitteena. Se merkitsee vankan perustan luomista Suomen houkuttelevuudelle ja sen estämiselle, että Suomen kilpailukyvyn heikkoudet muuttuvat hyvinvoinnin kasvua estäviksi kesto-ongelmiksi.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen talouspolitiikan tärkein tavoite on työllisyyden lisääminen vähintään 100 000 hengellä vaalikauden loppuun mennessä. Tämä merkitsee työllisyysasteen nostamista 70 prosenttiin vuoteen 2007 mennessä. Seuraavan vaalikauden loppuun mennessä tavoitteeksi on asetettu 75 prosentin työllisyysaste. Tämä edellyttää nuorten kiinnittymistä työelämään selvästi nykyistä aikaisemmin, keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän oleellista myöhentymistä ja rakenteellisen työttömyyden alentamista.

Hallitus on tehnyt päätökset lukuisista hallitusohjelman mukaisista toimista, jotka nostavat työllisyysastetta ja alentavat työttömyyttä. Osa toimenpiteistä toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti poikkihallinnollisessa työllisyysohjelmassa. Työllisyyteen ja työvoiman kysynnän lisäämiseen vaikuttavat myös yleiset talouspoliittiset toimenpiteet kuten henkilö- ja yritysverotuksen uudistukset. Politiikkaohjelmista erityisesti yrittäjyysohjelma vaikuttaa keskeisesti työllisyysohjelman tavoitteiden toteutumiseen.

Työllisyysohjelman päätavoitteita ovat rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy, osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen ja varautuminen ikärakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman niukkuuteen, työmarkkinoilla nykyistä pidempään pysyminen sekä työn tuottavuuden lisääminen sekä työn organisoinnin ja mielekkyyden parantaminen.

Työllisyysohjelma toteutetaan neljänä osahankkeena, jotka sisältävät monia konkreettisia toimenpiteitä. Osahankkeita ovat 1) julkisen työvoimapalvelun palvelurakenteen uudistaminen, 2) työmarkkinatuen aktivointi, 3) työvoimapoliittiset aktiiviohjelmat ja koulutus sekä 4) työurien pidentäminen. Ohjelman toimeenpano on edennyt suunnitellulla tavalla.

Työllisyys alkoi kasvaa vuoden 2004 jälkipuoliskolla hallituskauden alun työllisyyden vähenemisen jälkeen. Työllisyyden kehitysnäkymät arvioidaan hyviksi myös hallituskauden lopulla, mutta vuonna 2007 talouskasvu ennusteiden mukaan kuitenkin hieman hidastuisi. Työllisyyden hyvästä kasvusta huolimatta näyttää ilmeiseltä, että 100 000 työpaikan tavoitetta ei saavuteta hallituskauden aikana, vaan tavoitteen saavuttaminen viivästyy. Työllisyyden arvioidaan lisääntyvän hallituskauden aikana kuitenkin yli 60 000 henkilöllä. Suurin työllisyyspotentiaali on työurien pidentämisen ohella työttömissä työnhakijoissa, joiden täysimääräinen työllistäminen edellyttää kuitenkin tiettyjen rakenteellisten ongelmien korjaa-

mista. 75 % työllisyysaste vuonna 2011 edellyttää työllisyyden lisäystä nykytilanteeseen verrattuna 240 000:lla, mitä voidaan pitää väestön ikäkehitys huomioon ottaen erittäin haastavana tavoitteena. Tavoite on realistinen vasta ensi vuosikymmenen puolivälin jälkeen, jolloin suuret ikäluokat ovat siirtyneet pois työikäisestä väestöstä.

Työperäisten sairauksien ja ennenaikaiselle eläkkeelle siirtymisen vähentäminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 12) Jatkossa tulee edelleen tehostaa niitä ratkaisuja, joilla vähennetään työperäisiä sairauksia ja ennenaikaista eläköitymistä aiheuttavia työelämän kehityspiirteitä. Työllisyysasteen välttämättömän ja ripeän nostamisen inhimillinen hinta on liian korkea ilman samanaikaisia muutoksia työelämän organisaatioissa, yhteistyösuhteissa ja kulttuurissa. Tämä koskee erityisesti myös lyhytkestoisia pätkätöitä.

Työelämän kehittämisellä on keskeinen osa Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa, jonka toimenpiteillä nimenomaan pyritään hallituksen käytettävissä olevin keinoin aikaan saamaan lausumassa tarkoitettuja muutoksia. Ohjelmansa mukaisesti hallitus kohdistaa kehittämispanostuksia erityisesti tasa-arvon edistämiseen, työn ja perheen yhteensovittamiseen, henkiseen työsuojeluun ja hyvinvointiin työssä, työssä jaksamiseen ja työaikaseurannan tehostamiseen, hyvään johtamiseen ja osaamisen kehittämiseen, työkykyä ylläpitävään toimintaan sekä ikääntyvän työvoiman erityistarpeisiin.

Vuosia 2003–2004 ja vuosia 2005–2007 koskevissa tulopoliittisissa sopimuksissa on myös laaja työelämän kehittämistä koskeva toimenpideosio.

Lainsäädännön osalta on jo toteutettu osittaisen hoitovapaan laajennus. Keskeisin lausumassa tarkoitettujen toimenpiteiden kohde on kuitenkin yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain kokonaisuudistus, joka työ on käynnistynyt asetetussa komiteassa. Komitean määräaika on 31.1.2006. Myös vuorotteluvapaan jatkamisen edellytyksiä selvitetään vuonna 2004 käynnistyvällä tutkimuksella.

Lainsäädäntötoimenpitein ei kuitenkaan yksinään päästä tavoiteltuun muutokseen. Tämän vuoksi vuoden 2004 alusta on aloittanut Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelma Tykes, joka yhdistää tavoitteiltaan aikaisemmat neljä työelämäohjelmaa (Kansallinen ikäohjelma, Kansallinen tuottavuusohjelma, Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma ja Työelämän kehittämisohjelma). Uuden ohjelman tavoitteena on auttaa työpaikkoja löytämään uudenlaisia keinoja, joilla ne kykenevät vastaamaan kehityshaasteisiin: pitämään kiinni osaavista työntekijöistä, hankkimaan uusia voimia ja kehittämään kilpailukykyään. Ohjelman hankkeissa liittyvät tiiviisti yhteen tuottavuuden lisääminen ja työhyvinvoinnin kasvattaminen. Tykesin avulla pyritään yhdistämään aikaisemmista työelämäohjelmista saadut tiedot ja kokemukset ja muuntamaan ne käytännön työkaluiksi suomalaiselle työelämälle. Ohjelman resursseja on myös vahvistettu, sillä sen kokonaismääräraha vuoden 2004 talousarviossa työministeriön pääluokassa oli 12 480 000 euroa ja on vuonna 2005 sama 12 480 000 euroa.

Työministeriön vuosia 2003–2007–2010 koskevassa työpolitiikan strategiassa on otettu huomioon myös lausumassa esitetyt tavoitteet. Edellä mainitun lisäksi siinä on todettu, että työministeriö valmistelee työelämälähtöisen luovuuteen perustuvan tuottavuusstrategian. Tätä varten työministeriö käynnisti yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriön, TEKESin ja Tykesin kanssa yhteistyötä. Strategiassa on otettu huomioon myös määräaikaisten työsuhteiden muuttamisen edistäminen pysyviksi. Tätä tarkoitusta varten on ensisijaisina toimenpiteinä työsopimuslain valvonnan parantami-

nen ja julkisella sektorilla toistuvien määräaikaisten palvelusuhteiden vakinaistamisen edistäminen. Valtio- ja kuntasektoreilla toimenpiteet ovat myös käynnistyneet.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa samanaikaisesti Veto-ohjelmaa eli ohjelmaa vetovoimaiseen työelämään. Sen toimenpiteet kohdistuvat myös työhön ja työpaikoille ja niihin vaikuttaviin organisaatioihin. Kohdealueina ovat alueet, joilla on tärkeä merkitys yksilön työkyvyn ylläpidossa ja edistämisessä sekä työstä ja työelämästä syrjäytymisen ja ennenaikaisen työkyvyttömyyden ehkäisemisessä ja työhön paluumahdollisuuksien parantumisessa. Ohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä tukee erityisesti viestintä ja tiedotus. Ohjelman selvitys-, tutkimus- ja kehittämistoimenpiteisiin on varattu sosiaali- ja terveysministeriön erityismäärärahoista vuosittain noin yksi miljoona euroa. Myös uuden työterveyshuoltolain (1383/2001) ja uuden työturvallisuuslain (738/2002) toimivuutta on tarkoitus seurata.

Työsuojelun piirihallinto kohdistaa tulossopimuskaudella 2004–2007 resursseja erityisesti henkisen hyvinvoinnin edistämiseen, tuki- ja liikuntasairauksien ehkäisyyn sekä työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisyyn sellaisilla toimialoilla, joilla näiden ongelmien aiheuttamaa työperäistä sairastavuutta esiintyy. Valvonnassa pyritään varmistamaan, että työpaikat ovat kattavasti tunnistaneet ja arvioineet työhön liittyvät vaarat työntekijöiden terveydelle ja että tämän pohjalta on tehty tarvittavat toimenpiteet. Työaikalainsäädännön valvontaa toteutetaan osana henkisen hyvinvoinnin edistämistä.

Tulevaisuusvaliokunta on lausunnossaan (TuVL 2/2005 vp) katsonut, että valiokunnan aloitteesta hyväksytty eduskunnan lausuma ei enää ole sellainen, joka olisi tarpeellinen ja joka tulisi säilyttää hallituksen kertomuksessa.

Työaikajärjestelyt, perheen, opiskelun ja työelämän yhteensovittaminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 13) Hallituksen tulee yhdessä työmarkkinaosapuolien kanssa ryhtyä toimiin sellaisten työaikajärjestelyjen aikaansaamiseksi, joiden avulla perheen, opiskelun ja työelämän yhteensovittaminen on elinkaarelle nykyistä joustavampaa.

Lausuman yksityiskohtaisen sisällön osalta työministeriö viittaa antamaansa vastaukseen Työn ja arjen yhteensovittamisen joustavoittaminen (VNS 3/1997 vp).

Lisäksi työministeriö toteaa, että opiskelun ja työelämän yhteensovittamisesta tukevat sekä opintovapaalaki (273/1979) että erityisesti aikuiskoulutustuesta annettu laki (1276/2000), joka tuli voimaan vuonna 2001. Aikuiskoulutustuen saaja voi lisäksi saada opintolainan valtiontakauksen siten kuin siitä opintotukilaissa säädetään. Myös vuorotteluvapaan ja osa-aikalisän aikana on mahdollisuus opiskella. Vuorotteluvapaalain (1305/2002) 14 §:n 2 momentin mukaan vuorottelukorvaus voidaan maksaa myös vähentämättömänä, vaikka työnantaja kustantaa työntekijän koulutuksen edellytyksin, ettei etua lueta työntekijän veronalaiseksi tuloksi.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa on myös lukuisia aikuiskoulutusta tukevia toimenpiteitä. Aikuiskoulutusta kehitetään parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta. Jo vuonna 2003 käynnistyi opetusministeriön toimesta viisivuotinen aikuisväestön osaamistason kohottamisen lisätoimenpideohjelma, jonka puitteissa on tavoitteena, että koulutuksen aloittaa vuositasolla vähintään 10 000 henkilöä.

Hallitus edistää myös elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia työelämässä ja tällaisia toimenpiteitä on myös vuosia 2003–2004 ja 2005–2007 koskevissa tulopoliittisissa sopimuk-

sissa, joiden toteuttamiseen valtiovalta omalta osaltaan on sitoutunut. Mm. ammattitutkintostipendin määrää on tarkoitus korottaa ja sen saamisen ehtoja helpottaa, kehittää aikuiskoulutuksen määrärahoja, oppisopimuskoulutuksena toteutettavan lisäkoulutuksen määriä ja aikuisten näyttötutkintojärjestelmää sekä selvittää aikuiskoulutustuesta annetun lain ((1276/2000) ja koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) muutosmahdollisuuksia. Myös työaikapankkijärjestelmän mahdollisuudet ja käyttöönotto edistävät työaikajärjestelyjen monipuolisuutta. Työaikapankkien käyttöä selvitetään vuonna 2004 käynnistetyssä tutkimuksessa.

Uuteen sairausvakuutuslakiin (1224/2004), joka on vuoden 2005 alussa voimaan tuleva pääosiltaan tekninen kokonaisuudistus, sisältyy perheen ja opiskelun yhteensovittamisen kannalta keskeinen isien oikeuksia koskeva uudistus. Sen mukaan päätoimisesti opiskelevalla isällä on muusta työllistymisestä poikkeuksena oikeus vähimmäismääräiseen isyysrahaan. Tällä uudistuksella halutaan parantaa päiväkohtaisesti maksettavan isyysrahan ja kuukausiperusteisesti maksettavan opintorahan yhteensovittamista siten, että opiskelevien isien mahdollisuudet opiskelujen ja perheen yhteensovittamisen paranevat. Sama säännös koskee myös äitiys- ja vanhempainrahaa.

Työministeriön kolmikantainen työryhmä on selvittänyt perhevapaasäännösten toimivuutta eri käyttäjien näkökulmasta erilaisissa perhetilanteissa. Työryhmä esitti osittaisen hoitovapaaoikeuden laajentamista erityisen huollon ja hoidon tarpeessa olevan vammaisen ja pitkäaikaisesti sairaan lapsen vanhemmille, adoptiovanhempien perhevapaaoikeuksien laajentamista, etävanhemmalle oikeutta tilapäiseen hoitovapaaseen ja niin sanotun isän bonusvapaan käytön joustavoittamista. Työryhmän esitysten pohjalta laaditaan hallituksen esitys keväällä 2006.

Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 14) Korkeaa veroastetta on pidetty yhtenä Suomen kilpailukyvyn heikkoutena. Toisaalta voidaan todeta, että korkean veroasteen maat — Pohjoismaiden lisäksi mm. Alankomaat — sijoittuvat kilpailukykymittauksissa poikkeuksetta korkealle. Erikseen tarkasteltuna työhön kohdistuvan verotuksen tulisi olla tasolla, joka tukee korkeaa työllisyyttä ja osaamista. Työn teettämisen kustannusten on seurattava työn tulevaisuuden haasteita siten, että ne tukevat työllisyyttä ja huomioivat työn tekemisen ja teettämisen kannattavuuden.

Vastaus tähän annetaan valtiovarainministeriön osuudessa.

Työn tuottavuus ja työyhteisöjen kehittäminen
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 15) Työn tuottavuuden kannalta on ratkaisevaa, että pitkäjänteinen menestys syntyy työnteon yhteisöllisyyttä ja työprosesseja kehittämällä. Työyhteisön sisäistä kulttuuria ja toimintatapoja on kehitettävä tietoisesti yhdessäoppimisen suuntaan. Tämä mahdollistaa oppivien organisaatioiden muodostumisen ja yhä laajemman verkostoitumisen.

Kilpailun globalisoituminen, Euroopan yhdentyminen, teknologian nopea kehitys ja asiakkaiden tarpeiden monipuolistuminen lisäävät niin yrityksissä kuin julkisyhteisöissä tarvetta

toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Vastaaminen tätä kautta syntyviin kehittämistarpeisiin edellyttää uutta osaamista monella alueella. Työvoima on Suomessa samanaikaisesti ikääntymässä ja supistumassa. Supistuminen jatkuu arviolta jopa 30 vuotta tästä eteenpäin ja muita EU-maita keskimäärin selvästi nopeammin. Sekä yritykset että julkisyhteisöt joutuvat etsimään uusia keinoja vastata toiminnan kehittämishaasteisiin ympäristössä, jossa työvoimasta kilpaillaan työehtojen ja työolojen vetovoimaisuudella.

Työvoiman supistuminen nakertaa koko maan talouden kasvun edellytyksiä ja muodostaa tätä kautta jatkossa uhan myös hyvinvointipalvelujen resursoinnille. Talouden kasvun turvaamiseksi tarvitaan keinoja, joilla voidaan samanaikaisesti edistää sekä hyvää tuottavuuskehitystä että työvoiman pysymistä työelämässä. Suomalaisilla työpaikoilla tarvitaan tästä syystä sellaista *laadullisesti kestävää tuottavuuskasvua*, joka vahvistaa myös työelämän vetovoimaisuutta kaikenikäisen työvoiman keskuudessa.

Työministeriö yhdessä työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen sekä eräiden muiden ministeriöiden (KTM, OPM ja STM) on käynnistänyt vuoden 2004 alusta Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelman (Tykes). Sen tarkoituksena on tukea yritysten ja julkisyhteisöjen tuottavuuden kehittymistä sellaisia keinoin, jotka edistävät samanaikaisesti myös työntekijöiden kehittymis- ja vaikutusmahdollisuuksia työssä, työhyvinvointia sekä työyhteisöjen sisäistä yhteistoimintaa ja luottamusta.

Tykes tukee työpaikkojen aloitteesta käynnistyviä kehittämisprojekteja, uusien työ-, organisaatio- ja johtamiskäytäntöjen kokeilemista, kehittämismenetelmien kehittämistä, projektien tulosten leviämistä sekä työelämän tutkimuksen ja kehittämisen asiantuntemuksen vahvistumista Suomessa. Ohjelma perustuu suurelta osin Työelämän kehittämisohjelman TYKEn (1996 – 2003) ja Kansallisen tuottavuusohjelman (1993–2003) tuloksiin ja kokemuksiin. Uuden ohjelman kesto on kuusi vuotta ja sen kokonaisbudjetiksi valtion talousarvion kautta on esitetty 87 miljoonaa euroa. Työpaikkojen oma panostus ohjelman tukemissa projekteissa pyritään saamaan tähän nähden vähintään kaksinkertaiseksi. Ohjelman tavoitteellisena laajuutena on 1 000 kehittämisprojektia, joihin osallistuu 250 000 henkeä, joista puolet on naisia. Tavoitteena on nostaa pk-yritysten osuus kehittämisprojekteista 30 prosenttiin ja yli 45-vuotiaiden osuus 45 prosenttiin. Myönteinen tuottavuus- ja hyvinvointivaikutus tulee asetettujen tavoitteiden mukaisesti saada näkyviin vähintään 70 prosentissa hankkeista. Ohjelman vuoden 2004 ja vuoden 2005 budjetti on 12,5 miljoonaa euroa.

Tykes perustuu kolmikantayhteistyöhön ja sitä koordinoidaan työministeriöstä käsin. Ohjelma toimii läheisessä yhteistyössä myös TE-keskusten ja työsuojelupiirien kanssa.

Tulevaisuusvaliokunta on lausunnossaan (TuVL 2/2005 vp) katsonut, että valiokunnan aloitteesta hyväksytty eduskunnan lausuma ei enää ole sellainen, joka olisi tarpeellinen ja joka tulisi säilyttää hallituksen kertomuksessa.

Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi
VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:
> 22) Monikulttuurisuudesta on tehtävä omien historiallisten esimerkkiemme pohjalta tulevaisuuden menestystekijä. Hallituksen tulee panostaa tässä tarkoituksessa Suomessa olevien ja tänne tulevien maahanmuuttajien kotouttamiseen erityisesti kielitaitoa ja työmarkkinavalmiuksia kehittäen.

Hallitusohjelman mukaisen maahanmuuttopoliittisen ohjelmaa valmistellaan työministeriön asettamassa virkamiestyöryhmässä, jonka työtä ohjaa työministerin johtama ministeriryhmä.

Ohjelmaa valmisteltaessa keskeisiä teemoja ovat muun muassa varautuminen näköpiirissä oleviin työvoiman saatavuusongelmiin myös työperusteista maahanmuuttoa kehittämällä, maahanmuuttajien kotouttamisjärjestelmän tehostaminen sekä etnisten suhteiden parantaminen sekä siitä huolehtiminen, että Suomi tulevaisuudessakin kykenee huolehtimaan humanitaarisista ja muista kansainvälisistä sitoumuksistaan. Ehdotuksen hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi on määrä valmistua toukokuun 2005 loppuun mennessä. Virkamiestyöryhmä luovutti laajan lausuntokierroksen jälkeen lopullisen ehdotuksensa hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi joulukuussa 2005. Hallitus käsittelee ohjelmaa helmikuussa 2006.

Työministeriö kohdentaa työvoimapoliittisia määrärahoja siten, että vuosittain voidaan hankkia 6 000 kotoutumissuunnitelmaan oikeutetuille työttömälle työnhakijalle 40 opintoviikon laajuinen maahanmuuttajakoulutus. Koulutukseen on liitetty vuodesta 2003 lähtien mahdollisuus suorittaa EU-standardien mukainen yleinen kielitutkinto. Työministeriö teetti vuonna 2004 kotouttamiskoulutuksen evaluoinnin. Koulutuksen kehittämistyötä jatketaan muun muassa evaluoinnin tulosten perusteella.

Hyviä kokemuksia työelämävalmiuksien parantamisesta on saatu esimerkiksi työnantajien kanssa yhteishankkeena toteutetusta, suomenkielen opetusta sisältävästä ammatillisesta koulutuksesta. Maahanmuuttajien työllistymistä tuetaan myös ESR-tuotekehityshankkeilla.

Kiintiöpakolaisten kotouttamiskäytäntöjä on parannettu Euroopan unionin pakolaisrahaston tukeman kehittämisprojektin avulla. Muun muassa pakolaisten koulutusmallia on kehitetty siten, että ensimmäisessä turvapaikkamaassa annettava Suomi-tietous ja kulttuuriorientaatiokurssi, vastaanottavan kunnan järjestämä alkuperehdytys ja kotouttamiskoulutus muodostaisivat joustavan ajallisen ja sisällöllisen jatkumon.

Paluumuuttojonossa oleville inkerinsuomalaisille ja heidän perheenjäsenilleen järjestetään paluumuuttovalmennuskursseja Pietarin alueella, Karjalassa ja Virossa. Muuttovalmennuskurssien kesto on keskimäärin 300 tuntia. Suomen kielen opetuksen lisäksi kursseilla annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä. Kursseille voivat halutessaan osallistua myös Suomen kansalaisten jälkeläiset ja heidän perheenjäsenensä. Paluumuuttojonossa olevien inkerinsuomalaisten edellytetään osallistuvan ennen muuttovalmennuskursseja myös inkeriläisseurojen järjestämille suomen kielen alkeiskursseille, joiden kesto on vähintään 150 tuntia. Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan suomenkielen taidon osoittaminen tapahtuu suorittamalla inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kielitutkinto (IPAKI). Kielitaidon arvioivat suomalaiset kielitaidon arviointiin erikoistuneet opettajat, jotka ovat saaneet erityiskoulutuksen IPAKI -tutkinnon vastaanottamiseen.

Yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan 1.2.2004. Laki muun muassa velvoittaa viranomaisia laatimaan toimintaansa koskevan yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka sisältöä koskevat yleiset suositukset työministeriö antoi kirjeellään 9.9.2004. Yhdenvertaisuussuunnitelmat on laadittava vuoden 2005 loppuun mennessä. Yhdenvertaisuuslainsäädännöstä tiedottamista, materiaalin tuottamista ja siihen liittyvää koulutusta sekä hyvien käytäntöjen kehittämistä on tuettu Euroopan unionin syrjinnän vastaisen toimintaohjelman rahoituksella.

Virkamiestyöryhmän esitys hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi sisältää linjaukset monikulttuurisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi, ulkomaalaisten opastamiseksi sekä maahanmuuttajien kotouttamiseksi. Ohjelman toimeenpanemiseksi on myös laadittu toimeenpanosuunnitelma, jossa arvioidaan myös ehdotuksen toimeenpanemiseksi tarvittavat taloudelliset voimavarat. Ohjelman linjausten mukaisesti otetaan käyttöön maahanmuuton, etnisten suhteiden ja kotouttamisen puiteohjelma, jonka valtioneuvosto hyväksyy kerran vaalikaudessa. Ohjelmassa asetetaan valtakunnalliset toimintaa ja voimavaroja koskevat tavoitteet ja sitä valmisteltaessa otetaan huomioon peruspalveluohjelma ja -budjetti sekä EU:ssa valmisteltava kotouttamisen viitekehys. Puiteohjelman muodostaa pohjan

eduskunnalle annettavalle maahanmuuttopolitiikkaa, etnisiä suhteita ja kotouttamista koskevalle selonteolle. Tarvittavat seurantatiedot kerätään yhteistyössä eri toimijoiden, kuten viranomaisten, vähemmistövaltuutetun, tutkimuslaitosten ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Työllistämistukimäärärahat, käytön tehostaminen
HE 199/2002, 247/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 1) Luku 34.06. Eduskunta edellytti 22.11.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työllistämistukimäärärahojen käytön tehostamiseksi ja alueellisen päätäntävallan lisäämiseksi.

Työllistämistukimäärärahojen seuranta on jatkuvaa ja sitä on myös tehostettu. Tarvittaessa toteutetaan määrärahojen siirtoja TE-keskusten välillä.

Vuoden 2004 talousarvion rakennetta muutettiin siten, että valtaosa työvoimapolitiikan toimeenpanon (luku 34.06) määrärahoista koottiin yhdelle momentille (vuonna 2005 mom. 34.06.51, kiinteä määräraha). Keskeisimmät määrärahat momentilla ovat työllistämistuen ja työvoimakoulutuksen hankinnan määrärahat. Tällä uudistuksella tehostettiin ja joustavoitettiin aktiivisten työvoimapoliittisten toimenpiteiden määrärahojen käyttöä. Samalla TE-keskukset ovat itsenäisesti tarpeen mukaan voineet tehdä budjettivuoden aikana määrärahasiirtoja käyttösuunnitelman alakohtien välillä joitain poikkeuksia lukuun ottamatta.

Momentille osoitettiin vuoden 2005 talousarviossa määrärahaa yhteensä 476 886 000 euroa. Valtioneuvosto päätti 10.2.2005 työvoimapolitiikan määrärahojen alueellisesta jaosta, jolloin alueille jaettiin 461 899 999 euroa ja työministeriön käytettäväksi jätettiin yhteensä 14 986 001 euroa, joista suurin osa jaettiin myöhemmin alueille mm. yrittäjyysohjelman mukaiseen starttitukeen ja työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa. Osa määrärahasta oli työministeriön päätettävissä. Vuoden 2005 ensimmäisessä lisätalousarviossa momentille osoitettiin yhteensä 14 250 000 euroa, josta 12 250 000 euroa muutosturvakoulutukseen ja 2 000 000 euroa starttitukeen.

Työministeriön ja TE -keskusten vuotta 2005 koskevissa tulostavoiteneuvotteluissa alustavasti TE -keskuksittain sovittiin kokonaismäärärahasta ja sen käyttösuunnitelmasta. Määrärahat olivat TE -keskuksen käytössä ilmoitusmenettelyllä muilta osin paitsi sitovasti sovittujen määrärahojen osalta, joita olivat mm., starttiraha, työllisyyspoliittinen projektituki, omatoimisuusavustus ja ammatillisen työvoimakoulutuksen hankinnan maanrakennus- ja kuljetus- ym. erityisalojen koulutuksen määräraha.

Määrärahan seurannan järjestämiseksi TE-keskusten tuli työvoimatoimistojensa kanssa käymien tulostavoiteneuvottelujen jälkeen ilmoittaa momentin käyttösuunnitelma työministeriölle 31.12.2004 mennessä. Lisäksi työministeriölle tuli ilmoittaa määrärahan käytön muutoksista momentin suunnitelmalukujen ja seurantajärjestelmän ajan tasalla pitämiseksi 30.4.2005, 15.8.2005 ja 31.10.2005. Mikäli TE-keskus halusi muuttaa sitovia määrärahoja tai myöntämisvaltuuksia, niistä tuli tehdä yllä mainittuina ajankohtina esitys työministeriölle. TE-keskukselle osoitetun määrärahan kokonaissumman muutoksesta, sitovista määrärahoista ja myöntämisvaltuuksista ministeriö on tehnyt päätöksen. Työllistämistukien ja työvoimakoulutuksen päätöksiin perustuvaa määrärahojen käytön ja sitomisen tasoa TE-keskuksittain seurataan ja valvotaan jatkuvasti vuoden aikana. Vastaava määrärahan käytön ja seurannan menettely on tarkoitus toteuttaa myös vuonna 2006.

Nuori työtön, väylä kohti työelämää
HE 225/2002 vp — EV 230/2002 vp
Työ- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.2002, että tehostetaan toimenpiteitä niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle työttömälle työnhakijalle etsitään oma väylä kohti työelämää muun muassa oppilaitosten, työvoimatoimistojen, työpajojen, kuntoutuksen ja yksilövalmennuksen sekä nuorisotyön välineitä käyttämällä.

Vuonna 2005 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli työnvälitysrekisterissä yhteensä keskimäärin 30 500 henkilöä eli 11,5 % ajankohdan kaikista työttömistä työnhakijoista. Työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistui vuonna 2005 keskimäärin noin 17 100 alle 25-vuotiasta henkilöä. Nuorten työttömyys on alentunut vuoden 2005 aikana kaikkien TE-keskusten alueilla. TE-keskusten arvion mukaan parantuneeseen tilanteeseen ovat vaikuttaneet sekä työvoiman kysynnän kasvu että nuorten yhteiskuntatakuun toteutus.

Nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toimeenpano on käynnistetty hallituksen työllisyysohjelmassa. Koulutustakuun tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 96 % peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Tavoite on toteutumassa määräaikaan mennessä. Keskeisiä toimenpiteitä koulutustakuun toteuttamiseksi ovat olleet opinto-ohjauksen, oppilashuollon ja erityisopetuksen kehittäminen. Toisen asteen yhteishakujärjestelmä uudistetaan vuoteen 2007 mennessä. Tärkeitä kehittämiskohteita koulutustakuun toteuttamiseksi ovat riittävän oppilaanohjauksen ja perusopetuksen lisäopetuksen riittävyyden varmistaminen.

Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen aloitettiin vuoden 2005 alusta lähtien. Yhteiskuntatakuu toimeenpannaan järjestämällä työvoimapalvelut ja työllistämistukien käyttö siten, että kaikille alle 25-vuotiaille työttömille tarjotaan aktiiviratkaisu kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen. Yhteiskuntatakuun tavoitteena on nuorten työttömyyden pitkittymisen ehkäiseminen.

Työvoimatoimistot laativat nuoren kanssa työnhakusuunnitelman mahdollisimman pian nuoren ilmoittauduttua työttömäksi työnhakijaksi. Jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle on laadittava yksilöity työnhakusuunnitelma työttömyyden kestettyä yhdenjaksoisesti kolme kuukautta. Yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa sovitaan nuorelle tarjottavista työvoimapalveluista. Erityiset nuorten työvoimaneuvojat suurimmissa työvoimatoimistoissa vastaavat nuorten yhteiskuntatakuun sisältämien palvelujen käynnistämisestä ja etenemisestä. Lisäksi nuorten yhteistakuu sisältää linjaukset palvelujen järjestämiseksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Keskeisiä työvoimatoimistojen yhteistyökumppaneita ovat työvoiman palvelukeskukset, työpajat, koulutoimija oppilaitokset.

Työvoimatoimistoissa työnhakijoina oleville maahanmuuttajanuorille laaditaan yhteistyössä kunnan edustajan kanssa kotoutumissuunnitelma, jossa sovitaan mm. miten nuori hankkii suomen/ruotsin kielen taidon ja parantaa työmarkkina- tai jatko-opiskelukelpoisuuttaan.

Kuntien, säätiöiden ja järjestöjen ylläpitämällä nuorten työpajatoiminnalla ehkäistään nuorten syrjäytymistä, tuetaan koulutukseen siirtymistä ja työllistymistä. Työpajatoiminnan vakinaistaminen on edennyt vuoden 2004 lopulla tehdyn suunnitelman mukaisesti. Valtion talousarviossa vuodelle 2006 on varattu 4,1 miljoonan euron määräraha työpajatoiminnan tukemiseen. Lisäksi työhallinto tekee yhteistyötä työpajojen kanssa myöntämällä työllistämistukia, ohjaamalla nuoria työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen, hankkimalla valmentavaa työvoimapoliittista aikuiskoulutusta nuorten tarpeisiin Vuonna 2004 työpajatoimintaan osallistui 9 500 henkilöä, joista alle 29-vuotiaita oli 7 500. Suurin osa heistä oli alle 25-

vuotiaita työttömiä nuoria, joilta puuttui ammatillinen koulutus. Suomen kunnista noin puolessa on työpajatoimintaa, ja noin 30 % työpajoista on vakinaisia.

Oppisopimuskoulutuksen opiskelijamäärän arvioidaan vuonna 2006 olevan keskimäärin 35 085. Työhallinto tukee työttömien osallistumisesta oppisopimuskoulutukseen myöntämällä työnantajalle palkkatukea oppisopimuksen perusteella. Valtion vuoden 2005 talousarvion linjauksen mukaisesti pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja työssä oppimisen edistämiseksi oppisopimuskoulutukseen myönnettävän tuen painopisteenä on syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutus.

Euroopan sosiaalirahasto-ohjelmissa alle 25-vuotiaiden osuus kaikista projekteihin osallistuvista on noin 19 %. Painopistealueina hankkeissa on ollut mm. työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen käyttäen hyväksi työelämälähtöisiä, räätälöityjä toimenpideyhdistelmiä.

Hallituskauden aikana maahan perustetaan noin 40 työvoiman palvelukeskusta. Ne ovat moniammatillisia asiantuntijaverkostoja, jotka tarjoavat tukea ja palveluja työttömille, joiden työmarkkinoille auttamiseen nykyiset erillään olevat palvelut ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Vuoden 2005 aikana työvoiman palvelukeskuksissa on palveltu noin 20 000 asiakasta, joista noin 10 % on ollut alle 25-vuotiaita nuoria.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta velvoittaa kunnan ja työvoimatoimiston laatimaan yhdessä alle 25 -vuotiaan työttömän kanssa aktivointisuunnitelman silloin, kun nuori täyttää lain mukaisen aktivointiehdon. Aktivointisuunnitelmassa sovitaan siitä, millä tavoin nuorta tuetaan sijoittumaan avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen ja ellei tämä ole mahdollista, millä tavoin häntä tuetaan elämänhallinnan parantamiseksi. Vuoden 2005 tammi-elokuussa kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisen aktivointiehdon täyttävien nuorten kanssa tehtiin työvoimatoimiston ja kunnan yhteistyönä vajaa 4 300 aktivointisuunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslaki ja perusoikeudet
HE 44/2003 vp — EV 95/2003 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 5.12.2003, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii yhdenvertaisuuslainsäädännön toteuttamisen edellyttämistä voimavaroista vuoden 2004 lisätalousarviossa ottaen samalla laajemminkin huomioon työsuojelupiirien tehtävien kasvun.

Lausuman 1-kohdan toimenpiteet kuuluvat oikeusministeriön toimialaan. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen on oikeuspoliittisesti merkittävä kysymys, joka vaatii laajaa ja huolellista selvitystyötä sekä voimassa olevan lainsäädännön toimivuuden arviointia. Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) tuli voimaan 1.2.2004, mistä syystä mainitun lain ja samassa yhteydessä muutettujen lakien vaikutusten perusteellinen arviointi ei ole toistaiseksi ollut mahdollista. Oikeusministeriö ja muut asianomaiset ministeriöt seuraavat yhdenvertaisuuslainsäädännön toimivuutta omalla toimialallaan.

Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa viranomaisia laatimaan toimintaansa koskevan yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka sisältöä koskevat yleiset suositukset työministeriö antoi kirjeellään 9.9.2004. Yhdenvertaisuussuunnitelmat on laadittava vuoden 2005 loppuun mennessä.

Yhdenvertaisuuslainsäädännöstä ja sen toteuttamisesta on tiedotettu laajasti ja monipuolisesti. Työministeriön koordinoima neljän ministeriön ja eri syrjintäperusteita edustavien järjestöjen ja elinten yhteinen hanke on järjestänyt alueellisia seminaareja, työpaikkakoulutuksia ja valtakunnallisen konferenssin Helsingissä. Hanke on myös tuottanut monikielisen esitteen yhdenvertaisuuslaista, aiheeseen liittyvää koulutusmateriaalia cd-rom muodossa sekä ylläpitänyt Internet-sivustoa (www.join.fi/seis), jolla on monipuolista tietoa yhdenvertaisuuskysymyksistä. Internet-sivuilla on myös tietokanta yhdenvertaisuuskysymysten asiantuntijoista ja kouluttajista. Tämä *SEIS – Suomi Eteenpäin Ilman Syrjintää* – hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin komissiolta vuodesta 2001 lähtien.

Lisäksi työministeriö on johtanut kansainvälistä kehittämishanketta käytännön mallien luomiseksi ja testaamiseksi paikallisviranomaisten yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tämä vuosina 2001–2004 *Yhteisön syrjinnän vastaisen toimintaohjelman* tuella toteutettu *JOIN – hanke* (www.join.fi) on tuottanut myös Internet-pohjaisen yhdenvertaisuuden kehittämistyökalun paikallisviranomaisten käyttöön.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on vuoden 2005 talousarviossa lisätty työsuojelupiirien voimavaroja työsuojelupiirien tehtävien kasvun johdosta siten, että työsuojelupiirien resursseja voidaan kasvattaa 12 viralla. Työministeriön virkamiehet ovat osallistuneet työsuojelupiirien henkilöstölle järjestetyn koulutuksen toteuttamiseen yhdenvertaisuuslain sisällöstä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (TyVL 7/2005 vp), joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2004, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen. Tämän vuoksi lausuma ei anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Sosiaaliset yritykset
HE 132/2003 vp — EV 130/2003 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2003, että hallitus huolehtii sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön toimeenpanon edellyttämästä tehokkaasta tiedottamisesta, opastuksesta ja koulutuksesta.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi,
– toimiiko sosiaalisia yrityksiä koskeva lainsäädäntö ja saadaanko sen avulla luotua maahan sosiaalista yritystoimintaa;
– miten sosiaalisten yritysten tarvitsemat yrityspalvelut ja rahoitus saadaan järjestettyä;
– onko lain kohderyhmän rajausta vajaakuntoisiin ja pitkäaikaistyöttömiin syytä joltain osin tarkistaa; ja
– vääristävätkö sosiaalisten yritysten tukimuodot kilpailua sekä
antaa seurannan ja arvioinnin tuloksista selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2006 alkupuolella.

Laki sosiaalisista yrityksistä tuli voimaan 1.1.2004.

Hakemusten lukumäärä sosiaalisten yritysten rekisteriin ja rekisteriin merkittyjen yritysten määrä vuosina 2004 ja 2005 ilmenevät alla olevasta taulukosta:

hakemuksia	vuosi 2004	vuosi 2005	yhteensä
rekisteröity	12	21	**33**
hylätty	10	3	**13**
peruutettu	6	2	**8**
käsittelyssä		7	**7**
yhteensä	**28**	**33**	**61**

Rekisteristä poistettiin yksi vuonna 2004 rekisteröity yritys, joten sosiaalisten yritysten rekisterissä oli vuoden 2005 lopussa 32 yritystä.

Rekisteröidyt 32 yritystä työllistivät rekisteriin hakiessaan yhteensä 275 henkilöä, joista vajaakuntoisia oli 86 ja pitkäaikaistyöttömiä 40. Vuonna 2005 rekisteröidyt 21 sosiaalista yritystä työllistivät rekisteriin hakemishetkellään 77 henkilöä, joista vajaakuntoisia oli 25 ja pitkäaikaistyöttömiä 10.

Työministeriö teki sopimuksen ulkoisesta arviointitutkimuksesta, jonka tavoitteena on selvittää eduskunnan sosiaalisten yritysten lakiin liittämien lausumien toteutumista. Tutkimus valmistuu vuoden 2006 helmikuun loppuun mennessä.

Työministeriön perustama lain toimeenpanon ohjausryhmä kokoontui vuoden 2005 aikana 5 kertaa. Ohjausryhmä oli työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuultavana helmikuussa ja informoi valiokunnan puheenjohtajaa myös muissa yhteyksissä sosiaalisten yritysten rekisteröinnin edistymisestä.

Toimeenpanon ohjausryhmän jäseniä osallistui Suomen Setlementtiliiton, Sitran ja Stakesin perustaman sosiaalisen yritystoiminnan forumin, SYFon, työskentelyyn. SYFo julkisti joulukuussa manifestin sosiaalisen yritystoiminnan edistämiseksi Suomessa.

Ohjausryhmä toimi yhteistyössä EQUAL-ohjelman sosiaalisen yrittäjyyden ja yhteisötalouden teeman kanssa, mm vuonna 2007 järjestettävän kansainvälisen sosiaalisten yritysten konferenssin suunnittelu käynnistettiin. Vuonna 2005 rekisteröidystä 21 sosiaalisesta yrityksestä 10 tuli Tampereen Seudun Uusyrityskeskus Ensimetrin hallinnoiman EQUAL-projektin välityksellä rekisteriin.

Työministeriö rahoitti myös vuonna 2005 edellisenä vuonna toimintansa aloittanutta Vates-säätiön vetämää sosiaalisten yritysten tuki- ja neuvontapalvelua. Tukipalvelu neuvoo yksittäisiä sosiaalisia yrityksiä ja niiden käynnistämishankkeita. Vuonna 2005 tukirakenteen tiedotuksen kohderyhmänä olivat erityisesti toimivat yritykset, joita informoitiin sosiaalisen yritysten käynnistämisestä tai yhteistyöstä niiden kanssa. Tukirakenne informoi lain toimeenpanon ohjausryhmää lain toimeenpanon ja toimivuudeen edistämisestä.

Tukipalvelulla oli eri puolilla Suomea 15 toimintapistettä, jotka kattoivat kaikki TE-keskusalueet. Tukipalvelulla on oma sivustonsa Vates-säätiön verkkosivuilla. Tukipalvelu järjesti vuoden 2005 aikana noin 240 neuvonta-, tiedotus- ja konsultaatiotapahtumaa. Tukipalvelu toteutti vuoden 2005 loppupuolella yrityksille valtakunnallisen puhelinkampanjan. Kampanjalla tavoitettiin 14 800 yritystä, joista noin 750 oli kiinnostunut kiireellisestä lisäinformaatiosta.

Alkoholitestit työpaikoilla
HE 162/2003 vp — EV 114/2004 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.6.2004, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee eduskunnalle ehdotukset alkoholitestien käyttöä työpaikoilla koskevaksi lainsäädännöksi.

Syksyllä 2004 aloitti kolmikantainen työntekijäin alkoholitestauksen perusteita selvittävä epävirallinen neuvotteluryhmä toimintansa työministeriön johdolla. Ryhmässä ovat edustettuina oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, tietosuojavaltuutetun toimisto ja kaikki työmarkkinakeskusjärjestöt.

Työnsä kuluessa aluksi neuvotteluryhmä on selvittänyt työpaikoilla sovellettavia käytäntöjä. Neuvotteluryhmässä ei saavutettu yksimielisyyttä vuoden 2005 aikana. Työministeriön tavoitteena on kuitenkin antaa hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2006.

Siirtymäaikalaki ja sen vaikutukset työvoiman käyttöön
HE 172/2003 vp — EV 45/2004 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 23.4.2004, että hallitus seuraa tarkoin lain vaikutuksia työllisyystilanteeseen ja työvoiman käyttöön eri aloilla ja mikäli merkittäviä ongelmia syntyy, tuo neuvoteltuaan työmarkkinajärjestöjen kanssa tarvittaessa nopeasti eduskunnan käsiteltäväksi esityksen lain voimassaoloajan lyhentämisestä tai lain soveltamisalan supistamisesta.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee kiireellisesti esitykset toimenpiteiksi, joilla tehostetaan lähetettyjen työntekijöiden työsuhteiden ehtojen valvontaa, ja tuo tätä tarkoittavat esitykset eduskunnan käsiteltäviksi syysistuntokauden 2004 aikana.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus hyvissä ajoin ennen lain voimassaoloajan päättymistä antaa eduskunnalle selonteon, jossa arvioidaan paitsi tämän lain vaikutuksia ja tarvetta jatkaa sen voimassaoloa myös laajemmin työvoiman ja palvelujen vapaan liikkuvuuden vaikutuksia työmarkkinatilanteeseen eri aloilla.

Eduskunnan edellyttämä siirtymäaikalain vaikutusten seuranta tapahtuu työministeriön yhteydessä toimivan työpolitiikan neuvottelukunnan jaostossa. Jaostossa ovat edustettuina myös työmarkkinaosapuolet. Siirtymäaikalain vaikutuksia työllisyystilanteeseen ja työvoiman käyttöön eri aloilla ja alueilla seurataan muun muassa tilastojen ja eri tahoilta kerättävän kokemustiedon avulla. Merkityksellinen on myös Viron sosiaaliministeriön kanssa harjoitettava yhteistyö. Seurantatiedon ja sen arvioinnin pohjalta hallitus valmistelee tarvittaessa lakiesityksen lain voimassaoloajan lyhentämisestä tai lain soveltamisalan supistamisesta.

Eduskunnan edellyttämä selonteko siirtymäaikalain vaikutuksista sisältäen laajemminkin arvion työvoiman ja palvelujen liikkuvuuden vaikutuksista on tarkoitus antaa eduskunnalle tammi-helmikuussa 2006.

Työministeriö asetti 16.4.2004 kolmikantaisen työryhmän edistämään lain mukaisten palvelussuhteen ehtojen noudattamista ja yritysten tasavertaista kilpailuasemaa. Työryhmässä ovat edustettuina kaikki keskeiset työmarkkinakeskusjärjestöt ja Suomen Yrittäjät ry. Lisäksi siinä on valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön edustajat. Työryhmän määräaika päättyy 31.1.2006. Työryhmän toimeksiannon osana on yllä mainitun lausuman kohta 2, koska sen perustamisen aikaan oli jo tiedossa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö (TyVM 2/2004 vp), joka sisälsi tämän lausuman.

Hallituksen esitys laiksi lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta (HE 142/2005 vp) annettiin eduskunnalle syysistuntokaudella 2005, eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen (EV 195/2005 vp) ja laki (1198/2005) tulee voimaan vuoden 2006 alusta.

Työryhmä on eduskunnan suuntaaman aikataulutuksen johdosta aluksi kartoittanut niitä toimenpiteitä, joilla lähetettyjen työntekijöiden työehtojen valvontaa voitaisiin tehostaa.

Työryhmä kirjelmöi työnsä alkuvaiheessa sekä valtiovarainministeriä että sosiaali- ja terveysministeriä vuoden 2005 talousarvion valmisteluvaiheessa. Kirjelmässä työryhmä korosti, että valvontaviranomaisilla tulee olla riittävästi resursseja, jotta niillä on myös tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa valvontaa. Työryhmä ehdotti myös, että vuoden 2005 talousarviossa turvataan ja tarvittaessa lisätään työsuojeluviranomaisille ja poliisille sellaiset resurssit, että niillä aloilla ja alueilla, joilla tiedetään käytettävän ulkomailta lähetettyä vuokratyövoimaa, on mahdollisuudet 1) valvoa ja varmistaa, että Suomen työehtoja noudatetaan ja 2) paljastaa harmaan talouden alueella toimivia ja ulkomaalaisten työntekijöiden työehtoja rikkovia yrityksiä. Vuoden 2005 talousarviossa on muun muassa työsuojelupiirien virkoja lisätty.

Parhaillaan työryhmä valmistelee lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muutosehdotuksia, jotka parantaisivat mahdollisuuksia valvoa lähetettyjen työntekijöiden vähimmäistyöehtojen toteutumista. Tavoitteena on, että lakiehdotukset saataisiin eduskunnan käsiteltäviksi kevätistuntokaudella 2005.

Edellä sanotun työn valmistuttua työryhmä ryhtyy työsuunnitelmansa mukaisesti valmistelemaan rakennustöiden kulkulupajärjestelmää, joka myös omalta osaltaan tehostaa valvontaa. Tavoitteena on, että järjestelmää koskevat toimenpide-ehdotukset olisivat valmiina kesäkuussa 2005.

Kevätkaudella 2005 työryhmän toimeksiantoa mahdollisesti laajennetaan tai muutoin ratkaistaan se, miten tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa vuosille 2005 – 2006 tarkoitetut harmaan talouden torjuntaa ja tilaajan vastuuta koskevat toimenpiteet ulkomaisen työvoiman vähimmäistyöehtojen noudattamiseksi voidaan toteuttaa.

Eduskunnan edellyttämän siirtymäaikalakia koskevan selonteon valmistelu on tarkoitus käynnistää vuoden 2005 alkupuolella.

Vuosiloman pitäminen lyhennettynä työaikana
HE 238/2004 vp — EV 17/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.3.2005, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa seuraa, millaisia sopimuksia vuosiloman osan pitämisestä lyhennettynä työaikana käytännössä tehdään ja miten niissä toteutuu yhtäältä työntekijän aloiteoikeus ja toisaalta vuosiloman pitäminen sellaisissa osissa, että niillä voidaan katsoa olevan merkitystä vuosiloman työsuojelullisen tarkoituksen kannalta, sekä antaa asiasta selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2008 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 17.3.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Uusi vuosilomalaki (162/2005) tuli voimaan huhtikuun 2005 alusta. Lain säännöksiä vuosiloman antamisesta on sovellettu 1.4.2005 alkaen. Työministeriö laatii eduskunnan edellyttämän selvityksen vuoden 2008 loppuun mennessä loman pitämisestä lyhennettynä työaikana. Valmisteluun osallistuvat sekä työmarkkinajärjestöt että lakia valvovat työsuojeluviranomaiset.

Työelämäselonteosta johtuvat toimet
VNS 4/2004 vp — EK 10/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 11.5.2005, että hallitus ryhtyy yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa toimenpiteisiin työaikasuojelun tehostamiseksi ja työaikajohtamisen parantamiseksi sekä epätyypillisten työsuhteiden määrän vähentämiseksi ja epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien aseman parantamiseksi.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii ikäjohtamiseen liittyvien hyvien käytäntöjen levittämisestä työpaikoille ja ikäjohtamiskoulutuksen sisällyttämisestä kaikkeen johtamis- ja esimieskoulutukseen.

3. Eduskunta edellytti, että NOSTE-ohjelman toimeenpanoa jatketaan ja sen vaikuttavuutta ja houkuttelevuutta parannetaan.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, millä edellytyksillä työ- ja sosiaalilainsäädäntöön perustuvaa suojaa voitaisiin ulottaa uusiin työnteon muotoihin, kuten työharjoitteluun, työelämävalmennukseen sekä perhe- ja omaishoitoon.

5. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, luoko työnantajan sivukulujen alentaminen merkittävästi uusia työpaikkoja, jos se kohdennetaan pienyrittäjille alentamalla ensimmäisen työntekijän palkkaamisesta johtuvia työnantajan sosiaaliturvakuluja määräajaksi.

6. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, voidaanko oikeus osittaiseen hoitorahaan laajentaa koskemaan kaikkien alle kouluikäisten lasten ja oikeus osittaiseen hoitovapaaseen alle 18-vuotiaiden vammaisten lasten vanhempia.

7. Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii seuraavien lainsäädäntöhankkeiden toteuttamista:
- vuorotteluvapaajärjestelmän vakinaistaminen;
- pysyvän työllistämistuen myöntäminen vajaakuntoisen työllistämiseen esimerkiksi sosiaalisissa yrityksissä;
- osa-aikaisen sairasloman käyttöönotto;
- lähetettyjä työntekijöitä koskevan lainsäädännön uudistaminen niin, että lakien ja työehtosopimusten noudattamisen valvonta ulkomaisen työvoiman käytössä tehostuu ja että myös verojen maksamista Suomessa tehdystä työstä pystytään valvomaan; ja
- lyhytaikaisten työsuhteiden vastaanottamisen helpottaminen parantamalla sosiaaliturvan kokonaisuuden toimivuutta muun muassa niin, että sovitellun päivärahan myöntämistä joustavoitetaan.

Valtioneuvosto päätti 16.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. ja 2. Hallitus tähtää sekä valvonnan että ohjeistuksen keinoin siihen, että *määräaikaisia työsuhteita* käytetään vain niissä tilanteissa, joissa määräaikaisuuden tarve on aidosti ja lain säännösten mukaisesti osoitettavissa. Hallitus pyrkii eri tavoin edistämään mahdollisuuksia siirtyä epätyypillisestä työstä pysyvämpään työhön. Työministeriö asetti keväällä 2005 selvityshenkilön selvittämään määräaikaisiin työsuhteisiin ja määräaikaisten työntekijöiden asemaan liittyviä kysymyksiä. Selvityshenkilö luovutti raporttinsa työministeriölle joulukuussa 2005 ja ministeriö ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimiin kevään 2006 aikana.
Työaikasuojeluun liittyvät kysymykset ovat edelleen keskeisiä työsuojeluviranomaisten valvontatoiminnassa. *Johtamisjärjestelmiä* koskevan kehittämistyön ml. ikäjohtamisen valmistelu on käynnistetty tietoyhteiskuntaohjelman alaisessa työelämäjaostossa. Työryhmän ehdotukset opetuksen, tieteen, kulttuurin, ympäristöpolitiikan, rakentamisen ja aluepolitiikan

osalta ovat esillä opetusministeriön asettamassa *kansallista luovuusstrategiaa* valmistelemaan asetetussa projektiryhmässä. Työministeriö valmistelee hallinnonalaansa kuuluvia luovuuden edistämistoimia.

3. Nykyisten päätösten mukaan Noste-lisätoimenpideohjelma ajoittuu vuosille 2003–2007. Vuoden 2006 talousarviossa ohjelmaan on momentilla 29.69.34. osoitettu 30 miljoonaa euroa. Tavoitteena on, että vuonna 2006 ohjelman puitteissa voisi ammatilliseen tutkintoon tai tietokoneen ajokortin suorittamiseen tähtäävät opinnot aloittaa 9 300 pelkän perusasteen varassa työelämässä olevaa 30–59-vuotiasta henkilöä. Vuonna 2007 vastaava tavoite nousisi 10 000:een. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu, että normaalirahoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa vuosittain opinnot aloittaa 15 000 samaan kohderyhmään kuuluvaa. Opetushallinnon toimenpiteiden lisäksi työvoimakoulutuksessa aloittaa vuosittain lähes 10 000 Noste-kohderyhmään kuuluvaa henkilöä.

Opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2007–2011 todetaan, että työikäisen aikuisväestön koulutustason kohottamistoimia jatketaan. Tavoitteeksi on asetettu, että myös kaudella 2008–2011 vuositasolla vähintään 20 000 Nosteen kohderyhmään kuuluvaa voi aloittaa koulutuksen. Keskeinen tavoite on myös siirtää Noste-ohjelman aikana syntyneet tasa-arvoa edistävät hyvät käytännöt koko aikuiskoulutuksen toimintamuodoiksi.

4. Ei-työsuhteisten asemaa pohtimaan asetetaan työryhmä tai toimikunta. Selvitystyön kohteeksi tulevat kaikki työsuhteisen ja virkasuhteisen työnteon rajapintaan sattuvat työntekotilanteet (työsuhteisen työn ja yrittäjätyön rajanveto sekä lainsäädännöllä ei-työsuhteiseksi säädetty työ). Soveltamisalakartoituksen lisäksi pohdittavaksi tulee muun muassa se, minkälaiset ehdot ei-työsuhteiseen työhön liittyvät. Lisäksi huomiota kiinnitetään työoikeudellisen ja työvoimapoliittisen lainsäädännön sekä sosiaali- ja eläkelainsäädännön välisiin suhteisiin. Selvitystyötä tehdään yhdessä työministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön sekä työmarkkinaosapuolten kesken.

5: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta.

Työministeriö on asettanut keväällä 2005 kolmikantaisen työryhmän selvittämään pienten työnantajien erityiskysymyksiä ja työoikeudellista osaamista. Työryhmän puitteissa on käynnistetty ulkopuolinen tutkimus pientyönantajien työoikeudellisen osaamisen ongelma-alueista. Tutkimus valmistuu tammikuun 2006 lopussa.

Hallitus pohtii selvitystyön käynnistämistä työnantajan sivukulujen vaikutuksesta työllisyyteen erityisesti ensimmäisen työntekijän palkkaamisen helpottamiseksi.

6. Osittaisen hoitorahan laajentaminen on STM:n hallinnonalaan kuuluva asia. Osittaisen hoitovapaan ulottamista alle 18-vuotiaiden vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten vanhemmille on selvitetty perhevapaasäännösten toimivuutta arvioivassa työryhmässä. Työryhmän ehdotusten pohjalta laaditaan hallituksen esitys keväällä 2006.

7. Työministeriö on asettanut kolmikantaisen vuorotteluvapaajärjestelmän jatkamista valmistelevan työryhmän. Työryhmän keskeisenä tehtävänä on selvittää vuorotteluvapaajärjestelmän vakinaistamista, vapaan käyttömahdollisuuksien parantamista ja vapaan ajalta maksettavan korvauksen riittävyyttä ja sen rahoitusta. Työryhmän alaisuudessa toimii erillinen sosiaali- ja terveysministeriön johtama alaryhmä, jonka tehtävänä on selvittää järjestelmän rahoitustapoja ja valmistella yhteistyössä työministeriön ja työmarkkinajärjestöjen kanssa sen rahoitustapa.

Hallitus antaa vuoden 2006 alkupuolella selvityksen sosiaalisista yrityksistä annetun lain toimeenpanosta ja toimivuudesta. Selvitystä varten on tilattu tutkimus LTT Tutkimus Oy:ltä (valmistuu 28.2.2006 mennessä).

Hallituksen esityksen laiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annettiin 14.10.05 Esityksen 7 luku 11 §:ssä todetaan, että valtioneuvoston asetuksella säädetään työllistämistuen myöntämisestä uudelleen saman henkilön työllistämiseen palkkatukena tai toimeentulon turvaamiseen.

Mainitun hallituksen esityksen perusteluissa viitataan myös *asetuksen muuttamiseen*, jolla mahdollistetaan nykyistä pitkäkestoisempi palkkatuki. Lisäksi säädettäisiin siitä, että palkkatuen myöntäminen uudelleen ei edellyttäisi työttömyysjaksoa. Tuettu työsuhde voisi siten jatkua keskeytyksittä, jos tuen myöntämisedellytykset olisivat edelleen olemassa.

Työministeriö valmistelee parhaillaan selvitystä ja on tilannut tätä varten myös LTT Tutkimus Oy:ltä 28.2.2006 valmistuvan tutkimusraportin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on kolmikantatyöryhmän työn pohjalta antanut joulukuussa 2005 hallituksen esityksen osittaisen sairauspäivärahan ja osa-aikaisen sairausloman käyttöönotosta. Uudistus on mahdollista saada käyttöön vuoden 2007 alusta lukien.

Hallitus on antanut syyskuussa eduskunnalle hallituksen esityksen (HE 142/2005 vp), joilla on tarkoitus edistää ulkomailta Suomeen lähetettyjen työntekijöiden suomalaisten vähimmäistyöehtojen toteutumista ja tehostaa niiden valvontamahdollisuuksia. Laki tuli voimaan 1.1.2006.

ULTEVA 2 jatkaa edelleen työtään. Työryhmän toimikausi päättyy 31.1.2006. Valmistelussa on muun muassa mahdolliset säännökset siitä, miten tilaaja tai teettäjä varmistavat sopimusten tekemisen yhteydessä ja sopimussuhteen aikana alihankkijan ja vuokrausyrityksen luotettavuuden (*tilaajan vastuu*) ja selvitys *järjestöjen kanneoikeudesta*.

Työllistymisen ja muutosturvan toimintamalli
HE 48/2005 vp — EV 79/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1) Eduskunta edellytti 14.6.2005, että hallitus selvittää mahdollisuudet ottaa omaehtoinen koulutus työllistämisohjelmalisään oikeuttavien toimenpiteiden joukkoon ja poistaa koulutuspäivärahan saamiseen liittyvä 86 päivän työttömyysedellytys, jotta työtön voisi hakeutua koulutukseen heti työttömyyden alettua.

2) Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee uudistuksen, jolla työnhakuun liittyvät suunnitelmat yhdistetään ja etuusjärjestelmää yksinkertaistetaan.

3) Eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa muutosturvaa koskevan lainsäädännön toimivuutta ja vaikutuksia sekä toiminnan edellyttämien resurssien riittävyyttä ja ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin tarvittavien muutosten tekemiseksi, jotta lainsäädännöllä voidaan päästä sille asetettuihin tavoitteisiin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle tulee toimittaa lainsäädännön toimivuutta koskeva selvitys vuoden 2007 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 22.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1) Vuoden 2006 alussa voimaan tulleella työttömyysturvalain muutoksella (1180/2005) koulutuspäivärahan saamisedellytyksenä ollut 86 työttömyysetuuden maksupäivän ehto lyhen-

nettiin 65 päiväksi, ja työllistymisohjelmaan sisältyvän omaehtoisen koulutuksen aloittavalta se poistettiin kokonaan.

2) Työministeriö on käynnistänyt työttömien työnhakijoiden profilointijärjestelmän kehittämistyön. Uusi profilointimenetelmä otetaan käyttöön vuoden 2006 aikana. Tavoitteena on, että profilointimenetelmän avulla työvoimatoimistojen asiakastyössä kyetään tunnistamaan heti työnhaun alussa ne työnhakijat, joilla on riski pitkäaikaistyöttömyyteen. Profilointimenetelmän kehittämistyöhön kytketään kiinteänä osana työnhakusuunnitelman ja palvelutarvearvioinnin uudistaminen. Työn kuluessa työministeriö selvittää mahdollisuudet toteuttaa mahdollisimman kattavasti Eduskunnan edellyttämä työnhakuun liittyvien eri suunnitelmien käsitteellinen yhdenmukaistaminen ja menettelyjen yksinkertaistaminen**.**

3) Työllistymisen ja muutosturvan toimintamallia koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.7.2005. Kokemukset lainsäädännön toimivuudesta ja vaikutuksista ovat myönteisiä, mutta varsin alustavia. Joulukuun puoliväliin mennessä yksilöllisiä työllistymisohjelmia oli tehty 6 377 työnhakijan kanssa. Määrä vastaa varsin hyvin hallituksen esityksen perusteluissa lausuttua arviota, jonka mukaan työllistymisohjelmia laadittaisiin vuositasolla noin 15 000 työnhakijan kanssa.

Vuotta 2005 koskevien arvioiden mukaan muutosturvan toteuttamiseen varatut määrärahat ovat osoittautuneet riittäviksi. Muutosturvan piiriin kuuluville järjestettävään työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen varatuista määrärahoista jää käyttämättä useita miljoonia euroja.

Muutosturva-asiantuntijat on nimetty suurimpiin työvoimatoimistoihin (24) ja Työlinjalle (2) valtakunnalliseen muutosturvan puhelinneuvontaan. Henkilöresurssien riittävyyttä ei ole vielä mahdollista tässä vaiheessa arvioida.

Työministeriö on asettanut kolmikantaisen koordinaatioryhmän seuraamaan muutosturvan toimeenpanoa ja toteutumista. Koordinaatioryhmän puheenjohtajana toimii ministeriön kansliapäällikkö.

Työministeriö seuraa muutosturvan toimeenpanon toteutumista myös kuukausittain (laadittujen työllistymisohjelmien lukumäärä, työvoimakoulutuksen aloittaneiden lukumäärä). Lisäksi työministeriö toteuttaa kolmannesvuosittain muutosturvan toteutumista koskevan erillisseurannan, jossa selvitetään mm. irtisanomistilanteiden lukumäärä, työvoimapalvelujen tarjontaa suurten irtisanomisten yhteydessä, muutosturvan piiriin kuuluvien henkilöiden määrä ja maksullisten uudelleensijoittumispalvelujen käyttö irtisanomistilanteissa. Vuonna 2006 työministeriö käynnistää tutkimuksen, jonka tavoitteena on selvittää muutosturvan toimintamallin toimivuutta ja tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Työmarkkinatukiuudistuksen toimeenpano
HE 164/2005 vp — EV 216/2005 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 13.12.2005, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia lain soveltamispiiriin kuuluvien henkilöiden työllistymiseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen ja taloudelliseen asemaan sekä vaikutuksia kuntien ja työvoimahallinnon toimenpiteisiin sekä viranomaisyhteistyöhön. Lisäksi eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan lain toteutukseen varattavien resurssien riittävyyttä sekä kuntien kustannusten kehitystä.

2) Eduskunta edellytti, että hallitus yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittää mahdollisuudet muuttaa työttömyysturvalain työssäoloehdon karttumista koskevia

säännöksiä siten, että työnteko, johon työnantajalle maksetaan korkeinta korotettua palkkatukea, luetaan kokonaisuudessaan työntekijän työssäoloehtoon.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työministeriö ja kansaneläkelaitos ovat yhteistyössä valmistelleet seurantajärjestelmän työmarkkinatukiuudistuksen toimeenpanon seurantaa varten. Säännölliseen seurantaan sisällytetään kuntakohtaiset tilastotiedot työmarkkinatuen saajista, heidän osallistumisesta aktiivitoimiin, uuden aktiivikauden toteutumisesta ja työmarkkinatuen kunnille aiheuttamista kustannuksista. Työministeriön ja kelan käynnistämän tilastollisen seurannan lisäksi uudistuksen toimeenpanon ja sen vaikutusten arvioimiseksi käynnistetään tutkimus.

Asiaa selvitetään työmarkkinatukiuudistuksesta saatavien kokemusten mukaisesti.

Kotouttamislain kehittäminen
HE 166/2005 vp — EV 214/2005 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.2005 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kotouttamislain kehittämiseksi ja tarkistamiseksi ainakin siten, että erityistä huomiota kiinnitetään sääntelyn täsmällisyyteen, johdonmukaisuuteen ja normien välisiin suhteisiin siltä osin kuin kysymys on maahanmuuttajan oikeuksista ja velvollisuuksista, viranomaisten vastuista ja toimivaltuuksista sekä yksilön oikeusturvaan liittyvistä seikoista ja muista hyvän hallinnon takeista.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitus käsittelee työministeriön asettaman virkamiestyöryhmän ehdotusta hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi maaliskuussa. Valmistellessaan ohjelman toimeenpanoa kotouttamislain kehittämisen osalta työministeriö ottaa huomioon hallintovaliokunnan lausuman.

Ympäristöministeriö

Rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyt
HE 227/2002 vp — EV 249/2002 vp
Ympäristövaliokunta

2. Eduskunta edellytti 21.1.2003, että asianomaiset muut ministeriöt kuin ympäristöministeriö pikaisesti selvittävät tämän lain mukaisten rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyjen soveltamista toimialaansa kuuluvaan rakentamiseen.

2. Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi koskien niiden rakennustuotteiden hyväksyntää, joiden tuotehyväksyntä kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan. Sisäasiainministeriön osalta tuotehyväksyntää käsitellään valmisteilla olevan pelastustoimen laitelain muuttamisen yhteydessä. Neuvottelut liikenne- ja viestintäministeriön ja sisäasianministeriön kanssa jatkuvat CE -merkintäjärjestelmään liittyvien ilmoitettuja laitoksia koskevien tehtävien hoitamisesta ympäristöministeriössä myös niiden rakennustuotteiden osalta, joiden tuotehyväksyntä kuuluu edellä mainittujen ministeriöiden toimialaan.

Alusjätelain kokonaisuudistus
HE 33/2003 vp — EV 26/2003 vp
Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta kiirehti 3.10.2003 alusjätelain kokonaisuudistusta lain saattamiseksi lakiteknisesti asianmukaiseksi ja merensuojelutavoitteiden kannalta tehokkaaksi ja toimivaksi.

2. Eduskunta kiirehti erityisesti, että hallitus antaa eduskunnalle mahdollisimman pian lakiesityksen Suomen talousvyöhykkeen perustamiseksi ja lainsäädäntöehdotuksen aluksista aiheutuviin laittomiin öljypäästöihin sovellettavasta hallinnollisesta maksujärjestelmästä, jotta tahallisista öljypäästöistä mereen voitaisiin rangaista sakoilla tai muilla seuraamuksilla.

1. Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 1.7.2004 toimikunnan valmistelemaan alusjätelain kokonaisuudistusta. Ministeriö jatkoi 15.12.2005 toimikunnan määräaikaa 31.3.2006 asti. Toimikunta valmistelee nykyistä alusjätelakia korvaamaan kahta erillistä lakia, joista toinen koskisi merenkulun ympäristönsuojelua ja toinen ympäristövahinkojen torjuntaa. Tavoitteena on että lainsäädäntöuudistusta koskeva hallituksen esitys annettaisiin eduskunnalle syysistuntokauden alussa v. 2006 ja että lait tulisivat voimaan 1.1.2007.

2. Eduskunnalle annettiin 10.6.2005 hallituksen esitys alusjätelain muuttamisesta (HE 77/2005), jossa lakiin ehdotetaan lisättäväksi öljypäästömaksua koskeva uusi 2 a luku. Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset 29.11.2005 (EV 147/2005). Lakimuutokset vahvistettiin 22.12.2005 (1163/2005) ja ne tulevat voimaan 1.4.2006.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu
HE 76/2003 vp — EV 50/2004 vp
Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV (a) tarkistamiseksi Suomen ja liito-oravan osalta, mikäli liito-oravakannan osoitetaan olevan niin runsas ja vakaa, ettei sitä voida enää pitää kysei-

sessä liitteessä tarkoitettuna yhteisön tärkeänä pitämänä lajina, joka edellyttää tiukkaa suojelua.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan selkeän viranomaismenettelyn ohjeistamisesta liito-oravan suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn siten, että tarvittavat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajien tasavertainen kohtelu sekä liito-oravan asianmukainen suojelu turvaten.

3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että luonnonsuojelulain 53 §:n 1 momentin muutoksesta ja liito-oravan suojeluun liittyvälle viranomaistoiminnalle asetettavista lisätehtävistä ja joutuisuusvaatimuksesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset verrattuna hallituksen esitykseen otetaan asianmukaisesti huomioon valtion talousarviota laadittaessa.

4. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän luonnonarvokauppaa koskevan kokeilun perusteella tarvittaessa valmistelemaan lainsäädäntöä luontodirektiivin IV (a) -liitteen mukaisten lajien suojelun toteuttamiseksi myös luonnonarvokaupan keinoin.

1.Ympäristöministeriö on rahoittanut v. 2003 alkaneen kolmivuotisen tutkimuksen Suomen liito-oravakannan koon ja vakauden selvittämiseksi sekä kannan seurannan järjestämiseksi. Tulokset valmistuvat vuoden 2006 alussa. Tutkimuksen tavoitteena on saada muun ohella luotettava arvio Suomen liito-oravakannan suuruudesta. Tämän jälkeen on mahdollista arvioida jatkotoimia muun ohella liito-oravan asemasta luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuna tiukan suojelun lajina.

2. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat 30.6.2004 antaneet metsäkeskuksille ja alueellisille ympäristökeskuksille yhteisen ohjeen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämisestä ja turvaamisesta metsien käytössä. Ohjeella pyritään turvaamaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelun ohella myös se, että asiaa koskevat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajia tasavertaisesti kohdellen. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö myös seuraavat yhteistyössä ohjeen käytännön toteutusta. Ympäristöministeriö tarkensi tammikuussa 2005 omalta osaltaan ohjeen soveltamista käytännön tilanteissa.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

3. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelusta koituu viranomaisille lisätehtäviä samoin kuin lain 53 §:n korvaussäännöksen muutoksesta aiheutuu lisäkustannuksia. Luonnonsuojelulain 72 a §:n mukaisia päätöksiä tehtiin v. 2004 yhteensä 62 kappaletta ja v. 2005 noin 138 kappaletta. Vuoden 2005 aikana liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittäminen on vaatinut alueellisissa ympäristökeskuksissa noin 5 henkilötyövuotta. Korvausvarojen lisätarve on jäänyt odotettua vähäisemmäksi, sillä korvauksia on maksettu vain noin kymmenessä tapauksessa. Lisäkustannukset harkitaan erikseen ja otetaan asianmukaisesti huomioon valtion talousarviota laadittaessa sen jälkeen kun suojelutoimien laajuus ja niistä mahdollisesti aiheutuvat lisätehtävät on saatu selville riittävän kattavasti.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

4. Luonnonarvokauppaa koskeva kokeilu käynnistyi Satakunnassa v. 2003 kattavasti ja on sittemmin osin laajentunut METSO - ohjelman yhteistoimintaverkostojen kokeilualueille. Satakunnan kokeiluhanke kestää vuoteen 2007, jolloin Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma tulee muutoinkin uudelleen arvioitavaksi. Viimeistään tässä vaiheessa arvioidaan myös luonnonarvokauppamenetelmän soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelussa.

Jätelaki, tuottajavastuu, romuajoneuvot
HE 152/2003 vp — EV 39/2004 vp
Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 20.4.2004 hallituksen seuraavan lain toimivuutta yleisesti ja erityisesti vastaanottopaikkojen kattavuutta koko maassa, kuntien suhtautumista yhteistyöhön keräyspaikkojen järjestämisessä ja siten olemassa olevan infrastruktuurin käyttämismahdollisuuksien toteutumista.

2. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lain vaikutuksia tuottajien tai tuottajayhteisöjen ja muiden alalla jo toimivien kilpailuolosuhteisiin erityisesti niiden tuoteryhmien osalta, joilla on tai joille perustetaan tuottajayhteisö. Tämä koskee erityisesti romuajoneuvojen ja sähkö- ja elektroniikkaromun hyödyntämistä.

3. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan osittaisen tuottajavastuun toteutumista siten, että hyödynnettäväksi kelpaavan materiaalin hyödyntäminen käytännössä varmistetaan.

4. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan romuajoneuvojen järjestelmään luovuttamisesta mahdollisesti perittäviä maksuja ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan ehdotusta mahdollisuuden poistamiseksi, koska eduskunta katsoo maksun olevan lähtökohtaisesti ristiriidassa jätehuoltokustannukset tuotteen hintaan sisällyttävän tuottajavastuujärjestelmän perusteiden kanssa.

5. Eduskunta edellytti hallituksen käynnistävän jätelain kokonaisuudistuksen mahdollisimman pian sekä ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan lainsäädäntöä kokonaisuudistusta nopeammalla aikataululla lain toimeenpanossa mahdollisesti ilmenevien ongelmien poistamiseksi.

1. Jätelain tuottajavastuuta koskevien säännösten valtakunnallisena valvontaviranomaisena toimivalta Pirkanmaan ympäristökeskukselta saatujen tietojen mukaan laki on toiminut tuottajavastuun osalta pääosin hyvin. Romurenkaiden ja paperin osalta järjestelmissä ei ole ollut huomauttamista. Pakkausten osalta osittainen tuottajavastuu on yhtä ongelmallinen kuin edellisessäkin jätelaissa. Romuajoneuvojen ongelmat liittyvät metallin korkean hinnan aiheuttamiin epäterveisiin ilmiöihin, kuten ilman ympäristölupia tapahtuvaan romuajoneuvojen vastaanottoon. Sähkö- ja elektroniikkaromun tuottajavastuun toteuttaminen on ollut hyvin työlästä ja ongelmallista alan sisäisten kiistojen vuoksi. Vaikka kunnat ovat suhtautuneet yhteistyöhön myönteisesti, ei osa tuottajayhteisöistä ole halunnut rakentaa järjestelmää olemassa olevan infrastruktuurin varaan, vaan on halunnut tehdä suppeamman järjestelmän, joka ei kuitenkaan täytä lain ja asetuksen vaatimuksia. Tuottajat eivät ole päässeet yhteiseen näkemykseen keräysverkostosta tai muistakaan tuottajavastuuasioista.

2. Romuajoneuvojen vastaanotossa ongelmia aiheuttavat ilman ympäristölupia toimivat välittäjät ja purkajat. Myös osien uudelleenkäyttöä järjestelmässä tulee tehostaa. Sähkö- ja elektroniikkaromun osalta tilanne on vaikea, koska tuottajayhteisöjä on pyritty käyttämään myös hyödykemarkkinoiden kilpailun rajoituksen välineenä esim. vaatimalla pieniltä toimijoilta kohtuuttoman korkeita jäsenmaksuja. Tähän on jouduttu puuttumaan yhteistyössä Kilpailuviraston kanssa. Myös laitteiden uudelleenkäyttöä on yritetty rajoittaa, eikä olemassa olevien uudelleenkäyttäjien kanssa (esim. kolmas sektori) ole joko haluttu solmia sopimuksia tai sopimuksissa on ehtoja, jotka ovat syrjiviä ja kilpailua rajoittavia.

3. Pakkausjätteen osittaisen tuottajavastuun tulkinta on edelleen osoittautunut ongelmalliseksi ja kahdeksasta Pirkanmaan ympäristökeskuksen tekemästä tuottajayhteisön hyväksymispäätöksestä neljästä on valitettu hallinto-oikeuteen nimenomaan osittaisen tuottajavastuun tulkinnasta. Ongelmat liittyvät sekä lain tulkintaan että erityisesti osittaisen tuottajavas-

tuun valvontaan. Osittaisen tuottajavastuun tulkintojen perusteista päästiin kuitenkin yhteisymmärrykseen pakkausdirektiivin muutoksen kansallista toimeenpanoa valmistelleessa ympäristöministeriön työryhmässä.

4. Romumetallien korkean hinnan vuoksi tällaisia maksuja ei Pirkanmaan ympäristökeskukselta saatujen tietojen mukaan ole peritty. Valvonnan yhteydessä tilannetta kuitenkin seurataan myös jatkossa.

5. Ympäristöministeriö asetti 13.5.2005 työryhmän valmistelemaan ehdotusta uudeksi valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi. Työryhmän tulee lisäksi laatia ehdotus jätelain kokonaisuudistuksen linjauksista. Ehdotus linjauksista tulee tehdä 31.5.2006 mennessä. Linjausten pohjalta on tarkoitus käydä keskustelu jätelain kokonaisuudistuksesta. Varsinaista lainvalmistelutyötä varten asetettaisiin myöhemmin toimikunta. EY:n komissio on kuitenkin tehnyt ehdotuksen jätepuitedirektiivin kokonaisuudistuksesta, mikä ei voi olla vaikuttamatta kotimaisen lainvalmistelun ajoitukseen ja aikatauluun.

Kansallis- ja luonnonpuistoja koskeva lainsäädäntö
HE 169/2003 vp — EV 185/2004 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 9.12.2004, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan lainsäädännön saattamiseksi perustuslain 80 §:n vaatimuksia vastaavaksi.

1.Kyseessä on eduskunnan valtiosääntöoikeudellinen huomautus kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan luonnonsuojelulain 16 §:n asetuksenantovaltuuden saattamiseksi riittävän tarkkarajaiseksi perustuslain 80 §:n näkökulmasta. Asiaan liittyy myös kysymys saamelaisten ja paikallisten asukkaiden perinteisten oikeuksien turvaamisesta lain tasolla. Lausumassa edellytetyt toimenpiteet on käynnistetty vuoden 2005 aikana. Tässä yhteydessä on tarkoitus tehdä samalla eräitä muitakin tarkistuksia valtionmaiden luonnonsuojelualueita koskeviin luonnonsuojelulain 3 luvun säännöksiin. Valmistelua jatketaan vuoden 2006 alussa.

Maa-ainesluvan voimassaoloaika
HE 110/2004 vp — EV 41/2005 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.5.2005, että hallitus selvittää, miten hallintotuomioistuimet ottavat valituksen hylätessään huomioon maa-ainesluvan voimassaoloajan suhteen muutoksenhakuun kuluneen ajan ja muutoksenhakuaikana mahdollisesti tapahtuneet ottamistoiminnan keskeytykset ja ryhtyy tarvittaessa lainsäädännöllisiin tai muihin toimiin täytäntöönpanojärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 16.6.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kyseessä on maa-ainesluvan saajan oikeusasema tilanteessa, jossa määräaikaisen luvan voimassaoloaika alkaa kulua heti, mutta töiden aloittaminen lykkääntyy valituksen vuoksi. Valitustuomioistuimella on mahdollisuus valituksen hylkäämisen yhteydessä todeta, mihin ajankohtaan saakka lupa on voimassa siten, ettei muutoksenhaku olennaisesti lyhennä myönnettyä lupa-aikaa. Eduskunta on pitänyt tärkeänä, että täytäntöönpanojärjestelmän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi valitustuomioistuimet käyttäisivät tätä mahdollisuutta, ja katsoo, että tähän voidaan pyrkiä esim. hallintotuomioistuimissa työskenteleville tarjottavalla koulutuksella. Lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin ryhdytään yhteistyössä oikeusministeriön kanssa vuoden 2006 alussa.

Vesienhoidon järjestäminen
HE 120/2004 vp — EV 225/2004 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus seuraa vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain täytäntöönpanoa vuorovaikutusjärjestelmän toimivuuden ja vesiensuojelun sekä hallinnon toimintakyvyn kannalta ja esittää lain toimeenpanoon tarvittavat resurssit.

1. Laki vesienhoidon järjestämisestä tuli voimaan 31.12.2004. Vuorovaikutusjärjestelmä on olennainen osa vuosina 2007—2009 tehtävää vesienhoidon suunnittelua. Ensimmäinen suunnitelmakausi koskee vuosia 2010—2015. Suunnitelmaan on sisäänrakennettu seuranta sen kuuden vuoden välein tapahtuvassa tarkistamisessa. Alueelliset ympäristökeskukset huolehtivat suunnittelun aikana yhteistyön, osallistumisen ja tiedottamisen järjestämisestä. Työ on vaativaa laajuutensa ja määränsä perusteella. Kunkin alueellisen ympäristökeskuksen on arvioitu tarvitsevan tähän tehtävään vähintään puolentoista henkilötyövuoden lisätyöpanoksen. Vesienhoitoalueittaista suunnittelua koordinoiville viidelle ympäristökeskukselle tarvitaan sen lisäksi kullekin vähintään yhden henkilötyövuoden lisäresurssi. Menokehysvalmistelujen yhteydessä ei vastaavia lisäyksiä ole voitu ministeriön esityksistä huolimatta osoittaa ympäristökeskusten toimintamäärärahoihin, joten vesienhoidon suunnittelun vaatimista resursseista on ollut pakko huolehtia ympäristökeskusten toimintamäärärahoja ja henkilöresursseja uudelleen kohdentamalla.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen
HE 170/2004 vp — EV 194/2004 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 8.12.2004, että hallitus seuraa erityisryhmien asumiseen kohdennetun asuntotuotannon käynnistymistä ja ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin, mikäli hankkeita jää merkittävästi käynnistymättä.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa erityisryhmien asumiseen osoitetun avustusvaltuuden riittävyyttä, ja jos tarvetta ilmenee, esittää valtuuden korottamista lisätalousarviossa.

1. Ympäristöministeriö seuraa tiiviisti erityisryhmien asunto-olojen parantamiseen tarkoitetuilla rahoitustuilla rahoitettujen asuntotuotantohankkeiden käynnistymistä yhteistyössä Valtion asuntorahaston kanssa. Hakemuksia on tullut runsaasti, eikä hankkeiden käynnistymisessä ole ilmennyt erityisiä ongelmia.

2. Avustusvaltuuden riittävyyttä on seurattu jatkuvasti. Valtuus on riittänyt v. 2005, eikä tarvetta lisätalousarvioon ole täten ollut. Vuoden 2005 valtuus 34 milj. euroa tulee toisaalta kokonaan käytettyä. Jos tarvetta ilmenee, ministeriö esittää valtuuden korottamista lisätalousarviossa.

Lausumat ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset ja kustannusten tasoittaminen
HE 171/2004 vp — EV 162/2004 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 23.11.2004, että valtioneuvosto selvittää mahdollisuuksia ohjeistaa tai tarvittaessa säätää kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutu-

vien kustannusten tasoittamisesta osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa.

Asia on ollut useaan kertaan esillä uusittaessa sekä asunto-osakeyhtiölainsäädäntöä että korjausavustuslainsäädäntöä. Kustannusten tasoittaminen huoneistojen saaman hyödyn suhteessa on ollut viimeksi esillä eduskunnassa käsiteltäessä lakiehdotusta asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista (HE 134/2005 vp). Käsittelyn aikana ympäristöministeriö on todennut, että korjausavustusten tukiperusteiden valmistelun yhteydessä selvisi, että huoneistojen saaman hyödyn mittaaminen ja sen asettaminen tukien mitoitusperusteeksi edistettäessä esim. liikuntaesteettömyyttä ei ole toteuttamiskelpoinen ratkaisu. Tähän hallituksen esitykseen antamaansa vastaukseen eduskunta ei enää liittänyt mitään lausumaa. Po. hallituksen esitykseen perustuva laki kumoaa voimaan tultuaan lain, jonka hyväksymiseen edellä mainittu lausuma liittyi. Oikeusministeriön asettama työryhmä valmistelee ehdotusta asunto- osakeyhtiölainsäädännön muutokseksi, missä yhteydessä arvioidaan myös asunto-osakeyhtiöiden päätöksentekoa koskevan sääntelyn toimivuutta. Työryhmän määräaika päättyy 28.2.2006.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

ASP-lainat
HE 276/2004 vp — EV 30/2005 vp
Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 12.4.2005, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin asetustasolla säädettyjen ASP-lainojen enimmäismäärien nostamiseksi järjestelmän käyttökelpoisuuden lisäämiseksi.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää jatkossa mahdollisuudet ASP-lainojen valtiontakauksen enimmäismäärän nostamiseksi ja tekee tätä tarkoittavan esityksen.

Valtioneuvosto päätti 12.5.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Vuoden 2005 toisella puoliskolla on asuntokaupassa ja -luotonotossa ollut yhä enemmän merkkejä epäterveestä ylikuumenemisesta. Erityisesti nuorten ottamien asuntolainojen koot ovat suurentuneet ja laina-ajat pidentyneet. Asuntojen hinnat ovat samalla jatkaneet nousuaan. Riskit ovat asuntolainanottajilla selvästi lisääntyneet. Tässä tilanteessa on katsottu, että ASP-lainojen enimmäismäärien ja valtiontakauksen enimmäismäärän nostamisella voisi olla epätoivottava signaalivaikutus, joka voisi edelleen pahentaa asunto- ja lainamarkkinatilannetta erityisesti ensiasunnonostajien vahingoksi. Näiden toimenpiteiden toteuttamista ja ajoitusta on tarkoitus kuitenkin selvittää edelleen vuoden 2006 aikana.

Rakentamisen laadunvalvonnan parantaminen ja kuntien rakennusvalvonnan voimavarat
HE 21/2005 vp – EV 90/2005 vp
Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2005, että hallitus kuluttajansuojan turvaamiseksi ryhtyy selvittämään keinoja rakentamisen laadunvalvonnan parantamiseksi ja kuntien rakennusvalvonnan voimavarojen lisäämiseksi. Selvitys toimenpide-ehdotuksineen tulee antaa talousvaliokunnalle 31.12.2005 mennessä.

Valtioneuvosto päätti 6.10.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ympäristöministeriö on valmistellut selvitystä yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Selvitys toimenpide-ehdotuksineen annetaan eduskunnan talousvaliokunnalle tammikuussa 2006.

Asumisoikeusjärjestelmä
HE 98/2005 vp — EV 177/2005 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2005, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia käytännössä ja kehittää asumisoikeusjärjestelmää sen säilyttämiseksi yhtenä realistisena asumisvaihtoehtona ja ottaa huomioon asukasdemokratian yhdenmukaisen toteutumisen turvaamisen.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2005 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Toimenpiteet Tasavallan Presidentin esittelyssä

Valtioneuvoston kanslia

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
	36/2004	Valtiopäivien keskeyttäminen ja päättyminen sekä eduskunnan kokoontuminen vuoden 2005 valtiopäiville	Merkitty pöytäkirjaan 5.1.2005
K 1/2004	5/2005*	Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2003	Merkitty pöytäkirjaan 17.3.2005
	38/2005	Valtiopäivien keskeyttäminen ja päättyminen sekä eduskunnan kokoontuminen vuoden 2006 valtiopäiville	Merkitty pöytäkirjaan 29.12.2005

* merkillä varustetut sisältävät lausuman, jota on käsitelty asianomaisen ministeriön kohdalla kertomuksen osassa III

Ulkoasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
203/2004	2/2005	Laki tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen viidennen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	4.3.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
254/2004	34/2005	Laki terrorismin vastustamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	13.5.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
268/2004	55/2005	Laki Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	23.6.2005	Valtioneuvoston asetuksella
		Laki korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		
		Laki Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		Tasavallan presidentin asetuksella
269/2004	13/2005	Laki Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja –vapauksista tehdyn	18.3.2005	Tasavallan presidentin asetuksella

		pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		
51/2005	69/20005	Laki Mosambikin kanssa sijoitusten edistämisestä ja vastavuoroisesta suojaamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	5.8.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
61/2005	77/2005	Laki Teollisen yhteistyön rahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
74/2005	117/2005	Laki Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston sihteeristön oikeudellista asemaa koskevan sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	11.11.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
84/2005	130/2005	Laki Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen välillä Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.12.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
100/2005	106/2005	Laki Ukrainan kanssa sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	4.11.2005	Tasavallan presidentin asetuksella

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 5/2004	32/2004	Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan Etyj:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2003	Merkitty pöytäkirjaan 4.2.2005

K 15/2004	34/2004	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2003	Merkitty pöytäkirjaan 4.2.2005
K 4/2005	23/2005	Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan Etyj:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2004	Merkitty pöytäkirjaan 9.12.2005
K 12/2005	22/2005	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2004	Merkitty pöytäkirjaan 2.12.2005

Oikeusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
102/2003	111/2005	Laki Suomen perustuslain 9 ja 38 §:n muuttamisesta Laki valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain muuttamisesta	Eduskunta hyväksynyt lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin	
21/2004	247/2004*	Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta	21.1.2005	1.5.2005
56/2004	27/2005*	Laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta Laki isyyslain muuttamisesta	3.6.2005	1.10.2005
82/2004	1/2005	Laki kuolleeksi julistamisesta Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	4.3.2005	9.3.2005
112/2004 5/2005	91/2005	Laki hallintolainkäyttölain 13 ja 79 §:n muuttamisesta Laki hallinto-oikeuslain 7 ja 12 §:n muuttamisesta Laki Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 a ja 8 §:n muuttamisesta Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta Laki perintökaaren 5 luvun muuttamisesta Laki ampuma-aselain 118 §:n muuttamisesta Laki maksuvapautuslain muuttamisesta Laki eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta Laki torjunta-ainelain 4 g §:n muuttamisesta Laki maa- ja metsätalousmi-	2.9.2005	1.10.2005

nisteriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta
Laki kasvintuotannon tarkastuskeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta
Laki eläinsuojelulain 52 §:n muuttamisesta
Laki ilmailulain 91 §:n muuttamisesta
Laki Ilmailulaitoksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta
Laki valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 36 §:n muuttamisesta
Laki patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta
Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n muuttamisesta
Laki Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta
Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta
Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 84 §:n muuttamisesta
Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta
Laki terveydensuojelulain 57 §:n muuttamisesta
Laki kemikaalilain 56 §:n muuttamisesta
Laki terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta
Laki mielenterveyslain 24 §:n muuttamisesta
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 39 §:n muuttamisesta
Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta
Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain 27 §:n muuttamisesta
Laki säteilylain 65 §:n muuttamisesta
Laki siviilipalveluslain muuttamisesta
Laki jätelain 66 ja 67 §:n

		muuttamisesta Laki maankäyttö- ja rakennuslain 144 §:n muuttamisesta Laki maa-aineslain 21 §:n muuttamisesta Laki vesilain muuttamisesta		
114/2004	64/2005	Laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa Laki oikeudenkäymiskaaren 20 luvun muuttamisesta	26.8.2005	1.1.2006
122/2004	166/2004	Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta Laki vakuutussopimuslain muuttamisesta Laki rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	21.1.2005	1.4.2005
123/2004	235/2004	Laki maistraattien eräistä henkilörekistereistä Laki avioliittolain muuttamisesta Laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain muuttamisesta Laki lahjanlupauslain muuttamisesta Laki holhoustoimesta annetun lain 64 §:n muuttamisesta	4.2.2005	1.5.2005
178/2004	242/2004	Laki keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävän pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	28.1.2005	Valtioneuvoston asetuksella
230/2004	70/2005	Laki käräjäoikeuslain muuttamisesta Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta Laki kielilain muuttamisesta	19.8.2005	1.9.2005
261/2004	96/2005	Laki rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta	23.9.2005	1.10.2006
262/2004	97/2005	Laki rikoslain muuttamisesta Laki pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä Laki ehdonalaisen vapauden valvonnasta Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:n muuttamisesta Laki eräisiin rangaistus-,	23.9.2005	1.10.2006

		huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki nuorista rikoksentekijöistä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta Laki vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain kumoamisesta Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta annetun lain 2§:n muuttamisesta		
263/2004	98/2005	Vankeuslaki Tutkintavankeuslaki Laki pakkokeinolain muuttamisesta Laki tuloverolain 92 §:n muuttamisesta Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 37 §:n muuttamisesta Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 5 b §:n muuttamisesta Laki Suomen ja muiden pohjoismaisen välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 5 b §:n muuttamisesta Laki vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 9 §:n muuttamisesta Laki rikoslain 45 luvun 26 a §:n muuttamisesta Laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain 10 §:n muuttamisesta Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki avioliittolain voimaan-	23.9.2005	1.10.2006

		panosta annetun lain 1 §:n 2 momentin kumoamisesta		
270/2004	25/2005	Laki Ranskan kanssa turvallisuusluokitellun tiedon vaihtamisesta ja vastavuoroisesta suojaamisesta tehdyn yleisen turvallisuussopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	29.4.2005	Tasavallan Presidentin asetuksella
282/2004	12/2005	Laki osakeyhtiölain 7 luvun ja 6 ja 8 §:n muuttamisesta	4.3.2005	9.3.2005
8/2005	49/2005	Laki rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta	23.6.2005	22.7.2005
7/2005 9/2005	81/2005	Laki korkeimmasta oikeudesta Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 ja 11 luvun muuttamisesta Laki hovioikeuslain 2 §:n muuttamisesta Laki rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta Laki pakkokeinolain 1 luvun 9 §:n muuttamisesta	26.8.2005	31.12.2005
20/2005	66/2005	Lakin kuntalain 50 §:n muuttamisesta Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta	23.6.2005	1.10.2005
21/2005	90/2005*	Laki asuntokauppalain muuttamisesta Laki kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä annetun lain muuttamisesta Laki kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta	7.10.2005	1.1.2006
56/2005	84/2005	Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa Laki pakkokeinolain muuttamisesta Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun	15.7.2005	2.8.2005

		lain 13 §:n muuttamisesta		
76/2005	121/2005	Laki rikoslain 2 a luvun 5 §:n muuttamisesta Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 1 a ja 1 d §:n muuttamisesta Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta Laki vankeuslain 3 luvun 5 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
77/2005	147/2005	Laki aluksista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.4.2006
103/2005	105/2005	Laki vaalilain 5 §:n muuttamisesta	11.11.2005	1.1.2006
137/2005	114/2005	Laki riitauttamattomia vaatimuksia koskevasta eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta	21.10.2005	
169/2005	187/2005	Laki rikoslain muuttamisesta Laki nuorisorangaistuksesta annetun lain 6 §:n 4 momentin kumoamisesta	22.12.2005	1.1.2006
192/2005	186/2005*	Rikosvahinkolaki Laki henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	29.12.2005	

Sisäasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
168/2003	236/2004	Laki poliisikoulutuksesta Laki poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta Laki poliisilain 7 §:n muuttamisesta	4.2.2005	15.5.2005
187/2004	86/2005	Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain muuttamisesta Laki poliisilain 27 §:n muuttamisesta Laki puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	15.7.2005	20.7.2005
264/2004	19/2005	Laki kuntajakolain muuttamisesta	18.3.2005	1.4.2005
266/2004 LA 58/2005	83/2005*	Laki poliisilain muuttamisesta Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 2 ja 5 a §:n muuttamisesta Laki tieliikennelain 48 §:n muuttamisesta Laki tuloverolain muuttamisesta Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta Laki keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	15.7.2005	1.9.2005
277/2004	26/2005	Laki väestötietolain muuttamisesta	15.4.2005	1.5.2005
6/2005	92/2005*	Laki rajavartiolaitoksen hal-	15.7.2005	1.9.2005

		linnosta Rajavartiolaki Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa Laki passilain 11 §:n muuttamisesta Laki ulkomaalaislain muuttamisesta Laki järjestyslain 4 ja 21 §:n muuttamisesta Laki poliisilain 10 a ja 21 §:n muuttamisesta Laki tullilain 14 a §:n muuttamisesta Laki rikoslain muuttamisesta Laki pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n ja 5 a luvun 5 §:n muuttamisesta Laki tieliikennelain muuttamisesta Laki ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 11 ja 17 §:n muuttamisesta Laki aluevalvontalain muuttamisesta Laki kalastuslain 96 ja 101 §:n muuttamisesta Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta Laki muinaismuistolain muuttamisesta Laki valtion virkamieslain 4 §:n muuttamisesta Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta Laki turvallisuusselvityksistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta Laki kansalaisuuslain 48 §:n muuttamisesta Laki meripelastuslain 14 §:n muuttamisesta Laki vesiliikennelain 24 §:n muuttamisesta Laki sähköisen viestinnän tietosuojalain 36 §:n muuttamisesta Laki metsästyslain 88 §:n muuttamisesta		
88/2005	191/2005*	Laki kuntien valtionosuuslain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain	22.12.2005	1.1.2006

		muuttamisesta Laki lastensuojelulain 5 a – 5 c §:n kumoamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 §:n muuttamisesta Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:n 2 momentin kumoamisesta Laki ammattikorkeakoululain 32 §:n 2 momentin ja 34 §:n kumoamisesta Laki teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n muuttamisesta Laki museolain muuttamisesta Laki valtionavustuslain 3 §:n muuttamisesta		
89/2005	146/2005	Laki alueiden kehittämislain muuttamisesta	2.12.2005	1.1.2007
159/2005	136/2005	Laki Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välisen väestön rekisteröintiä koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.12.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
		Laki kotikuntalain muuttamisesta Laki väestötietolain muuttamisesta		Valtioneuvoston asetuksella
160/2005	128/2005	Laki pelastuslain 69 §:n muuttamisesta	2.12.2005	1.1.2006
170/2005	172/2005	Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamisesta eräissä kunnissa vuosina 2003 – 2005 annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

Puolustusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
199/2005	201/2005*	Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

Valtiovarainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
85/2004	123/2005	Laki arvonlisäverolain 45 §:n muuttamisesta	18.11.2005	1.1.2006
137/2004	28/2005	Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta Laki rikoslain muuttamisesta Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 48 §:n muuttamisesta Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 94 §:n muuttamisesta Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	13.5.2005	1.7.2005
272/2004	20/2005	Laki valtion virkaehtosopimuslain muuttamisesta	3.6.2005	1.10.2005
273/2004	3/2005	Laki valtion eläkelain muuttamisesta Laki valtion eläkerahastosta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta	1.4.2005	15.4.2005
1/2005	16/2005	Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta	15.4.2005	1.5.2005
10/2005	35/2005	Laki julkishallinnon ja –talouden tilintarkastajista annetun lain muuttamisesta	3.6.2005	1.8.2005
22/2005	39/2005	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	20.5.2005	1.1.2006
23/2005	40/2005	Laki tuloverolain 85 §:n muuttamisesta	20.5.2005	1.6.2005
26/2005	42/2005	Laki keskinäisestä virka-avusta verotuksen alalla Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä annetun lain 1 §:n	20.5.2005	1.6.2005

		muuttamisesta		
27/2005	43/2005	Laki verohallintolain 11 §:n muuttamisesta	20.5.2005	1.6.2005
30/2005	44/2005	Laki maatilatalouden tuloverolain 11 a §:n muuttamisesta	20.5.2005	1.6.2005
35/2005	54/2005	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
36/2005	45/2005	Laki Jerseyn kanssa säästötulojen verottamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Guernseyn kanssa säästötulojen verottamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Mansaaren kanssa säästötulojen verottamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Alankomaiden kuningaskunnan kanssa Alankomaiden Antillien osalta automaattisesta tietojenvaihdosta säästöjen tuottamista korkotuloista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Alankomaiden kuningaskunnan kanssa Aruban osalta automaattisesta tietojenvaihdosta säästöjen tuottamista korkotuloista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Anguillan kanssa automaattisesta tietojenvaihdosta säästöjen tuottamista korkotuloista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Brittiläisten Neitsytsaarten kanssa säästötulojen verottamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Caymansaarten kanssa säästötulojen verottamisesta tehdyn sopimuksen lainsää-	20.5.2005	Valtioneuvoston asetuksella

		dännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Montserratin kanssa säästötulojen verottamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Turks- ja Caicossaarten kanssa säästötulojen verottamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		
37/2005	62/2005	Laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
38/2005	71/2005*	Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain 6 ja 15 §:n muuttamisesta Laki velkakirjalain 34 §:n 4 momentin kumoamisesta Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
39/2005	65/2005	Laki eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
57/2005	89/2005	Laki Euroopan talousalueelta saadusta osingosta suoritetun veron palauttamisesta eräissä tapauksissa	15.7.2005	15.8.2005
63/2005	87/2005	Veronkantolaki Laki valmisteverotuslain 36 §:n muuttamisesta Laki ajoneuvoverolain muuttamisesta	5.8.2005	15.8.2005
64/2005	88/2005	Laki tuloverolain 9 §:n muuttamisesta Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta	15.7.2005	15.8.2005
70/2005	127/2005	Laki tuottoon liittyvän rahanpesun soveltamisalasta tietotekniikan käytöstä tullialalla tehdyssä yleissopimuksessa ja kuljetusvälineen rekisterinumeron sisällyttämisestä yleissopimuksessa lueteltuihin tietoihin tehdyn pöytäkirjan ja	18.11.2005	Valtioneuvoston asetuksella

		sen suomenkielisen oikaisupöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Tullilain 23 b §:n muuttamisesta		
91/2005	141/2005	Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta Laki veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta Laki ennakkoperintälain muuttamisesta Laki arvonlisäverolain muuttamisesta Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta Laki varainsiirtoverolain muuttamisesta Laki verotilityslain 8 ja 16 §:n muuttamisesta Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
104/2005	122/2005	Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki tuloverolain muuttamisesta	4.11.2005	1.1.2006
105/2005	109/2005	Laki maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta	14.10.2005	1.11.2005
116/2005	173/2005	Vuoden 2006 tuloveroasteikko	22.12.2005	1.1.2006
117/2005	174/2005	Laki tuloverolain muuttamisesta Laki verontilityslain muuttamisesta Laki eräiltä matkustajaaluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapaudesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
118/2005	142/2005	Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta anne-	9.12.2005	15.12.2005

		tun lain 9 §:n muuttamisesta		
120/2005	188/2005*	Laki kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
144/2005	218/2005	Laki varallisuusverolain kumoamisesta Laki varojen arvostamisesta verotuksessa Laki tuloverolain muuttamisesta Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 51 c ja 52 c §:n muuttamisesta Laki tonnistoverolain 37 §:n muuttamisesta Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta Laki keskinäisestä virka-avusta verotuksen alalla Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki ennakkoperintälain muuttamisesta Laki kiinteistöverolain muuttamisesta Laki keskusverolautakunnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
145/2005	189/2005*	Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	221.12.2005	1.1.2006
146/2005	155/2005	Laki väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta	22.12.2005	1.1.2006
172/2005	158/2005	Laki tuloverolain 136 §:n muuttamisesta Laki perintö- ja lahjaverolain 24 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
186/2005	175/2005	Laki kaupparekisterilain 31 a §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

		Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 7 §:n kumoamisesta		
187/2005	190/2005	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta Laki maatilatalouden tuloverolain 7 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
193/2005	192/2005	Laki tuloverolain muuttamisesta Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
194/2005	179/2005	Laki autoverolain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
195/2005	159/2005	Laki tullilain 9 a §:n kumoamisesta	9.12.2005	1.1.2006
202/2005	180/2005	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
211/2005	220/2005*	Laki tuloverolain muuttamisesta	29.12.2005	1.1.2006
212/2005	215/2005	Laki tuloverolain muuttamisesta Laki eräiden metsätalouden puhtaaseen tuloon liittyvien säännösten kumoamisesta	22.12.2005	1.1.2006

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
LA 164/2003	25/2005	Laki tuloverolain 31 §:n muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain 16 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lait 22.12.2005 ja määräsi ne tulemaan voimaan 1.1.2006
LA 133/2004	4/2005	Laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain 14 ja 24 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 1.4.2005 ja määräsi sen tulemaan voimaan 15.4.2005
HE 62/2005	16/2005	Valtion vuoden 2005 lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 15.7.2005
HE 119/2005 ja HE 201/2005	36/2005	Valtion talousarvio vuodelle 2006	Merkitty pöytäkirjaan 29.12.2005

HE 161/2005, HE 171/2005 ja HE 171/2005	27/2005	Valtion vuoden 2005 toinen lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 2.12.2005
HE 206/2005	35/2005	Valtion vuoden 2005 kolmas lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 22.12.2005
K 11/2005	28/2005	Valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2004	Merkitty pöytäkirjaan 22.12.2005
LA 94/2005 ja LA 136/2005	26/2005	Laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 22.12.2005 ja määräsi sen tulemaan voimaan 1.1.2006

Opetusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
24/2004	51/2005	Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	10.6.2005	1.8.2005
28/2004	100/2005*	Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta	14.10.2005	1.1.2006, eräiltä osin kuitenkin valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana
		Laki rikoslain 49 luvun muuttamisesta		1.1.2006
29/2004	101/2005	Laki WIPO:n tekijänoikeussopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	14.10.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
247/2004	15/2005	Laki taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilijaapurahoista annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta	1.4.2005	1.7.2005
11/2005	57/2005*	Laki opintotukilain muuttamisesta Laki tuloverolain muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain 16 ja 65 §:n muuttamisesta	10.6.2005	1.8.2005
12/2005	58/2005	Laki yliopistolain muuttamisesta	15.7.2005	
14/2005	59/2005*	Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	10.6.2005	1.8.2005
31/2005	95/2005	Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä Laki lukiolain 18 §:n muuttamisesta	26.8.2005	1.1.2006
40/2005	160/2005*	Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain	9.12.2005	1.1.2006

		muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta		
41/2005	94/2005*	Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	15.7.2005	1.1.2006
79/2005	112/2005	Laki museolain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	11.11.2005	1.1.2006
101/2005	108/2005	Laki evankelis-luterilaisen kirkon työmarkkinalaitoksesta Laki kirkkolain muuttamisesta Laki evankelis-luterilaisen kirkon työehtosopimuksista Laki evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain muuttamisesta	21.10.2005	1.1.2006
112/2005	185/2005*	Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	29.12.2005	1.1.2006
121/2005	167/2005	Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
173/2005	157/2005	Laki kirkkolain 22 luvun 8 §:n muuttamisesta Laki verontilityslain 13 §:n muuttamisesta Laki kirkon keskusrahastosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006

Maa- ja metsätalousministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
258/2004	29/2005	Laki maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta sekä kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain muuttamisesta	13.5.2005	1.6.2005
278/2004 LA 16/2005	31/2005*	Laki metsästyslain muuttamisesta	13.5.2005	1.8.2005
17/2005	93/2005*	Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta Laki tuloverolain 48 §:n muuttamisesta Laki perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta	15.7.2005	1.8.2005
65/2005	140/2005	Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta Laki eräistä naapuruussuhteista annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
147/2005	168/2005	Laki Metsähallituksen erävalvonnasta Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 14 ja 19 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
174/2005	149/2005	Laki luopumiseläkelain 13 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
175/2005	200/2005*	Laki metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

Liikenne- ja viestintäministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
17/2004	48/2005	Maantielaki Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta Laki kiinteistörekisterilain 2 §:n muuttamisesta Laki luonnonsuojelulain 36 §:n muuttamisesta	23.6.2005	1.1.2006
75/2004	234/2004	Laki radiolain muuttamisesta	28.1.2005	1.3.2005
74/2004	226/2004*	Laki viestintämarkkinalain muuttamisesta	28.1.2005	1.3.2005
125/2004	21/2005	Laki verkkotunnuslain muuttamisesta	21.4.2005	1.3.2006
175/2004	14/2005	Laki alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvään vuoden 1978 pöytäkirjaan vuonna 1997 tehdyn muutospöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta	18.3.2005	Valtioneuvoston asetuksella
241/2004	10/2005*	Laki postipalvelulain 5 §:n muuttamisesta	11.3.2005	1.4.2005
267/2004	38/2005	Laki tieliikennelain muuttamisesta Laki ajoneuvolain muuttamisesta Laki ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain muuttamisesta	10.6.2005	20.6.2005
274/2004	18/2005	Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta	8.4.2005	1.6.2005
275/2004	9/2005	Laki Euroopan radioviestintätoimiston (ERO) perustamista koskevan yleissopimuksen muuttamisesta koskevan asiakirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	11.3.2005	Tasavallan presidentin asetuksella

15/2005	33/2005	Laki alkolukolla valvotun ajo-oikeuden kokeilemisesta Laki tieliikennelain väliaikaisesta muuttamisesta	27.5.2005	1.7.2005
18/2005	37/2005	Laki ajoneuvojen katsastusluvista annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta	27.5.2005	1.6.2005
33/2005	61/2005	Alusliikennepalvelulaki	5.8.2005	1.10.2005
42/2005	73/2005	Laki eräiden huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista Laki vesiliikennelain muuttamisesta	5.8.2005	1.10.2005
43/2005	80/2005	Laki Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta Laki valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 6 luvun kumoamisesta	19.8.2005	1.1.2006 1.4.2008
55/2005	53/2005	Laki tieliikennettä koskevan yleissopimuksen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki liikennemerkkejä ja –opasteita koskevan yleissopimuksen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki tieliikennettä koskevaa yleissopimusten täydentävän eurooppalaisen sopimuksen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	15.7.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
58/2005	76/2005	Laki ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain muuttamisesta	15.7.2005	Valtioneuvoston asetuksella
66/2005	78/2005	Laki luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	19.8.2005	1.11.2005
67/2005	113/2005	Laki postipalvelulain muuttamisesta	11.11.2005	1.1.2006
72/2005	85/2005	Laki tieliikennelain 103 §:n muuttamisesta	15.7.2005	1.8.2005
80/2005	102/2005	Laki ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain muuttamisesta	4.11.2005	1.12.2005
82/2005	184/2005*	Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
106/2005	103/2005	Laki vastikemaan luovuttamisesta yleistä tietä varten toimitettavan tulisjärjestelyn yhteydessä annetun lain kumoamisesta	14.10.2005	1.1.2006

122/2005	143/2005	Laki rataverolain 5 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.9.2006
138/2005	182/2005*	Laki Ilmailulaitoksesta Laki Ilmailuhallinnosta Laki lentoliikenteen valvontamaksusta Laki aluevalvontalain muuttamisesta Laki meripelastuslain 4 ja 14 §:n muuttamisesta	29.12.2005	1.1.2006
139/2005	183/2005	Ilmailulaki	29.12.2005	1.1.2006
148/2005	154/2005*	Laki Rautatievirastosta Laki Ratahallintokeskuksesta	22.12.2005	1.9.2006
149/2005	170/2005*	Laki alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta	22.12.2005	1.1.2006
150/2005	171/2005	Väylämaksulaki	22.12.2005	1.1.2006
196/2005	199/2005	Laki painelaitelain 27 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

Kauppa- ja teollisuusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
105/2004	157/2004	Laki kosmeettisista valmisteista	21.1.2005	1.2.2005
236/2004	5/2005	Laki jalometallituotteista annetun lain muuttamisesta	11.3.2005	16.3.2005
237/2004	182/2004	Laki julkisista hankinnoista annetun lain muuttamisesta	21.1.2005	1.2.2005
279/2004	32/2005	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta Laki kemikaalilain muuttamisesta Laki rikoslain 44 luvun 11 ja 12 §:n muuttamisesta	3.6.2005	1.7.2005
2/2005	50/2005	Laki vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla Pariisissa 29 päivänä heinäkuuta 1960 tehtyä yleissopimusta muuttavan, Pariisissa 12 päivänä helmikuuta 2004 tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	23.6.2005	Tasavallan presidentin asetuksella
		Laki vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla Pariisissa 29 päivänä heinäkuuta 1960 tehtyä yleissopimusta täydentävää, Brysselissä 31 päivänä tammikuuta 1963 tehtyä lisäsopimusta muuttavan, Pariisissa 12 päivänä helmikuuta 2004 tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		Tasavallan presidentin asetuksella
		Laki ydinvastuulain muuttamisesta		Valtioneuvoston asetuksella
44/2005	75/2005	Laki huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta	2.9.2005	1.10.2005
92/2005	115/2005	Laki Eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyn yleissopimuksen uudistamiskirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaat-	18.11.2005	Tasavallan presidentin asetuksella

		tamisesta Laki patenttilakisopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki patenttilain muuttamisesta		Tasavallan presidentin asetuksella Valtioneuvoston asetuksella
140/2005	126/2005	Laki vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta Laki mittatekniikan keskuksesta annetun lain muuttamisesta	25.11.2005	1.1.2006
123/2005	137/2005	Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain muuttamisesta Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	2.12.2005	1.1.2006
153/2005	151/2005	Laki valtion vientitakuista annetun lain muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
177/2005	152/2005	Laki valtiontakuurahastosta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta Laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain muuttamisesta Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006

Sosiaali- ja terveysministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
155/2003 47/2005	99/2005	Laki työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n muuttamisesta Laki yrittäjien eläkelain 15 §:n muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	26.8.2005	1.1.2006
167/2004	191/2004	Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	28.1.2005	1.4.2005
168/2004	175/2004	Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	28.1.2005	1.8.2005
183/2004	161/2004	Laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta Laki tuloverolain muuttamisesta	28.1.2005	1.5.2005
195/2004	24/2005*	Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta	15.4.2005	1.6.2005
220/2004	82/2005*	Laki vakuutusedustuksesta Laki vakuutusyhtiölain 14 a luvun 9 §:n muuttamisesta Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 a ja 1 b §:n muuttamisesta Laki Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki Kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	15.7.2005	1.9.2005
226/2004	22/2005	Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista	29.4.2005	1.8.2005
251/2004	11/2005	Veripalvelulaki	1.4.2005	1.11.2005
3/2005	67/2005*	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kun-	15.7.2005	1.10.2005

		toutusrahaetuuksista		
4/2005	6/2005	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	11.3.2005	16.3.2005
19/2005	46/2005*	Laki vakuutusyhtiölain 10 luvun muuttamisesta Laki vakuutusyhdistyslain 10 luvun muuttamisesta Laki eläkesäätiölain muuttamisesta Laki vakuutuskassalain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien eläkelain 17 §:n muuttamisesta Laki merimieseläkelain 56 §:n muuttamisesta	3.6.2005	1.7.2005
34/2005	52/2005	Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 20 ja 24 a §:n muuttamisesta Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta	2.9.2005	1.1.2006
29/2005	36/2005	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 17 §:n muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
46/2005	68/2005	Laki koulutusrahastosta annetun lain muuttamisesta	23.6.2005	1.8.2005
59/2005	60/2005	Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 5 ja 11 §:n muuttamisesta	5.8.2005	1.9.2005
68/2005	139/2005*	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain muuttamisesta Laki tulovarolain muuttamisesta Laki vakuutetun sairausvakuutusmaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun suuruudesta annetun lain kumoamisesta Laki työterveyshuoltolain 14 §:n muuttamisesta Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 66 §:n muuttamisesta Laki työntekijäin eläkelain 7 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

93/2005	133/2005	Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta	9.12.2005	1.1.2006
96/2005	118/2005	Laki kansanterveyslain muuttamisesta	25.11.2005	1.1.2006
97/2005	125/2005*	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	11.11.2005	1.1.2006
108/2005	124/2005	Laki lääkelain muuttamisesta	4.11.2005	7.11.2005
113/2005	104/2005	Laki sairausvakuutuslain 13 luvun muuttamisesta	21.10.2005	1.11.2005
124/2005	119/2005	Laki kansaneläkelain 24 ja 42 b §:n muuttamisesta Laki perhe-eläkelain 15 a §:n muuttamisesta Laki maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 16 §:n muuttamisesta	2.12.2005	1.9.2006
125/2005	138/2005	Laki työnantajan kansaneläkemaksun suuruudesta vuonna 2006 Laki kansaneläkelain 62 §:n muuttamisesta Laki valtion vuonna 1999 kansaneläkelaitokselle suorittaman takuusuorituksen vähentämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
126/2005	197/2005	Laki apteekkimaksusta annetun lain 1 a ja 2 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
127/2005	120/2005	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	18.11.2005	1.1.2006
128/2005	166/2005	Laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa	9.12.2005	1.1.2006
130/2005	161/2005	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
131/2005	134/2005	Laki omaishoidon tuesta Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	2.12.2005	1.1.2006

		Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 b §:n muuttamisesta		
132/2005	116/2005	Laki sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta	18.11.2005	1.1.2006
133/2005	135/2005	Laki perhehoitajalain 2 §:n muuttamisesta	2.12.2005	1.1.2006
154/2005	129/2005	Laki terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki kansanterveyslain muuttamisesta Laki työterveyshuoltolain 24 §:n muuttamisesta Laki erikoissairaanhoitolain muuttamisesta Laki mielenterveyslain muuttamisesta Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta Laki tartuntatautilain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 35 ja 36 §:n kumoamisesta Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annetun lain muuttamisesta	29.12.2005	1.9.2006
157/2005	148/2005	Laki vakuutuskassalain muuttamisesta Laki Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n 17 kohdan kumoamisesta	9.12.2005	31.12.2005
162/2005	165/2005	Laki työttömyysturvalain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
178/2005	209/2005	Laki eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain 12 a §:n muuttamisesta Laki eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki potilasvahinkolain 10 a §:n muuttamisesta Laki ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain 21 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
180/2005	207/2005	Laki säteilylain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

181/2005	198/2005	Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
182/2005	162/2005	Laki merimieseläkelain 38 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
189/2005	153/2005	Laki työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
190/2005	210/2005	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun kokeilusta annetun lain 30 §:n muuttamisesta	29.12.2005	1.1.2006
191/2005	163/2005	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 ja 18 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006
204/2005	211/2005	Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	29.12.2005	1.1.2006
213/2005	212/2005	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
LA 69/2005	17/2005	Laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta annetun lain 1 ja 21 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 23.6.2005 ja määräsi sen tulemaan voimaan 1.7.2005

Työministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
196/2004	244/2004	91. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymä merenkulkijoiden henkilöllisyystodistuksia koskeva yleissopimus (muutettu) 2003	21.1.2005	
201/2004	4/2005	Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta	4.3.2005	23.3.2005
238/2004	17/2005*	Vuosilomalaki Laki lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta Laki työaikalain 23 §:n muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 14 luvun 2 §:n muuttamisesta	18.3.2005	1.4.2005
280/2004	47/2005	Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta	27.5.2005	10.6.2005
48/2005	79/2005*	Laki työsopimuslain muuttamisesta Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 11 luvun 6 §:n muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
142/2005	195/2005	Laki lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta	22.12.2005	1.1.2006
165/2005	206/2005	92. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän inhimillisten voimavarojen kehittämistä koskeva suositus	22.12.2005	
164/2005	216/2005*	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	29.12.2005	1.1.2006

		Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta Laki kuntien valtionosuuslain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta		
166/2005	214/2005*	Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta	29.12.2005	2.1.2006

Ympäristöministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
89/2004	205/2004	Laki Pyhä-Luoston kansallispuistosta Laki eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille annetun lain 1 §:n 1 momentin B-kohdan ja 9 §:n kumoamisesta	4.2.2005	1.3.2005
109/2004	231/2004	Laki Liesjärven kansallispuiston laajentamisesta	28.1.2005	1.3.2005
110/2004	41/2005*	Laki maa-aineslain muuttamisesta	23.6.2005	1.7.2005
132/2004	232/2004	Laki Helvetinjärven kansallispuiston laajentamisesta	28.1.2005	1.3.2005
133/2004	239/2004	Laki Seitsemisen kansallispuiston laajentamisesta	28.1.2005	1.3.2005
227/2004	8/2005	Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta Laki terveydensuojelulain 15 §:n muuttamisesta Laki ympäristölupavirastosta annetun lain muuttamisesta	21.4.2005	1.5.2005
228/2004	209/2004	Laki vesihuoltolain 16 §:n muuttamisesta	28.1.2005	14.2.2005
229/2004	23/2005	Laki vuokra-asuntojen korkotukilainalla rahoitettujen asuntojen vapautumisesta käyttörajoituksista	13.5.2005	1.6.2005
243/2004	7/2005	Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 24 §:n muuttamisesta Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta Laki strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	8.4.2005	1.6.2005
276/2004	30/2005	Laki asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n muuttamisesta Laki omistusasuntolainojen valtiontakauksesta annetun lain muuttamisesta	13.5.2005	1.6.2005

		Laki oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta		
281/2004	72/2005	Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta	15.7.2005	1.11.2005
24/2005	56/2005	Laki etuostolain muuttamisesta	23.6.2005	1.8.2005
49/2005	63/2005	Laki eräiden vuokratalolainojen lainaehtojen ilmoitusperusteisesta muuttamisesta	23.6.2005	15.7.2005
60/2005	74/2005	Suomen ja Puolan välisen energiansäästöä ja ympäristönsuojelua koskevan yhteistyösopimuksen irtisanomisen hyväksyminen	15.7.2005	
69/2005	107/2005	Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	14.10.2005	30.10.2005
		Laki jätelain muuttamisesta		1.11.2005
73/2005	110/2005	Laki Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	25.11.2005	
98/2005	177/2005*	Laki asumisoikeusasunnoista annetun lain muuttamisesta Laki aravalain 15 b ja 15 e §:n muuttamisesta Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 25 ja 27 a §:n muuttamisesta	29.12.2005	1.1.2006
134/2005	144/2005	Laki asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaittavustuksista	22.12.2005	1.2.2006
135/2005	131/2005	Laki asumistukilain 15 §:n muuttamisesta	22.12.2005	1.3.2006
136/2005	132/2005	Laki aravarajoituslain muuttamisesta Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta Laki vuokra-asuntojen korkotukilainalla rahoitettujen asuntojen vapautumisesta käyttörajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	9.12.2005	1.1.2006

Hakemisto

Aasia ja Oseania	II	10.
Aasian luonnonkatastrofi	I/UM	
Aasian luonnonkatastrofi	I/VNK	
Aasian tsunamikatastrofi	I/UM	
Aasian tsunamikatastrofi	I/VNK	
Afganistan	II	10.4.
Afrikka	I/UM	
Ahvenanmaan itsehallinto	III/OM	18/2002
Ahvenanmaan merenkulun tukeminen	III/LVM	72/2004
Aikuiskoulutus	I/OPM	
Aikuiskoulutustuen kehittäminen	III/STM	150/2000
Ajokieltojärjestelmä	III/LVM	104/2004
Ajoneuvojen luokittelu verotuksessa	III/VM	190/2004
Ajoneuvoverolain uudistaminen	III/VM	271/2002
Ajoneuvoverotuksen uudistus	III/VM	212/2004
Alkoholitestit työpaikoilla	III/TM	162/2003
Alueellinen kehittäminen	III/VNK	K 1/2004
Alueellinen yhteistyö	II	7.
Alueellistaminen, keskushallinnon yksiköt	I/VNK	
Alueellistamishankkeet	III/SM	VNS 3/2004
Alueiden kehittäminen	III/KTM	VNS 4:26/2001
Alueiden kehittäminen, kielelliset oikeudet	III/OM	VNS 4:29/2001
Alueidenkäyttö	I/YM	
Aluekehitys	I/SM	
Alusjätelain kokonaisuudistus	III/YM	33/2003
Alusten jääluokat	III/LVM	149/2005
Alusten koneteho, todistukset	III/LVM	38/2002
Ammatillinen koulutus	I/OPM	
Ammatillinen koulutus	III/OPM	40/2005
Ammatillinen lisäkoulutus, rahoitus	III/OPM	140/2002
Ammattikorkeakoulut	I/OPM	
Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä	III/OPM	206/2002
Ammattiosaamisen näytöt	III/OPM	41/2005
Ammattitutkintostipendin kehittäminen	III/STM	46/2005
Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot	III/VM	100/2002
Arktinen yhteistyö	II	7.4.
Arpajaisvalvonta	III/SM	197/1999
Arvopapereiden välillinen säilytys	III/VM	110/2003
Arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus	III/VM	38/2005
Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta	II	2.6.
Asevalvonta	I/UM	
Asevientipolitiikka	I/PLM	
ASP-lainat	III/YM	276/2004
Asumisen edistäminen	I/YM	
Asumisoikeusjärjestelmä	III/YM	98/2005

Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset	III/YM	171/2004
Asunto-osakeyhtiöt, kustannusten tasoitus	III/OM	201/2000
Asunto-osakeyhtiöt, päätöksenteko	III/OM	201/2000
Auto- ja ajoneuvoverotuksen uudistus	III/VM	212/2004
Autoverolain ja ajoneuvoverolain uudistaminen	III/VM	271/2002
Barents- ja arktinen yhteistyö	II	7.4.
Bartentsin euro-arktinen neuvosto	I/UM	
Blankorangaistussäännökset	III/OM	44/2002
Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohja	III/MMM	58/1999
Controller-toiminto	I/VM	
Demokratian toimivuus ja julkinen hallinto	I/OM	
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	1/1998
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	48/1998
Elintarvikkeet ja terveys	I/MMM	
Eläinten lääkitseminen	III/MMM	55/1997
Eläke-etuuksien ansiotulorajat	III/MMM	246/2001
Eläkevakuutuksen irtisanominen tai siirtäminen	III/VM	80/2004
Energia-asiat	II	6.9.
Energiapolitiikka	I/KTM	
Energiapuuketjulogistiikka	III/MMM	67:/002
Ennenaikainen eläke	III/TM	VNS 4:12/2001
Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen	III/YM	170/2004
Esiopetus, ryhmäkoot	III/OPM	VNS 7/2004
Etelä-Aasia	II	10.3.
Etelä-Kaukasia	II	9.2.
EU:n kemikaalivirasto	I	
EU:n strateginen kumppanuus, Välimeren alue, Lähi-itä	II	12.5.
EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut	I	
EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut	I/VNK	
Euroopan neuvosto	II	3.2
Euroopan sosiaalinen peruskirja	III/UM	229/2001
Euroopan talousalue ja Sveitsi	II	8.3.
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö	I/UM	
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö	II	2.5.
Euroopan unionin jäsenehdokkaat	II	8.2.
Euroopan unionin jäsenmaat	II	8.1.
Euroopan unionin kehityspolitiikka	II	1.4.
Euroopan unionin kriisinhallinta	I/UM	
Euroopan unionin laajentuminen	I	
Euroopan unionin laajentuminen	II	1.1.
Euroopan unionin laajentumisprosessi	I/UM	
Euroopan unionin Pohjoinen ulottuvuus	II	1.3.
Euroopan unionin siviilikriisinhallinta	I/UM	
Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta	II	1.2.
Euroopan unionin ulkosuhteet	I	
Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka	II	2.1.
Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistus	I	

Globaalikysymykset	II	4.
Hallinnon kehittäminen	I/VM	
Hallinto, aluekehitys ja kunnat	I/SM	
Hallituksen EU-politiikka	I	
Hallituksen ohjelman toimeenpano	I	
Hallituksen toimenpidekertomus v. 2003	III/VNK	K 1/2004
Hallitus	I	
Hallitusten välinen konferenssi	III/VNK	VNS 2/2003
Hallitustenvälinen konferenssi (HVK)	I/VNK	
Helsinki-prosessi	I/UM	
Helsinki-prosessi	II	4.3.
Hintakatto	III/LVM	74/2004
Hukkaamiskielto	III/OM	52/2002
Hukkakauran torjunta	III/MMM	50/2001
Humanitääriset kysymykset	II	4.8.
Huoltovarmuus	III/LVM	14/1999
HVK ja unionin tulevaisuus	I	
Hätäkeskustoiminta	III/SM	87/1999
Ihmisoikeuksien kehittäminen ja määräaikaisraportointi	II	3.6.
Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa	II	3.4.
Ihmisoikeuskysymykset, Yhdistyneet kansakunnat	II	3.3
Ihmisoikeuspolitiikka	I/UM	
Ihmisoikeuspolitiikka	II	3.
Ihmisoikeuspolitiikka, Suomen	III/UM	VNS 2/2004
Ihmisoikeustuomioistuinasiat v. 2005	II	3.5.
Ilmailuhallinnon toimintamenot	III/LVM	138/2005
Innovaatiohankkeet	III/KTM	K 3:2/2005
Innovaatiopolitiikka	I/KTM	
Investointien suoja	II	6.6.
Isyyslain voimaanpanolaki, kanneaika	III/OM	56/2004
Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia, Keski-Aasia	II	9.2.
Itämeriyhteistyö	II	7.3.
Joukkoliikenne	I/LVM	
Juhlapyhiä koskeva erityissääntely	III/SM	249/2001
Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kunnat	III/SM	191/1998
Juomapakkaukset, eräiden valmisteverotus	III/VM	149/2004
Jätelaki, tuottajavastuu, romuajoneuvot	III/YM	152/2003
Jäänmurtaja-avustukset	III/LVM	149/2005
Kaakkois-Aasia ja Oseania	II	10.2.
Kalatalous	I/MMM	
Kalleusluokitus, luopuminen	III/VM	267/2002
Kanada	II	11.
Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset	II	5.
Kansainvälinen rikostuomioistuin	I/UM	
Kansainvälinen rikostuomioistuin	I/UM	
Kansainvälinen sotilaallinen kriisinhallinta	I/UM	
Kansainvälinen ympäristöpolitiikka	II	4.7.

Kansainvälistymispolitiikka	I/KTM	
Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoitus	III/UM	K 3:1/2002
Kansalaisten oikeussuhteet	I/OM	
Kansallinen varautuminen	I/PLM	
Kansallis- ja luonnonpuistoja koskeva lainsäädäntö	III/YM	169/2003
Kansan- ja kansalaisopistojen rahoitus	III/OPM	112/2005
Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus	III/STM	3/2005
Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus	III/STM	VNS 1/2002
Karibia	II	11.2.
Kauppa- ja teollisuusministeriö	I/KTM	
Kauppa- ja teollisuusministeriö	III/KTM	
Kauppa-aluskanta	III/LVM	14/1999
Kauppakiistat	II	6.3.
Kauppapoliittinen ohjelma	II	6.1.
Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö	II	6.
Kehitysapu vähiten kehittyneille maille	III/UM	K 5/2001
Kehitysavun hallinnointi	III/UM	K 1/2004
Kehityskysymykset	II	4.9.
Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysrahoituslaitokset	II	4.6.
Kehitysrahoituslaitokset, käsiteltävät asiat	III/UM	K 3:2/2002
Kehitysvammaisten opetus	III/OPM	159/1996
Kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysyhteistyö, monenkeskinen	III/UM	115, 206:2/2001
Kehitysyhteistyön hallinnonuudistus	III/UM	K 1/2004
Keski-Aasia	II	9.2.
Keskushallinnon yksiköt, alueellistaminen	I/VNK	
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	174/2004
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	63/1996
Kielellisten oikeuksien huomioonottaminen	III/OM	VNS 4:29/2001
Kirjanpitolainsäädännön muutokset, verolainsäädäntö	III/VM	126/2004
Kirkollisasiat	I/OPM	
Koillis-Aasia	II	10.1.
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	I/PLM	
Konfliktinesto ja kriisinhallinta, ministeriöiden yhteistyö	III/UM	K 3:3/2002
Konventin tulokset ja hallitusten välinen konferenssi	III/VNK	VNS 2/2003
Korkeakoulujen aikuiskoulutus	III/OPM	40/2005
Korkeakoulujen järjestämä täydennyskoulutus	III/OPM	140/2002
Korvausten takaisinperintä	III/OM	36/1992
Kotikuntaratkaisu	III/SM	67/2004
Kotouttamislain kehittäminen	III/TM	166/2005
Koululainsäädäntö	III/OPM	86/1997
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	III/OPM	57/2003
Koulumatkatuki	III/OPM	97/2004
Koulutuksen arviointineuvosto, ruotsinkielinen toiminta	III/OPM	135/2002
Koulutus- ja tiedepolitiikka	I/OPM	
Kriisinhallinta	I/UM	

Kriisinhallintaoperaatiot, sotilaalliset	II	2.3.
Kriminaalipolitiikka	I/OM	
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka	I/OPM	
Kulttuuriomaisuus, uhanalaisen tallennusryhmä	III/UM	51/2004
Kulttuuriperintö	I/OPM	
Kulttuurivienti	I/OPM	
Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	I/KTM	
Kunnallinen eläkejärjestelmä	III/SM	94, 197/2002
Kunnallisen eläkejärjestelmän uudistus	III/SM	45/2004
Kunnat	I/SM	
Kunta- ja koulutason arviointityö	III/OPM	135/2002
Kuntien kalleusluokitusjärjestelmä, luopuminen	III/VM	120/2005
Kuntien rahoitusasema	III/SM	40:2/1999
Kuntien rakennusvalvonta, voimavarat	III/OM	21/2005
Kuntien rakennusvalvonta, voimavarat	III/YM	21/2005
Kuntien yhteisöveron jako-osuus	III/VM	123/2002
Kuntoutus, Kansaneläkelaitoksen järjestämä	III/STM	3/2005
Kuntoutus, Kansaneläkelaitoksen järjestämä	III/STM	VNS 1/2002
Kustannustason muutokset, valtionosuudet	III/STM	74/2002
Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus	III/KTM	M 7/2000
Laatuvarmenteet ja sähköinen allekirjoitus	III/LVM	197/2001
Lainvalmistelun suunnittelu ja johtaminen	I/VNK	
Lapsiasiamiesjärjestelmä, toimivuuden arviointi	III/STM	163/2004
Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen	III/OPM	2/2000
Lasten parissa työskentelevien tausta, vapaaehtoistyö	III/OPM	3/2002
Latinalainen Amerikka ja Karibia	II	11.2.
Latinalaisen Amerikan ja Karibian maat	I/UM	
Liikenne- ja viestintäministeriö	I/LVM	
Liikenne- ja viestintäministeriö	III/LVM	
Liikenne	I/LVM	
Liikennepolitiikan pitkäjänteisyys	III/VM	VNS 1/2004
Liikenneturvallisuus	I/LVM	
Liikenneverkko	I/LVM	
Liikuntatoimi	I/OPM	
Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu	III/YM	76/2003
Liito-oravan suojelu	III/MMM	73/2003, LA 154/2003
Lissabonin strategia	I	
Luonnonsuojelu	I/YM	
Luonnonvarojen kestävä käyttö	I/MMM	
Lähialueyhteistyö	I/UM	
Lähialueyhteistyö	II	7.2.
Lähi-idän rauhanprosessi	I/UM	
Lähi-idän rauhanprosessi	II	12.1.
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	II	12.
Länsi- ja Keski-Eurooppa	II	8.
Länsi-Balkan	I/UM	
Länsi-Balkan	II	8.4.

Lääkehoidon kustannukset	III/STM	50, 164/2004
Lääkekorvausuudistus	III/STM	97/2005
Lääkevaihto	III/STM	165/2002
Läänikohtainen viehekalastusmaksu	III/MMM	LA 4/1995
Maa- ja metsätalousministeriö	I/MMM	
Maa- ja metsätalousministeriö	III/MMM	
Maa-ainesluvan voimassaolo	III/YM	110/2004
Maahanmuuttoasiat	I/TM	
Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi	III/TM	VNS 4:22/2001
Maahantuloasioiden käsittely edustustoissa	I/UM	
Maailman kauppajärjestö WTO	II	6.2.
Maakaasumarkkinoiden kehitys, seuraaminen	III/KTM	128/2004
Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö	I/MMM	
Maaseudun kehittäminen	I/MMM	
Maaseutuelinkeinorekisteri	III/MMM	165/2000
Maatalouden kehitys	III/MMM	221/1996
Maatalous ja maaseudun kehittäminen	I/MMM	
Maitohygienialaki	III/KTM	25/1995
Maitokiintiöt	III/MMM	29/1997
Maksuhäiriömenettelyt	I/OM	
Matkakustannusten korvausten verottaminen	III/VM	21/2005
Matkustajaluettelot	III/LVM	59/2004
Media	I/LVM	
Merenkulku	I/LVM	
Metsähallitus	III/MMM	154/2004
Metsäkauriin metsästys	III/MMM	278/2004
Metsäkeskusten toiminnan kehittäminen ja tehostaminen	III/MMM	175/2005
Metsälaki	III/MMM	63/1996
Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito	III/MMM	212/1997
Metsätalous	I/MMM	
Metsätilojen tukeminen	III/MMM	197/1997
Ministeriöiden johtamisjärjestelmän uudistaminen	I/VNK	
Monenkeskinen kehitysyhteistyö	III/UM	115, 206:2/2001
Muutosturva	III/TM	48/2005
NATO, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto	II	2.2.
Naton rauhankumppanuus	I/UM	
Nuori työtön, väylä kohti työelämää	III/TM	225/2002
Nuorisotoimi	I/OPM	
Ohjelmajohtamisjärjestelmä	I/VNK	
Oikeusapu-uudistuksen seuranta	III/OM	82/2001
Oikeusministeriö	I/OM	
Oikeusministeriö	III/OM	
Oikeusturvan kehittäminen	I/OM	
Oikeusyhteistyö, EU:n ja kansainvälinen	I/OM	
Omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus	III/OPM	40/2005
Omaishoidon asema	III/STM	109, 187:19/2000
Omistajaohjaus, liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	I/LVM	

Omistajapolitiikka, valtion	I/KTM	
Opettajankouluttajien koulutus	III/OPM	74/1999
Opetusministeriö	I/OPM	
Opetusministeriö	III/OPM	
Opintotuki	I/OPM	
Opintotuki, kehittäminen	III/OPM	11/2005
Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä	III/OPM	73/1999
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS 4:10/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS 4:6/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS 4:7/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS 4:8/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS 4:9/2001
Oseania	II	10.
Osuuskunnan pääomalle maksetun koron verotus	III/VM	92/2004
Pakkokeinot	III/OM	52/2002
Pakolaispolitiikka	II	3.7.
Pallas-Yllästunturin kansallispuisto	III/MMM	169:2/2003
Palveluseteli	III/STM	74/2003
Peitetoiminta ja valeostot	III/SM	34/1999
Pelastustoimi	I/SM	
Perhevapaauudistus	III/STM	147/2002
Perintätoimeksiantojen rajoitukset	III/OM	21/2004
Perittävien saatavien oikeellisuus	III/OM	21/2004
Persianlahden alue	II	12.4.
Perunan rengasmätä	III/MMM	87/1995
Perusterveydenhuolto ja ennalta ehkäisevä työ	III/STM	77/2004
Perusturvan parantaminen	III/STM	155/2001
Pienvoimaloiden kiinteistöverotus	III/VM	145/2005
Pohjoinen ulottuvuus	I/UM	
Pohjoinen ulottuvuus, Euroopan unionin	II	1.3.
Pohjois-Afrikka	II	12.3.
Pohjois-Atlantin puolustusliitto	II	2.2.
Pohjoismainen yhteistyö	I/UM	
Pohjoismainen yhteistyö	II	7.1.
Poliisilain kokonaisuudistus	III/SM	266/2004
Poliisitoimi	I/SM	
Porotalous	I/MMM	
Postipalvelut	III/LVM	241/2004
Postitoiminta	I/LVM	
Puolustusmateriaaliyhteistyö	I/PLM	
Puolustusministeriö	I/PLM	
Puolustusministeriö	III/PLM	
Puolustuspolitiikka	I/PLM	
Puolustusvoimien päällystön koulutusuudistus	III/PLM	18/2001
Puolustusvoimien toiminta työnantajana	III/PLM	199/2005
Päivähoidon hallinto ja ohjaus	III/STM	91:5/1999
Päivähoitomaksuperusteiden tarkistaminen	III/STM	188/2001

Radiotoiminnan toimiluvat	III/LVM	82/2005
Rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistäminen	III/VM	175/2002
Rahoitusmallit ja kehysmenettely	III/VM	VNS 1/2005
Rahoitusmarkkinat	I/VM	
Rahoitustarkastuksen valvontamaksut	III/VM	199/2004
Rahoitusvakuudet	III/OM	133/2003
Rajavartiolaitos	I/SM	
Rajavartiolaitos, lainsäädännön toimeenpano	III/SM	6/2005
Rakennustuotteiden tyyppihyväksyntämenettelyt	III/YM	227/2001
Rakennusvalvonta, kuntien voimavarat	III/OM	21/2005
Rakennusvalvonta, kuntien voimavarat	III/YM	21/2005
Rakentaminen	I/YM	
Rakentamisen laadunvalvonnan parantaminen	III/OM	21/2005
Rakentamisen laadunvalvonta	III/YM	21/2005
Rauhankumppanuus	II	2.2.
Rauhanturvaaminen ja sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot	II	2.3.
Rauhanturvaamistoiminta	I/PLM	
Riistatalous	I/MMM	
Rikesakkolainsäädäntö	III/OM	44/2002
Romuajoneuvot	III/YM	152/2003
Saharan eteläpuolinen Afrikka	II	13.
Sairausvakuutusmaksujen tarkistaminen	III/STM	68, 129/2005
Saman lainkohdan samanaikaiset muutoshankkeet	III/OM	101/2002
Siemenhuolto	III/MMM	45/2000
Siemenperunakeskus	III/MMM	70/2002
Siirtymäaikalaki, vaikutukset työvoiman käyttöön	III/TM	172/2004
Sisäasiainministeriö	I/SM	
Sisäasiainministeriö	III/SM	
Sisäinen turvallisuus	I/SM	
Siviilikriisinhallinta	II	2.4.
Siviilikriisinhallinta	III/SM	VNS 6:4/2004
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut	III/STM	49/2002
Sosiaali- ja terveysministeriö	I/STM	
Sosiaali- ja terveysministeriö	III/STM	
Sosiaali- ja terveyspalvelut	I/STM	
Sosiaaliset yritykset	III/TM	132/2003
Sotainvalidien korvausturva	III/STM	150/2002
Sotilaallinen kriisinhallinta	I/PLM	
Sotilaallinen maanpuolustus	I/PLM	
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa	III/OM	1/1998
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa	III/OM	48/1998
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen	I/STM	
Suomen energia- ja ilmastopolitiikka	III/KTM	M 4/2001
Suomen ihmisoikeuspolitiikka, selonteko	III/UM	VNS 2/2004
Suomen ja Venäjän suhteet	I/UM	
Suomen Pankin johtokunta, nimittäminen	III/VM	K 4/2002
Suomen turvallisuus	I/PLM	

Surmansa saaneen läheinen, korvaukset	III/OM	192/2005
Sveitsi	II	8.3.
Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito	I/STM	
Syyntakeisuus	III/OM	44/2002
Sähköinen allekirjoitus ja laatuvarmenteet	III/LVM	197/2001
Sähköinen asiointi, varmenteet	III/SM	18/1999
Sähköinen henkilökortti	III/SM	192/1998
Sähköinen henkilökortti	III/SM	236/2002
Sähkömarkkinalaki, muutosten vaikutukset	III/KTM	127/2004
Sähkömarkkinalaki, vakiokorvaussäännökset	III/KTM	218/2002
Säädöskokoelma	III/OM	174/1999
Säädöstietopankki	III/OM	174/1999
Taide- ja kulttuuriperintö	I/OPM	
Taiteilijatili	III/VM	131/2002
Taitelijat, apurahaa saavien sosiaaliturva	III/STM	76/2004
Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD	II	6.8.
Taloudelliset ulkosuhteet	I/UM	
Talous- ja finanssipolitiikka	I/VM	
Talousneuvosto	I/VNK	
Tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuu	III/STM	158/2004
Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus	III/STM	195/2004
Tasa-arvon edistäminen	I/STM	
Tekijänoikeuslaki, vaikutusten seuraaminen	III/OPM	28/2004
Teknologia- ja innovaatiopolitiikka	I/KTM	
Telepalvelut, nopeat	III/LVM	47/2000
Terrorismin vastainen yhteistyö	I/UM	
Terrorismin vastainen yhteistyö	II	2.7.
Terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen	I/STM	
Terveydenhuollon maksukatto	III/STM	187/2001
Terveyspalvelut	I/STM	
Teräs ja tekstiilit	II	6.4.2.
Testaus ja valvonta työpaikoilla	III/TM	75/2000
Tiedepolitiikka	I/OPM	
Tielaitoksen liikelaitostuminen	III/LVM	25/2000
Tietosuoja	I/LVM	
Tietoturva	I/LVM	
Tietoyhteiskunta	III/KTM	VNS 4:4/2001
Tietoyhteiskunta	III/VNK	VNS 4:4/2001
Tietoyhteiskunta	III/VNK	VNS 4:3/2001
Tietoyhteiskuntaohjelma	I/VNK	
Tietoyhteiskuntapolitiikka	I/LVM	
Tilatukijärjestelmä	III/MMM	17/2005
Toimeentulotuki	III/STM	134/2000
Toimeentuloturva	I/STM	
Toimintaympäristön muutosten vaikutus	III/TM	157/2000
Transatlanttinen yhteistyö	I/UM	
Tulevaisuusfoorumit	I/VNK	

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma	III/VNK	VNS 4:39/2001
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma	III/VNK	VNS 4:40/2001
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma	III/VNK	VNS 4:41/2001
Tulli	I/VM	
Tullietuusjärjestelmä GSP, kauppapoliittiset instrumentit	II	6.4.1.
Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka	III/OM	57/2000
Tuontipolitiikka	II	6.4.
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	I/PLM	
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/PLM	VNS 6:3/2004
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/PLM	VNS 6:5/2004
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/SM	VNS 6:4/2004
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/UM	VNS 6:2/2004
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/VNK	VNS 6/2004
Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta	II	2.
Tutkintojen tunnustaminen	III/VM	248/1996
Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen	III/STM	K 4/2003
Työaikajärjestelyt, perhe, opiskelu ja työelämä	III/TM	VNS 4:13/2001
Työeläkeuudistus	III/STM	242/2002
Työeläkeuudistus	III/STM	261/2002
Työelämän ja kehittäminen	I/TM	
Työelämän vetovoiman lisääminen	I/STM	
Työelämäselonteko, toimet	III/TM	VNS 4/2004
Työlainsäädäntö ja työelämän kehittäminen	I/TM	
Työllistyminen ja muutosturva, toimintamalli	III/TM	48/2005
Työllistämistukimäärärahat käytön tehostaminen	III/TM	199, 247:1/2002
Työllisyyden hoidon toimenpiteet	I/TM	
Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset	III/TM	VNS 4:14/2001
Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset	III/VM	VNS 4:14/2001
Työllisyysasteen nostaminen	III/TM	VNS 4:11/2001
Työllisyysohjelma, poikkihallinnollinen	I/TM	
Työllisyyspolitiikan tavoitteet ja toimintaympäristö	I/TM	
Työmarkkinauudistuksen toimeenpano	III/TM	164/2005
Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen	I/TM	
Työministeriö	I/TM	
Työministeriö	III/TM	
Työn ja arjen yhteensovittaminen	III/TM	VNS 3:3/1997
Työn teettämisen kustannukset	III/TM	VNS 4:14/2001
Työn teettämisen kustannukset	III/VM	VNS 4:14/2001
Työn tuottavuus ja työyhteisöjen kehittäminen	III/TM	VNS 4:15/2001
Työnantajamaksujen vähennysoikeus	III/STM	244/2002
Työperäiset sairaudet ja ennenaikainen eläke	III/TM	VNS 4:12/2001
Työsuhdematkalippu	III/LVM	109, 187:16/2000
Työterveyshuoltolainsäädännön uudistamisen seuranta	III/STM	114/2001
Työterveyslaitoksen toiminta ja rahoitus, lain seuranta	III/STM	156/2004
Työttömyyseläke	III/STM	45/2002
Työttömyysetuuksien rahoitus	III/STM	243/2002
Työttömyysturvajärjestelmä ja työeläkejärjestelmä	III/STM	223/2004

Työttömyysturvalaki	III/STM	115/2002
Työttömyysturvan peruspäivärahan taso	III/STM	S 4/1996
Työyhteisöjen kehittäminen	III/TM	VNS 4:15/2001
Täytäntöönpanokelvottoman velan lakkaaminen	III/OM	14/2003
Uhanalaisen kulttuuriomaisuuden tallennusryhmä	III/UM	51/2004
Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus	II	
Ulkoasiainministeriö	I/UM	
Ulkoasiainministeriö	III/UM	
Ulkomaalaishallinto	I/SM	
Ulkomaalaishallinto	III/SM	219/1994
Ulkomaalaislain seuranta ja kehittäminen	III/SM	28, 151/20003
Ulkomaalaisviraston toiminta	III/SM	15/2000
Ulkomaankauppapolitiikka	I/UM	
Ulkomaanliikenteen varustamot, tukeminen	III/LVM	72/2004
Ulosottoperusteen määräaikaisuus	III/OM	187/2002
Uskonnonvapaus, lapsen asema	III/OPM	35/2003
Vaikeavammaisen yrittäjät	III/VM	126/2002
Vakuustakavarikko	III/OM	52/2002
Vakuutusedustus, lain vaikutukset	III/STM	220/2004
Valeostot	III/SM	34/1999
Valmius, valvonta- ja koulutustehtävät	I/PLM	
Valtion eläkejärjestelmän uudistaminen	III/VM	46/2004
Valtion henkilöstön asema, organisaation muutokset	III/LVM	148/2005
Valtion henkilöstön asema, organisaation muutostilanne	III/VM	148/2005
Valtion omistajapolitiikka	I/KTM	
Valtion palvelut, sähköinen henkilökortti	III/SM	236/2002
Valtion toimintojen sijoittaminen	III/VNK	237/2001
Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	I/VM	
Valtioneuvoston kanslia	I/VNK	
Valtioneuvoston kanslia	III/VNK	
Valtionhallinnon kriisiviestintä	I/VNK	
Valtionosuusuudistus	III/SM	88/2005
Valtiontalous	I/VM	
Valtiovarainministeriö	I/VM	
Valtiovarainministeriö	III/VM	
Valvottu läpilasku	III/OM	31/2003
Vapaa sivistystyö, päällekkäisyys	III/OPM	112/2005
Vastuuvelan katesäännökset	III/STM	19/2005
Velan lopullinen vanhentuminen	III/OM	187/2002
Velka, täytäntöönpanokelvottoman lakkaaminen	III/OM	14/2003
Velkahallinta ja maksuhäiriömenettelyt	I/OM	
Venäjä	II	9.1.
Venäjä, Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia, Keski-Aasia	II	9.
Venäjän ja Suomen suhteet	I/UM	
Veronkantoon liittyvien korkojen perusteet	III/VM	57/2004
Verosäännökset	III/OM	133/2003
Verotus	I/VM	

Vesienhoidon järjestäminen	III/YM	120/2004
Vesihuoltolaitokset	III/MMM	85/2000
Vesitalous	I/MMM	
Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen VKE	II	6.5.
Vientivalvonta	II	6.7.
Viestintäkulttuuri	I/OPM	
Viestintäverkot	I/LVM	
Vuokratyövoiman välitys ja käyttö	III/TM	78/1996
Vuosiloman pitäminen lyhennettynä työaikana	III/TM	238/2004
Väestö ja perheen asema	III/STM	VNS 4:19/2001
Väestö ja perheen asema	III/STM	VNS 4:20/2001
Vähittäiskaupan aukioloajat	III/KTM	49/2000
Välimeriyhteistyö	II	12.2.
Väyläinvestointiohjelma	III/VM	VNS 1/2004
Väylämaksuepäselvyydet	III/LVM	38/2003
Ydinpolttoaine, käytetyn loppusijoitus	III/KTM	M 7/2000
Yhdenvertaisuuslaki ja perusoikeudet	III/TM	44/2003
Yhdistelmätuen pidentäminen	III/TM	161/2001
Yhdistyneet Kansakunnat	I/UM	
Yhdistyneet kansakunnat, ihmisoikeuskysymykset	II	3.3.
Yhdysvallat ja Kanada	II	11.1.
Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka, Karibia	II	11.
YK:n talous- ja sosiaalineuvosto ECOSOC	II	4.4.
YK:n toiminta, kehitysrahoituslaitokset , globaalikysymykset	II	4.
YK:n turvallisuusneuvosto ja yleiskokous	II	4.2.
YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja erityisjärjestöt	II	4.5.
Yksityisteiden valtionapu	III/LVM	166/2000
Yksityisyyden suoja työelämässä	III/TM	121/1998
Yleishyödylliset asuntotoimijat	III/VM	117/2004
Yleissivistävä koulutus	I/OPM	
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot	III/OPM	14/2005
Yliopistojen tilakustannukset	III/OPM	30/2001
Yliopistolain uudistaminen	III/OPM	10/2004
Yliopistot	I/OPM	
Ympäristö, liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	I/LVM	
Ympäristöministeriö	I/YM	
Ympäristöministeriö	III/YM	
Ympäristönsuojelu	I/YM	
Yrittäjyyden politiikkaohjelma	I/KTM	
Yrittäjyyden vahvistaminen	III/KTM	VNS 4:16/2001
Yrittäjyyden vahvistaminen	III/KTM	VNS 4:17/2001
Yrittäjyyden vahvistaminen	III/KTM	VNS 4:18/2001
Yrityspolitiikka	I/KTM	
Yritysten ja maatilaomaisuuden arvostussäännöt	III/OM	77:2/2000

LYHENTEET:

VNK	valtioneuvoston kanslia
UM	ulkoasiainminiteriö
OM	oikeusministeriö
SM	sisäasiainministeriö
PLM	puolustusministeriö
VM	valtiovarainministeriö
OPM	opetusministeriö
MMM	maa- ja metsätalousministeriö
LVM	liikenne- ja viestintäministeriö
KTM	kauppa- ja teollisuusministeriö
STM	sosiaali- ja terveysministeriö
TM	työministeriö
YM	ympäristöministeriö